ספר פעולות ישעי׳ אין אמעריקע

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2026

יש להשיג הספר אצל המחבר

הרב ישעי' גרוים

אדמו"ר מקערעסטיר - בערבעשט

241 Penn Street

Brooklyn NY 11211

(718) 384-2428

כל הזכויות שמורות

להגיד לאדם ישרו

לה' אלקינו נשבח ונודה, בסיום העבודה, ובהלל ובהוד אברכה, את ידידי הד"גול מרבבה,
ברוך הכשרון וידיעתו רחבה, יבורך בשמו הטוב

הרה"ח ר' הלל דוב גאנץ נ"י

מו"ל כמה ספרי עטרת יהושע

אשר לא חסך עמל וטירחא, בכל עת העריכה, והצליח דרכי, להוציא לאור מחשבתי, ובשקידתו והערצתו הרבה משך בעט סופר מהירה, לשפר הלשון ולהדירה, בכתיבה תמה ונעימה, בתכריך הכתבים בתדירא, והוציא מתח"י בס"ד מלאכה מפוארה ונקי'.

ולעת כזאת אבוא בקצירת האומר, ואברכה לקל עלי גומר, שבס"ד לעת הזאת הגענו, ועל מכבש הדפוס דפי הספר יעלו, ובוודאי יהנו ממנו בני משפחתינו ואנשי שלומינו, כאשר ימצאו בו אוות נפשם, פעולות ועובדות, מצדיקי הדורות. וגם באיזהו מקומן, יחוס משפחותם לבית אבותם.

ולפעלא טבא יישר כוח אמירנא, וברגשי תודה והכרת הטוב משבחינא, את ידידי הנ"ל שעמד לימיני בכל זמן ושעה, ובנפש חפיצה פעל ועשה, וראינו בעמלו ברכתא, מתחילה ועד סוף בתשבחתא.

ועתה בשמחתי, לברכו באתי, יהא רעווא מקמי דשמיא, שהוא וביתו וכל הנלוים אליו יתברכו ממעון הברכות, בשובע שמחות, ובישועות הנצרכות, וירואו מכל יו"ח נחת דקדושה, במדה גדושה, עדי נזכה לחזות בעינינו, בביאת משיח צדקינו, במהרה בימינו, אס"ו.

אלו הדברים - מקרב לב נאמרים, בבקשה משוכן מרומים - שיזכנו לגאולת עולמים

הרב ישעי' גרויס, המחבר והמו"ל

הקדמה

ישמחו **השמים** ותגל הארץ מרומז (בגי') שמי **ישעי'**, אין דעם ספר וויל איך בס"ד בעשרייבן טייל פון מיינע פעולות לטובה וואס איך האב בס"ד אויפגעטאן לטובת הכלל והפרט, זייט איך בין אנגעקומען בשנת תש"ח לפ"ק פון אייראפע קיין אמעריקא.

בראשונה – צו ערשט וועל איך אנצייכענען א חלק פון מיין משפחה: דעם נאמען **ישעי'** האט מיר געגעבן מיין טאטע הרה"צ משרידי דור הקדום **רבי נפתלי** זצלה"ה בן הרהצה"ג **רבי רפאל** זצלה"ה אב"ד בערבעשט, ער איז געווען אן איידעם פון הרהגה"ק **רבי ישראל יעקב יוקל טייטלבוים** זצלה"ה מסה"ק היטב איטיב (וואס איך האב עס מוציא לאור געווען) בן הרהצה"ק **רבי שמואל ט"ב** אב"ד גארליץ זצלה"ה וחתן אחי אביו הגה"ק **בעל ייטב לב** מסיגעט זצלה"ה, ולמעלה בקודש.

ומצד אמי מורתי: הרבנית מרת **מלכה** ע"ה בת הצה"ק **רבי אברהם'עלע** בן הצה"ק **רבי ישעי'עלע קערעסטירער** זצלה"ה.

זוגתי הרבנית **מרת צלאווה דבורה תחי'** איז די טאכטער פון הרהגה"ק **רבי שמואל דוד קרויז** אב"ד שארעט אודווארי זצלה"ה בן הגה"צ **רבי שלום קרויז** זצלה"ה אב"ד לעגענימיהאלי און אן איידעם ביי הגה"ק **רבי יהושע ברוך רייניץ** זצלה"ה אב"ד טשעצאוויץ שהי' חתן הרהגה"ק **רבי אשר אנשיל יונגרייז** זצלה"ה אב"ד טשענגער בעמה"ס מנוחת אשר ולמעב"ק.

בעפאר איך שרייב ווייטער וויל איך צו ערשט געבן א שבח והודאה פאר השי"ת ברוך הוא פאר די אלע גרויסע נסים ונפלאות וואס ער האט מיט יעדן עקסטרע פון מיין משפחה מיטגלידער געטאן, און ברחמיו ובחסדיו המרובים האבן אלע זוכה געווען

און איבער געלעבט די צווייטע וועלט קריג אין די יארן תרצ"ט - תש"ה לפ"ק.

זייענדיג דער עלסטער פון מיין משפחה, און מיט מאכענדיג פילע און שווערע צייטן, האב איך צוזאמען געקליבן מיינע זכרונות פון יענע תקופה, און עס בעשריבן אין ספר **"פון קערעסטיר ביז אמעריקא"** וואס איך האב בס"ד ובחמלתו יתברך ארויסגעבען מיט עטליכע יאר צוריק.

די חסדים פון השי"ת האט מען געזען און געשפירט אויף יעדן טריט און שריט, דער טאטע זצ"ל האט דערציילט אז ער איז געווען אין מונקא טאבאר, אבער עטליכע טעג בעפאר זיי זענען בעפרייט געווארן דורך די אליאירטע לענדער וואס האבן צוריק געשטויסן די דייטשן, איז ער מיט נאך עטליכע אידן ובתוכם הרה"ח מו"ה יחזקאל שרגא הלוי לעווי ז"ל וואס האט לעצטנס געוואוינט אין עיה"ק ירושלים תובב"א (אגב זיין זון הרב יוסף לעווי ז"ל איז געווען אין ירושלים דער הויז בחור ביי כ"ק מרן הגה"ק מהר"א מבעלזא זצלה"ה) געווען באהאלטן אין א בונקער אין די שטאט דעברעצין, וואו ביום ה' פרשת נח תש"ה פארטאגס, זענען אריין געקומען אינעם בונקער הויכע דייטשע קאמאנדא פירער וועלכער האבן געגעבן די באפעלן צום פראנט, און האבן באקומען פון דארט א גענויען באריכט – אזוי ווי איך האב עס שוין בעשריבן אין די הקדמה פון מיין ספר זכרון ישעי' עה"ת ומועדי השנה.

מיין מאמע הרבנית ע"ה מיט אכט (8) קינדער (אויסער מיר) וואס דער יונגעסטער איז אלט געווען פיר (4) חדשים – ה"ה הרב **רפאל** ז"ל – יבל"ח הרב **ישראל יעקב יוקל** שליט"א – הרבנית **חי' שרה** ע"ה - יבל"ח הרב **מיכאל** שליט"א – הרב **משה** שליט"א – הרבנית **רוזא הענדל** ע"ה – יבל"ח הרב **שמואל** שליט"א – הרב **חיים ברוך** שליט"א – זענען אוועק געפירט געווארן אין א ציגל פאבריק אין די שטאט דעברעצין, וואו זיי האבן זיך אויפגעהאלטן עטליכע טעג, און פון דארט האט מען זיי געפירט קיין ווינער ניישטאט, וואו זיי האבן געארבעט אויף א פעלד.

באלד נאכדעם וואס מען האט ארויס געשיקט כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר זצלה"ה פון בערגן בעלזן לאגער קיין שווייץ, ביום ג'

הקדמה

אייר תש"ה האט מען אמי מורתי מיט אירע קינדער געפירט קיין טרעזינשטאט וואו זיי זענען באפרייט געווארן נאך די מלחמה.

באלד נאכן בעפרייען האבן זיי זיך צוריק געקערט קיין דעברעצין, וואו זיי האבן צו זייער גרויס פרייד דארט געטראפן כ"ק אבי זצ"ל, און די משפחה האט זיך ווידער פאראייניגט און געווען צוזאמען אונטער איין דאך. די שמחה איז אבער נישט געווען א גאנצע, ווייל זיי האבן פון מיר גארנישט געוויסט, און זענען זייער באזארגט געווען.

די שמחה האט זיך ערפילט ווען איך בין בס"ד אהיימגעקומען אנפאנג חודש אלול תש"ה לפ"ק - ווי איך האב עס פארשריבן מיט מער דעטאלן אין ספר **"פון קערעסטיר ביז אמעריקא"**.

נאך די אלע ניסים וואס מיר די גאנצע משפחה האבן איבער געלעבט זאגן מיר זייער ערליך די תפלה אילו פינו מלא שירה כים ולשונינו רנה כהמון גליו - אין אנחנו יכולים להודות ולהלל לשמו יתברך אויף די גרויסע חסדים וואס ער האט געטאן עקסטערע מיט יעדן איינעם פון אונז.

אויך זוגתי הרבנית תחי' האט מיטגעמאכט און געליטן אין די אוישוויצער לאגערן, און נאך אנדערע זייער שווערע לאגערן, און מיט גרויסע נסים ונפלאות איז זי געראטעוועט געווארן.

נאך איר בעפרייען איז זי אהיים געפארן קיין ראצפערט וואו זי האט דארט געטראפן איר געראטעוועטן ברודער דעם ראצפערטער רבי'ן **הרה"צ רבי אשר אנשיל קרויז זצ"ל.**

אין די צייט איז איר מאמע די **אלטע אודווריער רעבעצין ע"ה** (נלב"ע כ"ז שבט תשל"ג לפ"ק בברוקלין) מיט איר ברודער **הגה"צ רבי שלום זצ"ל** אודווריער רב ניצל געווארן בס"ד צוזאמען מיט כ"ק מרן

פעולות ישעי' אין אמעריקא

אדמו"ר בעל ויואל משה זצלה"ה, אנקומענדיג קיין שווייץ.

ווען איר מאמע האט געהערט אין שווייץ, אז אירע צוויי קינדער זענען ב"ה גערַאטעוועט געווארן, און געפינען זיך אין ראצפערט, איז זי פון שווייץ געפארן צו איר אלטע היים קיין ראצפערט זיך פאראייניגן מיט אירע צוריק געקומענע קינדער, און ביז אינמיטן שנת תש"ו זענען זיי אלע דריי געווען אין ראצפערט.

פון דארט זענען זיי געפארן (געשווערטצט) קיין עסטרייך, און דארט האט מען מיר אנגעטראגן מיין **אשת חיל תחי'** די טאכטער פון די אודווריער רעבעצין (תחי') ע"ה און בחודש ניסן תש"ז לפ"ק האבן מיר בשטומ"צ חתונה געהאט אין עסטרייך.

פון עסטרייך זענען מיר געפארן (געשווערצט) קיין איטאליע, און אין חודש תמוז שנת תש"ח לפ"ק זענען מיר אנגעקומען קיין אמעריקא.

נאך די אלע נסים צו וואס מיר האבן זוכה געווען און מיר זענען לעבן געבליבן, האבן מיר אבער ליידער נישט זוכה געווען מעמיד צו זיין תולדות, האב איך געזוכט אויפצוטאן לכבוד ולמעו שמו יתברך ויתעלה דא אין אמעריקא.

אין דעם ספר **"פעולות ישעי' אין אמעריקע"** האב איך בעז"ה צוזאמען געקליבן א טייל פון די מעשים וואס איך האב בס"ד ובעזרתו יתברך אויפגעטאן אויפן אמעריקאנער באדן.

דער ספר איז נישט געשריבן געווארן כדי להתפאר ולהתגדל, אלא נאר אזוי ווי אין אדם מוריש שקר לבניו, ווי דער זיידע ברענגט אין די הקדמה פון זיין ספר ישמח משה, נאר מיין כוונה איז אז עס זאל זיין לשמי ולזכרי.

איבערהויפט האב איך א גרויסע בקשה צום צבור הלומדים

הקדמה

אין די ספרים וואס איך האב מוציא לאור געווען, אדער די ספרים וואס איך האב מגיה געווען און געמאכט פארשידענע תיקונים לטובה – אנא ואין אנא אלא לשון של בקשה, זייט מוחל און ווען איר לערנט אין די ספרים לאחר מוע"ש שלי, או של זוגתי הרבנית תחי', זייט מזכיר אונזערע נעמען **ישעי' בן נפתלי – צלאווה דבורה בת שמואל דוד** – אז דאס לערנען זאל זיין לזכות נשמתינו בגן עדן, און אויב וועל איך האבן א זכות וועל איך אייך מכיר טובה זיין על החסד של אמת.

כיון דאתינא להכא, אז מיר רעדן פון די ספרים, וועל איך אויסרעכענען די ספרים וואס זענען געדרוקט געווארן דורך מיר, ואלו הן: ספר לבוש פנת יקרת – ספר ישמח משה ב' חלקים – ספר היטב איטיב - ספר זכרון ישעי' - ספר פון קערעסטיר ביז אמעריקא – סידור תפלת ישעי' – ספר מסעות ישעי'.

אויך האב איך ב"ה מגיה געווען פילע ספרים, איך וועל אויסרעכענען נאר די וואס איך האב באקומען פון זייער מוציא לאור א געשריבענען יישר-כוח פארן מגיה זיין.

משניות תפארת ישראל הוצאת זינדל בערמאן, כל כרכי הש"ס הוצאת זינדל בערמאן, ספרי **לבושי יו"ט** מהרב הגאון הגדול רבי חי"ל טייטלבוים זצלה"ה אב"ד ניר-באטור, ספר הק' **עלה שמואל** מאת דודי הגה"ק שמואל גרויס זצלה"ה הי"ד אב"ד דקה"י קראלי, ועוד ספרים קדושים.

כ"ד המחבר, אשר מקרב לבו מדבר, ומבקש להזכירן לטובה בעת שמתעסקים בלימוד התורה

ט"ו לחודש סיון תשע"ג לפ"ק – פה ברוקלין נ.י

ישעי' גרויס

אדמו"ר מקערעסטיר בערבעשט

שלום קרויז

אב"ד דק"ק אודווארי
כעת הרב בביהמ"ד בית ישעי'
מח"ס שו"ת דברי שלום ד"ח
ושאר ספרים עה"ת וסוגיות
718-387-3881

בס"ד

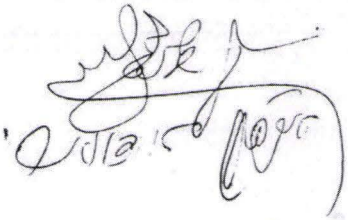
יום ג' לסדר ואברהם זקן בא בימים וגו' תשס"א לפ"ק

שוכט"ס לכבוד אהובי גיסי היקר ... בנש"ק ... כש"ת מו"ה ישעי' גרויס שליט"א מ"מ אביו הגה"צ ר' נפתלי זצלל"ה אדמו"ר מקערעסטיר בערבעשט יצ"ו

ראיתי את ספר תולדות האדם ותהלוכות **"מקערעסטיר עד אמעריקא"** אשר כתבת באריכות וקצרות מהמשפחות המפורסמות "גרויס" "טייטלבוים", מתחילת תולדתם, הם ונשיהם ויוצאי חלציהם, ממה שעלה בזכרונך שעבר עליהם, והחורבנות שעבר עלינו עד שנצלנו ובאנו לאמעריקא על ידי נסים ונפלאות עד היום הזה, מה שעלה בזכרונך, ורוב ענינים שנשכחו עבדת ביגיעה רבה כדי שישאר לדורות ידיעה במקצת מהמשפחה הגדולה, ומגיע לך תודה רבה על כל מה שכתבת לדורות.

והחיבור הזה אין צריך הסכמה כי זה לא ניתן להלכה, מ"מ למלא בקשתך ולהביע לך תודה רבה על העבודה שעשית, ותודה להשי"ת שזכית לכתוב הכל בכתב דברים שעלו בזכרונך הטוב, כי בלא"ה היה נשכח הכל מכל יוצ"ח הנשארים, ויעזור לך השי"ת שתזכה להפיצם בעולם שישאר לדור אחרון.

כה דברי גיסך אוה"נ המצפה לישועה שלימה במהרה

נתן יוסף מייעלם

אבדק"ק ור"מ אבני שלמה מאנסי
מ' אבדק"ק יטב לב סאטמאר לונדון

ב"ה

א"כ אהובי יד"נ וידידי נפש כל חי איש אשכולות בעל מעלות ומדות תרומיות ה"ה הרב הג' הגדול בתוי"ש כש"ת מוה"ר ישעי' גרוים שליט"א אב"ד ואדמו"ר בערבעשט קערעסטיר.

אחדשתה"ט באהבה רבה ונאמנה, באתי בשורותי אלו למלאות רצון כ"מ לכתוב הסכמה על ספרו שהוציא לאור להודיע לדור אחרון בנים יולדו, השתלשלות ומאורעות משפחתו הכבודה ומפורסמת, ומקורם מן גדולים ורבנים ומשמשים בקהלות חשובות, ובאמת עבודה חשובה הוא, ובפרט בדורינו זו שעבר עלינו המים הזדונים לעקור ולשרש ח"ו זכרון עמינו, ראוי לקבוע בדפוס ולהודיע טבעם של אלו הגדולים מה שעבר עליהם ומה שפעלו כל ימיהם להגדיל תורה ולהאדירה, ואני בעצמי מצאתי את שאהבה נפשי לראות איזה זכרון ממורי ורבי שלמדתי אצלו בילדותי, והרבה תורה למדתי ממנו, כי הי' איש מלא תורה וי"ש, ושיעורו הי' בעמקות גדול מאוד, ולימודו על הדף הי' עד להפליא, ה"ה הגאון הצדיק בקש"ת מוה"ר אהרן גרוים זצלה"ה הי"ד אבדק"ק לאפאש, וממשפחתו הגדולה לא נשאר מאומה בעוה"ר, ואני תפלה שיצליח בכל מעשיו ויתקבלו דבריו ליתן שם ושארית לאלו הגדולים.

ובזה אסיים ואומר שלום וברכה ואריכות ימים ושנים, ונזכה כולנו ביחד לראות בישועתן של ישראל ובשמחתן ע"י ביאת משיח צדקינו בבא"ם.

הכו"ח למען כבוד התורה ולומדיה

נתן יוסף מייעלם

אבדק"ק ור"מ אבני שלמה מאנסי
מ' אבדק"ק יטב לב סאטמאר לונדון

משה יהודה לייב הורוויץ
באאמו"ר הגה"צ מהרח"ש זצוק"ל
אדמו"ר מסטריזוב

בעזהשי"ת, עש"ק לסדר אשר התהלכי אבותי לפניו, תשס"א לפ"ק,
ברוקלין יע"א

כבוד ש"ב ידי"נ הה"ג חו"ב צנא מלא ספרא וכו' בנש"ק, כש"ת הרה"צ
מוה"ר ישעי' גרוים שליט"א אדמו"ר מקערעסטיר - בערבעשט

אחדשה"ט. הננו בתשובה מאהבה אשר בקש מע"כ מאתי מכתב הסכמה, כי לא שר המסכים אנא, בפרט כגון דא שקיבץ ואסיף כעמיר גורנה, הני מילי דמעליותא, מילי דאבות, תולדות חייו זקננו הגאון הקדוש רבי רפאל זצוק"ל אבדק"ק בערבעשט והגלילות, שהי' גאון וצדיק מפורסם בדורו דור דעה והעמיד תלמידים רבים והגונים, רבנים מובהקים בדור הקדום ..... והמפורסם אין צריך ראי'.

גם לרבות תולדות חייו בנו כ"ק דודי מורי ורבי הגה"צ רבי אהרן זצוק"ל הי"ד, שהי' אב"ד ותופש ישיבה בק"ק לאפאש, ובחמלת ה' עלי זעירא דמן חברייא זכיתי להיות משומעי לקחו ששיעוריו בתורה היתה בחריפות ובקיאות, עד להפליא, ותולדות חייהם של שאר בניו וחתניו הגדולים אשר היו רבנים מפורסמים, יושבי על מדין בקהילות קדושות באירופא, ובעוה"ר רובם עלו על המוקד עקד"ה בשנות הזעם ה' ת"ש-תש"ה, ומהם שלא נשאר שם ושארית .... וגם מעט ממפעל חייו של כ"ק אבא מארי הגה"צ זצוק"ל, האדמו"ר מסטריזוב.

ע"כ אמינא לפעלא טבא יאשר כוחו וחילו, למען ידעו דור אחרון מעשי אבות סימן לבנים, ואשר על דיו נחקק ונשאר זכרונם של קרובינו הי"ד לעיננו, ויזכה שיפוצו מעיינותיו חוצה לעלות על שלחן מלכים, מאן מלכי רבנן, ואך טוב וחסד ירדפוני כל הימים עדי נזכה לראות בשמחתן של ישראל, ויקיצו וירננו שוכני עפר, בביאת בן דוד בב"א.

כו"ד המוקירו ומכבדו באה"ר

משה יהודה לייב הורוויץ
באאמו"ר הגה"צ מהרח"ש זצוק"ל מסטריזוב

מפתח הענינים

מדור א - **אכסניא של תורה:**

1'טער קאפיטל: **ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאוד** 21
2'טער קאפיטל: **בית המדרש אין מאאר סטריט** 22
3'טער קאפיטל: **דאס חסידישע בית המדרש אין קראנהייטס** 22
4'טער קאפיטל: **להודות ולהלל** 25
5'טער קאפיטל: **הכנסת אורחים במאנסי** 29
6'טער קאפיטל: **בעיה"ק טבריא יע"א** 29
7'טער קאפיטל: **בית המדרש במיאמי** 30
8'טער קאפיטל: **אשכבתי' דרבי** 33

מדור ב - **ביהמ"ד בני נפתלי ישעי' קערעסטיר בערבעשט:**

9'טער קאפיטל: **ובא השמש וזרח השמש** 45
10'טער קאפיטל: **די הכתרה פון קערעסטירער רבי שליט"א** 46
11'טער קאפיטל: **מצות כתיבת ספר תורה** 50
12'טער קאפיטל: **תורה תהא אמונתי** 59
13'טער קאפיטל: **דער צוועלעפטער סיום הש"ס** 65

מדור ג - **אתרוגים:**

14'טער קאפיטל: **אתרוגים נאכן קריג** 71
15'טער קאפיטל: **השמר והזהר** 74
16'טער קאפיטל: **זכות אבות לא תמה** 75
17'טער קאפיטל: **להתודע ולהגלות** 76
18'טער קאפיטל: **סוחרים - אינשי דלא מעלי** 80
19'טער קאפיטל: **אתרוגים בהשגחת התאחדות הרבנים** 86
20'טער קאפיטל: **אתרוגי מאראקא** 89
21'טער קאפיטל: **אכן נודע הדבר** 92
22'טער קאפיטל: **קונטרס משנת תשי"ח - 'אתרוגי יאנעווע'** 94
כת"י של מרן בעל הכתב סופר זי"ע בנדון אתרוגים 106

פעולות ישעי' אין אמעריקא

מדור ד - סאטמאר:

23'טער קאפיטל: די סאטמארע שטאטוטן 112
24'טער קאפיטל: חברת פועלי צדק אין די שטאט סאטמאר 116
25'טער קאפיטל: קטירא אתקטיר באילנא דחיי 118
26'טער קאפיטל: שנת תש"ח לפ"ק 121
27'טער קאפיטל: שליחא דרחמנא 122
28'טער קאפיטל: עטליכע ענינים 134
29'טער קאפיטל: א גריס פון די שטאט סאטמאר 146
30'טער קאפיטל: טהרתן של ישראל 150
31'טער קאפיטל: דברות קודש 152
32'טער קאפיטל: ונתתי להם יד ושם בביתי ובחומתי 155
33'טער קאפיטל: ומצודתו פרושה - ת"ת תורה ויראה דסאטמאר 168
34'טער קאפיטל: וביקור חולים 175
35'טער קאפיטל: וילכו מחיל אל חיל ת"ת תורה ויראה דסאטמאר 177

מדור ה - פון אמעריקא קיין אונגארן:

36'טער קאפיטל: ביי קברי הצדיקים - צוואנציג יאר שפעטער 185
37'טער קאפיטל: די אכסניא 187
38'טער קאפיטל: תפלת שחרית אין דעברעצינער שול 188
39'טער קאפיטל: ראצפערט יצ"ו 190
40'טער קאפיטל: דאראג יצ"ו 198
41'טער קאפיטל: קאלעוו יצ"ו 199
42'טער קאפיטל: באטור יצ"ו 202
43'טער קאפיטל: טשענגער יצ"ו 203

מדור ו - די שטאט דעברעצין יצ"ו:

44'טער קאפיטל: ויסעו 207
45'טער קאפיטל: שבת קודש אין דעברעצין 211
46'טער קאפיטל: די ארטאדאקסישע קהלה 218

מפתח הענינים

47'טער קאפיטל: **דאס אידישע לעבן** 236
48'טער קאפיטל: **דער דעברעצינער בית החיים** 240
49'טער קאפיטל: **די אידישע קאך אין דעברעצין** 244
50'טער קאפיטל: **תפילה לעני כי יעטוף** 246
51'טער קאפיטל: **דברי התעוררות בין מנחה למעריב** 247
52'טער קאפיטל: **ר' מיכאל לייטנער ע"ה** 248
53'טער קאפיטל: **מען האלט זיך פעסט בדרך האבות** 249
54'טער קאפיטל: **כבד את ה' מגרונך** 251
55'טער קאפיטל: **בצפרא דשבתא** 251
56'טער קאפיטל: **כבוד המת** 253
57'טער קאפיטל: **דברי הספד והתעוררות** 254

מדור ז - **די שטאט אודוואר'י יצ"ו:**

58'טער קאפיטל: **דער אודוואר'יער רב זצ"ל** 259
59'טער קאפיטל: **לזכרון עולם** 263
60'טער קאפיטל: **שארעט אודוואר'י יצ"ו** 268
61'טער קאפיטל: **די הויפט שטאט פעסט** 273
62'טער קאפיטל: **הרה"ג משה נתן שיק ז"ל פון פעסט** 274
63'טער קאפיטל: **אין סאבאסלוי יצ"ו** 278
64'טער קאפיטל: **תרצ"ז – תש"ד לפ"ק** 284
65'טער קאפיטל: **צוריק אין אודוואר'י יצ"ו** 286
66'טער קאפיטל: **תיקון ושמירת הבית החיים באודוואר'י יצ"ו** 286
67'טער קאפיטל: **דרשה פון קערעסטירער רבי שליט"א** 289
68'טער קאפיטל: **לעגעני מיהאלי יצ"ו** 299
69'טער קאפיטל: **ענדעקט די מצבה פון מיין עלטער שווער זצ"ל** . 300

מדור ח - **די שטאט קערעסטיר יצ"ו:**

70'טער קאפיטל: **קערעסטיר יצ"ו** (תשכ"ד לפ"ק) 305
71'טער קאפיטל: **ג' אייר תשכ"ד לפ"ק** 318

פעולות ישעי' אין אמעריקא

72'טער קאפיטל: **אהל הקדוש בקערעסטיר** 326

73'טער קאפיטל: **ליסקא יצ"ו** (תשכ"ד לפ"ק) 328

74'טער קאפיטל: **אוהעל יצ"ו** (תשכ"ד לפ"ק) 330

75'טער קאפיטל: **מאדע יצ"ו** (תשכ"ד לפ"ק) 334

76'טער קאפיטל: **ג' אייר תשנ"ה לפ"ק אין קערעסטיר** 336

77'טער קאפיטל: **ג' אייר תשנ"ז לפ"ק** 343

78'טער קאפיטל: **נפש תחת נפש** 358

79'טער קאפיטל: **מיט א ביין אנגעוואנטשן א בן** 360

80'טער קאפיטל: **אין די ריכטיגע מינוט** 362

81'טער קאפיטל: **אנגעפילט דעם אויטא און געהאלפן געווארן** 364

82'טער קאפיטל: **קורצע שטריכן פון הרה"ק רבי אברהם'לע זי"ע** . 365

83'טער קאפיטל: **ג' אייר תשנ"ט לפ"ק** 375

84'טער קאפיטל: **חנוכת הבית בקערעסטיר** 382

מדור ט - **דעזערט האט ספרינג קאליפארניע יצ"ו:**

85'טער קאפיטל: **דאס אידישקייט שפרודלט** 397

86'טער קאפיטל: **היימישע אידן אויף געסטערייי** 400

87'טער קאפיטל: **בית המדרש און מקוה** 403

88'טער קאפיטל: **ערנסטע עסקנים** 407

89'טער קאפיטל: **מנהיג רוחני**..... 408

90'טער קאפיטל: **דער פארלוסט פאר די געמיינדע** 410

91'טער קאפיטל: **כליל תפארת בראשו נתת לו** 414

92'טער קאפיטל: **בית המדרש בני נפתלי ישעי' קערעסטיר** 420

93'טער קאפיטל: **א גאסט אויף א וויל זעט אויף א מייל** 423

94'טער קאפיטל: **סעודת הילולא בביהמ"ד בית נפתלי ישעי'** 434

95'טער קאפיטל: **א שבת במחיצת וויזניצער רבי שליט"א** 436

96'טער קאפיטל: **מכתבי ניחומים** 456

מפתח העניינים

מדור י - קארלסבאד יצ"ו:

97'טער קאפיטל: די עגונה 463
98'טער קאפיטל: שליחות של מצוה 465
99'טער קאפיטל: לדורון לתפלה ולמלחמה 467
100'טער קאפיטל: דער קארלאוויווארי בית דין 469
101'טער קאפיטל: די בשורה טובה 475
102'טער קאפיטל: התרת העגונה 476
103'טער קאפיטל: חכמים הזהרו בדבריכם 477
104'טער קאפיטל: דער מאסקאוועד איד 479
105'טער קאפיטל: שריפטן צו ראטעווען א משפחה 480
106'טער קאפיטל: א באזוך אונטער די אייזערנע פארהאנג 486

מדור יא - די שטאט פראג:

107'טער קאפיטל: ל"ג בעומר אין פראג 499
108'טער קאפיטל: דער חילול בית החיים 500
109'טער קאפיטל: די מסיבת מצוה 505
110'טער קאפיטל: דרשה פון פראגער רב און שתדלן פון לאנדאן . 507
111'טער קאפיטל: מצות קביעת מזוזה 508
112'טער קאפיטל: אינעם נייעם בית החיים פון פראג 511

מדור יב - ואהבתם את הגר:

113'טער קאפיטל: חתונה פון א גר צדק אין ארץ ישראל 517

מדור יג - כולל שומרי החומות:

114'טער קאפיטל: דער אונגארישער כולל 529
115'טער קאפיטל: רבי מאיר בעל הנס פושקע 530
116'טער קאפיטל: בית ישעי' קערעסטיר 531
117'טער קאפיטל: ויט ידו שנית 537
118'טער קאפיטל: ותכל כל עבודת המשכן 538

119'טער קאפיטל: היכל שמואל דוד 539
120'טער קאפיטל: אכסניא של תורה בעיר הקודש 540
121'טער קאפיטל: ובכן צדיקים יראו וישמחו 541
122'טער קאפיטל: השמיעיני את קולך כי קולך ערב 542

מדור יד - **מכתבים:**

כתבי הורמנא 559
מהרה"ק אדמו"ר מפשעווארסק 567
מהגאון ר' שמואל הלוי וואזנער שליט"א אב"ד שבט הלוי 570
מאב"ד העלמעץ זצ"ל 573
מאב"ד נייטרא זצ"ל 574
מכ"ק גאב"ד ירושלים שליט"א 576

מדור טו - **לזכות את הרבים:**

123'טער קאפיטל: אייניגע נעמען פון מחותנים און מחותנת'טעס 579
124'טער קאפיטל: אינטערעסאנטע מעשה פון א נאמען געבן 581
מכתב מהגה"ק בעל ערוגת הבושם זצ"ל 586
125'טער קאפיטל: אבד חסיד מן הארץ 592

מדור טז - **בילדער:**

פראטעסט אין וואשינגטאן די סי (תשי"ח לפ"ק) 601
פראטעסט קעגן די מדינת הציונים אין מאנהעטען 607
אלה ברכב ואלה בסוסים, ואנחנו בשם ה' אלקינו נלך 607
מחאה וזעקה מרה קעגן דעם פרעזידענט פון מדינת הציונים 609
אוזן שומעת ועין רואה (משלי כ' י"ב) 614

מדור יז - **הוספות:**

צדיקים שזכיתי לראותן 643
מפתח שמות אנשים המובאים בספר 645

מדור א

אכסניא של תורה

1'טער קאפיטל:

ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאוד

ווי שוין געשריבן איז דער קערעסטירער בערבעשטער רבי הגה"צ רבי נפתלי גרויס זצ"ל מיט גרויסע נסים געראטעוועט געווארן פון די דייטשישע פארניכטונגס מאשין וואס האט אין עטליכע יאר ליידער פארטיליגט א גרויסער חלק פון כלל ישראל הי"ד.

באלד ווי דער קערעסטירער – בערבעשטער רבי איז אנגעקומען קיין אמעריקא אין שנת תש"ח לפ"ק האט ער געטאן פילע פעולות צוריק אויף בויען דאס אידישקייט אזוי ווי אין דער אלטער היים.

הגה"צ רבי נפתלי זצ"ל גרויס קערעסטיר בערבעשטער רבי
אנקומענדיג מיט די שיף קיין אמעריקא - תש"ח לפ"ק

2'טער קאפיטל:

בית המדרש אין מאער סטריט

דער רבי האט זיך באלד אריין געווארפן אין די עבודת הקודש און צו ערשט געגרינדעט א בית המדרש אויף מאער סטריט אין ווילִיאמסבורג, וואו מען האט זיך געפירט אויפן דרך החסידות און מיט די מנהגי הרה"ק רבי ישעי' זי"ע פון קערעסטיר זצ"ל.

3'טער קאפיטל:

דאס חסידישע בית המדרש אין קראנהייטס

א שטיקל צייט דערויף האט זיך דער רבי געצויגן קיין קראונהייטס וואו עס האבן זיך דארט צוזאמען גענומען און באזעצט פילע יוצאי אונגארין, דער רבי האט דארט געגרינדעט א בית המדרש אויף יוניאן סטריט, און עס א נאמען געגעבן '**בית ישעי**'' לשמו ולזכרו פון זיין גרויסן זיידן דער צדיק מפורסם רבינו ישעי' פון קערעסטיר זי"ע.

חסידישע אידן אין קראונהייטס וואס האבן געלעכצעט פאר א היימיש חסידיש בית המדרש האבן געפונען זייער באגער אינ'ם נייעם געגרינדעטען ביהמ"ד בית ישעי', און האבן זיך שנעל גרופירט און קובע מקום געווען לתורה ולתפלה אין דעם מקום קדוש וואס איז געווען תחת הדרכתו של הרה"צ ר' נפתלי גרויס אדמו"ר מקערעסטיר בערבעשט זצ"ל.

בשורה טובה!

מיט גרויס פרייד לאזען מיר זיך אז עס איז אונז ב"ה גלונגען
איינצואדרענען אין דער נייער דירה פון

קערעמטיר־בער בעשטער רבי

הרה"צ ר' נפתלי גרוס, שליט"א

1379 יוניאן סטריט, ברוקלין

א בית המדרש בית ישעי'

אויפ'ן נאמען פון הייליגען רבי'ן, הצדיק חמפורסם,
רבינו ישעי'לע קערעסטירער, זי"ע ועכ"י

מיר האפען, או אלע וואס ווילען קומען אין אונזער בית המדרש
ווילען געהאלפען ווערען מיט ישועות ונחמות וכל טוב.

די קאמיטע

23 יאנ 1919

די מודעה וואס איז פארעפענטליך געווארן ביום ד' תולדות ער"ח כסלו תש"י לפ"ק, ביים גרינדן דאס קערעסטירער - בערבעשטער ביהמ"ד אויף יוניאן סטריט.

די גאנצע צייט וואס דאס בית המדרש איז געשטאנען על מכונו האבן די מתפללים און לומדים געהאט א שטארקע הערצה און דאנקבארקייט פארן מנהיג העדה דער קערעסטירער בערבעשטער רבי זצ"ל, און כמים פנים אל פנים האט דער רבי מיט זיין ווארעם הארץ שטענדיג געזארגט פאר די באי בית ה' זאלן האבן די געפאדערטע ענינים סיי ברוחניות און סיי בגשמיות.

די קביעות'דיגע מנינים צום דאוונען בוקר וערב, און די שיעורים קבועים אינעם בית המדרש זענען אנגעגאנגען תמידין כסדרן אין די וואכן טעג און איבערהויפט אין די שבתים וימים טובים.

זה בכה וזה בכה, האט מען שוין פון גאר פרי אין די פארטאגס שטונדן געקענט טרעפן אין בית המדרש ווי אידן זיצן ביים תהילים'על און זענען זיך שופך שיח פארן בורא כל עולמים, זאגענדיג די מזמורים וואס דער נעים זמירות ישראל דוד המלך האט פארפאסט בזמנו, און עס איז גילטיג פאר יעדן בכל עת ובכל זמן ובכל מקום.

ביי א צווייטן טיש האט מען געזען ווי אידן זיצן ביי א שיעור קבוע און קאכן זיך אינעם ים התלמוד, וועו זיי זענען ריכטיג מקיים די גמרא (קידושין ל' ע"ב) את והב בסופה.

אסאך יארן האט הרה"ג **אברהם יצחק הכהן האלענדער** ז"ל בעמ"ס ראשית מגדים, פארגעלערנט יעדן צופרי פארן דאוונען גפ"ת בעיון און מיט א גוטן הסבר, און ביום השבת קודש צופרי געלערנט 'מדרש'.

נאך א קביעות'דיגער שיעור איז געווען בהלכות שבת, וועו הרה"ח וכו' מו"ה **ישראל מייזנער** ז"ל האט יעדן שבת צופרי פארגעלערנט בעיון רב פאר א גרויסן עולם שו"ע או"ח הלכות שבת, און זייענדיג א שיינער בעל תפלה מיט א זיס קול, איז ער יארן לאנג געווען דער שליח צבור צו תפלת מוספים און אויך תפלת כל נדרי בליל יום הכפורים.

די באי בית ה' זענען געווען אפשטאמיגע פון פארשידענע קהלות בישראל אין פארשידענע מדינות אין אייראפע, אבער דא כולם באו נקבצו לך אינעם בית המדרש ולא ניכר קיין חילוק צווישן איינעם אין צווייטן.

אויך האט דער רבי זצ"ל געלאזט בויען אונטערן בית המדרש די ערשטע מקוה מפוארה אין קרוינהייטס. בעת'ן בויען די מקוה זייענדיג נויטיג אין געלט בין איך מיט הרה"ח ר' זונדל קליין געגאנגען צאמנעמען געלט לבנין המקוה, מיר זענען געווען ביי הרה"צ רבי יוסף יצחק שניאורסאן זצ"ל (אגב בין איך געווען ביי זיין טהרה והלבשה וואס איז פארגעקומען אין זיין ספרים שטוב אויף 749 איסטערן פארקוועי) אויך זענען מיר געווען ביים ביאנער זצ"ל און ביים קאפישניצער רבי זצ"ל וואס האבן אונז פריינטליך אויפגענומען, און געגעבן א שיינע שטיצע.

ווען די מקוה איז פארענדיגט געווארן איז עס באנוצט געווארן דורך די פילע איינוואוינער חסידים ואנשי מעשה פון די געגענט, ווי אויך דער ליבאוויטשער רבי הרה"צ מנחם שניאורסאן זצ"ל האט שטענדיג גענוצט די מקוה, אזוי אויך דער באבוב'ער רבי הצה"ק רבי שלמה זצ"ל ווען ער האט געוואוינט אין קראנהייטס.

די אהבת חברים אינעם בית המדרש האט זיך דערקענט ביי יעדע געלעגענהייט, די ווארעמקייט פון א אידיש הארץ האט מען שטענדיג געשפירט, איבערהויפט ווען איינער פון די מתפללים אדער לומדים האט געמאכט א שמחה, האט מען זיך צוגעשטעלט און מקיים געווען דעם איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, און דערביי זיך מיטגעפרייט מיט די שמחה פונעם חבר און באטיליגט כאיש אחד בלב אחד, און אלעס האט געלעבט ווי איין גרויסע משפחה.

4'טער קאפיטל:

להודות ולהלל

נאכדעם וואס אאמו"ר הגה"צ רבי נפתלי גרויס זצ"ל אדמו"ר פון קערעסטיר בערבעשט איז בחסדי ה' מיט גרויסע ניסים געראטעוועט געווארן פון די ביטערע גזירה וואס דאס אידישע פאלק האט געליטן אין די יארן פון די צווייטע וועלט מלחמה, ווען אזוי פיל מיליאנען אידן זענען נעבער אומגעברענגט געווארן דורך די רשעים ארורים ימ"ש בכל מדינות אייראפע, הי"ד לעינינו במהרה.

און כאטש אאמו"ר זצ"ל און מיר אלע האבן געליטן פארשידענע צרות רבות ורעות, און מיר זענען געווען צושפרייט

אין פארשידענע לאגערן, האט אאמו"ר זוכה געווען אז בחסדי השי"ת זענען אלע זיינע קינדער וואס זענען געווען צושפרייט און צוזייט איבער פארשידענע ערטער, אונטער די מערדערישע דייטשישע מארד מאשין, זענען זיי ברוב רחמיו וחסדיו אלע צוריק א היים געקומען צו זייער עלטערנס שטוב.

האבן מיר צו ערשט געלויבט און געדאנקט השי"ת פאר אלע גרויסע נסים ונפלאות וואס ער האט געטאן מיט יעדן פון אונזער משפחה, און געטראכט היליגער באשעפער 'מה אשיב לה' כל תגמלוהי עלי'.

אנקומענדיג קיין אמעריקא האט אאמו"ר זצ"ל וואס איז איין אייניקל פון בעל הלבוש, געוואלט אלס מזמור לתודה לה' – אויפסנייי איבער דרוקן די עשרה לבושים פון זיין גרויסן זיידן, וואס עס איז שוין לאנגע יארן אזל מן השוק, עס איז נאר געווען אחד בעיר ושנים במשפחה.

דער טאטע זצ"ל האט געהאט אין זיין באזיץ אלע כרכים פונעם ספר וואס זענען געדרוקט געווארן אין די שטאט פראג בשנת שפ"ג (מיט איבער הונדער צוואנציג יאר צוריק), און נאך א לאנגע צייט האט אאמו"ר זוכה געווען בס"ד להפיץ מעיינות זקינו חוצה, מיטן איבערדרוקן דעם ספר 'לבוש מלכות' צו די גרויסע הנאה פון די לומדי התורה וחכמיה.

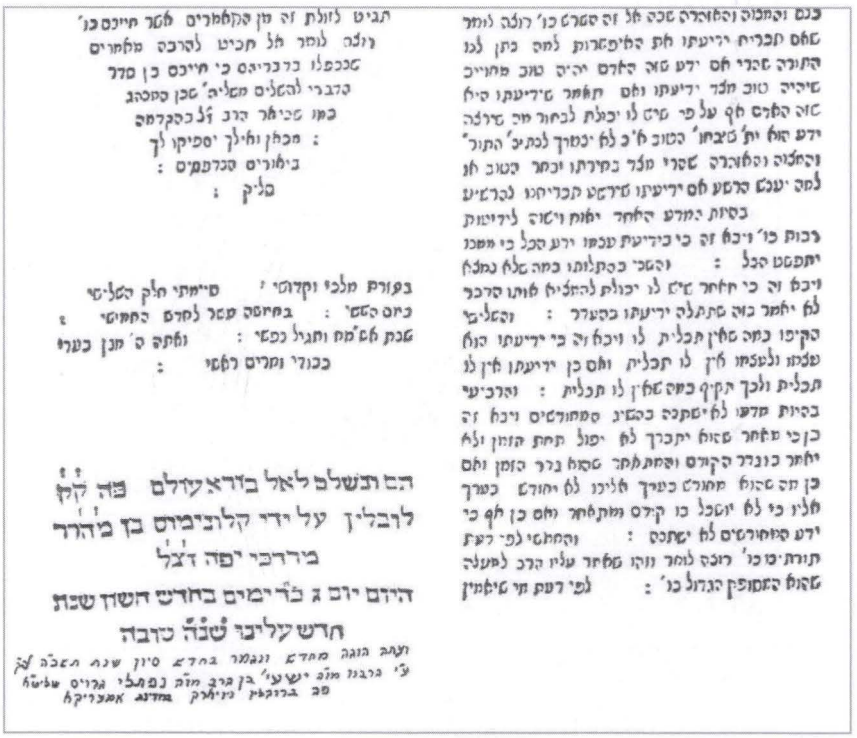
גרויס השתוקקות האט אאמו"ר זצ"ל געהאט ממשיך צו זיין און גיין מחיל אל חיל, ער האט געלעכצעט צו דרוקן דאס ספר 'לבוש פנת יקרת', אבער ער האט זיך אנגעשטויסן אין גרויסע שווערigקייטן, ווייל די ווערטער אינעם גאנצן ספר זענען געווען אפגעהאקטע, און אין אזא אופן האט מען עס נישט געקענט לאזן דרוקן, ווייל עס איז זייער שווער אנגעקומען צו לערנען דערין.

מדור א' - אכסניא של תורה

האב איך הק' ישעי' געוואלט לעשות רצון צדיק כ"ק אאדמו"ר זצ"ל, און איך האב מיך אריין געווארפן אין די ארבעט און יעדעס אות פארראכטן אז מען זאל זיי קענען געהעריג ליינען.

די ארבעט איז נישט געווען קיין גרינגע, און מיט שוועדע הארואניע האב איך צוביסלעך פארראכטן די אותיות און בחסדי השי"ת נאכן ארבעטן פלייסיג באלד א יאר צייט האב איך אריס געגעבן מתחת ידי א געהעריגן לייענבארן ספר פון זיידן דער בעל הלבוש זי"ע, למען ירוץ בו הקורא.

לאות הוקרה האט מען אנגעצייכענט אויפן שער בלאט אז דער גאנצער ספר איז פריש מוגה געווארן דורך מיר.

אויפן לעצטער עמוד פון ספר לבוש מלכות חלק ז' וואס די ווערטער זענען פארראכטן געווארן דורכ'ן קערעסטיר רבי שליט"א, צום סוף שטייט דער דאטום ווען די עבודת הקודש איז פארטיג געווארן

זה השער לה' צדיקים יבואו

ספר

לבושי אור יקרות

והוא כולל שלשה לבושים
האחרוני מעשרה לבושי המלכו'
שחבר הרב המובהק החכם
השלם האלוף והגאון במהר"ר
מרדכי יצ"ו נקרא יפה

Litho in U.S.A. by GROSS BROS. 636 11th Ave. New York, N.Y.

דער שער בלאט פונעם פאראכטענעם ספר לבוש מלכות
ארויסגעגעבן דורך קערעסטיר בערבעשטער רבי זצ"ל

5'טער קאפיטל:

הכנסת אורחים במאנסי

איבעראל וואו דער רבי האט קובע געווען מקום מושבו האט דעם רבינס דירה געווידמעט מיט אורחים וואס האבן בביתו נאוה באקומען צו עסן און צו שלאפן און אלע זייערע געברויכן, דער רבי האט ווייטער ממשיך געווען די באקאנטע הכנסת אורחים ווירשטאפט וואס האט גע'שמ'ט אין די שטאט קערעסטיר בביתו נאוה פונעם גרויסן זיידן רבי ישעי'לע זי"ע.

די הכנסת אורחים איז אנגעגאנגען סיי אין קרוינהייטס און דערנאך אין די עיר התורה מאנסי, וואו די הכנסת אורחים איז אנגעגאנגען אין די דירה און אינעם בית המדרש וואס דער רבי האט דארט אויפגעשטעלט מיט די הערליכע מקו' דערנעבן.

6'טער קאפיטל:

בעיה"ק טבריא יע"א

כמעשהו בניכר האט דער רבי אויך - זייענדיג אין ארץ ישראל אין די שטאט טברי' וואו דער רבי האט זיך אהין געצויגן וועגן דעם ווארעמען קלימאט וואס איז פאסיג געווען צו זיין געזונט צושטאנד - אנגעפירט מיט זיין הכנסת אורחים לכל מאן דבעי.

זייענדיג אין טבריא האט אאמו"ר זצ"ל אנגעפרעגט ביי רביה"ק מסאטמאר זצ"ל אויב ער זאל עפענען א בית המדרש אין די שטאט טבריא ת"ו, האט אים דער רביה"ק געטפערט

'אוסדריקלעך ניין', און האט צוגעגעבן א מילתא בטעמא 'ווייל אזוי ווי דארט איז דער בית יוסף דער רב, און מען פירט זיך לויט זיינע פסקים, וועט מען דאך אין נייעם בית המדרש אויך מוזן אנגיין לויט מנהג המקום, און מען וועט נישט זאגן קיין יוצר און פיוטים, און וועו מען זאגט האלב הלל וועט מען נישט מאכן א ברכה, און נאך אנדערע מנהגים וואס מען האט זיך אינדערהיים נישט אזוי געפירט'.

אבער זיינע טעטיגקייטן האט דער רבי אנגעהאלטן אויך דארטן, און מצודתו איז געווען פרוסה על ירושלים, דער רבי האט געגרינדעט אין עיה"ק ירושלים תובב"א א קופת גמילות חסדים וואס האט פארמאגט א גרויסע סומע געלט וואס דער רבי האט צוזאמען געשטעלט לטובת הגמ"ח, און פילע הונדערטער אידן האבן נהנה געווען פון די סכומים וואס האט זיי פארלייכטערט אנצוגיין מיט זייערע געברויכן.

7'טער קאפיטל:

בית המדרש במיאמי

באלד נאך די הייליגע טעג פון שנת תשל"ד לפ"ק נאכדעם וואס עס האט ביום הקדוש אויסגעבראכן די מלחמה אין ארץ ישראל, האט דער רבי זיך אריבער געצויגן און באזעצט אין מיאמי – פלארידא, וואו דער קלימאט איז געווען גינסטיג פאר זיין געזונט צושטאנד.

און כאטש דער געזונט צושטאנד פון קערעסטירער בערבעשטער רבי'ן איז נישט געווען אין בעסטן ארדענונג, ווייל אויך נאכדעם וואס עס זענען אריבער צענדליגער יארן פון די

שווערע ביטערע פייניגונגען פון די דייטשן און די אונגארישע באנדיטן פון וועמען מען האט זיך אנגעליטן צרות יגון ואנחה, האבן יעצט די אלע צרות און טילטולים פון די שווערע מלחמה יארן סוף כל סוף אויסגעקלאפט אויפן אפגעשוואכטן גוף.

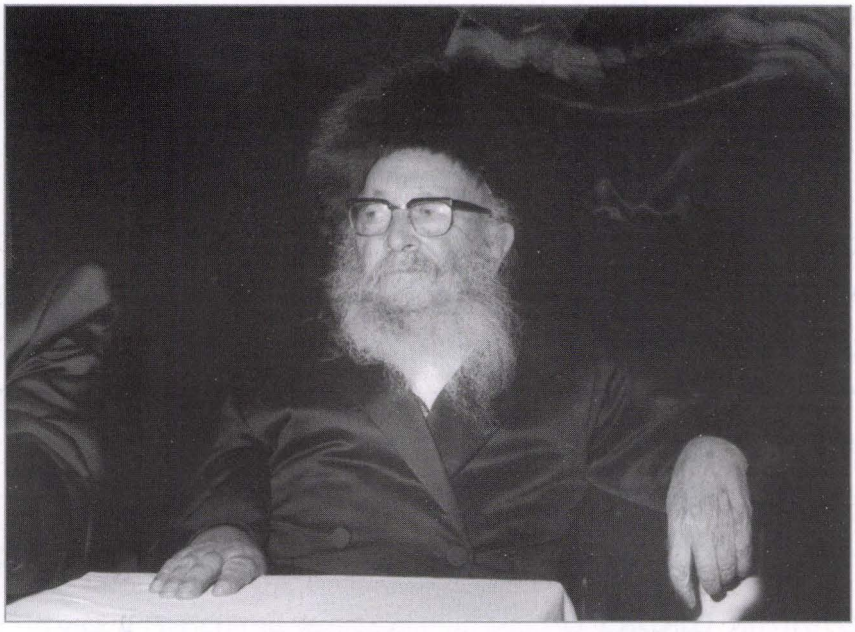
מיט דעם אלעם האט אבער דער רבי נישט נאכגעלאזט פון זיין עבודת הקודש, און זייענדיג אין מיאמי האט דער רבי כמעשהו בשאר מקומות מושבו אויך דארט אויפגעשטעלט דעם קערעסטירער בערבעשטער בית המדרש וואס איז עומד ומתנוסס לתפארה עד היום הזה, און אלע אדמורי"ם, רבנים, און תלמידי חכמים, וכל איש ישראל, טרעפן דארט זייערע געברויכן ברוחניות ובגשמיות.

דאס בית המדרש אין מיאמי איז בריט באקאנט און וועלט בארימט אלס א מקום תורה ותפלה, און בין כותליו ווערט געטאן פיל חסד און גמילות חסדים.

צו די אלע וואוילטעטיגקייטן זענען עדות טויזענטער אידן פון איבער די גארער וועלט וועלכע האבן שוין אמאל דארט באזוכט אינ'ם ביהמ"ד.

אידן פון כל קצוי תבל וואס קומען קיין מיאמי הן לצורכי רפואה אדער לצרכי מסחר וכו', און זענען נהנה פון די מקוה און פונ'ם בית המדרש וואס איז אפען פיר און צוואנציג שעה אין מעת לעת יומם ולילה מיט די פילע פאליצעס ספרי קודש.

אויך בגשמיות איז מען נהנה אין דעם מקום קדשו, וואו עס איז שטענדיג דא עפעס איבער צו בייסן, אזוי ווי די רעבעצין די צדיקת ע"ה האט איינגעפירט אז עס זאל זיין אזוי ווי אין דער אלטער היים ביי איר הייליגן זיידן אין קערעסטיר זי"ע.

הגה"צ רבי נפתלי גרויס זצ"ל קערעסטיר - בערבעשטער רבי
בעת עריכת שולחנו הטהור

דער קערעסטירער - בערבעשטער רבי הגה"צ רבי נפתלי זצ"ל בסוד שיח
מיט כ"ק אדמו"ר מסאטמאר בעל ברך משה זצ"ל נאכן דאוונען אין מיאמי

אויך אין זיינע עלטערע יארן וועו זיינע קערפערליכע כוחות זענען אפגעשוואכט געווארן, האט דער רבי שטענדיג פרובירט צו טאן וואס נאר מעגליך לטובת עם ה' ולכבודו יתברך.

דעם כבוד וואס ער האט אפגעגעבן און דאס התבטלות וואס ער האט געהאט פאר די אדמורי"ם און רבנים וואס האבן באזוכט זיין בית המדרש איז ברייט באקאנט, ער איז געווען א שפל ברך, ענותן כהלל, און מיט זיין אצילות'דיגן פנים אויפגענומען יעדן איד בסבר פנים יפות און מיט ליבשאפט.

וועו עס האט זיך געשטארקט און באהערשט דאס שוואכקייט אויפן קערעסטירער-בערבעשטער רבי'ן האט מען אים אריין געפירט אין שפיטאל וואו ער איז געווען עטליכע וואכן אונטער די דאקטערישע באהאנדלונגען.

8'טער קאפיטל:

אשכבתי' דרבי

ויהי באשמורת הבוקר של יום החמישי בשבת פרשת נצבים שנת תשמ"ט לפ"ק איז דער קערעסטירער-בערבעשטער רבי הגה"צ רבי נפתלי בהגה"צ רבי רפאל גרויס זצ"ל זייער שוואך געווארן, און במעמד פון א צבור אידן וואס זענען געשטאנען ארום האט דער רבי געזאגט די פסוקי יחוד, און נאכן זאגן דעם פסוק 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד' האט דער רבי נאך געזאגט 'אין עוד'.

דער רבי האט געבעטן וואסער און געוואשן די הענט, און באלד דערויף איז ער נתבקש געווארן לישיבה של מעלה בשיבה טובה ובשם טוב, אלט זייענדיג זיבן און אכציג יאר וועו זיין נשמה

איז צוריק ארויף למקור מחצבתה בשמי שמי מעל.

מיט גרויס צער און ווייטאג האבן די תושבי מיאמי בעגלייגט דעם ארון פון זייער באליבטן רבי'ן וואס איז מיט כבוד אפגעפירט געווארן קיין נוא יארק למנוחתו.

ווען דער ארון הקודש איז אנגעקומען צום גרויסן סאטמארער בית המדרש אין וויליאמסבורג האבן שוין דארט געווארט א גרויסער צבור אידן מוקירו שמו וזכרו פון אלע קרייזן, און גדולי הרבנים האבן געהאלטן הספדים וקינה אויף די גרויסע אבידה שאין לה תמורה.

דער ערשטער מספיד איז געווען זיין עלסטער זון הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א, וואס האט בקול בוכים און טרעפליכע רעיונות געקלאגט און ארויסגעברענגט קורצע שטריכן פון זיין גרויסן טאטן.

דערנאך האבן מספיד געווען דער אדווארי רב הגה"צ רבי שלום קרויז זצ"ל, דער מוזשאיער רב הגה"צ רבי מנחם מענדל רובין זצ"ל, ויבלח"ט סטריזשעווער רבי שליט"א, הגה"צ רבי ישראל חיים מנשה פרידמאן שליט"א ראב"ד דקהל יט"ל סאטמאר,

צום שלוס האט מספיד געווען כ"ק אדמו"ר בעל ברך משה מסאטמאר זצ"ל, וואס האט ארויס געהויבן די פילע פעולות נעלות ונשגבות פון דעם גרויסן נפטר בכלל, און די געוואלדיגע עבודת הצדקה וחסד און גמילות חסדים בפרט, וואס איז ממש אומגלויבליך אז א מענטש א יחיד האט געקאנט אזויפיל אויפטאן פארן כלל, און אלעס בסבר פנים יפות באהאלטענערהייט שטילערהייט, אן קיין שום פרסום.

ביים ענדיגן די דברי הספד וקינה האט דער סאטמארער רבי

בעל ברך משה זצ"ל מכתיר געווען דעם עלסטען זון **הגה"צ רבי ישעי' שליט"א** אז ער זאל זיין ממלא מקום אביו אלס אדמו"ר פון קערעסטיר - בערבעשט.

ואלה שמות בניו שהשאיר אחריו:

א) **הרב ישעי' שליט"א** ממלא מקום אביו בברוקלין נוא יארק, ומוציא לאור את הספר הזה.

ב) **הרב רפאל** (שליט"א) **זצ"ל** שהי' ממלא מקום אביו במיאמי שבפלאריד א - נפטר י"ג ניסן תשס"ז לפ"ק ומנו"כ בקרית יואל יצ"ו.

ג) **הרב ישראל יעקב יוקל שליט"א**

ד) **הרב מיכאל שליט"א** מסקווירא

ה) **הרב משה שליט"א** ממאנסי

ו) **הרב שמואל שליט"א** ברוקלין - מאנסי וועמען איך בין שולדיג אן עקסטערן יישר כוח פאר זיין אומערמידליכע איבערגעגעבנקייט צו מיר, בכל עת איז ער מיך משמש בכל כוחו, ובכל מקום שהוא - דעזערט האט ספרינג - קאליפארניע - אין שפיטאל - אדער וועו מען גייט זיך משתטח זיין אויף די קברי צדיקים - שטענדיג שטייט צו מיין רעכטע האנט, מיר צו פארגרינגערן מיט וואס נאר מעגליך, זאל אים השי"ת העלפן אין אלע ענינים מיט געזונט און נחת, ער זאל זוכה זיין צו שפע ברכה והצלחה בגשמיות וברוחניות מיט אלעם גוטס דערצו עע"א.

ז)**הרב חיים ברוך שליט"א** השי"ת ישלח לו רפואה שלימה במהרה.

ח) **הרבנית מרת חי' שרה ע"ה** אשת יבלחט"א הרה"ח מו"ה אברהם אלעזר הלוי פעפערקארן הי"ו, נפטרה כ"ד תמוז תשמ"ח

לפ"ק – ומנו"כ בביה"ח וויזניץ מאנסי.

ט) **הרבנית מרת רוזא הענדל ע"ה** אשת יבלחט"א הרה"ח מו"ה משה יודא הלוי וואזנער הי"ו, נפטרה כ"ז מרחשון תשמ"ט, ומנו"כ בביה"ח וויזניץ מאנסי.

לזכר עולם יהיו נכתבים בספר - די צוויי שוועסטער זענען בחסדי ה' גראטעווועט געווארן צוזאמען מיט די גאנצע משפחה פון די שווערע ליידן און צרות וואס זיי האבן מיטגעמאכט ביי די צווייטע וועלט מלחמה, און האבן ב"ה זוכה געווען אויפצושטעלן דורות ישרים ומבורכים לתפארת אבותינו הקדושים זי"ע. (די שוועסטער זענען ליידער פריצייטיג אוועק געריסן געווארן פון די וועלט, אפגערוקט בלויז מיט עטליכע חדשים).

י) **הילד יקותיאל יודא ע"ה**, נלב"ע ה' כסלו תרצ"ט לפ"ק.

י"א) **הילד אברהם ע"ה**, נלב"ע ב' שבט תש"ד לפ"ק.

לזכר עולם נשמת זיינע צוויי זין וואס זענען נפטר געווארן גאר יונגערהייט - נאך בעפאר די צווייטע וועלט מלחמה, און מנו"כ אין בית החיים פון די שטאט דעברעצין און אונגארן.

אאמו"ר הגה"צ רבי נפתלי זצללה"ה האט אויך איבער געלאזט מחברתו החשובה אמי מורתי **הרבנית הצדיקת מרת מלכה** (תליט"א) **ע"ה** בת **הרה"צ רבי אברהם זצללה"ה** בן **הצה"ק מרן רבי ישעי'לע קערעסטירער זי"ע ועכי"א**. וואס איז געווען זיין געטרייע באגלייטער אלע יארן כולם שווים לטובה.

אויך איז איבער געבליבן זיין עלסטע שוועסטער הרבנית הצדיקת מרת מלכה (תליט"א) ע"ה אלמנת הרה"צ רבי חיים שלמה הורוביץ זצלה"ה.

תהא נשמתם צרורה בצרור החיים

מדור א' - אכסניא של תורה

קערעסטיר-בערבעשטער רבי הגה"צ רבי נפתלי זצ"ל ביי א שמחת נישואין פון אן אייניקל - מיטן מחותן דער לעלוב'ער רבי זצ"ל.

פון ר. צו ל. הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א - אודווארי'ער רב זצ"ל - קערעסטיר-בערבעשטער רבי זצ"ל - לעלוב'ער רבי זצ"ל - הרה"ח ר' שלום גראסבערג ז"ל - סטאניסלאווער רבי - און הרב אברהם יהושע העשיל ביק שליט"א

Brooklyn Public Library
Brooklyn Collection

פון ר. צו ל. כ"ק מרן בעל ברך משה מסאטמאר זצ"ל, כ"ק אבי מורי הגה"צ קערעסטיר-בערבעשט זצ"ל, הגה"צ רבי חיים שלמה הורוויץ זצ"ל מסטריזוב.

כ"ק אדמו"ר מקערעסטיר בערבעשט זצ"ל ביי הכנסת ספר תורה
מימינו הרב הגאון רבי יצחק זאב מאייער זצ"ל מח"ס מהרש"א הארוך

בניו כשתולי זיתים סביב לשלחן בשבת אחים גם יחד
בני כ"ק הגה"צ אדמו"ר ר' נפתלי צוק"ל מקערעסטיר בערבעשט יצ"ו

פון ר. צו ל.
הרב משה, הרב שמואל, הרב מיכאל, הגה"צ ישעי', הרב חיים ברוך, הרב יוקל, הרב רפאל

מדור א' - אכסניא של תורה

גרויסער עולם בי"ד ער"ח פון קערעסטיר־בערבעשטער רבי זצ"ל

פארנאנענעם ראנערשטאג פר־ שח נצבים איז נפטר געוואָרדן הרב הצדיק הישיש שלשלת היוחסין רבי נפתלי גראָס זצ"ל קערעסטיר־בער־ בעשטער רבי אין הויכען עלטער פון 87 יאָר.

☆ ☆ ☆

דער קערעסטירער רבי האָט גשטאָמט פון גאונים וצדיקים דור אחר דור ולמעלה בקודש.

ער איז געבוירען דעם ערשטען טאָג שבועות שנת תרס"א אין בערבעשט. צו זיין פאָטער הגאון הצדיק רבי יעקב יוקל טייטעלבוים זצ"ל אב"ד בערבעשט־נאָרליץ; וואלאָוועט, בעמח"ס "זיטב איטיב", אַ זון פון הרה"ג הגאון הצדיק רבי שמואל טייטעלבוים זצ"ל אב"ד נאָרליץ, בן הגה"ק רבי אלעזר ניסן זי"ע אב"ד דראָהביטש בן מרן הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע.

דער וואלאָוועט רב, רבי ישראל יעקב יוקל איז געווען אַן איידעם פון דיין פעטער, דיין פאָטער־ס בירודער, מרן הגה"ק בעל ייטב לב זי"ע.

דיין פאָטער, דער בערבעשטער רב, רבי רפאל גראָס, איז געווען ממלא מקום פון דיין שווער אין בערבעשט פון שנת תרמ"ט ביז שנת תרע"ו. ער איז געווען אַ גאון ומרביץ תורה מפורסם. ער האָט אַנגעפירט מיט אַ גרויסע ישיבה, אָן ער איז געווען באָקאַנט מיט ויין חכמה און צידקות. ער האָט פיל אויפגענומען פאָר חינוך, והרבצת תורה וחסידות. בי"ד ערשטער וועלט מלחמה איז ער אַנטלאָפען פון בערבעשט אין ער האָט דיך באָועצט אין קערעסטיר, וואו עס האָט געוואוינט זייַן זון, הרה"ג רבי שמואל זצ"ל הי"ד, אַן איידעם פון הרה"ק רבי ישעי'לע קערעסטירער זי"ע. ער איז אַבער דאָרט קיינמאָל נתואָרען אין ער איז נסתלק געוואָרדן כ"ט טבת תרע"ז, ומנ"כ אין אהל צוזאַמען מיט זיין מחותן הרה"ק רבי ישעי'לע זי"ע.

וחן דער בערבעשטער רב, רבי רפאל גראָס איז נסתלק געוואָרדן, האָט מען נישט בודי"ע נפותן קיין וואָלאָוועט, פאָר זיין שוועד הגה"צ רבי ישואל יעקב יוקל זצ"ל, וועלכער איז דעמאָלט שוין נעווען אַ זקן וחלוש. דעם אַנדערן טאָג אַבער, האָט דער וואָלאָוועט רב, רבי יוקל, צוגעזופען זיין זון הגה"צ רבי אהרן זצ"ל הי"ד אב"ד וואָלאָוועט, אין ער האָט אים באַפוילען אַז ער זאָל שרייבען אַ בי"כ תנחומין אין זיין נאָמען, פאָר זיין טאָכטער, הרבנית הצדיקת רויזא בלומא ע"ה, וועלכע האָט פאָרלוירען איר מאָן. דער וואָלאָוועט רב, רבי יוקל האָט נאָך צוגעגעבען אַז "הגם מצד הדין איז נישט חל קיין אבילות, איידער מען ווערט נעוואויר פון דער פטירה, אָבער אַזוי ווי מיין איידעם, רבי רפאל גראָס, איז מיר געקומען ביינאַכט אין חלום און ער האָט מיר אַלעס דערציילט, און ער האָט מיך אויך געבעטען אַז איך זאָל זיך משתדל זיין אין אַ שטובה טאָן לעילוי נשמתו, דערויבער בעט איך דיר אַז דו זאָלסט שיקען אַ ברכת תנחומין פאָר מיין טאָכטער"...

דער קערעסטירער רבי, רבי נפתלי האָט נאָך געהאָט די זכיה צו זיין מרן הגה"ק בעל קדושת יום טוב מסיגעט זי"ע.

ער איז נתחנך געוואָרען אַלס יונגער בחור אין שטוב פון זיין פאָטער רבי רפאל גראָס זצ"ל, והעלכער האָט געשמ"ט מיט דיין גאונות און צידקות. מרן הגה"ק בעל קדושת יום טוב האָט געשיקט לערנען בניי הקרושים, הגה"ק בעל עצי חיים מסיגוט זי"ע ומרן הגה"ק מסאָטמאָר זי"ע צו דעם בערבעש־ טער רב, רבי רפאל זצ"ל. אויך האָט ער — ר' נפתלי — גלעלערנט בייַ מרן הגה"ק בעל עצי חיים מסיגעט זי"ע.

דער קערעסטירער רבי האָט געהאָט סמיכה להוראה פון הגאון הצדיק רבי אליעזר דוד נייטוואלד זצ"ל אב"ד סאָטמאָר בעל "קרן לדוד" אין פון הגאון הצדיק רבי מרדכי לייב ווינקלער זצ"ל בעל "לבושי מרדכי" אב"ד מאָד.

שנת תרפ"ה האָט ער התחנה געהאָט מיט הרבנית הצ' מלכה תליט"א, אַ טאָכטער פון הרב הצדיק רבי אברהמ'לע זצ"ל בן הרב הקדוש מרפא הדור רבי ישעי'לע קערעסטי־ רער זי"ע. זיין חתונה איז פאָרגעקומען עטליכע חדשים אויי־ דער רבי ישעי'לע איז נסתלק נעוואָרדן.

נאָך דער חתונה איז ער נעזעסן אויף קבוסט אין קערעסטיר בי זיין שוועד אין עלטער שוועד זי"ע, ואוו ער האָט געהאָט די גלעלענהייט זיך אויך משלים צו זיין אין דער מדה פון אברהם אבינו מיט חס־ ושבקה, הכנסת אורחים מיט ועלבע דאָס "קערעסטירער הויף" איז נעווען מפורסם על פני תבל.

נאָך דער פטירה פון רבי אברהמ'לע זי"ע, י"ח אדר שנת תרפ"ו, איז נעוואָרען ממלא מקום באדמו"ת קערעסטיר זיין עלטס־ טער איידעם הגאון הצדיק חסידא ופרישא רבי מאיר יוסף וזבין זצ"ל הי"ד, ועלכער איז אומגעקומען אין דער קריג עקה"ש.

שנת תרצ"ב האָט זיך דער קערעסטירער רבי, רבי נפתלי, באָצוגט אין דער עיר התורה והחסידות, דעברעצין, אונגאָרן, וואו ער האָט אָנגעפירט מיט אַ בית המדרש לתורה ולתפלה, וואו חסידישע איידען האָבען זיך כתחסם נעוואָרן לאורו ונהנין ממטו עצה ותושיה.

דאָס הויז פון קערעסטירער רבין אין דעברעצין איז נעווען מפורסם אַלס בית פתוח לרווחה. דאָרט איז פאָרווירקליכט נעוואָרען די משנה אין אבות: "יהיו עניים בני ביתך". דער קערעסטירער רבי האָט וויי־טער ממשיך נעווען און פאָרגעזעצט די וועלט באָרימטע צדקה וחסד, גמילות חסדים און הכנסת אורחים.

Friday, September 16, '88 DER YID — 45 — דער איד פרייטאג, פרשת וילך, תשמ"ח

גרויסער עולם בי דער לוי' פון הערעסטר־בערבעשטער רבי זצ"ל

אזוי וי ער האָט געגאַנגן אין שטוב פון זיין שווער און עלטער שוועסטער אין קערעסטיר, וואו עס איז געווען ביתו כבית אברהם אבינו, וואו שוידעגטער צעבראָכענע הערצער, ענגים ומרי לבב, האָבען באָקומען צו עסן, טרינקען און געלעגער אין אַנדערע הצטרכותין בסבר פנים יפות וברוח נדיבה.

ער האָט אין דעריעצי באַזאָרגט ערליכע, חסידישע מלמדים, תלמידי חכמים וויאזי שמים וועלכע האָבען גפלאָרענט תורה מיט די אינגלעך פון חסידישע שטיבער, וואו זיי זענען נתחנך געווארן בדרך ישראל סבא, לתורה וחסידות.

שנת תרצ"ט, ווען עס האָט אויסגעבראָכען די מלחמה אין פוילען, האָט דער קערעסטירער רבי בי זיך אין שטוב אויסגאָהאַלטען צענדליגער פליטי חרב וועלכע זענען אָנגעלאָפען פון פוילן און טשעכי. ער האָט אָדערגענעבען דאָס געלעגער פון זיינע אינזענע קינדער לטובת די פליטים, שרידי חרב. ער האָט פאָר זיי פאָרשאָפט פאַלשע שרישטען און געהאַלפען זיי ראָשעווען כמות לחיים.

כיי די מלחמה יאָרען איז דער קערעסטירער רבי געווען באַהאַלטען צוואַמען מיט אַ מנין אידען אין אַ בונקער אין דעבריצין, פוטואָנען מען האָט אים דערנאָך שפּעטער פאַרשיקט אין מחנה־טאָבור (צוואַנג אַרבעט). בין ראש חודש וישלח תש"ה וועלן דער קערעסטירער רבי איז באַפרייט געוואָרען.

אין די מלחמה יאָרען האָט ער אויך פאַרלוירען עטליכע ברידער, און שוועסטער. צויישען זיי הרה"ג רבי יקותיאל יודא זצ"ל אב"ד בערבעשט וראב"ד בסיגעט; הרה"ג רבי שמואל גראָס זצ"ל אב"ד ריטשע ובערבעשט וקראָלי; הרד"ג ר' אהרן זצ"ל אב"ד לאָפּאָש הי"ד. (שנת תש"ל איז נפטר געוואָרען זיין ברודער הרה"ג רבי חנני' יו"ט ליפּא זצ"ל אב"ד בערבעשט. אין ארץ ישראל).

די רביצין תחי' מיט די קינדער, אַרום 9 נפשות, האָט מען אַוועקגעפירט קין וויטער־ניישטאָט, און שפּעטער קין בערגען בעלזען, אין דערנאָך קין טערעזינענשטאָט וואו זיי זענען באַפרייט נעוואָרען.

קערעסטירער רבי צוריק קין דעברעצין. וואו ער האָט דך אַריינגעוואָרפען מיט אַלע כוחות צוריק אויפצולעבן דאָס אידישקייט. ער האָט אירפגעשטעלט א קאָך פאַר פליטים וואו זיי האָבען באַקומען אש"ל, עסן און טרינקען. ער האָט אויך חתנה נעמאַכט פיל יתומים ויתומות, וועלכע זענען געבליבען עלנד מאַכ ראם ר"ל. ער האָט מחזק און מעודד געווען די צובראָכענע אידען פליטים פון דער מלחמה, נחלים עטמות, אודים מרגלים מאש. ער האָט אין זיי אַריינגעבלאָזען אַ טל תחיה און זיי צוגעצויגען בדברי נחמה אַז זיי זאָלען האָבען בטחון און אמנה און זיי זאָלען נישט וועדן מיואש. ער האָט זיי מחזק געווען אַז זיי זאָלען אָנהיבען צו פירען אַ לעבן פון שמירת תורה ומצוות.

באַלדעם ווי די קאָמיתיסטען האָבען דך געשטאַרקט אין אתגאָרן, וואו עס האָט נעדראָקט אַ סכנה פאַר אידישקייט, האָט דך דער קערעסטירער רבי נעראָטעוועט קין וויען; לינץ און פון דאָרט אין דעם פליטים לאַגער אין בייאָנהרף, עסטרייך, וואָס איז געווען פינאַנציד דורך די אתר"או (י"ן קערפער־שאָפט פאר פליטים) וואו ער האָט נעבעטגעט אַ שוחט; געמאַכט אַ מקוה און מתקן נעווענט געוויסע תיקונים לחיזוק היהדות.

תש"ח איז ער נעקומען קין איטאַליע, און דערנאָך קין אוסטע וואו ער האָט אויך דאָרט אויפגע־ שטעלט אַ מקוה.

תש"ח איז ער נעקומען קין ריקע און ער האָט נעגרינדעט אַ בית"מ אויך פאַאר סטרעט אין וויליאַמסבורג. דערנאָך האָט ער דיך באַזעצט אין קרינהיטס, וואו ער האָט דאָרט אויפגעשטעלט דאָס ערשטע חסידישע בית המדרש לתורה ולתפלה פאר די אתגאַרישע אידען וועלכע האָבען געפליכטעט נאָך דער מלחמה.

ער האָט דאָרט אויפגעשטעלט אַ שיינע, גרויסע וואַרמע מקוה וועלכע עס האָבען נענוצט הונדער־ טער אידען פון דער נעגענט. דאָס בייהמ"ד אין מקוה פון קערעסטירער רבי איז קרינהיטס איז נעווען אַ שם דבר וואָס אידען פון אלע שיכטען און קריידזען — ארץ פיל רבנים, אדמורי"ם, און חסידים פון פאַרשי־ דענע רבי'שע הויפען אין ערוה — האָבען דיך דערמיט באַנוצט תמידין כסדרן.

זיין בית המדרש איז נעווארען דערנאָך אַ דוגמא, משם יסד ומכנה פנה, פאַר אַנדערע חסידישע בתי מדרשים און שטיבלעך וועלכע זענען דערנאָך נעגרינדעט נעווארען אין קרינהיטס, וואו עס האָבען נעווארען אַ גרויסער טייל פון ערליכע חסידישע אידען, יראים ושלמים, צוישען זיי פיל רבי'שע הויפען, וועלכע האָבען דאָרט נעשטעלט דיירער ערשטע טירן, קומענדיג קיין אַמעריקע.

זיין דירה אין בית המדרש אין קרינהיטס, איז אויך נעווען דער ערשטער אכסניא של תורה פאַר די פאַטמאַרער תלמוד תורה־קינדער, וואו די קערעסטירער רבצין הלי"א האָט אַליין נעקאָכט וואַרמע און פריש מאכלים פאַר די קינדער איבער צוויי יאָר צייט.

תשכ"ח, האָט ער זיך — צוליב זיין שוואַכען געזונט צושטאַנד — באַזעצט אין דער עיר התורה — מאָנסי, וואו ער האָט דאָרט נעגרינדעט אַ בית"מ מיט אַ מקוה,

אויסצוגן וואס זענען באשריבן געווארן אין דער איד

מדור א' - אכסניא של תורה

גרויסער עולם ביי דער לוי' פון קערעסטיר־בערבעשטער רבי זצ"ל

זיין רידה איז טבורי איז געווען א בית רעד לחכמים, וואו כמעט אלע אדמורי"ם אין רבנים, ראשי ישיבות ומרביצי תורה — ועלבע פלענן קומען זיך אפרופן קיין טבריי — האבען דארט געהאט זייער וואריעם אכמנא, וואו מען האט נעגעבען צו עסן פאר יעדען במסבר פונם יומת, ביד רחמה וברוח נדיבה.

ער האט אויך נעגרינדעט אין ירושלים א גמילת חסד פאר ווען ער האט פארשאפט א גרויסען סכום פאר דעם גמ"ח, וואו מען האט געטאן פיל טובות און אריינסגעהאלי־פען הונדערטער אריימע ליים, אין חתנים וכלות פאר חתונה־הרצאות.

תשל"ד, נאך דער יום כיפור מלחמה, האט ער זיך באועצט אין מיאמי ביטש, פלאריידא אין אריבגע־שטעלט א בית המדרש לתורה ולתפלה אויף די ביינטע נאס כיי יקליד עוו. אין שפעטער אויף די 31סטע נאס אויף יוקליד עוו. וואו אידען האבען זיך געווארעמט ביי וויינע הארציגע תפילות, אין נדנה נעווען פון זיינע עצות און ברכות.

דאס בית המדרש פון קערעסטי־רער רבין אין מיאמי איז נעווען העלט באריכט אלס מקום תורה ותפלה וחסד וגמילות חסדים, מאין דוגמתו, וואו טויזענטער אידען פון איבער דער גאנצער וועלט, ועלבע קומען יעדעס יאר ווינטער אויף אפרי קיין מיאמי, האבען דארט נדנה געווען סיי ברוחניות און אויך בגשמיות, וואו זיי האבען נעפרופען אן אפען בית המדרש א גאנצען טאג, פול מיט ספרים צום לערנען אוף אויך האבען זיי דארט באקומען אינערצר בייסען ביד רחבה וברוח נדיבה, וואס להבחי"ח הרבנית הצ' מקערעסטיר תלי"א האט צוגעגרייט פאר אלע מתפללים אין חובשי בית המדרש, ממש וי אין דער אלטער היים ביי איר היילינגן זיידען זי"ע אין קערעסטיר.

וואו ער האט געוואוינט 2 יאר.

דערנאך האט ער זיך באזעצט אין טבריי, — וואו דער קלימאט איז זייער א גינסטיגער אוך וואס א גאנץ יאר

דער קערעסטירער רבי זצ"ל צוואמען מיט די רבנית תבלחט"א האבען כסדר אפרופעגעקוקט אריף אחרים אוך זיי האבען מיט אלע כחות — אויך אין די לעצטע יארען טראץ זייער זקנה אוך חולשה — אלעס אנגעוועדעט אז די נעסט זאלען זיך פילען היימיש אין עס זאל זיי נאך־נישט פעלן מכל טוב. האכיל רעבים והשקה צמאים, ומעולם לא אמר אדם צר לי המקום. דער אדרעס פון קערעסטירער רבין אין מיאמי איז נעווען שטארק באוואוסט, וואו אידען עניים ודלים, רשים ואביונים, מרי דכאי לבב ונכה רוח האבען דארט באקומען פרישע מאכלים אוך נעטראנקען, מטה כסא שולחן ומנורה, וואס די רבנית האט דארט צוגעגרייט ווי אריך א פלאץ צום שלאפען אוך אריך אפטאל צוגעגע־בען א תמיכה הנוגה.

פיל רבנים ואדמו"רים — זיינען־ניט אין מיאמי, פלענן קומען באזוכען דעם קערעסטירער רבין אוך מחזק זיין, זיין עבודת הקודש.

דער קערעסטירער רבי איז נעווען א צדיק תמים, חסיד ופרישא, משיירי כנסת הגדולה. ער איז נעווען א צדיק בדרכיו וחכם במעשיו, מיחידי סגולה אין דור. ער איז נעווען שטארק נערץ אוך אהוב ביי פיל צדיקי הדור ובפרט ביי מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע, ועלבער האט אים שטארק מחבב נעווען.

ער האט פארמאגט פאר יעדן א ליבליכען אוך וואוילמיכל יעדן מקרב נעווען מיט אינטערעס־ענליכער גרעניצלאזער אהבה אוך ירידות. ער איז נעווען א עניו ושפל ברך, מתעדן כתלעה. טראץ זיין גרויסען יחוס האט ער זיך פאר יעדן מכניע נעווען בפרט פאר א תלמיד חכם אוך בען של קדושים, אוך אפטמאל אוועקנעגעבן זיין מקום קבוע אוך דאוונענען פאר רבנים ואדמורי"ם ועלבע זענען נעקומען קיין מיאמי.

פון זיין נעזיכט האט אראפגע־שיינט אצילות, חסד ורחמים, וויכקייט, גוטסקייט אוך רחמנות. טראץ זיין וקנה האט ער נעהאוסט צו דערצילען פון זכרון — כמעט ביי צו די לעצטע יארען — פארשידענע עובדות, זכרונות וסיפורים פון די פרעדיגע צדיקים זי"ע, ובפרט פון זיין גרויסען עלטער־שוועי הרב הקדוש רבי ישעי'לע זי"ע אין קערעסטיר וואו טויזענטער אידען זענען געהאלפען נעווארען פון ויינע מופתים גלוים, עצות־אוך ישועות. ער האט די דערציילט מיט א זעלטענעם טעם וקנים וואס האט נעהאלטען נעשפאנט דעם יונגערן דור.

מיט עטליכע וואכען צוריק איז ער פארשלאפט נעווארען אוך ער איז אפגעפירט נעווארען אין שפיטאל. דאנערשטאג פארטאגס האט ער נאך נעזאגט קריאת שמע אוך אויסגע־לאזט די ווערטער: "אין עוד". דערנאך האט ער זיך געוואשען די הענט אוך באלד דערנאך איז ער נאפט נעווארען בשיכה טובה ובשם טוב.

מען האט דעם אדון נעבראכט קיין ניו יארק, וואו די לוי' איז פארגעקומען בייס סאטמארער בית המדרש אין וויליאמסבורג, וואו עס האבען זיך באטיילינט א גרויסער עולם. עס האבען נעהאלטען הספדים: זיין עלטסטער זון, הרב ר' ישעי' שליט"א, אדמו"ר רב, א קרוב אוך א מהותן פון נפטר; מחשאיבר רב; הרה"ג ר' ישראל חיים מנשה פריצדמאן דומ"ץ קהל יטב לב דסאטמאר אין וויליאמס־בורג; סטרויטשעווער רב, א פלימע־ניק פון נפטר; אוך צום סוף האט מספיד נעווען כ"ק אדמו"ר ממאס־מאר שליט"א, א קרוב פון נפטר

אויסצוגן וואס זענען באשריבן געווארן אין דער איד

Friday, September 16, 1988 DER YID — 45 — דער איד פרייטאג, פרשת וילך, תשמ"ח

גרויסער עולם ביי דער לוי' פון קערעסטיר־בערבעשמער רבי זצ"ל

וועלכער האָט אריינגענומען זיין עבודת הצדקה ומפילות חסדים וואָס איז לא ישוער. ער האָט אויך מכתיר געווען דעם עלטסטן זון פון נפטר, הרב החסיד בש"ק ר' ישעי' שליט"א אלס כמלא מקום אביו באדמו"ת קערעסטיר־בערבעשט.

דערנאָך האָט מען דעם ארון אָפגענידט קיין קרית יואל. אויפן וועג האָט מען דאָך אָפגעשטעלט אין מאָנסי ביים טשענסקאָוודערער בי"מ (געוועזענע קערעסטירער בית המדרש) וואו עס האָבען מספּיד געווען הגה"צ ר' אהרן טייטעלבוים שליט"א אב"ד טשענסקאָוויץ. עס האָבען דאָך באַטיליגט פיל רבנים ואדמו"רים צווישען זיי דער סקוועירער רבי שליט"א.

אין קרית יואל האָבען געהאַלטען הספּדים הגה"צ רבי אהרן טייטלבוים שליט"א אב"ד ור"ם קרית יואל, א קרוב; הגה"ג ר' שמואל דוד קרויז דומ"ץ אדוואָרי און הגה"ח ר' שלמה מנשה פּאַלקאָוויטש נ"י.

ער האָט איבערגעלאָזט יבלחט"ט הרבנית הצדיקת הישישה די קערעסטירער רביצין תליט"א, המ' פּרסמת במעשי הצדקה וחסד; וויי אויך שיינע דורות בנים ישרים ומבורכים, עושי צדקה וחסד. די זין: הגה"צ ר' ישעי' שליט"א, מ"מ; הרב ר' רפאל, וועלכער האָט זיך נאָך שטאַרק איבערגענבען מיט באַדי נען זיין פאַטער דעם קערעסטירער רבין לעת זקנתו אין מיאַמי; הרב ר' יוקל; הרב ר' מיכאל פון סקווער; הרב ר' משה; הרב ר' שמואל פון מאָנסי און הרב ר' חיים בונים און איניקלעך יראים ושלמים.

מיט אַ יאָר צוריק האָט ער פאַרלירען 2 טעכטער ע"ה אשת הרב ר' אברהם אלעזר הלוי פעפערקאָרן נ"י און אשת הרב ר' משה יהודה הלוי וואַזנער נ"י.

אויך האָט ער איבערגעלאָזט אַ שוועסטער יבלחט"ט הרבנית הצדיקת הישישה מסטרישוב תליט"א אשת הרב הצדיק ר' חיים שלמה הורביץ זצ"ל אדמו"ר מסטרישוב.

די פטירה פון קערעסטירער רבי זצ"ל איז אַ שוועריע אבידה פאַרן כלל ישראל.

זכר צדיק לברכה

אויסצוגן וואס זענען באשריבן געווארן אין דער איד

מציבת כ"ק מקערעסטיר בערבעשט זצ"ל ומחברתו הרבנית ע"ה

מדור ב
בית המדרש
בני נפתלי ישעי'
קערעסטיר - בערבעשט
על שמו ולזכרו של הרה"צ רבי נפתלי זצלה"ה
אדמו"ר מקערעסטיר - בערעבעשט
בנשיאות בנו מ"מ הרב הצדיק
רבי ישעי' גרויס שליט"א
רב ואב"ד

9'טער קאפיטל:

ובא השמש וזרח השמש

חכמינו זכרונם לברכה זאגן אין מסכת קידושין אויפן פסוק וזרח השמש ובא השמש - עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל.

דער מאמר חז"ל איז זייער גילטיג אויך לענינינו, ווייל אזוי ווי עס איז מקויים געווארן ביי כ"ק אדמו"ר פון קערעסטיר - בערבעשטער הגה"צ רבי נפתלי זצ"ל דער פסוק ובא השמש, באלד דערויף איז מקויים געווארן ביי זיין ממלא מקומו הגה"צ רבי ישעי' שליט"א דער 'וזרח השמש'.

עלטערע אידן אנשים חשובים תלמידי חכמים אנשי מעשה העוסקים במצות ובמעש"ט כל השנים, וואס זענען מאז ומקדם מוקירי זכרו פון קערעסטירער – בערבעשטער רבי זצ"ל, האבן זיך צוזאמען געזעצט בשבת אחים גם יחד, אויסשמועסן די ווייטערדיגע שריט ווי אזוי די שלשלת הקדושה וואס ציעט זיך מדורי דורות זאל נישט חלילה אויפגעהערט ווערן, נאר זאל אויך אויף ווייטער שיינען מיט אירע הערליכע שטראלן בתוך עם סגולה, דאס יהדות החרדית.

נאכן אויסהערן די פארשידענע מיינונגען פון די משתתפים, ווועלכע האבן איבער געשמועסט דעם ענין בכובד ראש, האבן זיי אלע פה אחד באשלאסן אז מען מוז זען אז עס זאל ווייטער נמשך ווערן.

10'טער קאפיטל:

די הכתרה פון קערעסטירער רבי הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א

אזוי ווי דעם קערעסטירער - בערבעשטער רבי'נס עלסטער זון הגה"צ רבי ישעי' שליט"א איז שוין ביי די לוי' נתעטר געווארן בעטרת האדמורו"ת, זענען אריבער געקומען אל ביתו נאוה עטליכע אנשים מכובדים אנשי שם חשובי העדה ראשי קהלות און עסקנים חשובים פון די שטאט, כל אחד בשמו הטוב יבורך.

ואלה שמות ראשי בני החבורה הנכבדה: **הרב אלי' בצלאל טייטלבוים שליט"א, הרב לייביש טייטלבוים שליט"א, הרה"ח ר' משה ארי' גליק ז"ל, הרה"ח ר' שאול יחזקאל קרויס ז"ל, הרה"ח ר' צבי קעסטענבוים ע"ה, הרה"ח ר' ברוך יודא שניצלער נ"י, הרה"ח ר' דוד הויער נ"י, הרה"ח ר' אברהם צבי לאנדא ז"ל.**

די חשובי העדה האבן מסביר געווען און מפציר געווען אז הגה"צ רבי ישעי' שליט"א זאל צוריק עפענען דאס בית המדרש אויפן נאמען פון זיין אומפארגעסליכן חשובן טאטן, וואו מען וועט דאוונען און לערנען כמקדמת דנא בחיים חיותו, און ווי באקאנט האט דאך דער טאטע איבעראל אין אלע ערטער וואו ער האט זיך באזעצט, אלעמאל געגרינדעט א מקום תפלה ולימוד התורה, דעריבער מוז מען ווייטער אנגיין מיט די פעולות בעוז ובתעצומות למזכרת נצח לשמו ולזכרו הטוב.

עס איז נישט גרינג אנגעקומען די החלטה, ווייל עס איז אן

אחריות און אן אונטערנעמונג צו האלטן א בית המדרש א בית מקדש מעט אז אלעס זאל זיין בכבוד וכו', אבער מיט די פילע קוועקלענישן איז מקויים געווארן דער מאמר 'רבו עלי חברי' און דער קערעסטירער רבי הגה"צ רבי ישעי' האט איינגעווויליגט צו עפענען די שערי בית המדרש '**בני נפתלי ישעי**" אונטער זיין הנהגה.

דאס בית המדרש וואס איז אין די שענסטע געגענט פון ווילאמסבורג, איז היינט צו טאג א מקום תפלה און א רואיג מקום ללימוד התורה וואו עס דאוונען און לערנען חשוב'ע אידן, און זענען נהנה פון די דברות קודש וואס דער מנהיג העדה איז משמיע בבית מדרשו מדי שבת בשבתו ובימי המועד.

עס ווערן געזעגן ביים טיש הרב בנש"ק ר' אלי' בצלאל טייטלבוים שליט"א
דער רבי שליט"א, הרה"ח ר' שאול יחזקאל קרויס ז"ל, הרה"ח ר' משה ארי' גליק ז"ל,
ועוד קרואי מועד אנשי שם מ'זעט שטיען הרה"ח ישראל צבי רייך נ"י

הרה"ח ר' צבי קעסטענבוים ע"ה - הרה"ח ר' ברוך יודא שניצלער נ"י
הרה"ח ר' דוד הויער נ"י

קערעסטירער רבי שליט"א איז מכבד זיין שוואגער
הרב אברהם אלעזר הלוי פעפערקארן נ"י מיט קביעת מזוזה בפתח הביהמ"ד

הרב בנש"ק ר' אלי' בצלאל טייטלבוים שליט"א - הרה"ח ר' אברהם צבי לאנדא ז"ל

הרב בנש"ק מו"ה לייבוש טייטלבוים שליט"א בן הגה"ח רבי אהרן זצ"ל
בבית רבי ישעי' קערסטירער רבי שליט"א ביי די אסיפת הכתרה

11'טער קאפיטל:

מצות כתיבת ספר תורה

בכדי מקיים צו זיין די מצות פון כתיבת ספר תורה , ווי אויך שלא יבוש המעין ולא יקצץ האילן האט דער קערעסטירער רבי שליט"א באשלאסן להוציא מכח אל הפועל זיין לאנג ערווארטעטן וואונטש, און אינעם יאר תשל"ז לפ"ק האט דער רבי צוגעטרעטן בדחילו ורחימו לקיים מצות כתיבת ספר תורה.

וכיון דאתינא להכי אז מען האלט שוין דערביי, איז דעם רבי'נס באגער און שטרעבונג געווען אז די ספר תורה זאל זיין בתכלית ההוד וההדר, און עס זאל געשריבן ווערן לשמו ולזכרו, וואו זיין נאמען וועט בלייבן פאראייביגט לטובה, און עס וועט זיין למשמרת עולם ולזכרון טוב בבית ה' לעולם ועד עד ביאת בן דוד.

די מהודר'דיגע ספר תורה איז געשריבן געווארן דורך א סופר מומחה און ירא שמים מרבים, וואס איז ידוע מיט זיין כתיבה תמה בכתיבת סת"ם.

די התחלת כתיבת הספר תורה איז געווען נאך בחיי אביו הגה"צ זצ"ל וועלכער האט בשנת תשל"ד אריין געשריבן דאס ערשטע ווארט אין די ספר תורה "בראשית".

יעצט ביי די געלעגנהייט האט דער רבי שליט"א געמאכט א שמחה'דיגן סיום כתיבת ס"ת בביתו נאוה, וואו עס האבן זיך באטייליגט חשוב'ע רבנים, אדמורי"ם, גדולי ישראל, תלמידי חכמים, און חשוב'ע אנ"ש וואס כולם נקבצו לך מיט צו האלטן און זיך מיט צופרייען בשמחת רבינו ביום שמחת לבו.

כנהוג בתפוצות ישראל האט מען מקיים געווען דעם מנהג כתיבת האותיות אין די נייע ס"ת, (און וועלכען כ"ק מרן בעל ויואל משה מסאטמאר זצוק"ל האט מיט טינט אנגעפילט דעם אות "ל" פון ישראל ביים סיום הספר)

יעדער וואס האט אריין געשריבן אן אות, אין די הערליכע מהודר'דיגע ספר תורה, האט באוואונדערט די הערליכע קלארע שריפט פון די אותיות וואס האט ארויס געשיינט פון די ספר תורה, און די שמחה איז געווען גאר א דערהויבענע.

אחר הדברים האלה, ווען אלע הונדערטער אותיות וואס מען האט מזכה געווען דעם גרויסן צבור מיטן אריין שרייבן אן אות אין די ס"ת, זענען שוין געווען אנגעפילט, האט דער סופר איבער געקוקט אויב אלעס איז כדבעי, און האט באלד אפגעטריקענט די פארבליבענע נאסע טינט אין די אותיות.

דערנאך איז דער רבי שליט"א מכובד געווארן מיט כבוד התורה און באלד האט מען דערקענענדיג אויפן רבי'ן די התרגשות הקדושה ווען ער האט מגביה געווען די נייע ס"ת כלפי מעלה, און איינער פון די נכבדים איז מכובד געווארן מיטן אנטאן דאס גארטל.

בעפאר מען האט אנגעטוהן דעם כתונת אויפן ס"ת, האט מען די ס"ת איינגעוויקלט מיט א ריינעם פלעסטיק, כדי צו באשיצן פון די שווייס פון די בגדי הרוקדים וואס וועלן טאנצן בדחילו ורחימו לכבוד התורה, און מקיים זיין דברי האר"י הק' אז עס איז א גרויסער ענין צו שוויצן ביי עשיית המצוה.

נאכן אנווינטשן א הארציגן מזל טוב פארן רבי'ן האט דער רבי געזומען די ס"ת אין זיינע הענט און דער גאנצער עולם איז ארויס במחול ובריקודין של מצוה לכבוד התורה ולומדי'.

קערעסטירער רבי הגה"צ רבי נפתלי זצ"ל ביים שרייבן אן אות אין ס"ת

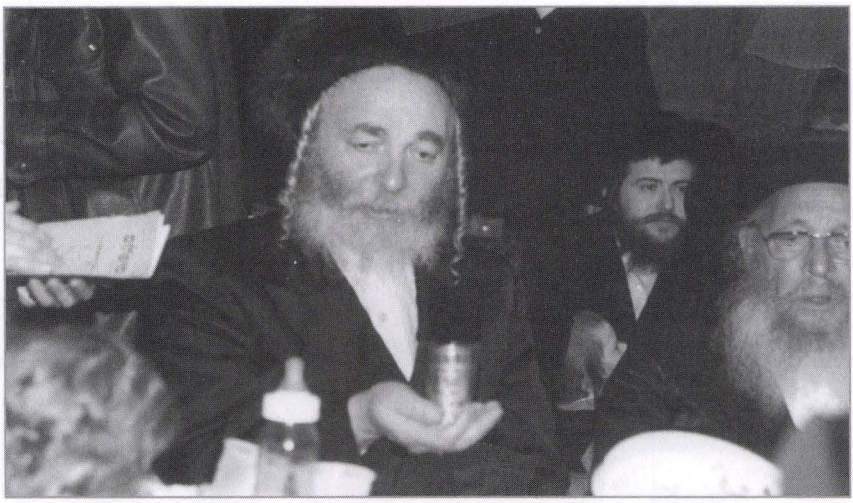
יבלט"א בנו מ"מ הגה"צ רבי ישעי' שליט"א
קערעסטירער רבי ביים שרייבן אן אות

קערעסטירער רבי שליט"א מיט בגדי שבת אונטער די חופה, ביי די רעכטע זייט פון זיין
טאטן דער קערעסטירער בערבעשטער רבי זצ"ל בעפארן אריינגיין אין ביהמ"ד

דער הערליכער ארון הקודש אין קערעסטיר-אודווארי בית המדרש
נדבת הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א קערעסטירער רבי

דער בעל שמחה קערעסטירער רבי שליט"א מיטן כוס של ברכה ביים בענטשן

גלייך ביים גרינדן דאס ביהמ"ד איז מיין שוואגער הרה"ח ר' משה יודא וואזנער שליט"א מכובד געווארן אלס שליח צבור ביי די תפלות לימים הנוראים, און ביזן היינטיגן טאג איז ער יורד לפני התיבה אין די הייליגע טעג און במשך השנה בתפלתו בנעימות.

ש"ב הרה"ח שמואל בן הרב משה גרויס איז דער געטרייער גבאי פונעם ביהמ"ד שוין פילע יארן כולם שווים לטובה.

ולזכר עולם יחקקו פון די חשוב'ע מתפללי בית מדרשינו הרה"ח אלעזר עוזיא-ל מייזעלס ז"ל נפ' ז' תמוז און האט מנדב געווען פילע ספרי לימוד, ווי אויך הרה"ח מאיר דוב גאלד ז"ל נפ' כ"ז מרחשון - תנצב"ה.

אינעם בית המדרש "בני נפתלי ישעי' קערעסטיר" האבן מיר די זכי' געהאט אז תורה מחזרת אחר אכסני' שלה, און בן אחותו - פונעם קערעסטירער רבי'ן שליט"א - הרה"ג המפורסם מוה"ר אברהם צבי הלוי וואזנער שליט"א (אן אייניקל פון זקן הרבנים בדורינו, פוסק הדור ופארו, הגאון האדיר כש"ת רבי שמואל הלוי וואזנער שליט"א אור תורתו זורחת בעיר

התורה בני ברק המעטירה, ה' יאריך ימיו ושנותיו בטוב בעוז ובנעימים) איז געווארן דער דומ"ץ דבית מדרשינו, און איז געווען דער משיב אויף די פארשידענע שאלות וואס ער איז געפרעגט געווארן פון די מתפללי בית המדרש און אנדערע שואלים בדבר ה' זו הלכה.

נאכן זיין דומ"ץ בקהלתינו ח"י שנים כולם שווים לטובה, צו די צופריידענהייט פון כל מכיריו ומעריציו, איז ער אויפגענומען געווארן אלס אב"ד דקהל יטב לב דסאטמאר אין מאנסי נוא יארק אינעם נייעם בית המדרש וואס געפינט זיך אינעם גרויסן בנין התלמוד תורה וישיבה לבחורי חמד - העומד תחת חסותו פון כ"ק אדמו"ר מהר"א ט"ב מסאטמאר שליט"א.

דער קערעסטירער רבי שליט"א נעמט א חלק בשמחת הריקודין ברחובה של עיר ביי די הכנסת ספר תורה וואס דער איידעלער תלמיד חכם, און נעים הליכות הרה"ח ר' הערש אינזליכט ז"ל האט אריינגעגעבן אינעם אודווארי בית המדרש.

הכנסת ס"ת צום אודווארי ביהמ"ד ע"י הרה"ח המפורסם מו"ה צבי אינזליכט ז"ל

קערעסטירער רבי שליט"א ביי ברכות און קריאת השם פאר א רך הנימול לשמונה
אין ביהמ"ד בית נפתלי ישעי' בוויליאמסבורג,
דער זיידע הרה"ח ר' שמואל אלכסנדר וירצבערגער ז"ל איז דער סנדק מעומד

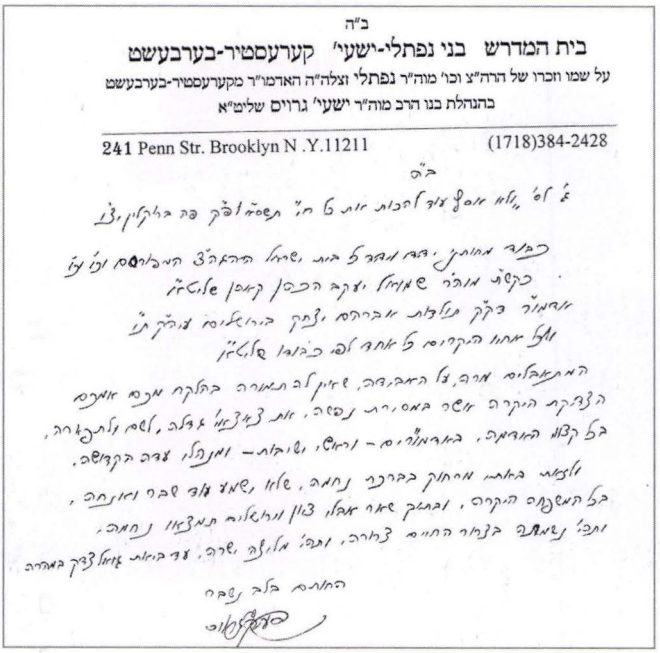
קערעסטירער רבי טרעט אויף מיט דברות קודש ביי א שמחת בר מצוה
פון נכד ר' זלמן ליכטמאן ז"ל

תפילין לייגן - בבית המדרש בני נפתלי ישעי' - דורכ'ן מרא דאתרא כ"ק הגה"צ מקערעסטיר בערבעשט שליט"א, פאר הבחור עזריא' יודא ב"ר אברהם שטערן נ"י וואס האט געלערנט ביים מרא דאתרא "הלכות השחר ביז נאך הלכות תפילין".

דער מרא דאתרא דער רבי שליט"א איז מדריך דעם בר מצוה בחור - כשראשו חבוש פאר - ווי אזוי זיך נוהג צו זיין בקדושת תפילין

ב"ה

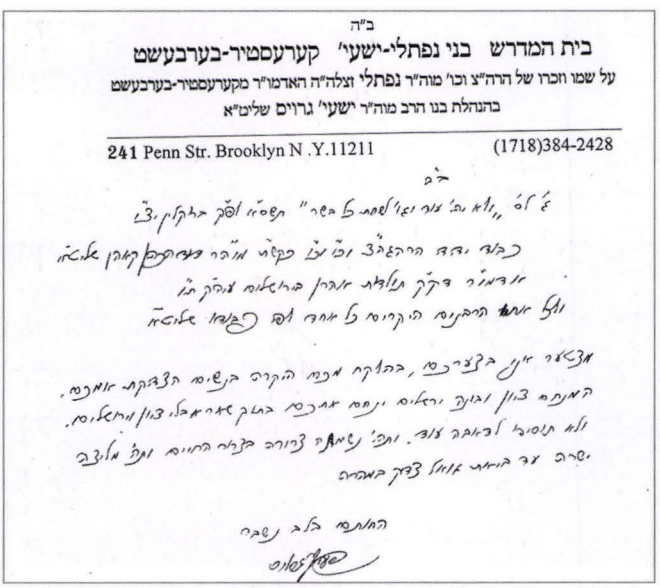
בית המדרש בני נפתלי-ישעי' קערעסטיר-בערבעשט

על שמו וזכרו של הרה"צ וכו' מוה"ר נפתלי זצלה"ה האדמו"ר מקערעסטיר-בערבעשט

בהנהלת בנו הרב מוה"ר ישעי' גרויס שליט"א

241 Penn Str. Brooklyn N .Y.11211 (1718)384-2428

מכתב תנחומין צו כ"ק אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א

ב"ה

בית המדרש בני נפתלי-ישעי' קערעסטיר-בערבעשט

על שמו וזכרו של הרה"צ וכו' מוה"ר נפתלי זצלה"ה האדמו"ר מקערעסטיר-בערבעשט

בהנהלת בנו הרב מוה"ר ישעי' גרויס שליט"א

241 Penn Str. Brooklyn N .Y.11211 (1718)384-2428

מכתב תנחומין צו כ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א

12'טער קאפיטל:

תורה תהא אמונתי

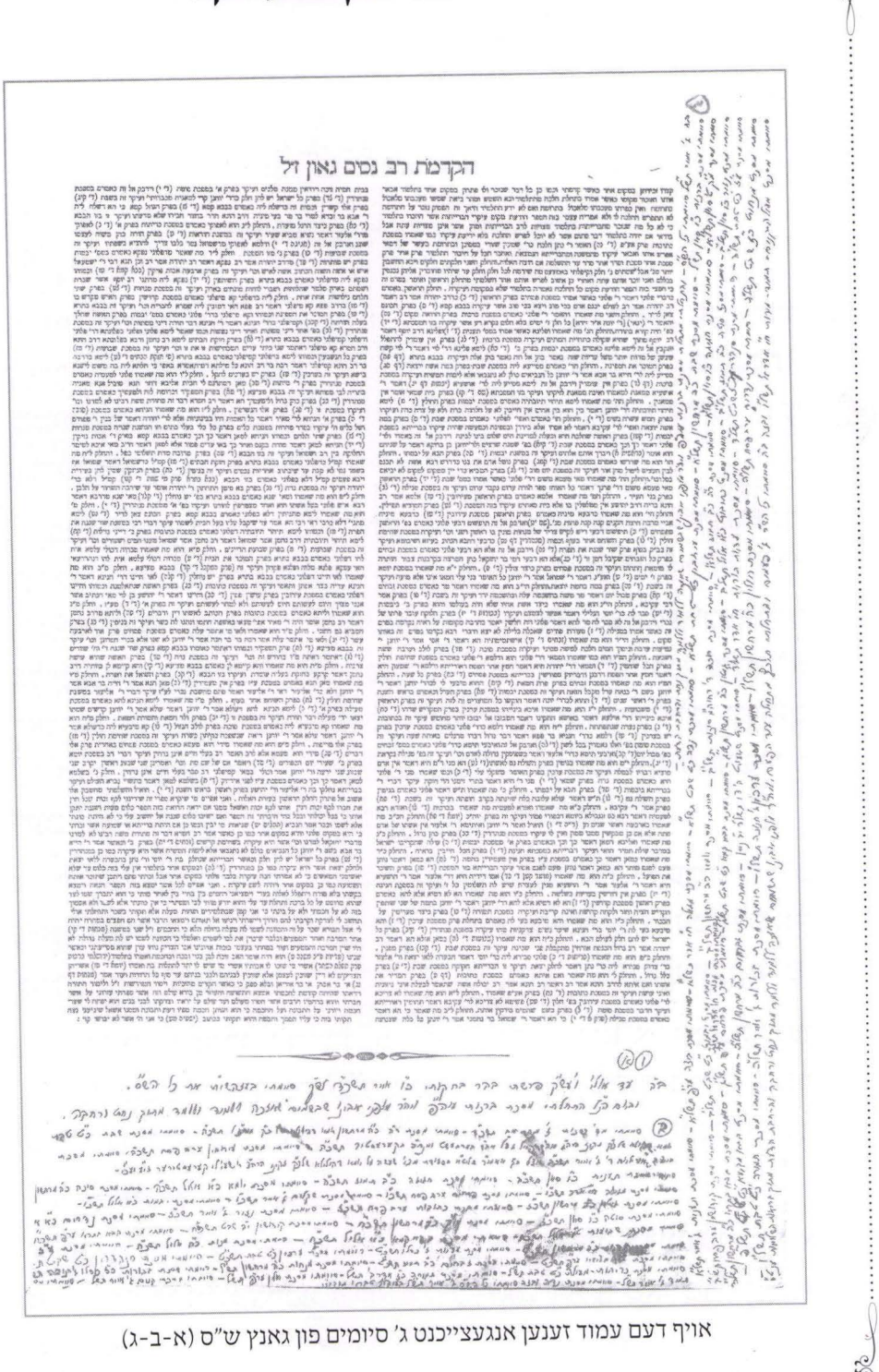
ווי פאסיג איז דער מאמר המדרש אויפן פסוק אין שיר השירים, '**שפתותיו שושנים**' - **זה תלמיד חכם הרגיל במשנתו.** '**ממולאים בתרשיש**' - **זה התלמוד שהוא כים הגדול.** אויף קערעסטירער רבי שליט"א.

בלעטערנדיג אין די גמרות הש"ס אין וועלכע דער קערעסטירער רבי שליט"א לערנט כסדר, געפונען מיר אין די גמרא ברכות אויף די עמודים פון בעפאר די שער בלאט און וויטער, אנגעצייכנט מיט קליינע ווערטער די זמנים ווען דער קערעסטירער רבי שליט"א האט אנגעהויבן בלימוד הש"ס לפי הסדר, און אין וועלכן דאטום ער האט מסיים געווען יעדע מסכת, און בסופו איז פארשריבן דעם זמן ווען דער רבי האט מסיים געווען גאנץ ש"ס.

ווי עס שטעלט זיך ארויס איז פארצייכנט אין די עמודים י"ב סיומים אויף ש"ס, אבער דער רבי האט זיכער אויך ביז דעמאלס און אוודאי אויך שפעטער ווער ווייס וויפיל מאל מסיים געווען ש"ס.

השי"ת יחזקהו ויחייהו אז דער רבי שליט"א זאל קענען וויטער ממשיך זיין בתלמוד והפצת התורה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה במהרה לראות בביאת ינון מבשר שלום על ההרים, בב"א.

למען ידעו דור אחרון וממנו יראו וכן יעשו, ברענגען מיר א העתק פון די אנגעצייכנטע דאטום'ס וואס זענען פארשריבן אויף די גמרא.

הקדמת רב נסם גאון זל

איוף דעם עמוד זענען אנגעצייכנט ג' סיומים פון גאנץ ש"ס (א-ב-ג)

ואלה התוספות החדשות שהוספנו בהשים הזה :

יש בהן שנוסף על כל מסכתות השים רש שלא באו רק על איזה מסכתות :

אלה מהם נראמו בשנים השים או על נתין תוף :

א) **מסכת כלה רבתי** — **השלמה** — מיוחד בפרקים ובמשפטות ישרות יתר על הרגיל. בכל ספרי השים. (נמצאה כ"י בנים אברהם בר נתן הירוני ע"ז בשל סמנטר, גם בשפה כתת ומלה מקשת, ולפי לשר ע"ז מסכתת כית נתן).

ב) **מסכתות קטנות נוספות** | מסכתות בארי ושל ראיית שלום, ומצות, (נמצא כ"י ונשמה בקובץ בכתב הגליון).

ג) **תלמוי נרכאות בשים** ע"פ נוסחאות ישנות.

ד) **נוסחאות ישנות ונוספות ונכללי** בכתבת שקולים.

ה) **נוסחת חרושלמי** כשמנת הוריות.

ו) **נוסחאות כתבי יד** בכתבת שונים.

ז) **נוסחא רחוקא** לסמ"ק נרים מספר נראות העין לתחרוותא של עם פרדשון עליה בספרי הוגש.

ח) **פירוש רב האי גאון** ע"ל, לכתבניות סדר פרשות.

ט) **— רב נסים** (גאון) בר יעקב ע"ל (לפורר רב סלו גלון תחרוותא של סה"ק), לכתבת נרכות, שבת, ועירובין (אקדח כתב בתחת מגעלאי התלמוד).

י) **— רבינו חננאל** מי דשיאל ע"ל (ע"י מכתבי פ"ז מרבינו), לחגי השים.

יא) **— רבינו נרשים בר יהודה מאור הגולה** ע"ל (כינוי בתי' הש"ם. **רבינו נרשים בר יהודה** ע"ל (כינוי בתי' הש"ם. קרשים מלבני זנוחים.

יב) **— רשב"ל** (מספר אמות, ע"פ נוסחאות שונות.

יג) **— ורשב"ם העקידה** (מס' ביצה ד"ה ס"ו, ס"ח, ס"ט, ס"ש, קל"ב, קל"ה. שלא נרשם רק בשנים פעמי בשנת רע"ה ובכל שאר הרגשים נרשם בשנות ס"ש ואיך נשמנו בס"ש בתערוכה לפי' הרשב"ם בדף ס"ש פרק ע"ה.

יד) **שרבינו יהודיתן הלוי** ע"ל (כינוי בתי' הש"ם) לפרק קמא.

טו) **— רבינו אברהם בר דוד** ע"ל (מלבד בתי' הש"ם) לספרת קטן ותמיד.

טז) **[ר"ן] תוספות ר"י הזקן** ע"ל, לתי' קדשין (לר' יהושע בן קרחה הוסיף לפל נפלא כי שמו כהן, כי בכר מקומות מוצא כהן ספר שנחתם ומכתו מלא פרק מיוחד על ר"י הזקן).

יז) **רבינו שמשון[משאנץ]** (מאשאנץ) ע"ל, לתי' שרשת לתוספות שנרים, ולפרק אבטיחנים. ועליו נלחם גם ר"י הרש"ם מאמו ע"ל.

יח) **[ר"ן] תוספות ריש מסאנץ** ע"ל, לתי' מוסף.

יט) **[ר"ן] תוספות ישנים** לספרת יכחות.

כ) **[ר"ן] ר' חיים השלם** ע"ל, לתי' הרגשים שנרשם בש"ם לתי' נתי הירוני לרשי'. והוא כאמת לכינוי יחודות בר נתן (בשמות מתן בכי שמואל) אולם הנרשם בשונים מאיר, גם ספר שמנו ונרשה, ויקרא נכנסו שרשוני השלם בש"ס קיימן ומהויכ והנספות והשנוים שנמצאו בו נרשמו נגד השרשים והלי הנרשם בשם רש"י ונקראו בשם נוסחת הריב"ן.

כא) **[ר"ן] ר' רבינו יצחק** בר מלכי צדק שנשנשני ע"ל, למסעות סדר פרעה.

כב) **[ר"ן] ר' רבינו יהודה** בר בנימין ורעוא ע"ל (מספרת התנעים (הם כל נאמן שבי מלכו), לתי' שקלים.

כג) **[ר"ן] ר' רבינו מאיר** (מרש"ם) מרוטנבורג ע"ל, לתי' נגעים ואהלות.

כד) **קצרא שרשוי מרש"ם מרוטנבורג** לסדר שרשות, שנרשמו לתוס', מלבד לתי' נגעים ואהלות שנרשמו ע"פ כ"י הנ"ל.

כה) **[ר"ן] ר' רבינו יונה הרמוד מגרונדא** ע"ל, לתי' אבות ד' (ר' יהושה הראשון ע"ל) מספר כתובות ולתי' נשים.

כו) **[ר"ן] הספרות ריב"ד** שאת רבינו **ישעיה די מראני** רבינו משלם ע"ל. וכולם מספר כתב נכתב ונכלי מהריב"ן ע"ל. בי"ד מרבינו יכחות לתר מקצתי ע"ל. וכתר לתרב אביו לשבת ותוא היה בתנן הראשון שבנ"ש ובא בקשנה לשניהם הראשון ש"ס שלנו. ובשנים הספרים הנ"ל נמצא ג"כ בקונ. שהוה בכ"י ישן בקונ. ובספרים אלו הרבה מהנרשם בש"ס שלנו.

כז) **[ר"ן] ר' יצחק** ע"ל (מספר התוספות הנרשם בש"ס שלנו בקונ. ובמה שנרשם בש"ס שלנו נמצא בכ"י קונ.).

כח) **ושל ר' יצחק** ע"ל (מספר התוספות הנרשם בש"ס שלנו בקונ. ובמה שנרשם בש"ס שלנו נמצא בכ"י קונ.).

כט) **פירוש ר"ת** לספרת קטן תמיד ותוחה.

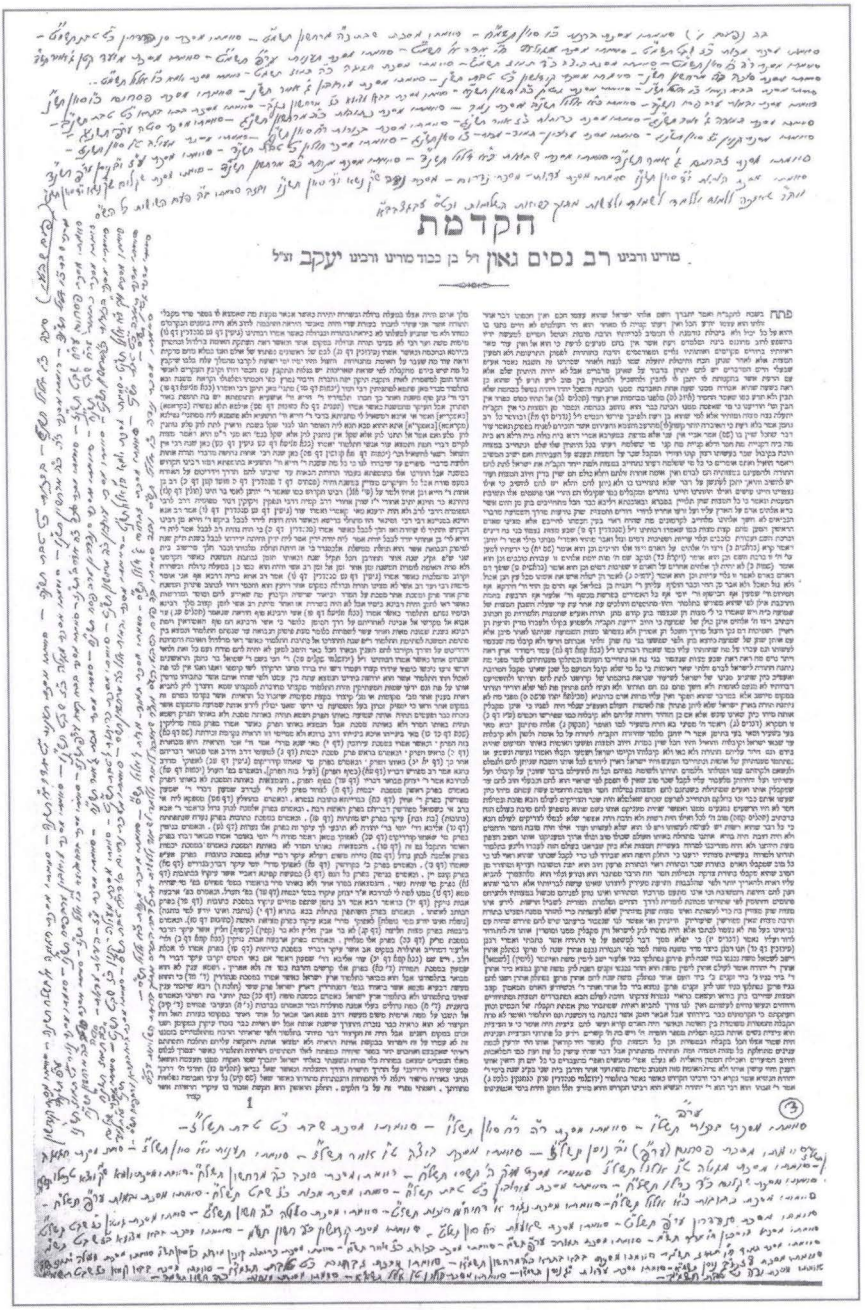
ל) **תוספות ר"ת** ע"ל (מספרת בי).

לא) **שרשות מקובצות** לרבינו בצלאל השכנני ע"ל, קבוצה תנחת ותרוצי ר"ת שנמצאים ע"ל לפי סדר פרשיות[מאחר רק שמו ותלק] ומאחרונה הם מקובצים ומסודרים מבראש ס' ר"ש ד' ואחרון שנמצא בב"י תחת השבשים ואחר שנרשם על שם רש"י סך הכל ספר חשים. (שמנם מכלן מצוין לפני כמה שנים ל' ספרים ואחרים מכלן. ומהריב"ן ע"ל בספרן ל"ם מהנין לפני כמה שנים). ושנות נפלאות ומחוות מאוד בש"ס כ"י שוחי ע"ל. ולא הבינו קונין שיבואו לאור הדפוס עכ"ל.

גם **תוספות בו** : א) תנחת מספר שרי יצחק על תוספות ישנים לספרת יומא. ובכלים שנרשם בהן שלמים עי' שיח יצחק" ומספרו בשם שלמים בפרשיות. ובספרים לספרת אמות. ג) צינורי הפרקים של תוספות בריש ובריא (שנרשמים בפקמים. ד) שנוי נוסחאות הקרמות הרשב"ם מכ"י שיהי. ה) צינורי המסכתות מתוספות.

ועל כל אלה נוספה בו הגהה כפולה ומכופלת מדויקת ומזוקקת שבעתים

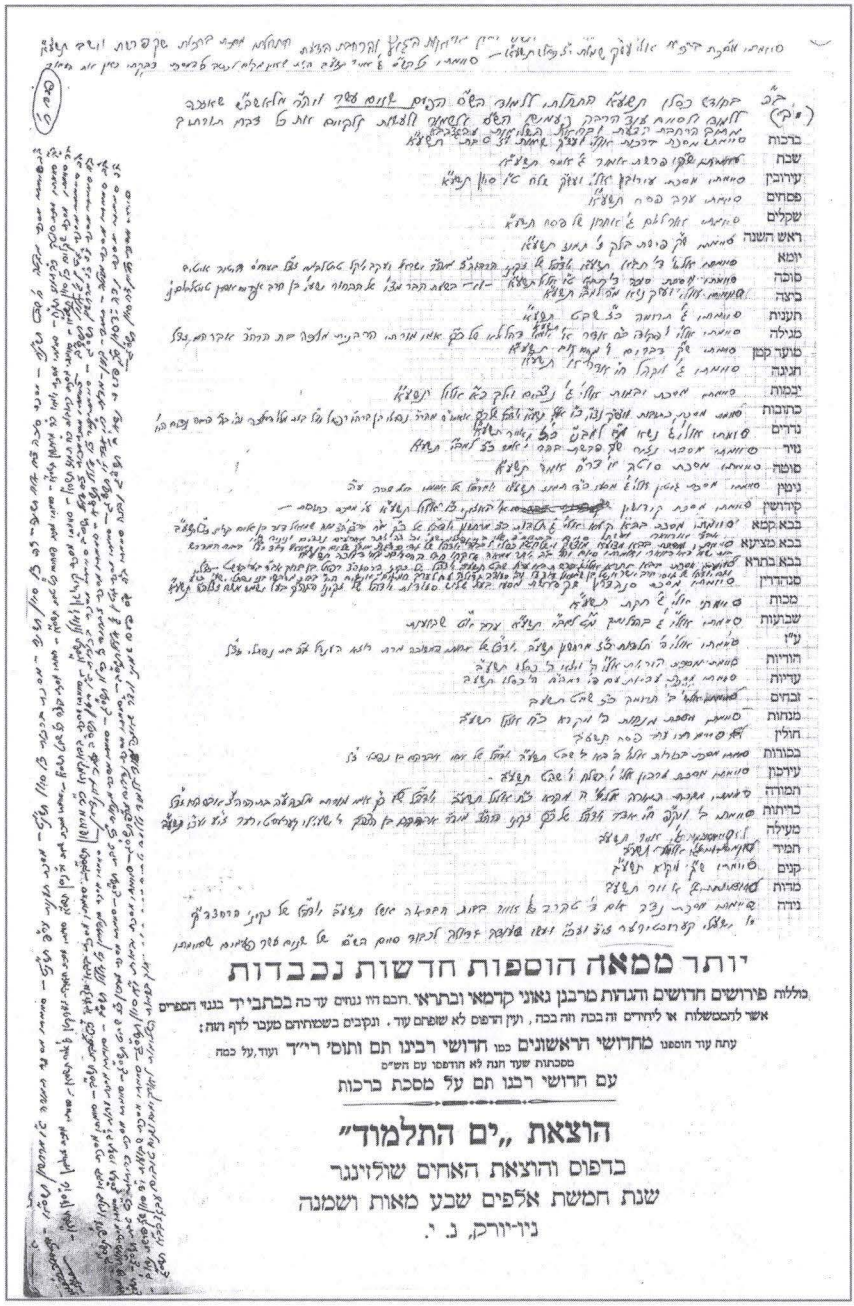
ע"פ נוסחאות ישנות וספרים מדויקים ומהוכחים, ופלא הגהות בתלי הגהות מהבריסים. גם בגלוי אור מהבריסים. ובמה שנרשם בש"ס שלנו בקונ. ובמה שנרשם בש"ס שלנו נמצא בכ"י ק

הקדמת

מרט וחבוט רב נסים גאון הל בן כבוד מרט וחבוט יעקב זצל

אויף דעם עמוד איז אנגעצייכנט ג' סיומים פון גאנץ ש"ס (ד-ו-ז)

אויף דעם עמוד איז אנגעצייכנט ב' סיומים פון גאנץ ש"ס (ח-יב)

אויף דעם עמוד איז אנגעצייכנט ג' סיומים פון גאנץ ש"ס (ט-י-יא)

קערעסטירער רבי שליט"א טרעט אויף ביי איינע פון די סיומים אין "עטרת זקנים" אין בית רחל זאל אין ווילִיאמסבורג בהשתתפות הרב שמואל בראך שליט"א אב"ד נאנאש והרה"ח ר' מענדל זופניק שליט"א מגיד שיעורים.

13'טער קאפיטל:

דער צוועלעפטער סיום הש"ס

ג' אייר תשע"ב - יומא דהילולא פון זקנו הרה"ק רבי ישעי'לע קערעסטירער זי"ע, האט דער קערעסטירער רבי שליט"א געפירט דעם יארצייט טיש אין ביהמ"ד פון אשל אברהם "כתר אלט-היים" אין ווילִיאמסבורג, וואו דער קערעסטירער רבי האט זיך דארט ערהוילט מחולשת גופו, **און דערביי האט דער רבי במעמד ציבור חשוב מסיים געווען ש"ס דאס צוועלפטע מאל.**

צווישן אנדערע האבן זיך דאן באטיילִיגט זיינע חשוב'ע ברידער שליט"א לבית קערעסטיר, און נאך חשוב'ע אייניקלעך פון בעל ההילולא, כ"ק גאב"ד אודווארי שליט"א, כ"ק אדמו"ר מסטראזניץ שליט"א, הגה"צ רבי מאיר גרינוואלד שליט"א מו"ץ בק"ק פאפא, בני וחתני הגה"צ רבי נפתלי ארי' לייביש זצ"ל מקאלוב.

קערעסטירער רבי שליט"א ביים מאכן דעם סיום הש"ס

אזמר בשבחין ביים סיום הש"ס

ביים סיום הש"ס און דרשת ההדרן מיט קורצע טרעפליכע רייד

קערעסטירער רבי שליט"א מיט יבדל"ח זיין חברותא הרב מאיר זאב גאלדשטיין ע"ה
(זיצט צו רעכטס אקעגן איבער דעם רבי'ן)
וואס זיי האבן געלערנט צוזאמען אסאך מסכת - ביים סעודת סיום הש"ס

ב"ק אדמו"ר מקערעסטיר הגה"צ רבי ישעי' גרוים שליט"א פראַווען 12'טע סיום הש"ס

מרן הגה"ק מסאַטמאַר שליט"א
באַזוכט קערעסטירער רביז שליט"א

וויליאַמסבורג. – די יומא דהילולא פון האי צדיקא קדישא הרה"ק פועל ישועות בקרב הארץ רבי ישעי'לע קערעסטירער זי"ע איז אַפּגעהאַלטן געווארן דורך נכדו, כ"ק הגה"צ רבי ישעי' גרוים שליט"א אדמו"ר מקערעסטיר אויף זייער אַ געהויבענעם אופן, אַריינגעמענדיג אַ באַזוך פון מרן הגה"ק מסאַטמאַר שליט"א און אַ סעודת הילולא ביי וועלכן דער קערעסטירער רבי שליט"א האָט צום צוועלפטן מאָל מסיים געווען גאַנץ ש"ס.

דער קערעסטירער רבי שליט"א האָלט זיך אַצינד אויף אין כתר אין וויליאַמסבורג (אשל אברהם) וואו ער ערהוילט זיך פון אַ פאַרשלאָפונג. דער רבי שליט"א גייט דאָרט אינעם היים וויייטער אָן מיט זיין לימוד התורה ועבודת השם, דינענדיג ווי אַ ליכט פון חיזוק און אינספיראַציע פאַר אַלע זקני וחולי ישראל וועלכע האַלטן זיך אויף אינעם אַנשטאַלט.

פאַרגאַנגענעם מיטוואָך פרשת טהרה, ביום ג' אייר, איז דער קערעסטירער רבי שליט"א נתכבד געווארן דורך אַ באַזוך פון סאַטמאַרער רבי שליט"א. ביים אַריינקומען אין צימער האָט דער קערעסטירער רבי שליט"א פונקט געהאַלטן אינמיטן לערנען מסכת שבת (אין זיין דרייצנטן מחזור), און עס האָט זיך אַנטוויקלט אַ שיינער שמועס בהלכתא רבתא לשבתא. דער שמועס איז מענין לענין אַריבער צום גרויסן בעל הילולא זי"ע, מיט סיפורים נפלאים, און מיט האַרציגע ברכות פונעם סאַטמאַרער רביז שליט"א אז דער גרויסער זכות פון רבי ישעי'לע זי"ע זאָל ביישטיין פאַר נכדו הרה"צ שליט"א לאריכת ימים ושנים מתוך בריאות השלימות.

מיטוואָך פאַרנאַכטס האָט דער קערעסטירער רבי שליט"א געפאַראַוועט אין בית המדרש פון אשל אברהם אַ גרויסאַרטיגער סעודת הילולא, וועלכע איז פאַראַנדלט געווארן אין אַ סעודת מצוה גדולה לגומרה של תורה, לרגל דעם צוועלפטן סיום אויף ש"ס וואָס דער רבי שליט"א האָט געלערנט ביי שיעורים דרבים און ביי פּריוואַטע שיעורים.

אַלע זקנים און היים איינוואוינער זענען געקומען מיטהאַלטן די גרויסע געשעעניש וועלכע האָט אויפגעלעבט זייערע גייסטער און נעמיטער. אויפן אויבנאַן ביי די צוויי זייטן פון רביז שליט"א האָבן זיך אַנגעזען גדולי הרבנים ואדמורי"ם, צווישן זיי כ"ק הגה"צ רבי שמואל דוד קרויז שליט"א אודווארייער רב, אַ פלומעניק פון רביז, און זיין שוואָגער כ"ק אדמו"ר מסטראַזניץ שליט"א, הגה"צ רבי מאיר גרינוואַלד שליט"א בן כ"ק אדמו"ר מפאפא שליט"א ומו"ץ בק"ק פאפא ועוה.

נאָכן סיום הש"ס ואמירת קדיש האָט דער רבי שליט"א ממשיך געווען מיט דברי תורה וסיפורי צדיקים פונעם גרויסן בעל הילולא זי"ע, און די שמחת התורה איז געווען אויסגעגאָסן אויף אַלע משתתפים, בבחינת ד"ה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, שפירנדיג אַז דער זכות פונעם בעל הילולא זי"ע וועט זיכער מגין זיין אויף נכדו הרה"צ שליט"א והרבנית הצדיקת תליט"א, זוכה צו זיין צו אריכת ימים ושנים מתוך בריאות השלימות ונחת לרוב.

דער מעמד הסעודה והסיום באריכטעט אין דער בלאט

מדור ג
אתרוגים

14'טער קאפיטל:

אתרוגים נאכן קריג

אזוי ווי השי"ת האט צוגעפירט אז איך זאל פון מיינע בראשית יארן אין אמעריקא מזכה זיין אידן מיט כשר'ע אתרוגים, וויל איך א ביסל בעשרייבן ווי שטארק מען דארף פארזיכטיג זיין און גרונטליך דערגיין פון וואו די אתרוגים זענען, כדי נישט אריין פאלן אין חששות.

בשנת תש"ט לפ"ק באלד נאכן אנקומען קיין אמעריקא, האב איך בס"ד אנגעהויבן צו האנדלען מיט אתרוגים בחזקת בלתי מורכבים וואס וואקסן אין איטאליע אין קאלאבאריע, און ווערן געופן 'יאנעווער אתרוגים'.

די אתרוגים האב איך געקויפט דירעקט פון זייער מקור וואו זיי וואקסן אין איטאליע, און איך האב דעמאלס צייט געהאנדלט מיט פיר (4) אתרוגים סוחרים וועלכע האבן גוט פארשטאנען און געוואוסט אז איך זוך אויסדריקלעך צוקויפן נאר אתרוגים בלתי מורכבים.

אין יאר תשי"ד לפ"ק האט אן אתרוגים סוחר וואס האט געוואוינט אין די שטאט לאגאנא אין שווייץ, און זיין טאטע האט דא אין אמעריקא פארקויפט יאנעווער אתרוגים, געברענגט א צעטל פונעם ראחוב'ער רב הגה"צ המפורסם רבי שלמה זלמן פריעדמאן זצ"ל וואס איז דעמאלס געווען רב אין לאגאנא, וואו ער באשטעטיגט אז די אתרוגים פון דעם לאגאנא אתרוגים סוחר זענען בחזקת בלתי מורכבים.

וועו איך האב דאס געהערט, האב איך אריין געקלערט אינעם ענין, און פארשטאנען אז לויט ווי עס שטעלט זיך ארויס, אז אויב דארפן די יאנעווער אתרוגים האבן א הכשר אז זענען בחזקת בלתי מורכבים, איז דאך דאס א באווייז אז עס זענען יא דא יאנעווער אתרוגים וואס זענען מורכבים, מוז מען דאך טאן געווינסע שריט אין דעם ענין.

באלד נאך סוכות האב איך געשריבן (יענע צייט האט מען זיך נישט ערלויבט צו רעדן אויפן טעלעפאן פון איין מדינה צו די צווייטע – עס האט געקאסט זייער אסאך געלט, אומגעפער $10 א געשפרעך פון איין מינוט) א בריוו פאר די סוחרים מיט וועמען איך האנדל, און איך האב זיי צעוויסן געטאן אז ביי קומענדיגן שניידן די אתרוגים וויל איך מיט זיי פארן צום ארט וואו מען שניידט די אתרוגים, און איך ויל דארט שטייען בשעת מען שניידט די אתרוגים וואס זיי פארקויפן פאר מיר, כדי איך זאל זיכער מאכן אז די אתרוגים וואס איך פארקויף אלץ בחזקת בלתי מורכבים, זענען טאקע אזוי.

וועו דער ענטפער פון די סוחרים איז אנגעקומען, האב איך געזען אז כולם בסגנון אחד נתנבאו, אלע שרייבן מיר צוריק דעם זעלבן ענטפער, עס איז נישט מעגליך צו זיין דארט וואו מען שניידט די אתרוגים, און אויסער דעם זענען זיי נישט אינטערעסירט אז איך זאל אהין גיין.

אויב אזוי, האב איך מיך בארעכנט, זעט אויס אז עס איז יא דא וואס צו באהאלטן, און אין אזא פאל, קען איך דאך נישט קויפן פון זיי קיין אתרוגים, וויל זיי זענען דאך נישט בחזקת בלתי מורכבים.

כדי צו דערגיין בעסער און גרונטליכער דעם ענין, האב איך אונטער געשיקט פארשידענע מענטשן וועלכע האבן זיך

אינטערעסירט ביי די סוחרים וועגן די געשיקטע אתרוגים קיין אמעריקא, און אלע האבן מודה געווען אז זיי שיקן אויך יאנעוועך אתרוגים מורכבים.

אויב איז אזוי דער מצב, האב איך געטראכט למה זה אנכי, וואס טויג מיר די גאנצע ארוואניע, וואס איז פארבינדן מיט דמים תרתי משמע, און וועך ווייסט אויב די אתרוגים וואס די סוחרים שיקן מיר, זענען טאקע דאס וואס איך זוך, און ווידער אויב זענען זיי נישט קיין בלתי מורכבים, דארף איך דאך נישט קיין איין אתרוג.

בראותי כל זאת, האב איך מיך פארשטענדיגט מיטן איטאליענישן קאונסולאט און געבעטן ביי אים א ליסטע פון איטאליענישע פרוכט סוחרים מיט זייערע אדרעסן.

שרייבענדיג מיין בקשה פאר עטליכע סוחרים, האב איך צוריק באקומען אן ענטפער אז מיט א באשטעטיגטן דאטום קען די זאך צושטאנד קומען, און מען קען זיין אויפן ארט, בשעת וועך מען שניידט די אתרוגים.

וועך מען האט אין די אתרוגים פעלדער געשניטן די אתרוגים לכבוד דעם יו"ט סוכות פון שנת תשט"ו לפ"ק, בין איך אראפ געפארן קיין איטאליע און פערזענליך דארט געווען ביים שניידן די סחורה, מיט וואס איך וועל אי"ה מזכה זיין אידן לקיים מצות עץ פרי הדר.

דעמאלס האב איך ביי געוואוינט אז עס זענען טאקע דא ביימער מורכבים, און מען קען עס נאר דערקענען אויפן שטאם פונעם בוים, אבער אויף די פרי אליין ד.ה אויפן אתרוג דערקענט מען נישט א חילוק צווישן א מורכב און אינו מורכב.

15'טער קאפיטל:

השמר והזהר

בשנה ההוא זומער תשט"ו לפ"ק ווען איך בין צוריק געקומען פון איטאליע, וואו איך בין געשטאנען אויף די וואך ביים שניידן און איינפאקן די אתרוגים, לזכות בהם בני ישראל הכשרים החרדים במצוות, מיט די מצוה פון ולקחתם לכם פרי עץ הדר.

האב איך מפרסם געווען ברבים אן קיין מורא, און אויפגעדעקט דעם גאנצן אמת, אז מען קען זיך מער נישט פארלאזן אויף די חזקה - אז די יאנעווער אתרוגים זענען בחזקת בלתי מורכבים, ווייל רוב אתרוגים דארט זענען יא מורכבים.

און כדי ערליכע אידן זאלן נישט פארנארט ווערן פון די פיפיגע סוחרים, האב איך גע'עצה'ט אז ווער עס ווייל מאכן א ברכה אויף אן אתרוג וואס איז נישט מורכב, מוז זען צו קויפן דעם אתרוג דייקא ביי אן איש מהימן – א פארלעסליכער מענטש, וואס איז געווען אליין ביים שניידן די אתרוגים, אדער האט געקויפט די אתרוגים ביי א פארלעסליכן סוחר, וואס איז באהאוועגט מיט די אתרוגים שניט.

צענדליגער יארן האבן מיר די עטליכע ערליכע אתרוגים סוחרים, זיך געפלאגט און געמוטשעט, און יעדעס יאר עקסטערע קאנטראלירט, און פערזענליך אראפגעפארן און געווען ביים שניידן און פאקן די אתרוגים, זיכער צו מאכן אז די אתרוגים וואס ווערן פארקויפט פארן ערליכן צבור, איז באמת בחזקת בלתי מורכבים.

16'טער קאפיטל:

זכות אבות לא תמה

השי"ת האט מיך מזכה געווען אז מנהיגי ישראל און ערליכע אידן האבן ביי מיר געקויפט אתרוגים, איך האב זוכה געווען בחסדי השי"ת פון שנת תשט"ו ביז שנת תשס"ד לפ"ק קנאפע פופציג יאר צו שניידן יאנעווער אתרוגים בלתי מורכבים אין איטאליע, און זכיתי אז כ"ק אדמו"ר הגה"ק בעל ויואל משה מסאטמאר זי"ע האט ביי מיר געקויפט יעדעס יאר עד זיבולא בתרייתא צוויי אתרוגים, און אין א שמיטה יאר פיר (4) אתרוגים, צוויי פאר זיך, און צוויי האט דער רבי געשיקט קיין ארץ ישראל.

(איך האב עס געוואלט געבן, אבער דער רבי האט שטענדיג באצאלט נאך בעפאר יום טוב די טייערסטע פרייז וואס מען האט געצאלט פאר אן אתרוג אין די שטאט)

דורך קוקענדיג די אתרוגים, ווען איך האב געטראפן אן אתרוג וואס איז ראוי פארן רבי'ן, סיי אויב עס האט געהאט א פיטום, און סיי עס האט נישט געהאט א פיטום, האב איך עס באלד אריבער געטראגן צום רבי'ן. אינטערעסאנט איז געווען, אז פארן עולם וואס איז געקומען אתרוג-בענטשן אויפן רבי'נס אתרוג, האט דער רבי שטענדיג געגעבן נאר די יאנעווער אתרוג אן א פיטום, און דאס איז אין די צייט ווען דער רבי האט אויך געהאט א יאנאווער אתרוג מיט א פיטום.

אויך פאר הרה"ק רבי איציקל זצללה"ה גווירצמאן פשעווארסקער רבי וואס האט געוואוינט אין אנטווערפען, פלעג איך שיקן יעדעס יאר לויט זיין פארלאנג א יאנאווער אתרוג, איך האב אין מיין באזיץ, ווי ער שרייבט מיר אז איך זאל אים שיקן

א יאנעוועך אתרוג, און צו שרייבן אויך די פרייז דערפון (זע אין מדור תמונות דעם כתי"ק).

ווי אויך האבן מיך געבעטן כמה גדולי ישראל אין ארץ ישראל איך זאל זיי שיקן אן אתרוג, און אפילו אין די לעצטע יארן וואס איך פאר שוין נישט קיין איטאליע, קויף איך אתרוגים ביי איינעם וואס איך קען זיך פארלאזן אויף אים, און איך שיק פאר די גדולי ישראל לויט זייער פארלאנג, ה' יאריך ימיהם בטוב בעוז ובנעימים.

17'טער קאפיטל:

להתודע ולהגלות

א קליינעם ביישפיל וועל איך אראפברענגען, כדי מען זאל האבן א שטיקל אנונג ווי שטארק מען דארף זיין געווארנט ביים קלויבן די אתרוגים פון די ביימער.

איך בין אמאל ארויס געפארן צו א פעלד, און באקוקט די ביימער, און זיי געטראפן אין בעסטן ארדענונג, אלע ביימער האבן נישט געהאט קיין סימן פון מורכבים. בשעת די ארבעטער האבן געשניטן די אתרוגים, בין אין געשטאנען אונטערן שאטן ביים ערשטן בוים פון די שורה, און איך האב א גאנצע צייט נאכגעקוקט ווי די ארבעטער שניידן אפ די אתרוגים פון די ביימער.

איך האב יעדן טאג משגיח געווען בעינא פקיחא אז די ארבעטער זאלן שניידן נאר פון די ביימער וואס איך האב זיכער געמאכט אז זיי זענען נישט מורכב, און אלעס איז געגאנגען כשורה, איך האב שוין געהאט אין מיין באזיץ אומגעפער 150 אתרוגים צווישן זיי הערליכע מהודרים.

ויהי היום, נאכמיטאג ווען מען האט געענדיגט דאס שניידן די אתרוגים, און איך בין געגאנגען אויפן פלאץ וואו מען האט זיי איינגעפאקט אין פלאקס וואטע אין די קעסטלער, אז זאלן זיין גרייט צום שיקן קיין אמעריקא,

שמועסענדיג מיט איינעם פון די גויים האט ער מסיח לפי תומו דערציילט אז אין די לעצטע יארן איז דא מער אתרוגים ווי בעפאר, ווייל די בעלי השדה, די וואס שניידן די אתרוגים פאר די סוחרים, שניידן אתרוגים מורכבים פון אנדערע פעלדער, און כדי עס זאל זיך נישט אנזעען א חילוק ביים שניידן, ברענגען זיי דעם אתרוג מיט א היבש שטיקל צווייג, און הענגען עס אויף אויפן בוים וואס איז בחזקת שאינו מורכב, **און בשעת מען שניידט אראפ די אתרוגים פון די נישט מורכב'דיגע ביימער, שניידן זיי אראפ פון די צוגעלייגטע צווייגן די אתרוגים מורכבים, און פארקויפן עס פאר די סוחרים אלס אינם מורכבים.**

הערנדיג די ווערטער, איז א סטרוך אריבער אין מיין קערפער, איך האב ממש נישט געגלייבט אז די מסיח לפי תומו ווערטער פונעם אתרוגים פאקער - קען זיין אמת, מיינע געדאנקען האבן נישט אויפגעהערט צו טראכטן און צולייגן דעם ענין אויף פרטי פרטים.

איבערהויפט האב איך נישט געקענט פארשטיין, לוינט זיך דען פארן בעל השדה פון די נישט מורכב'דיגע אתרוגים, זיך מוטשען און שניידן א צווייג פון א מורכב'דיגן בוים, און עס אנהענגען אין א נישט מורכב'דיגן בוים, עס איז דאך זייער א האקעלער ענין דאס אתרוגים שניידן, און מען מוז דאך זייער געווארנט זיין אז עס זאל נישט באקומען א קריץ אדער א קלאפ וכו'.

א גאנצע נאכט האב איך נישט געקענט איינשלאפן, די

געדאנקען האבן פיבערהאפטיג געארבעט, און אזוי ווי עס איז געקומען די צייט ארויס צו גיין אין פעלד ווייטער ממשיך זיין דאס שניידן די אתרוגים פון די נישט מורכב'דיגע ביימער, האב איך מיך געשטעלט אונטערן בוים פון די שורה וואס זיי שניידן יעצט. און אין די צייט וואס זיי האבן געשניטן אין איין רייע, האב איך מיך אריבער געכאפט אין די צווייטע רייע, און קאנטראלירט די ביימער, און איך האב צו מיין גרויס איבערראשונג געזען אז עס איז טאקע דא הערליכע אתרוגים אויף געשניטענע צווייגן וואס באלאנגען נישט צו דעם בוים, נאר זענען צוגעלייגט געווארן.

ווי עס פארשטייט זיך האב איך שוין נישט געגומען די פריש געקליבענע אתרוגים, און די 150 אתרוגים וואס איך האב שוין געהאט אין מיין באזיץ, האב איך געמוזט מבער זיין.

איך האב מיך פארבינדן מיט אן אנדערן וואס האט געהאט א פעלד מיט אתרוגים בחזקת בלתי מורכבים, און איך האב באקוקט און קאנטראלירט אז אלעס איז אין בעסטן ארדענונג,

אויפן בילד אינם קונטרס קען מען זען ווי אויפן שטאם פונעם בוים נאנט צו די ערד איז דא א "געשוואלענער קנאפ", דאס איז א סימן פון א מורכב'דיגער בוים. אבער מען מוז זיין געווארנט, אז אויך אויב מען זעט נישט דעם 'קנאפ' אויף א בוים, איז עס נאכנישט א סימן אז עס איז נישט מורכב, ווייל די גויים פרובירן צו נארן די סוחרים, און זיי זענען מרכיב דעם בוים, און דערנאך גיסן זיי אן ערד ביז העכער דעם ארט וואו מען זען דעם הרכבה קנאפ.

דעריבער האב איך ביי יעדן פעלד וואו איך האב געקויפט סחורה, מקפיד געווען אז מען זאל אונטער יעדן בוים ארום גראבן, זיכער צו מאכן אז עס איז נישט מורכב.

דער אתרוג פעלד מיט די ביימער וואס האבן א 'געשוואלענעם קנאפ'
נאנט צו די ערד, דאס איז א סימן פון א מורכב

18'טער קאפיטל:

סוחרים - אינשי דלא מעלי

די ערליכע אתרוג סוחרים האבן זיך דאן צוזאמגענומען דארט אין קאלאבארי איטאליע, ווי איך האב זיי פארציילט וואס דא איז פארגעקומען.

בכדי צו פערמיידן אז עס זאל נישט קענען נאכאמאל פארקומען אזא מכשול מתחת ידינו, האבן מיר לתועלת הענין אונטערגעשריבן אן הסכם מיט עטליכע תקנות וואס יעדער פון אונז וועט איינהאלטן, און אלע ערליכע סוחרים האבן עס באשטעטיגט מיט זייער חתימה דערויף.

ויהי כעבור שנים אחדים, מיט יארן שפעטער זענען אנגעקומען פון אמעריקא קיין איטאליע עטליכע אתרוגים סוחרים מיט נישט ערליכע כוונות, זיי האבן ליידער נישט מדקדק געווען צו שניידן נאר בלתי מורכבים. ווייל זייער ציל איז געווען צו מאכן וואס מער געלט, און האבן געקוקט נאר דעם צד המסחר, לייגענדיג דער עיקר געוויכט אז די אתרוגים וואס זיי קויפן איין, זאלן זיין שיינע און זויבערע.

דעריבער האבן זיי ליידער געגומען אתרוגים וואס ווערן געשניטן פון ביימער וואס זענען וודאי מורכבים, וועלכע זענען שענער און זויבערער ווי די אתרוגים בלתי מורכבים, און עס ארויסגעלייגט אויפן אתרוגים מארק.

און אזוי ווי עס זענען געווען היבש פעלדער פון אתרוגים מורכבים, איז דער אויסוואל געווען גאר גרויס, און זיי האבן

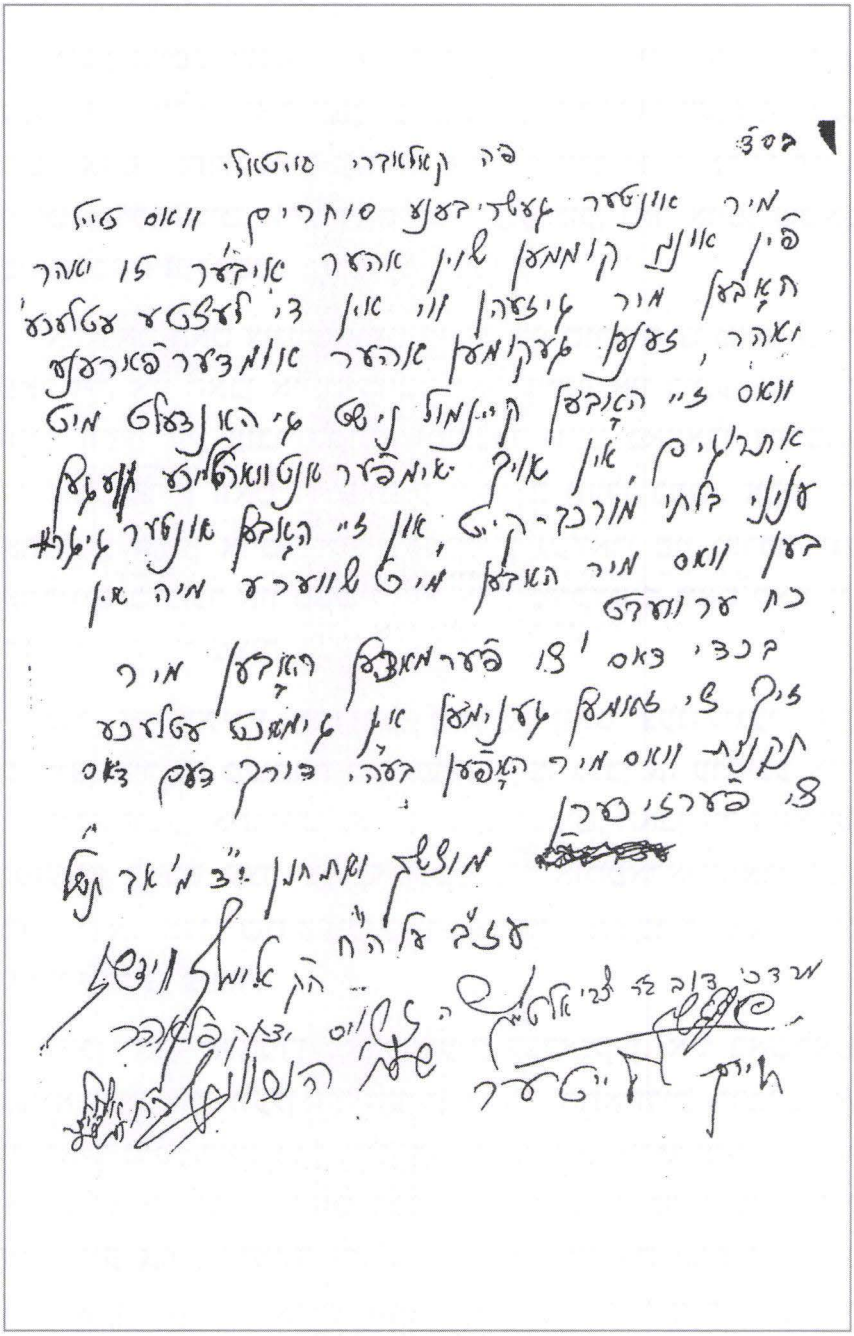
איינגעקויפט מכל הבא ליד.

איבערהויפט האבן זיי געקענט טאן וואס זייער הארץ האט געגלוסט, ווייל זיי האבן דאך געוואוסט דעם סוד אז מען דערקענט נישט אויפן אתרוג אויב עס איז פון א מורכב בוים, אדער פון א נישט מורכב בוים, ווייל דאס דערקענט מען נאר אויפן שטאם פונעם בוים זעלבסט.

און דאס האט צוגעשטופט די פרישע סוחרים צו מאכן שבת פאר זיך, און האבן איינגעקויפט נאר שיינע און ריינע אתרוגים וואס וועלן זיין עובר לקונה, וועלכער וועט באצאלן דערפאר די פולע פרייז וואס די פיפיגע סוחרים וועלן בעטן, אבער די אתרוגים זענען אויסדריקליך געקליבן געווארן פון מורכב'דיגע אתרוגים ביימער און מכשיל זיין אידן מדקדקים וואס לאזן זיך קאסטן להידור מצוה.

מיר די ערליכע אתרוגים סוחרים וואס צענדליגער יארן שטייען מיר על משמרת הקודש אכט צו געבן אז ערליכע אידן זאלן באקומען אתרוגים נאר בלתי מורכבים, האבן זיך צוזאמען געזעצט לטכס עצה צו באקעמפן די אומפאראנטווארטליכע סוחרים אז זאלן נישט קענען מער פארקויפן מורכב'דיגע אתרוגים פארן ערליכן ציבור.

נאכן יארן פלאנירן פארשידענע געדאנקען, איז באשלאסן געווארן אז מיר וועלן זיך וועגדן צו די 'התאחדות הרבנים' אז זיי זאלן מיט שיקן מיט יעדן סוחר וואס שניידט אתרוגים אין איטאליע א משגיח, וואס זאל פארן צוזאמען מיטן סוחר קיין איטאליע און אנווועזנד זיין ביים שניידן די אתרוגים און ביים איינפאקן, און אזוי ארום וועט יעדער ערליכער סוחר האבן די זעלבע סחורה אתרוגים בלתי מורכבים.

דער הסכם

בס"ד פה קאלאבארי – איטאלי
מיר אונטער געשריבענע סוחרים וואס טייל
פון אונז קומען שוין אהער איבער 15 יאהר
האבן מיר גיזעהן ווי אין די לעצטע עטליכע
יאהר, זענען געקומען אהער אומדערפארענע
וואס זיי האבען קיינמאל נישט געהאנדלט מיט
אתרוגים, און אויך אימפער אנטוואַרטליכע וועגן
ענין בלתי מורכב-קייט, און זיי האבען אונטער גיגרא-
בען וואס מיר האבן מיט שווערע מיה און
כח ערווועבט.
בכדי דאס צו פערמיידן האבן מיר
זיך צי זאמען געזומען און געמאכט עטלעכע
תקנות וואס מיר האפן בעה"י דורך דעם דאס
צו פערזיכערן.
מוצש"ק ואתחנן י"ד מ' אב תש"ל
עז"ב עלה"ח
מרדכי דוב ב"ר צבי אלטיין - אלימלך ווידער
ישעי' גרוים - משה גרוים - יצחק פלאהר
חיים לייטנער - שלו' הורוויץ (ר"ח אלול תש"ל)

א הסכם צווישן די ערליכע אתרוגים סוחרים

די תקנות

ב"ה

מיר אונטערגעשריבענע סוחרים פאן איטאליענישע יאנעווער אתרוגים בלתי מורכבים זענען זיך מתחייב אויף פאלגענדע פרטים.

א) יעדער סוחר איז זיך מתחייב און לויט זיין בעסטן אנשטרענגונג מדקדק צו זיין ער זאל נאר קלויבן פון ביימער וואס זענען בלתי מורכבים און עס זאל זיך צווישן זיי נישט אריינגעמישט ווערן פון קיין מורכב בוים.

ב) יעדער איז זיך מתחייב מדקדק צו זיין ביים שניידן צו האלטן קאנטראל וויפיל אתרוגים מ'שניידט אראפ, בכדי די ערלים זאלן נישט קענען צולייגן חששות'דיגע אתרוגים.

ג) יעדן פאל פון חששות וואס עס טרעפט זיך בי איין סוחר, דארף גלייך ווערן פארשטענדיגט פאר אללע סוחרים בכדי מ'זאל קענען אכט געבן אויף דעם חשש אויף ווייטער.

ד) אימפאלס מ'וועט זיך איבערצייגן דאס איין סוחר האט געשניטן פון מורכבים ביימער דארף ער ווערן אויפגעפאדערט די אתרוגים נישט צו ברענגען נאר זיי מבער צו זיין פאר אנדערע צוויי (2) סוחרים פון דעם קארטל.

ה) אויב דער סוחר וועט נישט וועלן נאכגעבן די תקנה הנ"ל באות ד' – דארף ווערן דורך די איבריגע סוחרים אדוועריטייזט איין קול קורא דאס יעניגענם אתרוגים זענען מורכבים.

ו) מ'זאל געפינען איין אופן בעניני השגחה.

19'טער קאפיטל:

אתרוגים בהשגחת התאחדות הרבנים

ווען די ערליכע אתרוגים סוחרים האבן דערציילט פאר די רבנים פון התאחדות הרבנים די אלע פראבלעמען און מכשולות וואס קומען פאר ביי שניידן די אתרוגים, און אזוי ווי עס זענען געווארן ניכרים דברי אמת, און זיי האבן זיך איבערצייגט אז עס איז פארהאן אן ערנסטער פראבלעם ביים שניידן די אתרוגים, און אידן מדקדקים במצוות וואס צאלן גרויסע סכומים מיינענדיג אז זיי האבן עררייכט אן אתרוג בלתי מורכב א הדר, און דערווייל באקומען זיי בלא ידיעתם אן אתרוג וואס איז טאקע א הדר במראהו, אבער עס איז נישט קיין בלתי מורכב.

לצורך הענין ולזכות את הרבים האט די התאחדות הרבנים אנגענומען דעם פארשלאג פון די ערליכע סוחרים, און אומר ועושה האט מען אויסגעפירט דעם פלאן,

און ווען די סוחרים זענען געפארן שניידן אתרוגים לכבוד יו"ט סוכות פון יאר תשל"ז לפ"ק, זענען געפארן אכט (8) סוחרים צוזאמען מיט אכט משגיחים.

דער פלאן איז געווען זייער גוט געראטן, ווייל ערליכע אידן האבן געקויפט אן אתרוג נאר פון די סוחרים וואס האבן געהאט משגיחים פון התאחדות הרבנים, און אסאך ערליכע אידן זענען דוירכדעם ניצל געווארן פון געשטרויכלט ווערן מיט אן אתרוג וואס איז מורכב.

מדור ג' - אתרוגים

בי"ד המיוחד לעניני כשרות

שע"י התאחדות הרבנים דארצות הברית וקנדא

RABBINICAL BOARD FOR KASHRUTH

CENTRAL RABBINICAL CONGRESS OF THE U.S.A. & CANADA

85 DIVISION AVE. • BROOKLYN N.Y. 11211 • (212) 384-6765-6

ב"ד

חברי הבי"ד: — הרבנים והגאונים

מוה"ר ישכר בער הלוי ראפנבערג שליט"א
אבדק"ק וואדיסלב יצ"ו

מוה"ר אלכסנדר אשר באב"ד שליט"א
אבדק"ק פארטיקוב יצ"ו

מוה"ר יחזקאל ראשה שליט"א
דומ"ץ דקהל יעב לב, בארא פארק

בישיבת ,,בי"ד המיוחד לעניני כשרות'' עם סוחרי האתרוגים, ה"ה: מו"ה - ישעי' גראס, משה גראס, אלימלך ווידער, יצחק פלאהר, צבי שוואַרץ, נ"י. אודות סידור ההשגחה על האתרוגים. ואחרי משא ומתן בכל הפרטים, הוחלט כדלהלן:

א.) הבי"ד לא יתנו השגחה על האתרוגים, עד חמשה שנים מיום דלמטה, כי אם להסוחרים הנ"ל שלקטו שם אתרוגים מחודש אב עד חודש אלול בכל שנה ושנה. ולא לסוחרים חדשים, אף אם הם ממדינה אחרת. וגם הסוחרים הישנים אם לא יהי' להם משגיח בשנה זה, לא יקבלו משגיח עד חמשה שנים מהיום.

ב.) הבי"ד יעמיד משגיח תמידי לכל סוחר, והיינו שהמשגיח צריך להיות עם הסוחר כל הזמן שלוקטים אתרוגים עבורו. אותן שלקטו עד עתה בשני מקומות, ינתן להם שני משגיחים, ואף אם אחד מהסוחרים הנ"ל לא ילקוט השתא רק במקום אחד, מ"מ אם ירצה לשנה הבא ללקוט בשני מקומות יהי' לו הזכות שהבי"ד יוסיפו לו משגיח אחר ג"כ.

ג.) הסוחרים הנ"ל צריכים לשלם עבור המשגיחים (כל סוחר עבור - משגיחו) כדלהלן: 1)כרטיס הנסיעה(טיקעט), 2)חדר השינה, 3)שכירות: $275 לכל שבוע, עבור שני שבועות. ואם צריכים להיות שם גם לאחר ב' שבועות - אם יהי' שבוע שלם, יקבל המשגיח $275 עבור השבוע, ואם יהי' רק איזה ימים יקבל עבור כל יום $50.

העתקה פון די זיצונג פון בי"ד התאחדות הרבנים
מיט די אתרוגים סוחרים

בי"ד המיוחד לעניני כשרות

שע"י התאחדות הרבנים דארצות הברית וקנדא

RABBINICAL BOARD FOR KASHRUTH

CENTRAL RABBINICAL CONGRESS OF THE U.S.A. & CANADA

85 DIVISION AVE. • BROOKLYN N.Y. 11211 • (212) 384-6765-6

בס"ד

חברי הבי"ד: — הרבנים הגאונים

מוהר"ר ישכר בער הלוי ראזנבערג שליט"א
אבדק"ק וואדיסלב יצ"ו

מוהר"ר אלכסנדר אשר באב"ד שליט"א
אבדק"ק טארטיקוב יצ"ו

מוהר"ר יחזקאל ראטה שליט"א
דומ"ץ דקהל יטב לב, בארא פארק

– ב –

ד.) השכירות עבור המשגיחים צריך כל שוכר להשליש בלשכת התאחדות הרבנים, קודם נסיעתם בשטומ"צ. והמשגיחים ישולמו ע"י התאחדות הרבנים.

ה.) אסור לכל אחד מהמשגיחים לספר מענין האתרוגים שום דבר, ואף לא לבני ביתו. וגם קיבלו ע"ע שלא יסעו ללקוט שם אתרוגים עד חמשה שנים מהיום, לא הם ולא באי כוחם.

ו.) "השגחת הבי"ד אינה נתונה אך ורק באופן שכל אחד מהסוחרים מקבל על עצמו, שלא למכור אתרוגים אחרים, רק מה שנלקטו בנוכחות המשגיח שהעמיד הבי"ד עבורו".

וע"ז באתה"ח יום ב' לס' מטות-מסעי, כ"א לחודש תמוז, תשל"ו לפ"ק, ברוקלין יע"א.

סוחרי האתרוגים:

ישעי' גראס — משה גראס — אלימלך ווידער

יצחק פלאהר — צבי הכהן שוואַרץ

בשם בי"ד המיוחד לעניני כשרות שע"י התאחדות הרבנים

אלכסנדר אשר באב"ד — יחזקאל ראטה

האבדק"ק טארטיקוב — דומ"ץ דקהל יטב לב דסאטמאר

המשגיחים:

נתן נטע ווייס — אהרן פרידמאן — ישראל מאיר וו"מ — אברהם צבי ווייגשטאק

הרב יעקב חיים אמסעל

המשך פון די זיצונג פון בי"ד התאחדות הרבנים
מיט די אתרוגים סוחרים

20'טער קאפיטל:

אתרוגי מאראקא

בעפאר איך שרייב וועגען די מאראקאנער אתרוגים, וויל איך מקדים זיין אז איך זאג נישט קיין דעה בנדון כשרות האתרוגים, מיין ציל איז נאר למען ידעו דור אחרון די השתלשלות הענינים פון די מאראקאנער אתרוגים וואס מען האט געברענגט צו פארקויפן אין אמעריקא.

אין די תש"ל יארן איז געפארן א היימישער פארלעסליכער יונגערמאן (מחמת טעם הכמוס שרייב איך נישט ארויס זיין נאמען) קיין מאראקא און געברענגט פון דארט אתרוגים, און האט מפרסם געווען די חשיבות פון די מאראקא אתרוגים.

ער האט ערקלערט און מפרסם געווען, אז אין מאראקא זענען אלע אתרוגים זעכער בחזקת בלתי מורכבים, און מען דארף אפילו נישט קיין הכשר דערויף, וויל זיי ווערן געוואקסן אין ווילדע וועלדער, און עס איז נישט פארהאנען אין מאראקא דער באגריף פון דעם ענין פון אתרוגים מורכבים, און האט נאך צוגעשטעלט א מילתא בטעמא - וויל די ביימער באלאנגען נישט צו קיינעם, און האבן נישט קיין בעלי בתים וואס זאלן האבן אן אינטערעסע מרכיב צו זיין די דארטיגע ביימער.

הערנדיג דעם יונגערמאן'ס רייד, בין איך געווען זייער צומישט, וויל אזוי ווי איך פאר שוין אומגעפער צוואנציג יאר קיין איטאליע וואו איך בין פערזענליך אנוועזן געווען ביים שניידן די אתרוגים, און יעדעס מאל ווען איך בין דארט געווען האב איך שטענדיג

געהערט און געזעהן נאכאמאל און ווידער אמאל, אז די אתרוגים פאדערן א בעה"ב וואס זאל זיך שטענדיג אפגעבן מיט זיי.

איך האב פון שטענדיג אן געוואוסט אז די אתרוגים פאדערן א גאר איידעלע באנעמונג, פון וועלכן מען פלאנצט אן די אתרוגים ביימער ביז נאכן אפשניידן דעם פריש געוואקסענע רייפער אתרוג, מוז עס זיין אונטער א א בעשיידענם קאנטראל.

ווי אויך מוז מען זיי אנגיסן מיט וואסער יעדן טאג, ווייל אן דעם קענען נישט וואקסן קיין אתרוגים דערויף, אזוי ווי חכז"ל זאגן אתרוג הגדלים על כל מים, איז דאך נישט צום פארשטייען ווי איז דאס מעגליך אז אין מאראקא זאלן די אתרוגים וואקסן ווילד אין די וועלדער.

זאת ועוד, כדי קראנט צו מאכן זיינע רייד האט דער סוחר פון די מאראקא אתרוגים געזאגט, אז דארט אין מאראקא זענען די פויערן פרימיטיוע און צוריק געשטאנען, און זיי ווייסן נישט אמאל פון אזא זאך, אז מען קען מרכיב זיין א בוים מיט א אנדערן.

הערשט יעצט איז געוואקסן מיין וואונדער אויף וואס ער זאגט, און איך האב געפרעגט ווי איז דאס מעגליך, מיר געפינען דאך אין די משנה אז מיט צוויי טויזענט יאר צוריק האט מען שוין מרכיב געווען די ביימער, אזוי ווי די משנה רעכענט אויס הלכות הרכבה וכו', ווי איז דאס מעגליך אז היינט צו טאג זאל מען נישט קענען דאס וואס מען האט שוין געקענט מיט טויזענטער יאר צוריק.

מיט צוויי יאר שפעטער איז צוביסלעך אויפגעדעקט געווארן אז עס איז בכלל נישט אזוי ווי דער סוחר האט פארציילט, און נישט אומזינסט האבן חכז"ל געזאגט הרוצה לשקר ירחיק עדותו.

מדור ג' - אתרוגים

מען איז דערגאנגען אז די אתרוגים פעלדער פון וואו מען קלויבט די אתרוגים, זענען אינגאנצן נישט הפקר, די אתרוגים וואקסן נישט ווילד, און דערצו האבן זיי יא געהעריגע און געטרייע איבערגעגעבענע בעלי בתים, וואס גיבן זיך אפ א גאנץ יאר מיט די אתרוגים ביימער און זייערע פירות.

און נאך מער, אויך די שטאטישע קאנצעלייען האבן א שותפות אין די פעלדער, און די בעלי בתים פון די אתרוגים ביימער דארפן יעדעס יאר - אראפ געבן די העלפט פון די פירות וואס ווערן אראפ גענומען פון די ביימער - פארן מעיאר פון די שטאט, ווייל ער גיט זיי דאס וואסער וואס פארלאנגט זיך צו באוואסערן די אתרוגים ביימער אין זייערע פעלדער.

בקיצור הדבר, עס האט זיך ארויס געשטעלט אז וואס דער יונגערמאן דער סוחר האט איינגערעדט, איז הכל הבל, און אזוי ווי שקר אין לו רגלים, זענען זיינע איינרעדעניש וואס ער האט איינגערעדט דעם עולם, טאקע צוזאמען געפאלן.

ווען מען האט פאר געהאלטן פאר דעם סוחר, היתכן, פארוואס האסטו איינגערעדט אז די אתרוגים וואקסן ווילד?.

האט ער געענטפערט - מען מוז וויסן אז עס איז זייער שווער אהין אנצוקומען, און אויב ווייל מען דווקא צוצוקומען צו די אתרוגים פעלדער, דארף מען קריכן דורך ווילדע וועלדער און פעלדער, און דעריבער גייען די ערלים אליין אהין שניידן, און מען פארלאזט זיך אויף זיי.

מכאן אתה למד ווי שטארק מען דארף זיין געווארנט צו וויסן ווער די בעלי מכשירים זענען.

אוי לאזניים שכך שומעות.

21'טער קאפיטל:

אכן נודע הדבר

מיט יארן שפעטער איז אריבער געפארן א מורה הוראה פון התאחדות הרבנים כדי פעסט צו שטעלן די כשרות פון די מאראקאנער אתרוגים.

דער משגיח האט זיך אינטערעסירט און חוקר ודורש געווען, און באהויפטעט אז די פעלדער שטייען אונטער די פירערשאפט פון געהעריגע בעלי בתים, וועלכע זארגן א גאנץ יאר געהעריג און כסדר צו באוואסערן די אתרוגים ביימער, און אויך האט ער איינגעזען אז עס ריכטיג דאס וואס מען טענה'ט אז עס איז שווער צוצוקומען צו די אתרוגים פעלדער.

האב איך געפרעגט דעם מורה הוראה, ילמדני פארוואס האט דער סוחר געזאגט אז די אתרוגים וואקסן ווילד אן בעלי בתים, און אן קיין השגחה וכו'.

האט דער מורה הוראה געענטפערט, דער סוחר האט עס געטאן '**להשביח מקחו**', און האט געמיינט ריינע ביזנעס, און אלעס וואס דער סוחר האט איינגערעדט דעם היימישן צבור וועגן כשרות האתרוגים איז בשקר יסודו.

דער מורה הוראה האט נאך צוגעגעבן, עס איז מעגליך און כמעט זיכער אז עס איז אויך דא דארט אתרוגים וואס וואקסן אויף ביימער וואס זענען נישט מורכבים, אבער דאס איז נישט וועגן די טעמים וואס דער סוחר האט אויסגעטראכט און בשאט נפש אן קיין שום בושה געזאגט - א שקר מוחלט במלוא מובן המלה.

אויסער דעם איז נישט קיין גלייכע זאך, און אוודאי נישט קיין הידור מצוה צו מאכן א ברכה אויף אתרוגים וואס ווערן געשניטן דורך מאראקאנער גויים אין די שבת טעג בימי הסליחות – ווי אויך בעצם יום ראש השנה און יום הכפורים.

און ווי עס פארשטייט זיך אליין אז קיינער פון די אתרוגים סוחרים געפינט זיך דארט אין די הייליגע טעג, און אוודאי איז אין אזא צייט אויך קיין משגיח זיכער נישטא דארטן, קען מען זיך דען פארלאזן אויף די ערלים וואס שניידן די אתרוגים און טוען מה שלבם חפץ וד"ל.

עס מוז באטאנט ווערן, אז דאס וואס אן אתרוג סוחר טראגט זיך ארום און איז מפרסם לכל דיכפין, אז כ"ק אדמו"ר בעל ויואל משה מסאטמאר זי"ע האט געהאלטן פון די מאראקא אתרוגים. זאל מען וויסן אז עס איז היבש לעכערליך.

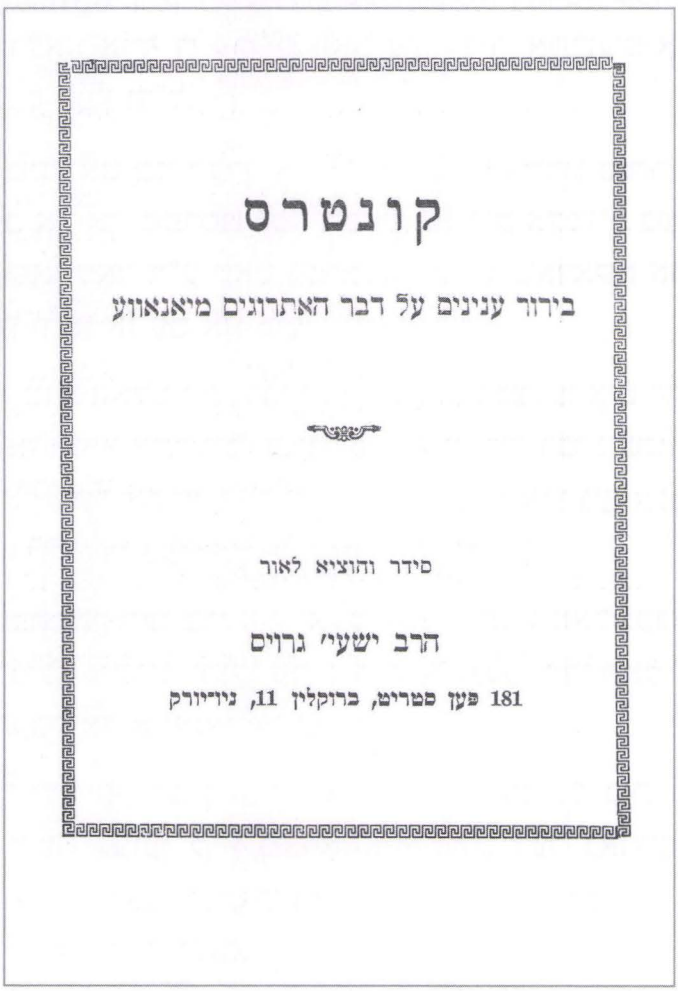
ווייל אויב וואלט דער רבי טאקע מסכים געווען צום הידור פון די מאראקאנער אתרוגים, פארוואס האט דער רבי נישט געגעבן א מאראקאנער אתרוג פאר די אידן וועלכע האבן געוואלט האבן די זכי' אתרוג צו בענטשן אויף זיין אתרוג?.

אדרבה מען קען פרעגן די אלע וואס האבן אמאל געבענטשט אויפן רבי'נס אתרוג, וועלן עדות זאגן אז אלע יארן האט זיי דער רבי געגעבן נאר א יאנאווער אתרוג.

בימי חייו פון רבי'ן זצ"ל האט מען אין רבי'נס בית המדרש כמעט נישט געזען קיין מאראקא אתרוג, דער גאנצער עולם (אויסער געציילטע) האבן געהאט נאר יאנעווער אתרוגים אזוי ווי דער רבי האט אלע יארן גענוצט.

22'טער קאפיטל:

דער קונטרס וואס איז בשנת תשי"ח ארויס געגעבן דורכן קערעסטירער רבי'ן שליט"א בנוגע 'אתרוגי יאנעווע'

שער בלאט

בעזהי"ת

ר א ש י ת ד ב ר

כאשר נתרבו בעזהי"ת בשנים האחרונות במדינה זו — ארצות הברית — בני ישראל שומרי תורה ומצוות לכל פרטיהם ודקדוקיהם, המהדרים לקיים מצות ארבעה מינים בתכלית ההידור ולברך דוקא על אתרוג הידוע בשם „יאַנאַווער", מפני שקבלה בידו כי אתרוגים הללו הם בחזקת בלתי מורכבים, והיות ואני עוסק במסחר האתרוגים הללו זה כמה שנים, — גמרתי אומר לפרסם ברבים כמה פרטים וענינים חשובים הקשורים בענין אתרוג זה, הידועים לי מנסיונותי וגם מה שנודע לי על ידי מחקרים במקום גדולתם, כי רבים וחשובים הם וידיעתם נחוצה לכל בר בי' רב ומדקדק במצוות.

בנוהג שבעולם, מי שהולך לפני החג לקנות אתרוג יאַנאַווע, כפקודת רבו עליו או משום שכך מנהג אבותיו בידו, אינו מהסס הרבה ואף אינו יודע כי אמנם יש לחקור ולדרוש כמה פרטים על דבר כשרותו של האתרוג.

בדרך כלל מקובלת הדעה, כי כל אתרוגי יאַנאַווע הם בחזקת בלתי מורכבים, כאשר באמת הסכימו לזה כמה מגדולי האחרונים. אולם למעשה זה לא נכון לגמרי, כי בסיבת השינויים וההמצאות החדישות שהכניסו בזמנים האחרונים בארץ איטלי'

באופני ההרכבה, נשתנה המצב בהרבה, כפי שאנסה להלן להסביר ולהבהיר העניינים. ומשום כך ראוי ונחוץ לקנות אתרוג יאנאווער רק מאיש מהימן, אשר הוא עצמו, או שלוחיו הנאמנים, היו נוכחים בעת קציר האתרוגים במקום גדולתם, ואשר דקדקו לקצור רק מאילנות שהם ודאי בלתי מורכבים.

ברור שאין כוונתי פה להרחיב הדיבור ולברר צדדי ההלכה, כי על זה ישנם ספרי הלכה ושו"ת. גם אין חוברת זו מיועדת לדון בכל היקף הבעי' המסובכת הזאת. כוונתי היחידה היא אך ורק למסור הדברים עד כמה שעלה בידי לברר במקום אשר האתרוגים הללו גדלים שם, כי מאז שנודע לי שיש פקפוק וחשש על חזקתם לבלתי מורכבים, הנני נוסע בעצמי עבור האתרוגים למקום אשר הם גדלים, וגם מה שנודע לי על ידי ידיעות ומחקרים אחרים.

ולמודעי אני צריך שכל הדברים אשר אני מסביר בקונטרס זה, סובבים אך ורק על אתרוגי יאנאווע הגדלים באיטלי', אבל לא על אתרוגים הגדלים בשאר מדינות.

בקשתי שטוחה לפני הקורא הנכבד לקרוא הדברים הבאים מתחילתן ועד סופן, בעיון ובלי דילוג, כי אז יתבררו לו הדברים כולן על בורין.

סדר גדולתם

אתרוגי יאנאווע הגדלים באיטלי', הנקראים גם בשם אתרוגי קלבריא, תחילת נטיעתם אינה לשם אתרוגי מצוה, כלומר לצאת בהם מצות ארבעה מינים, אלא עיקר נטיעתם

היא לאכילה כשאר פירות. למעשה נמצאים הפרדסים הללו בידי נכרים, כי באותן המקומות אינם דרים בני ישראל. ומשום כך הרי הדבר ברור, כי אין בעל הכרם מעוניין להרכיב האילנות באופן שלא יהי' ניכר שהם מורכבים.

אופן נטיעת האילנות של בלתי מורכבים הוא אך ורק מן ענפים מאילנות ישנים ולא מגרעיני הפירות.

הם גדלים שורות שורות, לערך עשרה אילנות באורך וחמשה ברוחב, בריחוק כשלשה מעטר האחד ממשנהו. האילנות הם גבוהים לערך מעטר וחצי, וענפיו מרובים ומסועפים כעצי הגפן, ולכן סומכים כלונסאות של עץ מתחת האילנות לאורך ולרוחב, ועליהם נשענים הפירות אשר הם די כבדים כשהם מבושלים ומשקלם מגיע עד לשמונה פונט כל אתרוג.

כמה בעלי פרדסים אינם רוצים למכור הפירות טרם שנגמר בישולם, ולפעמים גם מסרבים במפורש, מחשש שמא יושברו הענפים העדינים והרכים בעת הקציר.

אופן קצירתם

הענפים מלאים קוצים כסוחים, הסובבים את הפירות, ונחיצה זהירות יתירה בעת הקציר שלא להשחית את האתרוג. עקיצה כל שהיא עלולה לפסול את האתרוג ולקלקלו. חיות וסוחר האתרוגים עליו לשלם בעד כל פרי הנקצרת, הרי מובן מאליו שעליו לבדוק את האתרוג בעודו על האילן, שזה ודאי אינו מן הדברים הקלים, מחמת שצריך לזחול ממש על הקרקע מתחת הענפים הנמוכים המלאים קוצים.

— ה —

אף כי מספר האתרוגים על כל אילן מגיע לשלשים או ארבעים, עם כל זאת אין סכום האתרוגים הכשרים והראויים לברכה לכל היותר משלש או ארבע מכל אילן. (במקרים לא נדירים יש ומעשרות אילנות אין גם אתרוג אחד הראוי לקצירה).

המקום והסביבה

אילני אתרוג גדלים ברובם בהרים או ברכסים. הם אינם מושרשים הרבה מאוד בעומק הקרקע, לכל היותר רק חצי מעטר, והשרשים מבצבצים ועולים מעל פני האדמה, ומשום כך צריך בעל הפרדס לחפור סביב האילן ולהוסיף אדמה מזמן לזמן, וגם להשקות קרקעיתה, כי אחרת ייבש האילן.

האילנות מלבלבים בשתי פעמים. בראשונה בחדשי אייר סיון ופעם שנית בחדשי תמוז אב. מאותן האילנות אשר איזו פירות פרחו ולבלבו בחודש ניסן יש שיש להם גם פיטמא.

ככה נמצא שבאותו אילן עצמו ישנם אתרוגים גם עם פיטמא וגם בלעדה. — בעוד חמשה או ששה שבועות אחר הלבלוב כבר הם מבושלים וראויים לקצירה לצורך אתרוג של מצוה. כתבתי שהם מבושלים לצורך אתרוג של מצוה, כי באמת גמר בישולם הוא רק באמצע החורף, בחדשי חשון כסלו, שאז הם נלקטים מן האילנות ומשקלם כשמונה פונט כל פרי, והם נארזים ונשלחים למדינות הים.

(זה שאחז"ל במס' סוכה דף ל"ה ע"א „פרי עץ הדר" — הדר באילנו משנה לשנה, כוונתם ז"ל שאין הפירות נופלים מאליהם לארץ אף שהם כבר מבושלים כל צרכם, אלא הם

יכולים להתקיים על האילן כל ימות החורף עד לשנה האחרת ועם כל זאת זה לא מונע בעד פירות חדשים שיגדלו על אותו אילן).

מדוע מרכיבים האילנות

כאמור לעיל נשלחים פירות האתרוגים בעיקר למדינות הים בשביל בישול בקופסאות (קאָנזערווירען), ומובן שהאיכרים כל שאיפתם היא אך ורק למען הרבות פירות בזמן קצר.

ומחמת שהאילנות הללו נמצאים במקומות הרים וחשרשים שלהם אינם עמוקים, חרי הם נפגעים מרוחות וסערות, כי האדמה היא אדמת טרשים. לעומת זאת טבע אילני האָראַנזשען שיש להם שרשים עמוקים, פי שלשה מאילני האתרוג, והם מושרשים היטב אשר לא יהדפם הרוח ולא ימשם מעל אדמתם. ולפיכך נוהגים האיכרים להרכיב ענף של אתרוג על אילן אָראַנזש, וכתוצאה מזה מתקיים האילן יותר.

סיבה אחרת להרכבה היא, מפני שהאילן המורכב אינו עלול לנזקי הרמשים והחידקים (מיקראָבען) כמו האילן הבלתי מורכב.

מדוע לא מרכיבים

אם הפרדס נמצא בין הרים וגבעות פשוט וברור שהאדמה הזאת אינה מסוגלת להשריש בתוכה אילן מורכב, מפני ששרשי אילן המורכב הם מסועפים ובאדמת טרשים לא יוכלו שרשיו להתפשט ולהתפתח.

— ז —

קונטרס אתרוגי יאנעווע

אולם הסיבה העיקרית למה מונעים מקצת איכרים מלהרכיב היא מפני שהאילנות המורכבים אינם מוציאים פירות רק לאחר שמונה או תשעה שנים מזמן הרכבתם, מה שאין כן האילנות הבלתי מורכבים מוציאים פירות לאחר שנה הרביעית.

כמו שישנם פרדסים עם אילנות מורכבים לבד, כן ישנם

שורה שלימה של אילנות מורכבים

פרדסים בלתי מורכבים לבד. אלא שהן מועטים וקשה להגיע אליהן, ולפעמים מוכרחים לטפס על ההרים בקושיים גדולים. אולם את המורכבים קל להשיג בלי שום התאמצות. וזאת לדעת, שאם מתייבש אילן מורכב אחד בתוך הפרדס, אז בוחר האיכר

— ח —

לנטוע שם אילן בלתי מורכב, לפי שהבלתי מורכב מוציא פירות בשנה הרביעית, ולכן אינו רוצה לוותר על ההבדל הזה שבין הבלתי מורכב אל המורכב שאינו מוציא פירות רק בשנה התשיעית, כי הלא הכלונסאות של עץ ערוכים וקבועים כבר במקומם, ולכן בוחר יותר לנטוע שם אילן בלתי מורכב. ומהאי

פרדס מעורב שבו נמצאים אילנות מורכבים ובלתי מורכבים

טעמא מבקרים הסוחרים גם בפרדסים הידועים כמורכבים, כי נמצאים שם לפרקים גם בלתי מורכבים.

עוד יש לציין כי הפירות מן האילן הבלתי מורכב הם גדולים במקצת בעת גמר בישולם מן הפירות של אילן מורכב.

— ט —

יוצא מזה שיש ובפרדם אחד נמצאים בין אילנות מורכבים ובין בלתי מורכבים.

אך מחמת שהענפים הם מסועפים ומעורבים לכן צריך לדקדק ולהשגיח מאוד שלא יטעו בעת הקצירה ולדייק על מקום מוצאם של הענפים לאיזה אילן הם שייכים.

כיצד מרכיבים

באיטלי׳ ישנם איכרים אשר פרנסתם היא לנטוע אילנות אָראַנזש. וכשמתחילים לגדל, בעודם בקטנותם כמו שנה, מוכרים אותם לנטיעה בפרדסים של אָראַנדזשען.

כשרוצים להרכיב אתרוג על ענף מאילן אָראַנזש, קונים מן האילנות הקטנים הללו ונוטעים אותם בפרדם אתרוגים. לאחר זמן קצר, כשכבר נשתרש האילן הרך הזה בקרקע החדשה והתחיל להנץ, חותכים ממנו כל ענפיו ועליו, ורק הגזע נשאר באורך של 30—40 סענטימעטר.

אחר כך מפצלים בקליפת אותו העץ הרך הנשאר, ונותנים שמת זרע מפרי של אתרוג בין הקליפה והעץ, ושוב מכסים את קליפתו וקושרים בסמרטוט, כשהזרע של אתרוג טמון בתוכו.

לאחר זמן נקלטת הזריעה באותו האילן הרך ומוציא פירות אתרוגים, אתרוגים כאלו שאנו קורים להם „אתרוגים מורכבים".

באיטלי׳ לא נהגו להרכיב עם פרי אחרת רק על ענפים מאילן אָראַנזש.

— י —

כיצד אפשר להכיר בין מורכב לבלתי מורכב

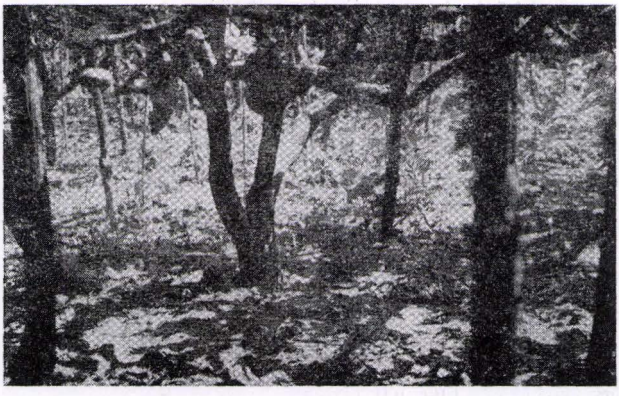
בפרי גופא — הן מבחוץ והן מבפנים — אין שום הבדל והיכר בין אתרוג מורכב לבלתי מורכב. יש ואתרוג מורכב יש לו כל הסימנים הנקובים בשו"ע כבלתי מורכב. מובן שחם

אילן מורכב (אפשר לראות את עובי הגזע במקום שנעשה ההרכבה)

ושלום אין עולה על דעתי לחלוק על הסימנים אשר נתנו לנו האחרונים, כי בוודאי הם דברו מאתרוגים של שאר ארצות או על אתרוגים בזמניהם, ומאז אפשר שנשתנו הטבעים. ההיכר היחידי הוא רק על עצם האילן, או יותר נכון, על מקור האילן.

המקום אשר בו טמון הזרע של האתרוג יתכסה בקליפה חדשה ובמשך הזמן נעשה עב יותר מעצם האילן. וככה מוסיף והולך עיבוי אותו המקום עד שנולד לפנינו תמונה כזו, אשר מקור האילן הוא דק, ומן המקום אשר נעשה בו ההרכבה, משם

אילן בלתי מורכב

ואילך הוא עב, ודומה כאילו היו מושיבים אילן עב וחזק על גבי אילן דק וקל.

ובמרוצת השנים, עם גידולו של האילן, ניכר ההבדל הזה יותר ויותר, ובסיקור עין קל מאוד להבחין.

אבל האילן הבלתי מורכב הוא ישר מן המקור עד הראש, באופן שאין שום מקום למעות ביניהם, ולא צריך להיות לזה אומן מיוחד כי ההבדל הוא פשוט וברור וניכר לעין כל רואה. לבד זאת יש להם שמות נפרדים.

סיכום

העולה מדברינו, כי בעת קניית אתרוג יאנאווע נחוץ לברר ולהיות בטוח בהחלט אם האתרוג הקנוי הוא באמת בלתי מורכב. וזאת אי אפשר להכיר בפרי, כי גם המורכב יש לו אותן הסימנים של הבלתי מורכב, ורק על האילן ניכר ההבדל, כאשר הסברתי לעיל.

ולפיכך יש להדר ולקנות דייקא מסוחר נאמן, אשר הוא עצמו או שלוחו הנאמן היה שם במקום גדולתם והיה נוכח בעת קצירתם, לדקדק לקחת רק מאילנות כאלו אשר הם ודאי בלתי מורכבים.

ולבסוף עוד זאת עלי להעיר, כי רובא דרובא של אתרוגי יאנאווע גדלים בלי פיטמא, כי מיד אחר שנושרים הפרחים אחר הלבלוב נשאר האתרוג בלי פיטמא. זהו סדר גדילתם, אף על פי שנמצאים מעטים אשר יש להם גם פיטמא.

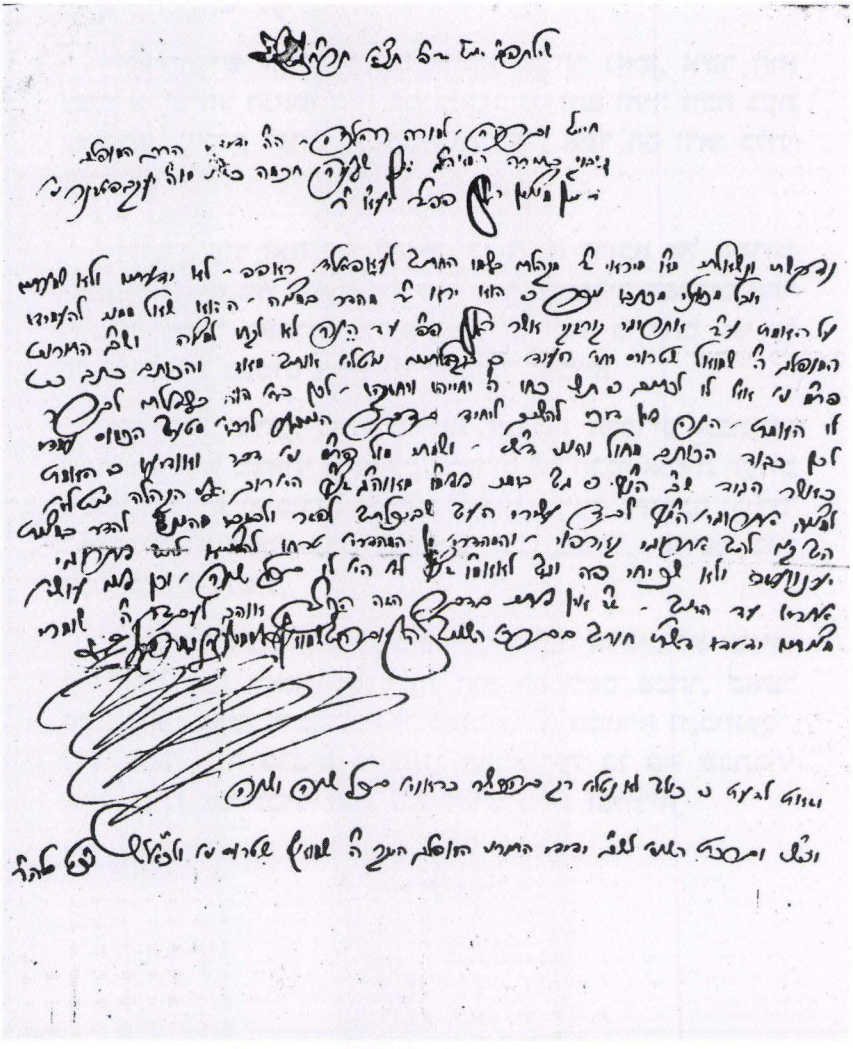
גם זאת אודיע, כי לראי' על אמיתת הדברים ונכונותם שכתבתי לעיל מצאתי נדפס גם בספרים של חכמי אומות העולם משנים עשר פרופיסורים מומחים לעניני נטיעה והרכבה וביחוד בספר אנגלי בשם: „דהי ציטרום אינדוסטרי", שנדפס בניו יורק בשנת תש"ג.

לאחרונה רצוני להעיר, בידעי כי הרבה אנשים לא ישגיחו על דברי אלה ויאמרו שכל זה הוא רק לשם מסחר, כאשר המנהג פה בעוה"ר במדינה זו לשים עיקר המטרה ה„ביזנעס", ע"כ אגלה בזה ברבים כי הנני אחראי על כל מה שכתבתי לעיל ומוכן אני לברר זאת לכל דורש בל"נ ובלונ"ח.

— יג —

כת"י של מרן בעל הכתב סופר זי"ע בנדון אתרוגים

מכתב קודש של מרן בעל הכתב סופר זי"ע דאתי לידי שכתב לזקינו של הגה"צ משאפראן זצ"ל והננו מעתיקו לתועלת הרבים (קבלתיו מהרהגה"צ משאפראן זצ"ל)

פקסימיליא מכת"י בעל הכתב סופר זצ"ל

העתק הכתב יד

שילתה"ב יום ד פ' תצא תר"ח לפ"ק

חיים וברכה, למורה כהלכה, ה"ה ידידי הרב המופלג

. והבקי בתורה המאוה"ג זקן שקנה חכמה כש"ת מו"ה יעקב פאזנר נ"י

דיין מצוין בק"ק פפ"ד יע"א

נדרשתי ונשאלתי מא' מיראיד' מקהלתו בשמו החתום לעאפאלד ראפפ – לא ידעתיו ולא שמעתיו אבל מבין כתלי מכתבו ניכר כי הוא ירא ד' מהדר במצוה – ההוא שאל ממני להעמידו על האמת ע"ד אתרוגי קורזקי אשר בק"ק פ"פ עד הנה לא לקחו למצוה וש"ב התורני המופלג ר' שמואל שטרוים יחי' העיד כי בקהלתינו נוטלי' אותם מאז והכותב כתב כי פר"מ נ"י א"א לו לכתוב כי תש כחו ה' יחייהו ויחזקהו – לכן בא הלה בשאלתו לברר לו האמת – הנה אין דרכי להשיב ליחיד בדבר הנוגע לרבים מטעם הכמוס עמדי לכן כבוד הכותב מחול והנני ד"ש – ושמתי מול פר"מ נ"י דבר ואודיעו כי האמת כאשר הגיד ש"ב הנ"ל כי גם בזמן פר"מ מאוה"ג זצ"ל הי' רוב וכל הקהלה נוטלי' למצוה האתרוגי' הנ"ל לבד עשירי העם שביכלתם לפזר ולבזבז מהונם להדר במצות הם קנו להם אתרוגי קארפוי – והמהדרי' מן המהדרי' טרחו להמציא להם אתרוגי יענווער וזה לא שכיחי פה וגם לאאמ"ו זצ"ל לא הי' לו בכל שנה, וכן אני עושה אחריו עד היום – ז"ז אין אתי בדבר הזה הכ"ד אוהב לעבדי ה' שומרי מצותיו יעמדו דש"ת חותם בברכת השנים הק' אברהם שמואל בלאאמ"ו משה סופר

וזאת לדעת כי כולם לא נטלי' רק בהכשר כראוי בכל שנה ושנה

וד"ש וברכת השני' לש"ב ידידי התורני המופלג היקר ה' שמואל שטרוים נ"י ולכאל"ש וכ"ט

כיה"ר

סימן לה

בענין אתרוגי מאראקוי

לכבוד ידידי היקר הרה"צ המפואר ממזכי הרבים שליט"א

יש לי מקום כאן לעורר, על מה שמני רואה בעת שקונים אתרוגי מאראקוי אין להם שום השגחה מיוחדת, ומסכינן על החזקה דמלפנים, שלא היו שם מורכבים ואינו מושגים שנשתנו הזמנים וכמעט בכל המקומות מרכיבים פירות שיהיו נראים יפים, בפרט כי ידוע שגזמים קדמונים גם כאן באמעריקא לפני שלושים ומרבעים שנה, הביאו לפנינו אתרוגי מאראקוי והיו מלא פגעים כעורים וכמים עקומים וכו' ופעמים לפני לחה שנים התחילו להביא משם אתרוגים מהודרים, הכי ע"י גם נתהפכו המרלות ונתייפאו מאוד לפרי הדר, וכמו שהיו אתרוגי יאנעווע מוחזקים שאינם מורכבים, וכשאר התחיל גיסי הרה"ג ר' יעקב גרוים שליט"א ממ"ק מגיו הרבי מבערעזאוו משם קעלעסטיר, והוא הי' הראשון להביא משם לכאן אתרוגים, וחקר הרבה על שנודע לו בהכרה מדיוקא לחה אילנות של אתרוגים הם מורכבים, והוליך קונטרס והסביר לכל להכיר המורכבים, והרעיש ע"ז, ומאז העמידו משגיחים ירלים שהם עומדים אצל הלקיטה של אתרוגים, והיטיב ים להכיר על האתרוגים ג"כ שהמורכבים הם יפים וכו' ואבל יאנעווע החזקת כאורח שלפנים ואין קונים אתרוגים בלי השגחה, ואמה לא נאמר כן אצל אתרוגי מארלאקו, אך לי מאוד כי קונים אתרוגים נאים ויפים באחיר גדול, ויש משם גדול שאינם כשרים, ואמנות עשה צריכים להיות כשרים בלי ספק כלל כאורלה לעיל, ואשרכים משונים ירלים ושלמים מהדרים לקנות אתרוגים נאים מארלאקו ונותנים בעד האתרוג פרוטה אתרוגה שלהם, ואמה לא נעזור שיעמדו משגיח בארלאקו כמו ביאנעווע, ולא נסמוך על סברות ומירושים שונים, שבמדינות מארלאקו אינם יודעים להכיר וכדומה.

ואגב נאעוררתי כי ישנם קוראים שלומדים אתרוגים בענין הנקרא מעבי"ל פאלי"ם כדי שיהא נראים יפים ומכסים ג"כ עי"ז הנקודות שחורות וכו', לכן יתעוררו המוכרים אתרוגים שלא ישנו אתרוגים ויחטיאו הנשים בברכה לבטלה וכו' וכו' ואשם גדיה וכו' וכן ים שומחים את הלולבים למעלה בדבק הנקרא גל"ת, כדי שיהיו שלמים, והם אומרים כשנשאלה שהיו דבוקים בגל"ת, שהלולב הי' שלם רק כדי שלא יתפרדו העלין נותנין עליו דבק טוב. לכן הני מעורר אותם שלא יעשו כן, אי"ת יעזור שיהיו להם פרנסה בדרך כשר ודו"ק ולהשומע יוגעם וטוב להם.

וא"ת דשמכינן בשאתרוגי מארלאקוי על החזקה דלפנים שלא היו מורכבים, וכ"ש שרוב אילנות אתרוגים שם אינם מורכבים ע"כ יש כאן רוב וחזקה, אמנם קי"ל היכא דאיכא לברורי מברירין, ואצל מהני רובא וחזקה, וכאמרו המפורסים דאצלינן אי רובא וחזקה דמהני, הוא משום דאי אז ס"ל לברורי, ואי הוי רק ספק רק התורה התירה כמ"ש הש"ס ב"מ ד' ו' הנ"ל, שפיר צריך לברר אף אם כאן רוב וחזקה.

ועי' בשו"ת חת"ס סימן קמ"ג דפליגי בזה קונטרס דנדה ודפסחים דבפסחים ד"ל מוכח דהיכא דאיכא לברורי מברירן. ועי' ס' יקו"ה אות חזקה. ושם באות רוב וחזקה, דשי' מהר"ן דאזנים להא דאזלינן בתר רובא וחזקה, היינו רק מתורת לחוי' כמו דקי"ל עומדה לחוי' ולכן היכא דיכולין לברר מברירן. ע"כ בנידו"ד אף אהי' כאן חזקה מלפנים, וגם רוב אינם מורכבים, מ"מ היכא דאפשר לברר להעמיד שם משגיח הגון, בודאי יש לעשות כדי לקיים מצות עשה בשלימות בלי ספק.

על מה שכתבתי בסימן ע"ת, דעוקק במצוה פטור ממצוה, דוקא בג' מצות, ויש כאן הדין דאין מעבירין על המצות, מצ"ל מצוד תורה אינו גוף המצוה אלא הכנה למצוה. וכתב מ"ו לומר לדמוד התורה לא הוי מ"ע אלא הכנה למצוה עכתו"ד. לא היו כוונתי לדמוד התורה אינו בכלל מצות עשה, דודאי הוא מ"ע גדולה אלא משום גדול מצמיח לידי מעשה.

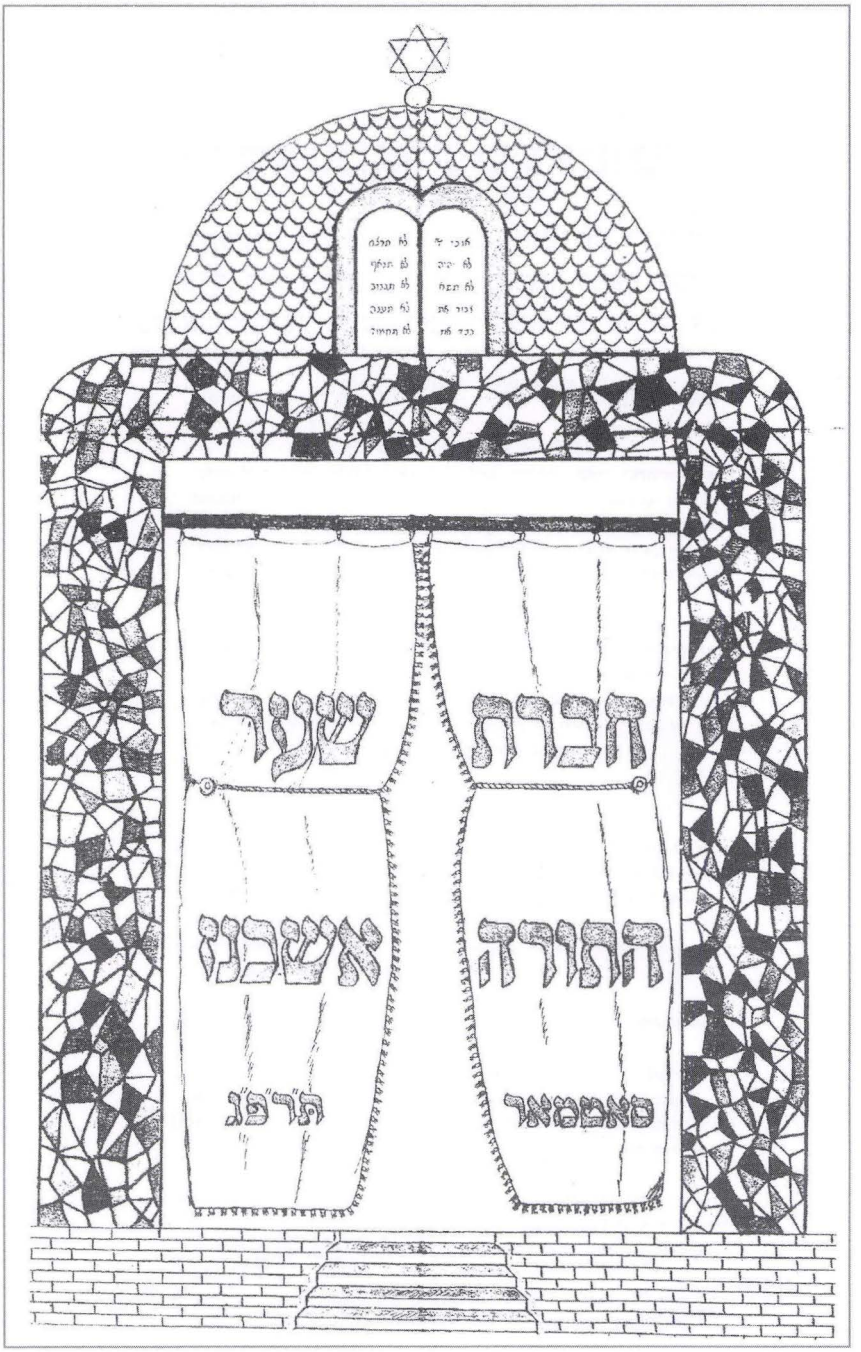
ידידו הכותב ומברכו בכט"ס

הק' שלו' קרויז

אבדק"ק אודוואהרי

מדור ד
סאטמאר

מדור ד' - סאטמאר

דער קונטרס מיט די שטאטוטן פון די סאטמארע קהלה

23'טער קאפיטל:

די סאטמארע שטאטוטן

אזוי ווי איך האב מיין באזיץ די שטאטוטן פון די אשכנז'ישע קהלה בשנת תרפ"ג לפ"ק, לייג איך עס אריין אין ספר למען ידעו דור אחרון ווי אזוי א ערליכע אשכנז'ישע קהלה האט זיך געפירט אין די אמאליגע היים

קונטרס מיט די שטאטוטן פון די סאטמארע קהלה

מדור ד' - סאטמאר

המשך קונטרס מיט די שטאטוטן פון די סאטמארע קהלה

§ 6 **VIII.** דער גענעראלפערזאמלונג האט פערשיידענע מאל פארגעשלאגן אז מען זאל אויפהייבן דעם פארמאגן פון דער קאסע, ווייל עס איז נישט נייטיג אז מען זאל האבן אזא גרויסע סומע אין קאסע. דער פארשלאג איז אבער נישט אנגענומען געווארן, ווייל מען האט אנגענומען אז אויב מען וועט אויפהייבן דעם פארמאגן, וועלן די מיטגלידער אויפהערן צו צאלן זייערע בייטראגן.

§ 9 **IX.** דער פארמאגן פון דער קאסע באשטייט אין פאלגענדע זאכן:

א) אין פאסט־קארטלעך.

ב) אין פאסט־מארקעס.

ג) אין פאסט־קארטלעך מיט פארגעדרוקטע מארקעס.

ד) אין אלטע בריוו־קאפערטעס.

§ 10 **X.** אין דעם פארמאגן קומען נאר אין גענעראלפערזאמלונג פארשידענע זאכן, ווי למשל:

א) אין פאסט־קארטלעך, וואס זענען אויסגעקויפט געווארן פון דער קאסע.

ב) פאסט־מארקעס, וואס זענען אויסגעקויפט געווארן פון דער קאסע.

ג) פאסט־קארטלעך מיט פארגעדרוקטע מארקעס, וואס זענען אויסגעקויפט געווארן פון דער קאסע.

§ 11 **XI.** אין פאלגענדע פעלער קען נאר אין גענעראלפערזאמלונג ווערן פארבעסערט:

א) אין פאסט־קארטלעך, וואס זענען אויסגעקויפט געווארן פון דער קאסע.

ב) אין פאסט־מארקעס, וואס זענען אויסגעקויפט געווארן פון דער קאסע.

ג) אין פאסט־קארטלעך מיט פארגעדרוקטע מארקעס, וואס זענען אויסגעקויפט געווארן פון דער קאסע.

§ 12 **XII.** אין פאלגענדע פעלער קען נאר אין גענעראלפערזאמלונג ווערן פארבעסערט:

א) אין פאסט־קארטלעך, וואס זענען אויסגעקויפט געווארן פון דער קאסע.

ב) אין פאסט־מארקעס, וואס זענען אויסגעקויפט געווארן פון דער קאסע.

ג) אין פאסט־קארטלעך מיט פארגעדרוקטע מארקעס, וואס זענען אויסגעקויפט געווארן פון דער קאסע.

המשך קונטרס מיט די שטאטוטן פון די סאטמארע קהלה

המשך קונטרס מיט די שטאטוטן פון די סאטמארע קהלה

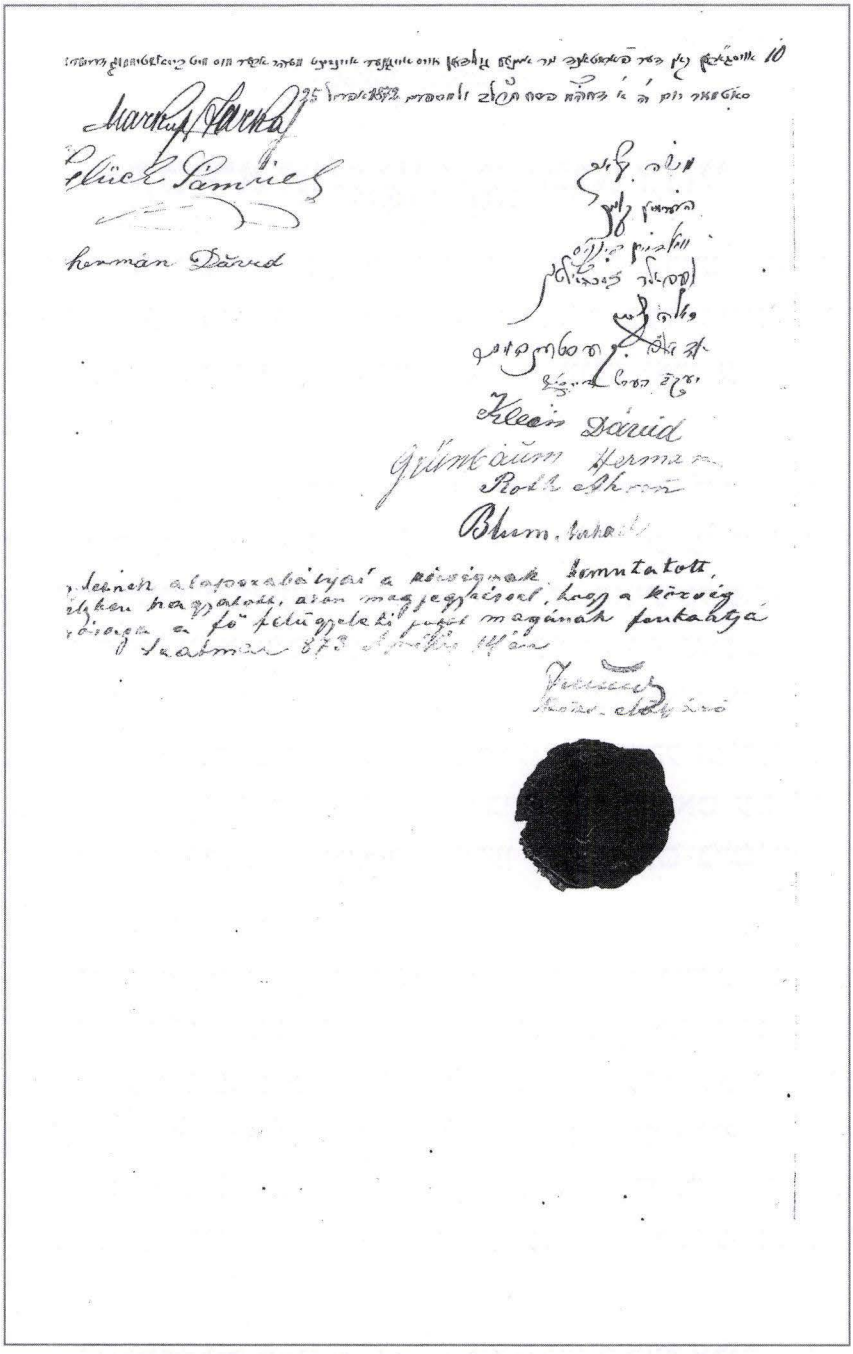
24'טער קאפיטל:

חברת פועלי צדק" אין די שטאט סאטמאר

בעזהי"ת

די תקנות פון די וואוילטעטיגע "חברת פועלי צדק" אין די שטאט סאטמאר
בשנת תרל"ב לפ"ק

מדור ד' - סאטמאר

המשך תקנות פון די וואוילטעטיגע "חברת פועלי צדק" אין די שטאט סאטמאר

25'טער קאפיטל:

קטירא אתקטיר באילנא דחיי

דאס התקשרות פון הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א קערעסטירער רבי צו יבל"ח כ"ק אדמו"ר בעל ויואל משה מסאטמאר זצללה"ה איז געווען פון די יונגע יארן עד זיבולא בתרייתא.

דער קערעסטירער רבי שליט"א אויסער זיין גרויסער יחוס צו די צדיקים פון דורות הקודמים, איז ער זיך מתייחס צו די הייליגע משפחה הטהורה די עצי התמרים, זייענדיג אן אייניקל פון הגה"ק רבי יקותיאל יודא ט"ב בעל ייטב לב מסיגיט, זיין טאטע הגה"צ רבי נפתלי איז געווען א זון פון הגה"צ רבי רפאל זצ"ל אן איידעם פונעם וואלאווער רב הגה"צ רבי ישראל יעקב יוקל זצ"ל בעמ"ס הטיב איטיב (וואס קערעסטירער רבי שליט"א האט עס בס"ד מו"ל געווען מחדש) וואס איז געווען אן איידעם ביים הייליגן ייטב לב זי"ע.

זייענדיג א נאנטער משפחה מיטגליד מיט כ"ק מרן מסאטמאר רבינו יואל ט"ב זי"ע האט ער זיך מתדבק געווען אין דעם אילנא דחיי, און כמים פנים אל פנים האט אים דער רבי שטארק מקרב געווען, און אזוי ארום האט דער קערעסטירער רבי שליט"א זוכה געווען בייצוואוינען און מיטהאלטן במחיצת קדשו פון סאטמאר'ער רב'ן זי"ע פילע פערזענליכע און אינטערעסאנטע ענינים.

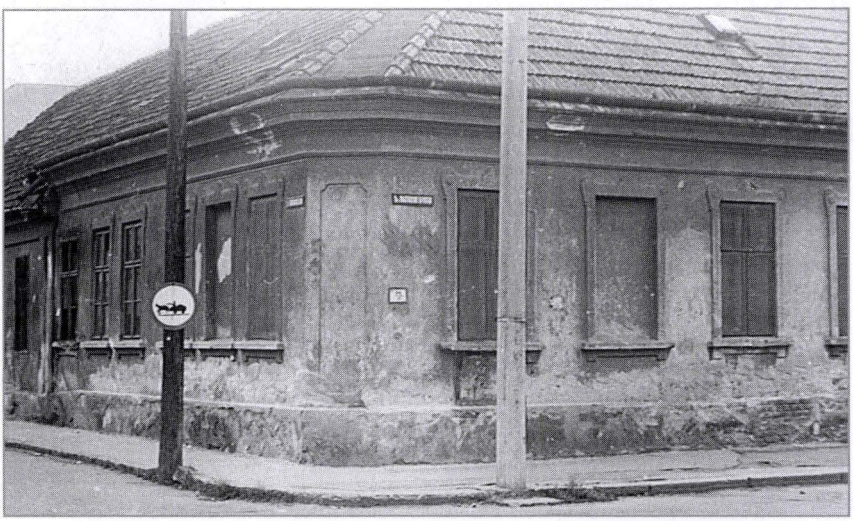
דאס התקרבות האט זיך נאך אנגעהויבן אין דער אלטער היים,

וואו דער קערעסטירער רבי שליט"א האט זוכה געווען לחסות ולחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו ביי פארשידענע געלעגנהייטן.

וואינענדיג אין די שטאט דעברעצין איז נישט אזוי לייכט אנגעקומען צו פארן קיין סאטמאר, אבער מרוב תשוקתו פונעם קערעסטירער רבי שליט"א צו זיין במחיצת קדשו פון רבינו מסאטמאר זי"ע, האט ער זיך אנגעשטרענגט און געטאן כל מיני השתדלות אנצוקומען צום רבי'ן זי"ע

יגעת ומצאת תאמין זאגן אונזערע חכמים, און נאך פילע אנשטרענגונגען איז געלונגען פארן קערעסטירער רבי'ן שליט"א צו פארן קיין סאטמאר להסתופף בצילא דמהימנותא פון כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר זי"ע.

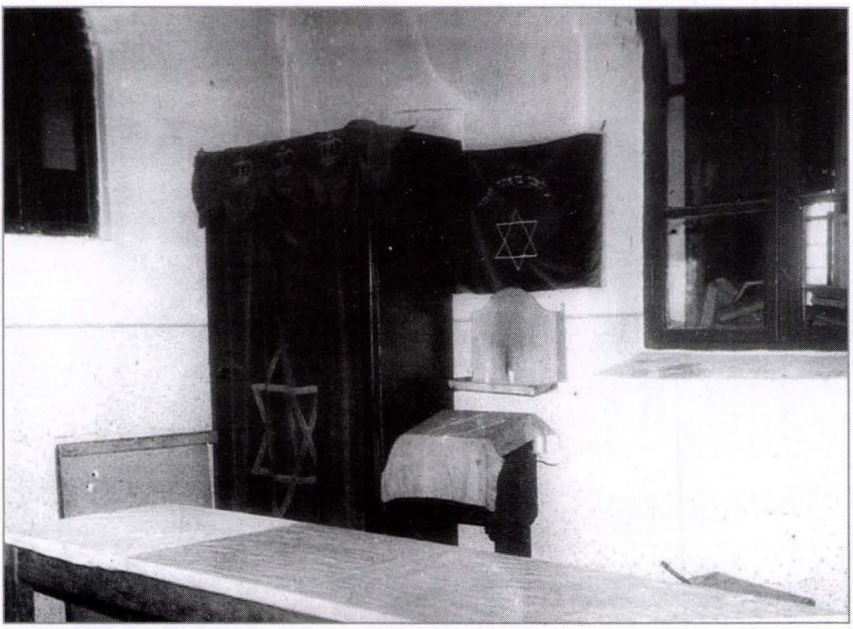
שלש רגלים - דריי מאל אויף יום טוב, איז דער קערעסטירער רבי שליט"א געווען אין סאטמאר, בחג השבועות תרצ"ז לפ"ק, און אויף די צווייטע טעג סוכות בשנת תש"ב לפ"ק, און אויך א יאר שפעטער בשנת תש"ג לפ"ק.

דאס בית המדרש פון כ"ק מרן רבינו מסאטמאר זי"ע אין די שטאט סאטמאר

דאס בית המדרש פון כ"ק מרן רבינו מסאטמאר זי"ע אין די שטאט סאטמאר
פון אינעווייניג

א שטיבל אין ביהמ"ד

26'טער קאפיטל:

שנת תש"ח לפ"ק

ויהי אחר הדברים, באלד נאך די צווייטע וועלט מלחמה ווען דער קערעסטירער רבי שליט"א איז אנגעקומען קיין אמעריקא, האט ער ווייטער ממשיך געווען די פארצייטישע נאנטשאפט צום הייליגן סאטמארער רבי'ן זי"ע, און כמקדמת דנא האט ער גענאסן שטארקע נאנטקייט און התקרבות ביים רבי'ן, און האט זוכה געווען עטליכע מאל צו זיין א שלוחא דרחמנא צו געווויסע האקעלע ענינים וואס דער רבי האט אים פארטרויעט, וויסענדיג אז ער וועט עס אויספירן על צד היותר טוב, צו די צופרידענהייט פון זיין גרויסן משלח רבינו מסאטמאר זי"ע.

ווען עס האבן זיך געגרינדעט די קהלה און די מוסדות אין די איסט סייד געגנט, איז דער קערעסטירער רבי שליט"א געווען דער רוח החיים און האט מיט געניטקייט אנגעפירט די עניני הקהלה און די תלמוד תורה.

עס איז אינטערעסאנט צו באמערקן אז די שריפטן וואס דער רבי זי"ע האט געדארפט האבן כדי צו קענען אריין געלאזט ווערן קיין אמעריקא, זענען געשיקט געווארן פון די קהלה קדושה 'חרדים' וואס אין די שפעטערע יארן האבן עס איבער געגומען דעם סאטמארער רבי'נס חסידים.

דאס התקשרות צו די הייליגע מוסדות וואס דער סאטמארער רבי זי"ע האט אויפגעשטעלט, איז געבליבן איינגעקריצט בלבו הטוב אויך נאכדעם וואס רביה"ק איז נתבקש געווארן לישיבה

של מעלה ביום כ"ו מנחם אב תשל"ט לפ"ק ווען ער איז ארויף בסערה השמימה, זכותו יגן עלינו ועכי"א.

ווען דער קערעסטירער רבי שליט"א פלעגט אריין גיין אל הקודש פנימה צום סאטמארער רבי'ן, האט אים דער רבי שטענדיג מקרב געווען, און פיל מאל האט אים דער רבי פארטרויעט וויכטיגע ענינים, און ביי געווייסע פעלער האט אים דער רבי געבעטן זיך פערזענליך אריין לייגן אין אן ענין און עס זען צו ערלעדיגן עצהיו"ט.

27'טער קאפיטל:

שליחא דרחמנא

איינע פון די שליחות'ער וואס דער רבי האט געבעטן ביים קערעסטירער רבי'ן איז געווארן אפגעשריבן בשעתו דורך איינע פון די הויז בחורים בבית רבינו מסאטמאר, און האט עס דערנאך געשיקט צום קערעסטירער רבי שליט"א, וואס דריקט עס יעצט לתועלת הרבים.

פרייטאג צו נאכט נאך קבלת שבת ווען דער עולם איז אריבער לברך ולהתברך בברכת שבתא טבא ביי רבי'ן שליט"א, איז געווען בין העוברים הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א קערעסטירער רבי.

דער קערעסטירער רבי האט געוואונטשן גוט שבת, און האט געוואלט ווייטער גיין, האט אים דער רבי געוואונקען אז ער זאל נענטער קומען, און האט אים געבעטן אז ער זאל מוצאי שבת אריין קומען לביתו נאוה ווייל ער האט עפעס אן ענין צו רעדן מיט אים.

מוצאי שבת האב איך באמערקט ווי דער קערעסטירער רבי שליט"א קומט איין אין רבי'נס דירה, און מיט האלטענדיג דעם נעכטיגן שמועס, האב איך אים געבעטן אויב איך מעג פרעגן צו דער רבי האט אים נעכטן נאכט ערוועגט עפעס וועגן וואס פאר אן ענין ער וויל מיט אים איבער שמועסן.

דער קערעסטירער רבי בטוב לבו האט מיר זייער גערן גענטפערט און גאזאגט אז ער וויסט נישט און דער רבי האט אים נישט ערוועגט וועגן וואס די רעדע איז, און האט נאך צו גאזאגט, מעגסט מיר גלייבן אז א גאנצן שבת בין איך געווען אומגעדולדיג, ווייל איך וויס נישט וואס דער רבי וויל פון מיר.

אזוי ווי עס זענען געווען פיל מענטשן אנשים ונשים וטף וואס זענען געשטאנען אין די רייע ליכנס אל הקודש פנימה, דארט איבער צו לאזן זייערע שווערע פעקלעך, און מאכן א בייט - אנשטאט דעם נעמען מיט פרייד א ברכה פאר די גאנצע משפחה, האט מען געבעטן דעם קערעסטירער רבי'ן ער זאל מוחל זיין צו ווארטן ביז מען וועט קענען רואיג אריין צום רבין, און דערווייל האט מען אים מכבד געווען צו זיצן אינעם דערנעבענדיגן צימער, וואו דער קערעסטירער רבי האט אריין געקוקט אין א ספר.

דריי אזייגער פארטאגס נאכדעם וואס דער רבי האט געזעגנט דעם עולם, איז דער קערעסטירער רבי אריין אין רבי'נס צימער הערן וואס דער רבי וויל פון אים.

וועו דער קערעסטירער רבי שליט"א איז ארויס געקומען מחדר המלך בין איך ווידער צו געגאנגען און געבעטן ער זאל אונז דערציילן דעם גאנצן שמועס, ווייל כאטש מיר האבן ביי די אפענע טיר מיט געהאלטן, אבער אינו דומה צו הערן אן ערשט האנטיגן באריכט, וואס דער רבי האט געשמועסט מיט אים.

האט דער קערעסטירער רבי אונז געזאגט, אזוי ווי איר זענט דאך שטוב מענטשן, וועט איר געוויס נישט רעדן דערווייל דערפון, ווייל עס שטייט דאך 'אל תאמרו בגת' און די כוונה דערפון איז אז לטובת הענין זאל מען אכט געבן און נישט רעדן דערפון אין די גאס, און האט אנגעהויבן איבער צו געבן וועגן שמועס.

דער רבי איז זייער שטארק באזארגט וועגן די אידישע פליטים וואס קומען אן קיין וויען פון אונגארן און פון אנדערע לענדער, ווייל דער רבי בדעתו הקדושה והרחבה ווייסט אז פארשידענע ארגאניזאציעס לאקערן אריין צו כאפן פאר זייערע צוועקן די פליטי הגולה.

האט מיר דער רבי געזאגט אז אזוי ווי דו רישט דיך בקרוב צו פארן קיין אייראפע וועגן אתרוגים, בעט איך דיך אז זאלסט קודם פארן קיין וויען באזוכן די פליטים דארט, און זיך אינטערעסירן זייער מצב הן בעניני גשמיות און הן בעניני רוחניות, און זאלסט אפשרייבן בפרוטרוט א גענויעם באריכט וועגן זייער מצב דארט.

דעם רבי'נס ציל איז געווען צו האבן א פונקליכן אמת'דיגן באריכט, ווייל אלע קהל'ישע באריכטן וואס קומען פון דארט זענען געשריבן מיט זייערע געוויסע אינטערעסן, און דעם גאנצן אמת קען מען פון זיי נישט ארויס באקומען.

דעריבער האט דער רבי געבעטן אז איך זאל שרייבן אן אומפארטייאישן באריכט, ווייל דו פארסט דאך נישט אויף קיין שום קהל'ס שפעזן, און ביסט נישט אונטער געווארפן, אונטער קיינעם נישט, וועסטו קענען זיין נייטראל און ריכטיג אויסניצן די שליחות.

אין אמת'ן, איך בין זייער איבערראשט פונעם שליחות וואס

דער רבי האט מיר פארטרויעט, אבער אז צדיק גוזר מוז מען דאך מקיים זיין, און כאטש איך האב געוויסט אז דאס וועט מיך קאסטן כאטש נאך צוויי וואכן וואס איך וועל מוזן זיין אונטער וועגענס נע ונד, האב איך גערן אנגענומען די שליחות וואס דער רבי האט מיך פארטרויעט און ארויף געלייגט אויף מיר.

וען דער רבי האט באמערקט אז הערנדיג פון די שליחות בין איך געווארן פארטראכט, האט מיר דער רבי באלד געזאגט, זארג נישט, איך וועל דיר צושטעלן עמטליכע שריפטן, סיי פון התאחדות הרבנים וואס וועלן דיך מאכן פאר זייער עמטליכן שליח, און סיי פון 'דער איד' אז דו ביסט דער שליח פון זייער צייטונג אלס באריכט שרייבער,

די שריפטן האט דער רבי פארשפראכען וועלן דיר עפענען פילע טירן און טויערן, און וועסט קענען אריין גיין צו די פארשידענע געפאדערטע קאנצעלייען אין וועלכע דו וועסט דיך נויטיגן לטובת די פליטים.

ביים געזעגענען נאכן געבן ברכת קדשו האט מיר דער רבי געזאגט, די שפעזן וואס וועט דיך קאסטן די נסיעה קיין ויען וועל איך דיר אי"ה באצאלן.

עטליכע וואכן שפעטער וען דער קערעסטירער רבי שליט"א האט זיך צוריק געקערט פון זיין רייזע און אויסגעפירט די הייליגע שליחות, ברענגענדיג דעם באריכט פארן רבי'ן, בין איך מיט כבוד צו געגאגנען און געבעטן דער רבי זאל מוחל זיין און דערציילן וועגן זיין נסיעה און וואס אונזערע ברודער די פליטים מאכן אין די שטאט ויען וכו'.

דער קערעסטירער רבי שליט"א וואס האט געוואוסט אז מיר

זענען בתוך העניינים וועגן די אידישע פליטים, האט אונז איבער געגעבן ווי פאלגענד:

צו ערשט בין איך ארויס געפארן מיט די שיף וואס האט אונז געפירט פון אמעריקא קיין אייראפע, איך בין געפארן מיט די שיף וואס קומט אן צום האפן אין שערבורג – פראנקרייך.

אויסשטייגענדיג פון די שיף און אפנעמען די פעקלעך בין איך צו געגאנגען צו די גרעניץ וועכטער וואס האבן באקוקט די פעקלעך און געזיגלט דעם פאספארט.

אן אנדערסמאל ווען איך בין אנגעקומען קיין שערבורג פלעג איך פארן מיט די באן קיין איטאליע וואו איך האב איינגעהאנדלט אתרוגים, אבער דאסמאל בין איך געפארן מיט די באן קיין פאריז און פון פאריז קיין וויען, וואו עס האבן זיך צייטווייליג אויפגעהאלטן אחינו בני ישראל די פליטים.

אין וויען בין איך געווען מער פון א וואך צייט, און שווער געארבעט לעשות רצון צדיק, אבער בס"ד פקודתו שמרה נפשי, איך האב אפגעשריבן א גענויעם באריכט פון אלע ענינים וואס געהערן צו דעם ענין פון די פליטים.

פון וויען בין איך געפארן קיין רוים – איטאליע, וואס איז זייער א לאנגע נסיעה, וואו איך בין געפארן איינער אליין מיט זוגתי הרבנית תחי', און לויט מיין אויפפאסונג זענען מיר געווען די איינציגסטע אידן אין די באן, וואס איז געפארן אין איין צי מער פון א מעת לעת, ביז מיר זענען אנגעקומען קיין רוים.

איך מוז באטאנען אז כאטש די נסיעה איז געווען א גאר שווערע, דער טלטול הדרך האט היבש אויסגעמוטשעט, אבער וויסענדיג אז איך פיר אויס די הייליגע שליחות פון רבי'ן, האט עס

במשך די גאנצע רייזע אריין געבלאזן אין מיר א היליגע גייסט וואס האט מיך געשטארקט איך זאל קענען געהעריג אויסצופירן די פארטרויעטע שליחות, וואס איך האב געלכצט אויסצופירן דעם רצון צדיק בנאמנות בכדי צו זיין אין די בחינה פון חזקה שליח עושה שליחותו.

וועו איך האב געפרעגט דעם קערעסטירער רבי'ן, וועו האט ער אפגענומען די שריפטן פון 'התאחדות הרבנים' און 'דער איד' - וואס דער רבי האט אים צוגעזאגט, און וואס איז געשטאנען דערין?

האט ער מיר גענטפערט, אז עטליכע טעג נאכן שמועס מיטן רבי'ן, האט מען מיך אריבער גערופן אין בית המדרש, און באלד נאכן דאוועגען האט מיך דער רבי אריין גערופן אין זיין צימער הסמוך לבית המדרש, און האט מיר געגעבן די שריפטן, און אויך א סכום געלט וואס איך זאל זייענדיג אין וויען צוטיילן פאר די פליטים לפי ראות עיני.

און דער קערעסטירער רבי שליט"א האט צו געגעבן, איך האב דעמאלס געפרעגט דעם רבי'ן, ללמוד אני צריך ודע מה להשיב, אויב וועלן מיך די פליטים פרעגן וואו עס איז ראטזאם צו פארן, קיין ארץ ישראל אדער קיין אמעריקא, וואס זאל איך זיי ענטפערן?.

האט דער רבי מיר אויסדריקלעך געזאגט, זיי זאלן פארן אהין וואו די שריפטן וואס זיי וועלן באקומען וועלן זיי שיקן, אבער האט דער רבי געזאגט, זאלן נישט פארן קיין ארץ ישראל דורך אן ארגאניזאציע, נאר יעדער אלס א יחיד מעג טאן וויי אזוי זיין הארץ דירעקטירט אים.

פעולות ישעי' אין אמעריקא

Der YID - *Religious Jewish Weekly*

157 EAST BROADWAY ⋈ ⋈ ⋈ NEW YORK, N. Y.

Published every friday by
DER YID PUBLICATION ASSOCIATION
ISRAEL ZUPNIK, Pres.
HENRYK ROTH, Treas.
WILLIAM DRAIARSH, Gen. Manager

Telephones:
REctor 2-3875
WOrth 2-8552

July 16, 1957

TO WHOM THIS MAY CONCERN.

The bearer of this letter Rabbi Yshaja G r o s z is a member of our writing staff and fully authorized to collect news for our publication.

We will be very grateful for any help you will extend to Rabbi Grosz.

Thanking you and,

Very sincerely yours,

Rabbi Ch. K o e n i g
Executive Director

די צייטונג שרייבער באשטעטיגונג

ועד פדיון שבויי אונגארן
Vaad Pidyon Sevuye Hungary
136 BROADWAY
BROOKLYN 11, N. Y.

Telephone EV. 7-5128

July 16, 1957

TO WHOM THIS MAY CONCERN.

This will introduce Rabbi Yshaja G r o s z as fully authorized to negotiate in our behalf in regard to the exiled Hungarian Rabbis registered with our organization.

Any help extended to our Rabbi Yshaja Grosz will be deeply appreciated.

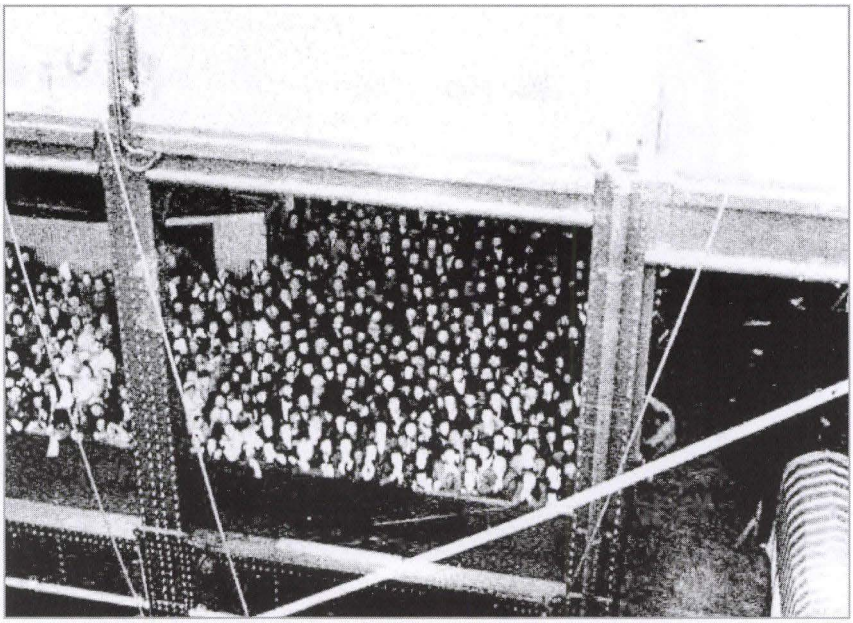
Thanking you and,

Very sincerely yours,

Rabbi Chananyah B. K o h n
D i r e c t o r

אלס פארטרעטער פון די התאחדות הרבים

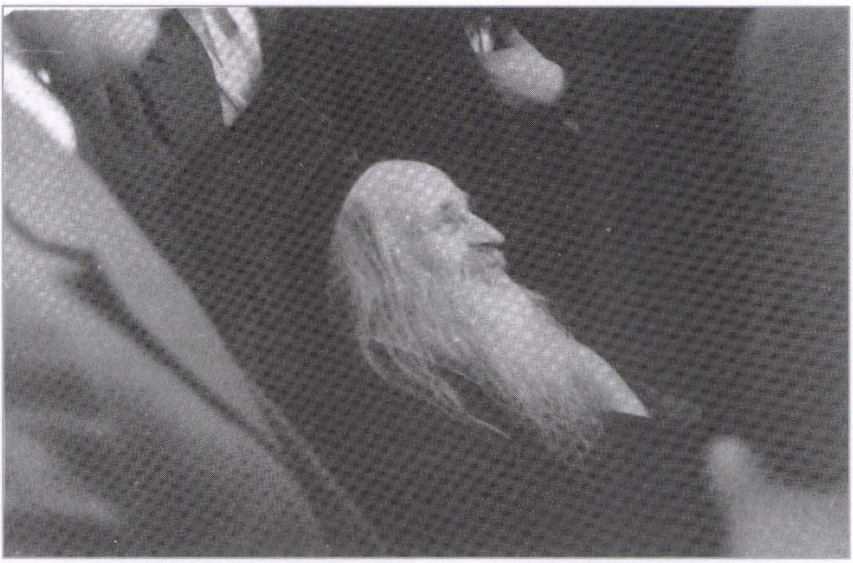
מדור ד' - סאטמאר

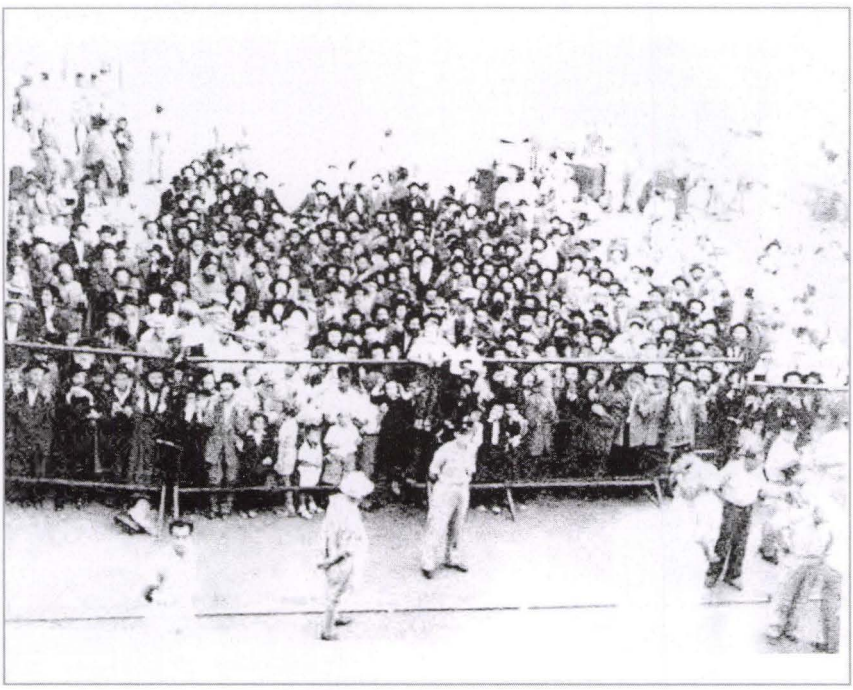
ביים באגלייטן דעם רבי'ן זי"ע צום שיף ביים פארט אין מאנהעטן שנת תשט"ו

כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זי"ע - ביי די נסיעה בשנת תשט"ו לפ"ק קיין ארץ ישראל - זיצט אויף די שיף, קערעסטירער רבי שליט"א שטייט אקעגן איבער

ראה פניו מאירים בשבתו עם חסידים
כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זי"ע אויף די שיף ארום געגומען מיט חסידים

דער עולם וואס האט זיך צוזאמען גענומען נעבן דעם פארט אין די שטאט חיפה
ווען ער איז אין יאר תשט"ו אוועק געפארן פון ארץ ישראל

מדור ד' - סאטמאר

כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זי"ע ביים אנקומען קיין ירושלים, בשנת תשכ"ה לפ"ק (דאס לעצטן באזוך אין ארץ ישראל), דער רבי איז ארויף אויפן דאך פון זיין ביהמ"ד אהל רחל אויף רחוב יואל אין ירושלים

צו-ערשט האט דער רבי זי"ע געקוקט אויפן מקום המקדש, און קריעה געריסן אין די בעקיטשע, דערנאך איז דער רבי ארויס אויפן באלקאן (פארטש) לראות ולהראות צום גרויסן צבור אנשים נשים וטף וואס האבן זיך צוזאמען געמומען לראות פני מלכם.

כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זי"ע בשנת תשט"ו לפ"ק ביים ציון פון הייליגן בית יוסף אין די שטאט צפת

אין עיה"ק ירושלים ת"ו ביים ארויס קומען פון בנין הישיבה

רבינו מסאטמאר זי"ע אין שכון קרית יואל דסאטמאר
אין די שטאט בני ברק יצ"ו

דער סאטמארער רבי זי"ע אין ירושלים ביום ג' מטות
בעפאר דער רבי איז צוריק אהיים געפארן

28'טער קאפיטל:

עטליכע ענינים וואס איך האב אליין ביי געווואוינט ביים כ"ק מרן בעל ויואל משה מסאטמאר זי"ע ועכי"א

געווען איז דאס איינמאל ווען דער רבי זי"ע איז געווען אין בעל-הארבער וואו דער רבי האט זיך אויפגעהאלטן לצורך זיין געזונט צושטאנד.

אין א טאג האט אריינגערופן אויפן טעלעפאן הרה"ח ר' **שמואל אלכסנדר ווירצבערגער** (נ"י) ע"ה און געזאגט פארן גבאי'ן אז עס איז ביי אים למזל טוב געבוירן א טאכטער, און בעט אז ער זאל מוחל זיין ליכנס אל הקודש פנימה פרעגן ביי רביה"ק זי"ע אויב ער קען א נאמען געבן דאנערשטאג ביי קריאת התורה?.

האט דער רבי געענטפערט – ביי א בן זכר גיט מען דעם נאמען באלד נאכן מאכן דעם ברית, און דער ענין וואס מען ווארט ביז דעמאלס, ווייל די קדושת הברית זאל חל זיין אויפן נאמען וואס מען וועט רופן דאס ניי געבויערענע יונגעל.

ווידער ווען עס ווערט געבוירן א מיידל, גיט מען דעם נאמען ביום שבת קודש ביי קריאת התורה, אין דער ענין דערפון איז ווייל קדושת השבת זאל חל זיין אויפן נאמען וואס מען וועט רופן דאס ניי געבויערענע מיידעלע, און דעריבער גיט מען נישט קיין נאמען אין א וואכן טאג.

געווען איז דאס אין שנת תשכ"ד לפ"ק, ווען כ"ק אדמו"ר זי"ע איז צוריק געקומען פון שעראן ספרינג לביתו נאוה אין וויליאמסבורג, און איז געלעגן אין בעט מיט א שווערע רויז אויף זיין פיס, בין איך אריבער צום רבי'ן נעמען א ברכת פרידה בעפאר איך בין געפארן קיין איטאליע איינהאנדלען אתרוגים.

בעפאר מיר איז געשטאנען איינער וואס האט געפרעגט דעם רבי'ן צוויי שאלות, די ערשטע שאלה איז געווען, אז אזוי ווי עס איז ביי אים געבויערן למזל טוב א מיידעלע און ביים נאמען געבן האט ער איר גערופן מיט צוויי נעמען, אבער ווען ער איז אהיים געקומען האט ער זיך הערשט געכאפט אז ער האט שוין אן אנדערע טאכטער וואס הייסט אזוי ווי דער צווייטער נאמען וואס ער האט היינט א נאמען געגעבן זיין נייע געבוירענע טאכטער, פרעגט ער אויב ער זאל טוישן דעם צווייטן נאמען פון זיין נייע געבוירענע טאכטער אויף אן אנדערן פרישן נאמען?.

האט אים דער רבי געענטפערט, וואס וועסטו אויפטאן מיט דעם וואס דו וועסט יעצט געבן א צווייטן נאמען פאר דיין נייע געבויערענע טאכטער, דער געגעבענער נאמען וועט דאך דערמיט נישט אויסגעמעקט ווערן, און דערצו קען גאר זיין אז אזוי ווי דו האסט דיך אליין איבערצייגט קענסטו נאך ווידער געבן א נאמען וואס דו האסט שוין א טאכטער מיט דעם נאמען, אויב אזוי מה הועילו חכמים בתקנתן, דעריבער לאז די נעמען אזוי ווי עס איז, נאר די נייע געבויערענע טאכטער זאל מען רופן נאר מיט איר ערשטן נאמען, און ווען זי וועט אי"ה חתונה האבן וועסטו אין די כתובה אריין שרייבן אירע ביידע נעמען.

די צווייטע שאלה איז געווען, אזוי ווי זיי האבן געוואוינט אין וויליאמסבורג און מיט א קורצע צייט צוריק זיך אריבער געצויגן

קיין בארא פארק, אבער זיין בני בית איז נישט צופרידן דארט ווייל זי האט נישט קיין חברטעס וכדומה, פרעגט ער אויב ער זאל צוריק קומען וואוינען קיין וויליאמסבורג?.

דער רבי האט געענטפערט, ווי באלד עטץ זענט שוין אין בארא פארק בלייבט דערווייל דארט וואוינען.

וועו דער שואל איז ארויס געגאגנען און איך בין צוגעגאנגען צום רבי'ן, האט מיך דער רבי ענטפאנגען כדרכו בקודש מיט א שמייכל, און האט מיר דערציילט, יעצט האב איך געהאט צוויי אינטערעסאנטע שאלות וואס איך האב ביז היינט נאכנישט געהאט, איינס - א טאטע זאל געבן א נאמען וואס ער האט שוין געגעבן פאר א פריערדיג קינד, און צווייטנס - האב איך נאכנישט געהערט אז מען זאל קומען פון בארא פארק וואוינען קיין וויליאמסבורג, פארקערט יא, דאס איז ביי מיר מעשה בכל יום.

ביים רבי'ן זצ"ל איז געווען איינגעפירט אז יעדן טאג באלד נאך תפלת מנחה איז דער רבי געבליבן זיצן אינעם בית המדרש וואס איז געווען אינעם אונטערשטן שטאק בביתו נאוה קודש, און ביז מען האט זיך געשטעלט דאוונען תפלת מעריב האט דער רבי אויסגעהערט בקשות און אויך געזומען קוויטלעך פון די אנווועזענדע, און יעדן אנגעווואונטשען, ווי אויך האט דער רבי געענטפערט אויף פארשידענע שאלות וואס מען האט אים אלץ געפרעגט און זיך שואל עצה געווען.

אין איינע פון די טעג איז געקומען הגה"צ רבי חנינה אברהם לייטנער - מאנטעווידעא רב זצ"ל און האט פארגעשטעלט זיין שאלה פארן רבי'ן, אז אזוי ווי זיין שווער הגה"צ רבי צבי מייזעלס

זצ"ל אב"ד ווייטצען, וואוינט אין טשיקאגא, און ער מוז זיך אוועק ציען פון זיין וואוין ארט, ווייל די גאנצע געגנט האט זיך אויסגעליידיגט פון די אידישע איינוואוינער, פרעגט ער אויב ער מעג אין די 'ספירה טעג' זיך אריבער ציען צו די נייע דירה וואס געפינט זיך אין אן אנדערע געגענט פון די שטאט וואו עס וואוינען אידן שומרי תורה ומצוות?.

האט כ"ק אדמו"ר זצ"ל גלייך געטפערט, עס איז דא א בפירוש'ער באווייז פון די תורה אז מען מעג, און דער רבי האט ערקלערט, אין פרשת בהעלותך שטייט אין פסוק ויהי בשנה השנית בחודש השני בעשרים בחדש נעלה הענן מעל משכן העדת – אינעם צוואנציגסטן טאג פונעם צווייטן חודש פונעם צווייטן יאר האט זיך דער ענן אויפגעהויבן פונעם משכן העדת, און גלייך דערויף שטייט 'ויסעו בני ישראל' - די אידן האבן געצויגן צו אן אנדער ארט, און דער צווייטער חודש אין די תורה איז דאך חודש אייר וואס דאס איז אין די ימי הספירה, און אינעם צוואנציגסטן טאג האבן זיי געצויגן, איז דאך דאס א בפירוש'ער בעווייז אז מען מעג זיך אריבער ציען אין די ימי הספירה.

אין יאר תשל"ב לפ"ק איז דער רבי געווען אין בעל הארבער וועגן זיין געזונט צושטאנד, בין איך אריבער געפארן צום רבין ווייזן דעם ספר 'היטב איטיב' פון כ"ק מיין זיידן הגה"ק ר' ישראל יעקב יוקל זצללה"ה פון וואלאווע, וואס איך האב עס פון דאס ניי געדרוקט, ווייל אינעם ספר איז דא א שאלה וואס דער רבי האט אנגעפרעגט זיין פעטער דער בעל היטב איטיב זצ"ל אויב ער מעג אננעמען די ארשאווער רבנות פאסטן אין די ספירה טעג, און מיין

זיידע זצ"ל האט געענטפערט דערויף א לאנגע תשובה וואו ער ערקלערט אז עס איז מותר.

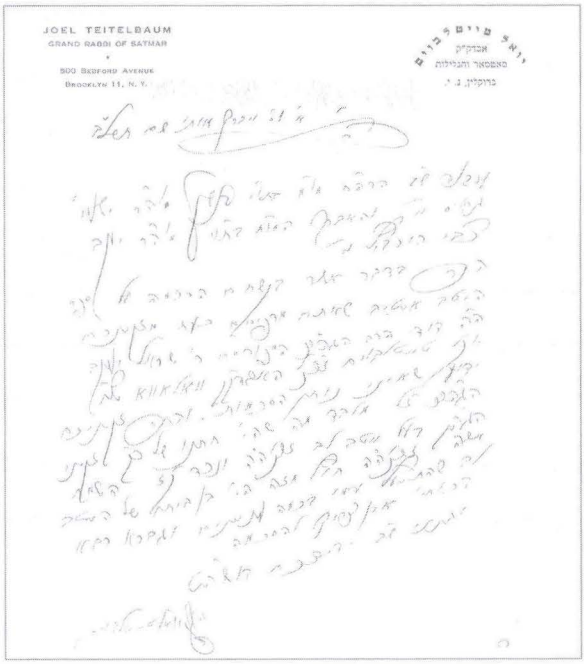
ביי די געלעגנהייט האב איך דערמאנט אז ווען דער מאנטעווידא'ער רב זצ"ל האט געפרעגט ביים רבי'ן בשליחות זיין שווער דער וויטצענער רב זצ"ל וועגן אריבער גיין אין א נייע דירה בימי הספירה, האט דער רבי ציטירט דעם פסוק בחודש השני וכו' ויסעו בני ישראל, און דאס איז דאך געווען בימי הספירה און דאך האבן זיי געצויגן.

האט מיר רביה"ק געזאגט "פון דארט קען אויך זיין א ראי' אז מען טאר זיך נישט אריבער ציען אין די ספירה טעג, נאר וואס דען עפ"י הדיבור שאני".

די מקוה וואס דער בעל אכסניא ר' יוסף וואסנער ע"ה האט ספעציעל געבויעט אין זיין הויז פאר סאטמאר רבי'ן ז"ל

מדור ד' - סאטמאר

JOEL TEITELBAUM
GRAND RABBI OF SATMAR
500 Bedford Avenue
Brooklyn 11, N. Y.

קאפי פון ארגינעלען בריוו וואס כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זי"ע האט געשריבן
פאר מיר און ש"ב וועז מיר האבן איבערגעדרוקט דעם ספר היטב איטיב פון זיידן

ב"ה א' לס' ויברך אותו שם תשל"ב
לכבוד ש"ב הרה"ח מו"מ בתו"י בנש"ק מוה"ר ישעי'
גרויס נ"י והאברך המו"מ בתו"י מוה"ר יעקב
צבי הורביץ נ"י
הנה בדבר אשר בקשתם הסכמה על ספר
היטב איטיב שאתם מדפיסים כעת מזקינכם
ה"ה דודי הרב הגה"צ המפורסם ר' ישראל יעקב
יוקל טייטלבוים זצ"ל האבדק"ק וואלאווא יצ"ו
ידוע שאיני נותן הסכמות, והנה זקינכם
הגה"צ ז"ל מלבד מה שהי' חתנו של כ"ק זקיני
הגה"ק בעל ייטב לב זצלה"ה ונכד ק"ז הישמח,
משה זצלה"ה ה"ה חוץ מזה הי' בן ביתו של הייטב
לב שהתייעץ עמו בכמה ענינים וגברא רבא
דכותי' אין צריך להסכמה.
והנני ש"ב ידידכם דושה"ט

חתימת יד קדשו (-) יואל טייטלבוים

מיטוואך אוועגט פרשת תרומה תשל"ח לפ"ק (צוויי טעג בעפאר רביה"ק האט געהאט דעם סטראק) איז פארגעקומען א קהל'ס זיצונג בביתו נאוה פון כ"ק אדמו"ר זי"ע, וואו מען האט ארום גערעדט פארשידענע קהל'ישע ענינים, איך וועל נאר אנצייכענען ג' דברים.

א) עס איז געווען א רעדע אז מען זאל מאכן א קאמיטע וואס זאל זיך באפאסן מיטן אויפבוי פונעם נייעם בית המדרש, און מען האט דן געווען וועגן די צאל מענטשן וואס זאלן פארמירן די קאמיטע.

האט כ"ק אדמו"ר זצ"ל געזאגט אז אין די קאמיטע דארף זיין וויניג מענטשן, און צום מערסטנס דריי פערזאנען, און האט ערקלערט, אויב וועלן זיין פילע מענטשן אין די קאמיטע וועט מען קיינמאל נישט קענען אנקומען צו א באשלוס, וויל אונזערע חז"ל זאגן שוין, אז כשם שפרצופיהם אינן שוות כך דעותיהם אינן שוות – אזוי ווי זייערע פנימ'ער ענדלען נישט צו זיין אייניג, אזוי אויך זענען זייערע מיינונגען נישט איינשטימיג, וועט דאס גורם זיין אז מען נישט קענען צו קומען צו א באשלוס, און די זאך וועט קיינמאל נישט אנקומען צו א גמר.

אבער האט דער רבי וויטער געזאגט, אויב וועט זיין נאר דריי מענטשן אין די קאמיטע, און מען וועט זיי רופן צו א זיצונג, וועט איינער מודיע זיין אז ער קען נישט קומען, און דער צווייטער וועט זיין פונקט מחוץ לעיר, און דער דריטער וואס איז יא דא וועט מאכן א באשלוס לויט ווי ער פארשטייט, און וועט עס פארשטענדיגן פאר די אנדערע צוויי, וועלכע וועלן מסכים זיין דערצו, און אזוי ארום וועט מען קומען צו א אומגעשטערטן גמר.

ב) מען האט אנגעפרעגט ביי כ"ק אדמו"ר זצ"ל וועגן די קרית יואל איינוואוינער וואס פארן אריין מיט די באסעס יעדן

טאג צו די ארבעט אין די שטאט, וועו זאלן זיי דאוועגען? זאלן זיי דאוועגען אין בית המדרש אין קרית יואל, אדער קענען זיי דאוועגען פארענדיג אויפן באס?.

האט כ"ק אדמו"ר זצ"ל געגטפערט, וועו זיי דאוועגען אין בית המדרש אין קרית יואל, האבן זיי ביים גאנצן דאוועגען אינזין דעם באס, זיי זענען די גאנצע צייט פארנומען, מיט קוקן אויפן זייגער, און האבן אויך אנדערע שטערונגען צום דאוועגען, ווייל זיי פארכטן זיך אז זאלן נישט פארשפעטיגן דעם באס.

איז ענדערשט האט דער רבי אויסגעפירט אז מען זאל דאוועגען פארענדיג אויפן באס וואו זיי וועלן אינזין האבן דאס דאוועגען, און וועלן נישט זיין פארנומען טראכטנדיג אז זיי וועלן אים פארשפעטיגן.

ג) ביי די געלעגנהייט האב איך געהערט ווי כ"ק אדמו"ר זצ"ל האט געזאגט וועגן דעם שינוי נוסחאות ביי חסידישע אידן און ביי אשכנזישע אידן. ביי אמירת הברכות המכין מצעדי גבר און שעשה לי כל צרכי.

ביי חסידישע אידן זאגט מען קודם די ברכה פון המכין מצעדי גבר און דערנאך די ברכה פון שעשה לי כל צרכי, און ביי אשכנז'ישע אידן זאגט מען קודם די ברכה שעשה לי כל צרכי און נאכדעם די ברכה המכין מצעדי גבר, און דער רבי האט ערקלערט דעם ענין דערפון מיט משל.

וועו איינער לאזט זיך ארויס אין וועג אנצוקומען צו א געוויסן ארט, און מאכט זיך נישט קיין חשבון וואס ער וועט דארט דארפן, נאר ער האט בטחון אין השי"ת, אז וואו ער וועט אנקומען וועט ער האבן אלע זיינע געברויכן, דער מאכט קודם די ברכה המכין

מצעדי גבר, און נאכדעם די ברכה שעשה לי כל צרכי, אט צו דעם זענען צוגעגליכן די חסידישע אידן.

אבער די אשכנז'ישע אידן מאכן צו ערשט די ברכה שעשה לי כל צרכי, ווייל זיי רעכענען קודם אויס אלע זייערע געברויכן וואס זיי דארפן מיט נעמען אויפן וועג, און נאר ווען ער האט אלעס איין געפאקט לאזט ער זיך ארויס אין וועג, מאכט ער נאר שפעטער די ברכה פון המכין מצעדי גבר.

אין א טאג איז אריין געקומען צו כ"ק אדמו"ר זצ"ל א חשוב'ע רעבעצין ע"ה א בת קדושים, און האט מזכיר געווען פארן רבי'ן זצ"ל איר זון וואס איז שוין היבשע יארן נאך די חתונה און האט נאכנישט זוכה געווען צו האבן קינדער, און האט שטארק מפציר געווען אז דער רבי זאל פועל'ן א ישועה פאר אים, אז ער זאל באלד און גיך געהאלפן ווערן בזרע של קיימא.

האט דער רבי זצ"ל געזאגט גלייבט מיר אז מיר איז אסאך שווערער, איר בעט קינדער פאר אייער זון וואס האט זוכה געווען צו מעשים טובים וכו', אבער איך האב געהאט קינדער, און יעצט האב איך נישט, ס'איז אסאך שווערער.

איך האב געוואוינט אין די איסט סייד געגענט, און פרייטאג וואס איז אויסגעפאלן ערב חנוכה תשי"ב לפ"ק האב איך מיך צוגעאיילט, ווייל איך האב געוואלט אנוועזענד זיין ביי די הדלקת נר א' דחנוכה ביי רבינו הק' סאטמאר זי"ע, אנקומענדיג לביתו נאוה קודש פון רביה"ק זצ"ל האב איך געזען ווי דער רבי האט

בפניא מעלי שבתא אנגעגרייט צו צינדן דעם ערשטן חנוכה ליכטל אין א גלאזענעם גלעזל, און נישט כדרכו בקודש אין די זילבערנע מנורה.

איך האב מיך געוואנדן צו איינעם פון די שטוב מענטשן און געפרעגט אויב ער ווייסט די סיבה דערפון. בקיצור הדבר די זילבערנע חנוכה מנורה וואס כ"ק אדמו"ר בעל ויואל משה זצ"ל האט געצינדן דערין די חנוכה ליכט, איז בעפאר חנוכה געגעבן געווארן פאר הרה"ח ר' נתנאל פארקאש ז"ל וואס האט געהאט א זילבער געשעפט און האט אנגענומען צו פארריכטן זילבערווארג, אז ער זאל פארריכטן און אינארדענונג ברענגען די מנורה.

מעשה שהי' כך הי' אז ערב שבת קודש ווען רביה"ק זצ"ל האט זיך געריכט אנצוגרייטן די חנוכה מנורה צו צינדן דערין דאס ערשטע חנוכה ליכטל וואס איז געפאלן אום שבת קודש, איז נאך די מנורה נישט צוריק געברענגט געווארן.

און ווען רביה"ק זצ"ל האט געמאכט די הכנות צו הדלקת נר חנוכה, האט ער גענומען א קליין גלעזל און אריין געגאסן דערין שמן זית זך, און דערנאך געמאכט די קנויט און עס אריין געלייגט איינעם שמן אז אלעס זאל זיין גרייט צום צינדן.

אזוי ווי רביה"ק זי"ע האט געגדיגט די הכנות צום צינדן, איז איינער געקומען צו לויפן האלטענדיג אין זיין האנט דעם רבי'נס מנורה וואס איז פארראכטן געווארן, און ער האט זיך שטארק פארנטפערט פאר די פארשפעטיגונג, אז עס איז געשען א אומפארשענדעניש און דער דערליווערער האט עס בטעות נישט געגומען בעצייטנס, און אזוי ווי מען האט באמערקט אז די מנורה איז נאכנישט אפגעשיקט געווארן צום רבי'ן, איז ער לויפענדיג געקומען אפברענגען די מנורה.

מען האט באלד מודיע געווען פאר רביה"ק זצ"ל אז די זילבערנע מנורה איז צוריק געברענגט געווארן, דער רבי זצ"ל האט אבער נישט געוואלט טוישן וואס ער האט שוין אנגעגרייט, און האט געצינדן דאס ערשטע חנוכה ליכטל אינעם אנגעגרייטן גלעזל.

ביי די געלעגנהייט איז מיר איינגעפאלן א סמך צו די מעשה, עה"פ שלח לך אנשים פירש"י למה נסמכה פרשת מרגלים לפ' מרים לפי שלקתה על עסקי דיבה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר עכל"ק.

ועי' המובא בספה"ק ייטב לב מזקיני זצ"ל וז"ל ושמעתי ממוזלה"ה פירושו דלכאורה מה ענין זה לזה, שמרים דברה על מובחר שביצורים איש חי נעלב ומתבייש, והם דברו על ארץ שהוא דומם ואין כאן נעלב וכו' עיי"ש תירוצו.

עכ"פ נראה מזה שאפי' בדבר גשמי שייך נעלב, כ"כ הבנתי את מה שרבינו לא חפץ להחליף, אלא כיון שהזמין בכלי זכוכית להדליק בו נר חנוכה ואם לא ידליק בו אז נראה כמו שמעליב את מה שכבר הזמין, וע"כ הדליק באותו כלי זכוכית שהזמין ולא במנורה של כסף שהגיעה במאוחר.

כ"ק רבינו בעל ויואל משה האט אמאל א טייל געגומען ביי א שמחה אין בית המדרש פון כ"ק אאמו"ר זצ"ל אין קרוינהייטס – און דער רבי האט געטיילט שיריים, אזוי ווי דער עולם האט זיך זייער געשטופט, האב איך אויס געשריגן הויך אז מען זאל זיך נישט אזוי שטופן.

האט דער רבי זי"ע מיר געזאגט אזוי ווי דו האסט דיך גערעגט, וועסטו נישט האבן גלוי אליהו הנביא א מעת לעת.

אויפן פסוק וראו כל עמי כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך זאגט דער העמק דבר וז"ל קאי על אותם האנשים שיהיו קדושים לה' שיהיו נראים לאומות העולם במעלת הרוממות עד שיבינו בעצמם שאין המה בערבך ויראו ממעלתך.

דער מעיאר פון נוי יארק מר. וואגנער
ביים נעמען א ברכה ביי כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר זי"ע

נוי יארקער מעיאר לינדזי ביים נעמען א ברכה ביי כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר זי"ע -
אינדערמיט זעט מען הרה"ח ר' סענדער דייטש ז"ל ראה"ק ומנהל המוסדות
שייענדיג איז הרה"ח אברהם נ"י ב"ר ליפא פרידמאן ז"ל

29'טער קאפיטל:

א גריס פון די שטאט סאטמאר

אין יאר תשכ"ו לפ"ק בחודש הרחמים בין איך געווען להשתטח אויף קברי אבות, און איך בין אריין געפארן אויך צום בית החיים אין די שטאט סאטמאר אין ראמעניע.

דאנערשטאג ווען איך בין געגאנגען אין בית המדרש דאוועגען, האט מען דארט געטיילט צעטלעך וואו עס איז אויפגעשריבן דער אידישער דאטום און להבדיל דער גויאישער, ווי אויך וועלכן פרק מען זאגט דעם שבת, די פרשת השבוע, דער זמן הנחת טלית ותפילין, סוף זמן קריאת שמע של שחרית, דער זמן פון הדלקת הנרות בערב שבת, און דער זמן פון מוצאי שבת.

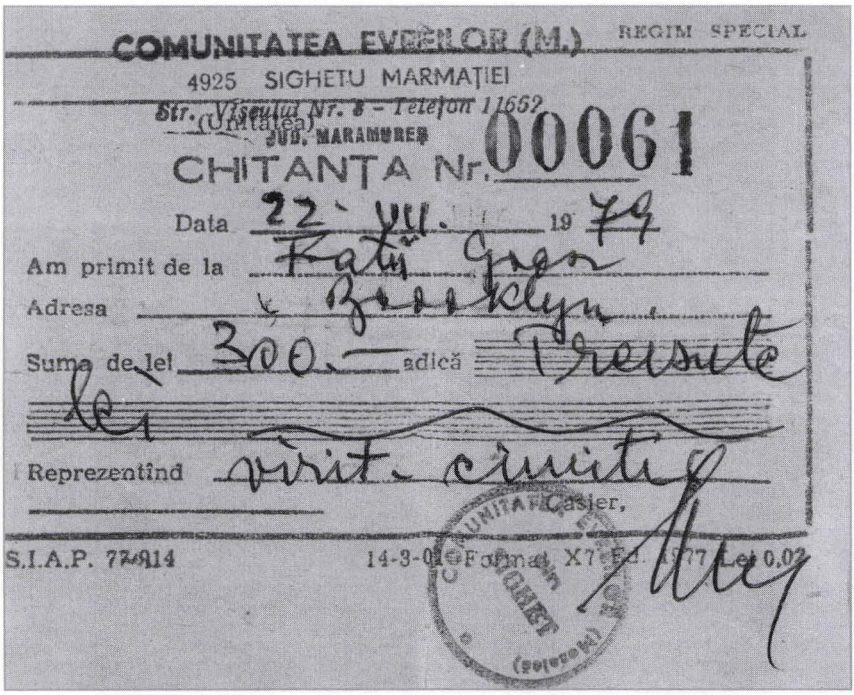
ווען איך בין אהיים געקומען, בין איך אריבער שלום נעמען ביי כ"ק אדמו"ר מסאטמאר בעל ויואל משה זי"ע, און איך האב אים געוויזן צוויי פון די צעטלעך וואס מען טיילט יעדע וואך אין די שטאט סאטמאר.

דער רבי האט מיך געפרעגט 'פארוואס ווייזטו מיר די צעטלעך'?.

האב איך געזאגט כדי דער רבי זאל זעען אז אין רבינס שטאט סאטמאר אינדערהיים אין ראמעניע, האלט מען נאך היינט צו טאג דעם זמן פון מוצאי שבת, אזוי ווי דער רבי האט איינגעפירט כפי שיטת ר"ת, און דער רבי האט שטארק הנאה געהאט הערנדיג מיין ערקלערונג.

בית החיים אין שטאט סאטמאר

COMUNITATEA EVREILOR (M.) REGIM SPECIAL

4925 SIGHETU MARMAȚIEI

Str. Visului Nr. 8 – Telefon 11662

(Unitatea) JUD. MARAMUREȘ

CHITANȚA Nr. 00061

Data 22. VII. 19 74

Am primit de la Kati Grün

Adresa Brooklyn

Suma de lei 300.— adică Dreisute

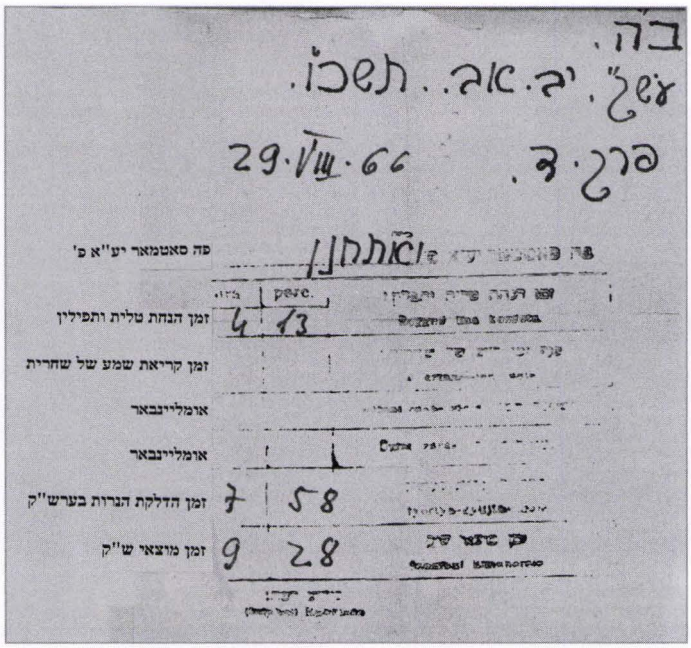
lei

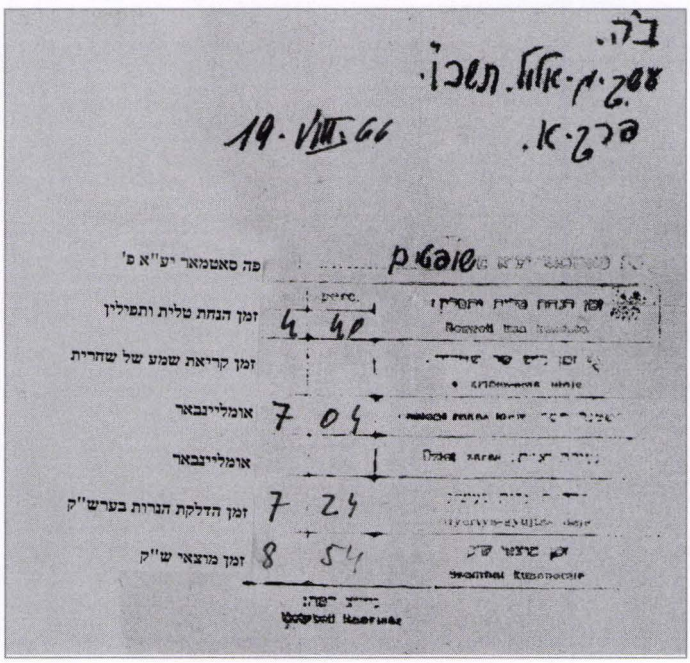
Reprezentînd virist. cimiti

Casier,

S.I.A.P. 77-914 14-3-01 Format X7 Ed. 1977 Lei 0,02

א קוויטונג פון קהל אויף 300 לעי
וואס זיי האבן באקומען פון קערעסטירער רבי שליט"א

די צעטלעך ווערן געטיילט דורך בני ר' משה אהרן דוד הערשקאוויטש

מדור ד' - סאטמאר

בעזהשי"ת ברוקלין, נ. י. יצ"ו

עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים

קול ששון וקול שמחה
קול חתן וקול כלה

למזל טוב

נתכבד בזה להזמין את קרובינו וידידינו אנ"ש לבוא
להשתתף בשמחתנו בנישואין של ש"ב הבחור החתן
המופלג בתוי"ש בנש"ק
מו"ה **אלי' בצלאל**, נ"י
בן הה"צ מו"ה יקותיאל יהודא טייטלבוים, ז"ל הי"ד
מטעטש - באניא גדול יצ"ו
עב"ג הכלה הבתולה המהוללה
מרת **חנה**, תחי'

שתתקיים בעזהשי"ת בשעה טובה ומוצלחת
ביום ה' פרשת ויקרא, ר"ח ניסן, תשפ"ו לפ"ק
בשעה 8 בערב

באולם גראנד פאראדייז
318 גראנד סטריט, קארנער האוועמייער
ברוקלין, נ. י.

ואנחנו מחכים לקראת בואכם לשלום, ובעזהשי"ת בשמחת
בניכם נקוה להשיב כטוב גמולכם.

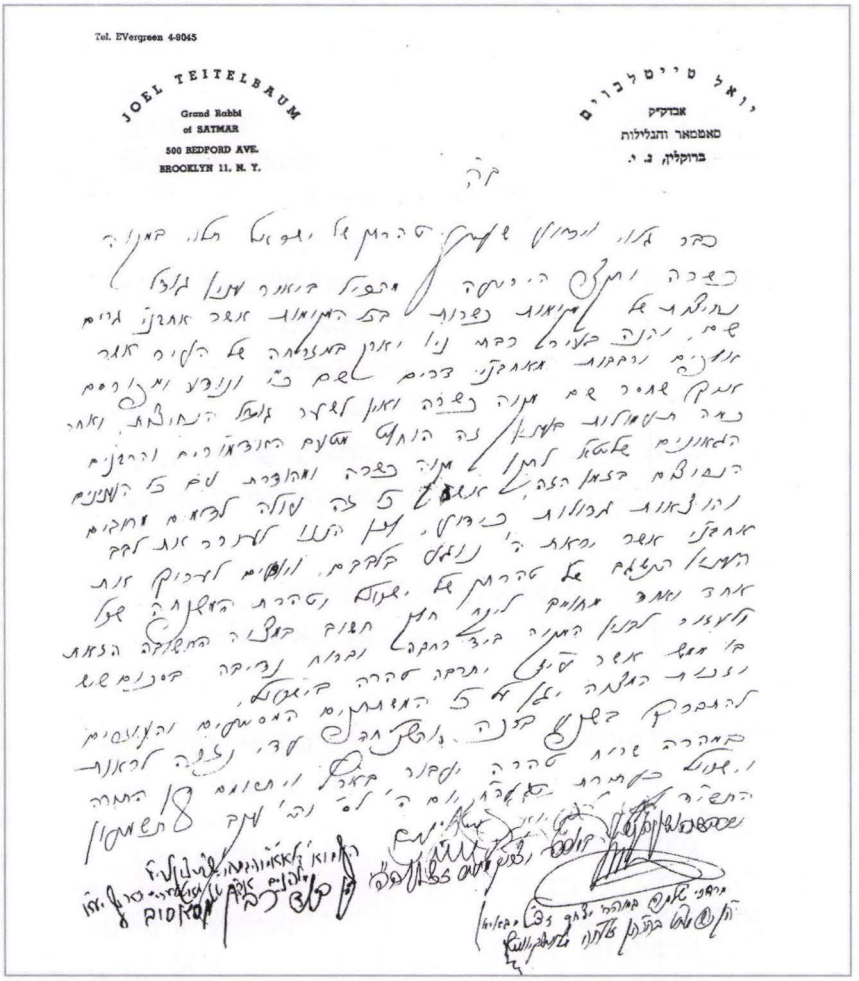
מצד החתן
ה"ק יואל טייטלבוים
אבדק"ק סאטמאר
יצ"ו

הורי הכלה
חיים שלמה הורוויץ מסטריזוב
הרב אבד"ק זאלישא
(סמוך מונקאטש) יצ"ו
ורעיתו הרבנית

כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצללה"ה אלס מחותן מצד החתן ביי איינע פון זיינע קרובים - הרב ר' אלי' בצלאל ט"ב שליט"א פון ווילליאמסבורג

30'טער קאפיטל:

טהרתן של ישראל

Tel. EVergreen 4-9045

JOEL TEITELBAUM
Grand Rabbi
of SATMAR
500 BEDFORD AVE.
BROOKLYN 11, N. Y.

יואל טייטלבוים
אבדק"ק
סאטמאר והגלילות
ברוקלין, נ. י.

אויפן דרוק סארט פון כ"ק אדמו"ר מסאטמאר איז געשריבן געווארן א בריוו וועגן טהרתן של ישראל אין די מקוה פון איסט סייד נוא יארק און עס האבן עס אונטער געשריבן כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצללה"ה ואתו עמו הרהגאו"צ זצללה"ה

מדור ד' - סאטמאר

וזה לשון המכתב:

כבר גלוי וידוע שעיקר טהרתן של ישראל תלוי במקוה כשרה ותקצר היריעה מהכיל ביאור ענין גודל נחיצות של מקואות כשרות בכל המקומות אשר אחבנ"י גרים שם, והנה בעיר רבתי ניו יארק במזרחה של העיר אשר אלפים ורבבות מאחבנ"י דרים שם כ"י ונודע ומפורסם איך שחסר שם מקוה כשרה ואין לשער גודל הנחיצות, ואחר כמה תעמולות בענין זה הוחלט מטעם האדמורי"ם והרבנים הגאונים שליט"א לתקן מקוה כשרה ומהודרת עם כל הענינים הנחוצים בזמן הזה, אשר כל זה עולה לדמים מרובים והוצאות גדולות כידוע, לכן הננו לעורר את לבב אחבנ"י אשר יראת ה' נוגע בלבם ויודעים לערוך את הענין הנשגב של טהרתן של ישראל וטהרת המשפחה שכל אחד ואחד מחוייב ליקח חלק חשוב במצוה החשובה הזאת ולעזור לבנין המקוה ביד רחבה וברוח נדיבה בסכום שיש בו ממש אשר עי"ז יתרבה טהרה בישראל. וזכות המצוה יגן על כל המשתתפים המסייעים והעוזרים להתברך בשפע ברכה והצלחה עדי נזכה לראות במהרה שרוח טהרה יעבור בארץ ויתרומם קרן התורה וישראל.

כעתירת הבעה"ח יום ה' לס' והי' עקב תשמעון התשי"ד לפ"ק
(חי"ק) הק' יואל טייטלבוים

אברהם יהושע העשיל במוהר"ר יצחק מאיר זצללה"ה הק' שמוא' בלאאמו"ר מו"ה זצוקללה"ה
מרדכי שלמה במוה"ר יצחק זצ"ל מבאיאן מלפנים אב"ד ק"ק מאטעסדארף יע"א
הק' שמואל בהרה"ק זללה"ה מלאשקעוויטש הק' דוד רבין מסאסוב

31'טער קאפיטל:

דברות קודש

וואס איך האב געהערט מפ"ק פון כ"ק אדמו"ר מסאטמאר וגאב"ד ירושלים זצללה"ה, וואס זענען געזאגט געווארן "פ' בלק" בעפאר קריאת התורה אין רבי'נס ביהמ"ד אין וויליאמסבורג

מורי ורבותי! איך האלט יעצט נישט קיין דרשה, איך וויל נאר מעורר זיין וועגן א גרויסע פירצה וואס ס'איז דא אויך אין אונזער קהלה, אז די נשים גייען מיט אין "דורכזיכטיגע שטרימפ",

הגם די פירצה פונעם דור איז זייער גרוים אין אסאך ענינים, אבער אין די זאך איז דאס נאך גרעסער, און איך קען דאס נישט פארשווייגן, און מ'מוז גודר גדר זיין, וויל דאס איז קעגן די הלכה, און עס האט נישט קיין שום היתר אז עס זאל זיין דורכזיכטיג דארט וואו ס'ברויך זיין צוגעדעקט, און איך האב שוין נישט קיין רוה וועגן די זאך שוין יארן, נאר יעצט בין איך געקומען צו א באשלום אז עס מוז נעמען אן עק צו די זאך,

און דער אמת איז, אז מ'האלט שוין דארט אז מ'גייט מיט דורכזיכטיגע שטרימפ. איז שוין בעסער אז מ'זאל אינגאנצן נישט אנטוען די שטרימפ,

אזוי ווי ס'איז ידוע פון חכז"ל אז מ'טוט אן עבירה מיט א מעשה איז דאס אסאך הארבער ווי מ'טוט דאס אן א מעשה, אזוי אויך אז מ'טוט אן די דורכזיכטיגע שטרימפ טוט מען אן עבירה מיט א מעשה, וויל

די שטרימפ איז בלי ספק א פריצות'דיגער מלבוש, ווייל די פאבריק מאכט נישט די שטרימפ נאר פאר די נשים פון וויליאמסבורג, נאר דאס ווערט געמאכט פאר די אנדערע פריצות'דיגע אויך, ממילא אז מ'טוט אן אזוי א מלבוש טוט מען אן עבירה מיט א מעשה וואס דאס איז זייער הארב.

ס'איז דא וואס זיי זאגן א תירוץ אז ווען דעם גייען זיי אזוי ווייל ס'איז זיי שווער צו גייען זומער מיט דיקע שטרימפ, אבער דאס איז שקר, ווייל אפילו אין די גרעסטע קעלט גייט מען אויך אין דעם, און נאך מער ווען די מאדע וואלט געווען פארקערט צו גייען אין דיקע שטרימפ, וואלט מען יא געגאנגען אין דיקע שטרימפ,

און אויסער דעם וואס פאר א תירוץ איז דאס, אמער דאס גאנצע אידישקייט איז שווער, און אלע מצות זענען געגעבן געווארן אז ס'זאל זיין א לאסט פאר די אידן, און נישט פאר א הנאה האט מען געגעבן די מצות,

און אויסער דעם איז דאס אויך אין די תקנה פון די קהלה, אז מען טאר נישט גייען מיט דורכזיכטיגע בגדים, און ווער עס האט שוין אויף זיך דעם פלעק "**סאקמער**" קען דאס ממילא נישט אפמעקן מיט דעם אז זיין ווייב ווערט גייען מיט בגדי פריצות.

דאס וואס איך האב יעצט אנגעהויבן צו זאגן אין די זאך, הגם איך וויים אז דאס קען נישט אזוי שנעל פארפארטיגט ווערן, פונדעם-ווען האב איך געוואלט מאכן אן אנהייב צו די זאך, און א מחאה, אז יעדער זאל ווסן און זאל זיך רישן אויף דעם וואס ס'ווערט נאך קומען, און איך וועל נישט רוען און נישט שווייגן ביז די זאך

וועט נגמר ווערן בעז"ה.

און יעדער זאל וויסן אז טאמער דאם ווייב אדער די טאכטער אדער די שניר גייען אין דורכזיכטיגע שטרימפ, **עסט ער תמיד אן א ברכה ראשונה, און אן א ברכה אחרונה, און זיין קידוש איז קיין קידוש, און אן נטילת ידים, און אן א בענטשן.**

און אויך די זיבעציגער איז אזוי, ווייל סו"ד איז בגמטריא זיבעציג, און יעצט איז ענדעקט געווארן דער סו"ד אז די זיבעציגער איז אויך דורכזיכטיג, נאר מ'גייט דאך נישט אפילו אין דעם אויך נישט, וועגן דעם וויל איך יעצט מאכן א מחאה ברבים אז מען זאל וויסן אז דאם איז נישט קיין גוטער וועג,

און צו טראכטן עצות וואם צו טאן, מ'ברויך זיך אינאיינעם צוזאמען זעצן און צו טראכטן און צו טאן אין דען ענין, אז אין וואם פאר א שטרימפ מ'זאל מעגן גייען.

דער עולם פארט יעצט אין די "קאנטרים" מ'גייט אוועק פון די חברותא און פון ביהמ"ד, מ'איז זיך דארט מיקל אסאך זאכן וואם אינדערהיים איז מען דאם נישט מיקל, איך וויים נישט קיין טעם צו דעם, ווייל כאטש מ'פארט אוועק פון די חברותא, **אבער פון באשעפער פארט מען נישט אוועק, ווייל דער באשעפער איז דארט אויך אזוי ווי אין די שטאט,** און מ'ברויך זיך פירן דארט אזוי ווי אינדערהיים, און צו גייען צניעות'דיג אנגעטאן.

די ימי הרחמים והסליחות דערנענטערן זיך שוין, מ'זאל מער זוכה זיין צו תשובה שלימה און זיך פירן עפ"י התוה"ק, ביז מ'וועל מיר זוכה זיין צו די גאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

32'טער קאפיטל:

דער נביא ישעי' זאגט

ונתתי להם יד ושם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת

ווי שוין געשריבן איז הגה"צ דער קערעסטירער רבי שליט"א געווען אלע יארן דבוק ומקושר אין כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זי"ע, און איז שטענדיג געווען פון די גרויסע שטיצערס פאר מוסדותיו הקדושים, און אין אלע וואוילטעטיגע ארגאנאזאציעס.

אויך נאכדעם וואס דער רבי זי"ע איז ליידער נתבקש געווארן לישיבה של מעלה ביום כוא"ב תשל"ט לפ"ק, איז דער קערעסטירער רבי שליט"א ווייטער געבליבן א גרויסער שטיצער פאר די הייליגע מוסדות הקדושים.

דער קערעסטירער רבי שליט"א האט מקיים געווען מיטן פולן זין פון ווארט **'פזר נתן'** ער האט געשטיצט אלע מוסדות התורה און וואויל טעטיגע ארגאניזאציעס, רבים און יחידים, ווי א מועט דמועט עס ווערט דערמאנט אין זיינע ספרים, און פאר די סאטמארער מוסדות האט דער רבי שליט"א מנדב געווען גרויסע סכומים און איינגעקויפט חדרים סיי אין די מוסדות אין ווילאמסבורג און סיי אין די קעמפ'ס מחנה רב טוב, און עוד ידו נטוי' בס"ד אויפצוטאן למען תשב"ר און לומדי התורה די בכל אתר ואתר.

United
Talmudical Academy
"Torah V'Yirah"

ישיבה ומתיבתא
תורה ויראה
דרבינו יואל מסאטמאר

בס"ד

זכרון דברים

אורך ימים בימינה, ובשמאלה עושר וכבוד — עץ חיים היא למחזיקים בה, ותומכיה מאושר

וענתה השורה הזאת לעד, על השותפות שנעשה בין הצדדים, היה ידידינו עוז הרב הצדיק המפורסם, מגזע קדושים, אילים ותרשישים, גדול בתורה ובמעשים, נודע בכל אפסים, רב פעלתו לזכות את הרבים, זכה ליקר וגדולה ולחיבה יתירה מפליא פלאים, אצל רבינו הקדוש זייע צדיק תמים, עמד לימין קדוש בראשית התייסדות המוסדות הקדושים, כשיית

הרב הצדיק רבי ישעי' גרוים שליט"א

אדמו"ר קערעסטיר יצ"ז

ומנשים באוהל תבורך אשת חיל עטרת בעלה הרבנית המפורסמת בצדקת מעשיי הטובים, בת של קדושים

הרבנית צלאווא דבורה שתחי' לאוישט"א

ובין הנהלת **ישיבה תורה ויראה דרבינו יואל מסאטמאר** – ווילאמסבורג
שנתייסדה עייי מרן רביהייק זייע, ועומדת בנשיאות כייק מרן אדמוייר שליטייא, הנקרא להלן צד בי.

הצדדים הניייל נבנסו לתוך עסק שותפות באופנים וקנינים היותר מועילים, על פי דין תורתינו הק, וכדי שיהי למשמרת עולם, בזה ובבא, ושיהא לו תוקף הראוי העלו הדברים על הכתב.

א) צד אי הסכים בנדבת לבו הטוב ליתן לצד בי הסכום של _____ אלף דאלער ויקנה עבור זה _____ בבנין ייהתלמוד תורה _____", אשר מרביצים שם תורה ויראה, שיעורין כסדרן, ולזכות בזה באלפי שעות לימוד התורה שילמדו שם תינוקת של בית רבן בעייה מהיום עד ביאת גואל צדק בייב.

ב) אופני התשלומין תהיי אייה באופן זה: סך של _____ אלף דאלער, יתן הרהייצ הניייל להנהלת הישיבה אייה בשעת חתימת ההסכם, וחסך של _____ אלף דאלער, ישלים צד אי לצד בי עד יום _____ הבעליוט

ג) צד בי הקנו לו תמורת סך הניייל _____ של תשבייר בבנין התלמוד תורה של _____ וזכות הבל פיהם של תשבייר בקדושה ובטהרה יעמוד להם נצח נצחים. וזכות הרבצת לימוד ועסק התורה, וכל זכות והנאה רוחנית שיסגלו התשבייר בחדר זה יזקף לזכותם של הגהייצ הניייל והרבנית תליטייא.

ד) בבניסת החדר הניייל למעלה משער הפתח יקבע טבלא מיוחדת, ויירשם הנוסח דלהלן.

חדר קרעסטיר
נדבת הרהייצ
הרב ישעי' גרוים שליטייא
ומנבית זי הרבנית צלאווא דבורה תחי
אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד

MAIN OFFICE: 82 LEE AVENUE • BROOKLYN N.Y. 11211 • TEL.: 963 9260
BRANCH OFFICES:

590 Bedford Ave., Brooklyn N.Y. - 963-8283
75 Ross St., Brooklyn N.Y. - 963-2502
212 Wmsbg. East, Brooklyn N.Y. - 963-9560
236 Marcy Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9288

94-110 Throop Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9290
720 Wythe Ave., Brooklyn N.Y. - 935-9845
25-31 Waverly Ave., Brooklyn N.Y. - 330-9202
128 Rutledge St., Brooklyn N.Y. - 624-8122

165 Clymer St., Brooklyn N.Y. - 384-2373
125 Heyward St., Brooklyn N.Y. - 596-6532
241 Keap St., Brooklyn N.Y. - 963-9294-9295
62-68 Harrison Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9562

זכרון דברים וואס איז געשריבן געווארן וועו מען האט איינגעקויפט א חדר אין די תלמוד תורה וואו עס לערנען די תשב"ר אשר העולם מתקיים בהם

ישיבה ומתיבתא
תורה ויראה
דרבינו יואל מסאטמאר

United
Talmudical Academy
"Torah V'Yirah"

בס"ד

II

זכרון דברים

ה) הלימדים שילמדו שמה תינוקות של בית רבן תלמידי ישיבתינו חקי בקדושה וטהרה אשר בזכותן העולם קיים, תקום ותחול על ראש הנדבן הגה"צ הרב ישעי' גרוס שליטי"א ומנביית זוי הרבנית צלאוא דבורה תליטי"א, שיצליחו בכל אשר יפנה, ולפעול עבורם ישועות משמי מרום.

ויעזור השיית שזכות המצוה הגדולה שאין ערוך לה יגן על הנדיב הנייל נייי, שיחול עליהם כל הברכות האמורות בתורה למחזיקי תורה, ולמרחיבי גבול הקדושה, וככתוב ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת, ויתברכו בחיים של עושר וכבוד, ובריות גופא ונהורא נפישא, מרן די בשמיא יהא במעדהן בכל זמן ועידן.

גם יעלה לראשם ברכת צדיק ובטחת צדיק חייה רבינו הקדוש וטהור וצוקללהייה, שהבטיח שלא ישכח להמליץ טוב בזה ובבא, להמסיעים למוסדותיו הקדושים, וכותו יגן עלינו עד ביאל גואל צדק, ואז יקוים מאמרם זייל שעתידים בתכניים ובתמדיר שבחויל שיקבעו באיי במהרה בימינו אמן.

כל הנייל הותנה והוסכם עיי בי הצדדים, בקנינים ואופנים היותר מועילים עיפ דתהחיק, וכחומר ותוקף שטרי שותפות דנהיני בישראל, העשוין כתיקון חזיל, דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי, הכל שריר וקים. וליתר שאת באנו על החתום לאשר ולקיים בחתימת ידינו שתעיד עלינו כמאה עדים כשרים ונאמנים ביום 16 לחודש סיון שנת תשמ"ט לפיק, פה ברוקלין ניו יארק יעיא.

נאום _____ הנדיב, צד א'

נאום _____ נאום _____ נאום _____
הנהלת הישיבה, צד ב'

הנני בזה לאשר ולקיים השטר שותפות, ולצרף את ברכתי לכבוד הנדיב הנכבד ידידי שיב הרהיצ הרב ישעי' גרוס שליטי"א וביב החשובה תחי' הנה כי כן יבורך גבר ירא ה' לאורך ימים ושנות חיים, בבריות גופא ונהורא מעליא, ועוד רבות בשנים ינובון בשיבה דשנים ורעננים, להרבות פעלים לתורה ויראה ביתר שאת, עדי נזכה לקבל פני משיח צדקינו באנפין נהירין במהרה בימינו, אמן.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

MAIN OFFICE: 82 LEE AVENUE • BROOKLYN N.Y. 11211 • TEL.: 963 9260
BRANCH OFFICES:

590 Bedford Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9283
75 Ross St., Brooklyn N.Y. - 963-2502
212 Wmsbg. East, Brooklyn N.Y. - 963-9560
236 Marcy Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9288

94-110 Throop Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9290
720 Wythe Ave., Brooklyn N.Y. - 935-9845
25-31 Waverly Ave., Brooklyn N.Y. - 330-9202
128 Rutledge St., Brooklyn N.Y. - 624-8122

165 Clymer St., Brooklyn N.Y. - 384-2373
125 Heyward St., Brooklyn N.Y. - 596-6532
241 Keap St., Brooklyn N.Y. - 963-9294-9295
62-68 Harrison Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9562

המשך זכרון דברים וואס איז געשריבן געווארן וועו מען האט איינגעקויפט א חדר אין די תלמוד תורה וואו עס לערנען די תשב"ר אשר העולם מתקיים בהם

פעולות ישעי' אין אמעריקא

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם וגו' אל תקרי בניך אלא בוניך

כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א
ביי א באזוך ביים נדבן דער קערעסטירער רבי שליט"א

דער סאטמארער רבי שליט"א שרייבט אונטער דעם שטר הסכם
אויפן חדר פונעם קערעסטירער רבי'ן שליט"א אין די תלמוד תורה

מדור ד' - סאטמאר

הרה"ג חי"ל ט"ב שליט"א אבד"ק זענטא מחברי ההנהלה שרייבט אונטער

קערעסטירער רבי שליט"א צייגט אן פאר כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א א געלט שטר
וואס ער האט באקומען פון כ"ק מרן רבינו הקוה"ט מסאטמאר זצוק"ל
משב"ק הרב ר' שמואל ט"ב צייגט אן דעם דאטום דערויף

כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א במסיבת לחיים

כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א אנוואונטשענדיג מברכותיו הק'
פארן קערעסטיר רבי'ן שליט"א

United
Talmudical Academy
"Torah V'Yirah"

ישיבה ומתיבתא
תורה ויראה
דרבינו יואל מסאטמאר

בס"ד

יום **א'** פרשת **שלח** שנת **תשס"ט** לפ"ק

שלו' וברכה וסיעתא דשמיא. יברך את בית ישעי', לאורך ימים ושנות חיים, בריות גופא ונהוראּ מעליא. אך טוב וחסד ישיגיכם כל יומיא, ה' ידידינו עוז הרב הצדיק המפורסם, מגזע קדושים, אילים ותרשישים, גדול בתורה ובמעשים, נודע בבל אפסים, רב פעלתו לזכות את הרבים, זכה ליקר וגדולה ולחיבה יתירה מפליא פלאים, אצל רבינו הקדוש זי"ע צדיק תמים, עמד לימין קדוש בראשית התיסדות המוסדות הקדושים, בשבונת אימט סיד לנהל על מי מנוחות הרבצת התורה לעדרי צאן קדשים,

הרב הצדיק רבי ישעי' גרוים שליט"א

אדמו"ר מקערעסטיר

ומנשים באוהל תבורך אשת חיל עטרת בעלה הרבנית המפורסמת בצדקת מעשי' הטובים, בתש"ק בעלת חסד וטובת לב

הרבנית צלאווה דבורה שתחי' לאוישט"א

* * *

אחרי דרך מבוא השלום כראוי וכיאות!

דערמיט טוען מיר באשטעטיגן אז מיר האבן נארוואס ערהאלטן דעם גאנצן אפצאל אויפן גרויסארטיגן מקח וואס איר האט געמאכט מקדיש צו זיין א **חדר מפואר** אינערהאלב די מוסדות הקדושים ווי עס איז פאראייבינט געווארן דעם שם תפארת אויף **אייער נאמען** צוזאמען מיט אייער **חשובע בני בית שתחי' לאוישט"א,** ויקרא שמו בישראל **חדר קרעסטיר**, לשמו ולזכרו של זקינם הקדוש אביר אבירים, **הרהצה"ק רבי ישעי'לי קערעסטירער זצלה"ה,** וואס דערמיט האט **מע"כ שליט"א והרבנית תחי'** איינגעהאנדעלט דעם גרויסן זכות התורה וואס קומט ארויס פון הבל פיהם של תינוקות של בית רבן, אויף וועלכע די הייליגע חכמים זאגן אונז קלאר אז "**אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן**".

די ראמען פון דעם פאפיר איז זייער באגרענעצט צו קענען ארויסבערענגן די גרויסקייט און חשיבות פון דעם אייבּיגן זכות וואס איר האט זיך איינגעהאנדעלט, מיט דעם וואס איר האט אפגעקויפט לדורות עולם א חדר שלם אין אונזער הייליגע תלמוד תורה, **וואס וועדט זיכער פארעכענט בשמי מעל ווי איר האט צוגעקויפט צו אייער הויז נאך א שטוב,** און דער דאזיגער הייליגער שטוב פארבלייבט פאר אייך לעולמי עד, און אין אייער אייגנעם חדר וועלן טויזענטער תינוקות של בית רבן שלא טעמו טעם חטא לערנען תורה בקדושה ובטהרה, און דאוועננן זייערע ריינע תפלות, און נתחנך וועלן צו יראת שמים און מדות טובות, און קונה זיין די אלע הייליגע יסודות פארץ גאנצן לעבן.

מיר זענען נישט אויסן צו ציטירן פון די הונדערטע מאמרי חז"ל און ספרן של צדיקים וואס זאגן אונז עד היכן הדברים מגיעין, וויל **הזמן יכלו** והם לא יכלו, אבער עס איז ענגנג אנצוויזין די מוראדיגע ווערטער וואס עס שטייט אין מדרש רבה (ויקר' כ"ב ב') וואס וועדט אויך אראפגעברענגט להלכה אין מגן אברהם (סי' קנ"ד), וואו דער הייליגער מדרש זאגט אונז מיט דעם

ADMINISTRATIVE OFFICE: **82 LEE AVENUE** • **BROOKLYN N.Y. 11211** • **TEL.: 963 9260**

590 Bedford Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9283
75 Ross St., Brooklyn N.Y. - 963-2502
212 Wmsbg. East, Brooklyn N.Y. - 963-9560

94-110 Throop Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9290
720 Wythe Ave., Brooklyn N.Y. - 935-9845
25-31 Waverly Ave., Brooklyn N.Y. - 330-9202

125 Heyward St., Brooklyn N.Y. - 596-6532
241 Keap St., Brooklyn N.Y. - 963-9294
62-68 Harrison Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9562

די באשטעטיגונג פון די הנהלה אז מען האט ערהאלטן דעם גאנצן סכום
נדבת לבם הטוב פון קערעסטירער רבי שליט"א מיט הרבנית תליט"א
איבערן חדר אין די תלמוד תורה עטרת יואל דסאטמאר

פעולות ישעי' אין אמעריקא

United
Talmudical Academy
"Torah V'Yirah"

ישיבה ומתיבתא
תורה ויראה
דרבינו יואל מסאטמאר

בס"ד

לשון "**שכל מי שהומה ומהמה אחר המצות, ומצוה קבועה לדורות אין לו, מה הנאה יש לו?!**", וואס לויט ווי די מפרשי המדרש טוען דאס ערקלערן, מיינט דער מדרש צו זאגן מיט דעם באגריף פון א מצוה וואס איז קבועה לדורות, צו האבן אן אייגענעם חלק אין די בנינים און מקומות וואס זענען באשטימט צו לערנען דארט תורה, ווייל א געוועלכיכע מצוה איז די מצוה נאר לשעה, משא"כ ווען מען קויפט פאר זיך א מקום תורה וועלט צו מצוה געטאן אויך לדורות יעדע מינוט און יעדע שעה וואס מען לערנט דערין תורה.

עס איז אבריג צוצולייגן דעם עומק הענין וואס עס דערהערט זיך דערפון, וועז מיר רעדן פון אזא איינעם ווי **מע"כ שליט"א והרבנית תחי'** וואס האבן זיך איינגעקויפט אויף אייביג א חדר וואו עס וועלט שטענדיג געלערנט תורה דורך "**תינוקות של בית רבן**", וואס דאס איז א תורה אויף וועלכע די הייליגע אמוראים האבן אויף דעם מעיד געווען (שבת קיט:) אז דאס איז פיל העכער און גרעסער פון זייער אייגענע תורה וואס מפיהם אנו חיים, און ווי **מרן רבינו הקוה"ט זי"ע** פלעגט כסדר ערוועענען ביי די דינערס להחזקת מוסדותינו הקדושים, אז די גרויסקייט און חשיבות התורה פון תשב"ר איז די אייניגסטע זאך וואס איז פארבליבן אויף דעם זעלבן מדריגה ווי אבואל.

עס איז געווג בלויז צו ציטירן די הייליגע וועלטער וואס **רבינו הקדוש זיע"א** האט געזאגט פארן בארימטן פילאנטראפ דער בונה ומקים עולה של תורה הנגיד החסיד ר' נעציל בערגער ז"ל, ביי א געלעגנהייט ווען עס איז אויסגעקומען איבערן ענין פון אפקויפן מקומות פאר הרבצת התורה והחינוך, האט זיך דער רבי צו אים אויסגעדרוקט מיט מורא'דיגע דיבורים, וזה לשון קדשו: **אז א איד קויפט אפ בעולם הזה א בנין, פאר יונגלעך אדער פאר מיידלעך, און עס בלייבט אים איבער אויף די וועלט א זכרון עולם, איז עס פאר אים א נעוואלדיגע טובה לאחר מאה ועשרים, בעולם העליון**" עכל"ק. די הייליגע דיבורים זענען קיימא וקאי, און עס איז דאכט זיך איבעריג יעדעס ווארט צוצולייגן דערצו.

עס בלייבט אונז נאר איבער צו וואונטשן פאר קערעסטירער רביז און די רעבעצין תליט"א שיחי', עוד רבות בשנים דשינים ורענגים, זאלט איר זוכה זיין נאך פיל גליקליכע לאנגע יארן געזונטערהייט אנצוגיין מיט איינרע געבענטשטע טאטן און פעולות נשגבות לתורה ולתעודה, מיט תורה עבודה און גמילות חסדים, זאל דער גרויסער זכות פון מרן רבינו הקדוש והטהור זי"ע מייסד מוסדותינו הק' אייך ביישטיין געבענטשט צו ווערן בכל משאלות לבביכם לטובה בבריות גופא ונהורא מעליא וסייעתא דשמיא, אושר ועושר וכבוד, איר זאלט דערלעבן געזונטערהייט בבריאות השלימות ואנפין נהירין צו די לעכטיגע ישועה ווען מיר וועלן בקרוב זוכה זיין די גאולה שלימה בקרוב ובמהרה דידן ומלכינו בראשינו אמן.

ועזבאעה"ח יום הנ"ל, ביקרא דאורייתא בשם הנהלת הישיבה

ADMINISTRATIVE OFFICE: **82 LEE AVENUE** • **BROOKLYN N.Y. 11211** • **TEL.: 963 9260**

590 Bedford Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9283
75 Ross St., Brooklyn N.Y. - 963-2502
212 Wmsbg. East, Brooklyn N.Y. - 963-9560

94-110 Throop Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9290
720 Wythe Ave., Brooklyn N.Y. - 935-9845
25-31 Waverly Ave., Brooklyn N.Y. - 330-9202

125 Hayward St., Brooklyn N.Y. - 596-6532
241 Keap St., Brooklyn N.Y. - 963-9294
62-68 Harrison Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9562

המשך פון די באשטעטיגונג פון די הנהלה אז מען האט ערהאלטן דעם גאנצן סכום
נדבת לבם הטוב פון קערעסטירער רבי שליט"א מיט הרבנית תליט"א
איבערן חדר אין די תלמוד תורה עטרת יואל דסאטמאר

מדור ד' - סאטמאר

United
Talmudical Academy
"Torah V'Yirah"

ישיבה ומתיבתא
תורה ויראה
דרבינו יואל מסאטמאר

בס"ד

שלו' וברכה וסיעתא דשמיא. יברך את בית ישעי', לאורך ימים ושנות חייא, בריות גופא ונהורא מעליא. אך טוב וחסד ישיניכם כל יומיא, ה"ה ידידינו עוז הרב הצדיק המפורסם, מגזע קדושים, אילים ותרשישים, גדול בתורה ובמעשים, נודע בכל אפסים, רב פעלתו לזכות את הרבים, זכה ליקר וגדולה ולחיבה יתירה מפליא פלאים, אצל רבינו הקדוש ז"ע צדיק תמים, עמד לימין קדוש בראשית התייסדות המוסדות הקדושים, בשכונת אימט סייד לנהל על מי מנוחות הרבצת התורה לעדרי צאן קדשים.

הרב הצדיק רבי ישעי' גרוים שליט"א

אדמו"ר קערעסטיר יצ"ו

ומנשים באוהל תבורך אשת חיל עטרת בעלה הרבנית המפורסמת בצדקת מעשי' הטובים, בת של קדושים

הרבנית צלאווא דבורה שתחי' לאוישט"א

* * *

אחדשה"ט באה"ר כראוי וכיאות!

מיט די ריכטיגע עהרע און טיפנהארציגן דאנק ווילן מיר זיך אויסדרוקן דעם **הכרת הטוב** פאר אייער גאר ווארימע העפליכע אויפנאמע וועלכע איר האט אונז געשאנקען - זיינעדיג שלוחים פון די טויזינטער שעפעלעך די לעכטיגע צאן קדשים וועלכע ווערן נתחנך אין אונזערע הייליגע מוסדות - ווי מיר האבן זיך אדורכגעשמועסט אין אנבליק פון דעם גליקליכן שדיט וואס איז אויפגעברענגט געווארן מקדיש צו זיין א **חדר מפואר** וכדי' אינערהאלב די מוסדות הקדושים וואס זאל פאראייביגט ווערן דעם שם תפארת אויף **אייער נאמען** צוזאמען מיט אייער **חשובע בני בית שתחי' לאוישט"א.**

מיר טרויען זיך אפילו נישט, פאר אייך פארצושטעלן דעם באדייט און חשיבות פון די סאטמארע מוסדות, ווער נאך אזוי שטארק ווי אייך קערעסטידער רבי צוזאמען מיט די רעבעצין שתחי' וואס האבן געהאט די זכי' מיטצוהאלטן און מיטלעבן ווען **"סאטמאר אין אמעריקא"** איז נאך געווען אין די וויגעלע, שטייענדיג צו די רעכטע האנט פונעם **הייליגן רבי'ן זי"ע** ווען ער האט געגרונדעט די הייליגע מוסדות, עס איז דאך נישט געווען קיין זאך וואס זאל צוריק האלטן פון ארויסהעלפן דעם רבי'ן, מיט וואס עס זאל נאר נישט זיין. - **וועך שמועסט נאך איבער די גלענצנדע תקופה ווען איר האט געדינט אלס געטרייער מנהל רוחני אין די סאטמארער תלמוד תורה אין די איסט סייד געגענט, ווי איר האט אזוי געטריי עוסק געווען במלאכת הקודש צוצוהעלפן פאר די הרבצת התורה והיראה.**

קינד און קייט וויסן ב"ה היינט צוואגן אז דער קערעסטירער רבי ר' ישעי' גרוים שליט"א מיט סאטמאר זענען סינאנס, צוליב די היסטארישע רייכע ספרים **"מסעות ישעי"** און **"פון קערעסטיר ביז אמעריקא"** וועלכע פארנעמען א פראמינענט ארט ביי יונג און אלט, וועלכע דערקויקן זיך מיט די וואונדערבארע אוצרות וועלכע איר שילדערט גאר רייכע פרקים אין אייער לעבנ'ס געשיכטע און איבער די לעכטיגע תקופות בהלי נרו של רבינו הקדוש עלי ראשינו, עס קומט ארויף אויפן אויבערפלאך דאס אומבאשרייבליכע דביקות וואס איר האט געהאט אין הייליגן רבי'ן, דורכאויס די יארן, ובפרט ביי די היסטארישע נסיעה קיין ארץ ישראל בשנת תשט"ו וועלכע וועדט דארט געשילדערט אזוי רייך און באלערנד, עס איז א

MAIN OFFICE: **82 LEE AVENUE** • **BROOKLYN N.Y. 11211** • **TEL.: 963 9260**

BRANCH OFFICES:

590 Bedford Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9283
75 Ross St., Brooklyn N.Y. - 963-2502
212 Wmsbg. East, Brooklyn N.Y. - 963-9560
236 Marcy Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9288

94-110 Throop Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9290
720 Wythe Ave., Brooklyn N.Y. - 935-9845
25-31 Waverly Ave., Brooklyn N.Y. - 330-9202
128 Rutledge St., Brooklyn N.Y. - 624-8122

165 Clymer St., Brooklyn N.Y. - 384-2373
125 Heyward St., Brooklyn N.Y. - 596-6532
241 Keap St., Brooklyn N.Y. - 963-9294-9295
62-68 Harrison Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9562

א בריוו פון די חברי ההנהלה דמוסדות סאטמאר בנוגע דעם חדר מפואר אין די תלמוד תורה פון תשב"ר אשר בהבל פיהם אנו חיים

פעולות ישעי' אין אמעריקא

United
Talmudical Academy
"Torah V'Yirah"

ישיבה ומתיבתא
תורה ויראה
דרבינו יואל מסאטמאר

בס"ד

געוואלדיגער מוסר השכל זיך אראפצולערנען וויאזוי איר מיט אייער חשובע רעבעצין תחי' זענען געשטאנען גרייט צו יעדע צייט מיט וואס מען קען טוען א נח"ר פאר"ן רבין, וכמים פנים לפנים דאס שטארקע התקרבות און חביבות וואס רבינו הק' זי"ע האט צו אייך ארויסגעוויזן, זייענדיג אויך ש"ב וקרובו, אט די לעכטיגע תקופות וועט פאראייביגט ווערן לדורות עולם למען ידו דור אחרון בנים יולדו יקומו ויספרו לבניהם.

אצינד אזויפיל יארן לאחר התסתלקותו פון רבין זי"ע, זענען מיר זיכער או איר שטרעבט ווייטער דערויף צו טאן א נח"ר לנשמתו הטהורה צו וועם איר זענט געווזען אזוי נאנט בחיים חיותו, ובפרט ווען עס רעדט זיך איבער אוא גאלדענע גלעלגנהייט אז איר וועט בעז"ה אפקויפן פאר אייער זכות און אייגנעטום "**א חדר מפואר**" אין די הייליגע מוסדות, ווי עס וועט פארצייכנט ווערן לדורות עולם אלס "**חדר קערעסטיר**" נדבת הרה"צ **רבי ישעי' גרויס מקערעסטיר** שליט"א וזוגתו הרבנית **צלאווה דבורה שתחי'**", טאג טעגליך ווען די קליינע קינדערלעך וועלן קומען אין חדר אריין לערנען די הייליגע תורה, זאגן ברכת התורה, ליינען קריאת שמע, זאגן אני מאמין, וועלן זיי זיך באגעגענען און דערמאנען פון אייך און די בני בית שתחי', עס וועט געדענקט ווערן ביים לערנען און ביים דאוונען לטובה ולברכה.

ווען מען נעמט אין באטראכט וויפיל נחת רוח פארן בוכ"ע עס גייט אריס פון אזא חדר יעדן איינציגן טאג פארן בוכ"ע שטעלט זיך דער מח אפ פון קענען באגרייפן, צענדליגער און הונדערטער אמן"ס גיינען ארויס וואס צורייסן אלע דינים און גזירות פון כלל ישראל, יעדן איטליכן טאג שרייען צענדליגער קינדערלעך אויס שמע ישראל און ערקלערן אז עס נאר דא איין איינציגער באשעפער אויף די גאנצע וועלט, די קליינע צאן קדשים זענען ממליך דעם בוכ"ע אויף אלע וועלטן, וויפיל שעה'ן פון לעכטיגע ריינע תורה הק' פון קליינע קינדערלעך וואס האבן נאך נישט פארזיכט דעם טעם פון אן עבירה, וואס זייער תורה איז דאס בעסטע, שענסטע, און טייערסטע וואס מיר פארמאגן, אויף אט אזא הייליגן בנין וועט אייער נאמען איינגעקריצט ווערן לשם תפארת לזכרון עולם בהיכל ד'.

עס בליבט אונז נאר איבער צו וואונטשן פאר קערעסטירער רבין און די רעבעצין תליט"א שיחי', עוד רבות בשנים דשינים ורעננים, זאלט איר זוכה זיין נאך פיל גליקליכע לאנגע יארן געזונטערהייט אנצוגיין מיט אייערע געבענטשטע טאטן און פעולות נשגבות לתורה ולתעודה, מיט תורה עבודה און גמילות חסדים, זאל דער גרויסער זכות פון מרן רבינו הקדוש והטהור זי"ע מייסד מוסדותינו הק' אייך ביישטיין געבענטשט צו ווערן בכל משאלות לבביכם לטובה בבריות גופא ונהורא מעליא וסייעתא דשמיא, אושר ועושר וכבוד, איר זאלט דערלעבן געזונטערהייט בבריאות השלימות ואנפין נהירין צו די לעכטיגע ישועה וען מיר וועלן בקרוב זוכה זיין די גאולה שלימה בקרוב ובמהרה דידן ומלכינו בראשינו אמן.

בעה"ח ביום ג' לסדר ויעש להם בתים, פ' שמות שנת תשס"ח לפ"ק

החותמים בהערצה בשם, הנהלת הישיבה

MAIN OFFICE: **82 LEE AVENUE** • **BROOKLYN N.Y. 11211** • **TEL.: 963 9260**

BRANCH OFFICES:

590 Bedford Ave., Brooklyn N.Y. - 963-8283
75 Ross St., Brooklyn N.Y. - 963-2502
212 Wmsbg. East, Brooklyn N.Y. - 963-9560
236 Marcy Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9288

94-110 Throop Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9290
720 Wythe Ave., Brooklyn N.Y. - 935-9845
25-31 Waverly Ave., Brooklyn N.Y. - 330-9202
128 Rutledge St., Brooklyn N.Y. - 624-8122

165 Clymer St., Brooklyn N.Y. - 384-2373
125 Heyward St., Brooklyn N.Y. - 596-6532
241 Keap St., Brooklyn N.Y. - 963-9294-9295
62-68 Harrison Ave., Brooklyn N.Y. - 963-9562

המשך פונעם בריוו פון די חברי ההנהלה דמוסדות סאטמאר בנוגע דעם חדר מפואר אין די תלמוד תורה פון תשב"ר אשר בהבל פיהם אנו חיים

דער קערעסטירער רבי שליט"א באזוכט אינעם חדר וואס ער האט מנדב געווען
און ווערט באגריסט דורכ'ן מלמד הרה"ח ר' דוד הכהן לאנדא נ"י

הרה"ח ר' מאיר שניצלער נ"י טרעט אויף לכבוד דעם רבי'ן שליט"א

דער קערעסטירער רבי שליט"א ביים זאגן דברי תורה פאר די קינדער

דער קערעסטירער רבי שליט"א ביים פארטיילן דעם סידור תהלות ישעי' למזכרת נצח פאר די תלמידים וואס לערנען אין די קערעסטירער חדר

היסטארישע קארטלעך פון די מוסדות תורה ויראה דסאטמאר

ב

ישיבה ומתיבתא תורה ויראה, 550 בעדפארד עוו. ברוקלין
בנשיאות כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א

YESHIVAH AND MESIVTAH TORAH VEYIRAH
550 BEDFORD AVENUE, BROOKLYN 11, N Y.

זה השלחן אשר לפני ה' (יחזקאל מא)

א י נ ל א ס - ק א ר ד

צו דיא פייערליכע און גענוספולע

יעהרליכע סעודה

MAGNIFICENT ANNUAL DINNER

ג' ויחי, 7:30 אזייגער (15טען דעצעמבער)
אין גרעסר פאראדייז, 318 גרענד סטריט, ברוקלין

TUESDAY, DECEMBER 15, 1953 – 7:30 P. M
at the GRAND PARADISE
318 GRAND STREET, BROOKLYN, N Y.

דמי סעודה $2.00

איינלאדענונג צום יערליכן דינער ליל ג' דחנוכה ז"ך כסלו תשי"ג לפ"ק

ב"ה

Yeshiva and Mesivta Torah V'Yirah

מעמבערשיפ קאַרט

Membership Card

M Gross 241 Penn St.

Yearly fee $3.00

Valid for '77 ◆ תשל"ז

א מעמבערשיפ קארט פון שנת תשל"ז לפ"ק - 3:00 $ א יאר

33'טער קאפיטל:

ומצודתו פרושה

די פילע פארצווייגטע פעולות פונעם קערעסטירער רבי שליט"א לכל דבר שבקדושה זענען ברייט באקאנט און זען זיך אן בכל מקום.

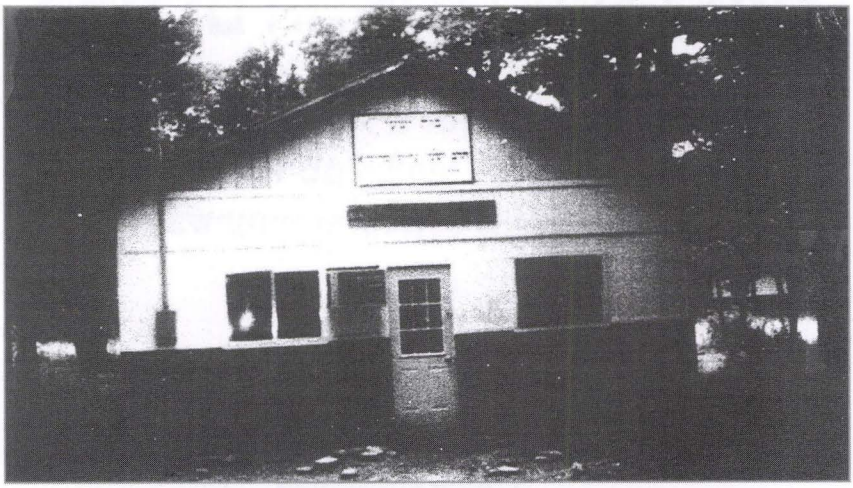
דער קערעסטירער רבי שליט"א איז א ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, און כמעשהו אין די תלמוד תורה'ס, אזוי האט דער רבי אויך אינעם קעמפ איינגעקויפט א באנגאלא וואו די צאן קדשים געפינען זיך במשך די זומער וואכן, וועו זיי זענען אפגעזונדערט פון די רעש'דיגע שטאט, און געפינען זיך אין די ד' אמות של הלכה ותורה וואו מען קען מקיים זיין שמירת עינים און נישט זען זאכן וואס א אידיש קינד דארף נישט זען.

עטליכע מאל האב איך געהערט ווי דער קערעסטירער רבי שליט"א דערציילט די געוואלדיגע השתוקקות וואס כ"ק רבינו הק' מסאטמאר זי"ע האט געהאט נאך אין די בראשית יארן, אז מען זאל איינהאנדלען א 'קעמפ' פאר די קינדער, וואו זיי זאלן זיך אויפהאלטן אין די זומער וואכן וועו די שטאטישע גאס איז פול מיט זוהמא, און דארט וועלן זיי געניסן הן ברוחניות און הן בגשמיות.

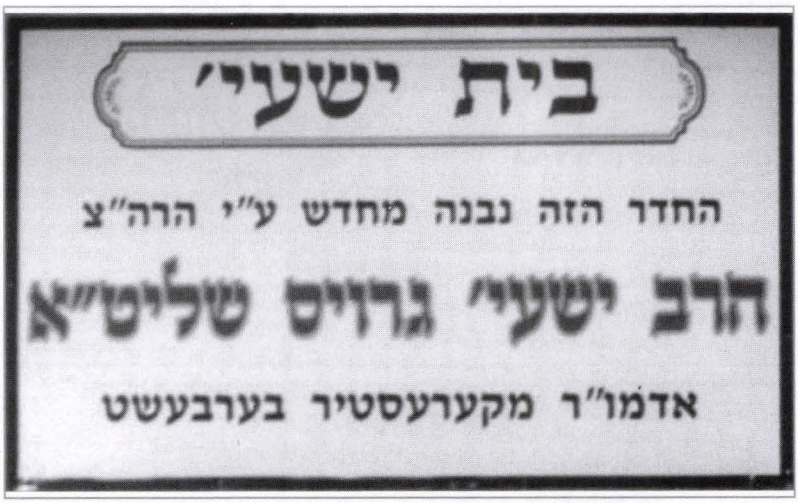
ווי באקאנט איז נישט געווען קיין גרינגע אונטערנעמונג איינצוהאנדלען און אויסהאלטן מוסדות התורה בכלל און זומער קעמפ בפרט, דער צבור האט שווער געהארוועט אויף פרנסה, און מען האט קיין עיה"ר געהאט שטובער מיט קינדער, וטפלי תלוי

ביה, און דער פארדינסט איז נישט געווען צו גרויס.

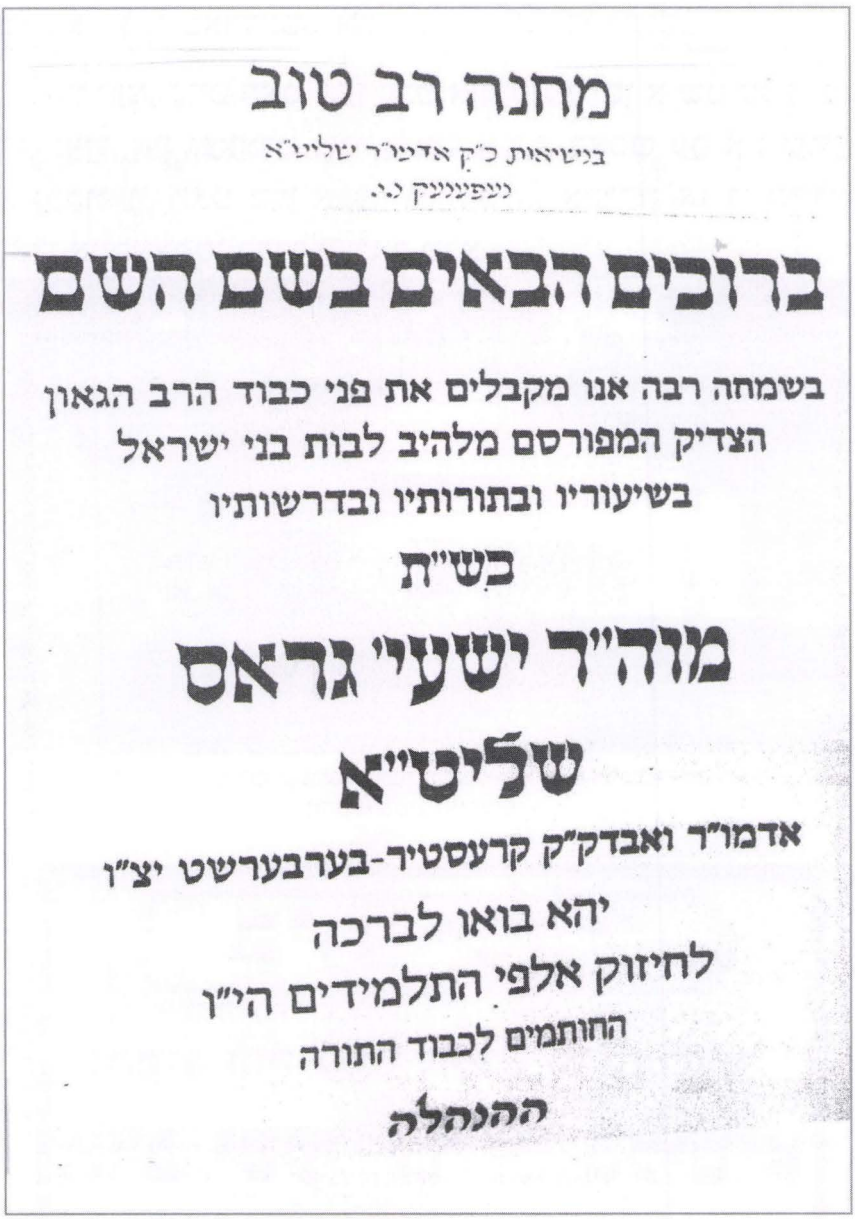
אין יענע צייט האט מען עכט אוועק געריסן א שטיקל ברויט פון מויל, און געצאלט שכר לימוד א.ד.ג. כאטש עס איז שווער אנגעקומען, האט מען אבער געהאט אן אחריות אז די קינדער זאלן אויפוואקסן בדרך ישראל סבא.

די חדר וואס דער קערעסטירער רבי שליט"א האט איינגעקויפט אין מחנה רב טוב נעפענאק נ.י.

דער טאוועל העכער דעם אריינגאנג אין די חדר

מחנה רב טוב

בויזיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

ניעפעניק נ.י.

ברוכים הבאים בשם השם

בשמחה רבה אנו מקבלים את פני כבוד הרב הגאון
הצדיק המפורסם מלהיב לבות בני ישראל
בשיעוריו ובתורותיו ובדרשותיו

כש"ת

מוה"ר ישעי' גראס

שליט"א

אדמו"ר ואבדק"ק קרעסטיר-בערבערשט יצ"ו

יהא בואו לברכה

לחיזוק אלפי התלמידים הי"ן

החותמים לכבוד התורה

ההנהלה

א ברוכים הבאים טאוועל צום באזוך פון קערעסטידער רב'ן שליט"א
אין מחנה רב טוב

באזוך פון הגה"צ

אב"ד קערעסטיר בערבעשט שליט"א

אין מחנה רב טוב

פארהערט די קינדער אין חדר ישעי'

...

דברי חיזוק התעוררות

פאר די טויזענטער תינוקת של בית רבן

...

שיינע אויפנאמע פאר הרבנית שתחי'
אין מרם זופניק מחנה רב טוב

לענגערע באריכט ווערט נאכפאלגן

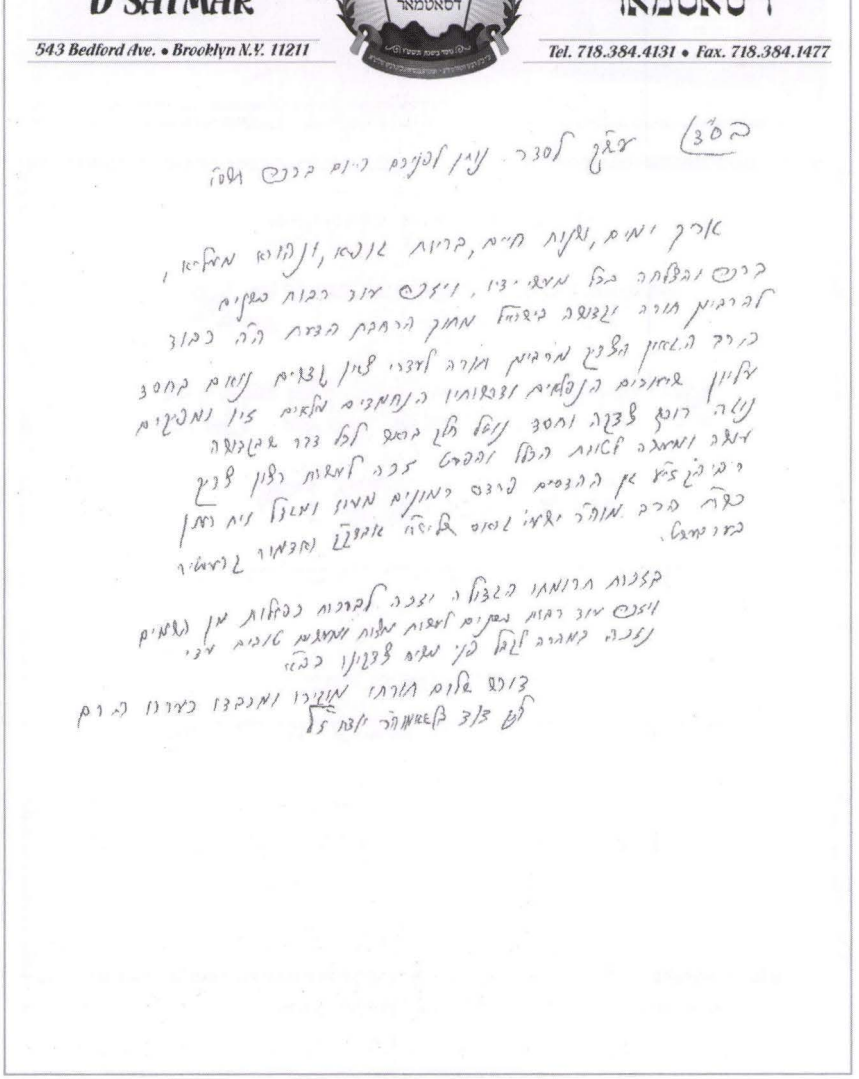
אינעם קונטרס וואס איז פארעפענטליך געווארן צום שבת נחמו אפיל בשנת תשס"ט לפ"ק - איז געדרוקט געווארן אן עקסטערער עמוד לכבוד דעם באזון פון קערעסטירער רבי שליט"א מיט די רעבעצין תליט"א אין די קעמפ'ס

MACHNE RAV TOV
D'SATMAR

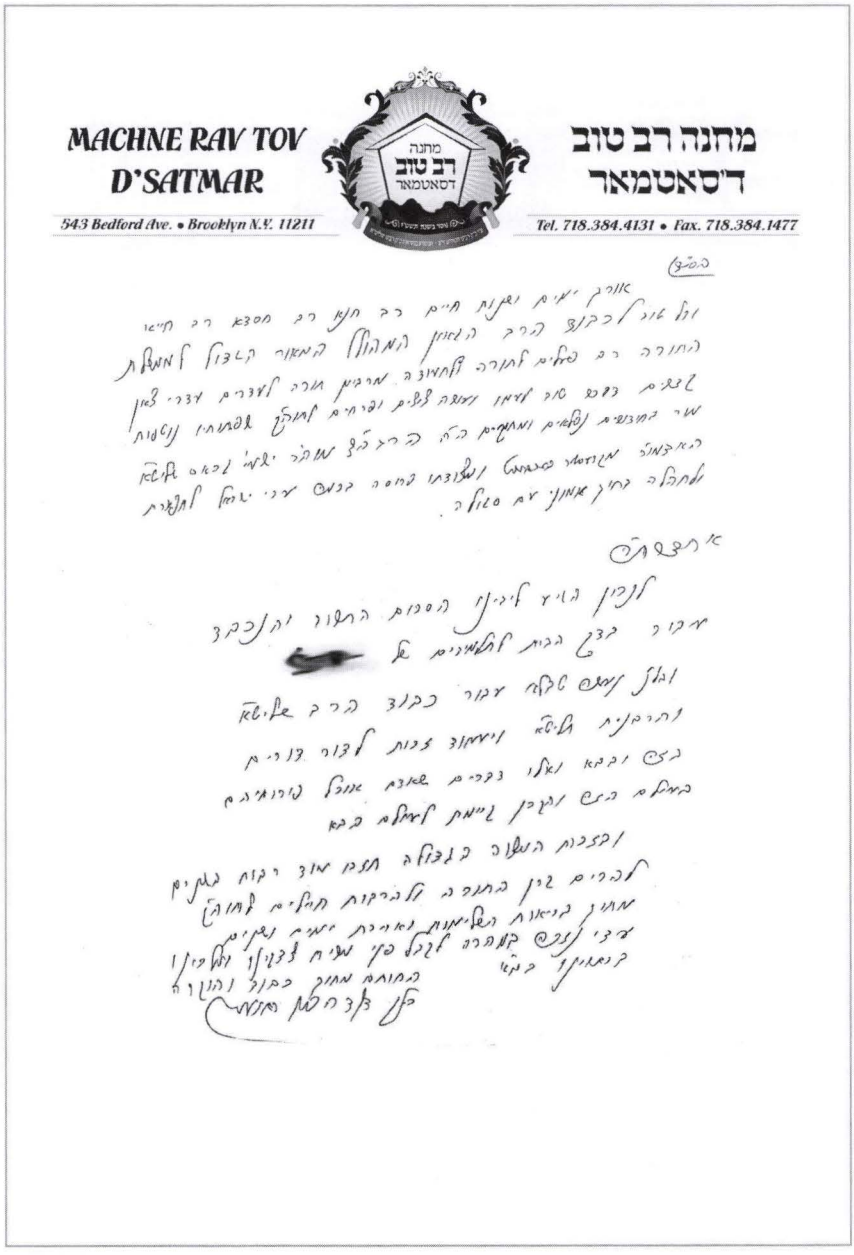
מחנה רב טוב
ד'סאטמאר

543 Bedford Ave. • Brooklyn N.Y. 11211

Tel. 718.384.4131 • Fax. 718.384.1477

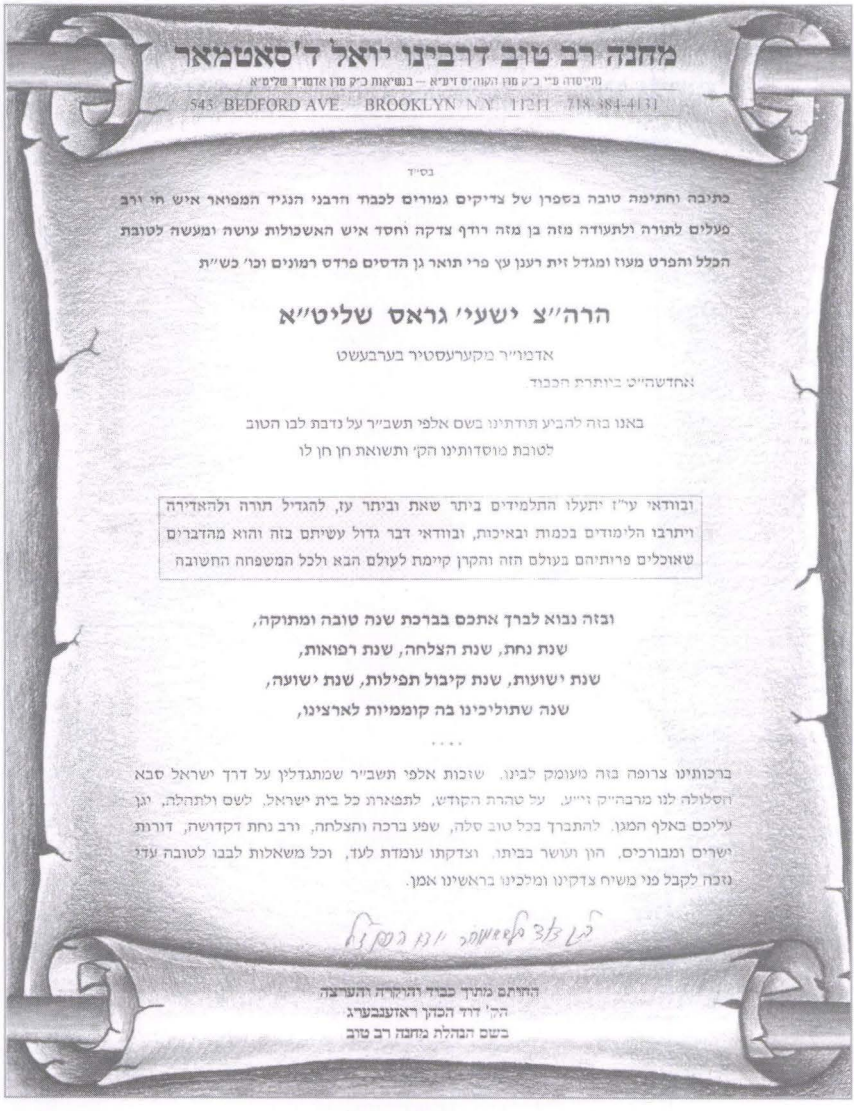

פון די בריוו'ן וואס זענען געשיקט געווארן פון די הנהלת הקעמפ
צום קערעסטירער רבי שליט"א

פון די בריוו'ן וואס זענען געשיקט געווארן פון די הנהלת הקעמפ
צום קערעסטירער רבי שליט"א

פעולות ישעי' אין אמעריקא

מחנה רב טוב דרבינו יואל ד'סאטמאר

מוסדות פיי כ"ק מרן הקדוש דזיע"א — בעזהשי"ת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

545 BEDFORD AVE. BROOKLYN N.Y. 11211 718-384-4131

בס"ד

כתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים לכבוד הרבני הנגיד המפואר איש חי ורב פעלים לתורה ולתעודה מזה בן מזה רודף צדקה וחסד איש האשכולות עושה ומעשה לטובת הכלל והפרט מעוז ומגדל זית רענן עץ פרי תואר גן הדסים פרדס רמונים וכו' כש"ת

הרה"צ ישעי' גראס שליט"א

אדמו"ר מקערעסטיר בערבעשט

אחדשה"ט ביותרת הכבוד

באנו בזה להביע תודתינו בשם אלפי תשב"ר על נדבת לבו הטוב לטובת מוסדותינו הק' ותשואת חן חן לו

ובודאי עי"ז יתעלו התלמידים ביתר שאת וביתר עז, להגדיל תורה ולהאדירה ויתרבו הלימודים בכמות ובאיכות, ובודאי דבר גדול עשיתם בזה והוא מהדברים שאוכלים פריותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא ולכל המשפחה החשובה

ובזה נבוא לברך אתכם בברכת שנה טובה ומתוקה,
שנת נחת, שנת הצלחה, שנת רפואות,
שנת ישועות, שנת קיבול תפילות, שנת ישועה,
שנה שתוליכינו בה קוממיות לארצינו,

. . . .

ברכותינו צרופה בזה מעומק לבינו. שזכות אלפי תשב"ר שמתגדלין על דרך ישראל סבא הסלולה לנו מרבה"ק זיי"ע. על טהרת הקודש, לתפארת כל בית ישראל, לשם ולתהלה, יגן עליכם באלף המגן. להתברך בכל טוב סלה, שפע ברכה והצלחה, ורב נחת דקדושה, דורות ישרים ומבורכים. הון ועושר בביתו. וצדקתו עומדת לעד, וכל משאלות לבבו לטובה עדי נזכה לקבל פני משיח צדקינו ומיכינו בראשינו אמן.

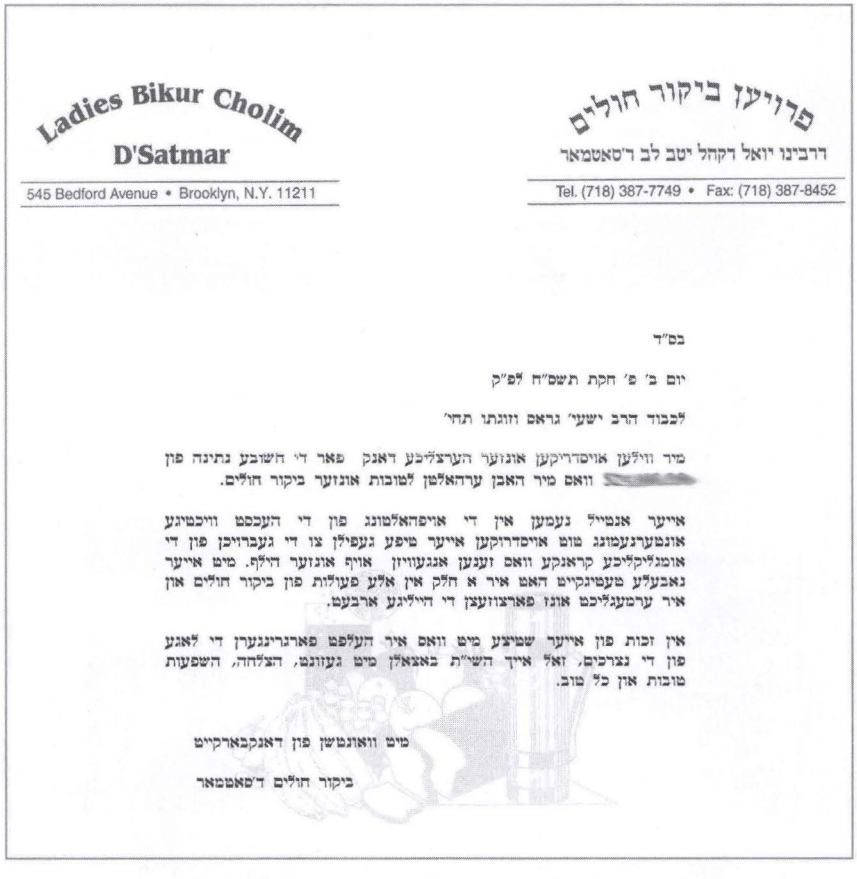
החותם מתוך כבוד והוקרה והערצה
הה"ד דוד הכהן ראזענבערג
בשם הנהלת מחנה רב טוב

פון די בריוו'ן וואס זענען געשיקט געווארן פון די הנהלת הקעמפ
צום קערעסטירער רבי שליט"א

34'טער קאפיטל:

אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא וכו'

וביקור חולים

Ladies Bikur Cholim
D'Satmar
545 Bedford Avenue • Brooklyn, N.Y. 11211

פרויען ביקור חולים
דרבינו יואל דקהל יטב לב ד'סאטמאר
Tel. (718) 387-7749 • Fax: (718) 387-8452

בס"ד

יום ב' פ' חקת תשס"ח לפ"ק

לכבוד הרב ישעי' גראס וזוגתו תחי'

מיר ווילן אויסדריקען אונזער הערצליכע דאנק פאר די חשובע נתינה פון [redacted] וואס מיר האבן ערהאלטן לטובות אונזער ביקור חולים.

אייער אנטיי נעמען אין די אויפהאלטונג פון די העכסט וויכטיגע אונטערנעמונג טוט אויסדריקען אייער טיפע געפילן צו די געברויכן פון די אומגליקליכע קראנקע וואס זענען אנגעווויזן אויף אונזער הילף. מיט אייער נאבעלע טעטיגקייט האט איר א חלק אין אלע פעולות פון ביקור חולים און איר ערמעגליכט אונז פארצוועגן די חיליגע ארבעט.

אין זכות פון אייער שטיצע מיט וואס איר העלפט פארגרינגערן די לאגע פון די נצרכים, זאל איר השי"ת באצאלן מיט געזונט, הצלחה, השפעות טובות אין כל טוב.

מיט וואונטשן פון דאנקבארקייט

ביקור חולים ד'סאטמאר

איינע פון די דאנק בריוו אויף די גרויסע סכומים וואס דער קערעסטירער רבי שליט"א מיט די חשוב'ע רעבעצין תליט"א שטיצן די וואוילטעטיגקייטן פון די גאר ויכטיגע באקאנטע אונטערנעמונג 'בקור חולים דסאטמאר'

דער טאוועל אין די ביקור חולים שטוב אין קארנעל האספיטאל

די ביקור חולים שטוב אין קארנעל האספיטאל וואו צענדליגער באזוכער זענען נהנה מידי יום ביומו ומדי שבת בשבתו

35'טער קאפיטל:

וילכו מחיל אל חיל

ווי שוין דערמאנט - אינעם מדור "בית המדרש בית נפתלי ישעי' קערעסטיר" - איז הרה"ג מוה"ר אברהם צבי וואזנער שליט"א בן אחותו פון קערעסטירער רבי'ן שליט"א געווען דומ"ץ אינעם ביהמ"ד ח"י שנים, צו די צופרידענהייט פון כל מכיריו ומעריציו, ביז ער איז אויפגענומען געווארן אלס אב"ד דקהל יטב לב דסאטמאר אין מאנסי נוא יארק אינעם נייעם בית המדרש וואס געפינט זיך אינעם גרויסן בנין התלמוד תורה וישיבה לבחורי חמד - העומד תחת חסותו פון כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א מקרית יואל שבמאנרוי.

אזוי ווי דער קערעסטירער רבי שליט"א איז באקאנט מיט זיינע גרויסע אויפטואונגען לכל דבר שבקדושה, און בתוך פעולותיו הכבירים האט ער שוין מנדב געווען מקדמת דנא א חדר אין די תלמוד תורה אין וויליאמסבורג, האט דער רבי ממשיך געווען אין געגאנגען מחיל אל חיל, און לכבודו פון ש"ב (דער געוועזענער דומ"ץ בבית מדרשו) אב"ד דביהמ"ד אין מאנסי, האט דער קערעסטירער רבי שליט"א מיט די חשוב'ע רעבעצין תחי' - מנדב געווען אינעם בנין החדש - דעם "קערעסטירער שטיבל" וואו עס איז פאראייביגט געווארן זייער נאמען מיט א טאוועל וואס כותלי בית המדרש יעידו. דער "קערעסטירער שטיבל" איז באלד און גיך געווארן א מקום תורה ותפלה וואו מען דאוונט תמידין כסדרן, און דער קול תורה הערט זיך דערין כסדר, ביז אין די שפעטע נאכט שעה'ן.

בעזהשי"ת

בנין ענקי
לטובת
קהל יעב לב
דסאטמאר

משכן גדול
לטובת
ביה"ד בני משה
דסאטמאר

שטר הסכם וקניית זכות

וענתה השורות האלו לעד ולראי'
ביד רום מעלת כבוד הרב הגאון מעוז ומגדל
על ישראל הודו והדרו מגזע אראלים ותרשישים
בנן של חסידים ואנשי מעשה קדושים אשר בארץ המה

הרב הצדיק ר' ישעי' גרוים שליט"א

אדמו"ר מקערעסטיר בעדבעסט

וזוגתו בת גדולים וטובים הרבנית צלאווה דבורה תחי'

איד שנדבה רוחם ומשמיא מזכי להו ליטול חלק
בבנין בית המדרש הגדול דקהלתינו הק' קהל יעב לב ד'סאטמאר מאנסי יצ"ו

להעמיד בית גדול לה' בית שמגדלים בו תורה ותפלה ולהעמיד להם שם טוב מבנים וכנות בכיכל ה'
לדורות עולם ולנצח נצחים ולהיות ממוכי הרבים לנדב חדר לתפלה בביהמ"ד מקום אשר יתפללו בו
בני ישראל ויתקבלו תפילותיהם ברחמים וברצון וכו ישירו בני ישראל את השירה הזאת

ובשם יקרא קערעסטירער שטיבל

ע"ש זקנם הגדול ההה"ק פועל ישועות ר' יטעלי' מקערעסטיר זי"ע

והבית הזה יהי' בית אלקים להתפלל בו לפני שוכן מרומים והתפלות והשירות ותשבחות והאמנים והאישהי"ר
יעלו לרצון לפני אבינו שבשמים ליזכר לטובה שמות הנדבנים שיחי' להיות להם לזכות גדול לעולמי
עולמים וילך לפניהם צדקיהם להאיר להם הדרך בעוה"ז ובעוה"ב להיות להם למליץ יושר ובכל
יום ויום ירבו זכויותיהם ע"י התפילות והדיבורים קדושים שיתאמרו בבית מדרשא

ואלו התנאים שהתנו בין הצדדים

א) בחדר הזה יקבע טבלא למזכרת נצח שמות הנדבנים לאות ולזכרון

ב) שם החדר יקרא קערסטירער שטיבל

ג) כאם ישנו צורת הביהמ"ד יקבע במקום החדש חדר לתפלה לטובת הנדבנים שיחי'

ד) החדר הזה ישמש לחדר תפילה במשך כל השנה ובכל עת מצוא לשירות ותשבחות לקל חי

ועל זה באנו על החתום לקיים את דברי האגרת הזאת

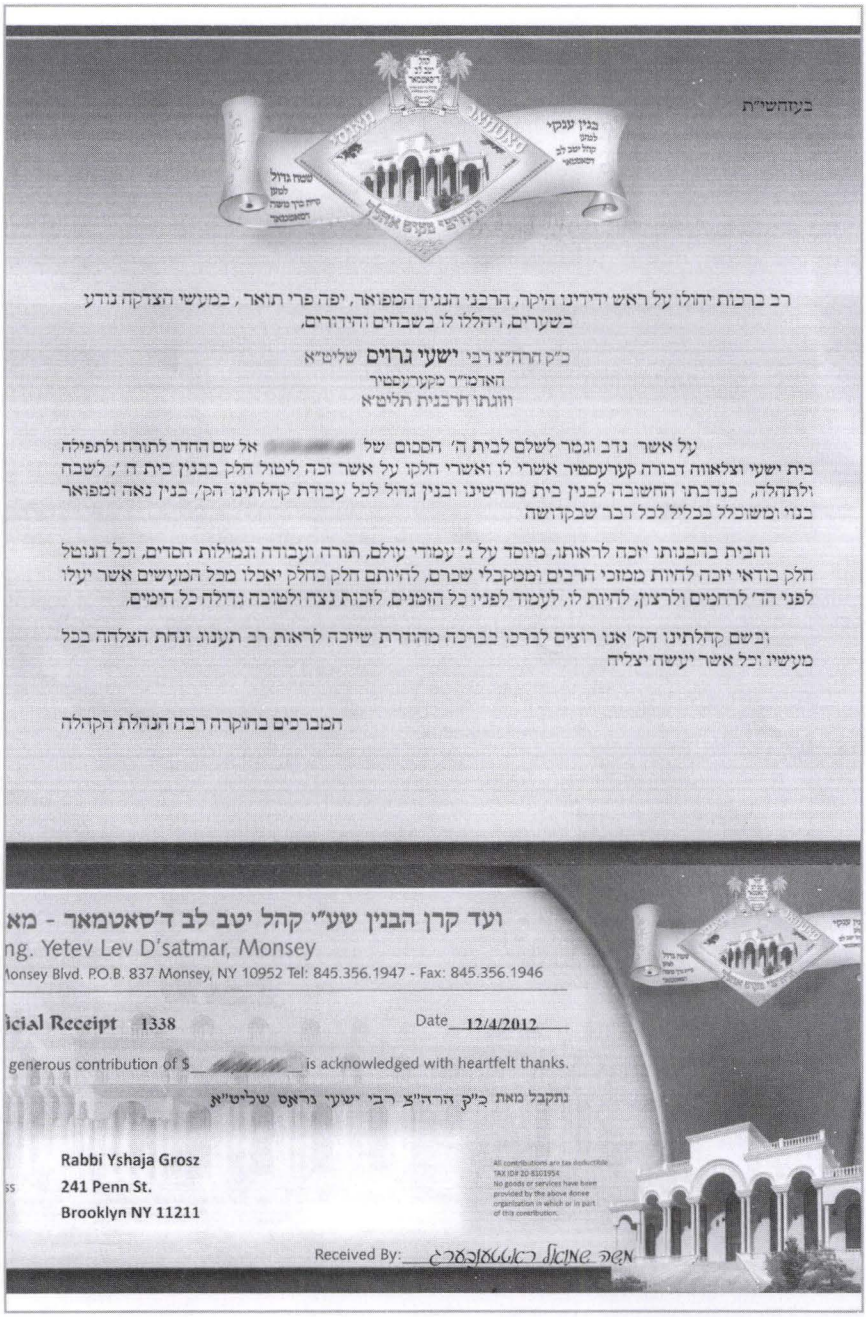
חתימת הנדבן

הנהלת הקהלה

רב דקהלתינו שליט"א

ואצוה את ברכתי לכבוד הנדיבים החשובים שיתברכו ממקור הברכות בכל טוב

תמונת השטר הסכם וואו מען זעט צו ערשט חת"י פון קערעסטירער רב'ן שליט"א.

בעזהשי"ת

רב ברכות יהולו על ראש ידידינו היקר, הרבני הנגיד המפואר, יפה פרי תואר , במעשי הצדקה נודע בשערים, ויהללו לו בשבחים והידורים,

כ"ק הרה"צ רבי **ישעי גרוים** שליט"א
האדמו"ר מקערעסטיר
ווונתו הרבנית תליט"א

על אשר נדב וגמר לשלם לבית ה' הסכום של [redacted] אל שם החדר לתורה ולתפילה בית ישעי וצלאווה דבורה קערעסטיר אשרי לו ואשרי חלקו על אשר זכה ליטול חלק בבנין בית ה', לשבח ולתהלה, בנדבתו החשובה לבנין בית מדרשינו ובנין גדול לכל עבודת קהלתינו הק', בנין נאה ומפואר בנוי ומשוכלל בכליל לכל דבר שבקדושה

והבית בהבניתו יזכה לראותו, מיוסד על ג' עמודי עולם, תורה ועבודה וגמילות חסדים, וכל הנוטל חלק בודאי יזכה לחיות ממוזכי הרבים וממקבלי שברם, להיותם חלק בחלק יאבלו מכל המעשים אשר יעלו לפני הד' לרחמים ולרצון, לחיות לו, לעמוד לפניו כל הזמנים, לזכות נצח ולטובה גדולה כל הימים.

ובשם קהלתינו הק' אנו רוצים לברכו בברכה מהודרת שיזכה לראות רב תענוג ונחת הצלחה בכל מעשיו וכל אשר יעשה יצליח

המברכים בתוקרה רבה הנהלת הקהלה

ועד קרן הבנין שע"י קהל יטב לב ד'סאטמאר - מא
ng. Yetev Lev D'satmar, Monsey
Monsey Blvd. P.O.B. 837 Monsey, NY 10952 Tel: 845.356.1947 - Fax: 845.356.1946

icial Receipt 1338 Date 12/4/2012

generous contribution of $[redacted] is acknowledged with heartfelt thanks.

נתקבל מאת כ"ק הרה"צ רבי ישעי גראס שליט"א

Rabbi Yshaja Grosz
241 Penn St.
Brooklyn NY 11211

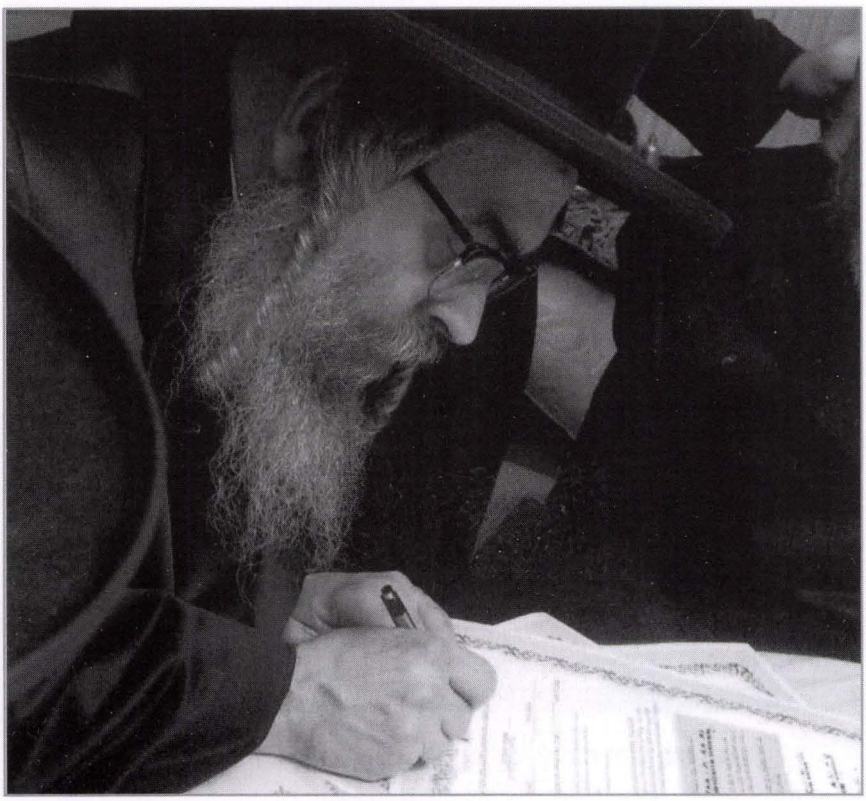
All contributions are tax deductible
TAX ID# 20-8103954
No goods or services have been provided by the above donee organization in which or in part of this contribution.

Received By: [redacted]

די באשטעטיגונג אז דער סכום פארן איינקויפן דעם "חדר בית ישעי'"
איז ערהאלטן געווארן.

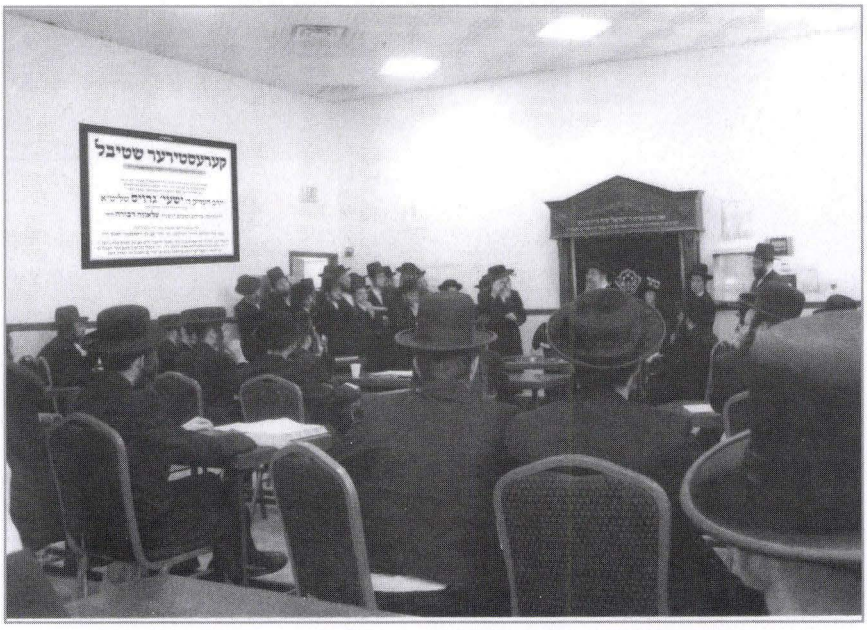
הרה"ג אב"ד דביהמ"ד (בן אחותו פון קערעסטירער רבי'ן שליט"א) שרייבט אונטער דעם שטר הסכם אויפן חדר בית ישעי' .

כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א באשטעטיגט מיט חת"י דעם שטר הסכם.

מסיבת לחיים אין שטוב פונעם נדבן כ"ק אדמו"ר מקערעסטיר שליט"א
נאכן אונטער שרייבן דעם שטר הסכם.
שטייענדיג זעט מען דער ראש הקהל הרה"ח ישראל שיף נ"י

כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א ביי א דרשה אינעם קערעסטירער שטיבל - נדבת הרב הצדיק רבי ישעי' שליט"א אדמו"ר מקערעסטיר והרבנית החשובה תחי'.

קערעסטירער רבי שליט"א זייענדיג א מלמד אין איסט סייד בשנת תשט"ו-כד לפ"ק גיט
איבער פאר די מלמדים אין ת"ת תורה ויראה דסאטמאר עניני חינוך וואס ער האט מקבל
געווען פון כ"ק מרן בעל ויואל משה זצוקל"ה

קערעסטירער רבי שליט"א בענטש די צאן קדשים
מיט ברכת השנים הטובות לברכה

מדור ה

קערעסטירער רבי שליט"א
פארט פון
אמעריקא קיין אונגארן

להשתטח על קברי אבות וצדיקי אמת
אין יאר תשכ"ד לפ"ק

36'טער קאפיטל:

ביי קברי הצדיקים - צוואנציג יאר שפעטער

דער דאטום פון אונזער אנקומען פון אמעריקא קיין אונגארן איז געווען **ט"ו מנחם אב תשכ"ד** לפ"ק, דערמאנענדיג פון דעם דאטום איז מיר א סטרוך אריבער אין מיין קערפער, צוואנציג יאר צוריק אינעם זעלבן טאג **ט"ו מנחם אב תש"ד** לפ"ק בין איך געווען צווישן די פילע אידן וואס זענען אוועק געפירט געווארן מיטן לעצטן טראנספארט וואס איז אפגעפירט געווארן פונעם **"שארוואר" לאגער** אין אונגארן קיין אוישוויץ.

און יעצט צוואנציג יאר שפעטער געפינען מיר זיך ווידער אויפן אונגארישן באדן וואו מיר (איך מיט מיין רעבעצין תליט"א) **זענען** געקומען אויף א קורצן באזוך משתטח זיין אויף **קברי אבות** (דער טאטע פון מיין רעבעצין תליט"א – הגה"צ רבי שמואל דוד קרויז זצ"ל דער אודווארי רב וואס איז נסתלק געווארן ביום כ"ה מרחשון תרצ"ז לפ"ק און מקום מנוחתו איז אויפן בית החיים אין זיין שטאט אודווארי) און אויף די הייליגע ציונים פון די צדיקי אמת אונזערע גרויסע הייליגע זיידעס זצ"ל וואס מקום מנוחת כבודם איז אין אונגארן, זכותם הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל.

אנגעקומען זענען מיר מיטן פליגער אויף וועלכן מיר האבן אויפגעשטיגן אין נוא יארק, און מיר זענען דערמיט געפארן אין איין צו ביז די באקאנטע שטאט פעסט וואס איז די הויפט שטאט פון אונגארן, און האט אמאל געווירבלט מיט אידן וועלכע האבן דארט געוואוינט ביז די מלחמה, ווי אויך איז דארט געווען די באקאנטע אידישע קאנצעליי וואס איז געווען אנגעפירט און

אונטער געווארפן די אונגארישע גדולי ישראל שומרי משמרת הקודש וועלכע האבן דיריגירט איבער די אידישע ענינים פון אלע אידישע געמיינדעס אין אונגארן, און אויך אין די ביטערע שווערע צייטן וועו די נאציס ימש"ו האבן געריסן שטיקער אין אלע לענדער זענען פילע פליטים אנגעקומען קיין פעסט וואו די אידן וואס האבן דארט געוואוינט האבן זיי פארזארגט מיט זייערע געברויכן, און אסאך גוט'ס געטאן מיט זייערע פארפיניגטע ברודער אויך אין די אנדערע ערטער.

באלד ביים אויסשטייגען פונעם פליגער האבן זיך די אונגארישע לופט פעלד באאמטע ווי אויך די וועלכע האבן קאנטראלירט די פאספארטן – זייער העפליך באצויגן צו אונז, און די פארמאליטעטן זענען געווען גאנץ קורץ, עס האט פונעם אויסשטייגן פונעם פליגער ביז צום ארויס גיין מיט די פעקלעך (וועלכע די באאמטע האבן נישט געעפנט), נישט געדויערט מער ווי אומגעפער פופצן מינוט.

אזוי ווי אונזער פלאן איז געווען צו ערשט אנצוקומען אין די שטאט דעברעצין, האבן מיר גלייך פונעם לופט פעלד גענומען דעם צוג (באן) וואס פארט קיין דעברעצין, און מיר זענען דערמיט געפארן צו אונזער ציל.

עס איז אוממעגליך צו בעשרייבן די גרויס הארץ-ווייטאג וואס האט אונז באנומען, וועו מיר האבן געזען אז די ערטער וואו מיט צוואנציג יאר צוריק האבן געווירבלט מיט אידן וואס האבן געפירט אן עכט ערליכן אידיש לעבן ברוחניות ובגשמיות, זענען היינט נעבעך פוסט און ליידיג, דער חורבן איז געוואלדיג גרויס און די הארץ-ווייטאג נאך גרעסער.

37'טער קאפיטל:

די אכסניא

אנקומענדיג קיין דעברעצין זענען מיר צו געפארן צום ביקא האטעל וואס איז דער אינציגסטן האטעל וואס עקזעסטירט דארט - א פלאץ וואו א איד האט זיך מיט 20 יאר צוריק נישט געטרויעט אפילו נאר א דורך צו גיין אין די געגענט פונעם האטעל, ווייל דער פחד און מורא - דער שרעק און פארכט האט איינעם באפאלן נאר אנצוקוקן די רוצח'ישע פנים'מער און ברענענדיגע האס-אויגן וואס זענען געווען אנגעזייט מיט פיל רשעות ביי די פרעמדע געסט וואס זענען דארט איינגעשטאנען - און היינט צו טאג - אזוי ווי מיר האבן נאר געוויזן דעם אמעריקאנער פאספארט, האבן זיי אונז מיט דרך ארץ ענטפאנגען, און געגעבן א געהעריג צימער וואו מיר זאלן איינשטיין אין די צייט וואס מיר האלטן זיך אויף אין דעברעצין.

ויהי בבוקר, וועז די זייגער ווייזערס האבן געוויזן אויף זעקס א זייגער, האב איך געזומען מיין טלית בייטל און געגאנגען דאוונען, שפאנענדיג צו די ריכטונג פון די גרויסע שול.

אין מיינע געדאנקען איז ארויף געשווימען דער שיינער שבת קודש וועז איך האב דארט געדאוונט דאס לעצטע מאל בעפאר די צווייטע וועלט קריג, יא, דאס איז געווען שבת פרשת תצוה - זכור תש"ד לפ"ק, וועז כ"ק אדמו"ר מרן מהר"י מסאטמאר זצוקללה"ה איז געקומען וויילן אויף א שבת אין דעברעצין, און געדאוונט און די גרויסע שטאטישע שול שבת ביי טאג.

38'טער קאפיטל:

תפלת שחרית אין דעברעצינער שול

אנקומענדיג אין די גרויסע שול האב איך דארט באגעגנט אכט אלטע צוזאמען געבראכענע אידן וואס האבן געווארט אויף נאך צוויי אידן וואס דארפן נאך אנקומען ערפילן דעם מנין אז מען זאל קענען דאוונען.

דערווייל בין איך געגאגנען אין די מקוה וואס מען האט הערשט אין די לעצטע דריי יאר געבויט. ווייל די מקוה וואס האט עקזעסטירט אין די שטאט מיט צוואנציג יאר צוריק, זייענדיג געבויעט אינעם אונטערשטן שטאק פונעם בית המדרש, און איז געווען בריים באקאנט אלס די כשר'סטע מקוה כמעט אין גאנץ לאנד אונגארין - איז עס אבער ליידער אין די מלחמה צייטן בשנות הזעם תש"ד לפ"ק אינגאנצן רואינירט געווארן אין אזא מצב אז מען האט עס מער נישט געקענט נוצן, ווייל עס איז פארשטאפט געווארן.

די 'מקוה טהרה' וואס מען האט פון דאסניי אויפגעבויעט, ווערט ליידער זייער וויניג באנוצט, אויך צופרי פארן דאוונען איז עס נישט צו שטארק פארנומען, אבער דאך פארמאגט די שטאט א געהעריגע כשר'ע מקוה, וואס שטייט שטענדיג גרייט צום באנוץ פון די וואס ווילן זיך טובל'ן דערין.

ווען איך בין צוריק געקומען פון די מקוה און אריין געגאגנען אין שול צום דאוונען, האב איך מיך געזעצט נעבן עטליכע עלטערע אידן, און ווי נאר די אלטע דעברעצינער איינוואוינערס

האבן מיך אנגעקוקט פון דער נאנט האבן זיך עטליכע פון זיי אנגערופן אז זיי דערקענען מיך, און געדענקען מיך מיט מיין גאנצע משפחה פון בעפאר די קריג,

מען האט זיך געשטעלט דאוונען, און נאכן דאוונען (עס איז דארט נישטא מער ווי איין מנין – בעסער געזאגט קוים נעבעך דאס איינע מנין) האבן זיי געבעטן אז איך זאל זיי דערציילן, ווייל זיי ווילן זייער הערן וואס עס טוט זיך מיט אחינו בני ישראל און די לענדער וואו א גרויסע צאל אידן פירן אידישקייט אן קיין שטערונג,

זיי האבן מיט נייגער און דארשט געלעכצט צו הערן וועגן זייערע ברודער, און כאטש איך האב מיך געאיילט ווייל איך האב געהאט אן אנגעגרייטן פלאן צו וועלכע קברי צדיקים מיר זאלן היינט פארן, האב איך קוקענדיג זייערע בענקענדיגע אויגן - נישט געקענט אפזאגן זייער בקשה.

און וועו איך האב זיי דערציילט וואס זיי ווילן הערן, האב איך מיך איבערצייגט ווי ערנסט זיי מיינען עס נעבעך, ווייל יעדעס ווארט וואס איך האב געזאגט האב זיי געשלונגען ווי א דורשטיגער שלינגט א קאלט גלעזעל וואסער זיך צו דערבאפן דאס הארץ אין א הייסן זומער טאג.

עס איז שוין געווען באלד אכט א זייגער וועו איך בין ארויס פון בית המדרש, איך בין אין איילעניש צוגעגאנגען צו די איינציגע אידישע בעקעריי אין די שטאט, וואס ווערט אנגעפירט דורך קהל און דער פארקויפער איז אן עכט ארטאדקסישער איד – און איך האב דארט געקויפט עטליכע חלות לכבוד שבת קודש (די איבעריגע מאכלים לשבת און אויך פאר די גאנצע צייט וואס מיר ווועלן זיין אונטער וועגנס, האבן מיר מיט געברענגט פון אינדערהיים).

39'טער קאפיטל:

ראצפערט יצ"ו

ווי פריער דערמאנט האבן מיר געהאט אן אויסגעארבעטן פלאן וואו ארום צופארן דעם פרייטאג, האבן מיר באלד ווי איך בין אהיים געקומען פון ביהמ"ד געדינגען א טעקסי וואס זאל אונז ארום פירן צו עטליכע מקומות קדושים מקום מנוחת כבודם פון צדיקי משפחותינו און אנדערע קדושי ישראל.

צו ערשט זענען מיר געפארן קיין ראצפערט להשתטח אויפן ציון פון **הרה"ק רבי הערצקעלע זי"ע** וואס מקום מנוחתו איז אינעם אוהל וואס איז געבויעט געווארן אויף זיין ציון און געפינט זיך און גאנץ א גוטן צושטאנד.

כאטש עס איז דארט דא א שומר וואס וואוינט נעבן בית החיים, איז אבער דער בית החיים זייער פארנאכלעסיגט און פארלאזט, עס איז נישטא ווער עס זאל פארעכטן די אלטע מצבות וואס זינקען אדער פאלן אום, און פילע מצבות ליגן אראפ געפאלענע נעבן דעם ארט וואו זיי בעלאנגען, און ווער ווייס ווען מען וועט זיי אמאל פאררעכטן און צוריק אוף שטעלן אז זאלן ווידער שטיין אויף זייער ארט.

אר"קומענדיג אין אוהל הקדוש האב איך באמערקט אז דער ציון איז פול מיט קוויטלעך וואס זענען געלייגט געווארן מיט צענדליגער יאר צוריק, איך האב געזאגט תהלים און בקשות, דערנאך האב איך געליינט די קוויטלעך וואס מען האט מיט געשיקט מיט מיר.

די מצבות פון הרה"ק רבי נפתלי הירצקא ראצפערטער זצ"ל
און זיין זון רבי יעקב פרץ זצ"ל אויפן ביה"ח אין די שטאט ראצפערט - אונגארן

דערנאך זענען מיר צו געגאנגען צו מקום מנוחת כבודו פון א זיידן פון מיין רעבעצין תליט"א – **רבי מאיר פרענקל בהרה"צ רבי שמואל קאמאדער זי"ע** וואס ליגט אויך דארט אין בית החיים.

ווען מיר זענען ארויס פון בית החיים, זענען מיר אריין געפארן אינעם דארף ראצפערט, ווייל מיין רעבעצין תליט"א איז א דארטיגע געבויערענע, און מיר זענען געגאנגען זען די דירות פון אירע עלטערן און זיידעס וואס האבן דארט געוואוינט.

אנקומענדיג אהין האבן מיר מיט הארץ ווייטאג געזעהן ווי די הייזער וואו עס האט מיט עטליכע צוואנציג יאר צוריק געווירבלט דאס אידישע לעבן איז היינט ליידער באוואוינט מיט ערלים, וועלכע האבן אונז ערלויבט אריין צו גיין אין די וואוינונג, און האבן אונז אויך מכבד געווען מיט א קאלטן טרונק, אבער מיר האבן נישט צוגעריט צו זייער כיבוד. נאר גאר שנעל זיך אפגעטראגן פון דארט.

די מצבה פון זיידן רבי מאיר פרענקל זצלה"ה
בן הרה"ק רבי שמואל קאמאדער זצלה"ה - אין ראצפערט

א ציטער האט מיך באנומען וועו מיר זענען געשטאנען אינעם הויז וואו מיינע שוויגער עלטערן האבן געוואוינט פילע יארן, און געזען אז ביי די טירן עקזעסטירן נאך די פלעצער וואו די הייליגע מזוזות זענען געווען דארט פאר א שמירה, נאר בעטראכטענדיג די ערטער האב איך געזען אז די ערלים האבן דארט אויפן מקום קדוש אריין געלייגט זייערע צלמים רח"ל, האב איך נישט געוואלט פארבלייבן דארט אפילו נישט נאך א מינוט און איך בין באלד ארויס פון דארט א צוטומלטער און דערשיטערטער.

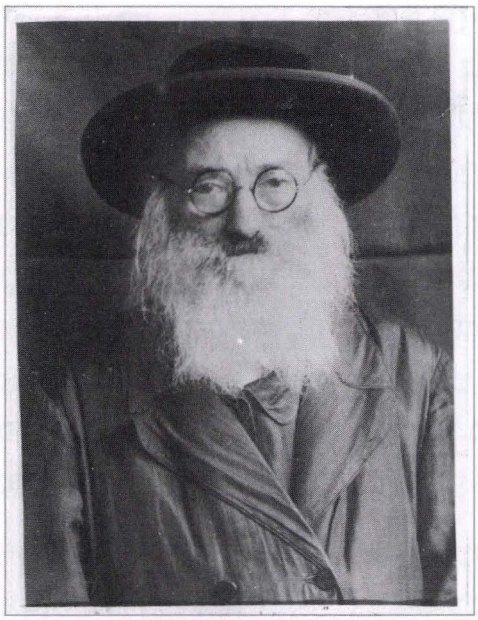
אלטע זכרונות זענען מיר אריף געשווימען, איך האב מיך

דערמאנט אז מיט איין און צוואנציג יאר צוריק בין איך אינעם יום טוב סוכות איינגעשטאנען אין דעם הויז, אדער בעסער געזאגט אין די סוכה פון דעם הויז, וועו איך בין געקומען (איך בין דעמאלס נאך געווען א בחור, און נאכנישט געווען דארט אן איידעם) קיין ראצפערט, וואו צענדליגער רבנים און טויזענטער חסידישע אידן זענען געקומען צו פארן פון שטעט און שטעטלעך, דערפער און ערטער פון אלע עקן פון אונגארן, כדי צו האבן די זכי' בחג הסוכות אתרוג צו בענטשן מיטן איינציגן אתרוג וואס מען האט מיט גרויס מיה און פלאג פארשאפט, און עס איז געווען אין באזיץ פון הרה"ק רבי שלו' אליעזר הלבערשטאם הי"ד זי"ע ועכ"י.

דער אתרוג האט אפגעקאסט א פארמעגן געלט, און דערצו האט עס אפגעקאסט גרויס מיה און פלאג ביז עס איז געלונגען אריין ברענגען קיין אונגארן פינף כשר'ע אתרוגים פאר די פרייז פון זעכציג טויזענט פענגאס.

די אתרוגים זענען צוטיילט געווארן אין פיר גרויסע שטעט, קיין פעסט זענען געשיקט געווארן צוויי אתרוגים, איינס פאר די פעסטער קהילה, און איינס פאר כ"ק אדמו"ר **רבי אהרן רוקח** זצלה"ה מבעלזא, וואס האט זיך דעמאלס אויפגעהאלטן אין די שטאט פעסט הבירה, איינס האט מען געשיקט צו כ"ק **רבי שלו' אליעזר הלבערשטאם** זצלה"ה הי"ד קיין ראצפערט, איינס צו די קהילה אין די שטאט קלויזענבורג, און איינס צו די קהילה אין די שטאט גרויסווארדיין.

ביי אונזער יעצטיגן באזון, לויט ווי די גויים דערציילן, וואוינט נאך אין ראצפערט איין איינציגע אידישע פרוי, מער איז נישטא קיין זכר פון די אידן, נאר די פלעצער פון די מזוזות עקזסטירן נאך און דערקענען זיך אויף די אמאליגע אידישע הייזער.

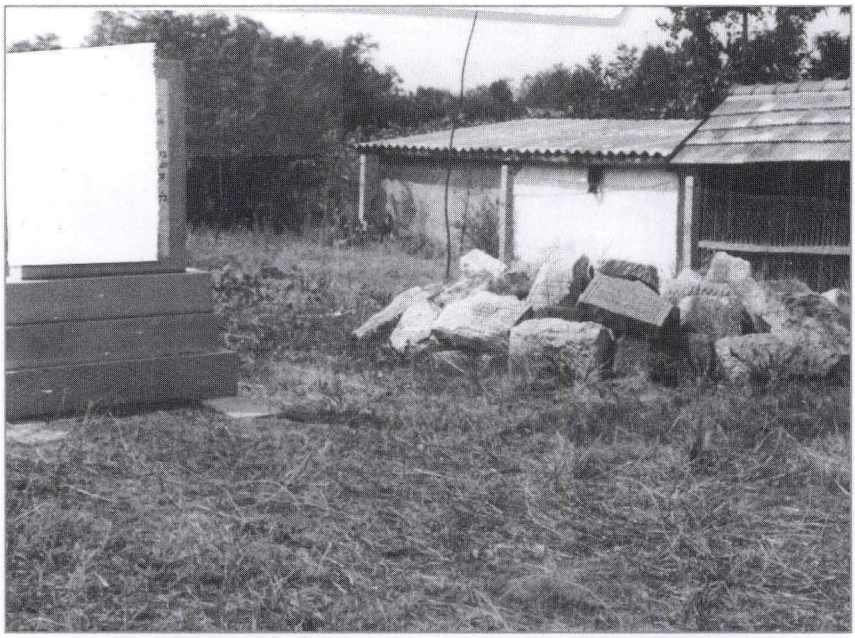
בילד פון הרה"ק ר' שלום אליעזר מראצפערט זצוקללה"ה הי"ד

מיר זענען אויך צוגעגאנגען כאטש א קוק צו טאן אויפן פלאץ וואו הרה"ק **רבי שלום אליעזר האלבערשטאם זי"ע הי"ד** א זון פון הייליגן **בעל דברי חיים פון צאנז זי"ע** האט געוואוינט, אבער אנקומענדיג אהין האבן מיר געזען אז עס איז דארט גארנישט געבליבן, וואס עס איז יא געבליבן איז די סוכה – און א גוי'אישע משפחה וואוינט היינט דערין.

דאס בית המדרש איז אינגאנצן צונומען געווארן, און מען האט דארט אויפגעבויעט אן אנדער הויז, און אויך פון די וואוינונג איז גארנישט געבליבן – ווייל עס איז איינגעפאלן און עס איז אזוי געבליבן, באטראכטנדיג דאס איינגעפאלענע הויז האב איך באמערקט א קליין שטיקל פאדליגע (פלאהר) פון זיין געזעגן – צימער, האב איך עס גענומען פאר א זכרון – אן אנדענק פון דעם צדיק אמת, וואס איז מיט אנדערע טויזענטער אידן דעפארטירט געווארן און אומגעקומען על קידוש השם הי"ד.

די צו-ווארפענע מצבות אינעם אלטן ראצפעטער בית החיים

נאכן אפקויפן פונעם גוי דאס הויז מיטן שטח פון אלטן בית החיים
האט מען בענייט דאס בית החיים

איבער די פארשידענע פעולות פון ועד שמירת הבתי חיים אין איראפע
קוקט אין מדור לזכות את הרבים

קערעסטירער רבי שליט"א מיט הרה"ח ר' הערשל קעסטנבוים ז"ל און צוויי תושבי המקום
ביי די טאוולען נאכן צוריק ארדענען דאס בית החיים אין ראצפערט

אין ראצפערטער בית החיים געפינט זיך א מצבה
פון אן אייניקל פון רבי ר' אלימלך פון ליזענסק

ציון הקדוש פון הרה"ק רבי שמואל קאמאדער זי"ע
אין די שטאט דאראג

40'טער קאפיטל:

דאראג יצ"ו

פון ראצפערט זענען מיר געפארן קיין דאראג, דארט האבן מיר זיך משתטח געווען אויפן ציון המצויינת פון כ"ק זקינינו **הרה"ק רבי שמואל קאמאדער זי"ע ועכ"י** וואס געפינט זיך אין א געבויעטן אוהל.

נעבן בית החיים האבן מיר געטראפן דעם שומר וואס וואוינט הארט אין שכינות פונעם בית החיים, און פירט אויס זיין ארבעט ערליך, און בעפאסט זיך זייער ארענטליך, און מיט איבערגעבנקייט גיט ער אכט אז די מצבות אויפן בית החיים זאלן בלייבן שטיין אויף זייער פלאץ, און לייגט א גרויס געוויכט אז עס זאל זיין זויבער סיי ביי די קברים, און סיי אינעם גאנצן שטח פונעם בית החיים.

אויך דער אוהל ווערט געהאלטן זייער בכבוד, עס האט אויסגעזען ממש ווי נייע, ווייל עס איז געווען פריש געקאלעכט (געפעינט), ווי אויך די ערד אויפן קבר איז הויך געגאסן, און דערויף זענען דא פילע קוויטלעך וואס זענען געלייגט געווארן מיט צענדליגער יארן צוריק דורך אידן וואס זענען פון צייט צו צייט געקומען צו פארן זיך אויסצובעטן ביים מקום מנוחתו פון הייליגן צדיק.

רעדנדיג מיטן שומר האט ער געזאגט אז אויך היינט צו טאג קומען נאך אידן פון פארשידענע ערטער זיך אויסצובעטן און מתפלל זיין ביים ציון המצויינת.

41'טער קאפיטל:

קאלעוו יצ"ו

פון דאראג זענען מיר געפארן קיין קאלעוו, דער גדר וואס נעמט ארום דעם בית החיים שטייט גאנצערהייט, (נאר אין איין פלאץ איז עס אויפגעבראכן), דער אוהל פון **הרה"ק רבי אייזיקל קאלעווער זי"ע** איז גוט פארראכטן און געפינט זיך אין א גוטן צושטאנד.

אזוי ווי די טיר פון אוהל איז געווען פארשלאסן, בין איך צוגעגאנגן צו מר. ווייס וועלכער האט דעם שליסל, אים בעטן אז ער זאל אונז עפענען דעם אוהל מיר זאלן קענען דארט מתפלל זיין.

אנקומענדיג צו זיין שטוב האב איך אים גראדע געטראפן ליגענדיג אין בעט נאכן ליידן א שטיקל הארץ-אטאקע, ער האט זיך געפרייט צו זען א היימישן איד, און האט מיר דערציילט אז ער איז א חוסטער תלמיד, זיין פרוי האט אונז מכבד געווען מיט שווארצע קאווע, אבער מיר האבן נישט געוואלט טרינקען, נישט וויסענדיג וואס טוט זיך מיט כשרות ענינים אין די שטוב.

מיט אמאל הערן מיר ווי מר. ווייס זאגט פאר זיין וויב **"וואס ביסטו זיי מכבד מיט טרינקען, וויסטו דען נישט אז זיי וועלן נישט טרינקען א זאך וואס איז געקאכט אין טריפה'נע כלים"** (כאטש מיר האבן דאס אינגאנצן נישט געקלערט, האבן מיר געדאנקט השי"ת וואס האט אונז אפגעהיטן פון נכשל ווערן).

מר. ווייס האט אונז דערציילט - איבער געבענדיג דעם שליסל צום אוהל - אז אין קאלעוו געפינען זיך נאך זעקס אידישע

משפחות אבער ליידער קיינער איז נישט קיין שומר שבת, ווי אויך האלט מען נישט קיין כשרות ה"י.

הערנדיג זיינע רייד, האב איך מיך זייער געוואונדערט אויב איז מען נישט קיין שומרי תורה ומצות, וער היט און געט זיך אפ מיטן בית החיים, וואס איז זייער אין א צופרידענשטעלענדיגער צושטאנד, איך האב מיך אינטערעסירט ביי אים פרעגנדיג וער עס האלט אויף דעם בית החיים, האט ער מיר געזאגט, אז זיי – די אידישע משפחות וואס וואוינען דא אין קאלעוו - געבן אכט אויף כבוד הנפטרים, און טוען וואס נאר מעגליך אז דאס בית החיים זאל אפגעהיטן ווערן בכבוד הראוי.

און מר. ווייס דערציילט ווייטער, אז אזוי ווי מיר פארמאגן נישט קיין פריוואטע געלט אויפצוהאלטן דערמיט דעם בית החיים, ווען עס האט אויסגעפעלט געלט צו פארעכטן און איבער פרישן דעם אוהל הקדוש, און דעם בית החיים, האבן מיר (מיט די גוטהייסונג פון די הויפט געמיינדע וואס פארפיגט איבער אלע אידישע פארמעגנס אין אונגארן) פארקויפט עטליכע זאכן פון קהל'ס פארמעגן, און מיט דעם געלט האבן מיר פארראכטן דעם אוהל און אנדערע ענינים אינעם בית החיים.

ארויסגייענדיג פון מר. ווייס האב איך ביי מיר געטראכט, הייליגער באשעפער - מי כעמך ישראל - ווער איז נאך אזא פאלק ווי דיינע געליבטע אידישע קינדער, אין די שטאט זענען דא אינגאנצן עטליכע אידישע משפחות, ליידער האבן זיי נישט די מעגליכקייט פון היטן כשרות און שבת, אבער וואס זיי קענען נאר טוען זיי, ווי עס זעט זיך אויס טוען זיי אלעס לויט די מעגליכקייטן צו היטן אויף כבוד שוכני עפר, זאלן זיי טאקע ממליץ טוב זיין אויף זיי בתוך כלל ישראל, און זאלן זוכה זיין זיך אינגאנצן צוריק

צו קערן צום טאטען אין הימל און פירן אידישע שטובער.

אריין קומענדיג אינעם אוהל פון הייליגן ר' אייזיקל קאלעווער זצ"ל האב איך געזען אז די מצבה וואס איז געווען אויפן ציון המצויינת איז נישטא, נאר פון ברעטער האט מען געמאכט א צורת הקבר און אויף דעם האט מען אויפגעשריבן דעם אלטן נוסח המצבה, מיר האבן געזאגט תהלים מיט גרויסע בכיות, און געבעטן בקשות פאר אונז און פאר כלל ישראל.

קערעסטירער רבי שליט"א ביים אריינגיין אין אוהל הק'
אויפן ציון פון הרה"ק רבי אייזיקל זי"ע אין די שטאט קאלעווו

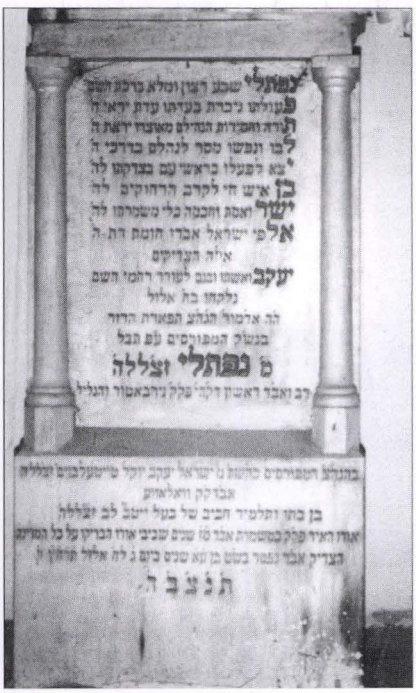
42'טער קאפיטל:

באטור יצ"ו

ונסע ונלך פון קאלעוו זענען מיר געפארן קיין באטור מתפלל צו זיין ביים אוהל פון כ"ק דודי **הרה"ק רבי נפתלי טייטלבוים זצ"ל** אב"ד דק"ק באטור.

דארט האבן מיר געפונען ווי דער אוהל איז בשלימות און גאנץ א גוטן צושטאנד, ווי אויך אינעם גאנצן בית החיים שטייען די מצבות געהעריג, נאר עטליכע מצבות זענען דארט אומגעפאלן זעט אויס פון אלטקייט.

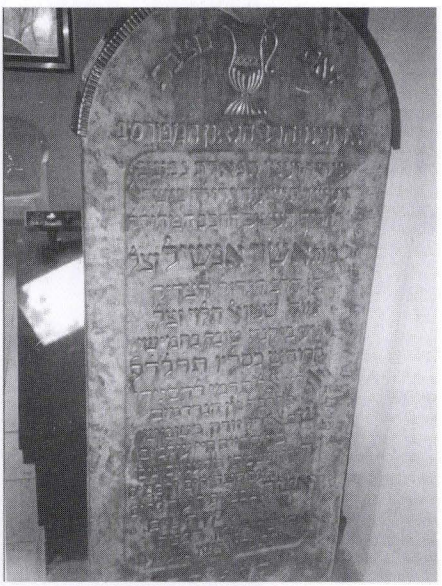
די מצבה פון הגה"ק רבי נפתלי טייטלבוים זצללה"ה
דער ערשטער באטור'ער רב זצ"ל און זיין רעבעצין ע"ה

43'טער קאפיטל:

טשענגער יצ"ו

נאכן מתפלל זיין אין באטור זענען מיר געפארן קיין טשענגער זיך משתטח זיין אויפן ציון פון כ"ק זקנינו **הרה"ק רבי אשר אנשיל יונגרייז זצללה"ה בעמה"ס מנוחת אשר.**

די מצבה פון זיידן שטייט גאנצערהייט, אבער אינעם בית החיים זענען דא זייער אסאך אומגעפאלענע מצבות, זעט אויס אז די סיבה דערפון איז וויל עס זענען דארט זייער וויניג באזוכער, און עס איז נישטא ווער עס זאל עפעס טאן אז מען זאל פארריכטן די אומגעפאלענע מצבות, מיר האבן מתפלל געווען און געבעטן פאר זיך און פאר גאנץ כלל ישראל בכל מקומות מושבותם.

מציבת הרה"ק בעל מנוחת אשר זי"ע

די מציבה פון די רעבעצין ע"ה

וואס געפונען זיך אין די שטאט טשענגער

די מצבה פון הרה"צ רבי יהונתן בנימין עסטרייך זצ"ל אב"ד טשענגער
נלב"ע בשנת תקצ"ד לפ"ק - אינעם אוהל פונעם מנוחת אשר אין שטענגער

דער קערעסטירער רבי שליט"א פארבט אפ די ווערטער אויף די מצבה פון בעל מנוחת
אשר'ס איידעם הגה"צ רבי יהושע ברוך רייניטץ זצ"ל - אין טשעטשעוויץ

מדור ו
די שטאט
דעברעצין יצ"ו

44'טער קאפיטל:

ויסעו

ווען מיר זענען ארויס פון טשענגער בית החיים, האבן מיר געזען אז עס איז שוין גאנץ שפעט, דער זייגער האט געוויזן אויף 4:30 נאכמיטאג, און מיר האבן זיך אנגעהויבן צו צואיילן, ווייל דער זמן הדלקת הנרות של שבת איז יענע וואך געווען אין 7:20, און מיר דארפן נאך פארן אומגעפער א 130 קילאמעטער ביז צו אונזער אכסניא אינעם דעברעצינער האטעל וואו מיר וועלן זיין איבער שבת.

מיר האבן זיך שנעל אריין געזעצט אינעם טעקסי און פארענדיג ערקלערט פארן דרייוער אז מיר זענען ענג אין צייט, און מיר האבן אים געבעטן, אז ער זאל פארן ווי שנעל עס איז מעגליך און דאס געזעץ ערלויבט.

אבער מיר האבן נישט אסאך אויפגעטאן מיט אונזער בקשה, און אויך נישט מיטן צוזאגן א שיינעם מתנת יד (טיפ) ווייל דער דרייוער האט אונז געגעבן צו פארשטיין אז אין אונגארן איז זייער שטרענג דער געזעץ פאר די טעקסי דרייוער, און א טעקסי טאר נישט פארן שנעלער ווי 60 קילאמעטער א שעה.

און זעענדיג אונזער איבעראשונג און שטוינונג נאכן הערן זיינע ווערטער, האט ער אונז געזאגט, עטס מוזט פארשטיין אז דער אונגארישע געזעץ איז אן אויסדרוקליכער געשעפטליכער שריט, ווייל אזוי ווי די אלע טעקסי'ס וואס קורסירן אין די אונגארישע גאסן באלאנגען פאר די רעגירונג, מוז דער טעקסי

שאפער (דרייוער) זייער אכט געבן דערויף, און אויב פאלגט ער נישט אויס דאס געזעץ, שיקט מען אים אוועק פון זיין ארבעט פלאץ, ער ווערט אויפגעזאגט, פון זיין פרנסה, ווייל ער האט שאדן געמאכט די רעגירונגס פארמעגן, און ווי עס פארשטייט זיך, דאס וויל דאך קיינער נישט, ווייל ער בלייבט דאך אן א פרנסה, און דאס געהאלט וואס ער פארדינט שוין יא, וועט ער מיט זיין אומפאראנטפארטליכן שריט אנווערן.

א גאנצן וועג האבן מיר גראדע זייער פריינדליך געשמועסט, און קוקענדיג אויפן זייגער פון צייט צו צייט, האבן מיר געמוזט אונטער יאגן דעם דרייוער אז ער זאל פארן ווי שנעל ער קען, ווייל מיר מוזן בס"ד אנקומען צו אונזער אכסניא נאך בעפאר דער שבת קודש טרעט אריין.

עס איז אונז זייער אינטערעסאנט געווען אז אויפן גאנצן וועג האבן מיר זיך נישט באגעגנט מיט א בענזין סטאנציע (געזעלין סטעישאן) וואו מען קען אנפילן די קאר מיט בענזין.

ווען מיר האבן געפרעגט דעם דרייוער די סיבה דערפון, האט ער אונז ערקלערט אז א טעקסי וואס פירט ארום געסט נעמט מיט אין זיין באגאזש (טראָנק) עטליכע קאנעס מיט בענזין, אז ער זאל האבן אויף די גאנצע נסיעה, ווייל אונטער וועגענס איז נישטא וואו צו קויפן קיין בענזין.

שמועסנדיג מיטן דרייוער האב איך אויסגענוצט די געלעגנהייט און זיך אינטערעסירט ביי אים איבערן אלגעמיינעם לעבן צושטאנד אין אונגארין.

צו אונזער איבעראשונג האט דער דרייוער געערעדט גאנץ פריי אן א מורא, ער האט דערציילט אז דאס געהאלט וואס ער

פארדינט א חודש איז 1800 פארינט (אונגארישע געלט) וואס דאס האט די ווערד פון בערך 75$ (אין אינעם שווארצן מארק $45).

אבער האט ער זיך באלד אפגערעדט אז דאס איז זייער וויניג, וויל אויב וויל איך מיר קויפן אן עלעגאנטן אנצוג, דארף איך צאלן דערפאר 2000 פארינט, און דערפאר דארף איך ארבעטן מער ווי א חודש צייט, און דעריבער איז עס ממש אן אוממעגליכע זאך, וויל מיטן מאגערן פארדינסט שטופט מען קוים א דורך די חודש'ליכע געברויכן.

אבער מיט דעם אלעם, האט דער דרייוער ווייטער פארגעזעצט, בין איך נאך פון די גליקליכע פארדינערס, וויל מיין פארדינסט איז גאנץ כמעשה, טאקע נישט צופרידענשטעליג, און מען פלאגט זיך היבש, אבער אין די צייט וואס א דורכשניטליכער ארבייטער אין אונגארן פארדינט א חודש אומגעפער פון 1300 ביז 1500 פארינט, איז דאך מיין פארדינסט פון ח"י מאות העכער און בעסער, און פארגרינגערט דאס לעבן.

כאטש די אלגעמיינע עסנווארג איז נישט צו טייער אין אונגארן, איז מען אבער גוט געצוימט מיט איינקויפן נארהאפטיגע עסן, למשל פלייש ווערט נישט געגעסן מער ווי איינמאל אדער מערסטנס צוויי מאל א וואך, און דאס אויך במדה ובמשקל זייער אויסגערעכנט.

אויפן וועג זענען מיר אריבער געפארן שטעטלעך און דערפער וואו בעפאר די צווייטע וועלט קריג האט דארט א יעדן פרייטאג נאכמיטאג געווירבעלט מיט די שבת הכנות.

אין די אידישע שטובער האט מען אנגעגרייט די געשמאקע שבת מאכלים, די מענער זענען געגאנגען אין די מקוה, די גרעסערע

קינדער האבן געטראגן דעם טשולענט צום בעקער וואס האט עס אין אויוועז געוקט, (ווי עס איז געווען אין יענע צייטן איינגעפירט) איבעראל האט מען זיך געגרייט לכבוד שבת, אויף אלע גאסן האט זיך דערקענט אז די שבת מלכתא קומט צו גיין, און יעצט איז דאס אלעס ליידער אזוי ליידיג און פוסט, עס איז נישטא דארט קיין אידיש נפש.

צו אונזער גרויס גליק האבן מיר געהאט גאר א גוטע און שנעלע נסיעה, ווייל דעם גאנצן וועג וואס מיר זענען געפארן איז אונז נישט געשטערט געוואָרן פון א אומפאראויס געזעענען שווערן טראפיק, און אויך דער דרייוער איז געווען איבעראשט פון די נישט איבער געפולטע גאסן אינעם גאנצן וועג.

אויסער איין שטערונג האבן מיר יא בייגעוואוינט אינמיטן וועג, וועז מיר האבן זיך באגעגנגט אויפן שאסיי מיט א וואגן וואס פירט שטרוי, און מיר האבן אים נישט געקענט איבער יאגן, האט ער אונז אפגעשטעלט, אבער עס איז נאר געווען אויף א קליינע שטרעקע, ביז מען האט עס אריבער געיאגט.

לויט ווי דער דרייוער האט אונז דערציילט שטייען אויף פילע ערטער פאליצייאנטן וואס שטעלן אפ יעדע אנקומענדיגע קאר, זיי בעטן און קאנטראלירן די "טרייבן-ערלויבעניש" פונעם דרייוער (לייסענס), און אויך די אלע אנדערע שריפטן וואס יעדער בירגער מוז בייַ זיך האבן שטענדיג.

זעט אויס אז דער היילִיגער שבת האט אויף אונז מגין געווען, און מיר זענען אין דעם היינטיגן פרייטאג נישט אפגעשטעלט געוואָרן אינעם גאנצן וועג וואס מיר זענען א דורכגעפארן, און מיר זענען בסייעתא דשמיא אנגעקומען בעציטענס צו אונזער אכסניא, זיך צו קענען צורישן לכבוד שבת קודש.

45'טער קאפיטל:

שבת קודש אין דעברעצין

בחסדי השי"ת זענען מיר אנגעקומען קיין דעברעצין אין אונזער אכסניא אינעם האטעל אום 6:50 גענוי א האלבע שעה בעפאר שבת, מיר זענען איילענדיג אריין אין האטעל, אנגעגרייט דעם שבת טיש, אפגעברענט די ליכט, אפגעשוירן די נעגל, און איבער גענטאן די בגדים לכבוד שבת מלכתא.

באלד נאך ליכט צינדן בין איך געגאנגען אין שול צום דאוונען, איך בין נישט געגאנגען מיטן שטריימל אויף די גאס, ווייל די אידן האבן מיך געבעטן צופרי ביים דאוונען אז איך זאל נישט מאכן קיין אויפאלענדע זאכן, האב איך זיי צוליב געטאן, און נישט געגאנגען מיטן שטריימעל אויף די גאס.

אין שול האב איך מיך באגעגענט מיט ר' אברהם צבי ווייס נ"י וואס וואוינט אין בארא פארק, און איז אויך געקומען קיין אונגארן משתטח צו זיין אויף קברי אבותיו וואס ליגען אינעם בית החיים פון די שטאט באטור.

ביים דאוונען זענען מיר געווען 16 מתפללים און דער יונגסטער איז געווען א בחור'ל פון 14 יאר, קיין קינדער זענען בכלל נישט געווען.

כאטש די ארטיגע אידן זענען זייער פריינדליך געווען צו די געסט וואס קומען אין זייער שטאט, אבער קיינער פון זיי פרובירט נישט אמאל צורופן פון די געסט צו זיך אויף שבת, ווייל זיי ווייסן אז די געסט וואס זענען עכטע ערליכע ארטאדאקסישע

אידן און זענען שטרענגע שומרי שבת וועלן נישט עסן ביי זיי, און דעריבער דארף וויסן יעדער איד וואס פארט אין די ערטער אז מען זאל זיך נישט פארלאזן אז מען וועט זיי רופן אויף שבת. נאר מען דארף זיך מיטנעמען פון אינדערהיים אלע מאכלים.

אהיימקומענדיג אין האטעל צימער, איז געווען אנגעגרייט דער טיש מיט א שיינעם שבת טישטוך און דערויף איז זענען געווען די צוגעדעקטע חלות, וויין, כוס של קידוש, זאלץ, און אנדערע געברויכן לכבוד שבת קודש, און מיר האבן געפראווט די שבת סעודה דזעיר אנפין מיט בשר ודגים ושאר מטעמים לכבוד היום, דערנאך געזינגען זמירות כמנהג אבותינו, און נאך געקענט עוסק זיין בלימוד ובקדושת השבת עטליכע שעה.

שבת צופרי בין איך שוין געגאנגען 7:30 צופרי אין שול, ווייל דאס מנין שטעלט זיך דאוועננען אום 8:00 א זייגער, און איך האב נאך געוואלט גיין פארן דאוועננען אין מקוה.

צו די באשטימטע צייט האט מען זיך געשטעלט דאוועננען, און 9:30 האט מען שוין געזאגט עלינו לשבח נאך תפלת מוסף, איך בין נאך געבליבן אין שול און אזוי ווי עס איז געווען אזוי פרי, בין איך געמיטלעך אנגעגאנגען מיט מיין סדר היום של שבת קודש אזוי ווי אינדערהיים.

נאכן ענדיגן די תפילות, מזמורים, און אנדערע לימודים, בין איך צוריק צום האטעל וואו די רעבעצין האט שוין שיין אנגעגרייט דעם שבת טיש.

מיר האבן געמאכט די שבת סעודה עתיקא קדישא מיט אלע מאכלי שבת אזוי ווי אינדערהיים, און געזינגען די זמירות בכיסופין, און נאכן בענטשן וועט עס איז שוין געווען נאכמיטאג

צייט זענען מיר ארויס כאפן א שפאציר אויף די געווען דעברעצינער אידישע גאסן.

מיר האבן געריכטעט אונזערע טריט צו די אמאליגע אידישע גאסן (60) **"האטוואן"** (JOZSEF KIRALY) **"יאזשעף קיראלי"** (SIMONFI) **"שימאנפי"**, וועלכע האבן מיט עטליכע צוואנציג יאר צוריק געשפראדלט מיט די פילע אידישע איינוואוינער וואס האבן דארט געפירט אן עכט אידיש לעבן און זענען געווען ערליכע אידן שומרי שבת, וועלכע האבן ערצויגן זייערע דורות אנצוהאלטן די דריי עמודים תורה עבודה און גמילות חסדים אויף וואס די וועלט שטייט.

און יעצט זענען זיי ליידער פוסט און ליידיג, מען זעט דארט נישט קיין איין איינציגן איד, די גאסן זענען ליידיג און די הייזער זענען אויך כמעט אינגאנצן פארלאזט, און זענען ניטאמאל ראוי מען זאל וואוינען דערינען.

אין דעם מצב געפינען זיך אלע אלטע הייזער, און נאר די נייע הייזער וואס די רעגירונג האט געבויעט די הייזער, זענען גוט געאייגענט צו וואוינען דערין, ווייל זיי ווערן דורך די רעגירונג געהאלטן אין ארדענונג.

מיר האבן באטראכט געוויסע הייזער וואס מיר האבן נאך געדענקט אז מיט א צוואנציג יאר צוריק האט מען נאך געהעריג געוואוינט דערין, און זענען געווען אין זייער א גוטן צושטאנד, אבער יעצט האבן מיר זיי געזען בחורבנם, זיי זענען פארלאזט און אסאך הייזער געפינען זיך יעצט אין אן ערגערן צושטאנד ווי ווען זיי זענען געווען באוואוינט.

נאכן מקיים זיין דעם שינה בשבת תענוג, מיט ביידע פשטים,

סיי געשלאפן און סיי געלערנט, האבן מיר געמאכט א ברכה אויף פירות , ווי מען פירט זיך כדי משלים צו זיין די מאה ברכות, און איך בין געגאנגען אין שול צו תפלת מנחה און סעודה שלישית דזעיר אנפין.

ווען מען האט זיך געשטעלט דאוונען זענען מיר געווען 12 אידן, און צו מיין גרויס וואונדער זענען געווען אזעלכע וואס זענען צופרי נישט געווען ביים דאוונען, און ווידער געווען אזעלכע וואס זענען צופרי געווען און יעצט נישט געקומען.

ביז א קורצע צייט איז מיר אלעס פארענטפערט געווארן, ווען צו מיין פראגע האט מיר איינער ערקלערט אז די וועלכע זענען צופרי נישט געווען, איז די סיבה ווייל זיי האבן ליידער געמוזט גיין צו די ארבעט, און האבן נישט געקענט מיט האלטן די תפלות אין שול, אבער פונדעסטוועגן יעצט ווען זיי זענען שוין אהיים געקומען פון די ארבעט, קומען זיי אין שול אריין.

מען האט זיך געוואשן און געזעצט צום טיש, און אזוי ווי איינגעפירט איבעראל האט מען דא אויך געזינגען זמירות, צו מיין שטוינונג האט איינער פון די וואס האבן נעבעך היינט געארבעט, געזינגען דעם מזמור "אודה", און דער וואס איז געזיצן נעבן מיר האט מיר געזאגט אז דער זינגער האט א חזקה יעדע וואך צו זינגען דעם מזמור, און אויב וועט מען אים נישט לאזן זינגען וועט ער מער נישט קומען אין שול, און עס וועט נישט זיין קיין מנין.

דאס ארץ האט מיר ממש געבלוטיגט הערנדיג מיט וואס פאר א מנין מיר דאוונען, אבער באלד דערויף האט מיך ארום געגומען חרטה געפילן טראכטענדיג און בעטענדיג ראה ה' והביטה, קוק דיך צו הייליגער באשעפער, און האב רחמנות אויף דיינע צובראכענע קינדער וואס ווילן נעבעך דיך דינען, נאר שאור

שבעיסה מעכב, זיי מוזן דאך האבן פרנסה, ירחם ה' עליהם ויצילם.

נאכן זינגען די זמירות האט דער שוחט אויפגעטרעטן מיט עטליכע ווערטער, עס האט געהייסן אז ער גייט זאגן דברי תורה, אבער לא מיני' ולא מקצתי'.

איך האב מיך דערמאנט אין א גוט ווארט וואס איך האב אמאל געהערט, אז א מגיד האט געהאלטן א דרשה, אבער ביי די ענדע אין די אונטערשטע שורה האט ער גארנישט ארויס געברענגט מיט זיין גאנצע דרשה.

האט דערויף א גדול געזאגט – יעצט איז מיר פארענטפערט געווארן וואס שלמה המלך זאגט אין קהלת (פרק ג') לכל זמן ועת, יעדע זאך האט א געוויסע צייט, עת לחשות ועת לדבר – עס איז דא א צייט וואס מען דארף שווייגן און א צייט וואס מען דארף רעדן, דארף מען דאך פארשטיין שלמה המלך'ס רייד, אין די פריערדיגע פסוקים וואס ער רעכנט אויס און שטעלט צוזאמען פארלעך, איז ביי יעדן דא א דרך הממוצע – א מיטל וועג, למשל ער זאגט עת ללדת ועת למות – עס איז א צייט צו געבויערן און א צייט צו שטארבן, און דער דרך הממוצע איז - נישט געבוירן און נישט שטארבן, און אזוי ווייטער ביי די אנדערע מאמרים, אבער ביים מאמר פון עת לחשות ועת לדבר וואס איז דער דרך הממוצע? אדער רעדט מען אדער שווייגט מען.

יעצט אבער - זאגט דער גדול - נאך די דרשה פון דעם מגיד איז מיר גוט פארענטפערט געווארן דער מאמר, ווייל ער האט דאך ממש גארנישט געזאגט, אבער ער איז אויך נישט שטיל געשוויגן, וד"ל.

זעכציג מינוט נאך די שקיעה זענען אלע וואס זענען געווען ביי

שלוש סעודות אריין אין שול, צו מעריב דאוונען (דעם זמן האבן זיי באקומען פון די אידישע געמיינדע אין פעסט) און באלד נאכן דאוונען איז זיך יעדער געגאגנען צו זיין ריכטונג.

גייענדיג צום האטעל בין איך געווען פארטראכט אין מיינע געדאנקען איבער די שוואכע אידישע אומשטענדן וואס איך האב בייגעוואוינט דער שבת.

פלוצלינג כאפ איך מיך אויף הערנדיג ווי מען באגריסט מיך מיט א היימישן **"גוטע וואך"**, און קוקענדיג ווער דער באגריסער איז, האב איך געזען ווי א קעגן איבער מיר שטיין אן עלטער פאר פאלק, וואס נאר דורך זייער רעדן האב איך פארשטאנען אז זיי זענען אידן.

זיי האבן מיך מיט א זאפטיגן אידיש געפרעגט פון וואנעט קומט אן ערליכער איד?, און אויב איז ערלויבט צו פרעגן דעם ציל פון אייער באזוך אין אונגארן?.

האב איך זיי גענטפערט על ראשון ראשון, און ווען זיי האבן געהערט אז מיין יעצטיגער באזוך איז זיך משתטח צו זיין אויף קברי אבות, האבן זיי מיט נייגעריגקייט געפרעגט, איז ערלויבט צו ווייסן ווער אייערע עלטערן זענען געווען און וואו האבן זיי געוואוינט אין אונגארן.

דערווייל זענען מיר אריין אין א שמועס, און ווען זיי האבן געהערט דעם נאמען פון מיינע עלטערן, האב איך באמערקט ווי עס ערוועקט זיך אין זיי דאס אידישע הארץ, דער אידישער פייערדיגער פינק האט מיט אמאל אויפגעצאנקט.

מיט טרערן אין די אויגן האבן זיי געזאגט **'מיר געדענקען זייער גוט אייערע עלטערן, זיי האבן דאך דא געוואוינט אין די**

שטאט' און מיט נאסטאלאגיע און בענקשאפט האט ער ווייטער פארגעזעצט **'מיין טאטע וואס איז געווען אן עכטער שומר תורה און מצות, און האט געדאוועט אין די ארטאדאקסישע שול, פלעגט זייער אסאך אריין גיין צו אייער טאטענס שטוב'.**

א מינוט איז געווען שטיל, מיר ביידע זעמער געווען פארטראכט און די פארגאנגענהייט, מיט אמאל האט ער געפרעגט ווי איך שטיי איין דא אין די שטאט, און הערנדיג אז איך שטיי איין אינעם האטעל, און אז איך גיי יעצט צו מיין אכסניא מאכן דארט הבדלה, האבן זיי מיך געפרעגט אויב איך וועל זיי ערלויבן מיט צו גיין הערן הבדלה, און מיר האבן צוזאמען געשפאנט צום האטעל, און גייענדיג האבן זיי מיר געזאגט אז זייער משפחה נאמען איז "בוים".

אויפן וועג האב איך מיך געפונען אין א גרויסן קלעם, ווייל ביידע זענען געווען גלויי ראש – אויפגעדעקטע קעפ, און איך האב דאך נישט געקענט מאכן די ברכת הבדלה ווען דער קאפ פון די פרוי איז נישט געהעריג צוגעדעקט, און איך האב ממש נישט געוואוסט וואס צו טאן אין די סיטואציע, איך האב דאך נישט געוואלט חלילה פארשעמען א אידישע טאכטער, און דערצו מצער זיין אידישע פארווארפענע נשמות.

צו מיין איבעראשונג, האבן זיי ביידע באלד ביים אריינקומען צו אונזער האטעל צימער – געבעטן עפעס א צודעק מיט וואס זאלן קענען באדעקן זייער בלויזן קאפ, און הערנדיג ווי איך מאך הבדלה, האבן זיך טרערן געגאסן פון זייערע אויגן, זעט אויס אז עס האט זיי דערמאנט די פארגאנגענהייט אין זייערע עלטערן'ס אידישע שטוב, וואו מען האט יעדן מוצאי שבת געמאכט הבדלה אזוי ווי אין א יעדע אידישע שטוב.

באלד וועו איך האב געגדיגט הבדלה, האבן זיי זיך זייער באדאנקט און מיט א געשטיקטן האלז פון געוויין האבן זיי אונז אנגעוואונטשן **'א גוטע וואך' 'א געזונטע וואך'** און זענען ארויס ווייטער פארזעצן זייער וועג.

צופרי בין איך גאנץ פרי געגאגען אין שול אריין, איך האב געוואלט כאפן דעם מנין, און וואס פריער זיך צוריק קערן אין האטעל, אז מיר זאלן קענען אויספירן דעם אנגעגרייטן פלאן און ווייטער פארזעצן אונזער באזוך אויף די מקומות הקדושים אין אייראפע, ווייל יעדע מינוט איז דאך טייער.

איז אבער מיין פלאן נישט געווען געראטן, איך האב ליידער נישט געטראפן קיין מנין מתפללים, און ווארטענדיג ביז זיבן אזייגער און זעענדיג אז עס מאכט זיך נישט קיין מנין מתפללים, האב איך געמוזט דאוונען ביחידות, און דערנאך האבן מיר געגומען דעם צוג (באן) און מיר זענען געפארן צו די שטאט טאקיי.

46'טער קאפיטל:

די ארטאדאקסישע קהלה

א טייל פון דעם קאפיטל האב איך געשריבן און געשיקט פאר הרב יונה לאנדא שליט"א וועו ער האט מיט א לענגער ארטיקל באשריבן א טייל פון אונגארן'ס אידישע היסטאריע.

נאכדעם וואס איך האב שוין באשריבן א טייל פונעם אידישן לעבן אונטערן אייזערנעם פארהאנג, איז נישט מער ווי רעכט צו בעשרייבן אין קורצע שטריכן דאס אידישע לעבן אין די שטאט דעברעצין מקום מגורי אבותי זצ"ל.

מדור ו' - די שטאט דעברעצין יצ"ו

די שטאט דעברעצין איז בריים באקאנט אין די אידישע וועלט אלס א שטאט וואס איז בימים ההם פאר די צווייטע וועלט קריג געווען א עיר מלאה חכמים, און עס האבן געוואוינט דארט אומגעפער א צען טויזענט אידישע נפשות.

אין די שטאט איז געווען א הערליך שיינע און גרויסע **ארטאדאקסישע קהילה** וואס האט זיך אפגעטיילט פון די שטאטוסקווא געמיינדע וועלכע האבן ליידער אפגעטרעטן פון דרך אבותיהם און האבן איינגעפירט פארשידענע ענדערונגען אינעם אידישן לעבן, איבערהויפט אין די רוחניות'דיגע ענינים.

די ארטאדאקסישע אידן וואס זענען געווען שומרי תורה ומצוות האבן געדאוועט אין די גרויסע אשכנז'ישע שול וואו מען האט מדקדק געווען בקלה כבחמורה, און זיך געפירט אזוי ווי אונזערע עלטערן און רבי'ס האבן אונז געלערנט, אן צו ענדערן קיין קוצו של יו"ד.

אויך האט די ארטאדאקסישע קהילה פארמאגט א מעיין מקוה, און לויט ווי מען האט נאכגעזאגט האט **הגה"ק רבי אברהם יושע פריינד זצללה"ה** פון נאסויד מעיד געווען אז די מקוה איז איינע פון די כשר'סטע מקוואות אין אונגארן.

נאך א בית המדרש איז געווען אין די שטאט דער **"קאסאנער בית המדרש"** וואו עס האבן געדאוועט חסידישע אידן, און אין די הייליגע טעג איז דארט געווען דער שליח צבור צו די תפלות מוספים הרה"ח **ר' יצחק אייזיק ווינבערגער** ז"ל הי"ד.

די מונקאטשער חסידים וואס האבן געוואוינט אין דעברעצין האבן געדאוועט אינעם בית המדרש **"עץ חיים"**.

אין די געגענטן אין די שטאט זענען געווען נאך דריי חסידישע

רבי'שע שטיבלער.

א) רבי יעקע'לעס בית המדרש - וואס איז געווען אן אייניקל פון רבי ר' מרדכי'לע פון נאדבארנער זי"ע.

ב) רבי משה מנחם'ס בית המדרש - וואס איז געווען א ברודער פארן רבי יעקע'לע.

ג) רבי נפתלי'ס בית המדרש - דאס בית המדרש פון **אאמו"ר זצ"ל** וואס איז געווען אן אייידעם פון **רבי אברהם'עלע שטיינער** זצללה"ה בן הרה"ק **רבי ר' ישעי'לע קערעסטירער** זי"ע, און אזוי ווי אאמו"ר איז מצד אביו הגה"צ **רבי רפאל** זצ"ל אב"ד בערבעשט געווען אן אייניקל פון הגה"ק בעל ייטב לב זצללה"ה סיגעטער רב, האבן אין זיין בית המדרש געדאווענט פילע חסידי סיגעט - סאטמאר וואס האבן געוואוינט אין דעברעצין, און פלעגן זיך צוזאמען נעמען יעדן פרייטאג צו נאכט צום טיש, און מוצאי שבת קודש צו די מלוה דמלכא וואו עס האבן א טייל געגומען מסלתה ומשמנה פונעם חסידישן קרייז.

ר' יונה לאנדא באטאנט אין זיין ארטיקל "מיין זיידע הרה"ח **ר' וואלף לאנדא** ז"ל האט אויך קיינמאל נישט פארפעלט קיין פרייטאג אדער יו"ט נאכט וויי אויך נישט קיין מלוה דמלכא - ביי **רבי נפתלי גרויס** זצ"ל.

אין די שטאט איז געווען א שיינע תלמוד תורה פון זעקס כתות, און איז געשטאנען אונטער די אויפזיכט פון די ארטאדאקסישע קהילה, און יעדע כתה האט געהאט איר קביעות'דיגן מלמד.

א"ב כתה - הרה"ח **ר' חיים געלב** ז"ל

כתה ב' - הרה"ח **ר' ברוך קליין** ז"ל דער טאטע פון הרה"ח **ר' זינדל קליין** ז"ל, וועלכער האט נאך די פטירה פון זיין טאטען

מדור ו' - די שטאט דעברעצין יצ"ו

בשנת תש"א לפ"ק איבער געגומען און ממשיך געווען ללמד תורה לעמו ישראל.

כתה ג' - הרה"ח **ר' אהרן ראטה** ז"ל.

כתה ד' - הרה"ח **ר' חיים יושע פאליק פאלקאוויטש** ז"ל - דער טאטע פון הרה"ח **ר' שלמה מנשה** (נ"י) ז"ל פון קרית יואל יצ"ו, וואס איז א מרביץ תורה שוין עשרות בשנים.

כתה ה - הרב **ר' חיים פסח פעטמאן** זצ"ל הנקרא האטהאזער רב - דער טאטע פונעם באקאנטן שרייבער הרה"ח **ר' דוב** (נ"י) ז"ל.

כתה ו' - די העכסטע כתה - הרה"ח **ר' יצחק אייזיק ווינבערגער** ז"ל הי"ד - דער טאטע פון הרה"ח **ר' חיים שמעון ווינבערגער** (נ"י) ז"ל.

זייענדיג די איינציגסטע תלמוד תורה אין די שטאט, האבן דארטן געלערנט קינדער פון פארשידענע היימען, אבער דאס לערנען איז געווען על טהרת הקודש.

ווי עס איז געווען איינגעפירט האט מען פארמיטאג געלענט לימודי קודש, און אין די נאכמיטאג שעה'ן לימודי חול, לויט די פארשריפטן פון די אונגארישע רעגירונג.

אזוי ווי די חסידישע משפחות וואס האבן געהאט קינדער אין די תלמוד תורה האבן נישט געוואלט אז זייערע קינדער זאלן לערנען מיט קינדער וואס קומען נישט פון עכט חסידישע היימען, האבן זיי באלד ווען אאמו"ר רבי נפתלי זצ"ל איז אנגעקומען בשנת תרצ"ב קיין דעברעצין, זיך געוואנדן צו אים און פארגעלייגט זייער פראבלעם.

האט אאמו"ר **הרה"צ רבי נפתלי זצ"ל** גלייך געגרינדעט א

פריוואטן חדר און האט פון די שטאט אוהעל יצ"ו געבראנגט קיין דעברעצין א פריוואטן מלמד הרה"ח **ר' יעקב סאמעט** ז"ל הי"ד וואס זאל לערנען מיט די דעברעצינער קינדער.

ביים חסידישן פריוואטן מלמד האבן געלערנט אומגעפער א צוואנציג קינדער צווישן זיי **ר' צבי לאנדא** ז"ל (א פעטער פאר הרב יונה נ"י), הרה"ח ר' **פנחס עסטרייכער** (נ"י) ז"ל ואחיו יבלחט"א הרה"ח **ר' דוד** נ"י, **הרב ישעי' גרויס** שליט"א, ואחיו **הרב רפאל** ז"ל, הרה"ח **ר' עזריאל יחיאל לעווי** ז"ל, הרה"ח **ר' בערל ראזענצווייג** נ"י, הרה"ח **ר' משה לייב** ואחיו הרה"ח **ר' ישעי' טעפער** נ"י, און נאך חשוב'ע תלמידים.

א שטיקל צייט שפעטער ווען עס זענען נתרבו ספסלי התלמוד תורה, האט מען געבראנגט נאך א מלמד **הרה"ח ר' בעריש קעסלער** ז"ל הי"ד - דער שווער פון הרה"ח **ר' משה היללער** (נ"י) ז"ל, וועלכער האט געלערנט מיט די גרעסערע קינדער ביז זענען געאייגענט געווען צו גיין לערנען אין א ישיבה,

אזוי האט עס אנגעהאלטן ביז די צווייטע וועלט מלחמה יארן, ווען די איינוואוינער פון די שטאט דעברעצין זענען א טייל פון זיי דעפארטירט געווארן קיין דייטשלאנד, א טייל קיין ווינער ניישטאט אין עסטרייך, און דערנאך א טייל קיין בערגן בעלזן - טרעזענשטאט, וואו בחסדי ה' איז מען בעפרייט געווארן און ארויס מעבדות לחרות.

ווען אאמו"ר איז בחודש חשון תש"ה לפ"ק ארונטער געבליבן אין די שטאט דעברעצין פון א מונקא טאבאר טראנספארט, האט ער גלייך צו געשיט אין זיין שטוב א קאך מיט גרויסע כלים וואו מען זאל קאכן פאר די בעפרייטע אידן וואס וועלן צוריק קומען אדער נאר דורכפארן די שטאט דעברעצין, זאלן זיי האבן וואו צו

עסן א כשר'ע מאלצייט.

און ווען מיט עטליכע וואכן שפעטער זענען בעפרייט געווארן פילע אידן, און האבן זיך צוריק געקערט קיין דעברעצין, האבן זיי שוין דארט געטראפן איינגעארדענט כמעט אלעס וואס א איד דארף צו האבן.

איבערהויפט זענען אין די שטוב פארביי געגאנגען פילע אידן וואס זענען נארוואס בעפרייט געווארן דורך די רוסן, און דורך גייענדיג די שטאט דעברעצין, האבן זיי זיך מחי' נפשות געווען מיט די אש"ל וואס אאמו"ר האט זיי צוגעשטעלט, און יעדן איינעם אויפגענומען מיטן פאסיגן כבוד.

אזוי ארום האט זיך צוביסלער צוריק געגרינדעט דאס קהל'ישע לעבן אין דעברעצין, וואו מען האט זיך ווייטער געפירט בדרך אבותינו ורבותינו הסלולה לנו מדור דור.

לויט ווי עס האט זיך ארויס געשטעלט, זענען אלע חסידישע אידן וואס זענען לעבן געבליבן נאך די ביטערע מלחמה, צוריק געקומען צו זייער היים קיין דעברעצין, צווישן זיי אויך די משפחה פון **אאמו"ר קערעסטיר - בערבעשטער רבי זצ"ל**, ווי אויך די משפחה פון **הרה"ח ר' אהרן טייטלבוים** (שליט"א) **ז"ל**, די משפחה פון הרה"ח **ר' משה אלי' עסטרייכער** ז"ל, די משפחה פון **הרה"ח ר' וואלף לאנדא ז"ל**, אויך דער אלטער דעברעצינער רב **הרה"ג רבי שלמה שטראסער זצ"ל**, וואס איז שפעטער געפארן קיין ארץ ישראל און דארט אויסגעלעבט זיינע באשערטע יארן, דער דיין הרה"ג **רבי וואלף ראזענבערג זצ"ל**, אויך יבלחט"א דער היינטיגער דעברעצינער רב **הרה"ג רבי משה שטערן** (שליט"א) **זצ"ל** (איין אייניקל פון הרב שטראסער זצ"ל), און דאס אידישע לעבן האט ווייטער געשפרודלט אין דעברעצין.

אין אנפאנג פון שנת תש"ו לפ"ק האבן זיך געהערט קלאנגען אז מען זאל נישט פארבלייבן אין אוגארן, איבערהויפט האבן די אידישע אפיצירן אינעם רוסישן מיליטער - געווארנט אז מען זאל זען ווי שנעלער אפציען פון אונגארן, ווייל די רוסן וועלן נישט לאזן אז מען זאל קענען אין די עפנטליך פירן א אידיש לעבן, אזוי ווי עס איז געווען איינגעפירט בעפאר די מלחמה.

איינזענדיג אז עס האלט ביי זמן פליטתנו, האבן זיך באלד ארגאניזירט עטליכע משפחות און גרייט געמאכט צו גיין אין וועג אריין, מיט א חשבון זיך א דורך צו שווערצן די גרענץ פון אונגארן און אנקומען קיין דייטשלאנד, פון וואו מען וועט קענען ווייטער פארזעצן די נסיעה קיין ארץ ישראל אדער קיין אמעריקא.

אאמו"ר הגה"צ רבי נפתלי זצ"ל האט צוזאמען געזומען זיין גאנצע משפחה און ויסעו, אזוי אויך **הרה"ח ר' אהרן ט"ב ז"ל** מיט זיין משפחה, **הרה"ח ר' שלמה מנשה פאלקאוויטש ז"ל** און נאך משפחות זענען געווען פון די ערשטע וואס האבן פארלאזט אונגארן און שפעטער געפארן קיין אמעריקא.

ר' יונה לאנדא דערציילט ווייטער - אז אזוי ווי מיט א צייט שפעטער איז שוין נישט געווען מעגליך צו פארלאזן אונגארן, און זיין זיידע ר' וואלף מיט זיין משפחה זענען נאך דארט געווען, אבער מיט גאר גרויסע ניסים איז זיי געלונגען לעגאלערהייט ארויס צו פארן פון אונגארן.

ביז ענדע יאר פון תש"ח לפ"ק איז שוין כמעט נישט געבליבן קיין חסידישע אידן אין די שטאט דעברעצין, און ווען די רוסן האבן איבער גענומען די גאנצע רעגירונג, איז שוין אוממעגליך געווען צו האלטן אידישקייט, איבערהויפט האט זיך עס דערקענט ביום השבת קודש, ווען מען איז געווען געצווינגען צו ארבעטן

אויך אום שבת, אויב נישט האט מען באלד אויפגעזאגט פון די ארבעט און מ'איז געבליבן אן קיין פרנסה.

אין די שטאט דעברעצין זענען נאך יא געווען שומרי שבת כהלכתה, ווייל דארט איז געווען א קנעפל פאבריק וואו מען האט ערלויבט נישט צו ארבעטן ביום השבת, און דער וואס האט געהאט מסירת נפש פאר אידישקייט איז געאגנגען אהין ארבעטן, ווייל דארט איז נאך מעגליך געווען זיך ארויס צו דרייען פון ארבעטן אום שבת.

ליידער זענען זייער ווייניג געווען די וועלכע האבן דאס געקענט באווייזן, און אזוי איז עס אנגעגאנגען עטליכע יאר, ביז שנת תשט"ז לפ"ק (למספרם 1956), ווען עס איז געווארן אין אונגארן אן אויפשטאנד קעגן די רעגירונג, און דעמאלטס ווער עס האט נאר געקענט האט געמאכט א פליטה און אנטלאפן פון אונגארן, און נאר עלטערע מענטשן אדער אזעלכע וואס עס איז זיי שווער געווען צו נעמען דעם וואנדער שטעקן אין די האנט, זענען פארבליבן אין אונגארן, וואו דאס אידישע לעבן איז זייער שטארק שוואך געווארן.

ר' יונה שרייבט אין זיין היסטארישן ארטיקל א אינטערעסאנטע באמערקונג, עטליכע יאר (פון תשט"ז ביז תשכ"ד) האט זיך א איד נישט געוואגט אריין צופארן קיין אונגארן, איבערהויפט האט זיך א חסידישער איד נישט געטרויעט אהין צופארן.

דער ערשטער חסידישער איד וואס איז אין יאר תשכ"ד לפ"ק געפארן קיין אונגארן איז געווען דער היינטיגער קערעסטירער-בערבעשטער רבי **הרב ישעי' גרויס שליט"א** מיט זיין רעבעצין שתחי' וואס זענען געפארן משתטח צו זיין אויף קברי אבות.

זיי זענען באלד געפארן קיין דעברעצין מיטן ציל אנצוקומען צו די דערנעבענדיגע שטאט ש. אודווארי וואו עס איז מנו"כ פון די רעבעצינס עלטערן הגה"צ **רבי שמואל דוד קרויז** זצ"ל אודווארי רב.

און אזוי איז געווען באשריבן אין "דער איד" די נסיעה בשנת תשכ"ד לפ"ק.

צו ערשט זענען זיי געפארן על ציון חותנו זצ"ל אין די שטאט ש. אודווארי וואו זיי האבן געטראפן חרוב דאס גאנצע בית החיים, די מצבה פון אודווארי רב זצ"ל איז געווען אומגעווארפן, און קיין סימן פונעם אוהל האט מען נישט געזען.

באלד האבן זיי באשטעלט א בעל מלאכה מ'זאל פארריכטן די מצבה, און עס צוריק פלאצירן על מקומו, און דעם ציון האבן זיי געהייסן ארום נעמען מיט א שטארקע אייזערנע צוים.

פון דעמאלטס (שנת תשכ"ד) פארן זיי יעדעס יאר אויף קבר אבות קיין אודווארי, און דערפאר איז דער ציון אפגעהיטן.

פון אדווארי זענען זיי געפארן קיין קערעסטיר, זיך משתטח צו זיין אויפן ציון הקדוש פון - קערעסטיר בערבעשטער רבינס זיידע - הרה"ק רבי ר' ישעי'לע פון קערעסטיר זי"ע (נאך וועמען דער רבי הייסט), און די אנדערע זיידעס און באבעס צדיקים וצדקניות וואס געפינען זיך אינעם אוהל הקדוש.

מיר וועלן אויסרעכענען דעם סדר ווי אזוי מען ליגט אינעם אוהל הקדוש אין קערעסטיר (פון רעכטס אויף לינקס).

דער קערעסטירער רב הרה"ג **רבי משה גינז** זצ"ל.

הרה"ג **רבי רפאל גרויס** זצ"ל אב"ד בערבעשט (דער טאטע פונעם

קערעסטיר - בערבעשטער רבי הגה"צ רבי נפתלי זצ"ל) וואס איז ביי די ערשטע וועלט מלחמה (תרע"ד - תרע"ח לפ"ק) געפירט געווארן קיין קערעסטיר, אין בשנת תרע"ז איז ער דארט נפטר געווארן, האט מען אים גע־לייגט נעבן קערעסטירער רב.

הרה"צ **רבי יצחק יונה וויינשטאק** זצ"ל - דער שווער פון הגה"ק רבי ישעי'לע.

הרבנית הצדיקת **מרת שרה** ע"ה - אשת הרה"ק רבי ישעי' זצ"ל מקערעסטיר.

הרה"ק **רבי ישעי'לע שטיינער** זצ"ל מקערעסטיר.

בנו: הרה"ק **רבי אברהם'עלע שטיינער** זצ"ל (דער טאטע פון אמה של מלכות די אלטע קערעסטיר בערבעשטער רבעבעצין הרבנית מלכה (שתליט"א לאורך ימים ושנים).

ווען זיי זענען אנגעקומען אינעם קערעסטירער בית החיים האבן זיי געזען דעם גרויסן חורבן ווי אלעס איז חרוב ונחרב, קיין אוהל נישט געזען, און אלע מצבות וואס זענען געווען אינעם אמאליגן אוהל זענען צובראכן, און צו־ווארפן ארום און ארום.

זיי האבן גלייך זיך געזומען צו די ארבעט, צו ערשט האבן זיי צוזאמען געקליבן אלע שטיקער פון די צובראכענע מצבות, און יעדעס שטיקל שטיין געלייגט אויף זיין ארט, און ליידער האבן געפעלט פילע שטיקלעך פון די מצבות.

זיי האבן געברענגט א בעל מלאכה וואס האט צוזאם צעמענטירט אלע מצבות, און די ווערטער האט מען איבערגעשריבן, אזוי אז יעדע מצבה איז געשטעלט געווארן אויפן ריכטיגן ארט ווי ווייט עס איז מעגליך געווען.

פון דעמאלס אן פארן זיי יעדעס יאר אויך קיין קערעסטיר,

וואו מען האט מיט די הילף פון די פעסטער קהלה אויפגעבויעט א געהעריגן אוהל (אזוי ווי עס איז געווען בעפאר).

אין שנת תשל"ז ווען הרב ישעי' מיט זיין רעבעצין זענען ווי יעדעס יאר אנגעקומען קיין קערעסטיר אינעם אוהל האבן זיי באמערקט אז עס גייט נאך רויער פון די האלצערנע ארונות וואס זענען געלעגן אויף די קברים אינעם אוהל, און זענען נארוואס פארברענט געווארן, זענען זיי צוגעגאגנען צו ארבייטערס וואס האבן געארבעט נעבן בית החיים, און זיי געפרעגט אויב זענען גרייט אנצונעמען ארבעט, און זענען אריבער געקומען צום אוהל וואו מען האט געמאכט א פלאן ווי אזוי צו מאכן צעמענטענע ארונות ארום אלע קברים.

נאכן אפשמועסן די פרייז האט זיי **הרב ישעי' גרויס שליט"א** געגעבן דעם האלבן סכום געלט וואס זיי האבן געבעטן פאר די גאנצע ארבעט, און די בעלי מלאכה האבן טאקע אנגעהויבן צו ארבעטן, אבער האבן נישט פארענדיגט.

ויהי מקץ שנתים ימים - מיט צוויי יאר שפעטער איז דורך די השתדלות פון **הרה"ח ר' מנחם מענדל רובין ז"ל** פארענדיגט געווארן די ארבעט פון די צעמענטענע ארונות ארום אלע קברים.

כעבור כמה שנים - מיט עטליכע יאר שפעטער האט מען בהשתדלות פון ילידי וחסידי קערעסטיר **הרבני ר' שלמה רידער** (נ"י) **ז"ל** און זיינע **ברידער שיחיו** און **משפחת ראזענוואסער שיחיו** - געמאכט א שיינעם גדר ארום דעם גאנצן בית החיים אין קערעסטיר, זאל זיי ביי שטייען דער זכות פון כל הצדיקים וואס מנוחתם כבוד איז דארט אינעם בית החיים, ויזכרם ה' לטובה.

נחזור לענינינו - צוריק צום יאר תשכ"ד לפ"ק, פון יענעם יאר

פארט יעדעס יאר דער קערעסטיר בערבעשטער רבי שליט"א מיט די רעבעצין שתליט"א קיין אונגארן און בתוך הענינים איז מען מפקח על הקברים זען אויב אלעס איז כדבעי.

רבי ישעי' גרויס שליט"א דער קערעסטיר בערבעשטער רבי, איז געבוירן אין די שטאט קערעסטיר, אבער בימי בחרותו האט ער געוואוינט אין די שטאט דעברעצין, און דעריבער קומט ער אן קודם קיין דעברעצין וואו ער האלט זיך אויף עטליכע וואכן און איז מחזק די דארטיגע אידישע איינוואוינער מיט דרשות - און פרק לערנען שבת נאכמיטאג, און דברי תורה ביי סעודת שלוש סעודות, וואו דער רבי ברענגט ארויס בכלליות די ענינים וואס א איד דארף נזהר זיין אין זיי, איבערהויפט איז דער רבי ביי יעדע געלעגנהייט מעורר איבער שמירת שבת און וועגן עסן נאר כשר'ע מאכלים.

אזוי ווי קיין יונגע קינדער איז נישט פארבליבן אין די שטאט, און נאר עלטערע אידישע מענטשן זענען דא דארט, צוישן זיי פילע אלמנים ואלמנות, וואס פרובירן צו האלטן דאס אידישקייט, און דעריבער מוז מען זיי שטארק מחזק זיין אז זאלן ווייטער אנגיין און האלטן וואס נאר מעגליך.

אין דעברעצין איז געווען א שוחט **ר' שלמה זלמן דייטש ז"ל** (נפטר בשנת תשס"ה לפ"ק) וואס האט גע'שחט'ן עטליכע מאל אין די וואך הינדלעך און אויך רינדערן, און יעדער האט עס אליין אפגעפליקט און אין שטוב אליין כשר געמאכט, געריניגט פון שמוץ און בלוט, דערנאך געווייקט אין וואסער א האלבע שעה, און עס געזאלצן, און א שעה שפעטער עס אפגעשוועמט אין דריי וואסערן, און נאר נאך די ארוואניע האט מען געקענט נוצן דאס פלייש.

וואר עס האט געקענט די דינים פון כשר מאכן, האט טאקע געגעסן פון די כשר'ע שחיטה, אבער וואר עס האט נישט געקענט כשר מאכן, האט געקויפט און געגעסן רח"ל אין טריפה'נע גאסט הייזער, ה' ישמרנו.

בשנת תשל"ז לפ"ק וואן דער קערעסטיר - בערבעשטער רבי שליט"א איז געווען אויף זיין יערליכן באזוך אין אונגארן, זענען די עלטערע אידן מיט די ראשי הקהילה אריבער געקומען צום רבי'ן מיט א גרויסע בקשה, אז אזוי ווי עס ווערט אלס שוואכער און שווערער צו האבן כשר עסן, און איבערהויפט די עלטערע אידן וואס האבן נישט וואר, און קענען נישט אליין קאכן, בעטן זיי זייער אז דער רבי זאל זיי העלפן אויפשטעלן א כשר'ע קאך וואס זאל זיין אונטערן אויפזיכט פון די ארטאדאקסישע קהילה, און מען וועט קענען דארט באקומען כשר עסן און נישט מוזן הונגערן אויף א ביסל געקאכט עסן.

זיי האבן באטאנט אז די וואס קענען נעבער נישט אויסהאלטן, וועלן חלילה אויב מען וועט נישט אויפשטעלן די כשר'ע קאך נכשל ווערן אויף דער עלטער צו עסן נישט כשר'ע מאכלים.

עטליכע אלטע אידן האבן זיך ביטערליך צעוויינט זאגענדיג **'אלע יארן האבן מיר זיך געפלאגט און געגעסן נאר כשר עסן, און יעצט וואן מיר זענען געבליבן איינזאם, וועלן מיר חלילה נישט קענען וווייטער אנגיין ווי ביז היינט עסנדיג נאר כשר'ע מאכלים'**, און מיט טרערן אין די אויגן האבן זיי געזאגט **'מיר ווילן איבער לאזן די וועלט ווי ערליכע אידן און נישט חלילה ווי אוכלי טריפות'**.

אין שנת תשל"ח לפ"ק איז דער רבי ווידער געווען אין דעברעצין, און כמנהגו האט ער שבת ביי זיין דרשה און ביי די

תורה זאגן מעורר געווען דעם עולם אויף אכילת מאכלים כשרים, און שמירת שבת.

יענעם שבת וואס איז געווען בעפאר כ"ח תמוז יומא דהילולא פון - קערעסטיר בערבעשטער רבינס זיידע - דער הייליגער בעל ישמח משה פון אוהעל, און אויף שבת האבן זיך צוזאמען גענומען אין דעברעצין עטליכע געסט, ובתוכם **הגה"צ רבי ישראל חיים מנשה פריעדמאן שליט"א** ראב"ד דקהל יטב לב סאטמאר, און **הגה"צ רבי שמעלקא טויבענפעלד זצ"ל** פון מאנסי, און דער באקאנטער גבאי צדקה הרה"ח **ר' שלו' לויפער ז"ל**, און הרה"ח **ר' דוד מאיר ווייס ז"ל**, און הרה"ח **ר' יוסף פרענקל ז"ל** פון לוגאנא, און יבלחט"א הרה"ח **ר' צבי קעסטענבוים (נ"י) ע"ה**, און נאך געסט.

מוצאי שבת קודש זענען געקומען א דעלעגאציע פון די ארטאדאקסישע קהילה און נאכן ערקלערן די שווערigקייטן האבן זיי געבעטן אז מען זאל זיי ארויס העלפן צו גרינדן א כשר'ע קאך.

דער ערשטער האט זיך אנגערופן **ר' שלום לויפער ז"ל** און האט מנדב געווען **3.000$**, **ר' יוסף פרענקל 1.000$**, דער **קערעסטיר בערבעשטער רבי שליט"א 1.000$**, און אויך אנדערע האבן זיך אנגערופן מיט וויפיל מען האט געקענט.

אזוי ווי דער רבי מיט די רעבעצין זענען געבליבן אין דעברעצין נאך דריי וואכן, איז דער רבי די גאנצע צייט געווען פארנומען צו ארגאניזירן די קאך, ער האט געזארגט פאר א לאקאל וואו צו פלאצירן די קאך, פאר די עמטליכע רעגירונג און שטאטישע דאקומענטן,

אויך איז דער רבי מיט די ראשי הקהילה אריבער געפארן

קיין מישקאלץ וואו עס איז שוין געווען א כשר'ע קאך, און זיך אינטערעסירט וואס מען דארף אלס איינרישן פאר א כשר'ע קאך א.ד.ג..

זייענדיג אין קאנטאקט מיט די ראשי הקהילה האבן זיי איבער געשמועסט מיטן רבי'ן א פראבלעם וואס דרוקט זיי, און ווייסן נישט וואס צו טאן, ווייל אזוי ווי די כשר'ע קאך ווערט געגרינדעט אז עס זאל דארט געקאכט ווערן די בעסטע מאכלים און פארקויפט ווערן פאר די זעלבע פרייז ווי דאס עסן אין די טריפה'נע גאסט הייזער (רעסטוראנטען), וועט דאך זיין ערנסטע דעפיציטן, און פון וואו וועט מען עס דעקן.

ריכטיג מען האט זיך שיין אנגערופן און צוגעזאגט א שיינעם סכום געלט פאר די אידישע קאך, אבער - האבן די ראשי הקהילה ערקלערט - מאכענדיג דעם חשבון אז מען דארף איינרישן די קאך מיט א גוטן פריזשידער, גאז אויוועגס, טעפ און געשיר, טישן און בענק און נאך פארשידענע געברויכן וואס פאדערט זיך אין א קאך, וועט דאך ווערן אויס געגוצט כמעט דאס גאנצע געלט וואס די נדבנים האבן מנדב געווען, אבער אזוי ווי די קויפער וועלן צאלן דעם מינימום פרייז פאר די כשר'ע מאכלים, וועט דאך נישט זיין פון וואו צו דעקן דעם דעפיציט, טראכטן מיר אז מען זאל אינגאנצן נישט אנהייבן, ווי איידער אנהייבן און נאכדעם ווען עס וועט נישט זיין קיין געלט וועט מען שטיין בלייבן.

אזוי ווי ר' יוסף פרענקל איז געווען אין די שטאט פעסט איז דער רבי אריבער געפארן צו אים, און א דורך געשמועסט דעם ענין, ערקלערנדיג דעם בארעכטיגטן חשש פון די ראשי הקהילה, אין דעברעצין, און האבן בכובד ראש דן געווען דעם ענין.

ביי די ענדע זענען זיי צוגעקומען צו א החלטה, און ר' יוסף

מדור ו' - די שטאט דעברעצין יצ"ו

האט געזאגט אז דער רבי זאל נעמען די זאך אונטער זיין אויפזיכט, און זאל צוזאגן פאר די דעברעצינער ראשי הקהילה אז ער וועט זארגן צו דעקן דעם דעפיציט, און ר' יוסף האט צוגעזאגט פארן רבי'ן אז ער מיט זיינע ברודער וואס זענען אלע דעברעצינער אפשטאמיגע וועלן צוהעלפן דערצו מיט א סיוע שיש בו ממש - ערנסטע סומעס.

וועו דער רבי איז צוריק געקומען פון פעסט, האט ער צוגעזאגט פאר די ראשי הקהילה אז זאלן נישט זארגן וויל דער דעפיציט וועט געדעקט ווערן, און דער רבי האט זיי צוגעזאגט אז יעדעס יאר וועט ער זיי זען צו שיקן דריי אדער פיר טויזענט דאלאר, אז מען זאל קענען אויפהאלטן די כשר'ע קאך, וואו אידן וועלן קענען קויפן פאר ביליג כשר'ע מאכלים.

וועו דער רבי האט זיך צוריק אהיים געקערט פון דעברעצין, האט ער זיך אריין געווארפן אין די ארבעט צושאפן די געפאדערטע סומע וואס דארף געשיקט ווערן יערליך קיין דעברעצין, און האט זיך געוואנדן צום ראש וראשון לכל דבר שבקדושה הרה"ח **ר' צבי קעסטענבוים (נ"י) ע"ה** און אים געבעטן אז ער זאל אים ארויס העלפן אין די אונטערנעמונג, און ר' הערש האט זיך פעסט אריין געלייגט אין די ארבעט.

אויך האט זיך דער רבי געוואנדן צו **הרה"ג רבי משה שטערן** (שליט"א) **זצ"ל** אב"ד דעברעצין, און צו הרה"**ח ר' אלימלך לאנדא** (נ"י) **ז"ל**, ווי אויך צו יבלח"ט **הרה"ג ר' גרשון הכהן נייַמאן נ"י** א דעברעצינער געבוירענער, און **הרה"ח ר' בנימין יוסף שווארץ ז"ל**, אלע האט דער רבי געבעטן אז זאלן ארויס העלפן מיטן אויפהאלטן די כשר'ע קאך אין די שטאט דעברעצין.

אין שטוב פונעם דעברעצינער רב מהר"מ שטערן איז

ארגאניזירט געווארן די ערשטע זיצונג וואו עס האבן א טייל געגומען די דערמאנטע אידן, און נאך וואס דער קערעסטיר בערבעשטער רבי שליט"א האט ערקלערט דעם גאנצן געשאפענען מצב, איז **ר' הערש קעסטענבוים (נ"י) ע"ה** באטיטולט געווארן אלס **יושב ראש פון "קרן מזונות דעברעצין"**, און די משתתפים האבן זיך אונטער געגומען מנדב צו זיין יעדעס יאר $500 וואס וועט איבער געגעבן ווערן פארן יושב ראש ר' הערש נ"י וואס האט זיך אונטער געגומען צו זארגן אז די נדבנים זאלן באצאלן זייער יערליכע נדבה.

זייט שנת תשל"ח לפ"ק איז די אידישע קאך א רעטונג ווינקל פאר די דארטיגע אידישע איינוואוינער, און עס דארף באמערקט ווערן אז די קאך איז געגרינדעט געווארן אויסדרוקליך נאר פאר די דארטיגע אידן וד"ל.

ביז שנת תשס"ה איז די קאך געשטאנען אונטער די השגחה פונעם דארטיגן שו"ב, און פון נאך זיין פטירה איז דאס אונטער די קהל'ישע השגחה, וואס איז גוט און פיין אויסדרוקליך נאר פאר די דארטיגע בני הקהילה וד"ל.

די כשר'ע קאך האט גלייך ביי איר גרינדונג שטארק מחזק געווען און אויך היינט צו טאג האלט עס צוזאמען די עניני היהדות, סיי מיטן קענען עסן אויך אין די היינטיגע טעג כשר'ע מאכלים, און סיי איז דאס א התחזקות פארן ארטאדאקסישן בית המדרש, ווייל אזוי ווי מען טרעפט זיך אין די קאך, קומט מען יעדן טאג צום דאוונען אין שול, און אויך ציט עס די אידישע געסט טוריסטן וואס קומען קיין דעברעצין.

הרב יונה ענדיגט זיין ארטיקל 'דאס אויפשטעלן די כשר'ע קאך אין דעברעצין דארף בראשונה געראכנט ווערן לטובה ולזכות

פארן קערעסטיר - בערבעשטער רבי שליט"א און פאר אלע מסייעים בעבודת הקודש.

אגב בין איך דערגאנגען אז די קאסע איז ליידער ליידיג, די הכנסות זענען אפגעשוואכט געווארן, איבערהויפט אז די ערשטע יארן איז דאס התלהבות צו דער זאך געווען מיט מער ברען, אבער אזוי ווי ליידער זענען שוין א חלק פון די ערנסטע נדבנים אויפן עולם האמת וואו זיי באקומען זיכער זייער שכר פאר זייער יערליכע נדבה לטובת "קרן מזונות דעברעצין", און עס קומען נישט אריין קיין ערנסטע נדבות פאר די 'דעברעצינער אידישע קאך' קאסע.

טראכט איך מעורר צו זיין לבבות ישראל, אזוי ווי חז"ל זאגן דאך אז עניי עירך קודמים, וועגדען מיר זיך ערשטענס צו די יוצאי דעברעצין בכלל, און צו די מתנדבים בעם בפרט, שאו ידיכם קודש און נעמט א חלק אין די גרויסע מצוה פון ארויס העלפן אידישע קינדער זאלן קענען עסן כשר'ס.

שיקט אריין נדבת לבכם הטוב צו ר' צבי קעסטענבוים (נ"י) ע"ה יו"ר 'קרן מזונות דעברעצין" ותזכו למצוות ולהצלחה בכל מעשי ידיכם.

עס מוז באמערקט ווערן אז אין די שטאט דעברעצין איז דאס איינציגסטע פלאץ אין אונגארן וואו עס איז דא א אידישע בעקעריי פאר ברויט און חלות וואס שטייט אונטער די השגחה פון די ארטה קהילה אין דעברעצין.

עס מוז באמערקט ווערן אז די בעקעריי האט טאקע דעמאלטס עקזעסטירט, אבער אין די לעצטע יארן איז שוין דאס אויך ליידער נישטא מער.

47'טער קאפיטל:

דאס אידישע לעבן

דאס הארץ וועט צובראכן הערנדיג אז לויט די באריכטן וואוינען אין דעברעצין ארום פיר הונדערט (400) אידישע משפחות, וואס אומגעפער 75-80% זענען ארטאדאקסן וואס באלאנגען צו די ארטאדאקסישע קהלה, און די איבריגע באלאנגען צו די שטאטעסקווא קהלה, אבער ליידער אויך ביי די וואס רופן זיך ארטאדאקסן, איז היינט צו טאג קוים דא א מנין ערליכע אידן וואס זענען שומרי שבת.

ביז לעצטענס איז געווען אין דעברעצין א קנעפל פאבריק וואו אומגעפער דריי פערטל פון די ארבייטער זענען געווען אידן שומרי שבת, ווייל דארט האט מען נישט געדארפט ארבעטן אום שבת, און די אידן האבן געקענט געהעריג אפהיטן דעם שבת קודש, אבער דאס לעצטע יאר איז די פאבריק אפגעשפארט געווארן, און אויך די שומרי שבת זענען נעבעך ווייניגער געווארן.

אין די גאנצע שטאט איז דא נאר איין שוחט ר' שלמה זלמן דייטש נ"י, וואס האט זיך אין די לעצטע צוויי יאר געלערנט די מלאכת השחיטה, און ער פארט אויך ארום צו עטליכע מקומות וואו עס וואוינען נאך איינצעלנע משפחות שומרי תורה ומצוות פאר וועמען ער שחט זייערע געברויכן.

שמוסענדיג מיטן שוחט האב איך אים געפרעגט, וואס איז דער אונטערשייד צווישן אן ארטאדאקס וואס איז נישט קיין שומר שבת, און א שטאטעסקווא,

מדור ו' - די שטאט דעברעצין יצ"ו

האט ער מיר גענטפערט אז אן ארטאדאקס וויל זייער האלטן אידישקייט, ער קען נאר נישט וועגען די אומשטענדן, און וועז ער מאכט קידוש אבער וועז ער קומט אהיים שבת פון די ארבעט, ווייניט ער זיך גוט אויס, ווייל זיין הארץ איז צובראכן, און ער איז פארווייטאגט.

לויט ווי איך האב מיך אינטערעסירט, איז ליידער אין גאנץ אונגארן, אויסער אין די הויפט שטאט פעסט (ווי איך וועל שפעטער בעשרייבן) איז בכלל נישטא קיין רב, און דער שוחט איז דער וואס פירט אן מיט אלע ענינים דקדושה, ער איז דער חזן, דער בעל קורא, פסק'עט שאלות (עס איז נאר נישטא וועד עס זאל פרעגן) ער איז דער גאנצער ש"ץ ומו"ץ.

די דירה וואו עס האט בעפאר די קריג געוואוינט דער דעברעצינער רב הרב שטראסער זצ"ל - בילד געמאכט שנת תשס"א לפ"ק.

די תלמוד תורה געביידע אין די שטאט דעברעצין בעפאר די קריג

די הכנסה פאר די קהילה'ישע קאסע באשטייט פון די שחיטה גאבעלע (וואס יעדער וואס שחט דארף איינצאלן א באשטימטן סכום פאר קהל) און פון קולטוס שטייער (מעמבערשיפ – דיוס), וואס ווערט באצאלט דורך די איינגעשריבענע קהלה לייט.

די הכנסה דארף אבער נישט דעקען דאס געהאלט פון קהל'ס איינגעשטעלטע, ווייל זיי באקומען זייער געהאלט פון די רעגירונג און עס ווערט געוופן "קאנגא".

רוב פון די אידישע איינוואוינער אין די שטאט לעבן אין זייער גרויס דחקות, דאס ארעמקייט איז אזוי שטארק אז מען טראכט

גארנישט פון ארויס פארן פון דארט און זיך באזעצן אין אן אנדער לאנד וואו מען וועט קענען בעסער לעבן, ווייל אפילו אויב מען וועט ווען געהאט אן ערלויבעניש ארויס צו פארן פון דארט, איז דאך אים נישט מעגליך דאס אויסצופירן.

ערשט פארמאגט ער דאך נישט צו באצאלן די שפעזן וואס עס דארף אים קאסטן די שריפטן צו ערלעדיגן, און דערנאך וועט האט דעם די געפאדערטע סומע פאר די נסיעה שפעזן, און נאר אויב האט מען א משפחה מיטגליד אדער עפעס א גוטן באקאנטן אין אויסלאנד וואס זאל קענען ביישטייערן די שפעזן, דעמאלס קען מען אנפאנגען צו טראכטן פון מאכן די צוגרייטונגען צום ארויס פארן צו אן אנדערע מדינה.

ווי שוין דערמאנט האבן מיר געהאט אן אויסגעארבעטן פלאן וואו מיר וועלן פארן זונטאג, און באלד ווען איך בין אהיים געקומען פון בית המדרש האבן מיר געדינגען א טעקסי וואס זאל אונז ארום פירן צו עטליכע מקומות קדושים מקום מנוחת כבודם פון צדיקי משפחתינו קברי אבות און אנדערע גדולים וקדושי ישראל.

מיר האבן צו די היינטיגע נסיעה געמוזט דינגען א טעקסי, ווייל קיין פריוואטע קארס וואס זאלן קענען ארום פארן מיט א צווייטן איז נישטא אין אונגארן, איבעריגס איז דאס פארבאטן פון די רעגירונג אויס, ווייל די טעקסי געזעלשאפט באלאנגט פאר די אונגארישע רעגירונג.

זייער חשבון איז גאנץ אן איינפייכער, אז אויב וועט מען ערלויבן א פריוואטע קאר זאל ארום פירן, וועט דאך עס שאדן מאכן פאר די רעגירונג'ס קאסע, און דאס איז די אורזאך זעט אויס פארוואס מען זעט אזוי וויניג פריוואטע קארס.

48'טער קאפיטל:

דער דעברעצינער בית החיים

אינעם דעברעצינער בית החיים ליגן מיינע צוויי ברודער, קינדער פון קערעסטיר-בערבעשטער רבי'ן זצ"ל, איינס איז הב' אברהם ז"ל וואס איז אינגאנצן אלט געווען פערצן יאר ביי זיין פטירה וואס איז געווען הארט פאר די צווייטע וועלט מלחמה, ער האט פון זיין געבורטס טאג געליטן מיחושים ומכאובים און איז נפטר געווארן בדמי ימיו.

דער צווייטער איז מיין ברודער יקותיאל יודא ע"ה וואס איז נפטר געווארן אלט זייענדיג צוויי מיט א האלב יאר. וועו מיר געפינען זיך אין דעברעצין גייען מיר מתפלל זיין און אנצינדן א ליכט אויף זייערע קברים.

קערעסטירער רבי שליט"א ביים ברודערס ציון אין דעברעצין

קערעסטירער רבי שליט"א ביי א יארצייט סעודה פון ג' אייר אין דעברעצין

אזוי ווי מיין ציל איז געווען זיך צו דערוויסן וואס מער פרטים איבער די אידישע ענינים אין אונגארן בכלל, און איבער'ן אידישן ביה"ח בפרט, איז אונז פונקט אונטער געקומען דער שומר פונעם דעברעצינער סעמעטערי (גוי'אישער בית הקברות), האב איך אים מכבד געווען מיט א ציגארעטל, און אריין אין א שמועס, און זיך אינטערעסירט ביי אים איבער די שטאטישע ענינים, און אויך איבערן אידישן בית החיים.

דער שומר האט מיר דערציילט ווי אזוי ער פירט אויס זיין ארבעט, און בתוך הדברים האט ער כמסיח לפי תומו דערציילט **אז די דעברעצינער ראשי קהלה האבן פארקויפט דעם אידישן בית החיים פאר די פרייז פון פיר הונדערט (400) דאלאר פארן שומר וואס וואוינט דערנעבן.**

ווען איך האב אים געפרעגט צו ער איז בארעכטיגט צו פארקויפן אידישע פארמעגנס, האט ער מיר ערקלערט אז לויטן געזעץ קען עס טון נאר די דעברעצינער געמיינדע (קהלה) וואס איז געוועכנט פאר א גרויסע אידישע געמיינדע, און פארפיגן איבער פילע אידישע פארמעגנס, און האבן דאס רעכט צו טאן דערמיט וואס זיי ווילן.

דאס אונגארישע געזעץ לויטעט אז ווען עס גייט אריבער דרייסיג יאר פון ווען מען האט באערדיגט דעם לעצטן נפטר אינעם בית החיים, טוט מען אנאנסירן אין די דארטיגע צייטונגען אן עמטליכע מודעה פון די רעגירונג, וואס לאזט וויסן די נאנטע פון די נפטרים וואס ליגן אין דעם בית החיים, אז דאס בית החיים וועט און די באשטימטע צייט ווערן אויסגעריניגט.

אויב ווילן די קרובים פון נפטרים זיי מפנה זיין און באערדיגן אין אן אנדער בית החיים, דאן זענען זיי בארעכטיגט, און עס ווערט זיי געגעבן אן ערלויבעניש דאס צו ערלעדיגן ביז צו א געוויסע צייט (ביז צום דאטום וואס זיי שרייבן דארט), נאך דעם דאטום וועט מען מער נישט קענען מפנה זיין, נאר די שטאטישע בעאמטע וועלן מפנה זיין די קברים און די באשטימטע צייט לויט די אנווייזונגען וואס איז צוגעשטעלט פון די רעגירונג.

"**ווי אזוי זענען זיי מפנה?**" האב איך געפרעגט דעם שומר, "**זייער פשוט**" האט מיר דער שומר געענטפערט "**זיי נעמען אראפ די מצבות פון די קברים און פירן עס אוועק צו א שטיינער פאבריק וואו די אויפשריפטן פון די מצבות ווערן אפגעשליפן, און די גלאטע מצבות פארקויפן זיי פון דאס ניי כאילו לא הי'.**

דערנאך גראבן זיי אויף דאס גאנצע פעלד, און די עצמות

וואס זיי טרעפן אויבערפלעכליך נעמען זיי צוזאמען און לייגן עס אריין אין א קאסטן.

די אנגעפולטע קאסטענעס מיט די אידישע אויסגעגראבענע עצמות באגראבן זיי אינעם אלגעמיינען (גוי'אישן) בית הקברות, און אויפן פלאץ ווי דער אידישער בית החיים איז אזויפיל יארן געשטאנען, בויעט מען דארט הייזער פאר די באפעלקערונג.

הערנדיג די ערקלערונג האט מיר דאס הארץ געריסן, די הייליגע עצמות קדושות פון די אידן וואס ליגן במנוחה על משכבם שוין ווער ווייס וויפיל צענדליגער און הונדערטער יארן, וועלן נעבער ארויס געגראבן ווערן און וועלן זיך חלילה וואלגערן אויפן פרייען פעלד כדומן על פני האדמה, און די בהמות וועלכע וועלן דארט פאשן וועלן טרעטן אויף די פארבליבענע עצות הקדושות פון די פילע נפטרים.

איך האב מיך נישט געקענט באהערשן און ביים אוועק גיין פון דארט האט א פלייץ פון טרערן באגאסן מיין פנים, און עס האט געדויערט א לענגערע צייט ביז איך בין צו מיר געקומען.

א גאנצן וועג צוריק האב איך געטראכט וואס מען קען טאן צו ראטעווען דעם געשעדיגטן בית החיים, אז עס זאל חלילה נישט מחולל ווערן, און די אידישע עצמות פון ווער ווייס וויפיל אידן און גדולי ישראל זאלן זיך נישט חלילה וואלגערן כדומן על פני האדמה ר"ל.

ווען איך בין געווען אין פעסט ביי ש"ב **הרב משה נתן שיק שליט"א** אימערמידליכער עסקן לכל דבר שבקדושה און גאנץ אונגארן, האט ער מיר צוגעזאגט אז דאס ביה"ח וועט נישט פארקויפט ווערן, נאר עס וועט בלייבן כמקדמת דנא. (זעהט ווייטער אין קאפיטל 62).

49'טער קאפיטל:

די אידישע קאך אין דעברעצין

אין פרשת ראה שנת תשמ"ח לפ"ק זענען מיר געפארן קיין אונגארן, זיך משתטח זיין אויפן ציון פון כ"ק זקיני הגה"ק רבי משה טייטלבוים זצוק"ל מרן בעל ישמח משה אין אוהעל, און ווי אויך אויף אנדערע קברי אבות וקברי צדיקים וקדושים אשר בארץ המה.

אזוי ווי יעדעס מאל ווען מיר פארן קיין אונגארן האבן מיר זיך אויך דאסמאל אויפגעהאלטן אין די שטאט דעברעצין, וואו איך האב געוואוינט בעפאר די צווייטע וועלט מלחמה.

די אורזאך פארוואס מיר האלטן זיך דארט אויף, איז ווייל דארט אין בית המדרש איז דא טעגליך א מנין צו דאוונען ערב ובוקר פאר שחרית מנחה ומעריב, און דערצו פונקציאנירט דארט א כשר'ע קאך וואס איך האב מייסד געווען צוזאמען מיט מיין גוטן ידיד **הרה"ח מו"ה צבי קעסטענבוים ע"ה** בשנת תשל"ח לפ"ק, מיטן ציל אז די דארטיגע אידן זאלן האבן כשר'ס צו עסן ווי ווייט עס איז מעגליך צוצושטעלן.

אסאך כח און מיה איז אריין געלייגט געווארן אז די כשר'ע קאך זאל געעפענט ווערן און פונקציאנירן, פיל האט דערצו געלייסטעט דער סגן ראש הקהל דער באגאבטער עסקן לכל דבר לטובת הקהל **ר' מיכאל לייטנער ז"ל** וואס האט געארבעט אומערמידלעך אז די זאך זאל צושטאנד קומען לשם ולתפארת, צו די פולער הנאה פון די דארטיגע תושבים.

קערעסטירער רבי שליט"א גיט א טשעק פאר די ראשי הקהל אין דעברעצין יצ"ו
פאר די קאך אויפהאלטונג, - ל. וועדט געזען דעם רבינ'ס שוואגער יבל"ח דער ראצפערטער רבי זצ"ל.

קערעסטירער רבי שליט"א
מיט להבחל"ח זיין ידיד הרה"ח ר' הערשל קעסטענבוים ז"ל.

50'טער קאפיטל:

תפילה לעני כי יעטוף

דאנערשטאג האב איך מיך געטראפן מיט ידידינו מו"ה פרץ זילבערמאן ז"ל און זיין ברודער מו"ה משה ז"ל פון אנטוווערפן, וועלכע זענען אויך געקומען צו פארן להשתטח אויף קבר אבות, און האבן געפלאנט צו זיין איבער שבת אין דעברעצין.

וויסענדיג אז ר' פרץ ז"ל איז א גאר גוטער בעל תפלה וואס פארמאגט א הויכע זיסע און בע'טעמ'טע שטימע, האב איך אים געבעטן אז ער זאל מקיים זיין דעם כבד ה' מגרונך און מהנה זיין די ארטיגע איינוואוינער און די געסט, און דאוועגען פארן עמוד די שבת'דיגע תפלות, שחרית, הלל, וכו' (א' דראש חודש אלול).

וען ר' פרץ ז"ל האט אנגענומען דעם כיבוד, האט איך ערלעדיגט ביי די ראשי הקהל אז לכבוד דעם גרויס ארטיגן בעל תפלה וועט מען דאוועגען דעם שבת אין די גרויסע שול און נישט ווי געווענליך אינעם בית המדרש.

אזוי ווי ראש חודש אלול חודש הרחמים איז אויסגעפאלן ביום השבת האט מען מקדים געווען צו זאגן יו"כ קטן דאנערשטאג, און די באשטימטע צייט האט מען אנגעהויבן צו זאגן יו"כ קטן אינעם בית המדרש וואו עס האבן זיך צזואמען גענומען אן ערנסטער צבור אידן מאנשי המקום און געסט.

נאך אמירת יום כיפור קטן האט מען געדאווענט תפלת מנחה, און נאך מנחה האט מען מיך מכבד געווען מהנה זיין מיט דברי תורה דעם גרעסערן צבור הנאספים.

51'טער קאפיטל:

דברי התעוררות בין מנחה למעריב

איך האב זיי פארגעלערנט עניני חודש תשרי און מיט א לשון לימודים זיי ערקלערט אז זאלן פארשטייען די וויכטיגע זאכן וואס מען דארף טאן און פון וואס מען דארף זיך אפהיטן, למען ידעו את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון.

בתוך הדברים איז מיר אויסגעקומען צו רעדן פון פטירת דוד המלך ע"ה וועלכער איז נפטר געווארן ביום השבת קודש, איך האב זיי ערקלערט באריכות די דברי אגדת מהרש"א וואס איז מסביר אז די פטירה פון דוד המלך ע"ה האט געמוזט זיין ביום השבת,

וויל ווי באקאנט זאגן דאך חכמינו ז"ל אז הקב"ה ערפילט די טעג פון די צדיקים מיום ליום, קומט דאך אויס לויט דעם אז דוד המלך ע"ה איז אויך געבוירן ביום השבת, האט דוד המלך ע"ה געוואלט וויסן אויב ער דארף נאך מתקן זיין די עבירה פון חילול שבת וואס מען האט מחלל געווען ביי זיין געבוירט, און דאס איז די סיבה פארוואס ער האט געוואלט כל ימיו וויסן ווען ער וועט שטארבן.

אזוי ווי עס איז שפעט געווארן עס איז שוין געווען נאכן געווענטליכן זמן פון תפלת מעריב, האב איך נישט געוואלט אויפהאלטן דעם עולם און פארענדיגט מיינע רייד מיט א ברכה לכל הנמצאים.

נאך תפלת מעריב האב איך געהערט ווי איינער קלאפט אויס

אויפן באלעמער און רופט אויס אז אי"ה שבת נאכמיטאג וועט דער קערעסטירער רבי שליט"א פארלערנען פרקי אבות, און אלע זענען געלאדענט לשמוע דברי חכמים וואס בנחת נאמרים און דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב.

52'טער קאפיטל:

דער דעברעצינער (ווייס פרעזידענט) סגן ראש הקהל ר' מיכאל לייטנער ע"ה

גלייך דערנאך זענען צו געקומען צו מיר עטליכע אידן יודעי ספר, ובתוכם דער סגן ראש הקהל ר' מיכאל לייטנער ע"ה וואס האט זיך אנגערופן, מיר אלע וועלן אי"ה קומען שבת נאכמיטאג צום פרק לערנען.

דער קערעסטירער רבי מעג און דארף וויסן אז מיר אידן וואס וואינען דא אין דעברעצין האבן ליב צו לערנען, און מיר הערן זייער געהרן דברי חכמים ומשנתם, איבערהויפט אז זיי ווערן בנחת נאמרים און דעריבער זענען זיי נכנסים ללב,

דערביי האבן זיי מיך אנגעפרעגט דעם מקור פון עטליכע זאכן וואס איך האב דערמאנט ביי די דרשה נאכן זאגן יום כפור קטן.

ווען דער עולם איז זיך צוגאנגען יעדער איינער לביתו, האבן די צוויי ראשי קהלה מיט דער ענערגישן עסקן ר' מיכאל זיך צוזאמען געזעצט ביים טיש, און מיר האבן דורך געשמועסט בכובד ראש לערך א שעה צייט די ענינים פון די כשר'ע קאך וואס פארפיגט צוצושטעלן פאר די דארטיגע אידן אין דעברעצין כשר'ע מאכלים.

53'טער קאפיטל:

מען האלט זיך פעסט בדרך האבות

דערנאך האבן זיי זיך שואל עצה געווען וואס מען קען טאן אז די קבועת'דיגע מתפללים זאלן זיך מערן אין בית המדרש, זיי האבן מיט ווייטאג דערציילט אז די באי בית ה' אין די ארטאדאקסישע שול ווערן ליידער איינגעשרימפן, און אז ביי די שטאטעסקווא קהלה איז דער מצב פיל ערגער.

זיצענדיג און טראכטענדיג האט איינער פון זיי געזאגט אז די דעות זענען צושפליטערט, וואס מען קען טוען לטובת הענין, און עס זענען דא פארשלאגן אז אין די ימים נוראים זאל זיין נאר איין גרעסערער מנין און אלע וועלן דאווענען ביי די שטאטעסקווא קהלה.

האב איך זיי געפרעגט, האט מען זיך אינטערעסירט ביי די מתפללים אין די ארטאדאקסישע שול אויב זיי זענען גרייט צו גיין דאווענען בכלל און אין די הייליגע טעג בפרט, אין די שטאטעסקווא שול?.

דער ענטפערט איז געווען א קלארער ניין, רוב מתפללים פון אונזער ארטאדאקסישע שול ווילן בשום אופן נישט אריין טרעטן אין די שול פון די שטאטעסקווא, נאר די פארשלאגער טראכטן, אז אויב וועט זיין אין די ימים נוראים נאר איין מנין, וועט מען אפשר יא קענען איבער רעדן אז אלע זאלן צוזאמען דאווענען אין די שול פון די שטאטעסקווא.

איך האב גרויס הנאה געהאט צו הערן אז אין דעברעצין זענען

דא אידן וואס קעמפן נאך קעגן די גע'אסר'טע שטאטעסקווא קהלה, און דערצו האט מיר וויי געטאן אז עס זענען דא פשרה מאכערס וואס ווילן א גאנץ יאר דאוועגען אין די ארטאדאקסישע שול, און אין ימים נוראים ביי די שטאטעסקווא.

השי"ת דער חונן לאדם דעת, האט מיר מזמין געווען די ריכטיגע ווערטער, מיט וואס איך האב זיי ערקלערט, ווי נישט ריכטיג עס איז צו דאוועגען ביי די שטאטעסקווא שול.

ווי אויך האב איך צוגעלייגט: **אויב וועט איר דאוועגען אין די שטאטעסקווא שול, זייט זיכער אז קיין איין חסידישער איד פון די געסט וואס קומען אפט קיין דעברעצין, וועט מער נישט גיין דאוועגען מיט אייך אויך נישט אין אייער שול, און כאטש איר רופט זיך ארטאדאקסישע אידן.**

ר' מיכאל לייטנער האט זיך אויפגעשטעלט און האט געזאגט - די זאך איז געשלאסן - מיר וועלן זיך האלטן פעלזן פעסט און מיר וועלן קיינמאל זיך נישט אוועק רירן פון אונזער ארטאדאקסישע שול און בית המדרש.

פרייטאג צו נאכט איז זיך צוזאמגעקומען אין שול צום דאוועגען א גרעסערער ציבור אידן, עס האט זיך דערקענט אז עס איז שבת ראש חודש אלול, ווען אויך אזעלכע וואס קומען נעבעך נישט יעדע וואך אין שול, זענען יעצט יא געקומען.

אויך זענען אידן געקומען, ווייל זיי האבן זיך דערוואוסט אז א גאר גוטער באקאנטער חזן וואס באצויבערט די צוהערער, וועט אויפטרעטען מיט די שבת'דיגע תפלות דעם שבת אין שול.

54'טער קאפיטל:

כבד את ה' מגרונך

דער גאנצער צבור האט מיט גרויס הנאה זיך צוגעהערט צו די זיסע שטימע מיט וואס דער באגאבטער הערליכער בעל תפלה ר' פרץ ז"ל האט פארגעדאוועט קבלת שבת, קיינער האט נישט חרטה געהאט אז ער איז געקומען אין שול צום דאוועגען, (אפשר די וואס האט געהערט אז עס איז געווען א שיין געהויבן דאוועגען – זיי האבן חרטה געהאט אז זיי זענען נישט אנווועזנד געווען).

נאכן דאוועגען ווען דער עולם איז אריבער דעם מזרח זייט אנצו-וואונטשן א גוט שבת, האט זיך יעדער איינער עקסטערע באדאנקט פאר ר' פרץ'ן ז"ל פארן מהנה זיין דעם עולם בקולו הנעים.

55'טער קאפיטל:

בצפרא דשבתא

ויהי בהשכמת הבוקר, גאנץ פרי בין אין געגאנגען אין מקוה, און זיך צוגעגרייט צום דאוועגען, אזוי ווי דער זמן תפלה דארט איז באשטימט אויף אכט אזייגער בין אין שוין געגאנגען אין בית המדרש א האלבע שעה בעפאר.

אנקומענדיג אין בית המדרש, בין איך אריין אינעם פאליש עפעס נעמען, האב איך מיט וואונדער באמערקט ווי דער עסקן ר' מיכאל לייטנער ליגט דארט אויף א באנק באוואוסטלאז.

זעט אויס אז קומענדיג אין שול איז אים שלעכט געווארן און ער האט זיך דארט אראפ געלייגט פאר אפאר מינוט צוריק צו קומען צו די כוחות.

איך בין שנעל ארויס געלאפן, און געהייסן מען זאל רופן אן אמבולאנס מיט א דאקטער, און אין די שנעלקייט האב איך צו געשלעפט נאך א באנק און אונטער געזוקט אונטער אים, און איך האב אים געהעריג אראפ געלייגט אז ער זאל נישט אומפאלן, און באלד אויפגעקנעפלט זיינע בגדים אז ער זאל קענען גרינגער אטעמען.

די צען אדער פופצן מינוט ביז דער אמבולאנס מיטן דאקטער זענען אנגעקומען האט מיר אויסגעזען ווי שעה'ן לויפן אדורך. ווען דער דאקטער איז אנגעקומען און זיך ענומען אפגעבן מיט ר' מיכאל'ן, האב איך ליידער געזען אז עס איז זייער א שווערע מצב, ער איז שוין נעבעך אין א מצב פון גסיסה, דער דאקטער האט נאך פרובירט אים צו ראטעווען, און אים געגעבן עטליכע איינשפריצן און אנגעטאן די לופט מאסקע (אקסיגען מאסק), אבער לויט די סימנים האב איך פארשטאנען אז דער מצב זעט נישט אויס גוט. און אז עס איז שוין ליידער דערנאך.

נאר נאכדעם וואס דער אמבולאנס האט אוועק געפירט ר' מיכאל'ן אין שפיטאל אריין, האט מען זיך געשטעלט דאוונען, אבער ליידער נאך אינמיטן די פסוקי דזמרה איז געקומען די ביטערע בשורה אז ר' מיכאל שבק לן חיים, ער האט ליגענדיג אינעם אמבולאנס צוריק געקערט זיין נשמה ליוצרה.

ווי עס פארשטייט זיך איז אלעס צושטערט געווארן, דאס דאוונען איז נישט געווען ווי געהעריג, און אלע מתפללים זענען געווען צו טראגן און צושאקלט פון די פלוצלימ'דיגע געשעעניש

מיט דעם באליבטן ר' מיכאל ע"ה, וואס האט ביז די לעצטע מינוט פון זיין לעבן געטאן פעולות לטובה פארן בית המדרש.

אזוי ווי ר' מיכאל האט א זון אין דאלעסס – טעקסעס אין אמעריקא, האט די משפחה געקלערט צו וואַרטן מיט די לוי' ביז ער וועט קומען, און לויטן חשבון וועט די לוי' קענען פארקומען פינף טאג ארום ביום החמישי פון די וואך.

56'טער קאפיטל:

כבוד המת

אזוי ווי איך האב דאס געהערט האב איך מיך נישט געקענט איינהאלטן, און איך האב ממש פארפירט אז מען טאר דאס נישט טאן, עס איז א געוואלטיגער בזיון און וויטאג פארן חשוב'ן נפטר, און מען דארף וואס שנעלער מאכן די לוי'.

די משפחה איז אלס כבוד המת איינגעגאנגען דערויף, נאר אזוי ווי עס איז געווען א חגא טאג ביי די גוים, האט מען נישט געקענט ארויס נעמען דעם נפטר פון שפיטאל ביז מאנטאג.

וועו איך האב געפרעגט די חברא קדישא וויפיל אזייגער בערך מאנטאג וועט פארקומען די לוי', האבן זיי מיר געענטפערט אז זיי וויסן נישט אויב די לוי' וועט בכלל קענען פארקומען דעם מאנטאג, ווייל זיי האבן נאכנישט געטראפן אן ארטאדאקסישן רב וואס זאל אנפירן מיט די לוי', און ביז ווי לאנג עס איז נישטא קיין רב, קען קיין לוי' נישט פארקומען.

איך האב זיי געזאגט אז איך וועל זיין דער רב און איך וועל זאגן א הספד, אבער איך בעט אייך אז מען זאל זיך צו יאגן, און עס מאכן

ווי פרי עס איז מעגליך, ווייל לויטן פלאן וואס מיר קענען נישט טוישן, מוזן מיר מיטאג צייט ארויס פארן צו פלוג-האפן און אהיים פארן קיין נוא יארק.

57'טער קאפיטל:

דברי הספד והתעוררות

טרעפנדיג א געלעגנהייט צו זאגן דברי מוסר און התעוררות פאר די דארטיגע אידן אנשים ונשים וואס זענען געקומען אפצוגעבן דעם כבוד פארן באליבטן סגן ראש הקהל ר' מיכאל ע"ה. האב איך אויפן בית החיים געהאלטן א הספד וואו איך האב ארויס געברענגט דעם נפטר'ס פילע אופטואונגען פאר די קהלה, און זיין געטריישאפט פאר אלע אידישע ענינים.

און דערביי האב איך אויפגעפאדערט די צוהערער אז אזוי ווי מיט די פטירה פון ר' מיכאל ע"ה וועט דאך פעלן פון יעצט די אלע וואוילטעטיגקייטן וואס ר' מיכאל ע"ה האט געטאן פאר די בליאונג פון אידישקייט אין דעברעצין.

איז נישט מער ווי רעכט, אז יעדער איינער אָן אן אויסנאם זאל זיך אונטערנעמען מיט ערנסטקייט און געטריישאפט, צו ערזעצן און ערפילן זיין וואונטש און שטרעבונג, וואס ר' מיכאל ע"ה האט געשטרעבט און אזויפיל געטאן אויפצובליען דאס אידישקייט און פאַראַרבעט מיט אלע כוחות להרבות פעלים לתורה ולתפלה ולהרחיב גבולי הקדושה, זיך צו קענען פירן בדרך התורה והמצוות ביתר שאת וביתר עוז.

אויך די אלגעמיינע אונגארישע צייטונגן האבן באשריבן דעם פארלוסט וואס די אידישע געמיינדע האט געליטן מיט די פטירה פון איינעם פון זייערע פירערס דער באקאנטער ר' מיכאל לייטנער ע"ה וואס האט אזוי פלוצלינג פארלאזט די וועלט.

אין איינע פון די אונגארישע צייטונג איז דאן געווען באשריבן א קורצע באשרייבונג איבערן נפטר און איבער די פטירה און די לוי' וואס איז פארגעקומען: (איבערגעזעצט אויף אידיש)

מיכאל לייטנער וואס האט געדינט אלס סגן ראש הקהל און פרעזידענט פון די חברא קדישא אין דעברעצין איז נפטר געווארן אין עלטער פון 75 יאר.

נאנט צו דרייסיג יאר האט דער נפטר געטאן פאר די דעברעצינער קהלה וואו ער האט געהאט פארשידענע פאזיציעס.

דער נפטר האט זייער ערליך און געטריי געארבעט פאר די קהלה, און געזארגט אנצוהאלטן די טעטיגקייטן פון בית המדרש.

אויך האט ער געהאט א גרויסע טייל אין אויפשטעלן די אידישע קאך וואס איז געגרינדעט געווארן דורכ'ן קערעסטירער רבי'ן רבי ישעי' גרויס שליט"א.

ביי די לוי' האט מספיד געווען דער קערעסטירער רבי פון ברוקלין רבי ישעי' גרויס וועלכער האט מיט שיינע שטריכן ארויס געברענגט זיינע פילע לייסטונגען פאר די אידישע געמיינדע.

נאכדעם האבן זיך געזעגנט זיין ברודער און טאכטער, ווי אויך זיינע פילע גוטע פריינד, תנצב"ה.

Leitner Mihály, a debreceni hitközség alelnöke, a Chevra Kadisa elnöke, 75 éves korában elhunyt. Közel három évtizede különböző posztokon, fáradhatatlanul dolgozott a közösségért. Nagy része van abban, hogy Debrecenben 6 évvel ezelőtt létrejöhetett a kóser konyha, s ugyancsak erejét megfeszítve munkálkodott a közösség templomainak és székházának felújításánál. Temetésén *Jesaja Gross* (Brooklyn) búcsúztatta fiától, leányától, testvérétől, unokatestvérétől és sok-sok barátjától.

אויסצוג פון די אונגארישע צייטונג באריכטעט די פטירה פון ר' מיכאל ע"ה

דער קערעסטירער רבי שליט"א
ביים מספיד זיין ר' מיכאל לייטנער ע"ה

מדור ז

די שטאט אודוואַרי יצ"ו

58'טער קאפיטל:

דער אודווארי'ער רב זצ"ל

ויהי ממחרת - מאנטאג צופרי ווען האבן מיר געמאכט דעם היינטיגן פלאן, האבן מיר באשלאסן אז צו ערשט וועלן מיר צו פארן קיין שארעט אודווארי זיך משתטח זיין אויפן ציון **כ"ק מו"ח הגה"צ זצ"ל אב"ד אודווארי.**

מיר זענען צו געפארן צו די באן שטאציאן, און אזוי ווי עס איז נישטא קיין באן וואס פארט דירעקט קיין אודווארי, האבן מיר איינגעקויפט קארטן און מיר האבן אויפגעשטיגן אויף די באן וואס פארט צו די שטאט לאדאני, און פון דארט וועלן מיר אי"ה ווייטער פארן ביז אודווארי.

פארענדיג אין די באן, האבן זיך אין מיינע געדאנקען אויפגעפרישט די אמאליגע אלטע זכרונות, איך האב מיך פארטראכט ווי די שטאט אודווארי האט אויסגעזען יענע צייט, פון בעפאר די צווייטע וועלט קריג, ווען די שטאט אודווארי איז געווען באקאנט אלס אן עיר ואם בישראל.

עס איז געווען א שטאט וואו עס האט געבליט תורה אין אידישקייט, איבערהויפט אונטער די פירערשאפט פון מיין גרויסן שווער כ"ק הגה"צ רבי שמואל דוד קרויז זצוקלה"ה, האט דאס אידישקייט אין די שטאט אויפגעלעבט און די אידישע באפעלקערונג האט זיך פארגרעסערט און פארבעסערט.

דער רב זצ"ל האט געהאט אן עינא פקיחא אויף אלע עניני הקהלה, און אלעס איז געווען אונטער זיין שטרענגע אויפזיכט,

דער שוחט, דער בודק, די משגיחים, די פלייש יאטקע, די מקוה, און אלע אנדערע קהל'ישע ענינים, אלעס איז געווען אונטער די הדרכה און קאנטראל פונעם רב זצ"ל.

ZSIDO UJSÁG

1931. augusztus 4.

— **Rabbiválasztás.** *Sárrétudvariból* jelentik: A julius 19-én megejtett rabbiválasztás alkalmával *Krausz Sámuelt* Ujfehértóról egyhangulag sárrétudvari kerületi főrabbivá választották. Az uj főrabbi a hirneves néhai legenyemihályi gaon z. c. l. fia.

אן אויסצוג פון א אונגארישע צייטונג - וועגן די התמנות פון אודווארי רב זצ"ל

גרויסע כוחות האט דער אודווארירער רב זצ"ל אריין געלייגט צו לערנען און מדריך צו זיין זיינע באליבטע תלמידים די בחורי חמד וואס האבן זיך גרופירט ארום אים און פלייסיג געלערנט אין זיין ישיבה.

עס איז געווען באקאנט אין די גאנצע געגנט די געוואלדיגע צוגעבינדענקייט פונעם אודווארי'ער רב זצ"ל צו זיינע תלמידים, מען האט דאס שטענדיג דערקענט ווייל ער איז געווען צו זיי ווי א טאטע צו זיינע געליבטע קינדער.

כתב רבנות שניתן לכ"ק מו"ח הגה"צ זצללה"ה בשנת תרצ"א לפ"ק בעזהי"ת

ברוך ד' שהחיינו והגיענו לזמן הזה, מהרה יבוא אדמו"ר הרב המאה"ג המפורסם וכו' כש"ת מו"ה שמואל דוד קרויז שליט"א לפה ק"ק שארריעט אודוואַרי והגלילות, אך טוב וחסד ישכון בהיכלו ויזכה לישב על כסא הרבנות, לאורך ימים ושנים, ויהי' דוד לכל דרכיו משכיל וד' עמו:

בהתאסף ראשי עם שבטי ישראל פה ק"ק שארריעט אודוואַרי יצ"ו כל נשיא בהם ושאר עדה הקדושה קרואי מועד אנשי שם והגלול לבאור להם רב אב"ד ירושה נאמן לעמו לא תהי' עדת ד' כצאן אשר אין להם רועה, וד' מחיכל קדשו עליהם הוסיף להדריכם בדרך סלולות, ובמסלת ישרים והסכימו בלבב שלם, כי אחרי אשר נתן ד' חכמה ותבונה להרב המאה"ג בתורה ובחסידות חושר מגזע תרשישים וכו' כקש"ת מו"ה שמואל דוד קרויז שליט"א אשר באור פניו נלכו ולבו חזק בעז"ה התורה והעבודה כאחד מהרבנים הגדולים שליט"א, כי שמו הולך בכל תפוצות ישראל לחוד ולתפארת, ותורה יבקשו מפיהו לדעת מה יעשה בישראל, להוריות נתן בלבו לפעמה נעלמים בכל דבר קשה אשר יביאו אליו, ובחכמתו עיניו יבחנו לשפוט בין איש לרעהו משפט צדק, גם אנחנו נדע את האיש ואת שיחו, כי שפתותיו דובבות מתוך מלישות צחות להבין מקראי קודש מאמרי חכמו"ל ומדרשים וש"ס ופוסקים ושאר חכמות יקרות, לכן יבוא לכאן לעירנו לקהלתינו לשבת על כסא הרבנות, כי לו יאתה גזר והוד ועליו יציץ ציץ גזר כתר הרבנות דפה קהלתינו, ואותו נבחר לנו לראש להיות לרב אב"ד ומורה נר לרגלי העם ואור לנתיבותם לנחל צאן קדשים לדון ולהורות ולהדריך אותנו כדת תוה"ק על פיו נצא ועל פיו נבוא

שבח והודי' ניתנו לבורא על העולמים. **מ**לך מלכי המלכים יזכיהו להנהיג נשיאותו ברמים.

ויזכה להרביץ תורה בישראל בקהילתינו. **א**שרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלינו.

לעולמים יחי' נועם ד' להיות לנו לרב ומורה. **ד**רכי ד' יורנו וילמדינו דרך ונתיבות התורה.

וכל העם ששים ושמחים לראות פניו המאירים כספירים. **ד**גל התורה יתרוממ בעזר כל היצורים.

במהרה יבוא ברכה לקהילתינו, למזל ולברכה, מאלקי המערכה, יאריך ימיו ושנותיו בנעימים, ושובע שמחות ינהלו לעולמים. ירבה כבוד ביתו ויגדיל תפאריתו וכספאו עד כי יבא שילה.

א) שכירות הרב כל חודש סך 50 פענג"א. **ב)** הכנסת רח"ש הרי זהבבכי יתן להרב 1% מכל מאה מהנזוניא

ג) דירה לדור בתוכה בחצר בית הכנסת. **ד)** עליות התורה חיובא הוא מידי שבת בשבתו ובמועדים.

ונוסף על זה יחי' אדמו"ר שליט"א כחד מתושבי קהילתנו ככל הלכתיו בלי שום חילוק, ולא יחי' עליו כלל המשא מצרכי קהלה הן במסים וארנינות,או לצרכי הקהלה או שחיטה וכדומה יחי' מה שיחי',ודי הקבלה שקבלנו עלינו לאשר ולקיים את כל הנ"ל לשם שמים בלי שום פני' רק להחזיק עמוד התורה,כי הוא חיינו,ואורך ימינו,וישב בשמים ישקוף בהשקפה לטובה עלינו וישלח ברכה בכל מעשה ידינו, וישרה שכינתו בתוכינו, ויריק משפע בריכה עליונה לעבדתינו, וכל זאת כתבנו ותתמנו למען תהי' ביד הרב המוה"ג בנש"ק וכו' מו"ה שמואל דוד קרויז שליט"א לעדות ולמשמרת, והאמת לא נעדרת.

דברי השמדים על הפקודים ראשי ומנהיגי הקהלה ושאר עדה הקדושה כולם מתאמות אחיזות בעבותות אהבה:

הבעה"ח בפרשת א' ואתחנן פה שארריעט אודוואַרי והגליל ה' לחודש מנחם אב תרצ"א לפ"ק

מקום החתימות: 1931 V ///19

דער כתב רבנות פון די אודוואַרי קהלה

דער כתב רבנות פון די אודווארי קהלה

59'טער קאפיטל:

לזכרון עולם

ואלה שמות די קינדער פון מיין שווער **הגה"צ רבי שמואל דוד קרויז זצ"ל** אב"ד אודווארי יצ"ו

א) **הרהגה"צ רבי שלו' זצלה"ה** ממלא מקום פון זיין גרויסן טאטען אין די שטאט אודווארי, ביז ווען מען האט דעפארטירט די אידן פון אונגארן ביי צווייטע וועלט מלחמה.

בחסדי ה' איז ער מיט זיין משפחה - זיין רעבעצין ע"ה מיט זייער צוויי חדשים'דיג קינד, ווי אויך זיין מאמע הרבנית ע"ה, זענען ביום כ"א כסלו תש"ה לפ"ק בעפרייט געווארן און אנגעקומען קיין שווייץ צוזאמען מיט כ"ק אדמו"ר בעל ויואל משה פון סאטמאר זצללה"ה, און בשנת תש"ח לפ"ק זענען זיי פון דארט אנגעקומען קיין אמעריקא, וואו ער האט געגרינדעט דאס **בית המדרש און מקו' בית ישעי' ד'אודווארי**, וואס איז ביז צום היינטיגן טאג א מקום לתורה ולתפלה פאר די גאנצע געגענט, און ווערט ווייטער געפירט דורך זיין זון מ"מ הרה"ג רבי שמואל דוד שליט"א.

אויך האט ער געגרינדעט א ישיבה וואו צענדליגער בחורי חמד האבן זיך משלים געווען אין פילע מקצועות בתורה, און אין פארשידענע קהלות בישראל זענען די דיינים און מורי הוראה זיינע תלמידים.

זיינע אכט בענדער פון **שו"ת דברי שלום**, און די מער פון צען בענדער חידושים אויף תורה ומועדים ועוד, זענען עולה על שולחן מלכים און שטארק איינגעזען ביי די לומדי תורה.

מרן כ"ק אדמו"ר בעל ויואל משה זצללה"ה האט אים ממנה געווען אלס יושב ראש פונעם בית הוראה ד'התאחדות הרבנים, וואו צענדליגער בעלי הוראה בישראל האבן געהאט ביי אים שימוש, און איבער הונדערט יונגע לייט און בחורים וואס זענען גרונטליך פארהערט געווארן דורך אים, האבן ערהאלטן די 'התרת הוראה' יורה יורה ידין ידין.

נלב"ע ביום י"ד כסלו תשע"א לפ"ק ומנו"כ בחלקת ביה"ח הסמוך לחלקת סאטמאר אין נוא דשערסי, וואו זיין ברודער הרה"צ מראצפערט זצ"ל האט געקויפט, און ביידע ברידער האבן זייער מקום מנוחה איינער נעבן אנדערן אינעם אוהל.

זוגתו (בזיווג ראשון) **הרבנית הענטשא מרים ע"ה** בהרהגה"צ **רבי ישראל אברהם אלטר זצ"ל לאנדא** אב"ד עדעלין (חתן הרהצה"ק מרן רבי ישעי'לע קערעסטירער זי"ע ועכ"י), נפטרה ערב ר"ח טבת תשל"ג לפ"ק ומנו"כ בביה"ח דקהל יטב לב דסאטמאר בנוא זשערסי.

זוג' (בזיו"ש) **הרבנית אסתר** בהרה"ח **מו"ה דוד מעלבער ז"ל**, נפטרה כ"ח מרחשון תשס"ג לפ"ק ומנו"כ בהר המנוחות בעיה"ק ירושלים תובב"א.

הגה"צ **רבי שלום** השאיר אחריו ברכה זיינע קינדער:

א) **הגה"צ רבי שמואל דוד שליט"א** ממלא מקומו אב"ד אודווארי – חתן אדמו"ר הרה"צ מוואדאן שליט"א.

ב) **הרבנית רחל תחי'** אשת הגה"צ רבי מאיר יוסף ראזענבוים שליט"א אדמו"ר מסטראזניץ.

ג) **הרבנית איידל תחי'** וואס איז ביי די צווייטע וועלט מלחמה בשנת תש"ד לפ"ק אלט געווען עפעס מער ווי א חודש, און איז בחסדי ה' צוזאמען מיט אירע עלטערן

געראטעוועט געוואָרן לחיים, בזיוג שני איז זי אשת הרה"ג רבי נחום מאיר געראַמאַן שליט"א ר"מ בישיבת באבוב ומחבר הרבה ספרי חסידות.

בזו"ר איז געווען איר מאַן הרה"צ רבי נפתלי ארי' לייביש זצ"ל (בהרהגה"צ רבי מנחם שלמה טויב זצ"ל אדמו"ר מקאלוב) וואס איז נפטר געוואָרן גאר יונגערהייט, איבערלאזענדיג זיין אלמנה מיט זיבן קליינע יתומים, וואס די מאמע האט זיי אליין ערצויגן און חתונה געמאכט.

די קינדער פון הרבנית **איידל** זענען:

א) **הרבנית שרה תחי'** אשת הגה"צ אהרן האגער שליט"א - אב"ד דקהל וויזניץ במאנטריעל קאנאדא (בהרהגה"צ אדמו"ר מוויזניץ שליט"א).

ב) **הרבנית חנה תחי'** אשת הרב יצחק אייזיק שנעבאלג שליט"א רב דחסידי בעלזע מאכנאווקע.

ג) הרב **ישכר דוב טויב שליט"א** אדמו"ר מנעשכיז.

ד) **הרבנית אסתר תחי'** אשת הרב משה יחיאל אילאוויטש ר"מ בקאשוי.

ה) **הרב ישראל אברהם אלטר טויב שליט"א** אדמו"ר מקאלעוו בארא פארק.

ו) **הרבנית חוה תחי'** אשת הרב אפרים אהרן טייטלבוים שליט"א ראש הכולל צעהלים.

ז) **הרבנית רחל תחי'** אשת הרב מאיר גרינוואלד שליט"א דומ"ץ בקהלת פאפא.

ב) **הגה"צ רבי יושע ברוך זצ"ל** רב הצעיר אין די שטאט

סענזשארץ, חתן דודו הרב וכו' מנחם גרשון קאהן זצ"ל, ער איז דעפארטירט געווארן ביי די צווייטע וועלט מלחמה און אומגעקומען על קיה"ש צוזאמען מיט די אנדערע קדושים ביום כ"א אדר תש"ה הי"ד, זוג' הרבנית מאשע שבע ע"ה הי"ד.

ג) **הרבנית חי' טילא ע"ה** הי"ד אשת הרב שמואל ב"ר אלי' גאלדבערגער-טייטלבוים פון אוהעל, נעקד"ה בים כ' תשרי בשנת הזעם תש"ה לפ"ק.

ד) **הרה"צ רבי אשר אנשיל זצ"ל** אדמו"ר מראצפערט וואס איז געווען באקאנט מיט זיינע פעולות לתורה ולחסד.

באלד נאך די צווייטע וועלט מלחמה האט ער משמש געווען ברבנות אין עבלסבערג - עסטרייך, און דערנאך אין בוענאס איירעס - ארגענטינע וואו ער האט ארויס געגעבן א אידישע צייטונג 'די רעליגיעזע שטימע' וואס האט מעורר געווען איבער פרצות הדת.

שפעטער האט ער זיך באזעצט אין וויליאמסבורג וואו ער האט איבער געגומען דאס נאוואמינסקער ביהמ"ד אויף סאוט 9 און אויך געלאזט בויען א מקו' טהרה.

זעענדיג אז אידן דאווענען אין סידורים וואס ווערן געדרוקט דורך מחללי שבת, האט ער ארויס געגעבן די סידורים 'קרבן אשר' און 'תיקון אשר' וואס זענען געמאכט געווארן נאר דורך ערליכע אידן.

א גרויס אומגליק האט אים געטראפן ווען זיין זון הבחור החשוב שמואל דוד ז"ל הי"ד איז זייענדיג אין קעמפ אומגעקומען דורך א שיסעריי פון א גוי, און לשמו ולזכרו פלעגט ער טיילן פיל צדקה און טאן פארשידענע פעולות של חסד לעילוי נשמתו הטהורה.

מדור ז' - די שטאט אודווארי יצ"ו

בשנת תשכ"ח לפ"ק ווען בית ה' זיין בית המדרש איז ליידער פארברענט געווארן, איז ער מיט זיין משפחה מיט גרויסע ניסים בחסדי ה' געראטעוועט געווארן, און האט געפענט זיין בית המדרש אויף דיוויזשאן עוועניו, וואו ער האט ספעציעל געלאזט בויען דריי שטאקן פאר הכנסת אורחים, און אידן פון איבער די גאנצע וועלט זענען דארט איינגעשטאנען, איבערהויפט אזעלכע וואס קיינער האט נישט געוואלט אריין נעמען וד"ל.

כ"ק אדמו"ר רבי שלמה זצ"ל מבאבוב פלעגט מיט התפעלות באצייכענען די געוואלדיגע זכי' און די גרויסע אויפטואונגען פונעם ראצפערטער רבי'ן, און כמה פעמים ביישטייערט גרעסערע סכומים פאר זיינע צוועקן, זאגענדיג אז ער וויל האבן א חלק אין זיין ארבעט.

לאחר פטירתו איז ארויס געקומען א קליינער חיבור 'מחנה אשר' עה"ת וואס ער האט געשריבן אין די מלחמה יארן נישט האבענדיג קיין ספרים, און כאטש עס איז מעט הכמות איז עס אבער ורב האיכות.

דער ראצפערטער רבי איז נסתלק געווארן אין זיינע בליענדע יארן, אבער זוכה געווען מיט צונעמען צידה לדרך א רייכן פעקל מעשים טובים, חבל על דאבדין ולא משתכחין, יהא זכרו ברוך.

נלב"ע כ"ט טבת ער"ח שבט תשנ"ז לפ"ק, ומנו"כ באוהל בסמוך לאחיו הרב מאודווארי בבית החיים בנוא דזשערסי. ת.נ.צ.ב.ה.

זוגתו הרבנית פעסל תחי' בהרה"צ וכו' רבי מענדעלע קאראדער זצ"ל הי"ד.

רבי אשר אנשיל השאיר אחריו ברכה זיינע קינדער:

הר"ר מנחם יוסף נ"י

הר"ר ישראל דוב אפרים נ"י

הר"ר **שלום מאיר** נ"י

הר"ר **יושע ברוך נחום** נ"י

מרת **בילא** אשת מו"ה **ישראל יעקב פאלאק** נ"י

מרת **אסתר רחל** תחי' אשת מו"ה **שלום יוסף שטערן** נ"י

מרת **בלימא סערל** תחי' אשת מו"ה **ברוך בעק** נ"י

די טעכטער פון הגה"צ רבי **שמואל דוד מש. אודווארי** זצ"ל

ה) הבתולה **נוחא** ע"ה הי"ד, ש"א **בריינדל** ע"ה - נעקד"ה כ' תשרי תש"ה לפ"ק.

ו) הרבנית **צלאווה דבורה** תחי' בת **בריינדל** ע"ה אשת הגה"צ **ישעי' גרויס** שליט"א, בעהמ"ח ספר הזה.

60'טער קאפיטל:

שארעט אודווארי יצ"ו

אזוי ווי עס איז נישטא קיין איינשלוס (פארבינדונג) פון לאדאני קיין אודווארי, האבן מיר געבעטן ביי די באן שטאציאן אז מען זאל אונז באשטעלן א טעקסי וואס זאל אונז אפפירן קיין אודווארי, און אזוי ווי עס איז דארט איינגעפירט אז א טעקסי שטייט נישט ביי די שטאציאן, נאר וועט מען דארף רופט מען אן אין די שטאט אז מען זאל שיקן א טעקסי, האבן מיר געמוזט ווארטן ביי די שטאציאן ווי לאנג דער טעקסי וועט קומען.

ווארטענדיג אויפן טעקסי איז צוגעקומען צו אונז דער באן שעף וואס קאנטראלירט דעם שטאנציאן און אונז באגריסט. איך

האב אים מכבד געווען מיט אן אמעריקאנער ציגארעטל, און אזוי שמועסנדיג האב איך אים געפרעגט וועגן דעם לעבענס שטייגער אין אונגארן, האט ער גענטפערט איך וועל ענק דערציילט א וויץ און פון דעם וועט איר האבן אן ענטפער אויף אייער פראגע.

ער האט דערציילט, ווי באקאנט, דער פויער וואס ארבעט אויפן פעלד אונטער די באקנדיגע זון, דארף אלע געוויקסן פונעם פעלד אריין געבן אין די רעגירונגס מאגאזינען, נאר א קליינעם פראצענט מעג ער איבער לאזן פאר זיין אייגענעם געברויך, דאס איז דער פראצעדור ביי אלע סארט תבואות און אנדערע געוויקסן.

א קליינע האפענונג האט דער פויער, וועו עס קומט די ענדע פונעם יאר, פארקויפט די רעגירונג די אלטע תבואות, און נאכן אראפ נעמען די סומעס וואס די רעגירונג האט באשלאסן, אויב עס בלייבט נאך עפעס שיריים, צוטיילט די רעגירונג דאס פארבליבענע געלט שוה בשוה פאר אלע פויערן פון די פעלדער, און אמאל געלונגט דעם פויער און ער באקומט עפעס א ביינדל, און אמאל דאס אויך נישט, אזוי איז איינגעפירט ביי די קאמאניסטן.

מאכט זיך אז א פויער איז געגאנגען צום פירער פון דער רוסישער מלוכה (וואס האט געהייסן כרושטשעוו), און האט זיך באקלאגט פאר אים אז א גאנץ יאר ארבעט ער זייער פיל שעה'ן אין טאג, און דאס אויך אין שווערע אומשטענדן אונטער די בריעדיגע זון, און מיט דעם אלעם פארמאגט ער נישט כאטש א ביסל געלד, האט אים דער מלוכה פירער גענטפערט – שטיי אויף פריער צו דיין ארבעט וועסטו האבן.

דער פויער האט זייער ערנסט אנגענומען די רייד פון דעם פירער און האט אנגעהויבן אויפצושטיין פארטאגס, פריער ווי געווענליך, און האט זיך ארויס געלאזט צו זיין פעלד, שפאנענדיג

זעט ער ווי העכערע בעאמטע טראגן ארויס פון די רעגירנג מאגאזין גרויסע זעק מיט תבואה, און פירן עס אוועק, איז דער פויער צוגעגאנגען און מיט תמימות געפרעגט וואס איז דאס? האט מען אים געזאגט מאך א שווייג, און נעם דו אויך, האט דער פויער אזוי געטאן, און יעצט האט ער הערשט פארשטאנען וואס די כוונה פון דעם פירער איז געווען ווען ער האט אים געהייסן אויפשטיין פארטאגס.

דער פויער האט ערליך אנגעהאלטן דאס פארטאגס אויפשטייען, און אויך ערליך געגומען וויפיל נאר מעגליך פונעם רעגירונגס מאגאזין, און די סחורה האט ער פארקויפט פאר גוט געלט, און די געשוואלענע פארדינסטן האט ער באהאלטן אין אן אפגעהיטן ארט, ביז ער האט אנגעזאמעלט א היבשע גרויסע סומע געלט, פון וועלכן ער איז ממש נתעשר געווארן.

האבענדיג פיל געלט האט ער זיך אין א טאג ערלויבט צו קויפן א שיינע נייע אויטא (קאר), מיט וואס ער איז שפעטער געפארן דערמיט צום פירער, אים צו באדאנקען פאר די גוטע עצה וואס ער האט אים געראטן.

דער פירער האט אים שיין אויפגענומען, ווי אויך זיין הארציגן דאנק וואס דער פויער האט מיט פילע לויב ווערטער אים געדאנק און געבענטשט, און ביים געזעגענען זאגט דער פירער פארן פויער - נעם עס גוט אריין אין קאפ, און געדענק שטענדיג די עצה פון פריער אויפשטיין.

דער פויער זאגט צו ערליך צו געדענקן דעם פירערס רייד, ער האט דאך שוין ביי געווואוינט אז אויב פאלגט מען דעם פירער דערלייגט מען נישט, און מיט גרויס פרייד איז ער ארויס און צוריק געגאנגען צום ארט וואו ער האט איבער געלאזט זיין קאר.

צו זיין ערשטוינונג והקאר איננו, די קאר איז נישטא, ער קוקט אהער און אהין, לויפט צו די אנדערע גאס אפשר האט ער עס דארט געלייגט, אבער א נעכטיגן טאג, די ערד האט עס ווי איינגעשלינגען.

אין זיין צווייפל איז ער באלד צוריק געלאפן צום פירער און מיט ביטערניש דערציילט אזדי קאר איז ג'ענב'עט געווארן, האט אים דער פירער ענטפערט, ביי אונז שטייט מען אויף "נאך פריער", ערקלערונגען זענען איבעריג האט דער העכערער בעאמטער ענדיגט,

איך האב אים מכבד געווען מיט עטליכע אמעריקאנער ציגערעטלעך און אזוי ווי דער טעקסי איז אנגעקומען האבן מיר זיך ארויס געלאזט אויפן וועג קיין אודווארי.

פארענדיג זענען מיר דורך געפארן א שטעטל וואו עס האבן מיט איבער צוואנציג יאר צוריק געוואוינט עטליכע הונדערט אידישע משפחות, און יעצט איז עס פוסט פון אידן, אנקומענדיג צום בית החיים אין אודווארי האבן מיר געזען דעם גרויסן חורבן דארט, א חלק פון די מצבות אינעם בית החיים זענען צובראכן, א חלק זענען אומגעווארפן, און א חלק פעלט אינגאנצן, אינעם גאנצן בית החים זענען דא פיר שטייענדיגע מצבות, און צווישן זיי די מצבה פון כ"ק מו"ח **רבי שמואל דוד קרויז זצ"ל** דער אודווארי רב.

זעענדיג דעם גרויסן חורבן, האבן מיר גלייך געדינגען א בעל מלאכה וואס האט צוגעדעקט דעם קבר פון מיין גרויסן שווער זצ"ל, אז עס זאל זיין אפגעהיטן פון בעלי חיים וואס פאשן דארט.

דער בעל מלאכה האט געמאכט א גאר גוטע ארבעט, און מיר האבן אים גאר גוט באצאלט דערפאר, אויך האבן מיר אים

שפעטער געדינגען אז ער זאל פאררעכטן די צובראכענע מצבות אין קערעסטיר, וואו ער האט דארט אויך געמאכט א גוטע מיינסטערישע ארבעט.

ארויס גייענדיג פונעם בית החיים זענען מיר צוגעפארן צום שטאט הויז (סיטי האל) צום בירגערמייסטער (מעייער), מיר זענען אריין צו אים און געבעטן אז ער זאל זען עפעס טאן אז די פארבליבענע קברים און דער בית החיים זאל זיין אפגעהיטן, מיר האבן אים געגעבן א פעדער און א פעקל ציגארעטלעך, און ער האט אונז פארשפראכן צו טאן וואס נאר מעגליך.

דערנאך זענען מיר אריין געפארן אין די שטאט וואו מיר האבן געוואלט זען די קהלישע בנינים די שול, מקוה, אבער עס איז גארנישט געבליבן, עס איז קיין זכר נישטא דערפון, כי אכל את יעקב ואת נוהו השמו.

די יארצייט פון הרה"ק רבי ישעי'לע קערעסטירער זי"ע איז אויסגעפאלן ביום ש"ק פ' קדושים תהיו ג' אייר תשנ"ז לפ"ק, האט דער קערעסטירער רבי שליט"א געפראוועט די מוקדם יארצייט סעודה, דאנערשטאג נאכט אין די שטאט פעסט.

61'טער קאפיטל:

די הויפט שטאט פעסט

פון אודווארי זענען מיר געפארן צו די באקאנטע אונגארישע הויפט שטאט פעסט, וואו עס געפינט זיך היינט דארט די גרעסטע אידישע געמיינדע פון גאנץ אונגארן.

און אומגעפער צען אזייגער ביינאכט זענען מיר ב"ה בשלום אנגעקומען צום נייעם 'ראיאל' האטעל וועלכער איז דעמאלס געבויעט געווארן, און עס איז געווען דער שענסטער האטעל אין אונגארן.

ווען מיר זענען אהין אנגעקומען זענען טאקע געווען כמעט אלע דריי הונדערט צימערן פונעם האטעל באזעצט מיט אויסלענדישע טוריסטן.

אזוי ווי איך האב אין אמעריקא געהערט פון אידן וואס האבן שוין באזוכט פעסט געשעפטליך, אז עס איז דא אין די שול עטליכע מנינים צום דאוונען, בין איך אומגעפער און זיבן אזייגער געגאנגען אין מקו' און דערנאך אין בית המדרש חברת ש"ס וואס געפינט זיך אין די קאזינצי גאס.

דארט בין איך אבער מיט איבעראשונג געווארן אז עס זענען טאקע דא עטליכע מנינים, אבער נישט מער ווי צוויי, דער ערשטער מנין דאוונט אין 6:30 און דער צווייטער מנין אין 7:15, און ווען איך בין אנגעקומען אין שול זענען שוין נישט געווען קיין מתפללים אין בית המדרש.

נישט האבענדיג קיין אנדערער אויסוועג האב איך געמוזט דאוועגען ביחידות, און נאכן דאוועגען האב איך מיך אביסל אומגעקוקט אינעם בית המדרש, אריין געקוקט אין די אלטע ספרים וואס געפינען זיך דארט, פילע ספרים זענען נאך דארט פון בעפאר די צווייטע וועלט מלחמה, און דערנאך געגאנגען צו די אכסניא.

62'טער קאפיטל:

הרה"ג משה נתן שיק שליט"א פון פעסט

נאכמיטאג זענען מיר געגאנגען אפשטאטן א באזוך ביי אונזער קרוב הרב שיק שליט"א וואס איז דער יו"ר ועד הרבנים פון די ארטאדאקסן (ער איז אן אייניקל פון בעל "מנוחת אשר" זצ"ל, אזוי ווי מיין רעבעצין תליט"א) ער האט זיך זייער געפרייט צו אונז און האט אונז זייער פריינדליך אויפגענומען.

מיר האבן זיך דארט אויפגעהאלטן אומגעפער פיר שעה צייט, און איך האב מיט אים איבער געשמועסט דעם אלגעמיינעם מצב פון די פילע אידישע בתי חיים וואו מיר זענען געווען אין די לעצטע טעג.

אויך האבן מיר ארומגערעדט פון די אידישע איינוואוינער אין די שטעט וואו מיר האבן געטראפן די פארבליבענע אידן, ער האט זיך מיט גרויס אינטערעסע און ערנסקייט צוגעהערט צו די פארשידענע וויכטיגע פרטים וואס איך האב אים דערציילט.

ווען איך האב אים דערציילט די געשיכטע פון דעם דעברעצינער בית החיים, האט ער אויפגעשפרינגען מיט ציטער, ער האט מיר פארשפראכן אז ער וועט זיך אריין לייגן אין דעם ענין, און ער האפט בס"ד בטל צו מאכן דעם גאנצן מקח פון די מכירה.

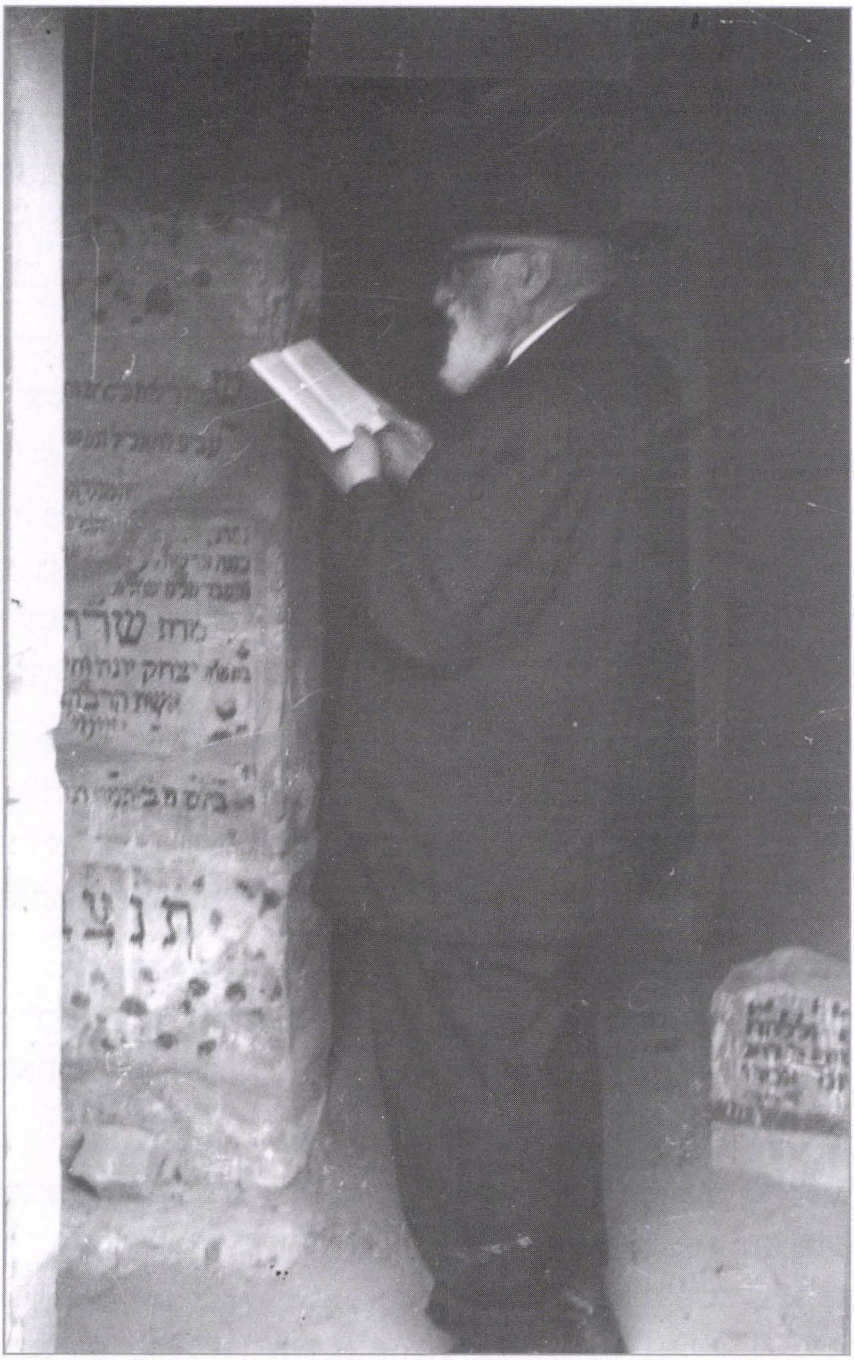
זעענדיג ווי דער ענין צורודערט מיך, האט ער מיך בארואיגט מיט די ווערטער איך זאג אייך צו קערעסטירער רבי אז מיט השי"ת'ס הילף "הי' לא יהי'", עס וועט בס"ד בלייבן אזוי ווי ביז יעצט.

וויסענדיג אז הרב שיק איז א איש המעש, ער רודערט און רועט נישט ווען עס קומט צו אידישע ענינים, און דערצו איז ער א גאר איינגעזעענער פערזאן ביי די רעגירונג אינסטאנצן, ביי וועמען ער ערלעדיגט עצהיו"ט אלע אידישע ענינים, האב איך מיך א ביסל בארואיגט.

בתוך השיחים שמועסנדיג פון פארשידענע עניני צבור, האט ער מיר דערציילט אז ער האט ערהאלטן א פראטעסט בריוו וואס איז אונטערגעשריבן דורך פופציג רבנים פון אמעריקא וואס זענען מוחה אויף חילול הבתי חיים אין אונגארן.

מיט ווייטאג האט ער מיר ערקלערט, דאס וואס זיי ווייסן וויס איך דען נישט?, זיי פראטעסטירן מיטן בריוו, איך קען אויך דאס זעלבע טאן,

אבער אויב וויל מען ערנסט אויפטאן, דארפן זיי שיקן וואס עס פעלט אויס דערצו, **'א פאר דאלאר'** מיט וואס מען זאל קענען ערלעדיגן די פארשידענע לעגאלע ענינים (וואס וועגן צענזור קענען זיי נישט קלאר ארויס געשריבן וועדן), אבער דאס האבן די פראטעסטירער נישט געשיקט, פרעג איך אייך, איז דאס יושר...

הרב שיק ביים ציון הק' אין קערעסטיר ביי די יארצייט ג' אייר תשכ"ו לפ"ק

עס איז דאך לעכערליך צו פראטעסטירן און פאר יענעם איינטיילן וואס צו טאן, וועו מען האט נישט אינזינען דעם באקאנטן מאמר **'מהיכן ירק זה חי'** פון וואו זאל דער געפאדערטער נעמען די מיטלען צו טאן, אין די צייט וואס די לעבענס מיטלען זענען זייער באגרעניצט אין לאנד, און עס איז נישטא פון וועמען צו בעטן א ביסל שטיצע פאר די כלל ענינים,

און הרב שיק האט זיך זייער אפגערעדט פארוואס מען פארשטייט נישט אז צום פראטעסט מוז מען שיקן מיטלען מיט וואס צו ערלעדיגן די עמטליכע ענינים, און נישט באקומענדיג אפילו א דאלאר ווי קען מען פאדערן און פראטעסטירן מען קען כמעט גארנישט אויפטאהן.

איך האב אים גראדע געפרעגט וועגן די ארגאניזאציע "גדר אבות" וואס מאכן גרויס פראפאגאנדע אין אמעריקא אז זיי שיקן גרויס געלט צו פארריכטן די בתי חיים'ס אין אייראפע, האט מיר הרב שיק געטפערט **קערעסטירער רבי, גלייבט מיר אז דאס אלעס איז א גרויסער בלאָף** (ליגענט-שווינדל), זיי מיט זייער פראפאגאנדעס און די רבנים מיט זייער פראטעסט אין אויסלאנד און אויפן פאפיר, וועלן גארנישט אויפטאן, איך וויל נישט זאגן אז עס איז גאר פארקערט, עס קען גרויס שאדן מאכן אין אונזער עבודת הקודש.

אבער מיט דעם אלעם טוט הרב שיק און ארבעט מיט אלע זיינע כוחות לטובת די אידישע ענינים סיי ביי די אידישע געמיינדעס און סיי ביי די עמטליכע רעגירונגס אינסטאנצן.

הרב שיק'ס פארצווייגטע עבודת הקודש איז נישט געווידמעט נאר פאר די אונגארישע אידן במקומות מושבותיהם, נאר אויך צו די לענדער ווי ראמעניע, רוסלאנד, וכדומה, שיקט ער יעדעס יאר

מצות אויף פסח און אתרוגים אויף סוכות, אבער דאס אלעס ווערט געמאכט שטילערהייט אן קיין טומעל.

אויך איז הרב שיק זייער פארווייטאגט אז אידישקייט ווערט זייער שוואך אפגעהיטן אין אונגארן, יונגע מענטשן זענען נישט געבליבן, אדער מאכן זיי אלע מעגליכקייטן ארויס צו פארן פון אונגארן.

די אידישע באפעלקערונג וואקסט אבער נישט, ביז דאס יאר זאגט הרב שיק האט מען מכניס געווען לבריתו של אברהם אבינו צוויי (2) קינדער, אין פעסט איז גראדע יא דא א תלמוד תורה מיט 15 קינדער כ"י, און ווען איך האב אפגעשטאט א באזוך דארט, האב איך געזען עטליכע בא'חן'טע קינדערלעך מיט פאות, אבער אין אנדערע שטעט אדער שטעטלעך איז ליידער גארנישט דא, עס איז פוסט און ליידיג.

השי"ת זאל זיך שוין מרחם זיין אויף זיינע צושפרייטע פארוואגעלטע שאף, ויגאלינו שנית ברחמים גדולים במהרה בימינו אמן.

63'טער קאפיטל:

אין סאבאסלוי יצ"ו

אין יאר תרצ"ה איז דער סטראפקוב'ער רבי הרה"ק רבי אברהם שלום זצלה"ה געווען אינעם סאבאסלוי'ער באד, און א גרויסער עולם איז אהין געפארן אויף שבת להסתופף בצילא קדישא פון דעם גרויסן גאסט.

אויך כ"ק אאמו"ר זצ"ל דער קערעסטירער-בערבעשטער רבי

איז געפארן קיין סאבאסלוי אויף שבת, און האט מיך אויך מיט געגומען לחזות בנועם ה'.

זייענדיג אין באד, האב איך געזען אז מיין שפעטערדיגער שווער הגה"צ רבי שמואל דוד קרויז זצ"ל דער אודווארי רב איז אויך בין הבאים לשבות בשבת קודש.

בשעת מעשה האב איך געהערט, אז ווען ער איז בעפארן צוריק אהיים פארן אריין צום סטראפקוב'ער רב'ן נעמען א ברכת פרידה, האט ער כנהוג דערלאנגט פארן רב'ן א קוויטל.

אבער צו די ערשוינונג פון אלע אנווועזנדע האט דער סטראפקוב/ער רבי זיך אנגערופן צום אודווארייער רב **"איך וועל צונעמען דאס קוויטל, נאר אויב איר וועט אויך נעמען פון מיר א קוויטל".**

דער אודווארי רב האט זיך געבעטן ביים סטראפקאווער רב'ן אז ער זאל מוחל זיין און צונעמען דאס קוויטל און געבן א ברכה, אבער דער רבי האט זיך געהאלטן ביי זיינס, און ער האט געהייסן דערלאנגען א פאפיר מיט טינט און פעדער און האט אפגעשריבן א קוויטל און דערלאנגט פארן אדווארי רב, זיי האבן זיך געטוישט קוויטלעך, און זיך אנגעווינטשן איינעם דעם צווייטן.

(מיין שוואגער זיין מ"מ הגה"צ רבי שלום קרויז זצ"ל האט נאך ביז לעצטנס געהאט דאס קוויטל אין זיין באזיץ).

ווען מיין שווער כ"ק הגה"צ רבי שמואל דוד קרויז זצ"ל דער אודווארי רב האט זיך אויפגעהאלטן אינעם באד **"ראנק"** נעבן די שטאט קאשוי, איז ער אריין אויף א באזוך צום באקאנטן גאון

דער ראדימישלער רב זצ"ל וואס האט דעמאלס געוואוינט אין די שטאט קאשוי און איז אויך געווען אינעם 'ראנק' באד.

מיט פרייד האט דער באקאנטער גאון רבי שמואל ענגעל זצ"ל דער ראדימישלער רב אויפגענומען מיין שוועד, און כמנהגם בקודש האבן זיי זיך משתעשע געווען א לענגערע צייט איינער מיטן צווייטן, מיט א פעסטן פלפול בריתחא דאורייתא (איינער פון די באזיכער וואס האט געהאט ביי זיך א פאטאגראפי מאשינדל האט געכאפט א בילד, און וויסענדיג אז איך בין דעם אודווארי רב'ס איידעם האט ער עס מיר געשיקט א מתנה).

בתוך השיחים וועו די צוויי זענען געווען טיף פארזינקען אין א פלפול האט מיין שוועד געפרעגט דעם ראדימישלער רב א געוויסע קשיא, און דער ראדימישלער רב האט נישט גלייך געענטפערט דערויף.

מיט א יאר שפעטער איז מיין שוועד ווידער געפארן צום זעלבן באד לרפואת גופו, און אזוי ווי דער ראדימישלער רב האט געהערט אז מיין שוועד געפינט זיך אינעם באד, האט ער זיך נישט געקענט צוריק האלטן, און אינמיטן די נאכט וועו מיין שוועד האט זיך שוין געהאט געלייגט לפוש מעמל וטורח הדרך, האט דער ראדימילישער רב געקלאפט אויף די טיר פון אודווארי רב אכסניא, און נאכן זיך באגריסן האט דער ראדימישלער רב אים געזאגט א תירוץ אויף די קשיא וואס ער האט אים געפרעגט מיט א יאר צוריק.

(במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו, נישט קוקענדיג אויף די טירחא דגופא און די שפעטע נאכט שעה, האט דער גאון אדיר דאס אינזינען געהאט, און געשפירט פאר א פליכט צו ענטפערן אויף א קשיא וואס מיין שוועד האט אים געפרעגט מיט א יאר צוריק).

מדור ז' - די שטאט אודוואַרי יצ"ו

הגה"צ רבי שמואל דוד קרויס זצ"ל אודוואַרי רב - און דער גאון דער ראדעמישלער רב זצ"ל
אין א פלפול בריתחא דאורייתא, זיצענדיג אין הויף פונעם בּאָד

פעולות ישעי' אין אמעריקא

די פולע פעולות לטובה פון מיין שווער דער אודווארי רב זצ"ל זענען אזוי אנגעגאנגען, עד זיבולא בתרייתא, ווען ער איז נעבען יונגערהייט אווען געריסן געווארן פון זיין קהלה און משפחה, און איז נסתלק געווארן ותעל נשמתו לגנזי מרומים, ויבכו אותו כל בית ישראל.

צו די לוי' פון מיין שווער זצ"ל איז אויך געקומען צו פארן הרהצה"ק רבי שלו' אליעזר זצ"ל הי"ד פון ראצפערט, און ער האט געהייסן אז מען זאל גלייך אויפנעמען דעם רב'ס זון הגה"צ רבי שלו', און כאטש ער איז נאך געווען א בחור, האט ער אבער שוין געהאט התרת הוראה פון עטליכע חשוב'ע באקאנטע רבנים.

די אודווריער ראשי הקהלה האבן אבער נישט אזוי שנעל צוגעשטימט דערצו, זיי האבן געזאגט אז לויט ווי עס איז איינגעפירט מוז מען מאכן א (KOZSEG GYULES) געזעראל פארזאמלונג און דארט וועט מען באשליסן ווער עס איז פאסיג איבער צו נעמען די רבנות שטעלע און זיין דער ממלא מקום פונעם אלטן באליבטן רב.

הרה"צ רבי שלו' אליעזר זצלה"ה איז נישט נתפעל געווארן פון זייער שטייפקייט, און האט זיי מיט א רואיגקייט געזאגט 'איך בין יעצט דער (KOZSEG GYULES) און מען האט באלד אויפגענומען דעם זון רבי שלום אז ער זאל ערזעצן די רבנות שטעלע און ממשיך זיין בדרך אביו דער פריערדיגער רב לשרת את הציבור.

מיין שווער - דער אודווארי רב זצ"ל איז נפטר געווארן ביום כ"ה מרחשון תרצ"ז לפ"ק ומנו"כ אויפן בית החיים פון די שטאט אדווארי.

די מצבה על ציון המצויינת פון מיין שווער כ"ק דער אודווארי רב זצ"ל

64'טער קאפיטל:

תרצ"ז - תש"ד לפ"ק

באלד נאך מיין שוועריס הסתלקות האט מען - ווי שוין דערמאנט - אויפגענומען אלס ממלא מקומו זיין זון מיין שוואגער הגה"צ **רבי שלום קרויז זצ"ל** וואס איז געווען דער לעצטער רב אין די שטאט אודווארי וואו ער האט אויפגעטאן פון שנת תרצ"ז ביז שנת תש"ד לפ"ק ווען מען האט דעפארטירט אלע אידן, און די רשעים ארורים האבן זיי צושפרייט און צוזייט אין פילע ארבעט לאגערן, וואו זיי האבן נעבער געליטן ביטערע צרות יגון ואנחה.

די פיניגונגען וואס די אידן האבן געליטן אונטער די מערדערישע רשעים האבן פאראורזאכט אז אסאך פון די געפייניגטע האבן עס נישט געקענט אויסהאלטן, און האבן נישט געקענט אריבער טראגן די ביטערע אוממענטשליכע פיניגונגען און האבן נאך א ביסל צייט אויסגעהויכט זייער פארפלאגטע נשמה, און גאר אסאך פון זיי זענען מער נישט צוריק געקומען הי"ד.

בחסדי ה' איז מיין שוואגער מיט זיין משפחה און אויך זיין מאמע ע"ה גערעטעוועט געווארן פון די נאצישע נעגל, און איז אנגעקומען קיין אמעריקא וואו ער האט געגרינדעט די אודווארי קהלה און געווען דער מנהיג רוחני פון די קהלה עד זיבולא בתרייתא, ווען ער איז נתבקש געווארן לישיבה של מעלה ביום י"ד לחודש כסלו שנת תשע"א לפ"ק.

מדור ז' - די שטאט אודווארי יצ"ו

בני כ"ק הגה"צ רבי שמואל דוד זצוק"ל אב"ד אודווארי יצ"ו

הגה"צ רבי שלום זצ"ל מ"מ אביו
אב"ד אודווארי יצ"ו
נלב"ע י"ד כסלו תשע"א לפ"ק

הגה"צ רבי יהושע ברוך זצ"ל
הרב הצעיר דסענזשארץ יצ"ו
נעקד"ה כ' אדר תש"ה לפ"ק הי"ד

הרב הצדיק רבי אשר אנטשיל זצ"ל
אדמו"ר מראצפערט יצ"ו
נלב"ע כ"ט טבת תשנ"ז לפ"ק

יבלחט"א הרבנית צלאווא דבורה ובעלה
הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א
אדמו"ר מקערעסטיר בערבעשט יצ"ו

65'טער קאפיטל:

צוריק אין אודווארי יצ"ו

נאכדעם וואס השי"ת האט אונז געהאלפן און מיר זענען אנגעקומען און זיך פלאצירט אין אמעריקא, (קוק ביים סוף פון מיין ספר פון קערעסטיר ביז אמעריקא) זענען מיר ביידע איך מיט מיין רעבעצין תליט"א געפארן פון אמעריקא דאס ערשטע מאל אין שנת תשכ"ד און דערנאך פילע מאל פוקד זיין און משתטח זיין אויף דעם ציון פון מיין שווער איר - טאטע זצ"ל.

אין לויף פון צענדליגע יאר פון מיין שווער'ס הסתלקות, איז דער בית החיים אלס מער און מער צוגרונד געגאנגען, עס איז דאך נישט געווען ווער עס זאל דארט אכט געבן און פאררעכטן, און נאך קנאפע פופציג יאר האט זיך דאס זייער גוט דערקענט.

66'טער קאפיטל:

תיקון ושמירת הבית החיים באודווארי יצ"ו

אינעם יאר תשנ"ב לפ"ק ווען מיר זענען געווען אין אודווארי ביי מיין שווערס יארצייט, האבן מיר געזען אז עס קען שוין נישט ווייטער אזוי אנגיין, דער גאנצער גדר ארום דעם בית החיים איז געווען איינגעפאלן, שועלים הלכו בה, און עס איז געקומען צו א מצב סכנה, אז אויב וועט מען זיך נישט באלד נעמען צו די ארבעט אפצוראטעווען דעם בית החיים, וועט עס חלילה מיט

דער צייט אינגאנצן חרוב און אפגעמעקט ווערן, ה' ירחם.

האבן מיר דעמאלס באשלאסן אז מיר וועלן טאן פעולות, צוריק צו בויען דעם גדר ארום דעם בית החיים, עס זאל זיין א שמירה אויפן גאנצען בית החיים, עס זאל נישט צושטערט ווערן, און די וועלכע האבן דארט זייער רוה, זאל זייער מנוחה נישט חלילה צושטערט ווערן, נאר זאלן ווייטער רוען דארט על משכבם מיט כבוד.

נאך פיל השתדלות ביי נדיבי עם אלקי אברהם, און מיט די ערנסטע סומע געלט וואס מיר האבן בייגעשטייערט צו ערמעגליכן אויסצופירן דעם פלאן פון די הייליגע אונטערנעמונג אפצוראטעווען דעם בית החיים פון אונטערגאנג האט מען זיך באלד געגומען צו די ארבעט.

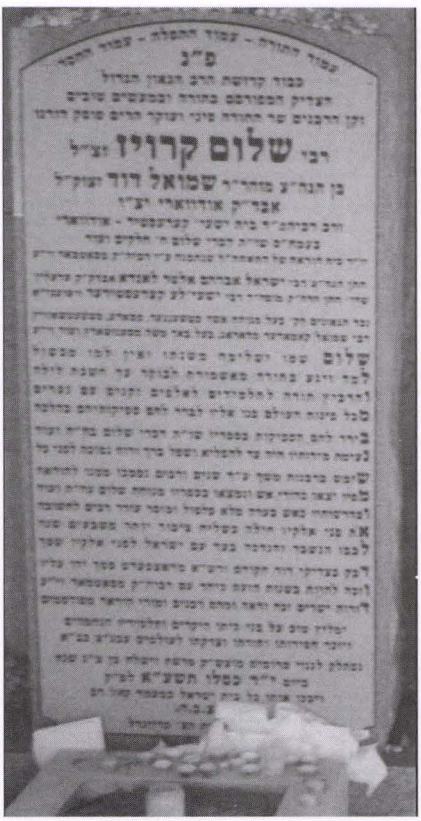
מיר האבן געדינגען די ריכטיגע בעלי מלאכה גוטע מייסטערס אין זייער פאך, און זיך גלייך געגומען צו טאן צו דער זאך.

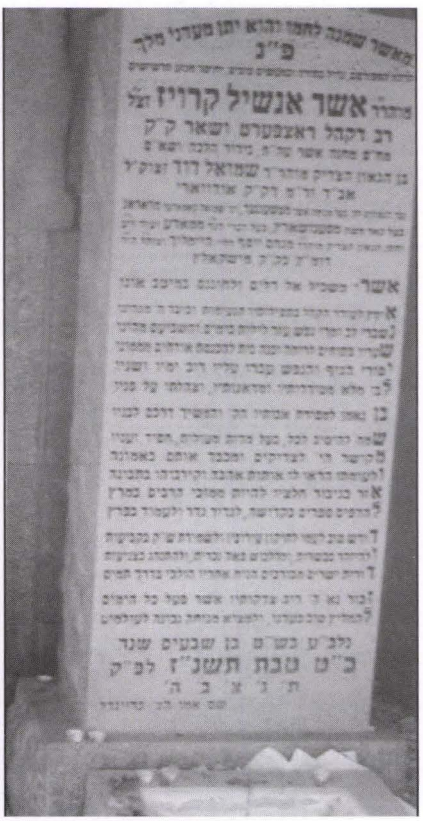
עס מוז באטאנט ווערן אז זיי האבן אראפ געלייגט א זייער גוטע און מייסטערישע ארבעט, און כהיום - היינט צו טאג איז דער גאנצער בית החיים ארומגענומען מיט א פעסטער צוים וואס שיצט אויפן כבוד פון די שוכני עפר וואס זענען דארט באהאלטן געווארן.

ווען דער צוים ארבעט איז פארטיג געווארן, און האט ארום געגומען דעם גאנצן בית החיים, אזוי ווי דער פלאן איז געווען, זענען מיר אראפ געפארן צו זען אויב עס איז גוט געמאכט, און דערביי זיך פארעכענען מיט דעם מייסטער וואס האט עס אויפגעשטעלט.

אזוי ווי צו מאכן די צוים האט מען געדארפט די גוט-הייסונג

(רשות און הסכמה) פון די שטאט בעאמטע, האבן מיר באשלאסן אז לכבוד די באנייאונג פונעם גדר – שמירה, וועלן מיר רופן די באהערדע (אנפירערס) פון די שטאט, און אפגעבן זייער פארדינטן הכרת הטוב, אז זיי זאלן זיין אנוועזנד וועו מיר מיט די עטליכע אידן פון די שטאט דעברעצין, וועלן זיך צוזאמען נעמען ביים בית החיים, לכבוד די צוים באנייאונג, און זאגן תהלים מיט אנדערע תפלות, בעטענדיג אז דער זכות פון די שוכני עפר זאל מגין זיין אויף די וואס האבן א טייל געגומען אין די באנייאונג פונעם צוים, און אויף גאנץ כלל ישראל בכל מקומות שהם.

די מצבה פון הגה"צ רבי שלום קרויז זצ"ל אודווארי רב האחרון
און זיין ברודער הרה"צ רבי אשר אנשיל זללה"ה אדמו"ר מראצפערט
שוואגערס פון יבלחט"א קערעסטירער רבי שליט"א

67'טער קאפיטל:

דרשה פון קערעסטירער רבי שליט"א

צו די באשטימטע צייט זענען אנגעקומען אלע געלאדענטע, און נאכן זאגן די תפלות ובקשות, האט מען מיך אלס איידעם פון דעם גרויסן אודווארי רב זצ"ל מכבד געווען אויפצוטרעטן לכבוד מיין שווער דער גרויסער רב און לכבוד אלע שוכני עפר.

וכך היה אומר, איך האב אנגעפאנגען מיט כבוד האכסניא, און געדאנקט פאר די חשוב'ע פירער און אלע מיטגלידער פון די דעברעצינער קהלה קדושה וואס האבן זיך מטריח געווען צוקומען אנטייל נעמען אין די באנייאונג און איבערפרישונג פונעם גדר בית החיים, און דערמיט אפגעבן דעם כבוד הראוי פאר די שוכני עפר.

אויך וויל איך אויסדרוקן מיין דאנק פאר די פירער פון די שטאט אודווארי, וואס האבן אונז געגעבן די נויטיגע ערלויבעניש, און זענען געקומען דא אנטייל נעמען אינאיינעם לכבוד די באנייאונג פונעם גדר ארום דעם אידישן בית החיים פון די שטאט אודווארי, וואס איז ערמעגליכט געווארן דורך אונזער שתדלנות, און מיט די ביישטייערונג וואס מיר האבן ב"ה געהאט די זכי' צו האבן א גרויס חלק דערינען.

עס מוז באטאנט ווערן אז עס איז שוין ליידער דאס פופציגסטע יאר פון ווען די אידישע קהלה אין אדווארי האט אויפגעהערט צו עקזעסטירן, נאכדעם וואס כמעט אלע אידן זענען דורך די פארשאלטענע דייטשן דעפארטירט און אומגעברענגט געווארן על קידוש השם הי"ד.

דער קערעסטירער רבי אין די באגלייטונג פון הרה"צ סטראזניצער רבי (חתן גיסו)
און נאך א בן משפחה ביים נייעם גדר ארום דעם בית החיים אין אודוואַרי

דער קערעסטירער רבי מיט די דעברעצינער אידן אנקומענדיג צום בית החיים אין אודוואַרי
מתפלל צו זיין ביים ציון פון זיין שוועַר דער אודוואַרי רב זצ"ל

בחסדי השי"ת וברוב רחמיו וחסדיו זענען פארבליבן עטליכע איבערלעבער, אודים מוצלים מאש, וואס זענען מיט גרויסע ניסים געראטעוועט געווארן פון די דייטשע מארד מאשין, און האבן ב"ה זוכה געווען בלייבן לעבן, דערונטער מיין חשוב'ער שוואגער הגה"צ וכו' רבי שלום קרויז זצ"ל דער לעצטער רב אין די שטאט אודווארי.

אויך האט השי"ת רחמנות געהאט ובחסדיו הרבים איז אויך געראטעוועט געווארן מיין חשוב'ע רעבעצין תליט"א די טאכטער פון פריערדיגן אודווארי רב זצ"ל, וואס איז זייער בייהילפיג יעצט און אלעמאל צו אלע וואוילטעטיגקייטן און פארשידענע ענינים פאר אידן'ס וועגן בכל מקומות מושבותיהם.

מיר ביידע קומען שוין אהער דאס דרייסיגסטע מאל, מיר פרובירן וועז אימער עס איז נאר מעגליך צו קומען לפקוד את הציון המצויינת אין אודווארי, און ליידער ליידער זעען מיר מיט אונזערע אייגענע אויגן ווי יעדעס יאר ווערט ליידער דער בית החיים אלס מער און מער חרוב ונחרב, און עס גייט צוגרונד, לדאבון לבנו ולבב כל ישראל.

אמת ריכטיג אז דער ציון הק' פון שווער זצ"ל איז געהעריג געמאכט און איז ארום געגומען מיט א פעסטע צוים, וואס האלט דאס ארט זייער אין ארדענונג און גוט אפגעהיטן, אבער דער אנדערער חלק פון דעם בית החיים איז נישט אין ארדענונג, און דערצו ווערט עס יעדעס יאר ערגער און ערגער.

כאטש מיר האבן שוין פילע יארן געשמועסט אז עס פאדערט זיך צו מאכן א געהעריגן פעסטן צוים ארום דעם בית החיים, אבער עס איז דאך גוט באוואוסט אז פון אומר ביז עושה איז א מהלך, אן ערנסטע שטרעקע.

די פארזאמלטע לכבוד די באנייאונג פונעם גדר ארום דעם בית החיים

ביי די דרשה פון קערעסטירער רבי'ן שליט"א,
איידעם פון אלטן אודווארי רב זצ"ל

רעכטע זייט פון ציון שטייט דער קערעסטירער רבי דער איידעם פון אלטן אודוואַרי רב זצ"ל, די צווייטע זייט שטייט יבל"ח זיין שוואגער דער זון מ"מ אביו - דער לעצטער רב אין אודוואַרי הגה"צ רבי שלום קרויז זצ"ל, און יבל"ח זיין זון הרה"ג רבי שמואל דוד שליט"א דומ"ץ אודוואַרי וועלכער איז היינט צו טאג מ"מ אביו אודוואַרי רב.

א מנין ארטיגע אידן ארום דעם קערעסטירער רבי וואס שטייען אינווייניג ביים פעסטן גדר ארום די מצבה פון זיין שוועור זצ"ל דער אודוואַרי רב זצ"ל

דאס לעצטע מאל וואס מיר זענען דא געווען האבן מיר באמערקט אז דער מצב איז נישט גוט, דער גדר צופאלט, און אזוי ווי דער נישט אידישער בית הקברות גרעניצט זיך מיטן אידישן בית החיים, און נאר דער צוים טיילט עס אפ, אויב וועט מען נישט באלד טאן צו דער זאך, וועט מיט דער צייט דער גאנצער צוים פארניכטעט ווערן, און דעמאלס וועט נישט זיין קיין אפטיילונג צווישן אידישן בית החיים און דער גוי'אישער בית הקברות, און דאס טאר דאך חלילה נישט געשען.

עס ווערט געברענגט אז אין די צייט פון גלות שפאניע ווען מען האט פון דארט פארטריבן די אידן, האבן די שפאנישע רשעים ימש"ו געגעבן א געלעגנהייט פאר אידן נישט פארטריבן צו ווערן, זיי האבן געבעטען אז די אידן זאלן איינגיין אויף די דריי פארלאנגן וואס זיי וועלן זיי בעטן, און די גזירה וועט בטל ווערן.

די רשעים האבן פארלאנגט:

1) עס זאל נישט עקזעסטירן קיין אידישע שחיטה.

2) עס זאל נישט זיין קיין בתי מדרשים וואו די אידן זאלן זיך צוזאמען נעמען און מתפלל זיין צום באשעפער.

3) עס זאל נישט זיין קיין עקסטערע בית הקברות, נאר איין בית הקברות פאר יעדן (אידן און להבדיל גויים).

די מנהיגי ישראל האבן זיך צוזאמען געזומען און בכובד ראש איבער געשמועסט די ענינים, און דערנאך געגעבן זייער ענטפער.

אויף די ערשטע גזירה אז עס זאל נישט עקזעסטירן א שחיטה, קענען מיר איינגיין דערויף, מיר וועלן נישט עסן קיין פלייש. אויף די צווייטע גזירה אז עס זאל נישט זיין קיין בתי מדרשים קענען מיר אויך איינגיין, עס מוז נישט זיין קיין שולן, מיר קענען

דאוועגען אינדערהיים, השי"ת האט דאך אונז צוגעזאגט (שמות כ' כ"א) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך.

אבער אויף די דריטע גזירה אז עס זאל עקזעסטירן נאר איין בית הקברות, דאס קענען מיר קיינעס פאל נישט נאכגעבן, ווייל מיר אידן גלייבן אין השארת הנפש – די אידישע זעל בלייבט אויף אייביג, מיר גלייבן אז מען לעבט נישט נאר פאר זיך אליין, איין איד העלפט ארויס דעם צווייטן, עס איז ביי א איד נישט פארהאנען דער 'אנכי' – איך אליין.

ווידער די אומות העולם זיי קוקן נאר וואס עס איז גוט פאר זיי, יעדער לעבט פאר זיך זעלבסט זיי זענען עגאאיסטיש – איינזאם, עס אינטערעסירט זיי נישט קיין אנדערע, נאר איש את רעהו חיים בלעו (אבות פ"ג מ"ב) איינער דעם אנדערן וואלט ווען לעבעדיגערהייט איינגעשלינגען.

עס איז נישט נאר געזאגט, עס איז ווירקליך אזוי, און מען קען זיך עס היינט צו טאג איבערצייגן, דא נישט ווייט שיסט מען און מען באמבארדיט איינער אויפן אנדערן אן קיין רחמנות, און דאס אלעס איז ווייל איינער איז נישט פאראנטפארטליך פארן צווייטן, און דעריבער קענען מיר נישט אננעמען אייער פארשלאג אז עס זאל זיין נאר איין בית הקברות, מיר וועלן ליבערשט ארויס וואנדערן פון שפאניען און אין גלות גיין, ווי איידער צו זיין אין בית הקברות מיט די אומות העולם.

דעריבער האבן מיר (איך מיט מיין רעבעצין תליט"א) באשלאסן וועז מיר זענען דא געווען דאס לעצטע יאר, אז מיר מוזן שוין און באלד טאן פעולות צו ראטעווען וואס מען קען נאך ראטעווען אינעם בית החיים, און מיר האבן זיך פארגענומען צו טאן וואס נאר מעגליך אז א געהעריגער גדר זאל ארום נעמען דעם גאנצן

אידישן בית החיים, אזוי אז די אלע שוכני עפר וואס ליגן דא צוזאמען מיט מיין גרויסן שווער זצ"ל, זאלן זיין ארום געצוימט און אפגעשייד פון דעם דערנעבענדיגן חלק דער אלגעמיינער גויאי'שער בית הקברות.

דערמיט קען מען טייטשן דעם פסוק מיט וואס די וואכעדיגע סדרה הייבט זיך אן ראה 'אנכי' - מיר אידן מוזן וויסן אז מען טאר נישט מיינען אז דער אנכי איז אן אייגענע זאך, און עס מיינט טאקע כפשוטו אנכי - איך זעלבסט, ניין, אויסדריקלעך ניין, נאר ביי אונז אידו מיינט עס 'אנכי נותן לפניכם' - איך גיב דאס פאר יעדן.

לענינינו, מיר שטייען יעצט דא אינעם אידישן בית החיים וואו עס ליגן שוכני עפר וואס איך האב זיי קיינמאל נישט געקענט, און אוודאי וויס איך נישט זייערע נעמען, אבער אזוי ווי איך האב פריער ערקלערט אז א איד לעבט דאך נישט נאר פאר זיך זעלבסט, נאר פאר יעדן וואס דארף הילף העלפט מען ארויס, דאס האט אונז געברענגט דערצו אז ווי שווער עס קומט אן און וויפיל מיה און טירחא עס פאדערט, זאלן מיר נישט קוקן דערויף, נאר זען צו מאכן אלע מעגליכקייטן און השתדלות אז עס זאל ווערן ארום געצוימט דער מקום מנוחתם פון אידישע קינדער וואס ליגן שוין דא על משכבם ועד וויס וויפיל יארן.

ביי די געלעגנהייט האבן מיר אויך געלאזט מאכן א טאוועל א '**מצבת זכרון**' אן **אנדענק טאוועל** - פאר די אלע אידן פון די שטאט אודווארי מענער פרויען און קינדער וועלכע זענען ליידער דעפארטירט געווארן דורך די רשעים ארורים.

מיט גרויס אכזריות און מיט אומענטשליכע אומשטענדן זענען זיי אווק געפירט געווארן און נישט צוריק געקומען, נאר זענען

אומגעקומען על קידוש השם אין די צווייטע וועלט מלחמה אין יאר תש"ד לפ"ק, און זייער אש איז פארשפרייט געווארן איבער די ימים און אנדערע וואסערן, און עס איז נישטא קיין קבר וואו צו שטעלן א מצבה.

זאל דער '**אנדענק טאוועל**' וואס מיר האבן געלאזט מאכן און אוועקגעשטעלט אינם בית החיים אין אודווארי, ווי אויך דער נייער צוים ארום דעם בית החיים דינען אלס אן אנדענק פאר זייערע הייליגע נשמות הי"ד.

איך האף אז די אלע שוכני עפר וואס ליגן דא אינעם בית החיים, און אלע נשמות קדושות וואס זענען אומגעקומען על קידוש השם הי"ד וועלן זיין מליצי יושר פאר אלע וואס זענען געקומען אפגעבן דעם ריכטיגן כבוד פאר זיי, ווי אויך פאר אלע וואס האבן ערמעגליכט אז דער גדר מיטן אנדענק טאוועל זאלן געמאכט ווערן לכבוד הקדושים המושלכים באש און לזכרם.

אויך וויל איך דאנקען די עמטליכע באהערדע פון די שטאט אודווארי וועלכע האבן אויפן פארלאנג פון מיין רעבעצין תליט"א וואס האט אין איר באגריסונג רעדע פאר זיי אין די אונגארישע שפראך – געבעטן אז מען זאל מאכן אן עקסטערן אריינגאנג צום אידישן בית החיים, אז מען זאל קענען גלייך פון די גאס צו קומען ביז צום אידישן בית החיים, און מען זאל נישט דארפן א דורך גיין דעם גוי'אישן בית הקברות, און די באהערדע מיטגלידער האבן געזאגט אז זיי טוען אנערקענען אין די געראכטיגקייט פון איר בקשה, דעריבער פארשפרעכן זיי אז זיי וועלן איר בקשה ערפילן, און אזוי ווי מען וועט בקרוב אויסברייטערן זייער בית הקברות, וועט מען אויסארבעטען אן עקסטערן אריינגאנג צום אידישן בית החיים, דאנק איך זיי פון פאראויס.

השי"ת זאל העלפן מיר אלע זאלן זוכה זיין צו די צייט וואס עס וועט מקויים ווערן דער פסוק ויקוצו וירננו שוכני עפר בביאת משיח צדקינו בב"א.

דער "אנדענק טאוועל" וואס דער קערעסטירער רבי שליט"א מיט זיין רעבעצין תחי' האבן פאראייביגט עד ביגו"צ די אודוואדי קדושים וואס זענען אומגעקומען בשנות הזעם תש"ד-תש"ה לפ"ק על קידוש השם.

68'טער קאפיטל:

לעגעני מיהאלי יצ"ו

אין לעגעני מיהאלי איז מקום מנוחתו פון מיין עלטער שווער הגה"צ **רבי שלום** זצ"ל, דער טאטע פון כ"ק מו"ח הגה"צ **רבי שמואל דוד קרויז** זצ"ל דער אודווארי רב.

אין איינע פון אונזערע נסיעות, האב איך געשפירט א אינערליכע גייסט אהין צופארן, איך האב געזאגט פאר מיין רעבעצין תליט"א, אז כאטש מען זאגט אז אין דארטיגן בית החיים איז ליידיג, מיין איך אז מיר זאלן אהין פארן כאטש זען דעם בית החיים, און אפשר וועלן מיר יא טרעפן עפעס. מיר זענען אהין געפארן, און זיך אינטערעסירט ביי די ארטיגע גויים וואו דער אידישער בית החיים איז געווען, מיט גרויס ווייטאג האבן מיר געזען אז דער גאנצער בית החיים קוקט אויס ווי א ליידיג פעלד, און איך בין אריין אינעם בית החיים, וואו איך האב געזען עטליכע שטייענדיגע מצבות, און געזאגט עטליכע קאפיטלעך תהלים.

דער בית המדרש אין לעגעני מיהאלי - וואס דינט יעצט ליידער אלס א בעקערייי

69'טער קאפיטל:

ענדעקט די מצבה פון מיין עלטער שוועסטער זצ"ל

אזוי אויפהאלטענדיג זיך אינם בית החיים אין לעגעני מיהאלי זאגענדיג די מזמורי תהלים, באמערק איך ווי א קליינער שטיין שטעקט זיך ארויס פון די ערד.

גייענדיג נענטער האב איך געזען אז עס איז א שטיקל פון אן איינגעזינקענע מצבה וואס איז ברבות הימים איינגעזינקען אין די ערד, און אזוי ווי דער כתב איז באדעקט קען מען נישט ליינען וואס עס שטייט דארט.

איך האב מיך נישט מייאש געווען, אז איך האב יא געטראפן א מצבה, לאמיר פרובירן פן ואולי וועט געלונגען אפצוליינען וואס עס שטייט דערויף. איך האב גענומען א שטיקל האלץ און אנגעהויבן גראבן דערמיט ארום די מצבה, דאס גראבן איז גאנץ שווער געווען, די שווייס האט זיך מיר געגאסן, אבער איך האב ווייטער גע-ארבעט און געהאפט אז איך וועל עפעס קלוגער ווערן.

ענדליך האב איך באמערקט אז די מצבה איז אראפ געפאלן און איינגעזינקען זייטיג, ווייל די שריפט איז געווען פון אויבן אויף אראפ און נישט פון רעכטס צו לינקס.

איך האב ווייטער און טיפער געגראבן ביז איך האב צו מיין איבערראשונג געזען אידישע אותיות, גראבענדיג נאך א סענטימעטער און נאך א סענטימעטער האב איך שוין געקענט ליינען דעם ווארט **'זצ"ל'.**

מיין הארץ האט א ציטער געטאן, אויב שטייט דא זצ"ל, מוז דאך זיין אז דאס איז געווען אן אדם גדול, ווייל מען האט זיך יענע צייט נישט ארום געווארפן מיט טיטלען, און נאר ווער עס איז געווען ראוי, האט מען באטיטולט מיט זצ"ל.

איך האב מיך גענומען פלייסיגער צו די ארבעט, און ווייטער געגראבן טיפער און טיפער, צוביסלעך האט זיך די מצבה אלס בעסער און בעסער געליינט.

ווען איך האב געזעהן אז דער נאמען וואס שטייט אויף די איינגעזינקענע מציבה איז "**שלום**" האב איך מיך געמוזט אראפ זעצן, ווייל מיין הארץ האט שטארק געקלאפט, איך האב געשפירט אז דער אטעם ווערט מיר שווער.

זיצענדיג האט אין מיינע געדאנקען א בליץ געטאן, איז עס מעגליך, אבער עס איז א פאקט, איך האב די זכי' געהאט צו טרעפן מיין עלטער שווערס ציון, נאך עטליכע מינוט האב איך מיך געשטארקט און געגראבן ביז איך האב קלאר געזען אז השי"ת הנחני בדרך צו טרעפן דעם ציון פון מיין עלטער שווער זצ"ל.

מיר האבן געדונגען א מייסטער וואס האט פארראכטן די אלטע מצבה פון מיין עלטער שווער זצ"ל און עס צוריקגעשטעלט על מקומו. און כדי צו פאראייביגן דעם נאמען פון מיין עלטער שוויגער די חשוב'ע רעבעצין די אלמנה **הרבנית אסתר בת הגה"צ רבי יהושע ברוך זצ"ל**, וואס איז אין עלטער פון זיבן און נייניציג (97) יאר דעפארטירט געווארן און אומגעקומען צווישן די מליאנען אידן וואס זענען בשנת תש"ד לפ"ק גע'הרג'עט געווארן על קידוש השם, האבן מיר געלאזט מאכן א מזכרת נצח מצבה און עס צו געלייגט ביים קבר - מקום מנוחתו פון איר גרויסן מאן זכר צדיק לברכה.

קערעסטירער רבי שליט"א איז שופך שיח אויפן ציון פון זיין עלטער שווער הגה"צ רבי שלום זצללה"ה קרויז וואס מנו"כ אויפן בית החיים אין לעגעני מיהאל דענעבען שטייט מו"ה ר' ראובן גרויס נ"י

אין די זייט איז די מצבה פון הרה"ח חיים פרענקל ז"ל דער איידעם פון ל. מיהאלי רב, וואס איז געווען אויפן וועג צום צאנזער רב'ס ציון, און ער איז אונטער וועגנס נפטר געווארן און באערדיגט געווארן אין ל. מיהאלי, סמוך ונראה צום ציון המצויינת פון זיין שווער ל. מיהאלי רב זצ"ל

מדור ח

די שטאט קערעסטיר יצ"ו

70'טער קאפיטל:

קערעסטיר יצ"ו (תשכ"ד לפ"ק)

אומגעפער אין צען אזייגער איז די באן אנגעקומען קיין טאקיי, באלד ווי מיר זענען אויסגעשטיגן, זענען מיר געגאנגען צום פלאץ וואו די טעקסי'ס שטייען, און מיר האבן געדינגען א טעקסי וואס זאל אונז פירן צו מיין געבוירט שטאט קערעסטיר.

מיר האבן געפלאנט דארט זיך משתטח זיין אויף מקום מנוחתם פון אונזערע גרויסע זיידעס **הגה"ק רבי רפאל גרויס** אב"ד בערבעשט, **הגה"ק רבי אברהם'עלע** און זיין גרויסער טאטע **הגה"ק רבי ישעי'לע** זי"ע ועכ"י, ומחברתו הרבנית **מרת שרה ע"ה**, און איר טאטע **הרה"ח רבי יצחק יונה זצ"ל** וועלכע ליגן אלע אינעם אוהל.

נאך די צווייטע וועלט מלחמה האבן נאך געוואוינט אין קערעסטיר צענדליגער אידישע משפחות, און עס איז דארט געווען א רב מיט א שוחט, אבער יעצט קנאפע צוואנציג יאר שפעטער איז פונעם שפרודערלישן אידיש לעבן, ליידער קיין זכר נישט פארבליבן.

אנקומענדיג קיין קערעסטיר זענען מיר צו געפארן צו די איינציגע אידיש קינד אן אלט מיידל וואס וואוינט נאך דארט, און ביי איר געפינט זיך דער שליסל פון בית החיים, זי פירט נאך א כשר'ע שטוב, און ווי זי האט אונז דערציילט קומט יעדע וואך א שוחט וואס שחט פאר איר וואס זי דארף.

מיר האבן געגומען ביי איר דעם שליסל, און מיין רעבעצין

האט זיך ביי איר אינטערעסירט אויב דער בית החיים און דער אוהל איז אין ארדענונג, האט זי דערציילט אז דער אוהל איז נישט געווען אין ארדענוג, אבער נאכדעם וואס זי האט מיט גרויס מיה געזודערט ביי קהל'ס קאנצעליי אין די שטאט פעסט, און אויך להבדיל ביי די ארטיגע בעאמטע, האט מען אנגעווענדעט צו טרעפן מיטלען ווי אזוי מען זאל קענען פארריכטן דעם אוהל וואס איז געווען אינגאנצן צונומען.

און די קאנצעליי האט טאקע ערלעדיגט, אז אזוי ווי מען האט אין ליסקא פארקויפט א חלק פון קהל'ס פארמעגן, פון וואס מען האט פאראכטן דעם דארטיגן בית החיים, און עס איז נאך איבער געבליבן א סכום געלט וואס מען האט נישט פארנוצט, האט די פעסטער קאנצעליי געהייסן אז די ליסקער קהלה זאל געבן דעם עודף הכסף פאר קערעסטיר.

די ליסקא'ער קהלה האט טאקע אריבער געשיקט דאס געלט קיין קערעסטיר, אבער עס איז נישט געווען גענוג אויפצובויען דעם אוהל, איך האב פרובירט צו בעטן ביי די ליסקא'ער קהלה אז זאלן צו שיקן וויפיל עס פעלט נאך אויס, אבער די קהלה האט נישט געקענט אהערשטעלן די געפאדערטע סומע געלט צו פארריכטן דעם אהל אין קערעסטיר.

דריי ליסקער אידן האבן געהאט די זכי' אריינצוכאפן די גרויסע מצוה. און באלד ווי עס איז אנגעקומען צו זייערע אויערן אז מען דארף נאך געלט צו בויען דעם אוהל אין קערעסטיר האבן זיי געגעבן פון זייער פריוואט געלט וויפיל עס האט נאך אויסגעפעלט, און אזוי האט מען ניי איבער געבויעט דעם אוהל, יזכרם ה' לטובה ולברכה, און דער זכות פון צדיקי אמת זאל מגין זיין אויף זיי.

דער קערעסטירער רבי שליט"א אינם הויף אין קערעסטיר
נעבן הויז פון הרה"ק רבי ישעי'לע זצ"ל

דער הויפט אריינגאנג צו די דירה פון הרה"ק רבי ישעי'לע זי"ע

אריינקומענדיג אינעם בית החיים האבן מיר געזען אז די צוים ארום די בית החיים איז געהעריג אין ארדענונג, עס איז נישט פעלערהאפטיג, אינם בית החיים זענען כמעט אלע מצבות גאנץ, דאס האט אונז באראויגט,

אבער ווען מיר זענען אריין אינעם אוהל פון הרה"ק רבי ישעי'לע מיט זיין זון זי"ע, האט מיך אנגעכאפט א ציטער זעענדיג ווי די מצבות אינעם אוהל פון די קדושים וטהורים וואס ליגן דא אין דעם מקום קדוש - וואו ביז מיט צוואנציג יאר צוריק האבן דארט צענדליגער טויזענטער אידן פארגאסן טייכן טרערן, און מיט זייער צובראכן הארץ האבן זיי מתפלל געווען און געבעטן זייערע בקשות, און האבן אויסגעבעטן אלעס גוטס - זענען ליידער צובראכן און צו'מזיק'ט, א חלק זענען געלעגן צובראכענערהייט אויף זיערע קברים אויפן ארגינעלן ארט, און א חלק זענען געווען צושפרייט אינעם אוהל און אויסערן אוהל, אדער געווען פארטוישט ליגענדיג אויף אן אנדערן קבר.

איך האב בס"ד מקיים געווען דעם אזרתי כגבור חלצי, און איך האב מיך געגומען צו די ארבעט, זייענדיג גוט באקאנט אין אלעס וואס עס געפינט זיך אינעם אוהל, און וואו עס באלאנגט יעדעס שטיינדעלע, האב איך מיט פארזיכטיגקייט יעדעס שטיקל צובראכענע מצבה געגומען אין די האנט, עס באטראכט און דערנאך פלאצירט אויפן קבר וואו עס באלאנגט, טראכטענדיג אז כאטש אזויפיל זאל געטאן ווערן ביז מען וועט עס פארעכטן געהעריג

(זייענדיג אין די שטאט אודווארי להשתטח אויפן ציון פון מיין גרויסן שווער זצ"ל, און זעענדיג אז מען דארף פארעכטן אויפן בית החיים, האבן מיר דארט געדונגען א בוי מייסטער וואס האט דארט געמאכט א זייער גוטע ארבעט, און אים האבן מיר דערנאך איבער געגעבען צו פארעכטן די מצבות אינעם אוהל אין קערעסטיר).

שנת תש"מ לפ"ק האט מען געמאכט די צוים וואס נעמט ארום דעם קערעסטירער בית החיים וואו דער אוהל געפינט זיך

די מצבות אינעם קערעסטירער בית החיים

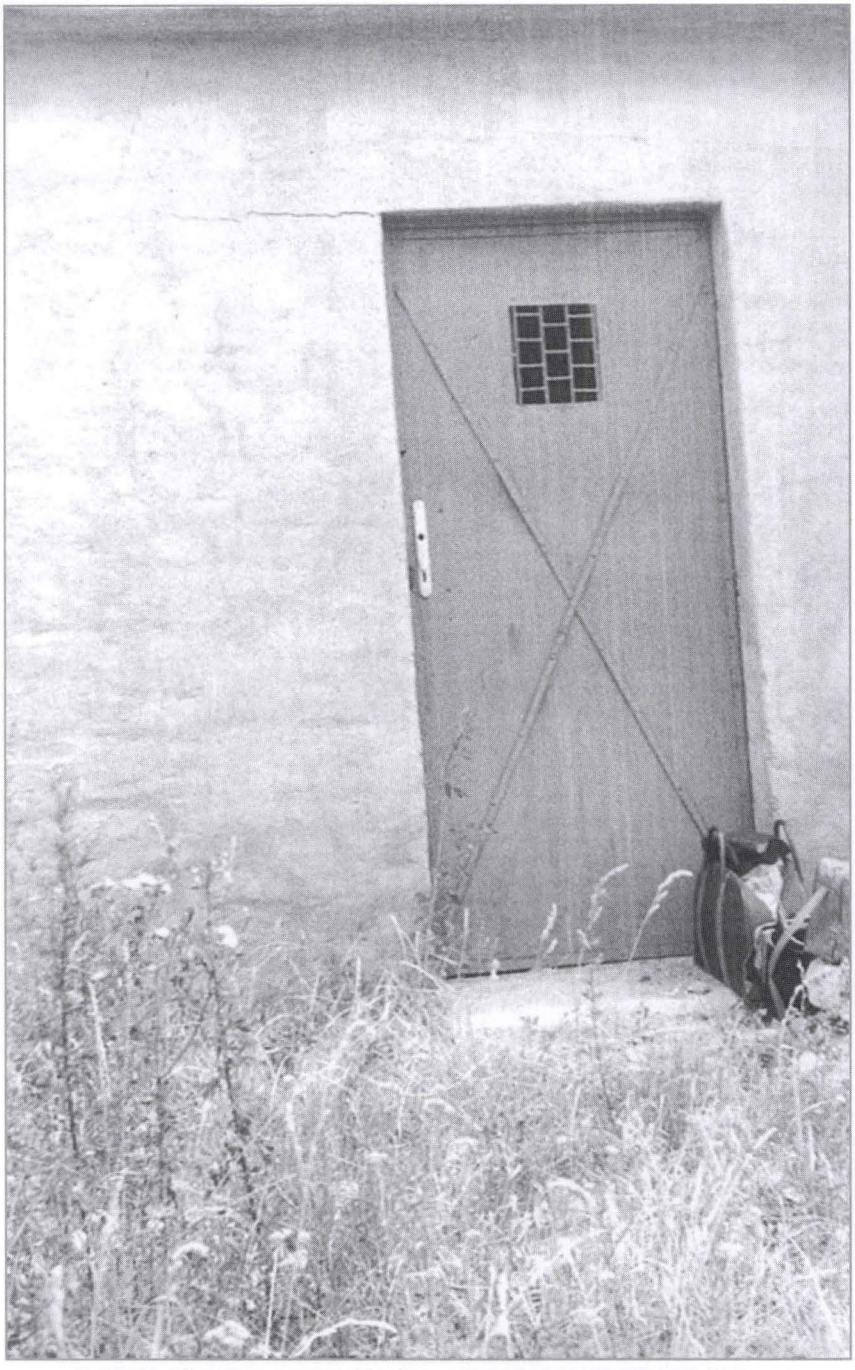
די עבודת הקודש האט אין מיר אריין געברענגט א געוואלד'יגע התרגשות, און איך קען עס נישט אפשרייבן, אבער וואס איך קען יא מיט טיילן מיטן חשוב'ן ליינער, אז איך האב דעמאלס געשפירט ווי א רגש דקדושה צושפרייט זיך אין אלע מיינע גלידער.

דער רגש דקדושה האט אנגעהאלטן די גאנצע צייט וואס מיר זענען געווען אינעם אוהל און משתטח געווען אויף די ציונים הקדושים פון די זיידעס, און כאטש דער חורבן איז געווען אומדערטרעגליך, האבן מיר שופך דמעות געווען מיט בקשות און תחנונים, און מחילה געבעטן ביי די צדיקי אמת, וויל ווער ווייסט ווען מיר וועלן נאכאמאל די זכי' האבן זך משתטח צו זיין אויף די הייליגע קברי אבות.

כאטש אז לויטן פלאן האבן מיר נישט געהאט בדעה דארט צו זיין אזוי לאנג, אבער זעענדיג דעם גרויסן חורבן אינעם אוהל זענען מיר דארט געווען איבער דריי שעה.

די צובראכענע מצבות אינעם אוהל אין קערעסטיר שנת תשכ"ד לפ"ק

דער אייזערנער טויער ביים פתח האוהל פון הרה"ק רבי ישעי'לע ובנו זי"ע

די מצבות פון הרה"ק רבי ישעי'לע זי"ע, ומחברתו הרבנית הצ' מרת שרה ע"ה
איבערגעמאכט און פארראכטן און שטייען עד היום הזה

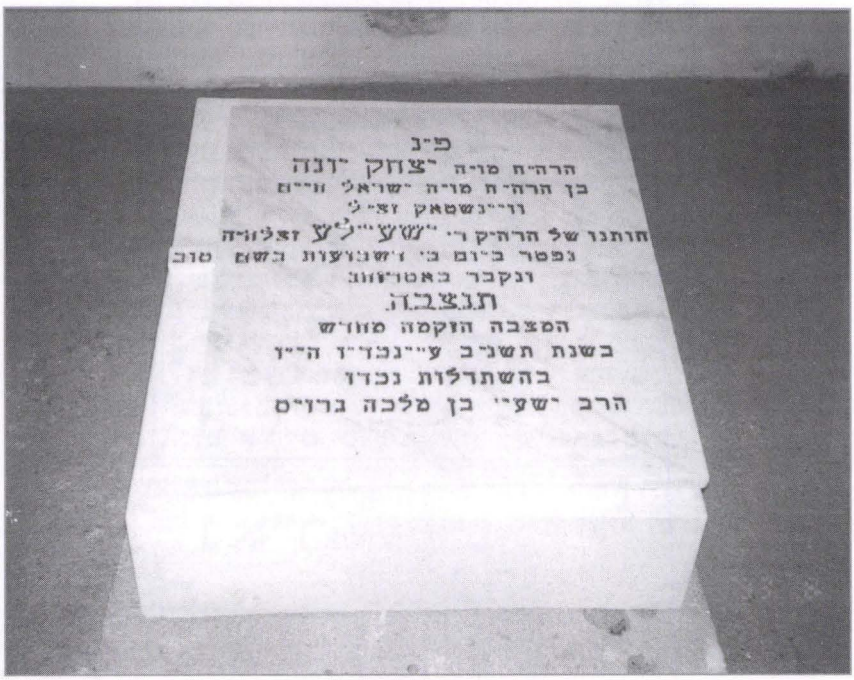

דער קלארער נוסח המצבה פון הרה"ק רבי ישעי'לע זצ"ל
וואס הענגט אויפן וואנט אינעם אוהל

פעולות ישעי' אין אמעריקא

דער צובראכענע מציבה פון הרה"ק רבי אברהם'לע זצ"ל אין אהל הקדוש

די נייע מצבה וואס דער קערעסטירער רבי שליט"א האט זיך משתדל געווען צו לייגן בשנת תשנ"ב לפ"ק אויפן ציון פון זיין זיידע דער שווער פון הרה"ק רבי ישעי' קערעסטירער זי"ע - וואס ליגט אינעם אוהל אין קערעסטיר

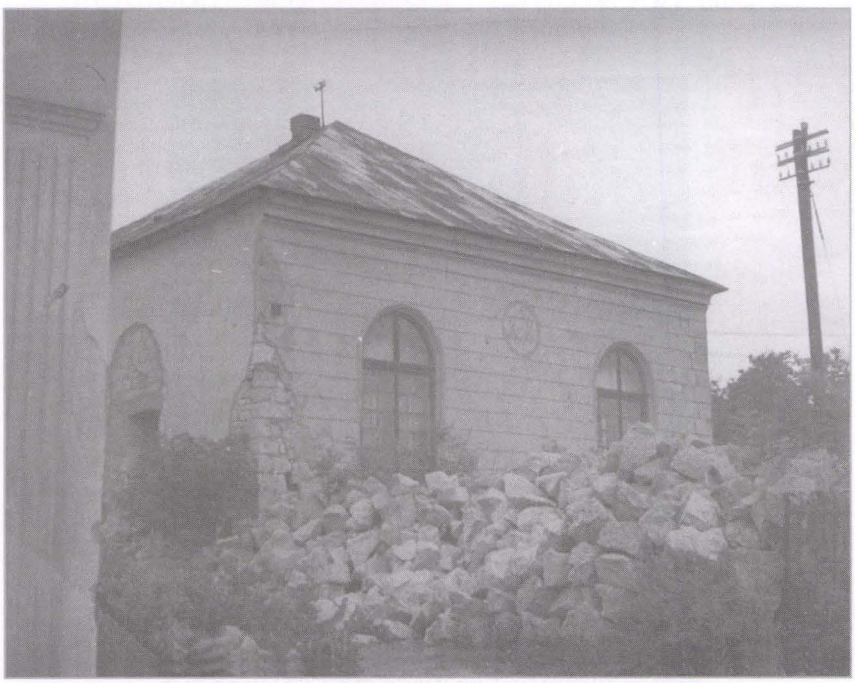
די מצבה פון א ברודער פון הרה"ק רבי ישעי' קערעסטירער זי"ע ר' מנחם ז"ל
אין די שטאט זאבאראוו - סלאוואקיי

די מצבה פון א ברודער פון הרה"ק רבי ישעי' קערעסטירער זי"ע
ר' יהודה צבי ז"ל אין די שטאט סטעטען איילענד ניו יארק

דער שטאטישער בית המדרש אין קערעסטיר

דאס בית המדרש פון הרה"ק רבי ישעי'לע זי"ע אין קערעסטיר

מדור ח' - די שטאט קערעסטיר יצ"ו

קערעסטירער רבי שליט"א איז שופך שיח ביי זיין הייליגן זיידן אין קערעסטיר - לישועת ישראל בכל מקומות מושבותם

דער קערעסטירער רבי הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א מיט א גרופע פון אונגארישער אפשטאם אין קערעסטיר ביי די יארצייט ג' אייר

71'טער קאפיטל:

ג' אייר תשכ"ד לפ"ק

עס וועט זיכער זיין אינטערעסאנט צו ליינען איינצעלנהייטן איבער **די ערשטע נסיעה** פון אמעריקא קיין קערעסטיר - פון זיין אייניקל דער קערעסטירער רבי **הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א** - זיך משתטח צו זיין ביומא דהילולא קדישא אויפן ציון הקדוש פונם גרויסן זיידן **הרה"ק רבי ר' ישעי'לע קערעסטירער זי"ע ועכ"י.**

געשריבן דורך א קרוב פון קערעסטירער רבי שליט"א

גירסא דינקותא פון אן אייניקל אין זיינע בחור'ישע יארן

איך וועל באשרייבן וואס איך האב אלעס געהערט פון מיין טאטען שליט"א בשנת תשכ"ד לפ"ק.

נישט יעדער ווייס אז נישט אלעמאל איז געווען אזוי ווי היינט ווען בליעה"ר אסאך אייניקלעך און מוקירי זכרו פונעם הייליגן זיידן הרה"ק רבי ישעי'לע מקערעסטיר זי"ע, קומען צו פארן להשתטח על ציונו הקדוש אין די שטאט קערעסטיר.

איך געדענק נאך ווען עס איז נישט אזוי גרינג אנגעקומען מיט צו מאכן אזא נסיעה קיין קערעסטיר, מען האט געדארפט האבן אן אריינפאר וויזע וואס דאס איז געווען אן ערלויבעניש פון די אונגארישע רעגירונג זיך אויפצוהאלטן אין אונגארן אויף א געוויסע צייט (וואס איז געווען אריין געשריבן אינעם פאספארט).

דערנאך האט מען אין יענע צייטן געדארפט האבן אן ערנסטן סכום געלט פאר די שפעזן פון אזא נסיעה, און ווער רעדט נאך די הכנה דרבה, וואס האט געקאסט פון פלאג און מיה אנצוגרייטן

די מאכלים וואס מען ווען מיטנעמען צידה לדרך פאר די נסיעה ווייל אין אונגארן איז נישט געווען וואו צו קויפן עפעס כשר'ס צו עסן.

די קהלה האט טאקע געהאט אין פעסט א בעקעריי וואס איז געווען אונטער זייער אויפזיכט, און עס איז דארט געווען א גאנצע צייט א היימישער איד א משגיח תמידי, און נאר ברויט מיט חלות האט מען אפשר געקענט קויפן, אבער אנדערע מאכלים האט א היימישער איד נישט געהאט וואו צו קויפן, און אויב האט מען נישט געהאט מיט געברענגט האט מען נישט געהאט וואס צו עסן, פשוטו כמשמעו.

איך דערמאן מיך אז אין יאר תשכ"ד לפ"ק ווען איך בין נאך געווען א גאר יונגער בחור, האט מיין טאטע אין אן אוועגט דערציילט אין שטוב מיט גרויס איבעראשונג, אז אונזער קרוב הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א היינטיגער קערעסטירער רבי, גרייט זיך צו פארן צו די יארצייט פונעם זיידן הרה"ק רבי ישעי'לע זי"ע קיין קערעסטיר, להשתטח על ציון קדשו ביומא דהילולא.

איך אלס יונג בחור'ל האב נישט פארשטאנען די גרויסע איבעראשונג, אבער פרעגענדיג מיין טאטען, האט ער מיר ערקלערט די שווערע אונטערנעמונג פון אזא נסיעה.

אין אונגארן וואוינען היינט זייער וויניג אידן, און אזעלכע וואס זענען שומרי שבת און מצוות זענען דא גאר וויניג, און וועו א חסידישער איד פון אמעריקא פארט אהין איז ער זייער באגרעניצט מיט אלעם, מען קען נישט קויפן קיין כשר'ס, מען קען נישט גיין שבת אויף די גאס מיטן שטריימל, דעם טלית מוז מען אונטאן אונטער די בעקיטשע אדער רעקל, אן אידישע צורה רופט ארויס שטוינונג אין די אונגארישע גאסן, און בכלל

האבן אידן מורא צו פארן קיין אונגארן וואו מען האט זיך אזויפיל אנגעליטן אין די שנות הזעם ביי די צווייטע וועלט מלחמה.

נאכמער האט דער טאטע ערקלערט, די אידן וואס זענען אנטלאפן פון אונגארן אין יאר תשט"ז לפ"ק (למספרם 1956) אין די צייט וועו עס איז דארט געווען די רעוואלוציע, האבן זיכער מורא צוריק צו פארן אהין, עס ליגט נאך אין די ביינער דער פחד וואס זיי האבן געהאט פון די שרעקליכע שנאה מיט וואס די אונגארישע באנדיטן האבן ארויס געוויזן ביים פיניגן די אידן מיט ענויים קשים ומרים, און אסאך אידן וואס האבן נעבעך נישט געקענט אויסהאלטן די יסורים זענען געבליבן אונטער זייערע מערדערישע הענט, ה' ינקום דם עבדיו השפוך ונקם ישיב לצריו, איז קיין וואונדער נישט אז נישט נאר זיי נאר אויך אנדערע אידן כאפן זיך נישט צו מאכן א רייזע קיין אונגארן.

דעריבער איז א גרויסע איבעראשונג אז אונזער קרוב (דער קערעסטירער רבי שליט"א) וואס האט אין זיין האנט איין געקריצט א נומער וואס די דייטשן האבן אים מכבד געווען דערמיט אזוי ווי יעדן איד וואס האט געפליכטעט צו זייערע ארבעט – פארטיליגונג לאגערן, ער רישט זיך צו פארן קיין אונגארן.

מיין טאטע וואס איז געווען נאנט צום קערעסטירער רבי'ן האט אים גראדע געפרעגט ווי אזוי ער טרויעט זיך צו פארן, האט ער אים געענטפערט אז אזוי ווי ער איז בעפאר די מלחמה יעדעס יאר געפארן קיין קערעסטיר ביי די יארצייט, און אין די שווערע צייטן בשנות הזעם וועו ער איז געווען אויף צרות אין לאגער, האט ער געהאט א ישועה ביום ג' אייר יומא דהילולא פון הייליגן קערעסטירער זיידן, און פון דעמאלס ביז היינט איז ער נאכנישט דארט געווען, און ליידער כמעט מען פארט נישט אהין

צו די יארצייט, ווייל ער ווידער מחדש זיין ימים כקדם און פארן קיין קערעסטיר יעדעס יאר ביומא דהילולא פון זיידן, און ער איז זיכער אז אין זכות וואס ער גייט פוקד זיין דעם ציון הקדוש פון זיידן וועט ער אי"ה צוריק קומען אהיים בשלום.

וועו דער רבי האט זיך צוריק געקערט פון די נסיעה איז מיין טאטע געגאנגען שלו' נעמען ביי אים, און האט מיך אויך מיט גענומען, ער האט געוואלט אז איך זאל הערן פון א כלי ראשון דעם מהלך הנסיעה.

אין רבי'נס דירה האבן מיר געטראפן נאך אייניקלעך פונם הייליגן זיידען רבי ישעי'לע וועלכע זענען גענקומען שלום נעמען, און וועו מען האט מפציר געווען אז דער רבי זאל מוחל זיין דערציילן וועגן זיין יעצטיגע נסיעה, האט דער רבי איינגעווילגט, און כאטש ער איז געווען אויסגעמוטשעט מטורח הדרך, האט ער אבער נישט געוואלט צוריק האלטן די הנאה וואס די אייניקלעך פון זיידן וועלן האבן.

דער רבי האט דערציילט אז וועו ער איז אנגעקומען קיין קערעסטיר איז ער גלייך צו געפארן צום בית החיים וואו ער האט צו זיין גרויס איבעראשונג געזען אז די מצבות אינעם בית החיים שטייען גאנצערהייט אויף די קברים.

אבער אריין גייענדיג אינעם אוהל הקדוש, איז אים ממש טונקל געווארן פאר די אויגן, די מצבות זענען דארט געווען צובראכן, און שטיקלעך זענען געווען צושפרייט און צוזייט איבערן גאנצן אוהל, און דאס צוצוקוקן האט מיך געכאפט א ציטער.

השי"ת הי' בעזרי און איך האב נישט אונטערגעבראכן, נאר אזוי ווי איך האב דאך אינעם אוהל פילע מאל משתטח געווען נאר

בעפאר די צווייטע וועלט מלחמה, ווען וועלט איז געווען וועלט, און דער אוהל איז געווען אפגעהיטן און פארזארגט, האב איך געדענקט וואו אלע חלקים פון די צובראכענע מצבות באלאנגען, האב איך יעדעס שטיקל מצבה אויפגעהויבן און באטראכט, און דערנאך עס פלאצירט אויף זיין פלאץ וואו ער באלאנגט.

ווען איך בין געפארן אויף אודווארי להשתטח אויפן ציון פון מיין גרויסן שווער זצ"ל, און דארט האב אוך געטראפן דעם בית החיים בחורבנו, האט מיר השי"ת מזמין געווען אז איך האב דארט באלד געטראפן א גוטן בעל מלאכה וואס האט געמאכט א גוטע ארבעט דארט.

יעצט זעענדיג דעם גרויסן חורבן אינעם זיידענ'ס אוהל, האב איך מיך באלד פארבינדען מיטן פאכמאן און אים געדינגען ער זאל פארריכטן די מצבות אין קערעסטיר.

און דער רבי האט במשך א גוטע שעה צייט דערציילט וואו ער איז אלס געווען און וואס ער האט איבעראל געזען.

אינעם יאר תשכ"ה לפ"ק בעפאר ג' אייר די יומא דהילולא פון קערעסטירער זיידן, האט מיין טאטע דערציילט אז הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א רישט זיך ווידער צו פארן צו די יארצייט, און דאסמאל ארגאניזירט ער א נסיעה וואו עטליכע אייניקלעך וועלן א טייל נעמען דערין, און מיט גרויס שמחה האט דער טאטע פארענדיגט, איך בין אויך פון די גליקליכע אייניקלעך וואס וועלן אי"ה זיין ביי די יארצייט אויפן הייליגן ציון פונעם גרויסן זיידן אין קערעסטיר.

וועו מיין טאטע איז צוריק געקומען פון די נסיעה האט ער אונז געהאט צו דערציילן א לאנגע צייט פון פארשידענע ענינים ביי די נסיעה, אבער אלעמאל האט ער דערמאנט אז אן די אנווייזונגען פון קערעסטירער רבי'ן שליט"א, וואלט מען וועו נישט געקענט אנקומען איבעראל וואו מען איז אנגעקומען.

מיט שטוינונג האט ער דערציילט די גרויסע אויפטואונגען וואס דער רבי האט איבעראל געטאן, אוו ווי עס האט אויסגעפעלט האט ער געדינגען בעלי מלאכה זאלן פארריכטן וואס עס פאדערט זיך, אוו די אונטערנעמונגען האבן אריין געצויגן גרויסע סכומים געלט, אבער דער רבי איז נישט דערשראקן געווארן אוו האט געטאן אוו געטאן אן אויפהער.

זייט דעמאלס האט דער רבי יעדעס יאר געזען אז נאך אייניקלעך זאלן פארן קיין קערעסטיר להשתטח על ציונו ביומא דהילולא.

דער רבי האט כמה יארן געזארגט אז עס זאל אנגעגרייט ווערן א סעודה לכבוד די הילולא פון גרויסן זיידן, ביז די יונגערע אייניקלעך האבן עס איבער גענומען, אוו ממשיך געווען וואס ער האט אנגעפאנגען אוו איינגעפעדעמט.

נאכדעם וואס משפחת רידער האבן צוריק געקויפט דאס הויז פון זיידן אין קערעסטיר אוו האבן עס איבער געבויעט אוו אויסגערישט מאכענדיג א שיינעם הכנסת אורחים, ווערט דארט צוגעגרייט יעדעס יאר א גרויסע סעודה ביומא דהילולא קדישא וועו פילע אייניקלעך אוו אנדערע וואס פארן להשתטח על הציון הקדוש זענען דארט אין די הייליגע דירה מסובין בשבת אחים גם יחד.

שנת תשכ"ח לפ"ק אין קערעסטיר

דער קערעסטירער רבי שליט"א מיט א מנין אידן גייען מתפלל זיין אינם אהל הקדוש פון זקינו הגה"ק הרב ר' ישעי'לע מקערעסטיר זצוק"ל

72'טער קאפיטל:

אהל הקדוש בקערעסטיר

אינעם יאר תשנ"א לפ"ק ווען מיר זענען געווען אין אונגארן, איז געווען דארט א טארנעדא (א מעכטיגער שטורעם ווינד) און ווען מיר זענען צומארגענס געפארן קיין קערעסטיר להשתטח אויפן ציון פון די הייליגע זיידעס ז"ע, האבן מיר געטראפן אז דער נעכטיגער טארנעדא האט אפגעריסן דעם דאך פונעם אוהל, באלד נאכן מתפלל זיין בין איך געגאגנעם אין שטעטל און זיך נאכגעפרעגט אויף גוטע בעלי מלאכה, און זיי געדינגען אז מען זאל עס גלייך פארעכטן, און נאך אין יענעם טאג איז די ארבעט געמאכט געווארן.

דער קערעסטירער רבי שליט"א ביים פארעכטן די דאך פון אוהל הקדוש

עס איז באקאנט אז אין קערעסטירער בית החיים ליגט אן איש אלקים קדוש רבי חיים ברבי יחיאל מיכל זצ"ל וואס איז נסתלק געווארן ב' דר"ח מרחשון אין יאר תקמ"ב לפ"ק.

דעם צדיק האט מען באטיטולט אלס דער בעל שם טוב פון קערעסטיר, און מנוחת כבוד איז נישט ווייט פונעם אוהל פון רבינו ישעי' קערעסטירער זצ"ל.

נאך די צווייטע וועלט קריג ווען עס איז געווען חורבנות אויך אין די בתי חיים, האט מען געטאן פארשידענע ענינים צוריק צושטעלן די מצבות אויף זייער ארט, אבער נישט אלעס איז טאקע ריכטיג צוריק געשטעלט געווארן, (די ארגינעלע מצבה פון 'בעל שם' געפינט זיך אונטן פון בארג [זעה ווייטער אין דעם קאפיטל]).

די מציבה אויפן נישט ריכטיגן מקום מנוחה פון הבעל שם מקערעסטיר

73'טער קאפיטל:

ליסקא יצ"ו (תשכ"ד לפ"ק)

ויסעו מקערעסטיר ויחנו בליסקא, מיטן טעקסי זענען מיר אריבער געפארן קיין ליסקא, צו ערשט זענען מיר צוגעפארן באזוכן צוויי עלטערע אלמנות - חשוב'ע אידישע פרויען, וואס האבן אונז געברענגט דעם שליסל צום אוהל הקדוש.

מיר האבן זיך שוין געיאגט, ווייל די עבודת הקודש אין קערעסטיר האט אונז געקאסט פיל מער צייט ווי גערעכטן, מיר זענען מיט א ציטער אריבער צום אוהל פון **הרה"ק רבי הערשלע ליסקער זי"ע**, וואס זיין יארצייט איז אויסגעפאלן דעם פארגאנגענעם דאנערשטאג י"ד מנחם אב. דער אוהל און די מצבות שטייען גאנץ במקומם, מיר האבן דארט מתפלל געווען און געבעטן בקשות פאר אונז און פאר כלל ישראל.

ארויסקומענדיג האבן מיר געזען אז אויך די מצבות אויף די קברים פון רבי ר' הערשעלעס קינדער שטייען געהעריג, און אזוי אויך די אלע אנדערע מצבות אויפן בית החיים זענען אין ארדענונג.

צוריק טראגנדיג דעם שליסל, האבן די צוויי פרויען אונז מכבד געווען מיט היימיש געמאכטע ברוינפן און מזונות, און האבן דערציילט אז ליידער קומען זייער ווייניג באזוכערס קיין ליסקא, און אפילו ביי די יארצייט קומט מען נישט, נאר אויב עס געפאלט אין א זונטאג טאג, קומען עטליכע אידן זיך משתטח זיין אויפן ציון פונעם צדיק אמת זי"ע.

די ארגינעלע מצבה
אויפן ציון הקדוש פון רבי'ן ר' הערשעלע ליסקער זי"ע

די צובראכענע מצבה - אינעם אוהל פון הרה"ק מליסקא זצ"ל
וואס איז וואנדאליזירט געווארן דורך די גוים
נעבן קערעסטירער רבי'ן שטייט מו"ה ר' ראובן גרויס נ"י

74'טער קאפיטל:

אוהעל יצ"ו (תשכ"ד לפ"ק)

נישט האבנדיג קיין איבעריגע צייט האבן מיר זיך בעדאנקט און אנטשולדיגט פאר די נשים צדקניות, און מיר זענען מיטן טעקסי געפארן קיין אוהעל.

באלד אנקומענדיג קיין אוהעל האבן מיר זיך געאיילט און צוגעפארן צום ראש הקהל מר. מענצעל וואס אין פאך איז ער געווען א זייגער מאכער, ווייל ביי אים ליגט דער שליסל צום אוהל, און אזוי ווי ער האט געהערט אונזער באגער, האט ער געזאגט אז ער וויל זיך מיט אונז מיט כאפן, און ער איז מיט אונז מיטגעקומען און געעפנט די טיר פונעם אוהל.

באלד אריקומענדיג און שטייענדיג במקום קדוש על ציון המצויינת פונעם הייליגן בעל **ישמח משה זי"ע** האט מיך באנומען א געוואלדיגע התרגשות, און דאס צו בעשרייבן בין איך נישט אומשטאנד, מיינע געדאנקען האבן פיבער'דיג געטראכט און אין די שנעלקייט געמאכט א רעכענונג.

זייט כ"ח תמוז שנת תר"א לפ"ק ווען דער הייליגער בעל ישמח משה זצ"ל וואס מיר שטייען יעצט ביי זיין ציון הקדוש, איז נתבקש געווארן לישיבה של מעלה, און גופו הקדוש איז דא נטמן געווארן, זענען שוין אריבער ביי דעם מקום קדוש הונדערטער טויזענטער אידן וואס זענען זיך געקומען אויסגיסן דאס הארץ פארן בוכ"ע געהאלפן צו ווערן ברוחניות ובגשמיות מיט רפואות וישועות, דאס אליין ברענגט אריין אין א מענטש א הייליגן ציטער.

אויך איז מיר ארויף אויפן זכרון די באקאנטע מעשה אז ווען דער רבי ר' הערשלע ליסקער זי"ע פלעגט קומען צו די יארצייט קיין אוהעל משתטח צו זיין אויפן ציון המצויינת פונעם בעל ישמח משה, האט ער זיך נוהג געווען אז באלד נאך די השתטחות איז ער צוריק צו זיין אכסניא און האט דארט אויפגענומען און געזעגנט דעם עולם טיילענדיג פילע ברכות.

ויהי היום, איינמאל ווען ער איז אינעם יארצייט טאג געקומען אזוי ווי יעדעס יאר צום ציון, און דער עולם וואס האט זיך געוואלט געזעגענען און נעמען א ברכה, אזוי ווי יעדעס יאר אינם יארצייט טאג, האבן געווארט אז דער רבי זאל צוריק גיין צו זיין אכסניא, כמנהגו מדי שנה בשנה.

אבער צו זייער גרויס איבערראשונג האבן זיי באמערקט, אז באלד ווען דער רבי איז ארויס געקומען פונעם אוהל הקדוש איז ער ארויף אויפן וואגן און געהייסן דעם שמייסער אז ער זאל שוין צוריק פארן אהיים קיין ליסקא.

זיצענדיג אויפן וואגן האט דער רבי ר' הערש ערקלערט פארן פארזאמעלטן עולם דעם טעם פארוואס ער האט זיך מונע געווען צו געזעגענען דעם עולם, **"ווען איך בין געווען אינעם אוהל פון בעל ישמח משה האב איך געזען ווי דער ישמח משה זצללה"ה איז דארט געשטאנען און האט געבענטש יעדן וואס איז געקומען צו זיין ציון"**, איז דער עולם נישט אנגעוויזן אויף מיינע ברכות.

אבער יעצט ווען מיר זענען געשטאנען ביי דעם מקום קדוש, איז עס פוסט און וויסט - שמם מבלי באי מועד - עס איז נישטא קיין באזוכערס, א ווייטאגליכער קרעכץ האט זיך ארויסגעריסן פון טיפעניש פון הארץ, וואס זעהען מיר נעבען היינט.

שטייענדיג אויפן מקום קדוש האבן מיר זיך געטרייסט ווען מיר האבן געזען אז אינווייניג אינעם אוהל שטייען געהעריג די מצבות אויף די קברים פונעם אוהעלער רב **הרה"ק רבי משה טייטלבוים** זללה"ה און **זיין רעבעצין** ע"ה, און פון **הרה"ק רבי אלכסנדר קאמארנער זללה"ה** זכותם יגן עלינו.

ווידער אויפן בית החיים ארום דעם אוהל איז נישטא קיין מצבות, (איינס אדער צוויי מצבות שטייען נאך דארט), **אבער דער גאנצער** שטח פונעם בית החיים איז ארום געגומען מיט א געהעריגן גדר.

אומגעפער א שעה צייט זענען מיר דארט געווען און שופך שיח געווען בהתרגשות ובבכיות נוראות, און דערנאך ווייטער פארגעזעצט אונזער נסיעה מיטן טעקסי קיין מאדע.

דער אריינגאנג צום ביה"ח באוהעל מקום מנוחת זקיני הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע

מצבה פון זקיני
הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע און זיין רעבעצין ע"ה

אשרי יולדתו - מצבה פון הרה"ק דעם בעל ישמח משה'ס טאטע זצ"ל
אין די שטאט זבארעוו - טשעכיי

75'טער קאפיטל:

מאדע יצ"ו (תשכ"ד לפ"ק)

פארענדיג קיין מאדע, האבן מיר זיך באגעגנט מיט א קאנטראל פונקט, וואו א פאליציאנט איז געשטאנען אינמיטן שטראז וואו די אויטא'ס פארן, און האט יעדן אריבער פארענדיגן אויטא אפגעשטעלט.

ווען מיר זענען אנגעקומען דארט וואו ער איז געשטאנען, האט ער אויך אונזער אויטא אפגעשטעלט, און האט געבעטן ביים דרייוער זיינע פריוואטע עמטליכע דאקומענטן, און האט זיי גרונטליך א דורך געקוקט, דערנאך איז ער ארום געגאנגען ארום די קאר און האט באקוקט און קאנטראלירט יעדן לעקטער פון די קאר אויב עס ארבעט ווי עס דארף צו זיין, און שיינען ווי עס פאדערט זיך.

עטליכע מינוט שפעטער ווען ער האט געזען אז אלעס איז אין ארדענונג, האט ער צוריק געגעבן די דאקומענטן פארן דרייוער, און האט אונז גלייך בעפרייט.

עס איז געווען גאנץ אינטערעסאנט אז ביי אונז די וואס זענען אין די קאר און מיט געפארן, האט דער פאליציאנט גארנישט פארלאנגט, נישט קיין שריפטן, און נישט געפרעגט ווער מיר זענען, און מיר האבן ווייטער פארגעזעצט אונזער רייזע.

אנקומענדיג קיין מאדע זענען מיר גלייך צוגעפארן מיטן טעקסי צום בית החיים, וואו עס זענען דא צוויי אוהלים, איין אוהל איז מקום מנוחתו פון בעל **לבושי מרדכי זצ"ל** און דער

צווייטער אוהל איז מקום מנוחתו פון בעל **קול ארי' זצ"ל**, ביידע אוהל'ס זענען איינגעפאלן, אבער די מצבות אינעם אוהל און די מצבות אויפן גאנצן בית החיים שטייען געהעריג.

נאכן מתפלל זיין ביי די גדולי ישראל זענען מיר צוריק געפארן קיין טאקיי וואו מיר האבן געגומען דעם צוג וואס פארט קיין דעברעצין, און זענען דערמיט צוריק געפארן, און געגעכטיגט אינעם האטעל.

די מצבה אויפן ציון פון בעל לבושי מרדכי זצ"ל

76'טער קאפיטל:

ג' אייר תשנ"ה לפ"ק אין קערעסטיר

געשריבן דורך אן אייניקל פון הרה"ק מקערעסטיר זי"ע

צו די געלעגנהייט פונעם 70'סטע יארצייט פון זקנינו **הצדיק הקדוש רבי ישעי' מקערעסטיר זי"ע ועכ"י** האבן זיך ביים ציון אומארגאניזירטערהייט פארזאמלט בליעה"ר לערך ג' מנינים אייניקלעך וועלכע זענען געקומען משתטח צו זיין אויפן ציון הקדוש פונעם זיידן ביומא דהילולא.

די פארזאמלטע איינקלעך זענען געקומען צופארן פון אמעריקא און פון מאנשעסטער – ענגלאנד, אזוי אויך זענען געקומען צו פארן עטליכע מנינים פון פארשידענע לענדער צו ערשט פון אונגארן זעלבסט, ווי אויך פון וויען - עסטרייך, אנטווערפן – בעלגיע, לאנדאן - ענגלאנד, פון עטליכע ערטער אין אמעריקא, און פון ארץ ישראל, כולם באו נקבצו לך און האבן זיך צוזאמען געטראפן אין קערעסטיר אומגעפער אום 9:30 פארמיטאג.

וועו דער זייגער האט געקלאפט צען (10), איז שוין דער אוהל געווען איבערגעפולט מן הקצה אל הקצה מיט די פארזאמלטע, און נישט האבענדיג קיין פלאץ אינעם אוהל איז מען אויך אינדערויסן פון אוהל געשטאנען און מיט געהאלטן און געזאגט די מזמורי תהלים צוזאמען מיטן ציבור וואס איז אינם אוהל הקדוש.

וועו דער **קערעסטירער רבי הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א** איז אנגעקומען אין אוהל, האט מען זיך גלייך געזומען זאגן

בצוותא חדא בכוונה רבה מזמורי תהלים בצבור, דאס התעוררות איז געשטיגן פון מינוט צו מינוט אלס מער און מער עד אין לשער, די בכיות נוראות און שפיכת שיח וואס האבן זיך געהערט אינעם אוהל הק' ומסביב לו האבן זיכער געשפאלטן און אויפגעריסן די שערי רחמים וחסדים, און אלע משתתפים מבית ומבחוץ האבן זיכער בס"ד אויסגעפויעלט אלעס גוט.

ביים סיום פון די מזמורי תהלים בעפאר מען האט געזאגט דעם יהי רצון כנהוג, האט מען מכבד געווען דער קערעסטירער רבי שליט"א זאל זאגן דברי התעוררות, און א שטילקייט האט געהערשט ווען דער רבי האט מיט פאסיגע ווערטער שטארק מעורר געווען די פארזאמלטע.

איך וועל נאר שרייבן איינס פון די פנינים וואס דער רבי האט געזאגט בין הדברים "אזוי ווי עס איז די זיבעציגסטע יארצייט, און אינעם קאפיטל "צדיק" אין תהלים וואס הייבט זיך אן תפלה למשה, זאגט מען 'ימי שנותינו בהם שבעים שנה' לכאורה וואס דארף שטייען 'בהם' וואלט דעם נישט גענוג געווען ווען עס שטייט ימי שנותינו שבעים שנה, נאר מען קען זאגן אז דער 'בהם' איז די כוונה אז דער צדיק איז 'בהם' צווישן אונז שבעים שנה די גאנצע זיבעציג יאר פון זייט זיין הסתלקות, האט ער זיך נישט אומגעקערט פון אונז, נאר איז משפיע פאר אונז אלע מברכות שמים מעל".

און דער רבי האט ממשיך געווען מיט פארשידענע טרעפליכע ענינים און מסיים געווען "יעדער פון אונז ווייס אז אויך נאך די הסתלקות פון הייליגן זיידן זענען פילע אידן געהאלפן געווארן ביי זיין הייליגן ציון, וויפיל ניסים גלויים זענען געשען פאר זיין משפחה ביומא דהילולא קדישא די אלע יארן, און פאר אנדערע

פילע אידן וואס האבן דא שופך שיח געווען זייער ביטער הארץ.

על כן בעטן מיר דעם צדיק אמת כאשר היית עמנו ביז יעצט זיי מיט אונז אויך ווייטער פויעל אויס ביים בורא כל העולמים אז עס זאל מקויים ווערן דער זאל תטשנו ואל תעזבנו, זאל דער צדיק אמת ווייטער זיין צווישן אונז און משפיע זיין פאר יעדן איבערהויפט פאר די וואס האבן זיך מטריח געווען אהער צוקומען לכבוד די יארצייט, און פאר אלע וועלכע זענען זיך מדבק ומקשר במידותיו ובדרכיו הקדושים, זאל ער זיין פאר אלע א מליץ יושר און אויספויעלן ביי אבינו שבשמים ישועות און רפואות פרנסה און נחת פון די גאנצע משפחה" .

נאך די ווארעמע ווערטער האט מען געזאגט דעם יהי רצון מיט אומבעשרייבליכע בכיות, אויף יעדן איינעם האט מען דערקענט דאס התעוררות וואס האט אים באנומען שטייענדיג און בעטענדיג ביי דעם הייליגן ארט מקום מנוחתו פון דעם צדיק יסוד העולם, און יעדער האט דארט איבער געלאזט זיין ביטער פארווייטאגט הארץ מיט אלע זיינע פראבלעמען, און מען האט אויסגעפויעלט אלעס גוט.

ארום 12:00 מיטאג איז דער גאנצער עולם אריבער צו א דירה (וואו עס האט אמאל דארט געוואוינט אן אידיש מיידל) דארט איז געווען אנגעגרייט לחיים - בראנפן מיט מיני תרגימא, דורך די קערעסטירער אייניקלעך **הרב מאיר יוסף רובין נ"י** און זיין חשוב'ע **מאמע תחי'** אלמנת **הרב ר' מענדל רובין ז"ל**, ואתם עמם די ברידער פונעם קערעסטירער רבי'ן **הרב מיכאל נ"י** און זיין ברודער **הרב שמואל גרויס נ"י**, און דערנאך האט זיך א חלק פון עולם געוואשן צו די סעודת מצוה וואס זיי האבן אנגעגרייט אין די דירה לכבוד די יארצייט פון זיידן.

דער קערעסטירער רבי שליט"א ומשמאלו הרה"ח משה הלל סאמעט קומט אן קיין קערעסטיר להשתטח על ציון הקדוש פון הייליגן זיידן זי"ע

דער קערעסטירער רבי שליט"א פארזינקען אין זיינע געדאנקען שטייענדיג ביים ציון פון זיין גרויסן זיידן מיט נאך אייניקלעך וואס צינדן ליכט און רייסן איין ביים גרויסן זיידן הרה"ק רבי ישעי'לע זי"ע אין קערעסטיר

דער קערעסטירער רבי ביי די סעודה ארומגענומען מיט קערעסטירער אייניקלעך,
שטייענדיג: אונטערן רבי'ן זיין ברודער הרב שמואל שליט"א, און דער אפטער רבי, זיצענדיג:
נעבן רבי'ן ר' שמואל נ"י ב"ר משה גראס זצ"ל מקראלי, ר' חיים שלמה בן הרב משה גרויס
נ"י ממאנסי, הרב אברהם צבי וואזנער אב"ד קהל סאטמאר במאנסי

באלד נאכן וואשן צו די סעודה האט דער קערעסטירער רבי שליט"א געמאכט א סיום אויף ששה סדרי משנה לכבוד היומא דהילולא, און דער עולם הנאספים האבן בצוותא חדא כאיש אחד בלב אחד מיט געהאלטן די פארשידענע דברי תורה וואס זענען געזאגט געווארן ביי די סעודת מצוה, מיט בענטשן איז מכובד געווארן דער עסקן נמרץ **הרב מאיר יוסף רובין נ"י**.

אויסער פון דעם צבור הנאספים ממקומות שונים, זענען ביי די סעודה אנווועזענד געווען די חשוב'ע איניקלעך פונעם בעל ההילולא, וועלכע האבן זיך מטריח געווען און געקומען מתפלל זיין ביים הייליגן ציון ביומא דהילולא.

בראש המסובין איז געזעצן אויבנאן הגה"צ **רבי ישעי' גרויס שליט"א** דער קערעסטירער רבי, און ביים טיש, זיינע ברודער **הרב מיכאל** און זיין צוויי זון **מו"ה חיים יעקב צבי נ"י** און **מו"ה אברהם משה נ"י**, דער צווייטער ברודער פון קערעסטירער רבין **הרב שמואל נ"י ובנו מו"ה ישעי' נ"י**, דערנעבן איז געזעסן **הר' שמואל נ"י** בן הרב משה גרויס ז"ל, **הר' מאיר יוסף רובין נ"י** ואחיו **הרב ישעי'** שליט"א, **החתן ישעי' נ"י** בן מו"ה יואל אהרן פריעדמאן נ"י, **החתן משה שמואל נ"י** בן הרב יעקב יהוסף ראטענבערג נ"י , **הר' אהרן משה ישעי' קרויס** פון מאנשעסטער, **הר' ישראל אברהם אלטר לאנדוי** און זיינע צוויי זון נ"י, **הרב אברהם צבי וואזנער נ"י**, דאס זענען די נעמען פון די מענער וואס איך געדענק, אויסער דעם זענען פילע פרויען אייניקלעך געקומען צו פארן און האבן אנטייל גענומען ביי די סעודת מצוה פון זייער גרויסן זיידע ז"ע.

אויך האבן דארט אנטייל גענומען די באקאנטע חשובע עסקנים און נדבנים וואס האבן אויסגעלייזט די דירה פון רבינו הקדוש מקערעסטיר און געמאכט דערין א הערליכען הכנסת אורחים ה"ה האחים החשובים משפחת **ר' שלמה און ר' ישעי' נ"י רידער** מיט זייערע דריי שוועסטער תחי', און נאך משפחה מיטגלידער און אויך פרעמדע נישט פון די משפחה, וואס האבן זיך מטריח געווען לעלות אל המקום הקדוש צום ציון המצויינת, און מיט צו האלטן די סעודת מצוה.

לויטן חשבון איז מען א גאנצן טאג געקומען צו גיין צום ציון הקדוש, ווייל ווען מיר זענען ארויס פון דארט און געגאנגען צו די סעודת מצוה, האב איך געזען ווי דער ניקעלשבורגער רבי שליט"א איז אנגעקומען צום ציון, אבער אזוי ווי איך בין נישט

דארט געווען ווייס איך נישט קיין פרטים.

נאך די סעודת מצוה האט מען זיך באדאנקט פאר די וואס האבן עס אנגעגרייט און ביי געשטייערט, און דערנאך זענען מיר אומגעפער דריי מנינים געפארן קיין ליסקא להשתטח על הציון הק' פון **רבי הערשלע ליסקער** זי"ע ועכ"י וואו דער גאנצער עולם האט געזאגט מזמורי תהלים בצבור און דערנאך יהי רצון כנהוג.

פון ליסקא זענען מיר אריבער געפארן קיין אוהעל צום ציון המצויינת פון זקנינו **הגה"ק רבי משה טייטלבוים** זי"ע ועכ"י דער **בעל ישמח משה**, ווי מיר האבן ווידער געזאגט תהלים בצבור ווען הרב אברהם צבי וואזנער שליט"א איז יורד לפני התיבה, און אזוי ווי ביים שופך שיח זיין ביי די פריערדיגע צדיקי אמת איז אויך דא געווען גרויס התעוררות.

ויה"ר אז די פילע תפלות און בקשות יעלו ויבואו ויגיעו עד הכסא הכבוד, ויקבל השי"ת תפילתינו ברחמים וברצון, און יעדער זאל געהאלפן ווערן מיט כל מילי דמיטב, און מיט אלע ישועות.

אין אוהעל האבן מיר געדאווענט מנחה, צוויי עקסטערע מנינים, איין מנין איז געווען פון בעלגישע אידן, און דער צווייטער מנין איז געווען דער שליח צבור הר' מאיר יוסף רובין נ"י.

פון אוהעל איז יעדער געפארן לויט זיין פלאן להשתטח על קברי הצדיקים אדער אויף קבר אבות, און פילע זענען פון דארט אהיים געפארן לביתם ווען מען וואונטשט זיך איינער דעם צווייטן זאלסט האבן געפויעלט אלעס גוט'ס, און זיך געזעגנט מיט נעמענדיג פולע הויפנס ישועות, אמן סלה ועד.

77'טער קאפיטל:

ג' אייר תשנ"ז לפ"ק

א באשרייבונג פון איינעם וואס איז דאס ערשטע מאל געפארן פון אמעריקא קיין קערעסטיר ביומא דהילולא קדישא

(יום היארצייט איז געפאלן בש"ק קדושים די יארצייט סעודה איז פארגעקומען בליל ה' אינעם קינגס האטעל אין פעסט).

זייענדיג דאס ערשטע מאל אין קערעסטיר ביומא דהילולא קדישא פון הרה"ק רבי ישעי'לע זי"ע, פיל איך אז איך מוז אפשרייבן מיינע רוחניות'דיגע הרגשים וואס האבן מיך באנומען די גאנצע צייט פון די רייזע בכלל, און בפרט זייענדיג אין דעם מקום קדוש ביים ציון המצויינת אין קערעסטיר.

די וואס זענען געפארן פון אמעריקא קיין קערעסטיר זענען אנגעקומען צוביסלעך-ווייז צום עירפארט מיטוואך נאכט, מען האט אריין געגעבן די פעקלער, און דערנאך זיך פלאצירט אין א ווינקל, וואו מען האט געהערט פארשידענע ענינים וועגן בעל ההילולא.

צווישן די פארזאמלטע זענען געווען געהויבענע אייניקלער פונעם בעל הילולא, ובראשם **הרה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א** קערעסטירער רבי פון וויליאמסבורג מיט זיינע ברידער **הרב מיכאל נ"י** ובניו **הרב חיים יעקב צבי נ"י** - **הרב אברהם משה נ"י** - **הרב ישעי' נ"י**, און אויך אחיו **הרב שמואל נ"י**.

פון משפחת רובין זענען געווען די דריי ברידער **הרב מאיר יוסף נ"י** - **הרה"ג ישעי' נ"י** - **הרב אברהם נ"י**.

פון משפחת לאנדא זענען געווען הרה"ג ישראל אברהם אלטר נ"י ובנו נ"י – הרב יושע נפתלי נ"י

הרה"צ יעקב ישראל וישרון רובין שליט"א האדמו"ר פון ברעזדעוויץ.

כולם אהובים כולם ברורים כולם גבורים כולם בני קדושים כולם צאצאי הרה"ק מקערעסטיר, וכולם נקבצו ובאו צו פארן קיין קערעסטיר להשתטח אויפן ציון הקדוש פונעם גרויסן זיידן ביומא דהילולא.

זיצענדיג בצוותא חדא האבן מיר געהאט אן אמת'דיגן תענוג רוחני הערנדיג קראנטע עובדות און פארשידענע מאמרים פונעם זיידן דער בעל ההילולא יוצאים מפי ממלל רברבן דער קערעסטירער רבי שליט"א, וואס האט געהאלטן געשפאנט דעם גאנצן עולם ביז מען האט געמוזט איינשטייגן אינעם פליגער.

ויסעו, צו די באשטימטע צייט זענען אלע ארויף אויפן פליגער, וועו אלע האבן דעם זעלבן ציל – אנצוקומען ביומא דהילולא צום זיידנס ציון – אין קערעסטיר.

ויהי בבוקר – דאנערשטאג צופרי בערך ניין אזייגער האבן מיר געלאנדעט אין פעסט די הויפט שטאט פון אונגארן, די פלוג האפן (עירעפארט) רעגולאציעס זענען געגאגנען געשמירט, מען האט געזיגלט די פאספארטן, די פעקלעך זענען שנעל אנגעקומען און מיר האבן זיך ארויס געלאזט צום קינגס האטעל אין פעסט.

יעדער האט באקומען די שליסל פון זיין צימער און מיר האבן אראפ געלייגט די פעקלעך און זיך געאיילט אין מקוה, און דערנאך אין ביהמ"ד, ווייל אזוי ווי מיר האבן נישט געקענט דאוועגען אויפן פליגער און עס איז געווען דער צווייטער טאג

ראש חודש אייר האבן מיר געוואלט דאוונען און ליינען קריאת התורה מיט מנין, האבן מיר זיך צוגעאיילט און עס איז געלונגען צייטליך צו דאוונען.

נאכמיטאג זענען מיר געווען פארנומען מיט שאפן קארס און וועגס מיט וואס מיר זאלן פרייטאג באלד צופרי ארויס פארן קיין קערעסטיר להשתטח על הציון הקדוש ביומא דהילולא.

פרייטאג צופרי האבן מיר געדאוונט מיטן נץ וואס איז געווען 5:14, און באלד נאכן דאוונענען האבן מיר זיך ארויס געלאזט מיט עטליכע קארס און איין מיני וועג קיין קערעסטיר. דער וועג איז געווען גאנץ רואיג, מיר זענען געפארן עטליכע שעה און בערך אין צען אזייגער זענען מיר אנגעקומען צום ציון המצויינת אין קערעסטיר.

דער עולם האט געצינדן ליכט, און דערנאך האט דער קערעסטירער רבי שליט"א אנגעהויבן דעם מזמור "צדיק" שבתהלים 'תפלה למשה' און באלד האט אונז באפאלן א התרגשות דקדושה וואס האט זיך צוגאסן אין אלע אברים, און מיר אלע האבן אויסגעפלאצט אין בכיות נוראות – טראכטענדיג אז מיר שטייען יעצט אויף אזא מקום קדוש וואו מען האט שוין דארט פארגאסן טייכן און ימים טרערן, און עס האט אונז ממש אנגעכאפט א ציטער,

דאס התרגשות האט מען געשפירט סיי ביים תהלים זאגן וואס איז געזאגט געווארן מיט אזא השתפכות הנפש, און סיי ביים בעטן די בקשות בתחנונים, עס איז געווען א בחינה פון התרוממות הנפש עד אין לשער.

איך ווייס נישט וואס אנדערע האבן געשפירט, אבער איך

האב אין מיין לעבן נאכנישט געהאט אזא התרגשות דקדושה ווי דאסמאל ביי דעם מקום מקודש, איך האב מיר קיינמאל נישט געקענט פארשטעלן אז עס קען אזוינס זיין ביים תהלים זאגן על מקום משכן צדיק אמת.

בעפאר מען האט געזאגט דעם יהי רצון אחר תהלים האט מען געבעטן אז דער **קערעסטירער רבי שליט"א** זאל מעורר זיין דעם בעל הילולא אז ער זאל ווי בחיים חיותו אויך היינט משפיע זיין כל טוב סלה.

דער קערעסטירער רבי שליט"א האט מיט א קול בוכים געזאגט דברי התחזקות און בתוך הדברים האט ער מיט בכיות נוראות געבעטן זיינע זיידעס דער בעל הילולא וצאצאיו הקדושים אז זאלן זיין מליצי יושר פאר די אלע וואס קומען זיך משתטח זיין אויף די הייליגע מקומות, און קוקן נישט אויף די גרויסע טירחא און ממש דמים תרתי משמע, מען קומט אסאך מאל מיט מסירות נפש, בעטן מיר אז אלע זאלן געהאלפן ווערן, און קיינער זאל נישט אוועק גיין פון דא חלילה ליידיג.

די בכיות אינעם אוהל זענען געווען עד לב השמים, און ווידער האט מען געהערט ווי דער קערעסטירער רבי שליט"א רייסט איין, הייליגע זיידעס פויעלט אויס בעולם העליון געזונט און פרנסה בריווח ישועות און רפואות און אלע הצטרכיות וואס מען דארף, אלעס זאל נשפע ווערן בשפע רב משפע עליון, זאל יעדער געהאלפן ווערן מיט וואס עס פעלט אים, און די וועלכע דארפן טאן שידוכים מיט זייערע קינדער זאל עס זיי אנקומען בניקל און זאלן טרעפן יעדער איינער זיין באשערטן, און השי"ת זאל יעדן צושיקן ברכה והצלחה וכט"ס.

נאך עטליכע מינוטן ווען די בכיות זענען שטילער געווארן, האט מען ווידער געהערט ווי דער קערעסטירער רבי שליט"א

מדור ח' - די שטאט קערעסטיר יצ"ו

מיט בכיות בעט מחילה ביים זיידן און מיט בכיות נוראות זאגט ער הייליגער זיידע מען קען נישט אויסזאגן גאנץ תהלים ווייל עס איז 'מכון לשבתך' ערב שבת, און מען האט נאך א לאנגן וועג צוריק צופארן קיין פעסט, ווי אויך ווייל מען נאך ביז חצות זיך משתטח זיין אויף נאך קברי צדיקים.

ארויסגייענדיג פונעם אוהל האט דער קערעסטירער רבי שליט"א געוויזן דאס ריכטיגע ארט וואו הצדיק הקדוש רבי חיים בן רבי יחיאל מיכל ז"ל דער 'בעל שם' פון קערעסטיר ליגט, און מיר האבן טאקע געזען דערויף אן אלטע מצבה, (די אלטע מצבה שטייט נאך, און די נייע מצבה ליגט נישט אויפן קבר פון בעל שם), מיר האבן געזאגט א פאר מזמורי תהלים און געבעטן בקשות (זעהט אויבן סוף קאפיטל 72).

די ארגינעלע נוסח המצבה אויף די צווייטע זייט

די מצבה אויפן ריכטיגן מקום מנוחתו פונעם בעל שם טוב מקערעסטיר זי״ע

מדור ח' - די שטאט קערעסטיר יצ"ו

דער קערעסטירער רבי שליט"א איז באלד צוריק געפארן קיין פעסט, ער האט געזאגט אז ער איז דאסמאל געקומען נאר צום זיידן קיין קערעסטיר דארט צו זיין ביומא דהילולא, און אויף די אנדערע מקומות קדושים וועט ער פארן אי"ה ווען ער וועט ווידער זיין אין אונגארן.

לויט ווי מיר האבן געהערט זענען זונטאג נאך די הילולא געווען א גרויסער צבור מיט אידן וואס האבן נישט געקענט זיין פרייטאג אין קערעסטיר, און זענען ביום א' בשבת וואס איז נאך אין די דריי טעג פון די יארצייט געקומען צום ציון הקדוש.

מיר זענען זיכער אז מיט השי"ת הילף וועלן אלע וואס זענען געווען ביים ציון הקדוש ביום ההילולא און וואס וועלן נאך קומען להשתטח על הציון המצויינת, אלע וועלן געהאלפן ווערן מיט כל מילי דמיטב און משאלות לבם וועלן געטאן ווערן ברחמים וחסדים מאתו יתברך ויתעלה וואס רצון יראיו יעשה.

מיר זענען נאך אנגעקומען קיין ליסקא צום ציון פון הרה"ק רבי הערשעלע זי"ע מליסקא, רבו הקדוש פון הרה"ק רבי ישעי'לע זי"ע מקערעסטיר, און אויך קיין אוהעל וואו מיר האבן זיך משתטח געווען אויפן ציון פון הייליגן בעל ישמח משה, און דערנאך צוריק געפארן קיין פעסט ווי מיר זענען אנגעקומען אומגעפער פיר שעה בעפאר ליכט צינדן.

אנקומענדיג קיין פעסט האבן מיר צו ערשט אנגעגרייט די צרכי שבת, און זיכער געמאכט אז מיר האבן וואס מען דארף, דערנאך זענען מיר געגאנגען אין די מקו' לכבוד שבת קודש, און עס זענען געווען אזעלכע וואס האבן נאך פארכאפט צו כאפן א דרימל, כנהוג.

פרייטאג מבעוד יום זענען מיר געגאנגען דאוונען אינעם קאזינצי בית המדרש וואו מיר האבן געטראפן א פולן בית המדרש מיט אידן פון אלע שיכטן, עס האט זיך דערקענט אז עס איז דא א גרויסער עולם פרעמדע געסט, וואס לויט די שמועה זענען זיי געקומען צו די יארצייט פון הרה"ק מקערעסטיר זי"ע.

צווישן די פילע פרעמדע האב איך דערקענט **הר' יושע ענגעל נ"י** מיט זיינע **דריי קינדער נ"י – הר' משה הלל סאמעט** מיט זיין זון **הב' יעקב אהרן נ"י – הר' הערשל ריעדער נ"י** פון בארא פארק.

מיר זענען געווען מער פון דרייסיג שטריימלעך אין בית המדרש, איך האב דאס ערשטע מאל אין מיין לעבן געדאוונט אין א עכט אשכנז'ישע שול מיט די ארגינעלע אשכנז'ישע נוסחאות.

מנחה האט געדאוונט איינער פון די דארטיגע איינוואוינער, און צו קבלת שבת האט מען צוגעשיקט דעם שוחט קעסטענבוים נ"י (וואס וואוינט אין די שטאט וויען, און פארט ארום א גאנצע וואך שחט'ן פאר די אידן אין אונגארן און אין אנדערע לענדער) וואס איז געווען צו גאסט אין פעסט אויף דעם שבת.

באלד נאכן דאוונען איז דער גאנצער עולם דורך געגאנגען די מזרח זיצן, און האבן שלום געגעבן און געוואונטשן א גוט שבת פארן קערעסטירער רבי'ן שליט"א.

אנקומענדיג צוריק צום האטעל איז יעדער געגאגנען אינעם גרויסן עס זאל וואו יעדע משפחה האט געהאט אן עקסטערע טיש געדעקט מיט די מאכלי שבת וואס מען האט זיך מיט געברענגט.

ארומקוקענדיג האב איך באמערקט ווי אין א ווינקל פון עס

זאל איז דא א גרויסער לאנגער טיש וואס איז זייער היימיש געדעקט מיט היימישע חלה דעקלעך, שיינע אויסגעשטעלטע עסצייג, א געהעריג זאלץ מעסטל, א כוס לקידוש, א.ד.ג. (מען האט נישט דערקענט אז מען איז אונטערוועגנס).

וועו איך האב געזען אז דער קערעסטירער רבי שליט"א קומט אריין אין די זאל און שפאנט צו צו יענעם טיש איז מיר שוין אלעס פארענטפערט געווארן, ביים טיש פון קערעסטירער רבין שליט"א זענען געזעסן זיינע צוויי ברידער מיט זייערע קינדער און אויך עטליכע געסט נישט קיין משפחה מיטגלידער, און פאר יעדן איז געווען אנגעגרייט כיד המלך, בשר ודגים וכל מטעמים.

אין מיטן די סעודה האט דער קערעסטירער רבי שליט"א געשיקט פאר יעדן טיש א טעלער מיט פערפל און קוגל, און אויך היימישע חלה וואס די אנדערע טישן האבן נישט געהאט.

בעפארן בענטשן האט זיך צוזאמען געזומען ביים רבי'נס טיש א שיינער צבור אידן, כמעט אלע וואס האבן געגעסן אין די זאל, און אויך שטאטישע אידן זענען געקומען צום טיש, דער רבי האט מכבד געווען דעם שוחט מיט א זמר, און אויך דעם באקאנטער בדחן און משמח אנשים ר' יעקב מילער נ"י (המכונה יארמער רב) פון מאנסי וואס איז דארט געווען מיט זיין זון.

צווישן די זמירות ותשבחות האט דער קערעסטירער רבי שליט"א געזאגט עטליכע מאל דברי תורה, צו ערשט פונעם ספר אך פרי תבואה, און דערנאך אייגענע חידושי תורה וואס ווערן געברענגט אין זיין ספר זכרון ישעי', און בין הפרקים האט דער רבי אויך דערציילט פארשידענע אינטערעסאנטע מעשיות און עובדות פון זיין זיידע דער בעל הילולא הרה"ק רבי ישעי'לע מקערעסטיר זי"ע.

שבת קודש צופרי איז דער זמן תפלה אין די שול בשעה 8:00, מיר זענען שוין ארויס פון האטעל מיט א גוטע האלבע שעה פריער, אן די שטריימלעך ווייל מען דאוועט דאך מיטן טלית אויפן קאפ, (און עס איז פאר די פעסטער אידן נישט אזוי ניחא מאכן אויפפאלענדע זאכן אין די גוי'עמס אויגן) מיר האבן געוואלט גיין אין די מקו' לפני התפלה, און אנקומען צייטליך צום דאוועננן (דארט גייט נישט קיין חסידישע ווערטשאפט, א זמן איז א זמן, און פונקליך ביי די צייט שטעלט מען זיך דאוועננן) מיר זענען טאקע אנגעקומען צייטליך.

צו תפלת שחרית איז ווידער צוגעגאנגען דער שוחט קעסטענבוים, און געדאוועננט בנוסח אשכנז, ער האט ביי ברכת יוצר אור און אויך ביי די הויכע שמונה עשרה געזאגט אלע יוצרות וואס מען זאגט בשבתות בין פסחא לעצרתא.

פאר אונז די גרעסט איז געווען דער גאנצער אשכנז'ישער נוסח א אינטערעסאנטער ענין, אבער ווען עס איז געקומען צו ברכת יוצר אור און שמונה עשרה האב איך שוין נישט געוואוסט וואס עס טוט זיך (איך האב קיינמאל נישט געוואוסט אז עס זענען פארהאנען אזעלכע יוצרות).

באלד נאך שחרית איז דער שוחט ארויף מיט די ספר תורה אויפן באלעמער און ער איז געווען אויך דער בעל קורא, און אזוי ווי עס איז דארט איינגעפירט מאכט מען נישט קיין הוספות.

דעריבער האט מען ביים עולה זיין מכבד געווען נאר עטליכע אייניקלעך פון בעל ההילולא, שלישי: הר' מאיר יוסף רובין נ"י פון קרית יואל שבמאנרא– רביעי: ר' צבי ריעדער נ"י פון בארא פארק (וועלכער איז פון די באקאנטע חשוב'ע משפחה וואס האבן לעצטענס גלאזט אויספלאסטערן א געהעריגן וועג אין קערעסטיר, אז מען זאל קענען געהעריג אנקומען ביז נאנט צום אוהל, וואו זיי האבן געלאזט מאכן א גרויסן פארקינג לאט, וואו די פילע מאשינען וואס ברענגען די פילע געסט צום אוהל, זאלן קענען שטיין און זיך פלאצירן ביז צום צוריק פארן – תבוא

עליהם ברכת טוב – וזכות הצדיק הקדוש יגן עליהם בכל משאלותם) – חמישי: א חיוב פון די דארטיגע איינוואוינער – שישי: דער חשוב'ער גאסט קערעסטירער רבי שליט"א – שביעי: א חיוב פון די דארטיגע איינוואוינער – אחרון: קערעסטירער רבי'נס ברודער הרב מיכאל גרויס נ"י - מפטיר: א חיוב פון די ארטיגע אידן.

צו תפלת מוסף האט מען מכבד דעם קערעסטירער רבי'ן שליט"א, און א גאנצן דאוענען איז שטיל געווען און מען האט זיך צוגעהערט ברגש דקדושה צו די הייליגע תפלות.

נאכן דאוענען איז געווען אנגעגרייט א ברייטער קידוש וואס משפחת רובין הי"ו און הרב ישראל צבי ניימאן נ"י (וואס איז היינט צוטאג דער פארטרעטער פון די באקאנטע רייכמאן משפחה אין קאנאדע און איז דער גאנצער משגיח רוחני אין די שטאט פעסט) האבן צוגעשטעלט לכבוד די יומא דהילולא פון הרה"ק רבי ישעי'לע מקערעסטיר זי"ע ועכ"י אמן.

אלע מתפללים האבן זיך בעטייליגט אינעם קידוש, און אידן פון אלע שיכטן און פון פארשידענע מקומות איבער די וועלט זענען געזעסן בשבת אחים גם יחד.

דער פעסטער ראש הקהל ר' צבי פיקסלער נ"י האט מכבד געווען דעם קערעסטירער רבי'ן שליט"א צו זאגן דברי תורה והתחזקות, און דער רבי האט טאקע בדבריו הנעימים אריינגעבלאזן א רוח החיים אינעם עולם הנאספים, איבערהויפט האבן די וואַרעמע רייד פון רבי'ן איבער שמירת שבת זייער געווירקט אויף די פעסטער איינוואוינער וועלכע האבן צו געשטעלט מויל און אויערן זיך צוצוהערן צו די דברי התעוררות און חיזוק און ביי עטליכע אידן האט מען געזען התרגשות'דיגע טרערן אין זייערע אויגן.

נאכן קידוש וועט איך בין געגאנגען צוריק אנטאן מיין טלית,

האב איך געהערט ווי איינער פון די דארטיגע איינוואוינער זאגט פארן אנדערן כאטש איך קום נישט אין שול יעדע וואך צו שלוש סעודות, אבער די וואך טאר מען נישט פארפעלן, עס איז כדאי צוקומען און הערן די שיינע דברי תורה און התחזקות וואס דער קערעסטירער רבי שליט"א וועט זיכער זאגן.

נאך קידוש איז דער עולם צוריק אין האטעל און מפטירין כדאתמול, יעדער האט זיך געזעצט צו זיין אנגעגרייטן טיש און געפראווט די סעודת שבת.

ביי רבי'נס טיש איז געווען אנגעגרייט היימישע חלות, פיש, צוויבל מיט איי, טשולענט מיט בשר און קוגל (וואס דעם רבינס ברידער האבן געברענגט רויערהייט פון דערהיים און האבן עס דא געקאכט און געבאקן), צום בענטשן האט זיך צוזאמען געזומען א גרויס מנין און מען האט געבענטשט ברוך אלוקינו אזוי ווי ליל שבת קודש.

נאכן מקיים זיין שינה בשבת תענוג האט מען זיך צוזאמען געזומען אינעם הויף פונעם האטעל, וואו מען האט צוזאמען געשטעלט עטליכע טישן און משפחת רובין הי"ו האבן מכבד געווען כל הנאספים מיט פירות מיט וואס מען זאל משלים זיין די מאה ברכות.

וועו דער גאנצער עולם איז שוין דארט געווען איז אויך דער קערעסטירער רבי שליט"א אהין געקומען א טייל נעמען, און מען האט אים מכבד געווען פארצולערנען פרקי אבות.

דער קערעסטירער רבי שליט"א פתח פיו בנועם דברים און האט זייער שיין אויסגעטייטשט די משנה פון כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, און אזוי ווי אין יענעם שבת האט מען געזאגט דעם צווייטן פרק פון מסכת אבות, האט דער רבי מיט

דברי מגידות מסביר געווען אומגעפער א שעה צייט ביז צום זמן תפלת מנחה - די משנה פון רבי אומר, און דער עולם האט זייער הנאה געהאט.

ביים זמן איז מען געגאגנען אין בית המדרש צו תפלת מנחה און קריאת התורה, און דערנאך איז מען צוריק געקומען אינעם האטעל צו מאכן שלוש סעודות, דער קערעסטירער רבי איז אבער נישט מיט געקומען, ווייל דער ראש הקהל האט זייער שטארק מפציר געווען אז ער זאל בלייבן אין בית המדרש און מיט זיין אנווועזענהייט שטילן די דורשט פון די פעסטער אידן.

דער קערעסטירער רבי שליט"א האט מיט גרויס התעוררות געזונגען די זמירות ביז נאכן זאגן ה' מלך און מקבל זיין עול מלכות שמים בדביקות.

מען האט געזינגען נאך זמירות לויטן נוסח וואס איז דארט איינגעפירט, דערנאך האט זיך אויפגעשטעלט דער ראש הקהל און שטיל געמאכט דעם עולם און מכבד געווען דעם קערעסטירער רבי'ן שליט"א צו זאגן דברי תורה חיזוק.

דער רבי שליט"א האט געטיישט פסוקים פון די וואכעדיגע סדרה און משלב געווען מיט שטארקע דברי חיזוק והתעוררות פאר די צוהערער וואס האבן געשלינגען יעדעס ווארט.

ווען עס איז געווארן דער זמן פון מוצאי שבת, און מען האט געדארפט בענטשן און דאווענען מעריב, האט דער רבי געוואלט מסיים זיין די דברי חיזוק, אבער די פעסטער אידן וואס זענען געזעסן ביי טיש, האבן זיך מתחנן געווען צום קערעסטירער רבי'ן שליט"א אז ער זאל נישט מפסיק זיין, זיי ווילן ווייטער הערן, די רייד זענען פאר זיי ווי א רפואה פאר א קראנקן, און ווי קאלט

וואסער פאר א דורשטיגן.

דער קערעסטירער רבי האט זיי נישט געקענט אפזאגן, און מיט די הסכמה פונעם ראש הקהל האט דער רבי ווייטער פארגעזעצט זיינע חיזוק רייד ביז עס איז געווארן דער זמן פון שיטת רבינו תם און מען האט געבענטשט.

אזוי ווי הרב האפמאן דער פעסטער רב איז נישט דארט געווען דעם שבת האט דער ראש הקהל געבעטן דעם רבי'ן אז ער זאל אנפירן די רוחניות'דיגע ענינים, און דער עולם האט מוצאי שבת זייער באדאנקט דעם רבין פארן שיינעם שבת וואס זיי האבן אזוי שטארק הנאה געהאט, און עס וועט זיי בלייבן אייגעקריצט אויף א לענגערע צייט.

אהיימקומענדיג פון בית המדרש האט מען זיך צוזאמען געזומען ביי קערעסטירער רבי'נס טיש אין די זאל, און דער רבי האט געמאכט הבדלה און מוציא געווען דעם גאנצן עולם - כל השומעים.

במוצאי מנוחה ארום זייגער 11:00 האט זיך דער גאנצער עולם געזעצט פראווען די סעודת מלוה דמלכא, און יעדער האט געברענגט די שיריים פון שבת קודש, און מען האט פארציילט פארשידענע מעשיות פון צדיקי אמת, און לערך 12:30 האט מען געבענטשט.

רוב פון די געסט האבן זיך גלייך געזומען צוזאמען פאקן זייערע זאכן, ווייל טייל געסט האבן שוין אנדערטהאלבן שעה שפעטער בערך אין 2 אזייגער פארלאזט דעם האטעל ווען זיי פארן צו די מקומות וואו זיי ווילן באזוכן.

ווידער אן אנדערער טייל פון די געסט וועלכע זענען נישט

געווען פרייטאג אויפן ציון הקדוש, האבן זיך גרייט געמאכט צו דאוועגען ביים נץ, און דערנאך ארויס פארן קיין קערעסטיר צום ציון הקדוש.

אויך די וואס זענען נישט געפארן האבן נישט געקענט שלאפן, אזוי לאנג ווי זייערע גוטע פריינד זענען נאך דא, און חברא חברא אית ליה, יעדער איז געווען פארנומען מיט זיינס א גוטן פריינד.

אזוי אז דער גאנצער עולם איז אויפגעבליבן, און ווען די וואס פארן האבן זיך געשטעלט דאוועגען, האבן אלע מיט געדאוועגט תפלת שחרית מיט די עטליכע מנינים וואס רישן זיך צו פארן קיין קערעסטיר, און דער אטעל האט יענעם פארטאגס אויסגעזען ווי א שטאטיש בית המדרש.

ארום זעקס אזייגער זענען אנגעקומען מערערע קארס וועלכע האבן זיך באלד אנגעפולט מיט אידן וואס ווילן אנקומען קיין קערעסטיר זיך משתטח צו זיין אויפן ציון הקדוש, און דערנאך אויף אנדערע מקומות קדושים.

יה"ר אז אונזערע תפילות זאלן אנקומען למרומים, און זאלן אנגענומען ווערן ביים הייליגן טאטען אין הימל, אז מיר אלע זאלן האבן געפויעלט אלעס גוט'ס, און פון הימל זאל השי"ת יעדן איינעם צושיקן וואס ער דארף, ישועות און רפואות, פרנסה טובה און אלע געברויכן, בני חיי ומזונא רויחי בריוח ובניקל בשמחה ובהרחבת הדעת לנו ולכל ישראל אמן.

די נסיעה האט זיך מיר כמה פעמים אויסגעצאלט, ווייל די אלע ענינים וואס איך האב בייגעוואוינט וועלן נישט אזוי שנעל פארגעסן ווערן.

78'טער קאפיטל:

נפש תחת נפש

איך האב מיר אנגעצייכנט עטליכע מעשיות וואס איך האב געהערט פון **קערעסטירער רבי'ן שליט"א**, צוויי דערפון וועל איך דא פארעפענטליכן, דער רבי האט דערציילט:

וועו איך בין מיט מיינע צוויי ברידער הרב שמואל נ"י און הרב מיכאל נ"י געפארן אינעם יאר תשנ"ז קיין קערעסטיר צו די יארצייט פונעם זיידן זי"ע, זענען מיר דערנאך פארבליבן אין פעסט צו נעמען בעדער.

זייענדיג אין באד איז צוגעקומען צו אונז אן אלטער אונגארישער מענטש (בּאַטשי)' און האט אונז געעפרעגט וואו מיר האבן געדאוועט שבת?, האבן מיר געענטפערט' אין די שול וואס געפינט זיך אין די קאזיניצי גאס.

דער אלטער פרעגט ווידער זענט איר געגאנגען מיט די שטריימלעך?, האבן מיר געענטפערט 'אוודאי' (הערשט יעצט האבן מיר פארשטאנען אז דער אלטער איז א איד, און מיר האבן אים געפרעגט ווי אלט ער איז, האט ער געזאגט 84 יאר).

דער אלטער לאזט נישט נאך - צו וואס זענט איר געקומען קיין אונגארן – פרעגט דער אלטער?, אויף א יארצייט אין קערעסטיר האבן מיר געענטפערט.

מיט א העכערע שטימע האט ער אונז געפרעגט צו רבי ישעי'לע?, יא, האבן מיר געענטפערט.

האט דער אלטער געזאגט איך וויל אייך דערציילן אן אמת'דיגע פאסירונג וואס האט פאסירט מיט מיין טאטע און מיין יונגערער ברודער.

מיין יונגערער ברודער איז אין זיינע קינדערישע יארן זייער ערנסט נישט געזונט געווארן, מיינע עלטערן האבן אלע מיטלען פרובירט, גרויסע דאקטוירים, פראפעסארן, פארשידענע היילונג מיטלען, אבער אלעס איז געווען אומזינסט, עס האט נישט געהאלפן, און מיין ברודער איז פון טאג צו טאג שוואכער געווארן.

אין א טאג האט מיין טאטעס א גוטער פריינד אים געראטן אז ער זאל פארן קיין קערעסטיר צום "טשאדי-ראבין" (בעל מופת- אין די אונגארישע שפראך) דארט וועט ער אפשר געהאלפן ווערן.

מיין טאטע וואס האט נישט געהאט וואס צו פארלירן, האט אנגענומען זיין ידיד'ס עצה און איז מיט מיר אריבער געפארן קיין קערעסטיר צום רבי'ן רבי ישעי'לע.

ווען זיי זענען אריין אינעם הויף וואס איז געווען ארום דעם קערעסטירער רבי'נס דירה, האבן זיי דארט געזען ווי א שיינער גרויסער האן דרייט זיך ארום אינעם הויף, זיי האבן אבער נישט געהאט געדולד צו באטראכטן דעם האן, ווייל פאר זיי האט געברענט ווי שנעלער אריין גיין צום רבי'ן.

אריקומענדיג אינעם רבי'נס צימער האט דער טאטע אויסגעפלאצט אין א געוויין און דערציילט אז זיין זון א יונג קינד איז זייער נישט געזונט און מען טרעפט נישט קיין רפואה פאר זיין קרענק, בעט ער אז דער רבי זאל אנווינטשן און פויעל'ן א רפואה שלימה פאר זיין קינד.

דער קערעסטירער רבי ישעי'לע האט באלד געטפערט פאר

מיין טאטע'ן, דיין זון וועט מיט השי"ת'ס הילף האבן באלד אין גיך א גאנצע רפואה.

מיט גרויס פרייד זענען זיי ארויס פון רבי'נס צימער, און דורך גייענדיג אינדרויסן דעם הויף האבן זיי מיט שמחה זיך ארום געקוקט, און צו זייער וואונדער האבן זיי געזען ווי דער גרויסער האן ליגט אין הויף א טויטער, און מיין ברודער איז געזונט געווארן, און לעבט נאך עד היום, דאס איז געווען דער קערעסטירער רבי זצוק"ל האט דער אלטער געענדיגט, און טרערן האבן באגאסן זיין פנים.

79'טער קאפיטל:

מיט א ביין אנגעוואנטשן א בן

נאך א מעשה פלא וואס איך האב געהערט ווי דער **קערעסטירער רבי שליט"א** דערציילט:

פארענדיג אין שנת תשנ"ז צו די יארצייט פון זיידן הרה"ק רבי ישעי'לע מקערעסטיר זי"ע זענען מיר איינגעשטאנען אין א האטעל אין די שטאט פעסט, דארט אין האטעל איז אויך איינגעשטאנען הרב ישראל צבי ניימאן שליט"א, און ער האט מיר דערציילט וואס ער האט געהערט פון זיין שווער הר' שלום יוסף שווארץ וואס איז געווען א גרויסער חסיד פון זיידן הרה"ק רבי אברהם'עלע זצ"ל פון קערעסטיר.

מיין שווער האט געוואוינט אין פאטאק א שטעטל נעבן קערעסטיר, און אלס יונגערמאן זייענדיג עטליכע יאר נאך די חתונה האט מיין שווער ל"ע נישט געהאט קיין קינדער.

איז ער איינמאל מוצאי שבת אריבער געפארן קיין קערעסטיר צוזאמען מיט זיין שוואגער ר' מאיר ווילינגער צו די מלוה דמלכא סעודה פון רבי אברהם'עלע זצ"ל (הרה"ק רבי ישעי'לע האט שוין נישט געלעבט).

ווען מיין שווער מיט זיין שוואגער זענען אריין געקומען צו די סעודת מלוה דמלכא אין קערעסטיר האט דער רבי ר' אברהם'עלע געהאלטן אינמיטן סערווירן פארן עולם פרישע טשולענט מיט פלייש.

באלד ווי מיין שווער איז אריינגעקומען האט אים דער רבי ר' אברהם'עלע צוגערופן און האט אים דערלאנגט א ביין, זאגענדיג דו ברויכסט דאך א בן, דא האסטו.

ווען מיין שווער האט געזען אז עס איז א שעת הכושר, די שערי שמים זענען אפן, האט ער מיט פחד און מורא געזאגט פארן רבי'ן, מיין שוואגער ר' מאיר וואס איז מיט געקומען מיט מיר דארף אויך א בן, האט דער רבי געזאגט **"עס איז פאר אים אויך דא"**, און דער רבי האט אויך פארן שוואגער דערלאנגט א ביין.

דערציילט ווייטער הרב ניימאן, אזוי ווי מיין שווער איז געווען בטבע א מפונק, האט ער געזוכט א לעפל אדער גאפל מיט וואס צו עסן דעם ביין, און אין די צייט ווואס ער האט געזוכט, האט זיין שוואגער ר' מאיר אויפגעגעסן דעם ביין וואס ער האט באקומען פון רבי'ן.

צום יאר האט ר' מאיר געהאט א צווילינג יונגלעך, און מיין שווער האט ערשט מיט פיר יאר שפעטער געהאט קינדער, ויהי לפלא.

80'טער קאפיטל:

אין די ריכטיגע מינוט

הרב ישראל צבי ניימאן נ"י האט פארציילט, זיין זיידע **ר' ישראל יעקב ז"ל ניימאן** האט געוואוינט אין מעזא-טשאט, און באחד הימים ווען ער האט געזוכט צו קויפן א הויז, האט ער זיך דערוויסט אז עס איז דא אין שטאט א גאר פיין הויז וואס וואלט געווען זייער פאסיג פאר אים מיט זיין פארצווייגטע משפחה, און נאכן זיך אינטערעסירן דערויף, איז ער דערגאנגען אז דאס הויז באלאנגט פאר אן ערל וואס וואוינט אין דעם דערבייאיגן דארף.

דער זיידע האט זיך פארבינדן מיטן ערל און אים געפרעגט צו ער איז גרייט צו פארקויפן דאס הויז, און דער ערל האט איינגעוויליגט, אבער זיין זון וואס איז שטענדיג געווען נעבן זיין טאטן האט אים געשטערט און נישט געלאזט מאכן א געשעפט מיטן זיידן.

באחד הימים איז דער זיידע געווען ביים הייליגן רבין ר' ישעי'לע אין קערעסטיר, און ביים געזעגענען האט ער דערציילט פארן רבי'ן אז שוין א צייט וואס ער זוכט א פאסיג הויז פאר זיין משפחה, און ער האט גראדע זיך דערוויסט פון א גאר געאייגנט הויז פאר אים, און איז אריבער געפארן צום בעל הבית וואס וואוינט אין א צווייט דארף, און האט געוואלט פארהאנדלען אפצוקויפן דאס הויז פונעם ערל, און כאטש דער בעל הבית האט איינגעוויליגט צו מאכן דעם פארקויף, האט אבער דער זון וואס געפינט זיך שטענדיג נעבן טאטן געשטערט און נישט צוגעלאזט

צו ענדיגן דאס פארקויף געשעפט.

אזוי ווי דער רבי האט דאס געהערט, האט ער געזאגט פאר מיין זיידן, פאר שוין אריבער צום בעל הבית, אבער שוין זאלסטו אהין פארן, און נאך בעפאר דו פארסט אהיים זאלסטו קודם זיין ביים ערל, און פאר שוין לחיים ולשלום.

דער זיידע האט אויסגעפאלגט דעם רבי'נס באפעל, און אריינקומענדיג צום ערל - דער אייגענטימער פונעם הויז וואס ער האט געוואלט קויפן, האט ער געזען אז זיין זון איז יעצט נישט דארט, און באלד האט דער זיידע געמאכט א קאנטראקט מיטן ערל וועלכער האט גלייך אונטער געשריבן אז ער האט פארקויפט דאס הויז פארן זיידן.

דער זיידע מיטן קאנטראקט אין זיין טאש איז באלד געגאנגען צו די באן שטאציאן, געקויפט א בילעט און געווארט אויף די באן וואס פארט צו זיין וואוין ארט און דארף ביז עטליכע מינוט אנקומען.

אין די צייט וואס דער זיידע האט געשפאנט צו די באן שטאציאן איז דעם ערל'ס זון צוריק אנגעקומען צו זיין טאטען, און דער אלטער ערל האט אים געוויזן דעם קאנטראקט וואס ער האט געשריבן מיטן זיידן אז ער האט אים פארקויפט דאס הויז.

דער יוגנער ערל איז געווארן בייז, און איז שנעל געלאפן צו די באן שטאציאן צו דערווישן מיין זיידן און מבטל מאכן דעם קאנטראקט, אבער השי"ת האט געהאלפן און וועט מיין זיידע איז שוין געווען אויפגעשטיגן אויף די באן האט ער געזען אז דער ערל לויפט צו די שטאציאן ריכטונג, און האט פארשטאנען אז ער וויל אים דערווישן, אבער באלד האט זיך די באן געזומען רירן, און

דער מקח איז געבליבן ווי פריער, און דער זיידע האט זיך אריין געצויגן אינעם געקויפטן הויז.

81'טער קאפיטל:

אנגעפילט דעם אויטא און געהאלפן געווארן

אן אינטערעסאנטע געשיכטע האט דערציילט איינער וואס האט עס געהערט פונעם בעל המעשה.

איינמאל ווען הרה"ק רבי אברהם'עלע קערעסטירער זצ"ל איז איז געפארן מיט אן אויטא, האט זיך די בענזין וואס טרייבט דעם אויטא געענדיגט, און מען האט עס געדארפט אנפילן, אבער עס איז דאך נישטא קיין געלט צו קויפן בענזין (גאז), און אן בענזין קען מען נישט ווייטער פארזעצן די נסיעה.

אזוי וואַרטענדיג אין די אכסניא, איז דער גבאי אריין געקומען אין רבינס צימער און געזאגט אז עפעס א פרעמדער איד בעט אריין צו קומען צום רבי'ן.

ווען דער פרעמדער איז אריין געקומען האט ער דערלאנגט א קוויטל וואו עס איז געשטאנען א בקשה געהאלפן צו ווערן מיט קינדער, און ער האט געווייגט פארן רבי'ן אז ער איז שוין היבשע יארן נאך די חתונה, אבער ער האט נאכנישט זוכה געווען צו קיין קינדער, און ער מיט זיין בני בית זענען זייער צובראכן און באזארגט.

מיט טרערן אין די אויגן האט ער געזאגט און געבעטן אז דער רבי זאל מתפלל זיין פאר אים, אז השי"ת זאל רחמנות האבן אויף

זיי, און זאלן געהאלפן ווערן מיט א זרע של קיימא, (איבערהויפט האט ער געזיפעצט, מען ווערט דאך עלטער און מ'קוקט אויס אויף א באלדיגע ישועה).

דער רבי ר' אברהם'עלע ליינט דאס קוויטל און דערנאך קוקט ער אין די אויגן פונעם יונגערמאן און זאגט אים **"צאל אויס דעם בענ-זין פארן אויטא וועסטו אי"ה געהאלפן ווערן מיט א בן - זון"**.

דער יונגער מאן האט זיך געאיילט אויספירן דעם רבינס באפעל, ער האט אנגעפילט דער אויטא מיט בענזין וויפיל עס איז נאר אריין דערין, און באצאלט.

דער רבי איז באלד איינגעשטיגן אינעם אויטא און פארגעזעצט די נסיעה, און ביים יונגערמאן איז מקויים געווארן **'צדיק גוזר והקב"ה מקיים'** ווען מיט איין יאר שפעטער איז ער געהאלפן געווארן מיט א בן.

82'טער קאפיטל:

קורצע שטריכן פון הרה"ק רבי אברהם'לע זי"ע

ווי באקאנט האט הרה"ק רבי ישעי'לע זי"ע מקערעסטיר בעפאר זיין הסתלקות מכתיר געווען זיין איינציגן זון **רבי אברהם'עלע** אלס ממלא מקומו, און האט צו געזאגט **"אברהם'מעלע וועט ברענגען די קוויטלער אויף מיין ציון, און איך האף צו הש"ת אז מען וועט געהאלפן ווערן ווי ביז היינט"**

גלייך נאך די הסתלקות פונעם רבן של ישראל רבי ישעי'לע זי"ע האט מען אויסגערופן רבי אברהם'עלען אלס ממלא מקום

פון זיין גרויסן טאטען, און דער גאנצער עולם האט דעם נייעם רבי'ן אנגעוואונטשן כל ט"ס.

אונטער רבי אברהם'לע'ס הנהגה האט זיך דער גאנצער קערעסטירער חצר ווייטער געפירט מיט אלע ענינים ווי בחיים חיותו פון טאטן זי"ע.

די חסידים פון הרה"ק רבי ישעי'לע זי"ע האבן ווייטער געשטראמט קיין קערעסטיר, און האבן זיך מזכיר געווען ביים אלטן רבי'נס זון, בעטענדיג ביי אים אז ער זאל משפיע זיין ברכות און ישועות, און אידן זענען געהאלפן געווארן.

אויך דער גרויסארטיגער הכנסת אורחים פארנעם מיט די פילע צדקה וואס איז געווארן אויסגעטיילט פון רבי'נס שטוב, זענען ווייטער אנגעגאנגען און עס האט זיך געפירט אזוי ווי עד עתה.

דער גרויסער צבור אידן וואס האבן זיך געקלעמערט ארום רבי אברהם'עלעס הנהגה, האבן ליידער נישט געהאט די זכי' דערצו מער ווי זייער א קורצע צייט, אומגעפער צוויי יאר זענען א דורך פון ווען רבי ר' אברהם'עלע האט איבער געגומען די מלוכה, און עס איז נעבעך אלעס אפגעהאקט געווארן.

דער רבי איז ל"ע קראנק געווארן (מיט די זעלבע קראנקהייט וואס זיין טאטע האט געליטן בעפאר זיין הסתלקות) און ביז א קורצע צייט יצאה נשמתו בטהרה ביום י"ח אדר א' תרפ"ז לפ"ק, נפלה עטרת ראשינו ווען ער איז נאך א גאר יונגער מענטש געווען נישט מער ווי פיר און פערציג יאר.

וואו די ביטערע בשורה איז אנגעקומען האט מען זייער געטרויערט אויפן צדיק אמת, ווער רעדט נאך דעם גרויסן אומדערטרעגליכן ווייטאג און צער פון זיין עדה חסידים, און בכלל פון אלע ערליכע אידן אין אונגארן, וואו די ליכטיגקייט

פונעם צדיק האט געשיינט און משפיע געווען לקרוב ולרחוק.

צו די לויה האבן זיך פארזאמלט קיין קערעסטיר טויזענטער מענטשן פון די גאנצע געגענט ובראשם די רבנים וועלכע האבן מספיד געווען און בעוויינט דעם גרויסן פארלוסט אויסשרייענדיג מי יתן לנו תמורתו. מיט ווייטאג און זארג האט מען געפרעגט, וער וועט ווייטער פירן די גרויסע אויפטואונגען וואס דער צדיק האט ממשיך געווען בדרך אבות, און יעדער איינער האט אויף זיין שטייגער ארויס געבערענגט די גרויסע אבידה וואס כלל ישראל האט פארלוירן מיט די הסתלקות פון קערעסטירער רבי'ן זצללה"ה.

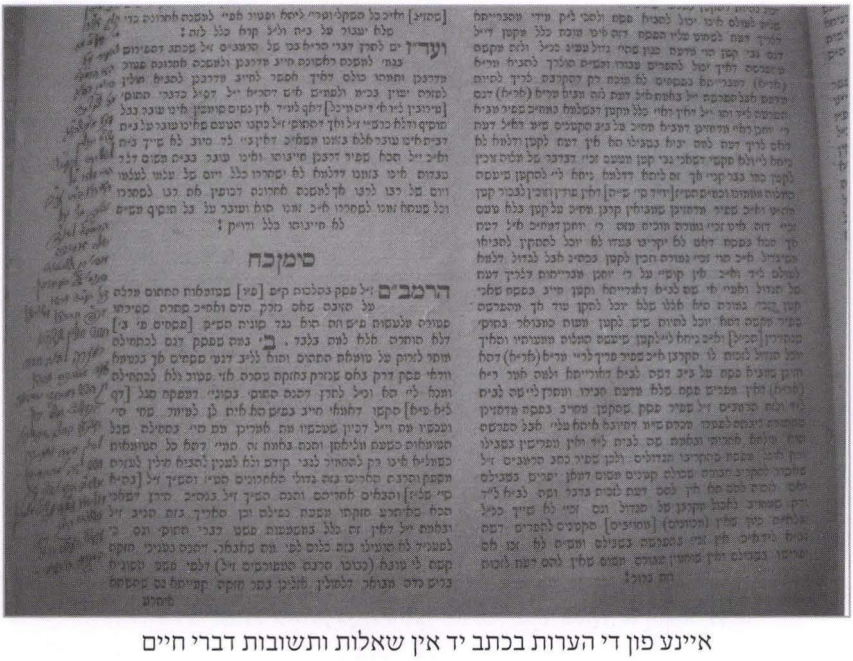
דער רבי ר' אברהם'עלע האט נישט איבער געלאזט קיין זון, נאר געהאט פיר טעכטער, און האט איינגעזעצט פיר חשוב'ע איידעמער תלמידי חכמים און יראי ה'.

רבי אברהם'עלע זי"ע (אינמיטן) און ביי זיין רעכטע זייט זיין איידעם
הרה"צ רבי נפתלי מקערעסטיר זצ"ל אלס יונגערמאן - אין מארינבאד

ספר
שאלות ותשובות
דברי חיים
חלק ראשון
STEINER ÁRMIN
BODROG-KERESZTUR
אשר אספתי ולקטתי את אשר נמצא אצלי מרת שו"ת
שהשבתי ופלפלתי עם גדולי חכמי דורינו
אבני הצפיר והדל בישראל בקראי שמי
חיים הרב דק צאנז

שאלות ותשובת דברי חיים בחתימת רבי אברהם'עלע זי"ע

סימכח

איינע פון די הערות בכתב יד אין שאלות ותשובות דברי חיים

זיין עלסטער איידעם איז געווען **רבי מאיר יוסף רובין** זצלה"ה (א זון פון רבי ברוך רובין זצלה"ה קאלאמייער רבי וואס האט געוואוינט אין סאמאש אויוואר אין זיבענבערגען) וואס איז נאך די הסתלקות פון זיין גרויסן שוועער געווארן ממלא מקומו, און בשנות הזעם ביום ט"ו סיון תש"ד איז כמעט זיין גאנצע משפחה אומגעקומען עקידה"ש אין אושוויץ.

פון **רבי מאיר יוסף** זלה"ה מקערעסטיר זענען בעת די צווייטע וועלט מלחמה גערעטעוועט געווארן און צוריק געקומען זיין זון הגה"צ **רבי ישכר דוב רובין** זצ"ל קערעסטירער רבי אין בארא פארק, זיין זון **רבי מנחם מענדל** זצ"ל פון ווילליאמסבורג, און זיין טאכטער אשת **רבי ישראל מנחם ראטענבערג** זצ"ל קאסינער רבי אין בראנקס, און דערנאך אין ברוקלין נוא יארק.

דער צווייטער איידעם פון רבי אברהם'מעלע איז געווען **רבי מנחם מענדל כהנא** זצלה"ה דער רב און ראש הישיבה אין די שטאט הימנא, אינעם ספר מטה ראובן פון זיין פעטער רבי ראובן חיים קליין זצללה"ה הי"ד פון סענינע ווערט רבי מענדעלע דערמאנט עטליכע מאל.

רבי מנחם מענדל כהנא זצ"ל הי"ד מייסד וראש הישיבה בעיר הימנא

דער דריטער איידעם פון רבי אברהם'עלע איז געווען **רבי נפתלי גרויס זצלה"ה** (דער זון פון כ"ק הגה"צ רבי רפאל זצלה"ה בערבעשטער רב) וועלכער איז געווען א ברודער מיט רבי שמואל גרויס זצלה"ה הי"ד אן איידעם פון הרה"ק רבי ישעי'לע מקערעסטיר זי"ע.

חז"ל זאגן אז הקב"ה יושב ומזווג זיוגים, עס איז גאנץ אינטערעסאנט אז רבי שמואל דער עלסטער זון פון רבי רפאל איז געווארן אן איידעם ביי הרה"ק רבי ישעי'לע מקערעסטיר, און דער יונגערער זון רבי נפתלי איז געווארן אן איידעם ביי ממלא מקומו הרה"ק רבי אברהם'מעלע מקערעסטיר, זכותם הגדול יגן עלינו ועכ"י.

דער פערטער איידעם פון רבי אברהם'מעלע איז געווען **רבי מרדכי דוב האלבערשטאם** זצלה"ה, א צאנזער אייניקל וועלכער איז מיט זיין גאנצע משפחה אומגעקומען אויף קידוש השם בשנות הזעם ביום כ"ו סיון תש"ד לפ"ק, ארץ אל תכסי דמם וינקום ה' נקמת דם עבדיו לעינינו.

דער דריטער איידעם **רבי נפתלי גרויס זצ"ל** האט אין יאר תרצ"ב לפ"ק געגרינדעט א חסידיש בית המדרש אין די שטאט דעברעצין, וואו מען האט זיך דארט געפירט אויפן קערעסטירער נוסח, און אידן פון די געגנט ומחוצה לה איבערהויפט יוצאי העיר קערעסטיר, זענען כסדר געקומען צו פארן אויף שבתים און ימים טובים זיך דערווארעמען אויפן קערעסטירער נוסח.

אויך ביי די טישן האבן זיך שטענדיג באטייליגט א שיינער מספר חסידים ואנשי מעשה, איבערהויפט ביי די סעודת מלוה מלכא וואס זענען געפראווען געווארן יעדען מוצאי שבת בהוד והדר כנוסח קערעסטיר.

בעזרתו ית"ש לפ"ק באדראנ קערעסטור יצ"
שנת ויברך אותם לפ"ק

מדר"ה ה' אלקנו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים

קול ששון קול חתן	למזל טוב	וקול שמחה וקול כלה

קול האומרים הודו לד' כי טוב

אך בעהרג מך היעמיט זיא האפליכם צו לאדעגן צור חתונה מיינעם
ענקעליינם הבתולה הכלה המהוללה

היא יום אפריונה ושמחת לבה של נכדתי הבתולה הכלה המהוללה

מרת מלכה תחי'

בת בני הרב ההטוב המפואר מו"ה אברהם שלמ"א
עב"ג הבחור התתן החרף ובקי בנש"ק

מו"ה נפתלי נ"י

בן הגה"צ המנוח מו"ה רפאל גראס זצ"ל האבדה"ק בערבעשט יצו.

ווערלבע א"ה למזל ובשעה"ם ביום ג' ס' וישלה י"ב כסליו (9 דעצעמבער
למספרם) אין מיינען הויזע שטאטשפונדען וויהד.
ברגשי כבוד ויקר

הח"ק ישעי' בן מו"ה משה זיל

שה' משמש בקודש אצל הרה"צ מליסקא זי"ע

Adresse: Saje Steiner Rabbiner Bodrogkeresztur.

די איינלאדענונג צו די חתונה פון הגה"צ רבי נפתלי זצ"ל בשנת תרפ"ה לפ"ק
איז אונטער געשריבן דורך'ן זיידן הגה"ק רבי ישעי'לע זצללל"ה

אינעם יאר תש"ד לפ"ק ווען עס זענען אנגעקומען די שווערע צייטן אויף אידן, ווען עס איז ליידער געווען דרך רשעים צלחה, זיי האבן אויסגעשפרייט זייערע שטעכעדיגע פליגלען און זייערע שפיציגע נעגל איבער גאנץ אייראפע.

די רשעים האבן געפלינדערט, און מיט די בעסטע כלי זין זיך א לאז געטאן איבער גאנצע שטעט און לענדער, שטעטלעך און דערפער, קליינע און גרויסע ארעם אדער רייך, און איבעראל ווו זיי האבן אריין געטרעטן האבן זיי אן רחמנות אנגעזייט חורבנות נוראות.

בעת ההוא – אין יענע ביטערע צייט, איז דער קערעסטיר-בערבעשטער רבי - רבי נפתלי גרויס זצ"ל מיט זיין גאנץ בני בית בחסדי ה' ניצל געווארן מיט גרויסע ניסים, און ער איז מיט זיין פארצווייגטע משפחה זענען ברחמיו וחסדיו הגדולים געראטעוועט געווארן ממות לחיים.

באלד ווען עס איז אונטערגעקומען די מעגליכקייט צו פארלאזן די אונגארישע ערד, האט רבי נפתלי מיט זיין גאנצע משפחה געפליכטעט קיין אמעריקע ווו ער האט איבערגעגרינדעט דעם בערבעשט - קערעסטירער חסידות, און האט ווייטער געצויגן די גאלדענע דינעסטיע מיט די פארצווייגטע הכנסת אורחים ווירטשאפט כמנהג קערעסטיר, און מיט די ווארעמע טישן וואס האט געצויגן א גרויסן צבור חסידישע אידן,

זכות אבות לא תמה, און עס פירט זיך ווייטער עד היום ביז צום היינטיגן טאג דורך זיין זון מ"מ **הגה"צ רבי ישעי' שליט"א קערעסטירער רבי** אין ווילליאמסבורג, דער **מרא דאתרא פונעם בית המדרש בני נפתלי ישעי'.**

פון ל. צו ר. קערעסטירער רבי הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א , אודווארייער רב הגה"צ רבי שלום קרויז זצ"ל ובנו מ"מ הרה"ג רבי שמואל דוד שליט"א, הרה"צ קערעסטירער רבי פון בארא פארק זצ"ל, דער ליעדזשער רב פון לאנדאן שליט"א, ועוד קרובי משפחה.

קערעסטירער רבי שליט"א ביי הבדלה מוצש"ק אין טאקאי לימינו הרב שמואל טייטלבוים

סעודת מלוה מלכה
אין די דירה פון הרה"ק ר' ישעי'לע אין קערעסטיר

דער קערעסטירער רבי שליט"א אויפן בית החיים אין קערעסטיר מיט זיינע ברידער
הרב משה און הרב שמואל שליט"א און ב"א הרה"ח ישעי' פעפערקארן נ"י

83'טער קאפיטל:

ג' אייר תשנ"ט לפ"ק

באשריבן דורך א אנוועזענדער וואס איז זייער נתרגש געווארן ביים מעמד אינם אוהל הקדוש ביומא דהילולא

עס דזשומעט נאך אין די אויערן, און דער קערפער איז נאך צושאקלט פון די גרויסע התעוררות דקדושה וואס איך האב זוכה געווען ביי צו-וואוינען אינעם אוהל הקדוש פון זיידן **הרה"ק רבי ישעי'לע קערעסטירער** זי"ע ועכ"י אמן, ביומא הילולא קדישא דיליה ג' אייר העעל"ט.

למעשה לאמיר אנהויבן גיין אין סדר, ביומא הילולא ג' אייר האבן זיך אן פראפאגאנדע און אן קיין אדווארטייזמענט צוזאמען געגומען א גרויסער קיבוץ פון אידן אנשי שלומינו, ביים ציון המצויינת פון זיידן אין קערעסטיר.

לויט ווי די עלטערע אידן וואס האבן נאך בעפאר די צווייטע וועלט קריג זוכה געווען להשתטח אויפן ציון הקדוש, האבן געזאגט, אז לויט זייער שאצונג איז אין די לעצטע פינף און צוואנציג יאר פון בעפאר די קריג, נאכנישט געווען אויף איינמאל אזא גרויסער צבור אדמורי"ם, רבנים, תלמידי חכמים, מרביצי תורה, כלי קודש, און חסידים ואנשי מעשה, וואס אלע כאיש אחד בלב אחד זענען געקומען להסתופף בצילא קדישא אינעם מקום קדוש ביים הייליגן זיידענס ציון וואס געפינט זיך אינעם אוהל אויבן אויפן בארג אין קערעסטיר.

איך וועל אויסרעכענען (לוייטן זכרון) די פערזענליכקייטן וואס

זענען געקומען ספעציעל ממרחקים להשתטח אויפן ציון הקדוש ביומא דהילולא קדישא פונעם גרויסן זיידן זי"ע.

אין מוקדם ומאוחר, כולן אהובים וברורים, איך שרייב נאר לפי זכרוני, כ"ק אדמו"ר הגה"צ **רבי שלום קרויז (שליט"א) זצ"ל אב"ד אודווארי** (וועלכער איז געווען דער לעצטער אודווארי רב פון וועו זיין גרויסער טאטע דער אלטער אודווארי רב איז נתבקש געווארן לישיבה של מעלה ביום כ"ה מרחשון תרצ"ז לפ"ק ביז צו די צווייטע וועלט מלחמה) **ואתו עמו זיין זון הרה"ג רבי שמואל דוד שליט"א** דומ"ץ דק"ק אודווארי (היינט צו טאג ממלא מקומו), און זיין איידעם הרה"צ **רבי מאיר יוסף רויזענבוים** שליט"א אדמו"ר מסטראזניץ, און א מנין אייניקלעך זרע ברך ה'.

זיין שוואגער - כ"ק אדמו"ר **הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א** אדמו"ר מקערעסטיר בוויליאמסבורג, מרא דאתרא דביהמ"ד בני נפתלי - ישעי' דקערעסטיר בערבעשט, ואתו עמו אחיו החשוב **הרב שמואל שליט"א**, ובן אחותו **הרב יוסף הלוי פעפערקארן נ"י**, ובן אחותו **הרה"ג רבי אברהם צבי הלוי וואזנער שליט"א** אב"ד קהל סאטמאר במאנסי.

כ"ק הרה"צ **רבי ישכר בעריש רובין זצ"ל** אדמו"ר מקערעסטיר בארא פארק (מ"מ אביו הקדוש רבי מאיר יוסף זצלה"ה הי"ד) מיט זיינע איידעמער כשתילי זיתים סביב לו, **הרה"ג מטשאקעווע שליט"א - הרה"ג מהארדענקע שליט"א – הרה"ג מפאלטישאן שליט"א – הרה"ג** (בן האדמו"ר) **מקאסאני שליט"א** מבארא פארק און נאך עטליכע אייניקלעך שיחיו.

הרב ישעי' שלום לאנדא שליט"א פון ווילליאמסבורג (דער זון פון הגה"צ רבי ישראל אברהם אלטר זצלה"ה אב"ד עדעלין, וועלכער איז געווען אן איידעם פון הרה"ק רבי ישעי'לע מקערעסטיר זי"ע) **ואתו עמו בניו הרב ישראל אברהם אלטר שליט"א** הרב מעדעלין מאנסי, **והרב יושע נפתלי נ"י.**

בניו ונכדיו של הרב מנחם מענדל רובין זצ"ל - ה"ה **הרב מאיר יוסף שליט"א** מקרית יואל שבמאנרא - **הרב חיים אליעזר אברהם נ"י - הרב יקותיאל יודא נ"י - הרה"ג ישעי' שליט"א** הרב דביהמ"ד בית מנחם קערעסטיר בווילליאמסבורג, וגיסם **הרב יושע אברהם הכהן אקערמאן נ"י.**

הרב שמואל נ"י בן הרב ר' משה גרויס זצ"ל ועמו בנו נ"י.

עס זענען געווען נאך אייניקלעך וואס איך געדענק נישט יעצט זייערע נעמען, ווי אויך זענען געווען פילע אייניקלעך אין די עזרת נשים.

אזוי ווי יעדעס יאר זענען אויך היי-יאר געקומען אסאך אידן וואס זענען נישט קיין אייניקלעך אדער משפחה מיטגלידער פון דעם קערעסטירער שבט, נאר זענען מוקירי שמו וזכרו של רבינו רבי ישעי'לע מקערעסטיר זי"ע, אין ווילן מקיים זיין דעם כל הדבוק אל הטהור טהור הוא, זענען די אידן פון כל תפוצות ישראל געקומען משתטח צו זיין אויפן הייליגן ציון און אויספויעלן אלעס גוטס.

בתוך הבאים האט מען באמערקט דער **ספינקער – זידיטשויבער רבי שליט"א** פון עיה"ק ירושלים תובב"א, און דער **הגה"צ רבי יהושע מייזעלס ליעזשער רב שליט"א** פון לאנדאן (וואס קומט יעדעס יאר צו די יארצייט), און נאך פילע געסט פון אונגארן גופא, און פון ארץ ישראל, ענגלאנד, אנטווערפן, און פון אמעריקא א גרויסער עולם חסידים ואנשי מעשה וואס זענען געקומען אהיים נעמען פולע עמערס ישועות.

צווישן די פילע געסט האט זיך שטארק אנגעזען די אנווועזנהייט פון די חשוב'ע **משפחת רידער הי"ו** וועלכע זענען

קערעסטירער אפשטאמיגע, און האבן א גרויס חלק אין אלע אונטערנעמונגען וואס מען האט אלע יארן בכל עת ובכל שעה געמאכט לכבודו של הצדיק אין קערעסטיר.

וועו עס געדענקט ביז מיט עטליכע יארן צוריק, האט מען געמוזט ארויף קריכן דעם שיפן בארג און נאר אזוי האט מען געקענט אנקומען צום ציון המצויינת, און די באקאנטע משפחת רידער האבן א גרויס חלק אין פארלייכטערן דעם ארויף גאנג, זיי האבן געלאזט אויספלאסטערן דעם וועג אז מען זאל קענען צופארן ממש ביז נעבן אוהל, און דארט געמאכט א גרויסן שטח (פארקינג לאט) וואו די פילע מאשינען וואס ברענגען די געסט זאלן זיך קענען אויפהאלטן ביז צום צוריק פארן.

והעולה על כולנה, האבן משפחת רידער צוריק געקויפט א טייל פונעם הויז וואס בעפאר די מלחמה איז עס געווען משכן כבוד הצדיק הקדוש רבי ישעי'לע זי"ע, און זיי האבן דארט מקיים געווען דער פסוק "חדש ימינו כקדם". לכבוד די התחדשות הדירה האט מען יעצט געמאכט א חנוכת הבית.

זיי האבן איינגערישט די דירה פאר אן הכנסת אורחים דירה, מיט אלע נויטיגע איינרישונגען ווי וואסער לייטונג, לעקטער, ביה"כ, און אנדערע וויכטיגע צוגעהערן וואס פעלט אויס פארן צבור, און וועו עס קומט קיין קערעסטיר קען אהין אריין גיין און זיך אפרועון מטורח הדרך.

אזוי ווי עס האט זיך צוזאמען געזומען א גרויסער צבור אידן, האט מען שוין אנגעהויבן זונטאג נאכט אולי"ו היארצייט צו גיין אויפן הייליגן ציון. דאס התעוררות איז געווען גאר גרויס ביי נאכט און ביי טאג דערנאך, אידן האבן דארט שופך שיח געווען מיט תחינות און בקשות, און מען האט בס"ד געפועלט אלעס גוט.

דער אויבן אן ביי די סעודת חנוכת הבית - ווּאו עס נעמען טייל אדמו"רי"ם און רבנים
אייניקלעך פונעם בעל הילולא הרה"ק רבי ישעי'לע קערעסטירער זי"ע

דער טאוועל וואס הענגט אין די דירה פון רבי ישעי'לע אין קערעסטיר

פעולות ישעי' אין אמעריקא

א גאר גרויסער התעוררות האט געהערשט ביים גרויסן צבור אומגעפער איינס אזייגער ווען **דער קערעסטירער רבי רבי ישעי' גרויס שליט"א** איז אנגעקומען להשתטח אויפן ציון הקדוש פון זיין גרויסן זיידן, און האט אנגעהויבן מיט גרויסע בכיות דעם קאפיטל "צדיק" תפלה למשה, האט דער גאנצער עולם הנאספים מיט געזאגט מיט גרויס התעוררות דקדושה ביז קאפיטל ק"ח, און די הארציגע תפלות האבן בס"ד בוקע רקיעים געווען.

בעפאר מען האט געזאגט דעם יהי רצון האט מען (אזוי ווי יעדעס מאל ווען דער רבי איז דארט) מכבד געווען דעם קערעסטירער רבי'ן שליט"א צו זאגן דברי התעוררות, דער גאנצער עולם איז שטיל געווארן און נאר דעם רבי'נס שטימע האט מען געהערט.

ויאמר רבי ישעי' - מיר האבן די זכי' צו שטייען במקום קדוש ביים ציון המצויינת פון הייליגן זיידן, אין אמת'ן דארף מען פארשטיין פארוואס פונקט היי-יאר האט זיך ביי די יומא הילולא צוזאמען גענומען אזוי גרויסער צבור חסידים ואנשי מעשה. נאר ווי באקאנט איז אלעס מרומז אין די הייליגע תורה, אין די וואכעדיגע סדרה שטייט וכפר ב"עד"ו וב"עד" ביתו, וואס דאס איז מרמז אז ע"ד שנה האט דער צדיק געלעבט אויף די וועלט און משפיע געווען כל טוב, און דאס יאר - האט דער רבי געזאגט - איז ע"ד שנה פון ווען דער צדיק האט פארלאזט די וועלט און נתבקש געווארן צו די ישיבה של מעלה, וואו ער געפינט זיך אין גן עדן בשמי מרומא עילאה און איז פון דארטן משפיע כל טוב.

עס איז ידוע אז יעדעס יאר ביומא דהילולא וועט דער צדיק נתעלה, איז דאך זיכער אז פון יעצט וועט ער ארויף ניין אין העכערע עולמות, האבן מיר א גרויסע בקשה צו אים, אזוי ווי ער האט משפיע געווען בחיים חיותו און אויך לבתר חייו - זאל

ער ווייטער משפיע זיין פארן גאנצן עולם וואס האבן זיך מטריח געווען, בטירחא דגופא ובטירחא דממונא.

הייליגער זיידע דו ווייסט דאך אז עס איז נישט קיין גרינגע נסיעה, און מען פלאגט זיך אפ ביז מען קומט אן צום ציון הקדוש, וואו מען קומט זיך אויסצוגיסן דאס הארץ מיט בקשות און תחנונים, בעטן מיר דיך צדיק אמת זיי משפיע אויף אונז אלע געזונט, פרנסה בריוח, גוטע שידוכים פאר די קינדער, וימלא ה' כל משאלות לבנו לטובה, און יעדע בקשה זאל ערפילט ווערן לטובה.

נאך די דברי התעוררות און ברכה וואס דער עולם האט געהערט פון הגה"צ קערעסטירער רבי שליט"א, האט מען בצוותא חדא געזאגט דעם יהי רצון וואס מען זאגט נאך תהלים זאגן, און די קולות וואס זענען ארויס געריסן געווארן פון טיפענישׁ פון הארץ, באגלייט מיט בכיות נוראות פונם גאנצן ציבור, האט געמאכט א געוואלדיגן התעוררות,

ווען מען איז אנגעקומען צו זאגן די שלוש עשרה מדות האבן די הארציגע קולות און בכיות ממש בוקע געווען אלע רקיעים, און די ווארעמע און הארציגע תפלות און בקשות וואס מען האט געבעטן בתחנונים רבים, זענען זיכער ארויף לשמי מרומים, און מען האט בס"ד געפועלט כל טוב סלה.

דער גאנצער עולם איז ארויס פון דארט מיט א בארואיגט הארץ, יעדער האט זיך דארט איבער געלאזט דאס פעקעלע זיינס, און עס האט באהערשט א ווארעמער בטחון געפיל, זייענדיג זיכער אז השי"ת האט אנגענומען די פילע תפלות און בקשות פון זיינע געליבטע קינדער.

84'טער קאפיטל:

חנוכת הבית אין די שטאט קערעסטיר בדירת קדשו פון הרה"ק רבי ישעי'לע מקערעסטיר זצ"ל

באשריבן דורך מ. גוטמאן

פארגאנגענעם מאנטאג פ' אח"ק ג' אייר העעל"ט ביומא דהילולא פון דעם צדיק יסוד עולם, איז פארגעקומען א גאר געהויבענע סעודת מצוה אין מסיבת חנוכת הבית אין די הייליגע דירה פון הרה"ק רבי ישעי'לע זי"ע אין די שטאט קערעסטיר אין מדינת אוננגארן.

ווי באקאנט איז די דירה פון הרה"ק רבי ישעי'לע נישט געשעדיגט געווארן דורך די נאצישע מערדער ימש"ו, ווייל בחסדי השי"ת האבן זיי נישט געהאט קיין שליטה דערויף, און אהיימקומענדיג פון דעם שרעקליכן חורבן נאך די צווייטע וועלט מלחמה האט מען עס געטראפן גאנץ נישט בארירט.

אזוי ווי די אידן האבן פארלאזט די שטאט און זיך אוועק געצויגן אין לענדער וואו מען קען האלטן אידישקייט, און דאס הויז איז ליידיג געבליבן, (אזוי ווי איבעראל וואו די אידן האבן איבער געלאזט זייער האב און גוטס און אוועק געוואנדערט מחמת חמת המציק) האט זיך אהין אריין געצויגן א גוי און האט מן ההפקר איבער געגומען די דירה און דארט געוואוינט עטליכע יאר.

נאך פיל מיה און פלאג איז לעצטענס געלונגען פאר די חשוב'ע משפחת רידער נ"י פון בארא פארק וועלכע זענען קערעסטירער

געבויערענע און חסידים נאך פון דערהיים, צוריק צו באקומען די הייליגע דירה, נאכדעם וואס זיי האבן אויסגעצאלט דעם גוי וואס וואוינט דארט, און נאכן משקיע געווען דמים תרתי משמע מח און כוח און געלט, צו רענאווירן די דירה בתכלית ההידור, איז עס היינט צו טאג ב"ה א כליל תפארת.

די חשוב'ע משפחת ריעדער נ"י האבן מיט טעטיגקייט אהערגעשטעלט א הערליכן בנין וואס איז בלי ספק א גרויס כבוד און נחת רוח פאר דעם גרויסן צדיק, וואס משכן כבודו איז דארט געווען פאר אסאך יארן.

נאכדעם וואס דער גרויסער עולם פון איבער די וועלט וואס זענען געקומען צו פארן קיין קערעסטיר משתטח צו זיין אויפן ציון הקדוש, האבן שופך שיח געווען און געזאגט תהלים בדמעות שליש מיט גרויס התעוררות וברגש קודש, וועו בראש הנמצאים געפינען זיך די חשוב'ע אדמורי"ם די איינקלעך פונעם בעל הילולא, און דער עולם האט בס"ד אויסגעפויעלט כל טוב סלה, איז מען אריבער צו די דירת קדשו פון הרה"ק רבי ישעי'לע זי"ע ביומא דהילולא קדישא.

אין די הייליגע דירה איז געווען צוגעגרייט דורך די בעלי זכיה משפחת רידער הנכבדה נ"י (מיט די הילף פון הרבני ר' שלמה בערקאוויטש נ"י, און משפחת ר' שמואל גרויס נ"י וואס האבן געברענגט די פליישיגע מאכלים פון דערהיים) א סעודה כיד המלך, און אלע משתתפים האבן זיך געוואשן און געזעצט צו די שיינע אנגעגרייטע טישן.

(לכבוד די הילולא קדישא האבן זיך אויך אין נוא יארק צוזאמען געגומען די אייניקלעך און מוקירי זכרו הטהור אינעם קערעסטירער ביהמ"ד און בצוותא חדא געפראווועט די סעודת הילולא, נאכזאגענדיג מאמרים און סיפורים נפלאים פון דעם צדיק אמת ביומא דהילולא).

זייער רירענד איז געווען דער זמן וועו די חשוב'ע אדמורי"ם

און רבנים האבן אנגעקלאפט די מזוזות אויף די טירן פון די הייליגע דירה און עס איז ווידער נתחדש געווארן און הוחזרה עטרה ליושנה פון די חשוב'ע דירת הקודש וואס איז ב"ה צוריק געווארן אן אידישע שטוב (נאך היבשע יארן וואס ידי זרים שלטו בה און עס איז ליידער נישט געווען אויף די טירן א מזוזה).

פון היינט און ווייטער - איז דאס פלאץ איינגערישט געווארן - אז ווען א איד וועט קומען פון סיי וואו צו פארן קיין קערעסטיר, וועט ער האבן אן איינגענעם פלאץ וואו אריין צו גיין, זיך א ביסל אפרוען מטורח הדרך, און אויך דערבאפן דאס הארץ מיט א סעודה קטנה, און אנדערע הצטרכיות.

ביי די סעודת הילולא וועלן די גאנצע דירה איז געווען איבערגעפילט פון דעם חשוב'ן צבור אידן וואס האבן געוואלט מיטהאלטן די געוואלדיגע התחדשות המקום קדוש, וואס איז באגלייט געווען מיט א סעודת מצוה נאכן מסיים זיין ששה סדרי משנה - האבן בעשיינט דעם אויבענאן די חשוב'ע רעדנערס, **הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א אדמו"ר מקערעסטיר, טשאקעווער רב שליט"א, ליעדזשער רב שליט"א פון לאנדאן, ספינקא-זידיטשויבער רבי שליט"א פון ארץ ישראל, אודווארי דיין שליט"א, סטראזניצער רבי שליט"א, הארדענקא רב שליט"א, קאסאני רבי שליט"א** ואתם עמם נאך רבנים און בעה"ב חשובים חסידים ואנשי מעשה פון תפוצות ישראל.

דעם הדרן האט געזאגט **הגה"צ רבי ישכר בעריש רובין זצ"ל האדמו"ר מקערעסטיר** בהגה"צ רבי מאיר יוסף זצוק"ל הי"ד וואס איז געווען מ"מ פון זיין גרויסן שווער הרה"ק רבי אברהם'עלע זצוק"ל בהרה"ק רבי ישעי'לע מקערעסטיר זי"ע, און בסיום דבריו האט ער אנגעווינטשן אז דער גרויסער זכות פונעם

בעל הילולא זאל מגין זיין אויף אלע פארזאמלטע וואס האבן זיך מטריח געווען אהער צוקומען, און בפרט פאר די חשוב'ע "משפחת רידער" וואס האבן נישט געשוינט קיין געלט און קיין מיה און אלעס אנגעוועגדעט אהער צו שטעלן אזוי שיין און נאבל די הייליגע דירה.

דערנאך האט אויפגעטערטן מיט א גאר ווארעמע דרשה **הגה"צ רבי שלום קרויז זצ"ל אבד"ק אודווארי** דער איידעם פון הגה"צ דער עדעלינער רב בעל שו"ת בית ישראל וואס איז געווען דער עלסטער איידעם פון הרה"ק רבי ישעי'לע זי"ע פון קערעסטיר, וועלכער האט מיט טרעפליכע ווערטער באצויבערט דעם עולם.

בפרט האט דער אודווארי'ער רב ארויסגעברענגט דעם מאמר חז"ל (אוצר המדרשים –גן עדן) קורות ביתו של אדם ואבנים מעידים עליו שנאמר אבן מקיר תזעק, האט דער רב ערקלערט עס איז דאך ידוע אז מדה טובה מרובה, און עס איז קיין שום ספק נישט אז אזא הייליגע דירה וואס די וועגט זענען אנגעזאפט און דורכגעווייקט מיט אזויפיל קדושה וטהרה האבן א גרויסן כח דקדושה.

וויפיל לבבות נשברים זענען פון דא ארויס מיט ישועות און רפואות, וויפיל אותות און מופתים זענען דא אין דעם מעון קדוש געפראווען געווארן דורך דעם סבא קדישא דער בעל ההילולא, וויפיל טויזענטער אידן זענען אריין געקומען אין די הייליגע שטוב הונגעריגערהייט און זענען ארויס פון דארט אנגעזעטיגט ברוחניות ובגשמיות.

דעריבער איז דאך פאר אונז א גרויסער זכות, און מיר דארפן זיך פילן גאר גליקלעך אז מיר האבן די זכי' אז די הייליגע דירה

איז ב"ה צוריק געקומען צו איר פריערדיגע קדושה, און "משפחת רידער" האבן זוכה געווען צו זיין די שליחי דרחמנא ווי חז"ל זאגן מגלגלין זכות על ידי זכאי.

אזוי ווי מיר אלע ווייסן אז גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם, וועט זיכער דער געוואלדיג גרויסער זכות פון דעם בעל הילולא און די אנדערע קערעסטירער צדיקי אמת וואס האבן אזויפיל השפעות טובות ממשיך געווען פאר אידישע קינדער, וועלן די זכותים זיכער מגין זיין אויף אלע משתתפים, און בפרט אויף די חשוב'ע משפחה וואס האט אומערמידלעך געטאן לכבוד הצדיקים זי"ע.

צום סוף האט אויפגעטרעטן דער ראש הנדבנים **הרבני הנגיד ר' שלמה רידער ז"ל** וועלכער האט געגעבן א שבח והודאה פאר השי"ת וואס האט אים געגעבן די זכי' צוזאמען מיט זיין ברודער ר' הערש נ"י האבן זיי צוריק אפגעקויפט, איבער געבויעט, און בענייט די דירה פון אונזערע הייליגע רבי'ס הקדושים זי"ע, ועוד ידינו נטוי' און מיר האפן בס"ד צו זיין מוסיף והולך און ווייטער טאן פעולות לטובה, לכבודם פון די הייליגע צדיקים לבית קערעסטיר זי"ע.

ווי באקאנט איז דער קערעסטירער בית החיים אין קערעסטיר - מקום מנוחת אונזערע גרויסע זיידעס - איבער געשריבן געווארן אויפן נאמען פון קהל בית נפתלי ישעי' קערעסטיר, און באלאנגט היינט צו טאג צום קערעסטירער רבין הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א.

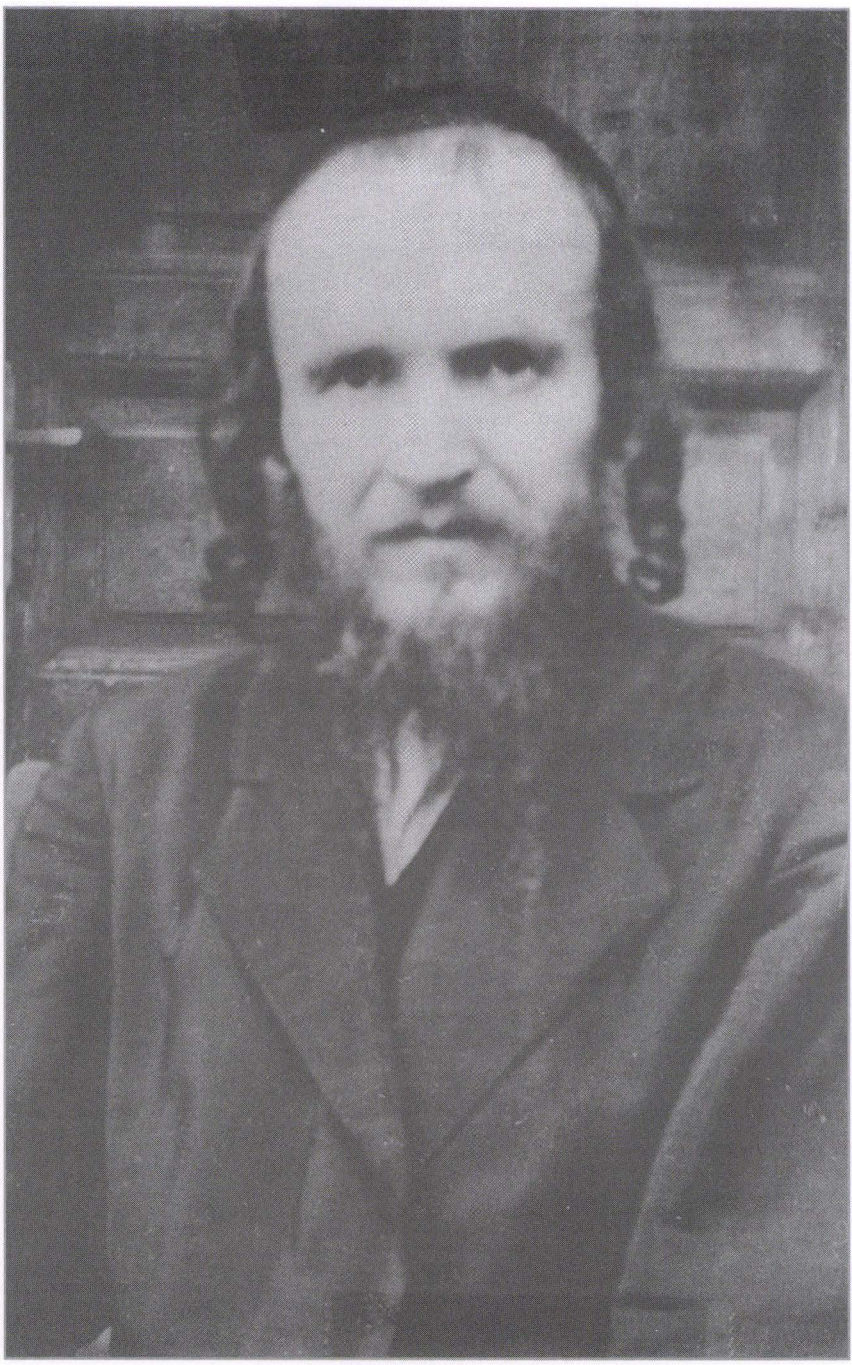
נאך די סעודת מצוה האט מען אין די הייליגע דירה געדאוועט מנחה, און דערנאך איז א גאנצע שיירה ארויס געפארן קיין ליסקא צום הייליגן ציון פון **הרה"ק רבי הערש ליסקער זי"ע** דער רבי פון הרה"ק רבי ישעי'לע קערעסטירער זי"ע.

הגה"צ קערעסטירער רבי שליט"א קומט אן צו די סעודת מצוה

דער נדבן ר' שלמה רידער ז"ל זיצט אויבן אן צווישן יבל"ח די רבנים שליט"א

עדעלינער רב מח"ס שו"ת בית ישראל ועוד

פון ליסקא איז מען געפארן קיין עדעלין צום ציון פון **עדעלינער רב זצ"ל דער בעל בית ישראל** ועוד, חתנא דבי נשיאה פון הרה"ק רבי ישעי'לע מקערעסטיר, וועלכער איז געווען מפורסם בתורתו וברוב צדקתו וקדושתו.

דארט אין עדעלין האט חתנו הגה"צ אודווארי רב זצ"ל מיט גרויס ברען געזאגט דברי התעוררות, און מיט בכיות עצומות האט ער געבעטן ביי זיין גרויסן שווער אז ער זאל צוזאמען מיט זיין שווער דער בעל הילולא גיין צום כסא הכבוד און איינרייסן און אויסבעטן ברחמים גדולים א שנעלע ישועה פארן כלל און א באלדיגע ישועה פארן פרט.

דערנאך האט מען געזאגט תהלים און דער זון פון עדעלינער רב הרב החסיד ר' ישעי' שלום לאנדא שליט"א פון ברוקלין האט געזאגט קדיש.

ויסעו מעדעלין, די גאנצע שיירה איז פון דא ארויס געפארן להשתטח אויף די קברי הצדיקים צו די שטעט ראצפערט, דאראג, קאלוב, טשענגער, און דערנאך איז מען געפארן קיין אודווארי צום ציון המציויינת פון **הגה"צ רבי שמואל דוד זי"ע בעל שו"ת יד שמואל.**

אנקומענדיג צום ציון האט בנו מ"מ הגה"צ רבי שלום זצ"ל אודווארי רב געזאגט מיט גרויס התלהבות דברים המעוררים את הלב, און אויך דערמאנט שמו וזכרו הטוב פון זיין אומפארגעסענעם ברודער הרה"צ רבי אשר אנשיל קרויז זצ"ל ראצפערטער רבי אין ווילאמסבורג, וועלכער איז נסתלק געווארן לבית עולמו מיט א צוויי יאר צוריק.

מיט בכיות און תחנונים וואס האבן מעורר געווען אלע אנווועזענדע, האט דער אודווארי רב זצ"ל געבעטן אנא ה' הושיעה נא, עס זאלן זיך עפענען די שערי רחמים און יבלח"א זיין שוואגער הרב ישעי' בן מלכה שליט"א דער קערעסטירער רבי מיט זיין רעבעצין הרבנית צלאווה דבורה בת בריינדל תליט"א די טאכטער פון אודווארי רב זצ"ל זאלן שנעל און גיך געהאלפן ווערן בדבר ישועה ורחמים, וימלא ה' כל משאלות לבבם לטובה עד עולם אמן סלה.

אזוי ווי ביי די איבעריגע ערטער מקום מנוחת הצדיקים האט מען אויך דא געזאגט מזמורי תהלים און בקשות מיט גרויס התעוררות והשתפכות הנפש, און נאכדעם וואס דער אודווארי רב זצ"ל האט געזאגט קדיש מיט בכיות נוראות, האבן זיך די אנשי השיירה אפגעטיילט, און יעדער איז געפארן לפי רצונו.

השי"ת זאל העלפן אז די אלע תפלות און בקשות זאלן נתקבל ווערן לרחמים ולרצון לפני אדון כל, און אלע זאלן באגליקט ווערן מיט כל מילי דמיטב.

עטליכע אינטערעסאנטע ענינים פונעם זיידן הרה"ק רבי ישעי'לע פון קערעסטיר זצללה"ה וואס איך האב זיי געהערט במשך די יארן פון פארלעסליכע מענטשן.

אין א געוויסע צייט ווען עס זענען אנגעקומען פילע אורחים קיין קערעסטיר, און ווי געווענליך האט מען זיך צוזאמען גענומען אינעם רבי'נס הויף, און דארט האט מען געפראוועט די גרויסארטיגע סעודת שבת און מלוה מלכה

נוסח קערעסטיר פאר אלע פארזאמעלטע בהרחבה גדולה.

זענען געווען צווישן די אורחים אזעלכע וואס זענען נעבעך געווען געשלאגן מיט די דריטע מכה פון מצרים, און די כינים האבן זיי ביטערליך געפייניגט, און כדי צו פארלייכטערן זייער שמערצען האבן זיי זיך נעבעך פון צייט צו צייט געקראצט זייער גאנצן קערפער.

זיצענדיג ביים רבי'נס טיש האבן זיי לכבוד דעם רבי'ן געליטן און זיך צוריק געהאלטן פון קראצן דעם קערפער, און ווי פארשטייט זיך האבן זיי נעבעך גאר שטארק געליטן דערפון.

אזוי ווי דער רבי ר' ישעי''לע האט מיט געשפירט דעם צער פון די אידישע קינדער, און געוואוסט אז זיי ליידן שרעקליכע שמערצען דערפון, האט ער געטראפן ווי אזוי זיי פערלייכטערן די שמערצן.

דער רבי ר' ישעי'לע האט זיך עטליכע מאל אינמיטן טיש געגעבן א קראץ זיין גוף קדוש וואס איז געווען ריין און לויטער, אבער דאך האט ער עס געטאן כדי די אורחים וואס זייער גוף בייסט זיי זאלן זיך נישט שעמען צו קראצן זייער אייגענע קערפער, און דערמיט זאלן זיי אביסל לינדערן זייער גרויס פלאג און ווייטאג.

א איד וואס האט געהאט די זכי' צו ווילן אויף שבת קודש פרשת וירא ביי הרה"ק רבי ישעי'לע זצ"ל אין קערעסטיר,

האט דערציילט אז דער רבי האט געהאט א מנהג טוב אז שבת פרשת וירא האט ער איינגעטונקען די מוציא אין האניג אזוי ווי מען פירט זיך אין ראש השנה לסימנא טבא.

דער רבי האט געזאגט מילתא בטעמא, אז דער ענין דערפון איז, ווייל אזוי ווי אין די וואך לייענט מען די קריאה פון ראש השנה, און אין ראש השנה איז דאך דער מנהג צו טונקן אין האניג, דארף מען אויך דעם שבת טינקען אין האניג, עס זאל שטענדיג זיין זיס פאר אידישע קינדער בכל מקומות מושבותיהם.

ויהי רצון שיהי' אך טוב לישראל.

דער סטראפקוב'ער רב הרה"ק רבי אברהם שלום האלבערשטאם זצ"ל האט געהייסן פארן חזן ליסויער – וואס איז געווען חזן אין די שטאט סטראפקוב, אז ער זאל אנצייכענען די נגינה-נאטן פון א געוויסן ניגון, און עס שיקן פאר הרה"ק רבי ישעי'לע פון קערעסטיר זצ"ל,

דער סטראפקוב'ער רב האט צו געגעבן א מילתא בטעמא **'ווייל א ניגון איז מסוגל מעביר צו זיין שונאי ישראל - וואס אין דעם איז דער קערעסטירער רבי א גרויסער מומחה'.**

הרה"ק ר' אברהם שלום האלבערשטאם זצוק"ל סטראפקוב'ער רב

די מצבה אויפן ציון פונעם סטראפקוב'ער רב אין קאשוי

מדור ט

דעזערט האט ספרינג קאליפארניע

85'טער קאפיטל:

דאס אידישקייט שפרודלט אין דעזערט האט ספרינג

דעזערט האט ספרינג - כשמו כן הוא, עס איז דארט א וועטער ווי אין א מדבר און די לופט דארט איז טרוקן, דער וועטער איז זייער גוט געאייגנט פאר די וועלכע ליידן ח"ו פון לונגען קראנקהייט אדער שווער אטעמען א.ד.ג..

לויט ווי מיר ווייסן האבן דארט אין האט ספרינג קאליפארניע קיינמאל נישט געווואוינט קיין היימישע אידן, דער ערשטער איד א שומר תורה ומצוות וואס האט זיך דארט באזעצט איז געווען ר' אבא פרענקל ע"ה.

די אורזאך פארוואס ער איז אהין געגאנגען וואוינען איז פון דעם וואס ער איז פארוואונדעט געווארן און זיינע לונגען זענען געשעדיגט געווארן אין די מלחמה, ווען ער איז געווען איינגעריקט אינעם אמעריקאנעם מיליטער, און איז ליידער נישט אויסגעהיילט געווארן. איז ר' אבא געווען געצווינגען לויט די אנווייזונגען פון דאקטורים זיך צו באזעצען און דעם ארט, וואו דער וועטער איז זייער געאייגענט און פאסיג פאר זיין געזונד צושטאנד.

ש"ב ר' בנימין אברהם אבא פרענקל תאומים ע"ה - האט געצויגן זיין משפחה יחוס פון סיגעטער גזע, זייענדיג אן אייניקל פון הגאון הקדוש רבי ישראל יעקב יוקל אב"ד וואלאווע זצ"ל בעל היטב איטיב, הגאון הקדוש רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים אב"ד סיגעט זצ"ל בעל ייטב לב, הגאון הקדוש רבי משה טייטלבוים

אב"ד אוהעל זצ"ל בעל ישמח משה ולמעלה בקודש צדיקים וקדושים מאורי אור מדור דור.

זיין טאטע און געשוויסטער זענען צוזאמען מיט די אנדערע מיליאנען אידן דעפארטירט געווארן און אומגעקומען אויף קידוש השם דורך די נאציס ביי די צווייטע וועלט מלחמה שנת תש"ד לפ"ק הי"ד.

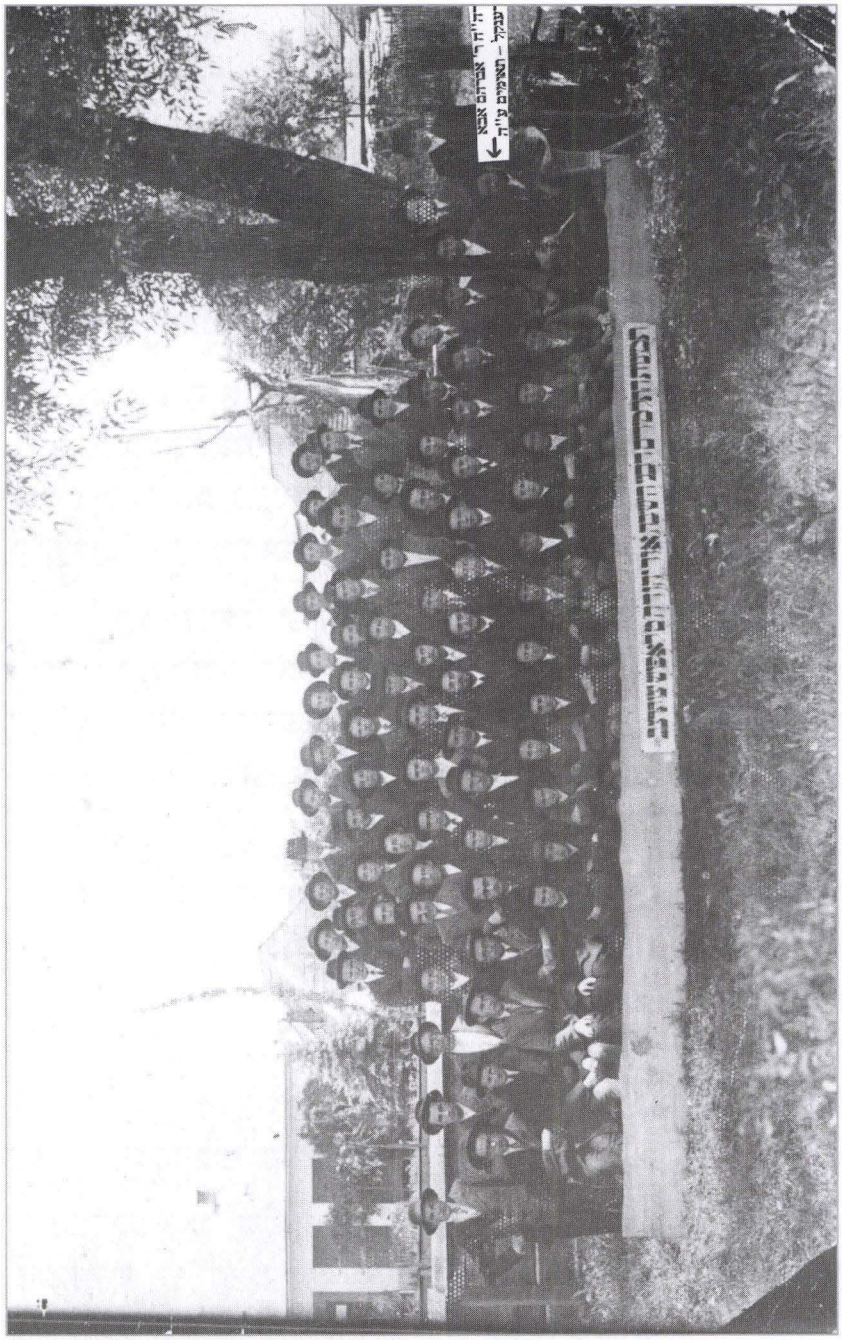
ר' בנימין אברהם אבא ע"ה האט אלע זיינע יארן פון ווען ער האט זיך באזעצט אין האט ספרינג, געארבעט און געטאן כל מיני פעולות וואס נאר מעגליך און האט מיט זיינע ענערגישע כוחות, זיך אליין געפלאגט אינצופלאנצן אויף דעם ארט - אן ארץ לא זרועה - אז עס זאל ווערן צוגערישט אידיש'לער, מען זאל האבן א בית המדרש, מקוה, כשרות, א.ד.ג. און אלע אנדערע נויטיגע אייניריכטונגען וואס א אידישע קהלה און אן ערליכע איד דארף צו האבן.

איבערהויפט האט ער געזארגט און זיין הארץ האט געלעכצעט איבערצופלאנצן דאס אידישקייט אזוי ווי ער האט געזעהן ביי זייע עלטערן אין די אלטער היים.

טראץ די אלע שווערigקייטן האט ער זיך געהאלטן פעלזן פעסט אין עניני אמונה און נישט אויפגעגעבן זיין שטענדיגע האפענונג אז השי"ת וועט אים העלפן אז עס וועט נאך ווערן א יישוב וואס וועט בליהען לשם ולתפארת

זייענדיג א ווארעמער איד, מיט א פילבאר הארץ האט ער צוגעצויגן מענטשן און צוביסלעך האט זיין ארבעט - פלאג און מיה געשלאגן ווארצלען, און עטליכע אידישע משפחות האבן זיך דארט באזעצט, און געפירט א שטיל ערליך אידיש לעבן.

מדור ט' - דעזערט האט ספרינג

הרה"ח ר' אברהם אבא פרענקל - תאומים ז"ל דער ערשטער חסידישער איינוואוינער אין דעזערט האט ספרינג - אלס בחור אין די לאפאש'ער ישיבה

86'טער קאפיטל:

היימישע אידן אויף געסטעריי

יארן שפעטער האבן אנגעהויבן אהין צופארן היימישע אידן וואס זייער געזונט צושטאנד האט דאס געפאדערט.

ר' אבא ע"ה איז געווען גליקלעך ביז גאר ווען צו זיין גרויס פרייד זענען שטענדיג געקומען נאך געסט היימישע אידן לצורך רפואה אדער אפרו קיין האט ספרינג, און ער האט פרובירט ארויס צו העלפן יעדן איינעם מיט וואס ער האט נאר געקענט.

אונזערע חכמים ערוועגען אז חברא חברא אית ליה, און מדה טובה מרובה, דאס האט צוגעברענגט אז יעדעס יאר האט מען געזען נאך היימישע פנים'ער וועלכע האבן געהערט ווי גוט געאייגנט דאס פלאץ איז פאר די וועלכע דארפן עס פאר זייער געזונט.

די היימישע אידן וואס האבן זיך דארט געפונען אויף וואקאציע, האבן זיך צוזאמען געגומען און כדי צו זיין בשבת אחים גם יחד, האבן זיי געדינגען א דירה פאר א בית המדרש וואו מען האט געדאווענט און געלערנט שיעורים, און ר' אבא ז"ל וואס איז שטענדיג געווען בייהילפיג, איז געווען אין דעם בית המדרש דער קביעות'דיגער בעל קורא מדי שבת בשבתו.

עטליכע יאר שפעטער בשנת תשמ"ג ווען עס האבן זיך פארמערט די היימישע געסט, האבן עטליכע בעלי מעשה געגרינדעט א בית המדרש און געבויעט א מקוה.

פרומע אידען קויפען בנין פאַר בית המדרש אין דעזערט האַט ספרינגס

אַ גוטע בשורה וועלט געמאָלדען פאַר פרומע אידען וועלכע פאָרען אינעם אָפּרו שטעטל דעזערט האַט ספרינגס, קאַליפאָרניע, אַז עס איז ענדליך געלונגען ב"ה צו קויפען אַ בנין פאַר אַ בית מדרש און פאַר אַ מקוה, פאַר די פרומע אידען וואָס קומען אַהין זיך אָפּרועון און גענים פון דער גוטער לופט.

דעזערט האַט ספרינגס איז אַ שטעטל וואָס געפינט זיך אַרום 30-40 מייל פון לאָס אַנדזשעלעס, קאַליפאָרניע. דאָס שטעטל געפינט זיך צווישען בערג און פאַרמאָגט אַ וואונדערבאַרען קלימאַט, כמעט פון די געציילטע ערטער אין דער וועלט וואָס די לופט איז ריין און אויסגעצייכענט, און צוגעפאַסט פאַר מענטשען פון יעדען עלטער, ובפרט זייער נוצליך פאַר מענטשען וועלכע ליידען פון די שווערע קלימאַטען ערגעץ אַנדערשוואו.

אין די לעצטע יאָרען האָבען פיל פרומע אידען געמאַכט פאָרען קיין דעזערט האַט ספרינגס אויף אָפּרו. ובפרט אין די וינטערדיגע חדשים, וואָס דאָרט איז זייער אַ ריינער און מילדער קלימאַט, ריין פון "פאָלו־שען" און פייכטקייט. אָבער דער פראָבלעם איז געווען די אַלע יאָרען, וואָס עס איז דאָרט נישט געווען קיין בית המדרש קבוע און קיין מקוה. פרומע אידען האָבען געמוזט אָנקומען צו דאַוונען אין פּראָוויזאָרישע בתי מדרשים וועלכע האָבען זיך געפונען אין האָטעלן אָדער אין "לאַביס", אָדער וואָס מ'האָט איינגעאָרדענט אין פּריוואַטע דירות. לעצטענס האָבען זיך צונויפגענומען פרומע אידען וועלכע קומען אַהין פון יאָר צו יאָר, און זיי האָבען באַשלאָסען צו קויפען אַ בנין וואָס זאָל דינען אַלס בית המדרש.

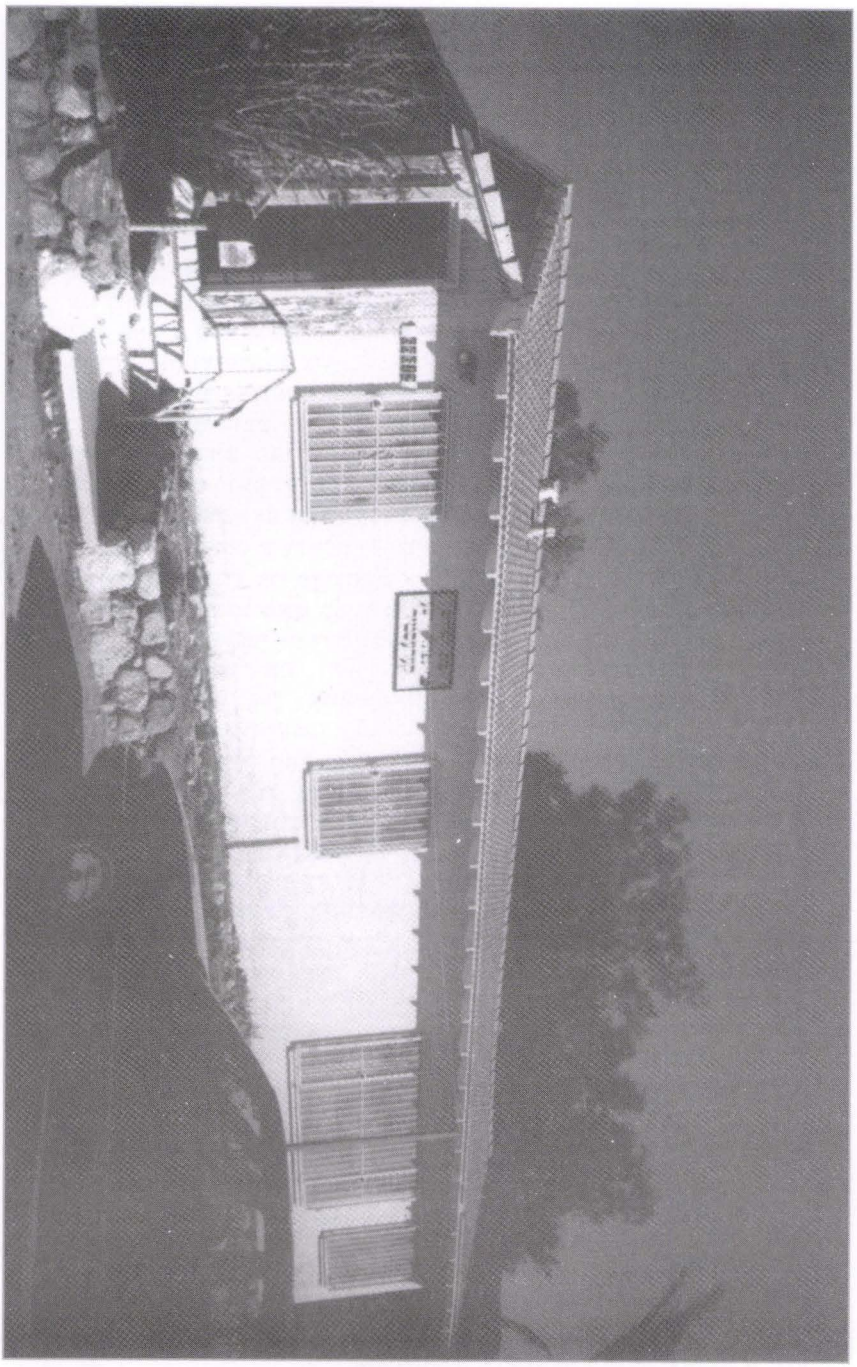
דורך דער איניציאַטיווע פון איינעם פון די דאָרטיגע תושבים, אַ וואַרימער איד און בנש"ק, ר' אבא פרענקל, וועלכער וואוינט שוין אין דעזערט האַט ספרינגס 13 יאָר (ער איז געצוואונגען צו וואוינען דאָרט צוליב זיין געזונט צושטאַנד), האָבען די געסט אין דעזערט האַט ספרינגס די פאַרגאַנגענע וואָך אָפּגעקויפט אַ וואונדערבאַרען בנין אין סאַמע צענטער פונעם שטעטל, דאָרט וואו עס שטייען אין געווינלעך אָרטאָדאָקסישע חסידישע אידען, און פאַרוואַנדעלט דאָס הויז אין אַ בית המדרש.

דעם פאַרגאַנגענעם שבת קודש פרשת יתרו האָבען שוין די געסט געדאַוונט אין דעם נייעם בית המדרש, און די פריידיגע צווישען עולם איז געווען גרויס.

אַ חלק פונעם בנין איז שוין אויסגעצאָלט געוואָרען, אָבער אַרום 65 טויזענט דאָלער איז געבליבען אַלס מאָרגעטש, וואָס וועט אויסגעצאָלט ווערן אי"ה אין לויף פון די קומענדיגע יאָרען. די געסט האָבען אויך באַשלאָסען אויפצובויען אינעם זעלבען בנין אַ מקוה טהרה, וואָס זאָל דינען פאַר דער גאַנצער געגענט.

די נייעס וועגען דעם קויף פון אַ בנין פאַר אַ בית המדרש אין דעזערט האַט ספרינגס האָט אַרויסגערופען גרויס פריידיגע צווישען אַלע היימישע אידען.

אן אויסצוג וואס איז פארעפענטליך געווארן אין דער איד

דער בנין פון בית המדרש אין דעזערט האט ספרינג

87'טער קאפיטל:

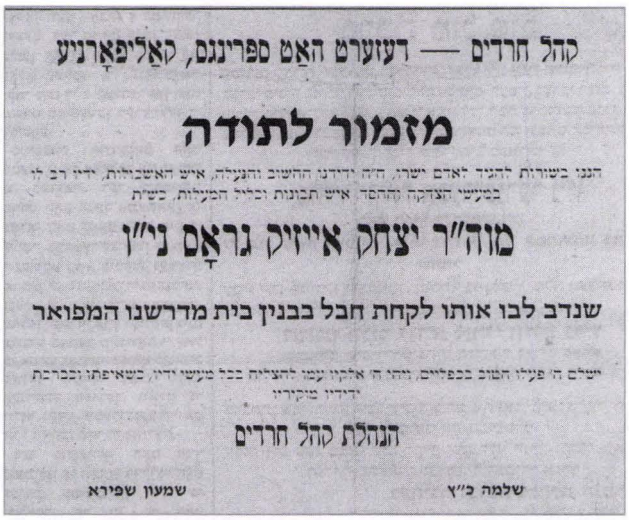
בית המדרש און מקוה

די פיאנערן וועלכער האבן זיך אומערמידליך אריין געווארפן מיט לייב און לעבן אהער צושטעלן דאס פראכטפולע בית המדרש און די מקוואות אויפן בעסטן און שענסטן אופן, צוגעשטעלט מיט אלע הידורים און אלע אייניריכטונגען, די שלשה מטיבי לכת זענען געווען ר' שלמה הכהן כ"ץ נ"י פון קרית יואל, ר' טובי' טייטלבוים ז"ל פון בארא פארק, און ר' שמעון שפירא ז"ל פון מאנסי, וואס זענען געווען די רוח החיים פון בניני הבית המדרש והמקוואות.

ואתם עמם איז צוגעשטאנען בכל כוחו ומאודו, און האט זיך פיל געלאזט קאסטן דמים תרתי משמע, און געשטאנען צו דער רעכטער האנט, דער אומערמידלעכער עסקן ר' בנימין אברהם אבא פרענקל ע"ה פון האט-ספרינג.

עס מוז ארויסגעברענגט ווערן אז אלו אשר נקבו בשמותם זענען געווען די נחשונים אויפצושטעלן א בית המדרש מיט א מקוה און די געווען מדבר שממה דעזערט האט ספרינג קאליפארניע.

אזוי ווי עס איז איינגעפירט אין אלע אידישע קהלות בכל אתר ואתר, האט מען אויך דא זיך געמומען אויספלאנירן צו מאכן וואלן אין וועלכע מען וועט ערווועלן אחריות'דיגע מענטשן - איש על העדה - וואס זאלן קאנטראלירן די וויכטשאפט פון אלע עניני הקהלה.

קהל חרדים — דעזערט האט ספרינגס, קאליפארניע

מזמור לתודה

הנני בשורות להגיד לאדם ישרו, ה"ה ידידנו החשוב והנעלה, איש האשכולות, ירא רב לו במעשי הצדקה והחסד, איש תבונות וכליל המעלות, כש"ת

מוה"ר יצחק אייזיק גראָס נ"י"ו

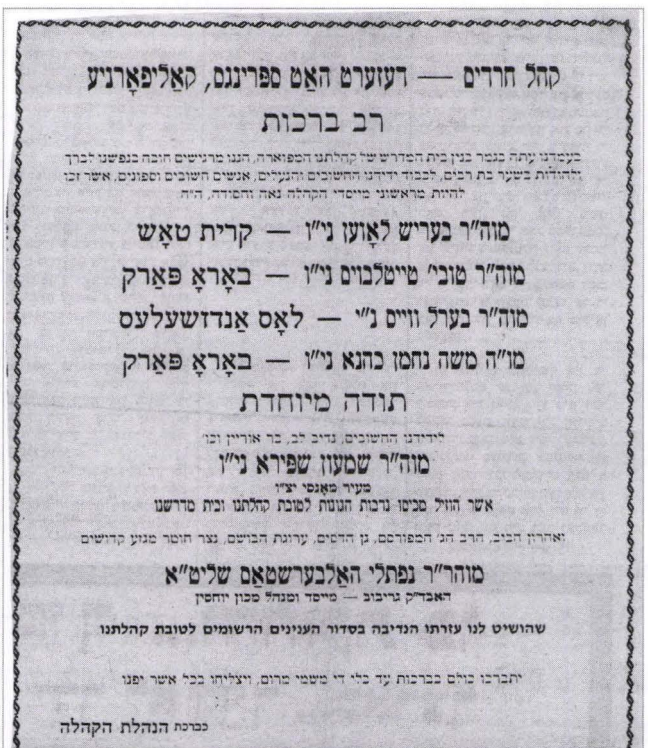
שנדב לבו אותו לקחת חבל בבנין בית מדרשנו המפואר

ישלם ה' פעלו הטוב בכפלים, ויהי ה' אלקינו עמו להצליח בכל מעשי ידיו, בשאיפתו ובברכת ידידיו מוקירינו

הנהלת קהל חרדים

שלמה כ"ץ — שמעון שפירא

די הנהלת הקהלה באדאנק זיך פאר די חשוב'ע עסקנים און נדבנים

קהל חרדים — דעזערט האט ספרינגס, קאליפארניע

רב ברכות

בעמדנו עתה בנגר בנין בית המדרש של קהלתנו הספוארה, הננו מרגישים חובה בנפשנו לברך ולהודות בשער בת רבים, לכבוד ידידנו החשובים והנעלים, אנשים השובים ונפונים, אשר זכו להיות מראשוני מייסדי הקהלה נאה וחסודה, היה

מוה"ר בעריש לאָוען נ"י"ו — קרית טאָש

מוה"ר טוב' טיטלבוים נ"י"ו — באָרא פּאַרק

מוה"ר בערל וויים נ"י — לאָס אַנדזשעלעס

מו"ה משה נחמן כהנא נ"י"ו — באָרא פּאַרק

תודה מיוחדת

לידידנו החשובים, נדיב לב, בר אורין וכו'

מוה"ר שמעון שפירא נ"י"ו

מעיר פאנסי יצ"ו

אשר הוזל מכיסו נרבות הנעות לטובת קהלתנו ובית מדרשנו

יאהרן הביב, הרב הג' המפורסם, גן הדשים, ערוגת הבושם, נצר חטר מטע קדושים

מוהר"ר נפתלי האלבערשטאם שליט"א

האבד"ק גריבוב — מייסד ומנה"מ מכון יוחסין

שהושיט לנו עזרתו הנדיבה בסדור העניינים הרשומים לטובת קהלתנו

יתברכו כולם בברכות עד בלי די משעי מרום, ויצליחו בכל אשר יפנו

בברכת הנהלת הקהלה

די הנהלת הקהלה באדאנק זיך פאר די חשוב'ע עסקנים און נדבנים

ORTHODOX CONGREGATION OF DESERT HOT SPRINGS
66612 6th Street, Desert Hot Springs, CA 92240
(619) 329-4744
Head Office: 9724 Valencia Dr., Desert Hot Springs, CA 92240 - (619) 329-6347

ב"ה

Rabbi:
Samuel Kraus

Board of Directors

President:
Sandor Katz

Vice President:
Simon Spira

Treasurer:
Tobias Teitelbaum

Secretary:
Barry J. Weiss

Committee:
B. A. Frankel
I. Gross
H. Landau
D. Weingarten
B. Lowen

מ ו ד ע ה

אזוי ווי עס האט זיך ב"ה אביסל שטאביליזירט די קהלה האט דר בדן ארצשיצע הנהלה איינגעזעצהן פאר ווייכטיג צו מאכן אגענעראל פערזאמלונג אין וועלכע מען וועט איבערגעבן ארעפארט פין די ביז איצטיגע אויפטיונגען, אין נאר די פערזאמלונג וועלן פארקיממען וואהלען אויף אויסצירועהלען אהנהלה פון אדב עס פאר די קומענדיגע 4 יאהר בעזה"ת, די קהלה האט אויסגעוועהלט 3 בעלי בתים וועלכע וועלן ארונפיהרען מיט די וואהלען.

1) ר' יוסף יוסיע גראס ביי 2) ר' צבי קארמעל נ"י 3) ר' דוד וויינגארטען ביי

יעדע 20 מענטשן זענען בארעכטיגט אריינצוגעבן אלייטע וועמען זיי ווילען אויסוועהלן. מיט חתימות פון די צוואנציג מענטשן.

יערער מתפלל וואס שטייט אין האט ספרינג מעהר ווי א צשהן שפיג איז בארעכטיגט צו וועהלען.

פון יעדע ליסטע קענמען שטרייכען 4 נעהמען אין צו שרייבען אנדערע.

די ליסטען מיט חתימות דארפמען אריינגעגעבן צו די וואהל קאמיטע ביטס שפעטער ווי מיטוואך פרשת ואדא ביז 3 אזייגער נאכמיטוג.

די גענעראל פערזאמלונג מיט די וואהלען וועלן פארקיממען בעזה"ת דאנערשטיג פרשת ואדא כאלד נאך תפלת שחרית...

הנהלה

די ליסטע דארף זיין 1 פרעזידענט 2 וויים פרעזידענטן 3 גבאים 2 סעקרעטערס 1 פינאנץ סעקרעטער 1 פראטאקאל סעקרעטער 1 ראוה חשבון 6 טובי הקהל.

די אנווייזונגען בעפאר די וואלן

בס"ד

ועאהל ליסטע

פרעזידעמט

ר' שלמה הכהן כ"ץ

ווייס פרעזידעמטן

ר' יצחק אייזיק גראס
ר' שמעון שפירא

ג ב ו ר ם

ר' יוסף יושיע גראס-ר' זאב פרייבד-ר' דוד וויינבאומען.

טרעזשורערס

ר' טובי' טייטעלבוים - ר' יודא צבי לאנדוי

פיבאנץ סעקרעטער

ר' בנימין אבדהם אבא פרענקל

רואה חשבון

ר' ישעי' גראס
ר' מאיר יודא פעלזן

טובי הקהל

ר' חיים יחזקאל דוב לאוועז
ר' שמואל צבי ברויבשטיין
ר' צבי פאלקאוויטש
ר' משה מאסקאפף
ר' אשר ענזל קרויס
ר' מרדכי יצחק סאמעט
ר' אלי' שטיינמעץ

גבאי זחברה קנין ספרים

ר' נחום פריעדמאן

די נעמען פון די קאנדידאטן געוועלט צו וועלן

88'טער קאפיטל:

ערנסטע עסקנים

די ערוועלטע עסקנים האבן זייער ערנסט געגומען די ערוועלונג און יעדער איינער האט ערליך אויסגעפירט זיין אונטערנעמונג.

דאס בית המדרש וואס מען האט געקויפט האט מען אינארדענונג געברענט, די מקוה וואס מען האט דארט געטראפן א מעין מים חיים האט מען אנגעהויבן צו בויען, און צוביסלער האט מען געזען פירות פון די אראוואניע.

דער קערעסטירער רבי שליט"א יבדלט"א מיט ש"ב ר' בנימין אברהם אבא ז"ל פרענקל
תאומים דער רוח החיים פון ביהמ"ד און מקו' אין האט ספרינג

89'טער קאפיטל:

מנהיג רוחני

דער מנהיג רוחני פון בית המדרש איז געווען **הגה"צ המקובל רבי שמואל קרויס זצ"ל בעמח"ס שפתי חן**, וועלכער האט געטאן און געהארעוועט מיט אלע זיינע כוחות עד זיבולא בתרייתא לטובת תושבי המקום והאורחים, און זיך געזארגט פאר אלע רוחניות'דיגע און גשמיות'דיגע באדערפענישן, להרבות פעלים לתורה ולתפלה, להרחיב גבולי הקדושה, וועו זיין חשוב'ע רעביצין ע"ה שטייט שטענדיג געטריי לימינו בכל הענינים.

די רעבעצין קרויס ע"ה האט אלע יארן נישט געשפארט קיין כח און קיין מיה, און זי האט זייער אסאך צוגעהאלפן מיט אירע נאבעלע מעשים צו די הצלחה פונ'ם מקום.

מדי יום ביומו האט זי אריין געשיקט תיקון מיט מזונות פאר די מתפללי בית המדרש ולומדי בשיעורים. זי האט יעדן שבת צוגעשטעלט א היימישער קידוש מעשי ידיה, מיט א בריטקייט אין איר דירה וואס איז געווען סמוך צום בית המדרש, להתענג בתענוגים לכבוד שבת קודש, ווי אלע אורחים און באזוכער וואס האט זיך צומאל געציילט איבער די הונדערט האבן נהנה געווען נאכן דאוונען דערפון.

ווי אויך האט זי יעדן מוצאי שבת צוגעגרייט א פרישע היימישע סעודת דוד מלכא משיחא פארן גאנצן עולם, און פאר די געסט הנאספים ובאים ממקומות השכנים, אלעס האט זי צוגעשטעלט אזוי באשיידן מיט איר געטריישאפט.

מדור ט' - דעזערט האט ספרינג

הגה"צ רבי שמואל קרויס זצ"ל במ"ס שפתי חן

90'טער קאפיטל:

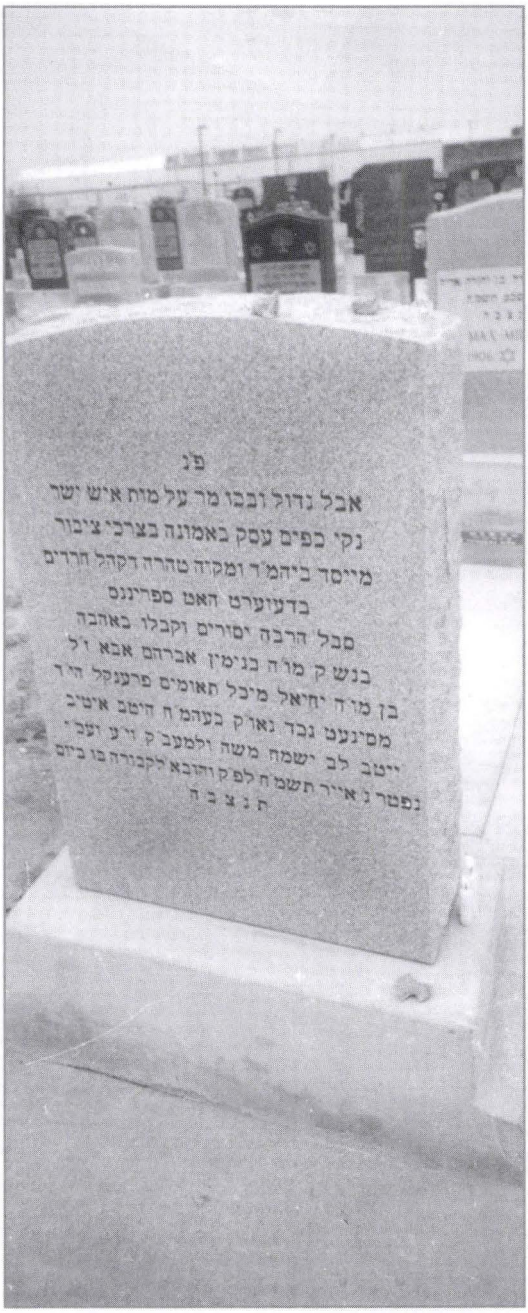
דער פארלוסט פאר די געמיינדע

ביום ג' אייר תשמ"ח לפ"ק איז נפטר געווארן ר' בנימין אברהם אבא פרענקל ז"ל וועלכער איז געווען איינער פון די מייסדים פון בית המדרש און מקוה, און איז געווען א גאנץ יעריגע איינוואוינער אין האט ספרינג.

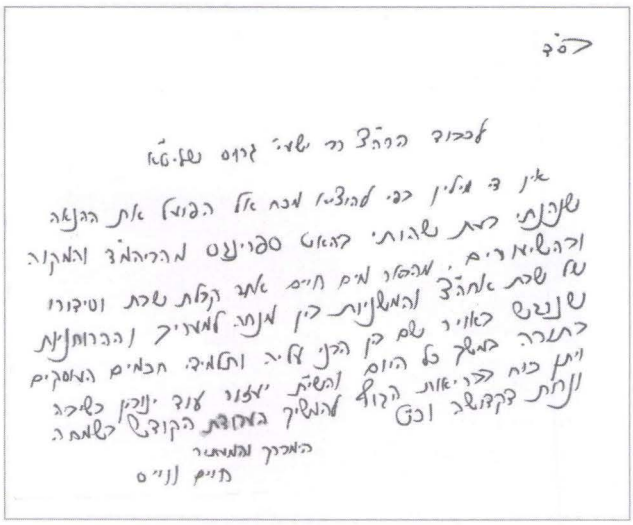
ר' אבא'ס פטירה איז געווען א גרויס פארלוסט פאר די האט ספרינג קהלה, ערשטנס ווייל ער האט ביי יעדע געלעגנהייט שטארק געשטיצט דאס בית המדרש מיט די מקוה, געווען דער קביעות'דיגער בעל קורא, און האט מנדב געווען ערנסטע סכומים דערפאר.

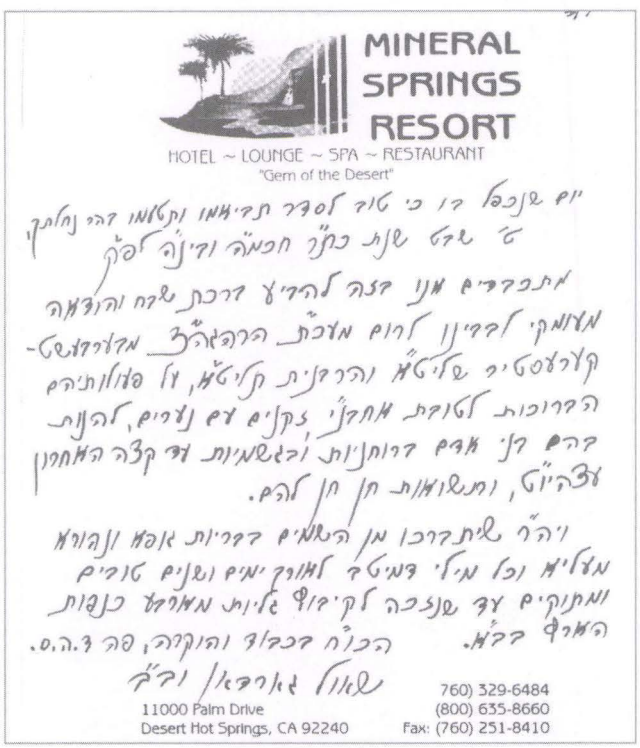
דערצו האט ער אומערמידליך געארבעט בכל ימות השנה - א גאנץ יאר און משפיע געווען אויף די מתפללים וואס זענען אריין געקומען אין בית המדרש אז זאלן מנדב זיין צו שטיצן דאס בית המדרש מיט די מקוה וואו ער איז געווען דער רוח החיים געפינענדיג א גאנץ יאר אויפן פלאץ וועגן זיין געזונט צושטאנד.

גלייך ביים אויפשטעלן דאס בית המדרש האט ר' אבא ז"ל געקויפט פאר די פרייז פון פופצן הונדערט דאלאר א טייערן 'סעיף' וואו די ספרי תורה זאלן ליגן אפגעהיטן פון פגעי הזמן וכו', און עס אריין געבויעט אינעם ארון הקודש, און שטענדיג ווען עס האט אויסגעפעלט עפעס כגדול כקטן צו פארריכטן אין בית המדרש האט ר' אבא ע"ה עס געטאן אדער אינזינען געהאט אז עס זאל געטאן ווערן, ועתה הלך האיש למנוחות, תנצב"ה.

די מצבה פונעם איש החסד ר' בנימין אברהם אבא פרענקל תאומים ז"ל
אין ביה"ח פון לאס אנזשעלעס

צוויי פון די פילע דאנק בריוון וועגן די פילע אויפטואונגען
פונעם מרא דאתרא דער קערעסטירער רבי שליט"א

פרייטאג פרשת תרומה תשנ"ג Friday, Febuary 26, '993

אַ קורצער באַריכט פון דעזערט האַט ספרינגס קאַליפאָרניע

אַלס איינער וואָס איז דאָס ערשטע מאָל געווען אין דעזערט האַט ספרינגס פיל איך אַז איך מוז באַריכטען וואָס פאַר אַ מקום קדוש מיט אַ מקוה טהרה עס איז דאָרט אויפגעבויט געוואָרן.

זייענדיג דאָרט 2 שבתים פרשת בשלח יתרו איז ווער עס איז געווען דאָרט האָט געהאַט באמת'דיג אַ הנאה בגשמיות ובפרט ברוחניות ממש אַ מקום תורה ותפילה פון 3 אַזייגער פאַרטאָגס ביז 9:30 ביינאַכט שיעורים וואָס ווערן פאָרגעלערנט ברבים גמרא, ש"ע, חק, משניות, אוהח"ק, באמ"ח, סידורו של שבת, חפץ חיים.

ביי יעדן שיעור איז דאָ בע"ה מער ווי 3 מנינים. פרייטאָג נאַכט פירט דער רב שליט"א אַ טיש אוֹן זאָגט שיינע תורה'ס. איבערהויפט שבת שירה וואָס איז איצט געווען אויך חמשה עשר בשבט האָט דער רב שליט"א צוגעגרייט אַ שיינעם פירות טיש אין ביהמ"ד מיט פאַרשידענע פירות ווי אתרוג וכדומה. עס איז זיך צוזאַמענגעקומען אַ גרויסער עולם. דער רב שליט"א האָט געזאָגט אַ שיינע תורה אוֹן אַרויסגעבראַנגט דעם טעם פאַרוואָס מען עסט חמשה עשר בשבט פירות.

אויך האָט שבת נאָכמיטאָג הרב ר' אהרן קרויס — זון פון הרה"ג ר' שמואל קרויס זצ"ל — געזאָגט אַ דרשה.

שבת פ' יתרו האָט הרה"ג ר' יודא טירנויער שליט"א דער רב פון שומרי שבת אין באָראָ פאַרק געזאָגט פאַר מנחה אַ דרשה בפלפול ואגדה וואָס יעדער האָט געהאַט דערפון גרויס הנאה.

ביי שלש סעודות לערנט פאָר הרה"ג אב"ד שליט"א פון דעם הייליגן ספר דברי יואל אויף די פרשיות פון שובבי"ם.

אויך איז דאָ יעדע וואָך אַ שיינע מלוה מלכה וואו דער עולם קומט זיך צוזאַם אוֹן מען פאַרברענגט מיט סיפורי צדיקים.

עס איז געווען ממש אַ תענוג רוחני וגשמי די גאַנצע צייט וואָס איך בין דאָרט געווען.

אַן עקסטער יישר כח קומט זיך פאַר'ן רב שליט"א וואָס ער זעט אַז אַלעס זאָל זיין עצהיו"ט בדרך שלום ושלוה.

השי"ת זאָל אים העלפן ער זאָל ווייטער פירן די קהילה מיט געזונט און אויך פאַר אַלע מתעסקים וואָס העלפן צו אַז אַלעס זאָל זיין ווי געהעריג. השי"ת ישלם שכרם וכט"ס.

איינער וואָס אין בפיו די מילין להודות

דער נאָמען פון דעם ביהמ"ד איז בני נפתלי ישעי' קערעסטיר.

א דאנק בריוו וואס איז אריין געשיקט געווארן דורך איינעם וואס איז געווען אין האט ספרינג - און עס איז פארעפענטליך געווארן אין "דער איד"

91'טער קאפיטל:

כליל תפארת בראשו נתת לו

קערעסטירער רבי שליט"א געקרוינט אלס מנהיג המקום "בית המדרש בית נפתלי ישעי' קערעסטיר" אין האט ספרינג

אין יאר תשנ"א לפ"ק א וואך בעפאר שבת שירה זענען מיר געפארן קיין האט ספרינג.

אינעם צווייטן טאג וואס מיר זענען דארט געווען, בין איך אזוי ווי יעדן טאג געזעסן אויפן פארטש און געלערנט מיינע טעגליכע שיעורים, כדי שלא יחסר המזג.

מיט אמאל הער איך אז מען קלאפט אויף די פאדערשטע טיר, און אזוי ווי מיין רעבעצין איז פונקט ארויס געגאנגען פון שטוב, בין איך געגאנגען עפענעם די טיר.

ביי די טיר זענען געשטאנען עטליכע פון די טובי הקהל, און עפענעדיג האבן זיי מיך באגריסט און געפרעגט אויב איך קען זיי יעצט אויפנעמען.

ווען מיר זענען געזעסן ביים טיש, האט איינער פון זיי געזעדט בשם כל הטובים, מיר זענען געקומען בעטן דעם קערעסטירער רבי'ן אז אזוי ווי ביז יעצט איז דא געווען רבי שמואל קרויס זצ"ל - וועלכער האט פילע יארן נאך בעפאר דער רבי האט אנגעהויבן קומען קיין האט ספרינג - אנגעפירט דאס בית המדרש, איז שוין נישט בעלמא הדין, און מיר זענען געבליבן כצאן בלא רועה, האבן מיר בשבת אחים גם יחד איינגעזעזן און באשלאסן פה אחד כאיש

אחד צו בעטן דעם רבי'ן זאל מוחל זיין אנצונעמען צו זיין דער מנהיג רוחני דקהלתינו, אז עס זאל ווייטער בליען און זיין א מקום תורה ותפלה.

הערענדיג זייער פארשלאג, האב איך געבעטן מען זאל מיר געבן צייט איבער טראכטן דעם ענין, ווייל איך וויל עס מיט ישוב הדעת שוקל זיין און נאר דערנאך מחליט זיין.

זייענדיג פילע יארן דער רואה חשבון פון די קהלה, האבן מיר בשבת אחים דן געווען אין עניני הקהלה, און אזוי ווי די אונטערשטע שורה האט געוויזן אז דער פינאנציעלער מצב פון בית המדרש און די מקוה איז נישט פויגלדיג, די פארלוסטן זענען אין די הויכע געלט סכומים, און עס זאמלען זיך אן גרויסע חובות, וואס שטערט זייער אנצוגיין ווייטער.

על כן, האבן זיי ווידער אפיר געברענגט זייער פארשלאג, זאגענדיג אז אזוי ווי דער רבי וועט אי"ה זיין דער מנהיג רוחני, זאל דער רבי אפקויפן דאס בית המדרש מיט די מקוה, ויקרא שמו בישראל מיטן נאמען ווי אזוי דער רבי וועט באשליסן, און אזוי ארום וועט דאס בית המדרש מיטן גאנצן מקום האבן א קיום אויך אויף ווייטער.

וויסענדיג אז דאס וועט אריין ציען ערנסטע סכומים יערליך, האב איך צו ערשט אפגעזאגט דעם פארשלאג, און איך האב מיך נישט געווואלט אונטערנעמען אויסצוהאלטן אלע הוצאות פון בית המדרש מיט די מקוה.

די פארשטייער פון די קהלה האבן אבער נישט נאכגעלאזט, זיי האבן צווישן זיך איבערגעשמועסט דעם ענין און דערנאך אנגעטראגן א פשרה, דער רבי וועט אפקויפן דאס בית המדרש

מיט די מקוה, און מיר טובים וועלן זארגן פאר די אויסהאלטונג.

בקיצור הדבר, מען האט געדעדט און גע'חשבון'נט, אהער און אהין, און כאטש איך האב מיך פרובירט מיט אלע מיטלן און פארשידענע תירוצים זיך ארויס צו דרייען פונעם פארשלאג, אבער לא עלתה בידי, עס איז מיר נישט געלונגען.

די חשובע טובים האבן זיך פעסט געהאלטן ביי זייער פארשלאג עד שרבו עלי חבירי וטענה בפיהם אז אויב וועט דער רבי נישט אננעמען דאס מנהיגות, און אפקויפן דאס ביהמ"ד מיט די מקוה, קען חלילה דער גאנצע פלאג און מיה וואס מען האט אזויפיל יארן אריין געלייגט - גיין לטמיון.

צו די טענה האב איך מיך נישט געקענט אקעגן שטעלן, און דער טובת הציבור האט איבערגעוואויגען און איך האב מיך איבערגעגעבן און אנגענומען זייער פארשלאג.

איך האב מיך באלד אויסגענומען אז כאטש איך האב נישט קיין אויסוועג, עס איז נישטא קיין ברירה און איך מוז איינוויליגן צום פארשלאג, נעם איך מיך אבער אויס א תנאי קודם למעשה, אז דער אפמאך מוז אפגעשריבן ווערן שחור על גבי לבן, און אלע טובים וועלן חתמ'ענען דערויף.

דער שטר הסכם מיט אלע דעטאלן איז פארשריבן געווארן און אור ליום ג' יתרו איז עס אונטער געשריבן געווארן דורכן קערעסטירער רבי שליט"א דער קונה, און דער ראש הקהל ר' שלמה הכהן כ"ץ בשם כל חברי הקהלה הקדושה.

אויך די טובי הקהל האבן אלע אונטערגעשריבן אויף אן עקסטערן שטר אז זיי זענען מסכים צו די מכירה און צו די סעיפים פונעם שטר הסכם.

בלאבלאוט שטר הסכם

(א) בין קהל חרדים דעזערט האט ספרינגס
ובין הברר ר' יוסף יצחק שליטא

1) הרי"מ יקבע את הזן לפרטי יושר קלרנסטאדט

2) הרי"מ הוא ברשות של הברר ר' יוסף יצחק שליטא ושות בין ובין אקלי שלא להתעסק בהנהגות הקהילה אלא ברבנות בלבד ואם ישאר בעיר ישמש כמורה הוראה לשואלים

3) גם יש להבהיר הלא בעבור ואם שאלה תאחר אותו לא אדע ## באופן שישאר הגיון הרי"מ לעיונה מתלמיד שמרבה, ובעיקר אלו ואם יש להבהיר הלא להתעסק בהנהגות הקהילה בלבד אלא גם בענייני שלום בית ומצוות שבין אדם לחבירו, כי אם יש להבהיר הלא בעבור ואם שאלה תאחר אותו לא אדע ## או יהיה לו הרשות לעזוב את העיר בלי רשות הרי"מ, כי אם יש להבהיר הלא בעבור ואם שאלה תאחר אותו לא אדע ##

4) הרי"מ יהיה הפוסק האחרון בכל הנוגע לכשרות המטבחים בעיר, ואם יש להבהיר הלא בעבור ואם שאלה תאחר אותו לא אדע ## (ראה הערה בסוף ההסכם)

5) הרי"מ יהיה הפוסק האחרון בכל הנוגע לכשרות המטבחים בעיר, ואם יש להבהיר הלא בעבור ואם שאלה תאחר אותו לא אדע ## (ראה הערה בסוף ההסכם)

(ב) המשך ההסכם

1) הרי"מ יהיה הפוסק האחרון בכל הנוגע לכשרות המטבחים בעיר, ואם יש להבהיר הלא בעבור ואם שאלה תאחר אותו לא אדע ## (ראה הערה בסוף ההסכם)

2) הרי"מ יהיה הפוסק האחרון בכל הנוגע לכשרות המטבחים בעיר, ואם יש להבהיר הלא בעבור ואם שאלה תאחר אותו לא אדע ## (ראה הערה בסוף ההסכם)

3) הרי"מ יהיה הפוסק האחרון בכל הנוגע לכשרות המטבחים בעיר, ואם יש להבהיר הלא בעבור ואם שאלה תאחר אותו לא אדע ## (ראה הערה בסוף ההסכם)

4) הרי"מ יהיה הפוסק האחרון בכל הנוגע לכשרות המטבחים בעיר, ואם יש להבהיר הלא בעבור ואם שאלה תאחר אותו לא אדע ## (ראה הערה בסוף ההסכם)

5) הרי"מ יהיה הפוסק האחרון בכל הנוגע לכשרות המטבחים בעיר, ואם יש להבהיר הלא בעבור ואם שאלה תאחר אותו לא אדע ## (ראה הערה בסוף ההסכם)

6) הרי"מ יהיה הפוסק האחרון בכל הנוגע לכשרות המטבחים בעיר, ואם יש להבהיר הלא בעבור ואם שאלה תאחר אותו לא אדע ## (ראה הערה בסוף ההסכם)

7) הרי"מ יהיה הפוסק האחרון בכל הנוגע לכשרות המטבחים בעיר, ואם יש להבהיר הלא בעבור ואם שאלה תאחר אותו לא אדע ## (ראה הערה בסוף ההסכם)

8) הרי"מ יהיה הפוסק האחרון בכל הנוגע לכשרות המטבחים בעיר, ואם יש להבהיר הלא בעבור ואם שאלה תאחר אותו לא אדע ## (ראה הערה בסוף ההסכם)

9) הרי"מ יהיה הפוסק האחרון בכל הנוגע לכשרות המטבחים בעיר, ואם יש להבהיר הלא בעבור ואם שאלה תאחר אותו לא אדע ## (ראה הערה בסוף ההסכם)

10) הרי"מ יהיה הפוסק האחרון בכל הנוגע לכשרות המטבחים בעיר, ואם יש להבהיר הלא בעבור ואם שאלה תאחר אותו לא אדע ## (ראה הערה בסוף ההסכם)

דער שטר הסכם

ORTHODOX CONG.
OF DESERT HOT SPRINGS

Head Office: 9724 Valencia Drive
Desert Hot Springs, CA 92240
Tel. (619) 329-6347

ביהמ"ד קהל הרדים
דעזערט האט ספרינגס

66612 6th Street
Desert Hot Springs, CA 92240
Tel. (619) 329-4839

המשך דר' הסכם

המשך דר' הסכם

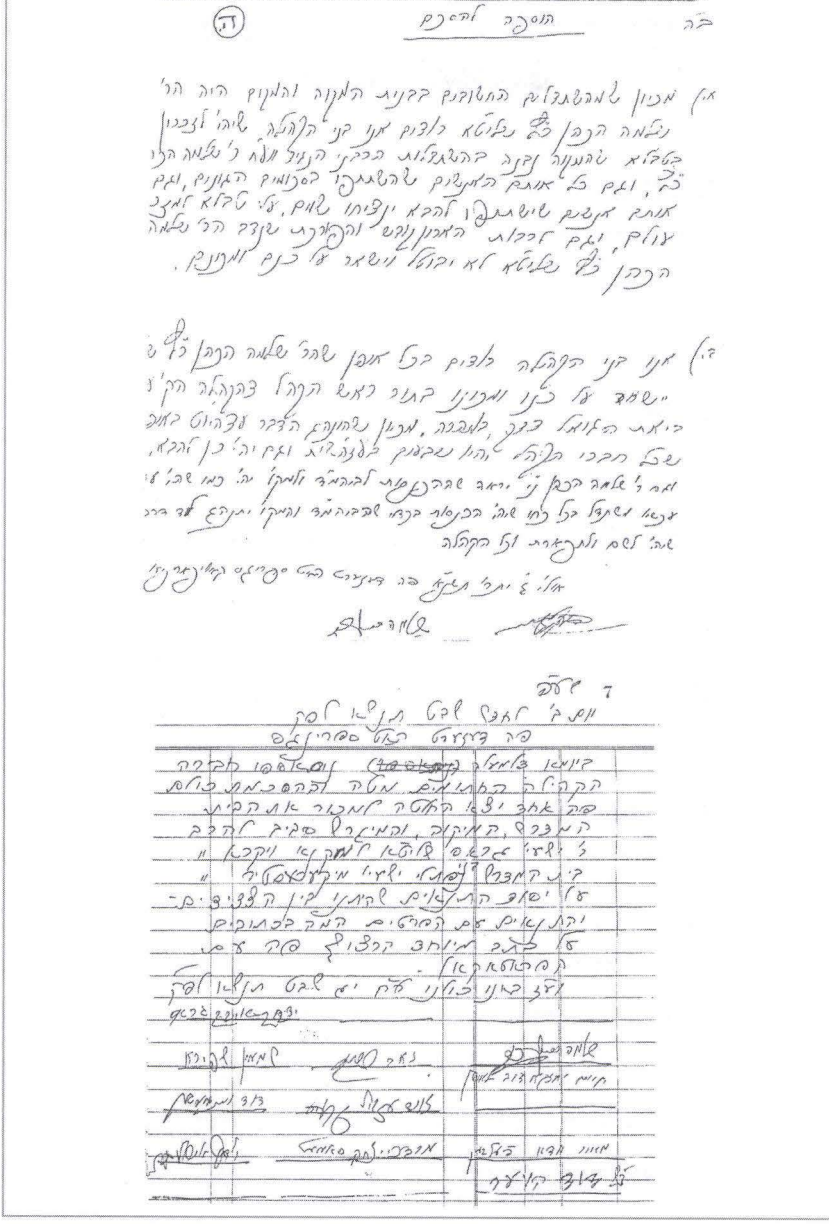
המשך דר' הסכם

המשך דער שטר הסכם

ORTHODOX CONG.
OF DESERT HOT SPRINGS
Head Office: 9724 Valencia Drive
Desert Hot Springs, CA 92240
Tel. (619) 329-6347

ביהמ"ד קהל חרדים
דעזערט האט ספרינגס
66612 6th Street
Desert Hot Springs, CA 92240
Tel. (619) 329-4939

המשך דער שטר הסכם

92'טער קאפיטל:

בית המדרש בני נפתלי ישעי' קערעסטיר

באלד נאכדעם וואס דער רבי האט גענומען אונטער זיך דעם אחריות אויף די דברים שבקדושה, האט זיך דער רבי גענומען צו די מקוה טהרה, וואס האט געווארט פארענדיגט צו ווערן.

פיר בורות זענען געמאכט געווארן אין די מקוה, מיט אלע הידורים, מי מעין, בור על גבי בור, מי גשמים, און נאך הידורים וואס זענען נאר פארהאנען ביי א כשר'ע מקוה.

ווען די ארבעט אין די מקוה איז פארטיג געווארן, און דער בור פאר מי גשמים האט געווארט אנגעפילט צו ווערן, זענען די טובי הקהלה געווען זייער באזארגט, ווייל די לעצטע פיר יאר האט דארט נישט געריגנט, און אנצופילן א בור מיט מי גשמים, דארף זיין א גוטער רעגן.

ווען מען האט דערציילט דעם פראבלעם פארן קערעסטירער רבי'ן שליט"א, האט ער זיי בארואיגט און געבעטן מען זאל האבן בטחון אין השי"ת, וואס וועט אונז זיכער נישט פארלאזן, איבערהויפט אז דער ענין איז דאך לקיים תורתו ומצוותיו, וועט זיכער מקויים ווערן די הבטחה פון פתחו לי פתח כפתחו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם, מיר האבן גרייט געמאכט דעם בור, און יעצט דארפן מיר בעטן און מתפלל זיין צו השי"ת אז עס זאלן בקרוב קומען גשמי ברכה וואס וועלן אנפילן די בורות מיט מי גשמים.

ויהי ממחרת אינעם צווייטן טאג האט זיך אראפ געלאזט אן ערנסטער רעגן און דער בור גשמים איז גוט אנגעפילט געווארן, ויהי לפלא, און עד היום הזה איז דא דערין פון יענע מי גשמים.

אחר הדברים האלה, זענען די בורות קאנטראלירט און גע'כשר'ט געווארן כדבעי דורך הרה"ג רבי געציל בערקאוויטש שליט"א דומ"ץ קרית יואל.

בנין המקוה טהרה בהאט ספרינג

איינער פון די גרויסע עסקנים וואס געפינט זיך אין האט ספרינג א גרויסן חלק פון יאר צוליב וואס ער האט עטליכע דירות וואס ווערן פארדינגען פאר די געסט איז ר' נחום פרידמאן נ"י.

ר' נחום לייגט אריין גרויסע כוחות אז אלע געסט און אנדערע וואס קומען אין ביהמ"ד און אין די מקוה, זאלן האבן וואס עס פאדערט זיך, און די מתפללים און די געסט זענען אים שטארק דאנקבאר דערפאר.

די הכשרת המעיין מקוה

די הכשרת המעיין מקוה

93'טער קאפיטל:

א גאסט אויף א ווייל זעט אויף א מייל

ב' וארא אל האבות תשנ"ב לפ"ק פה האט ספרינג

מע"כ ידידי הנכבד עסקן כללי לכל דבר שבקדושה הרב .....

שלום וברכה,

וויסענדיג אז די וועסט הנאה האבן לייענדיג מיינע שורות, האב איך געגומען די פעדער און שרייב צו דיר.

ווי באקאנט איז דאס קעפל א שפריך וואורט, מיט וואס מען באנוצט זיך היבש מאל, אבער דאסמאל איז עס אן אמת לאמיתו.

אזוי ווי איך האב מיט יארן צוריק כמה פעמים באזוכט אין האט ספרינג, נאר שוין עטליכע יארן וואס איך בין צוגעבינדן מיט פארזארגן מיינע טייערע עלטערן ע"ה לעת זקנתם האב איך געמוזט פארקוקן אויף די פיינע לופט פון האט ספרינג.

ווי דו ווייסט בין איך דאך אין יאר פון נאך די פטירה פון מיין טייערע מאמע ע"ה, און אזוי ווי איך האב דיר פארציילט האט מיר דער דאקטער געהייסן אז וועגן מיין בריאות צושטאנד וואלט זייער וויכטיג געווען אז איך זאל פארן קיין האט ספרינג, האב איך געצווייפעלט אויב איך זאל עס טאן, ווייל איך ווייס נישט אויב איך וועל קענען דארט דאוונען יעדן טאג ביים עמוד.

איך בין דיר שטארק מכיר טובה אז דו האסט מיר געראטן זיך נאכצופרעגן ביי געווייסע אידן וואס פארן יעדן סעזאן קיין

האט ספרינג, און זיי האבן מיך באראיגט אז איך זאל נישט זיין באזארגט ווייל היינט צו טאג איז דא א הערליך בית המדרש מיט א מקוה און געהעריגע מנינים. און דאס האט מיך געמאכט צו פארן קיין האט ספרינג.

יעצט וועל איך דיר שרייבן מיינע אינערליכע געפילן וואס איך האב געשפירט אנקומענדיג קיין האט ספרינג.

ויהי בערב, נאכדעם וואס איך האב מיך אויסגעפאקט אין די אכסניא, בין איך געגאנגען אין בית המדרש דאוועגען מנחה און מעריב.

דערנענטערנדיג צום ביהמ"ד האב איך געזען אז פנים חדשות באו לכאן, א שיינער טאוועל מיטן אויפשריפט **"בית המדרש בית נפתלי ישעי' קערעסטיר"** באצירט די דערויסענדיגע פאדערשטע וואנט פונעם בית המדרש, אריין גייענדיג אין בית המדרש האב איך געזען די שאפעס מיט די פילע ספרים מספרים שונים, ש"ס, מפרשי הש"ס ראשונים ואחרונים, עטליכע פאליצעס מיט ספרי חסידות ומוסר, און דערנעבן ספרים פון גדולי ישראל בכל מקצועות התורה, חומשים מיט מפרשי התורה, איך מאך נישט קיין שפאס, איך האב געשפירט ווי עס נעמט מיך ארום א רגש דקדושה שטייענדיג במקום קדוש.

נאך מעריב האט מען פארגעלערנט א שיעור עיון, אבער זייענדיג זייער אויסגעמוטשעט בין איך נישט געבליבן, אבער די איבריגע נעכט האב איך יא מיטגעהאלטן דעם שיעור, און גרויס פארגעניגן געהאט דערפון.

ויהי בבוקר, בין איך ווידער געגאגנען אין בית המדרש דאוועגען שחרית, מיט איבעראשונג האב איך געזען ווי ביי יעדן טיש אין

בית המדרש זיצט מען און מען לערנט מיט א חברותא.

איך בין שנעל געגאנגען אין די מקוה, און צוריק געקערט אריין כאפן עפעס צו לערנען פארן דאוונען, דאס אלעס איז געווען נאר דעם ערשטן טאג, ווייל איך האב נישט געוויסט דעם סדר היום.

אזוי ווי מיר האבן דאך דעם כלל ותלמוד תורה כנגד כולם, האב איך מיך צוגעפאסט צו עטליכע פון די טעגליכע שיעורים וואס ווערן געלערנט אין בית המדרש פון אשמורת הבוקר ביז קרוב לחצות הלילה תמידין כסדרן בחול ובש"ק.

מיין טייערער פריינד, אויף דעם מקום תורה ותפלה איז מקויים געווארן דער פסוק אין איוב ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאוד, ווייל ווער עס האט שוין אמאל באזוכט אין דעם ארט וואו מיר געפינען זיך אין האט ספרינג, ווייס אז דער מקום דא איז ביז מיט פופצן יאר צוריק געווען ממש א מדבר שממה בגשמיות, און כ"ש ברוחניות, קיין אידן בכלל און אנשי שלומינו בפרט האט מען דא בכלל נישט געזען.

אחד היה ומפרסמו הכתוב, איין ערליכער איד האט יא דא געוואוינט, ווייל זיין געזונט צושטאנד האט דאס געפאדערט, און די טרוקענע לופט פון דא האט אים פארגרינגערט די פונקציאנירונג פון זיינע געשעדיגטע לונגען, ועל הטוב יזכר בשמו הטוב הרה"ח בנש"ק בנימין אברהם אבא פרענקל ע"ה.

און אזוי ווי עס באקאנט אז דאס ארט דא איז זייער געאייגענט פאר די וואס ליידן ל"ע פון מיחושים אויף אטעמען, אסטמא, ראמאטיזן, וכדומה, האט ר' אבא געמוזט דא וואוינען.

ווידער די געסט וואס פלעגן אהער קומען פאר זייער געזונט,

זענען געקומען אינעם סעזאן וואס איז געווען אין די חדשים פון חנוכה ביז פורים, און זענען איינגעשטאנען אין פארשידענע האטעלן אין די געגנט.

איך וועל קיינמאל נישט פארגעסן, ווען איך בין דאס ערשטע מאל געווען אין האט ספרינג און איינגעשטאנען און א געוויסן האטעל, האב איך נישט געהאט קיין אנונג וואו איך וועל טרעפן א מנין צום דאווענען, זיצענדיג פארטראכט אינעם לאבי פונעם האטעל, האב איך פלוצלינג געזען א היימישע צורה, יא, דאס איז געווען ר' אבא וואס איז ארום געגאנגען אין די האטעלן, און האט ארגאניזירט אז די געסט זאלן זיך צוזאמען נעמען אין איין צימער און דאווענען מיט מנין, און כמעשהו אין דעם האטעל האט ער אין עטליכע האטעלן וואו עס זענען איינגעשטאנען אידן, ארגאניזירט די אידן און געמאכט מנינים צום דאווענען.

אזוי ווי דו ווייסט גריבל איך און אינטערעסיר זיך איבער אידישע היסטאריע, און אזוי ווי דא וואו איך האב געגוג צייט, איז מיר אונטער געקומען דער ענין פון התיסדות א מקום תורה אין אן ארט וואו עס איז אמאל געווען פוסט און וויסט פון אידישקייט, האב איך מיך אריין געלייגט ראשו ורובו צו דערגיין די איינצעלהייטן פונעם גאנצן מהלך מהחל ועד עתה.

איך שרייב דיר מער וויניגער וואס איך בין דערגאנגען מיט מיינע פארשונגען.

צוויי אדער דריי יאר שפעטער זענען שוין אהער אנגעקומען עטליכע חסידישע אידן, איך געדענק נישט אלע נעמען, נאר עטליכע, ווי הרה"ח ר' אברהם קאהן ז"ל, הרה"צ אדמו"ר מגריבוב שליט"א, הרה"ג ר' שמואל קרויס זצ"ל, הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א, הרה"ח ר' אייזיק גראס ז"ל, הרה"ח ר' שמעון שפירא

ז"ל, הרה"ח ר' שלמה כ"ץ נ"י, הרה"ח ר' בעריש לאוען ז"ל, הרה"ח ר' דוד ווייגגארטן ז"ל, הרה"ח ר' משה נחמן כהנא ז"ל, און נאך חסידישע אידן.

זיי האבן געדינגען א צימער אין א האטעל וואו מען האט זיך עטליכע יאר צוזאמען געגומען צום דאוונען און צום לערנען.

אזוי ווי דער חסידישער צבור האט זיך פארברייטערט, און דער צימער איז געווארן ענג, מען האט געשפירט אז צר לי המקום, האט מען אנגעהויבן פון טראכטן צו קויפן א מקום וואס זאל פאסיג זיין פאר א בית המדרש און מקוה.

יגעת ומצאת תאמין זאגן אונזערע חכמים, מען האט גענישטערט און געזוכט און מען האט געטראפן א זייער געאייגענט פלאץ פאר א בית המדרש.

אלעס פיין און וואויל אבער די באקאנטע סוגיא פון 'כסף מנלן' איז אפיר געקומען, פון וואו וועט מען שאפן די געפאדערטע סומע געלט דערצו, האבן עטליכע ענערגישע עסקנים ובראשם הרה"ג רבי שמואל קרויס זצ"ל , און יבל"א הרה"ח ר' שלמה כ"ץ נ"י אנגעהויבן צו מאכן פארשידענע געלט אקציעס סיי צווישן די דארטיגע געסט, און אויך אין אנדערע מקומות, ביז עס איז זיי געלונגען צוזאמען צושטעלן די געפאדערטע סומע וואס מען פאדערט אלס דעפאזיט פארן בנין וואו עס איז היינט דאס בית המדרש און מקוה.

עס מוז פארצייכנט ווערן לשבחו פון הרה"ג רבי שמואל קרויס זצ"ל, אז ער האט געארבעט לטובת הקמת הביהמ"ד והמקוה בגופו ובמאודו איבער זיינע כוחות, און דערצו איז ער געווען אן עושה ומעשה אז עס זאל וואס שנעלער צושטאנד קומען דאס

אויפבוי פונעם בית המדרש און מקוה וואס איז לשם ולתפארת.

אין עניני רוחניות איז געווען רבי שמואל קרויס זצ"ל דער בריח התכון, און עניני גשמיות איז עס געווען ברובו הרה"ח ר' שלמה הכהן כ"ץ נ"י, זיי האבן געזארגט פאר אלע ענינים, און האבן אריין געלייגט גרויסע כוחות אז מען זאל קענען האבן די מי מעין וואס מען האט געטראפן דארט וואו די מקוה טהרה וועט אויפגעשטעלט ווערן.

א גרויסע שמחה איז געווען וען מען האט גע'כשר'ט דעם מעין - אין געגנווארט פון די חשוב'ע רבנים הרה"ג רבי שמואל קרויס זצ"ל, הרה"צ רבי חיים שלמה ראטענבערג זצ"ל, הרה"ג רבי ישעי' גרויס שליט"א, הרה"ג רבי געציל בערקאוויטש שליט"א , און נאך תלמידי חכמים וואס האבן זיך דארט געפינען.

אחר הדברים האלה, האט מען געדארפט גראבן און בויען די בורות וואו מען זאל איינזאמלען מי גשמים, ווייל מען האט געוואלט אז די מקוה זאל זיין אויסגעהאלטן מיט אלע הידורים און חומרות.

אויך האט מען געמאכט די פלענער ווי אזוי אויסצושטעלן די שטיבער און דעם בור הטבילה און אנדערע ענינים וואס מען דארף האבן אין א מקוה.

וען מען האט שוין געהאט די פלענער, האבן די עסקנים נישט געוואוסט מאין יבוא עזרי, פון וואו וועט מען קענען שאפן די סומע פון הונדערט טויזענט דאלאר וואס דאס בויען וועט נאך אפקאסטן, און דאס איז אויסער די יערליכע הוצאות פון פופצן טויזענט דאלאר וואס די געברויכן פונעם בית המדרש מיט די מקוה וועלן קאסטן.

די עסקנים ובראשם דער בריח התכון פונעם בנין ר' שלמה הכהן כ"ץ נ"י האבן פארשאפט די נויטיגע סומע און די ארבעט אין די מקוה איז שנעל געטאן געווארן, מיט הידורים און חומרות, נאר אזוי ווי דא רעגנט זייער ווייניג האט מען אינעם בור פון מי גשמים נישט געקענט אנזאמלען גענוג מי גשמים, האט מען געמוצט נאר מי מעין צו די כשר'ע מקוה וואו אנשים האבן זיך ג'טובל'ט יעדן צופרי פארן דאוונען.

ביום י' טבת תשמ"ט לפ"ק איז נתבקש געווארן לישיבה של מעלה דער מנהיג רוחני הרה"ג רבי שמואל קרויס זצ"ל, און עס איז געווארן א גרויסער חלל בעניני רוחניות, דער ווייטאג איז געווען גרויס, ווייל ער איז געווען א ענערגישער פערזאן וואס האט נישט געשפארט קיין כוחות, און געטריי געווען לטובת המקום ויושביה.

אויך איז ער אוועק געריסן געווארן אינמיטן די טעטיגע ארבעט פון ענדיגן די מקוה טהרה מיט אלע הידורים און חומרות, צו וואס ער האט ליידער נישט זוכה געווען.

ויהי מקץ שנתים ימים, האבן זיך די טובי הקהל צוזאמען געזעצט צו זען וואס מען טוט ווייטער, מען קען דאך נישט זיין אן א מנהיג רוחני, און זיי האבן באשלאסן.

אזוי ווי ארום דריי מנינים היימישע אידן וואס ווואוינען טאקע נישט א גאנץ יאר אין האט ספרינג – אבער מיט דעם אלעם האבן זיי געקויפט דירות נאנט און ארום דעם בית המדרש, און דערצו האט ר' נחום הלוי פרידמאן נ"י פון קרית יואל געקויפט עטליכע דירות נעבן בית המדרש, און ער פארדינגט עס אויפן סעזאן, וועט מען זיך צוזאמען זעצן ונשאלה את פיהם- מען וועט פרעגן זייער מיינוג.

פעולות ישעי' אין אמעריקא

ביום א' יתרו תשנ"א האבן זיך די אויבענדערמאנטע צוזאמען געזעצט מיט די טובי הקהל, און נאכן גרונטליך איבער שמועסן דעם ענין פון די רוחניות'דיגע הנהגה, האבן אלע תושבי המקום בפה אחד מסכים געווען און ממנה געווען בתור אב"ד און מנהיג רוחני הרה"ג הנודע בשערים וכו' רבי ישעי' גרויס שליט"א האדמו"ר מקערעסטיר שליט"א בוויליאמסבורג, ועל פיו ישק כל דבר, ער וועט ווייטער פירן די קהלה על מי מנוחות.

ווען מען איז געקומען צום קערעסטירער רבי'ן איבער געבן די החלטה פון די אויפנאמע אלס רב ומנהיג רוחני, איז ער געווען זייער איבערראשט, און ער האט פרובירט זיך ארויס צו ציען דערפון.

עס האט אים אבער גארנישט געהאלפן, די טובי הקהל האבן געהאט א געראעכטע טענה, זאגענדיג, אזוי ווי אלע תושבי המקום האבן אזוי באשלאסן, מוז מען זיך אונטערווארפן, ווייל את הנעשה אין להשיב, און עס קען חלילה ברענגען צו מחלוקת און אנדערע נישט געווואונטשענע ענינים, און למען השלום והאמת האבן זיי געבעטן זאל עס דער רבי אננעמען.

נישט קענענדיג מעיז פנים זיין פאר די חשוב'ע עסקנים וואס טוען אזויפיל לשם שמים, האט זיך דער רבי געבראכן און אנגענומען די הנהגה רוחנית, בעטענדיג אז מהיום והלאה זאל דאס בית המדרש געהופן ווערן 'בית המדרש בני נפתלי – ישעי' קערעסטיר' און די טובי הקהל האבן גלייך מסכים געווען דערויף, און אלע האבן זיך געפרייט אז עס איז דא א רוחניות'דיגע הנהגה.

ויהי ממחרת, האבן זיך די טובי הקהל צוזאמען געזעצט ביים נייעם אויפגענומענעם אב"ד און מען האט איבער געשמועסט פארשידענע עניני הקהלה, איבערהויפט די רוחניות'דיגע ענינים וואס מען דארף מסדר זיין.

די מקוה אין בנין הביהמ"ד און מקוה טהרה האבן געדארפט עטליכע תיקונים, דער ערנסטער תיקון איז געווען דער פראבלעם אז עס איז נישטא קיין מי גשמים אין די בורות, ווייל עס רעגנט נישט, און מען קען זיך נישט קיין עצה געבן.

דער רב האט זיי בארואיגט און בעטענדיג ביי השי"ת אז דער פראבלעם זאל געלעזט ווערן, האט ער זיי געוואונטשן אז מען זאל בקרוב הערן בשורות טובות.

עס איז זייער אינטערעסאנט, אבער לויט די געשעעניש האט מען זעט אויס צו געהערט צו די תפלה פון נייעם רב, ווייל גלייך צו מארגענס נאכדעם וואס מען האט אויפגענומען דעם קערעסטירער רב אלס מנהיג רוחני, איז נאך בעפאר פורים געפאלן אין דעם מדבר שממה וואו ער רעגנט כמעט נישט, א נישט פשוט'ער רעגן, נאר א שטורעם רעגן וואס האט אויף איינמאל אנגעפילט די מי גשמים בורות, און אלע תושבי המקום צהלו ושמחו.

בעפאר פסח איז שוין נישט געווען בכדי שיעשו, אבער באלד נאך פסח זענען אריבער געפארן **הרה"ג רבי געציל בערקאוויטש - דומ"ץ קרית יואל שליט"א**, מיט די באגלייטונג פונם משמש ר' אברהם יושע ווערצבערגער נ"י, און איבער קוקענדיג און באשטעטיגנדיג אז אלעס איז אין ארדענונג, האבן זיי אריין געלאזט מי מעין אין בור הטבילה, און זיי האבן געמאכט א סימן אינעם בור ביז וואו דאס וואסער דערגרייכט, אין דערנאך עס פארדעקט און אפגעזיגלט, צו קאנטראלירן אויב די מקוה איז נישט מכזב מימיו.

א דריי חדשים שפעטער בחודש תמוז איז דער מרא דאתרא דער קערעסטירער רבי שליט"א געקומען צו זען וואו מען האלט

מיט די ארבעט, ער האט געטראפן די בורות פארזיגלט און דאס וואסער איז הויך ביז צום צייכן וואס הרה"ג רבי געציל שליט"א האט אנגעצייכנט אלס סימן, עס האט גארנישט געפעלט.

כאטש עס איז געווען א שמחה אז די בורות זענען אין ארדענונג, אבער ביז מען וועט נישט מברך זיין על המוגמר, איז דער רב נישט געווען רואיג.

ווען דער רב האט געזען אז עס איז נאך דא היבש ארבעט אין די מקוה טהרה, האט ער געדינגען א ספעציעלן בעל מלאכה און אים ארויס געגעבן די ארבעט, צו ענדיגן די וועגט און ארויף לייגן טיילס וואו עס פעלט אויס.

היי-יאר פרשת ויחי איז דער קערעסטירער רבי שליט"א אהער געקומען צו זען וואו מען האלט מיט די ארבעט, ער האט זייער פעסט געזארגט אז די ארבעט אין די מקוה טהרה זאל געענדיגט ווערן אויף וועג די געסט וועלן קומען אינעם סעזאן צייט.

זעענדיג אז עס זענען נאך געבליבן עטליכע תיקונים צו פארענדיגן, האט דער רב אפגעשמועסט מיטן בעל מלאכה דעם סדר העבודה, און ביז א וואך צייט איז ב"ה אלעס אין די מקוה טהרה געווען גרייט צום באנוץ פון די געסט.

אז מען מיינט ערנסט העלפט השי"ת, און דער קערעסטירער רבי האט ממש געהאט סייעתא דשמיא מיטן פארענדיגן די עבודה אין די מקוה טהרה, און מען האט געזען א השגחה פרטית, ווייל נאך אין יענעם טאג וואס מען האט געענדיגט די ארבעט, האט מען עס שוין גענוצט.

עס איז דא געווארן א גאר היימישער ישוב, היינט צופרי בין איך שוין זעקס א זייגער געווען אין בית המדרש מיט האלטן

דעם שיעור אין סוף מסכת חולין וואס ווערט פארגעלערנט דורך הרה"ח ר' שמעון שפירא פון די הויפט עסקנים דא.

באלד ביים אריין קומענדיג אין בית המדרש האב איך געזען ווי ביי עטליכע טישן קאכט מען זיך בריתחא דאורייתא, און לויט ווי איך האב מיך אינטערעסירט, זיצן שוין די אידן אין בית המדרש יעדן פארטאגס פון דריי א זייגער באשמורת הבוקר און לערנען עטליכע שעה ביז צום דאוונען בשעה 7:15.

איך קען דיר מעיד זיין אז דאס דאוונען האט גאנץ אן אנדער משמעות, ווען מען לערנט בעפאר א שיעור גפ"ת, די ווערטער ווערן ארויס געזאגט קלאר און מען קען אמאל אמאל אויך אינזינען האבן פירוש המלות כדבעי.

במשך א גאנצן טאג איז דא קביעת עתים לתורה, 12:00 מיטאג לערנט פאר דער מרא דאתרא הרה"ג רבי ישעי' – קערעסטירער רבי א שיעור עיון גפ"ת, און די צוהערער דערקוויקן זיך מיט זיין הסבר בטוב טעם ודעת, .

בשעה 4:00 לערנט מען פאר חק לישראל. צווישן מנחה און מעריב לערנט דער מרא דאתרא פאר משניות. בשעה 8:00 לערנט דער רב פאר פירוש אור החיים הק' אויף די וואכעדיגע סדרה.

די אלע שיעורים זענען שיעורים ברבים, אבער אין בית המדרש זיצן כסדר לומדים וואס הארעווען בתורה, און דער מקום איז געווארן זייער אן אנגענעם פלאץ לתורה ולתפלה, און עס איז לשם ולתפארת, יהי רצון אז ירבו מקומות כאלו לבני ישראל.

בידידות רבה

....

94'טער קאפיטל:

סעודת הילולא אין ביהמ"ד בית נפתלי ישעי' קערעסטיר

אזוי ווי יעדעס יאר איז אויך הייַ-יאר פארגעקומען די סעדות יארצייט לכבוד יומא דהילולא פון הרה"ג רבי שמואל קרויס זצ"ל וועלכער איז געווען פון די ערשטע מייסדים און אנגעוואנדען פילע כוחות ברוחניות ובגשמיות אויפצושטעלן די שיינע היימישע קהלה אין דעזערט האט ספרינג.

שמועסנדיג פון די אויפטאן פונעם בעל הילולא האט מען דערמאנט אז מעשיו עושים פירות, און דאס פלאץ איז געווארן לשם ולתפארת, איבערהויפט אז אין בית המדרש זיצן לומדים און מען לערנט כמעט 24 שעה אין א מעת לעת.

און דאס איז אויסער די טעגליכע שיעורים קבועים וואס הרה"ג רבי שמואל קרויס זצ"ל האט פארגעלערנט מיט גרויס הבנה און בקיאות, און אנדערע שיעורי תורה וואס ער האט איינגעפירט און צוגעשטעלט די פאסיגע מגידי שיעורים.

די איינגעפירטע שיעורי תורה ווערן נמשך און געלערנט ביז צום היינטיגן טאג, האלב זעקס צופרי א שיעור אין ספה"ק דברי יואל.

פון 6 ביז 7 א גמרא שיעור דורך איינעם פון ראשי הקהלה הר"ש שפירא ז"ל. מיטאג ווערט געלערנט א שיעור עיון דורך אב"ד הקהלה שליט"א. א שעה בעפאר תפלת מנחה ווערט פארגעלערנט דער טעגליכער חק לישראל. צווישן מנחה און

מעריב לערנט פאר אב"ד שליט"א משניות. און בשעה 8:00 לערנט פאר אב"ד שליט"א אור החיים הק' פון פרשת השבוע.

די אלע שיעורים איז געווען דער מייסד הרה"ג רבי שמואל זצ"ל, און היינט צו טאג זיצן ביי די שיעורים עטליכע מנינים היימישע אידן יראי ה' וחושבי שמו.

דער עולם ווייסט נישט וויפיל כוחות מיה און פלאג האט רבי שמואל זצ"ל אריינגעלייגט סיי אין בית המדרש און סיי אין אויפשטעלן די מקוואות, און מיטן ראש הקהל דער רוח החיים פונעם מקום, ה"ה הרבני החשוב כהן שדעתו יפה הרה"ח ר' שלמה הכהן כ"ץ נ"י האבן זיי אויפגעשטעלט א מקוה טהרה וואס איז פון די שענסטע און מהודר'דיגסטע מקוואות וואס זענען פארהאנען, אויסגעהאלטן לויט אלע שיטות, ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלימה מעם ה'.

ביי די סעודה וואס איז צוגעשטעלט געווארן דורך אשת חבר די אלמנה פונעם בעל ההילולא, האט מען סערווירט א געהעריגע סעודה און אלעס היימיש געמאכט, בילקעלעך, פיש, פלייש וכו'.

זיצענדיג בשבת אחים גם יחד האבן זיך בעטייליגט אלע תושבי המקום מיט די געסט, ובראשם הרה"צ אדמו"ר מבערעגסאס - זידיטשוב שליט"א וועלכער האט נאך געקענט דעם בעל הילולא פון לאנדאן הבירה, און האט לכבודו געזאגט פאסיגע דברי תורה.

און ביים סיום דבריו האט ער געבעטן יהי רצון ער זאל זיין א מליץ טוב פאר זיין אלמנה און פאר די גאנצע משפחה, ווי אויך פארן קערעסטירער רבי'ן שליט"א דעם יעצטיגער מרא דאתרא דבית המדרש בני נפתלי – ישעי' קערעסטיר, וואס האט איבער געגומען די הנהגה רוחנית נאך די פטירה פונעם בעל הילולא, און

פאר כל העם הנאספים, ביז מיר וועלן זוכה זיין אויסגעלייזט צו ווערן גאולת עולמים בביאת משיח צדקינו בב"א.

'95טער קאפיטל:

א שבת במחיצת וויזניצער רבי שליט"א אין דעזערט האט ספרינג

געצייכנט דורך איינעם פון די געסט אויף שב"ק

דער שבת קודש פ' יתרו – וואו מיר ליינען די פרשה פון קבלת התורה הקדושה וועט לאנג בלייבן אינגעקריצט אין זכרון פון די וואס האבן זיך געפינען יענעם שבת אין דעזערט האט ספרינג.

איבערהויפט איז די שמחה געווען גרויס ביי אלע תושבים און די געסט, ווייל ווי באקאנט פארט נישט דער **וויזניצער רבי שליט"א** אין ערגעץ נישט אויף וואקאציע.

אבער דאס מאל מחמת בריאות הגוף איז ער געצווינגען געווען ארויס צופארן שעפן פרישע לופט וכו', און אזוי ווי קיין פלאריד האט דער רבי בשום אופן נישט געוואלט פארן, ווייל ער האט פילע טעמים דערביי, און דאס איז אויך די אורזאך אז ער ערלויבט נישט אז זיינע חסידים ושומעי דברו זאלן אהין פארן.

לאור המצב - האט מען געבעטן אז דער רבי זאל איינוויליגן צו פארן קיין דעזערט האט ספרינג, וואו די לופט איז זייער גוט געאייגענט פאר ליידענדע, און עס וועט נישט זיין קיין אנלויף פון הונדערטער מענטשן, און דער רבי וועט זיך קענען אנשעפן פרישע כוחות לעבודת ה' בכל העניינים.

מען האט דערציילט פארן מרא דאתרא פון דעזערט האט ספרינג **הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א אדמו"ר מקערעסטיר** – אז די וויזניצער חסידים המקורבים למלכות צו זייער רבי'ן האבן אים אן געטראגן צו פארן קיין דעזערט האט ספרינג.

הזמנה מילתא היא

דער קערעסטירער רבי האט באלד פערזענליך איינגעלאדענט דעם וויזניצער רבי שליט"א און אים אנגעטראגן און געבעטן צו קומען וויל עס וועט זיין א גרויסער כבוד און חיזוק פאר אונז אלע, און בחפץ לב גיט ער איבער פארן רבי'ן די הנהגה פון בית המדרש וכל המסתעף, אויף די גאנצע צייט וואס דער רבי וועט דא וויילן, נאר איין זאך האט ער געבעטן, אז דעם זמן פון מוצאי שבת קודש זאל מען האלטן לפי שיטת ר"ת אזוי ווי עס נהוג אין דעם בית המדרש.

נאך די פערזענליכע איינלאדענונג פון קערעסטירער רבי שליט"א איז דער וויזניצער רבי שליט"א מרוצה געווארן און האט איינגעוויליגט צו פארן אויף אפרוה און אויפפרישן די כוחות לעבודת הבורא - בדעזערט האט ספרינג.

כבוד התורה

וועו הרה"ח ר' אשר ענזיל קרויס ז"ל פון קרית טאש קאנאדע, וואס האט געדינגען א דירה אויפן גאנצן ווינטער, האט געהערט אז דער וויזניצער רבי שליט"א האט אנגענומען די איינלאדענונג פונעם מרא דאתרא דער קערעסטירער רבי שליט"א, און וועט אי"ה קומען קיין דעזערט האט ספרינג, האט ער זיך געבעטן צו האבן די זכיה אז דער רבי זאל איינשטיין אין זיין הערליכע דירה און כך הוה.

דער זוכה ר' אשר ענזיל ז"ל האט זיך גלייך אריבער געצויגן אין א קליינע דירה וואס ער האט געטראפן אין די איילעניש, און זיין הערליכע דירה האט ער בשמחה פנימית אנגעגרייט און בסבר פנים יפות צוגעשטעלט פארשידענע באקוועמליכקייטן לכבודה של תורה, זאל אים השי"ת באגליקן און ישלם ה' פעלו הטוב מיט כט"ס.

צדיק בא לעיר היא הודה היא זיוה

ביום ה' יתרו - דאנערשטאג פארנאכט איז דער ויזניצער רבי שליט"א אנגעקומען אין די באגלייטונג פון די משמשי בקודש און גלייך צוגעפארן צו די אנגעגרייטע דירה.

אויך אינעם חצר פון בית המדרש האט זיך געטאן אן איינרישונג, דער מרא דאתרא - קערעסטירער רבי שליט"א האט געהייסן אז מען זאל איינארדענען אן עקסטער נייע צימער נעבן ביהמ"ד, וואו דער רבי זאל קענען דארט איינשטיין ווען עס פאדערט זיך.

אינעם צימער איז אריינגעלייגט געווארן כסא מטה שולחן ומנורה, אלעס נייע ווי אויך א פריזשידער און אנדערע הצטרכוית וואס מען האט געדעכנט אז דער ויזניצער רבי שליט"א וועט ברויכן לעבוד את עבודת ה'.

תפלת מעריב האט דער ויזניצער רבי שליט"א געדאווענט במקום האכסניא מיט זיינע מקורבים, ווייל אזוי ווי מען האט דערציילט אז יעדע נאכט אין 8:00 אזייגער לערנט פאר דער מרא דאתרא דער קערעסטירער רבי שליט"א א שיעור קבוע אין אוהחה"ק, האט ער נישט געוואלט מבטל זיין דעם תמיד של בין הערבים, איבערהויפט אז מיר פסק'נען דאך אז תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם.

וישכם אברהם בבוקר, דער וויזניצער רבי שליט"א איז צופרי געגאנגען אין די נאבל געמאכטע מקוה טהרה, וואס אלע האבן עס באוואונדערט, נישט גלייבענדיג אז אין דעזערט האט ספרינג איז דא א מקוה טהרה מיט די גרעסטע חומרות און אלע הידורים.

וילך אל המקום אשר אמר לו האלקים, דער רבי האט זיך צוגעגרייט צו די עבודת התפלה, צו ערשט איז ער אריין אין דעם נייע געמאכטן צימער וואס איז ספעציעל לכבודו אנגעגרייט געווארן דורכן מרא דאתרא דער קערעסטירער רבי שליט"א, און אזוי ווי עס איז דאך געווען א ניי צימער האט עס נאכנישט געהאט א מזוזה אויף די טיר, האט דער מרא דאתרא מכבד געווען דעם גרויסן גאסט אנצוקלאפן די מזוזה. און דער רבי האט זיך באדאנקט און ער האט געזאגט אז נאכן דאווענען ווערט ער מאכן קביעת מזוזה.

דער ערשטער מנין האט זיך געשטעלט צייטליך ווי יעדן טאג אין 7:15 און א חלק פונעם עולם פרעמדע געסט וואס זענען געקומען צו זיין בצילא דמהימנותא אויף שבת האבן אויך מיט דעם מנין מיט געדאווענט.

דער צווייטער מנין וואו דער זמן תפלה איז בשעה 8:15, און דער מרא דאתרא דער קערעסטירער רבי שליט"א דאווענט מיט דעם מנין יעדן טאג, האט זיך אויך היינט געשטעלט בעתו ובזמנו, נאר היינט צו טאג האט דער גרויסער גאסט וויזניצער רבי שליט"א אויך מיט געדאווענט מיט דעם מנין, ביי דעם מנין איז שוין געווען א ביסל א געדרענג, עס זענען דארט געווען פילע געסט, אבער דער קול התפלה האט זיכער בוקע רקיעים געווען.

באלד נאכן דאווענען איז דער וויזניצער רבי שליט"א צוריק צום נייעם צימער, און ווען דער מרא דאתרא שליט"א איז אהין

אנגעקומען האט דער וויזניצער רבי שליט"א מיט א לשם יחוד וכו' געמאכט די ברכה לקבוע מזוזה און ארויף געקלאפט די מזוזה.

שיחת תלמידי חכמים

דער וויזניצער רבי שליט"א האט געוואלט גיין אפשטאטן א באזוך בבית המרא דאתרא שליט"א, אבער דער מרא דאתרא האט געזאגט פארן רבי'ן אז ער האט דא א קליינע דירה, און האט נישט וואו צו ענטפאנגען דעם גרויסן גאסט כראוי, אבער אזוי ווי דער רבי געפינט זיך דאך אינעם צימער וואס אני הקטן האט געלאזט מאכן ספעציעל פארן רבי'ן, יחשב נא זאת כאילו הרחקתי נדוד וקיימתיה בכל פרטיה ודקדוקיה וכוונותיה, דער וויזניצער רבי האט מיט א שמייכל אנגענומען דעם מרא דאתרא'ס טרעפליכער ענטפער, און אים הארציגע ברכות געוואונטשן.

כמעט ביז מיטאג צייט איז דער וויזניצער רבי שליט"א געבליבן אינעם באקוועמען צימער, וואו ער האט מלובש ומעוטר מיט די ר"ת תפילין געזאגט מזמורי תהלים און געלערנט זיינע געוועזנליכע שיעורי תורה, כמנהגו בקודש.

לכבוד שבת קודש

ויהי ביום השישי והכינו, אין חצר הבית המדרש האט מען געזען א גרויסע באוועגונג, פון מאנסי נוי יארק זענען געקומען צופארן עטליכע מנינים חסידים ואנשי מעשה, ווידער איבער א מנין בני הכולל און אנשים חשובים וואס האבן געהערט אז דער וויזניצער רבי שליט"א איז אין האט ספרינג, זענען געקומען פון לאס אנזשעלעס להסתופף בצילא קדישא ביום השבת.

זעענדיג אז עטליכע מנינים זענען אנגעקומען, האבן זיך די עסקנים געזומען צו די ארבעט, צוצוגרייטן אש"ל פאר די געסט.

הרה"ח ר' זיידא איינהארן נ"י האט זיך אויפגעשארצט די ארבעל, און האט אנגעגרייט און געקאכט די מאכלי שבת קודש לכל האורחים, אין די קאך פון הרבנית קרויס ע"ה - אלמנת הרה"ג רבי שמואל זצ"ל פון די הויפט מייסדי המקום - וואס האט בסבר פנים יפות צוגעהאלפן מיט וואס נאר מעגליך אז די אורחים זאלן האבן אלע מאכלי שבת בהרחבה.

הרבנית קרויס ע"ה האט עקסטערע צו געגרייט צו עסן פארן עולם געסט וואס געפינען זיך דא פרייטאג און זונטאג, און דערצו האט זי אנגעגרייט א הערליכן קידוש וואס איז סערווירט געווארן ביומא דשבתא לכל הקהל הקודש אין איר הויף, באלד נאכן רבי'נס דאוונען, און אויך האט זי צוגעגרייט סעודת מלוה דמלכא אזוי ווי יעדע וואך.

רזא דשבת איהי שבת

נאך בעפאר דער וויזניצער רבי שליט"א איז געקומען אין בית המדרש צו תפלת מנחה און קבלת שבת, איז שוין דאס בית המדרש מיט די וויבער שול פול געווען מיט תושבי המקום און די פילע געסט בליעה"ר, און די וועלכע האבן נישט געהאט פלאץ אין ביהמ"ד זענען געשטאנען אין חצר, ווא מען האט גוט און קלאר געהערט די תפלות.

אהבה מקלקלת את השיר"ה, צו מנחה האט דער וויזניצער רבי שליט"א צו געשיקט דעם מרא דאתרא קערעסטירער רבי שליט"א, וועלכער האט פארגעדאוועט מיט גרויס רגש בנוסח אבותיו הקדושים – נוסח סאטמאר.

צו קבלת שבת איז דער גרויסער גאסט דער וויזניצער רבי שליט"א צו געגאנגען צום עמוד און האט פארגעדאוועט בנוסח

אבותיו הקדושים מיט גרויס התעוררות און רגש דקדושה וואס האט איינגעהילט כל המתפללים.

דעם זמר לכה דודי האט געזינגען הרה"ח המנגן המפואר ר' קלמן שטעקל נ"י און די וואס האבן געקענט די ניגונים האבן מיט געזינגען במתיקות ובדביקות.

נאכן דאוונען איז דער גאנצער עולם אריבער דעם מזרח לברך ולהתברך פון דעם גרויסן גאסט און פונעם מרא דאתרא שליט"א, און דערנאך איז דער וויזניצער רבי שליט"א איין אין זיין חדר מיוחד בחצר ביהמ"ד.

אין מבטלין את התמיד

כמעט דער גאנצער עולם התושבים והאורחים זענען געבליבן אין בית המדרש זיך צוהערן צום לימוד באוהחה"ק וואס דער מרא דאתרא האט פארגעלערנט בטוב טעם וברגש קודש, צווישן די געסט האט מען געשמועסט אז עס איז זעלטן צו הערן אזוי קלאר און געשמאק פארצולערנען דעם פירוש אוהחה"ק.

די געסט זענען געווען צוטיילט, די וועלכע האבן זיך מיט געברענגט די מאכלי שבת פון שטוב, האבן געמאכט די סעודה אין עזרת נשים פון בית המדרש, און דער איבעריגער עולם איז אריבער צו די דירה פון הרבנית קרויס ע"ה וואו עס איז געווען צוגעגרייט בהרחבה כיד המלך פאר אלע אורחים.

דאס בית המדרש ווירבלט מיט צענדליגע חסידים ואנשי מעשה, יעדער פארנעמט זיין פאסיג ארט ביים לאנגן טיש, אט באלד וועט דער וויזניצער רבי שליט"א ערשיינען לערוך שלחנו הטהור בקרב הנאספים.

נישט נאר אין בית המדרש איז גרויס דאס געדרענג נאר אויך

אין עזרת נשים, אויך זיי האבן געוואלט בייוואוינען און אנוועזן זיין ביים לעכטיגן טיש פון וויזניצער רבי'ן.

תערוך לפני שלחן - סעודת חקל תפוחין קדישין

א שטילקייט הערשט אין בית מדרש, דער זייגער ווייזט אויף 8:45, די שבת'דיגע כלי מלכות באצירן שוין דעם שבת המלכה טיש, און אלע אויגן זענען געוואנדן צו די טיר וואו כ"ק דער וויזניצער רבי שליט"א וועט באלד ערשיינען לעריכת שלחנו הטהור.

ווי א בליץ איז א דורך די ידיעה אז דער רבי איז שוין ביי די טיר, און צווישן דעם גרויסן געדרענג פון די פילע חסידים, האט זיך באלד געעפנט א וועג, וואו דער רבי איז א דורך ביז צום טיש, ווען חומת אנשים מזה וחומה מזה.

דער רבי שליט"א האט ענטפאנגען די מלאכי השלום מלאכי השרת מיטן באקאנטן נוסח אבותיו הקדושים, און דער גאנצער עולם האט מיט געזאגט און געזינגען די זמירות של שבת פון פאר קידוש מיט גרויס רגש דקדושה.

שא שטיל איז געווארן ווען דער רבי שליט"א האט מקבל געווען בשתי ידיו דעם כוס של קידוש, און בשעת דער רבי האט מיט התלהבות געמאכט קידוש האט מען נישט געהערט אין בית המדרש דאס מינדעסטע גרידער.

דער גאנצער עולם שאקלט זיך מיט ערנסקייט, זייערע אויערן זענען צו געשמיד צו הערן יעדעס ווארט וואס דער רבי שליט"א זאגט, און נאר ביים סיום הברכות האט זיך געהערט א מעכטיגער 'אמן' וואס איז געזאגט געווארן דורך אלע נאספים מיט גרויס כוונה.

וועו דער רבי האט זיך געגרייט צו נטילת ידים האט מען געזינגען א ניגון דביקות כמנהג וויזניץ, און ביי ברכת המוציא איז ווידער שטיל געווארן.

מה נהדר הי' המראה

ווי שיין איז געווען צוצוקוקן ווי דער רבי רעכט אפ די סעודת חקל תפוחין, עס איז שא שטיל, אלע אויגן זענען געוואנדן צום רבן של ישראל, יעדער זיצט אדער שטייט אויף זיין ארט באימה ופחד, מען ברענגט אריין די מאכלי שבת כנהוג, אבער דער רבי בייגט זיך נישט צו ביים עסן, נאר יעדעס מאל וואס עס קומט א מאכל לפיו הקדוש, לייגט ער אונטער א קליין זילבערנעם טעצל כמנהגו בקודש.

במשך די סעודה האט דער רבי געטיילט שיריים, און מען האט געזינגען ניגונים כנהוג, און דער גבאי הרה"ח ר' יעקל נ"י האט געשטעלט וויין אויסרופענדיג די נעמען פון די נוכחים.

נאכן טוען זיין פונעם יין העולה על שולחן מלכים, האט דער רבי שליט"א פאר יעדן אנגעוואונטשן "לחיים לחיים", און דערנאך געזאגט דברי תורה מיט פארשידענע טיפזיניגע גימטריאות, און די לומדי תורה האבן זיך מתאמץ געווען מיט צו האלטן און פארשטיין די טיפע כוונות פון די ענינים הנאמרים.

די זמירות של שבת זענען געזינגען געווארן מיט גרויס כוונה און התרגשות, און מיטן בענטשן האט דער ויזניצער רבי שליט"א מכבד געווען דעם מרא דאתרא שליט"א.

נאכן בענטשן האט מען אריין געברענגט עטליכע טאצן מיט פארשידענע פירות, און אויך פילע סארט קוגלען לכבוד שבת קודש, און דער רבי האט געטיילט דערפון פארן גאנצן עולם.

אויך האט מען אריין געברענגט א גרויסע טאץ מיט באנדלעך לכבוד דעם 'שלום זכר' פאר אן אייניקל פון הרה"ח ר' שמעון שפירא ע"ה ווייס פרעזידענט פון די קהלה, און דער רבי האט טועם געווען און געטיילט שיריים.

דערנאך האט זיך דער רבי שליט"א אויפגעשטעלט, און שטייענדיגערהייט געזינגען דעם זמר ק-ה רבון עלם, ווען ביי יעדן קאפיטל האט דער פיל קעפיגער עולם נאכגעזינגען מיט א געוואלדיגן התלהבות און התעוררות.

נאך די עבודה פון זה השולחן אשר לפני ה', האט זיך דער גאנצער עולם אנגעכאפט און כאיש אחד בלב אחד געטאנצט ארום דעם טיש מיט שבח והודאה להשי"ת.

עס איז שוין געווען נאך חצות הלילה ווען דער רבי שליט"א האט אנגעווואונטשן גוט שבת, און איז אריס צו די אכסניא, מיט די בעגלייטונג פונעם מרא דאתרא לימינו, און דער סטראזניצער רבי לשמאלו וואס האבן דעם רבי'ן צוזאמען מיט א גרויסן צבור אהיים בעגלייט צו זיין אכסניא.

צלותא דמלכא

בצפרא דשבתא האט מען כנהוג געזאגט תהלים אין בית המדרש, און בשעה 9:15 איז דער ויזניצער רבי שליט"א געקומען אין בית המדרש וואו מען האט זיך באלד געשטעלט דאוונען.

צו פסוקי דזמרה איז צוגעשיקט געווארן דעם רבי'נס זון הרב אהרן שליט"א, שחרית האט דער רבי שליט"א פאר געדאוונט מיט גרויס התרגשות והתעוררות, און צו די הויכע שמונה עשרה איז צו געשיקט געווארן דער סטראזניצער רבי הרה"צ רבי מאיר יוסף רויזענבוים שליט"א.

אזוי ווי די גאנצע הכנסה פארן ביהמ"ד איז כמעט נאר פון די נדרים ונדבות וואס די וואס זענען עולה לתורה שנאדערן, און דערצו לייענט מען דאך ביי די רעבישע הויפן די עשרת הדברות – אלס די עליה פון שישי, און דערנאך בלייבט דאך נישט צו מאכן קיין סאך הוספות, האט דער ויזניצער רבי שליט"א געהייסן, אז מען זאל נישט שאדן מאכן פארן בית מקדש מעט, און מען זאל מאכן וויפיל הוספות עס איז נאר מעגליך, און עשרת הדברות וועט ער עולה זיין אלס אן הוספה.

דער גבאי האט איבער געגעבן דעם רבינס הוראה פארן מרא דאתרא שליט"א וואס איז דער קביעות'דיגער בעל קורא, און דער גבאי פון בית המדרש האט אויפגערופן כהן און לוי פון די אנשי המקום, שלישי – הרב אהרן האגער שליט"א, רביעי – הרה"צ מדינעוו מאנסי שליט"א, חמישי – הרה"צ מסטראזניץ שליט"א, ששי – מרא דאתרא קערעסטירער רבי שליט"א, שביעי – הרה"צ רבי אברהם חיים האלבערשטאם שליט"א פון לאס אנזשעלעס,

דערנאך האט מען געמאכט הוספות און אויפגערופן פילע אנשים מכובדים, און צו די עשרת הדברות דעם ויזניצער רבי'ן שליט"א.

דער עולם האט מיט גרויס הנאה זיך צוגעהערט צום התלהבות'דיגן ליינען פונעם מרא דאתרא שליט"א, און בפרט ווען דער רבי האט עולה געווען לתורה לעשרת הדברות, האט דער מרא דאתרא שליט"א געליינט מיט א געוואלדיגן רגש דקדושה וואס האט יעדן א דורכגענומען.

תפלת מוסף האט דער רבי שליט"א פארגעדאוועט מיט א געוואלדיגע ווארעמקייט כנהוג, און ארום חצות האט מען געזאגט עלינו לשבח שלאחר תפלת מוסף.

סעודתא דעתיקא קדישא

אומגעפער אנדערהאלבן שעה נאכן דאוונען איז דער רבי אריין געקומען לערוך שלחנו הטהור אין בית המדרש, און מפטירין כדאתמול, אזוי ווי נעכטן האט מען אויך היינט געזינגען זמירות ותשבחות צווישן די מאכלי שבת פון וואס דער רבי האט דערפון געטיילט שיריים, אבער ביי די סעודה האט דער רבי שליט"א נישט מאריך געווען.

נאכן עריכת השולחן איז דער רבי שליט"א אריבער צום צימער נעבן בית המדרש, וואו ער איז ווייטער אנגעגאנגען מיט זיין עבודת הקודש, ביז צו זמן מנחה.

בשעה 3:45 איז דאס בית המדרש שוין געווען אנגעפילט מיט די פילע געסט, און פון די אנשי המקום וואס קומען יעדע וואך צום שיעור הקבוע, און מיט שמחת הנפש האט מען זיך צוגעהערט ווי דער מרא דאתרא שליט"א לערנט פאר אינ'ם חסידיש ספר סידורו של שבת.

בשעה 4:45 איז דער ויזניצער רבי שליט"א ערשינען אין בית המדרש צו תפלת מנחה, און הרה"צ רבי אברהם חיים האלבערשטאם שליט"א איז צוגעשיקט געווארן פארצודאוונען.

סעודת רעוא דרעווין

באלד נאך מנחה האט זיך דער עולם פלאצירט ארום דעם רבינס טיש צו פראוון די סעודה פון רעווא דרעווין, מען האט מיט השתוקקות און התלהבות געזינגען די זמירות כפי נוסח ויזניץ, און דער משורר לבית ויזניץ ר' קלמן שטעקל נ"י האט געזינגען פארשידענע ניגונים, און חזן וייס איז מכובד געווארן צו זינגען דעם זמר 'דרור יקרא'.

מיט אויסגעשפיצטע אויערן האט זיך דער גאנצער עולם צוגעהערט צו די דברי תורה וואס דער רבי האט מעורר געווען בתוך דבריו הקדושים בעיקר אויף שמירת עינים ושמירת המחשבות.

צום סוף האט זיך דער רבי שליט"א באדאנקט אז מען האט אים געברענגט קיין דעזערט האט ספרינג און נישט קיין פלאריד א, און האט פארענדיגט אז ער וועט הייסן פאר די וועלכע דארפן אוועק פארן פון זייער שטוב מחמת רפואה ענינים, אז זאלן פארן קיין דעזערט האט ספרינג.

וען מען האט געבענטשט איז שוין געווען לאנג נאכן זמן פון מוצאי שבת קודש, אבער וועמען האט עס אינטערעסירט, און א צייט וואס דער צדיק איז דא, הוא הודה הוא זיוה, הוא הדרה.

באלד נאך תפלת מעריב האט דער רבי אנגעוואונטשן א גוטע וואך פאר אלע אידן אין בית המדרש, און איז אריבער צום צימער דערנעבן.

המבדיל בין קודש לחול

בערך א שעה צייט שפעטער איז דער רבי צוריק אריין געקומען אין בית המדרש און געמאכט הבדלה, און דער עולם האט איינגעטינקען די פינגער אינעם יין הנשפך און געשעפט ישועות ורפואות וכט"ס, און נאכן זינגען דעם זמר המבדיל, האט דער רבי געוואונטשן א גוטע וואך, און איז אריבער צו זיין אכסניא.

א בריטע סעודת מלוה דמלכא כנוסח קערעסטיר איז אנגעגרייט געווארן אינעם בית המדרש, און לויט ווי מען האט דערציילט איז דאס א יעדע וואך-ערשיינונג, וען א שיינער צבור אידן זענען מסובין בה, און מען זינגט בצוותא די זמירות למוצאי שבת, און מען דערציילט חסידישע מעשיות.

אויך בבית רבינו מוויזניץ שליט"א האבן די געסט געפראווען די סעודת מלוה דמלכא, ווען דער רבי פראווען אין צומער און צום בענטשן זענען די געסט אריין געקומען געווארן צו חדר הקודש וואו מען האט געבענשט בצוותא מיטן רבי'ן שליט"א .

ויהי ממחרת השבת

זונטאג צופרי האבן אלע געסט זיך צוזאמען גענומען אינעם בית המדרש, וועלנדיג אריינגעכאפן א תפלת שחרית וואס מען וועט מיט דאווענען אינעם מנין פון רבי'ן שליט"א, און באלד נאכן דאווענען האבן זיי זיך באדאנקט און גענומען א ברכת פרידא פון מרא דאתרא שליט"א.

דערנאך זענען זיי צו געגאנגען עסן פת שחרית וואס הרבנית קרויס ע"ה האט צוגעגרייט בהרחבה אין איר שטוב, און אלע געסט וואס זענען געקומען מיט צו האלטן דעם שבת בצילא דמהימנותא זענען אהיים געפארן, בשמחה לחיים ולשלום.

לויט ווי דער פלאן איז וועט דער רבי שליט"א בלייבן אין דעזערט האט ספרינג ביז יום ג' שנכבכ"ט פרשת תרומה הבעל"ט, מיטוואך וועט דער רבי שליט"א זיין אויף א לינת לילה אין לאס אנזשעלעס, און דאנערשטאג וועט דער רבי שליט"א אי"ה זיין אין ביתו נאוה אין מאנסי.

זונטאג נאך תפלת שחרית איז דער רבי שליט"א אריין אינעם צימער נעבן בית המדרש און במשך דעם פארמיטאג דארט אנגעפירט מיט זיין עבודת הקודש.

שנים שיושבים ויש ביניהם

אזוי ווי דער באבוב'ער רבי שליט"א געפינט זיך אויף אפרוה אין פאלם ספרינג, אומגעפער א 10 מייל אוועק פון דעם ארט

וואו מען געפינט זיך יעצט אין דעזערט האט ספרינג, האט דער וויזניצער רבי שליט"א געהייסן אנפרעגן וועו מען קען אהין גיין אויף א באזוך, און עס איז אפגעשמועסט געווארן אז ביום הראשון לסדר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, בשעה 11:30 וועט מען זיך אי"ה טרעפן.

בשעה 11:15 לערך איז דער וויזניצער רבי שליט"א אין באגלייטונג פון נאך דריי קארס מיט חסידים ואנשי מעשה ארויס געפארן צום באזוך.

מיט גרויס שמחה און כבוד האט דער באבוב'ער רבי שליט"א ענטפאנגען דעם וויזניצער רבי'ן שליט"א און גאר פריינטליך אויפגענומען אלע געסט, וועלכע האבן געהאט די זכיה מיט צוהאלטן און הערן דעם געשפרעך צווישן די צוויי גדולי ומנהיגי ישראל.

גרויס פארגעניגן האבן די אנווועזענדע געהאט הערנדיג ווי די צוויי רבי'ס שליט"א האבן מיט גרויס פריינדשאפט איבער א שעה צייט ארום געריידט פון פארשידענע דברים העומדים על הפרק און זענען נוגעים לצבור ולפרט.

נאכדעם האט דער באבוב'ער רבי שליט"א מכבד געווען זיין גרויסן גאסט טועם צו זיין פון די פירות וואס מען האט אריין געברענגט לכבודו, און דערנאך האט דער באבוב'ער רבי שליט"א געטיילט שיריים לכל הנוכחים.

רעדענדיג אין מיטן די וואך מיט איינעם פון די גבאים האט ער געזאגט אז ב"ה דער רבי שליט"א שפירט זיך גוט בגשמיות – די פיינע ריינע לופט גיט אים צו כוחות, און כש"כ ברוחניות וואו ווייל ענדיג צווישן חסידישע אידן, קען דער רבי שליט"א אנגיין

מיט זיין עבודת הקודש לאנגע שעה'ן אומגעשטערט.

דעם רבי'נס אנוועזן דא אין דעם חסידישן מקום, ווערט אויפגענומען מיט גרויס שעצונג און ביי יעדע געלעגנהייט זוכט מען די התקרבות צום רבי'ן שליט"א דער מנהיג פון א גרויסע עדה בישראל.

פונקט היינט איז דא געווען דער ראש הקהל פון די היגע קהלה הרה"ח ר' שלמה הכהן כ"ץ נ"י, און מיט גרויס איבערגעגעבנקייט זיך אינטערעסירט אויב עס פעלט עפעס אויס צו טאן לכבודו פון דעם גרויסן גאסט, אויך האט ער געזאגט אז מען רישט זיך אז אויך אויף שבת פ' משפטים וועט קומען אן עולם לחסות בצל רבם הגדול, און מען וועט אי"ה אלעס צוגרייטן אז די געסט זאלן זיך גוט געפינען במקומינו.

ובצאתי, ביי די ענדע מוז איך באטאנען אז דאס פלאץ אין דעזערט האט ספרינג איז זייער גוט געאייגענט פאר ליידענע, און עס פארגרינגערט די ווייטאגן און מיחושים, און וועט עס דארף עס האבן, איז כדאי אז ער זאל אהין גיין,

איבעריגס האט דאך שוין רבינו שליט"א דערמאנט ביי די שלוש סעודות תורה אז ער באדאנקט זיך אז מען האט אים אהער געברענגט און נישט קיין פלאריידא, און אז ער וועט הייסן פאר די וואס געברויכן עס, אז זאלן נאר אהער קומען קיין דעזערט האט ספרינג, וואו עס איז דא חסידישע אידן און א פיין בית המדרש מיט הערליכע מקוואות, וואס ווערן אפגעווארט אונטער די אנפירערשאפט פונעם מרא דאתרא שליט"א און אתו עמו די טובי הקהל נ"י, און אין דעם ארט קען מען האבן אלע געברויכן וואס א חסידישער איד דארף צו האבן, ווייל אויך וועט מען איז אויף וואקאציע דארף מען דינען השי"ת אזוי ווי אינדערהיים, און דאס קען מען טאן אין דעזערט האט ספרינג.

אגב איז כדאי צו דערמאנען אז דער וויזניצער רבי שליט"א האט נאך צוויי מאל באשיינט אונזער געגנט אין דעזערט האט ספרינג, איינמאל איז דער רבי איינגעשטאנען אין די שכינות'דיגע פאלמס ספרינג, אין די דירה פון הרה"ח הרבני הנגיד ר' בערל וויס נ"י.

(אויך דער סקולענער רבי שליט"א וועט ער איז אין קאליפארניא וועגן בריאות גופו, שטייט ער איין אין די דירה פון ר' בערל הנ"ל, און יעדן צופרי קומט דער סקולענער רבי שליט"א צו פארן קיין דעזערט זיך צו טובל'ן אין די קערעסטירער מהודר'דיגע מקו', וואו מען גרייט אן יעדן טאג פריש וואסער וואס פעלט אויס לבריאות גופו, און מען גיט אכט אז קיינער זאל נישט נוצן די מקוה בעפאר דער רבי טובל'ט זיך, רוב מאל פלעגט דער סקולענער רבי שליט"א בלייבן דאוונען אינעם קערעסטירער בית המדרש).

דער וויזניצער רבי שליט"א איז יעדן טאג צופרי אריבער געקומען קיין דעזערט אין די קערעסטירער מקו' און דערנאך געדאוונט שחרית אינעם קערעסטירער בית המדרש, ביי זמן מנחה און מעריב זענען אריבער געפארן עטליכע מענטשן וואס געפינען זיך אין דעזערט, קיין פאלמס ספרינג צו דאוונען מיטן רבי'נס מנין, ווייל עס איז געווען א גאר קליינער עולם געסט.

אזוי ווי דער רבי האט מהדר געווען צו נוצן דווקא די קערעסטירער מקו', איז דער וויזניצער רבי שליט"א אריבער געקומען פרייטאג קיין דעזערט, און איז איינגעשטאנען אין דעם חדר מיוחד וואס קערעסטירער רבי דער מרא דאתרא שליט"א האט געלאזט ספעציעל בויען וועו דער וויזניצער רבי'ן שליט"א איז מיט עטליכע יאר צוריק דאס ערשטע מאל געקומען קיין דעזערט האט ספרינג.

די תפלות און די טישן האט דער ויזניצער רבי שליט"א געפירט אין קערעסטירער בית המדרש, וואו פילע געסט מאנשי המקום האבן א טייל גענומען, און מוצאי שבת קודש איז ער צוריק געפארן קיין פאלמס ספרינג.

נאך אמאל איז דער ויזניצער רבי שליט"א געווען אין דעזערט האט ספרינג אויף א שבת שקלים, און דעמאלס איז שוין געווען א גרויסער עולם מיט געסט.

יענעם פרייטאג איז דער ויזניצער רבי שליט"א געקומען מנחם אבל זיין דעם קערעסטירער רב'ן דער מרא דאתרא שליט"א מיט זיין ברודער הרב שמואל נ"י וואס זענען געזעסן שבעה על פטירת אמם די חשוב'ע באקאנטע הרבנית הצדיקת ע"ה, וואס איז נפטר געווארן דאנערשטאג נאכט, און עס איז נישט געווען מעגליך אנצוקומען נאך פאר שבת צו די לוי''.

שבת האט דער ויזניצער רבי שליט"א געוואלט אז דער מרא דאתרא שליט"א זאל עולה זיין לתורה אזוי ווי יעדן שבת, ווייל עס זאל נישט אויסזען ווי אן אבילות בפרהסיא, אבער דער קערעסטירער רבי האט זיך געוואלט מונע זיין דערפון מפני טעמו הכמוס, און למעשה האט ער נישט עולה געווען.

שטענדיג ווען דער ויזניצער רבי שליט"א געפינט זיך אין דעזערט, אדער אין די שכינות אין פאלמס ספרינג, האבן די אנוועזענדע א געהויבענעם שבת, סיי ביי די ווארעמע תפילות און סיי ביי די געהויבענע טישן וואו מען שפירט א תענוג רוחני פון קדושת השבת,

ה' יאריך ימיו ושנותיו על ממלכתו בטוב בעוז ובנעימים צוזאמען מיט אלע צדיקים.

כ"ק אדמו"ר מבאבוב זצ"ל ביי עריכת שלחנו לכבוד חמשה עשר בשבט אין ביהמ"ד קערעסטיר אין האט-ספרינג כשלימינו מרא דאתרא כ"ק אדמו"ר מקערעסטיר שליט"א

סעודת מלוה מלכא בבית המדרש קערעסטיר בדעזערט האט ספרינג
פון ל. צו ר. קערעסטירער רבי שליט"א מרא דאתרא, אדמו"ר מסאטמאר שליט"א, הרה"ח ר' דוד הויער נ"י

מדור ט' - דעזערט האט ספרינג

סעודות חמשה עשר בשבט אין קערעסטירער ביהמ"ד אין דעזערט האט ספרינג פון ל. צו ר.
כ"ק אדמו"ר קערעסטירער רבי שליט"א מרא דאתרא, כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר
שליט"א, הרה"ח ר' דוד הויער נ"י, און הרה"ג ר' נפתלי צוויבל שליט"א

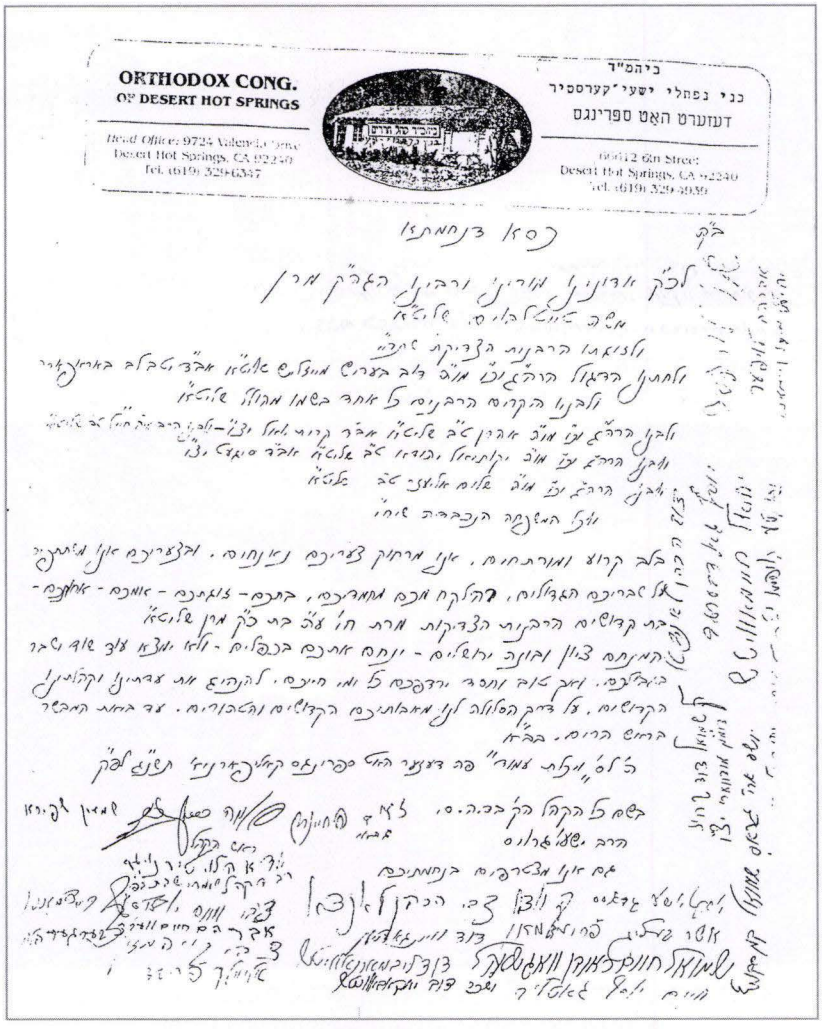

סעודת חמשה עשר בשבט תשס"ח לפ"ק אין קערעסטירער ביהמ"ד אין דעזערט האט
ספרינג בהשתתפות כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א,
קערעסטירער רבי טיילט פאר אלע באטייליגטע 'אתרוג' לכבוד חמשה עשר בשבט

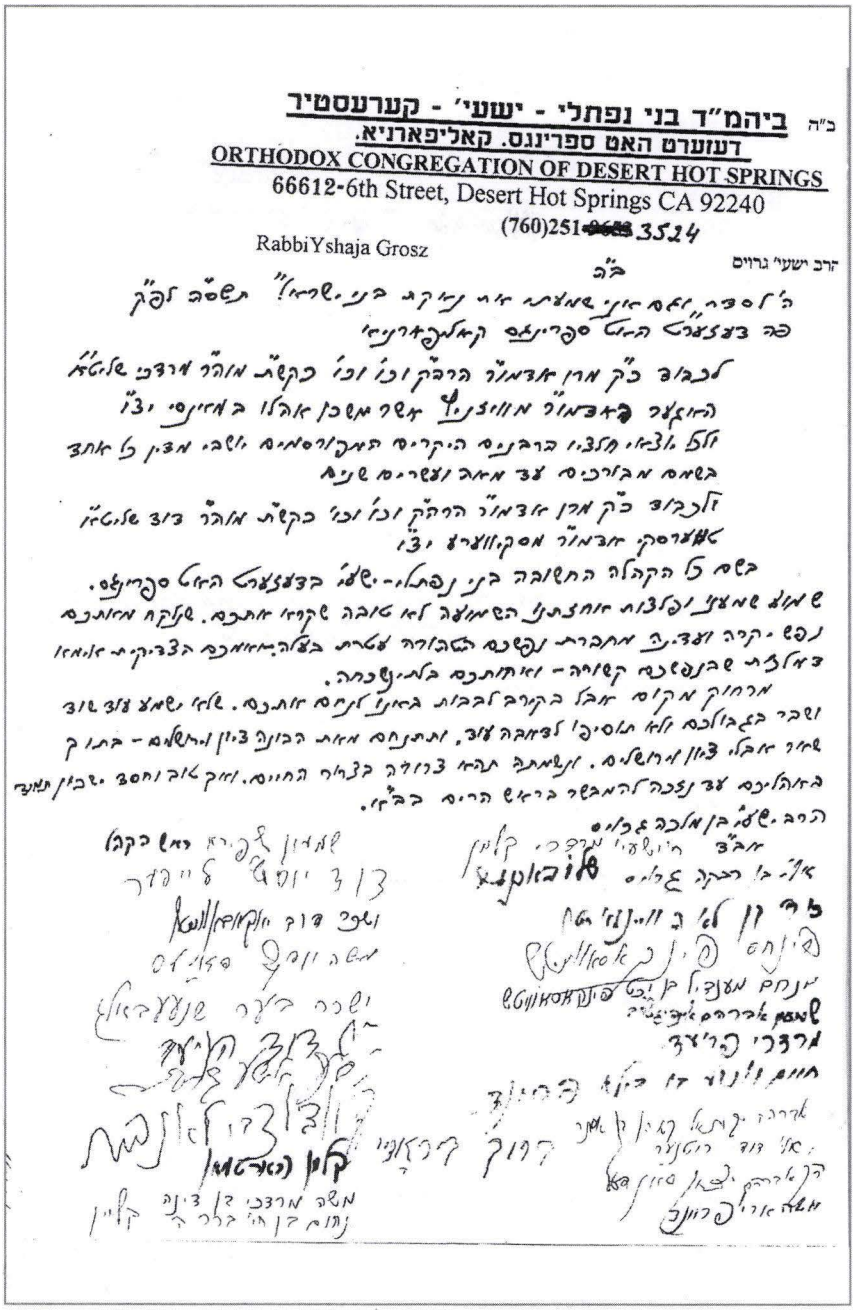
96'טער קאפיטל:

מכתבי ניחומים

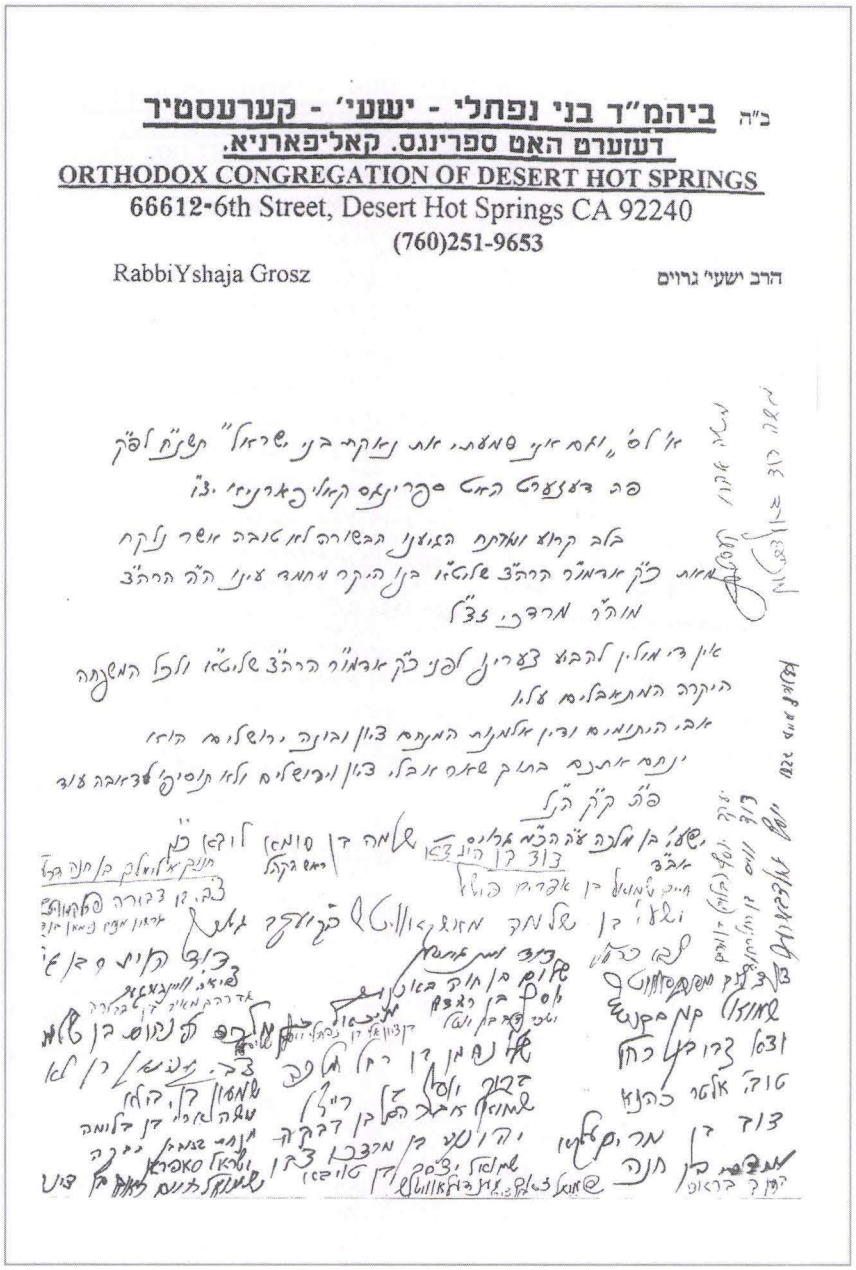
טרייסט בריוון וואס זענען געשיקט געווארן דורכ'ן מרא דאתרא
און טובי הקהל ותושבי המקום

לכ"ק אדמו"ר מסאטמאר הגה"ק בעל מהר"ם ט"ב זצוקללה"ה

כ"ה **ביהמ"ד בני נפתלי - ישעי' - קערעסטיר**
דעזערט האט ספרינגס. קאליפארניא.
ORTHODOX CONGREGATION OF DESERT HOT SPRINGS
66612-6th Street, Desert Hot Springs CA 92240
(760)251-[illegible]3524
RabbiYshaja Grosz
הרב ישעי' גרוים

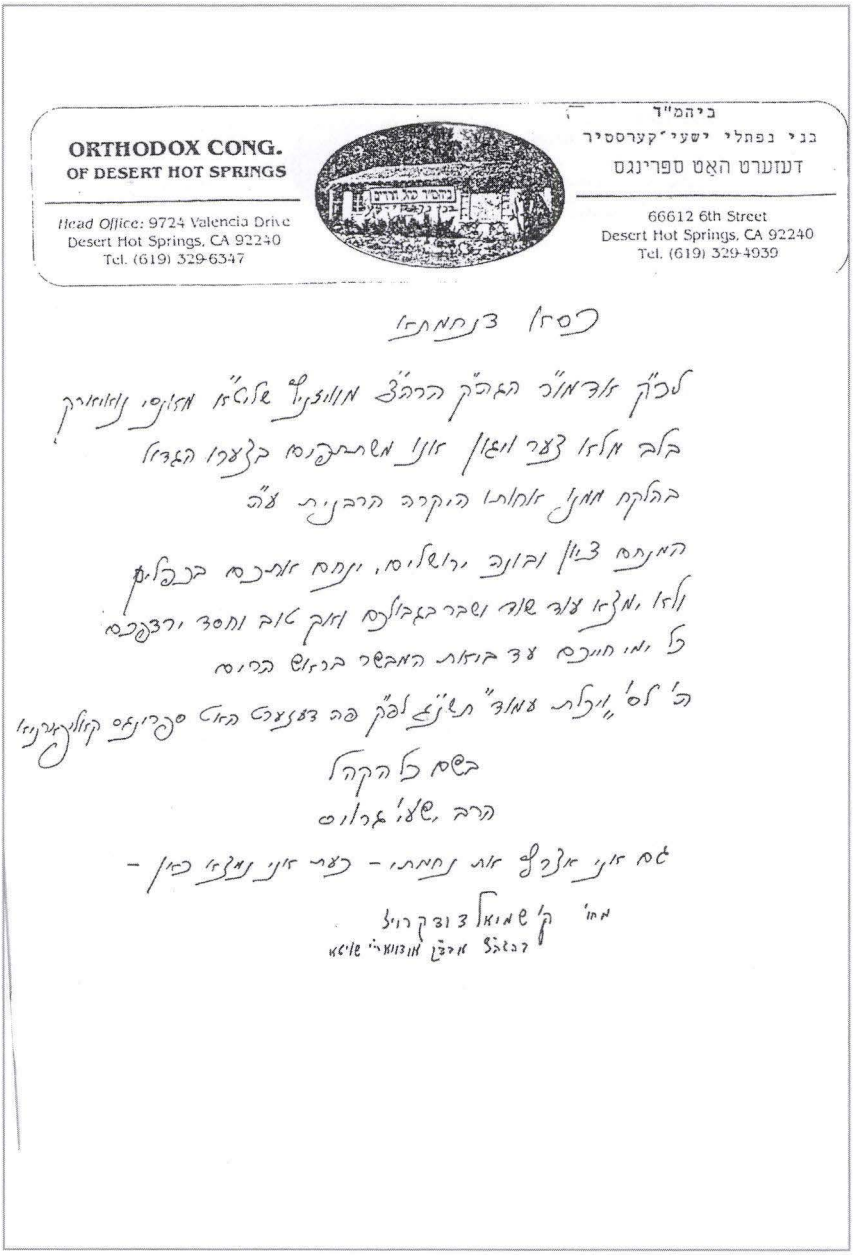
להגה"ק כ"ק אדמו"ר מוויזניץ שליט"א לרפוש"ב ולאריכת ימים ושנים דשנים ורעננים יהיו
עד ביגוצבב"א, ולבניו הרה"ג שליט"א
ע"פ א"ח מחברתו ואמם ע"ה

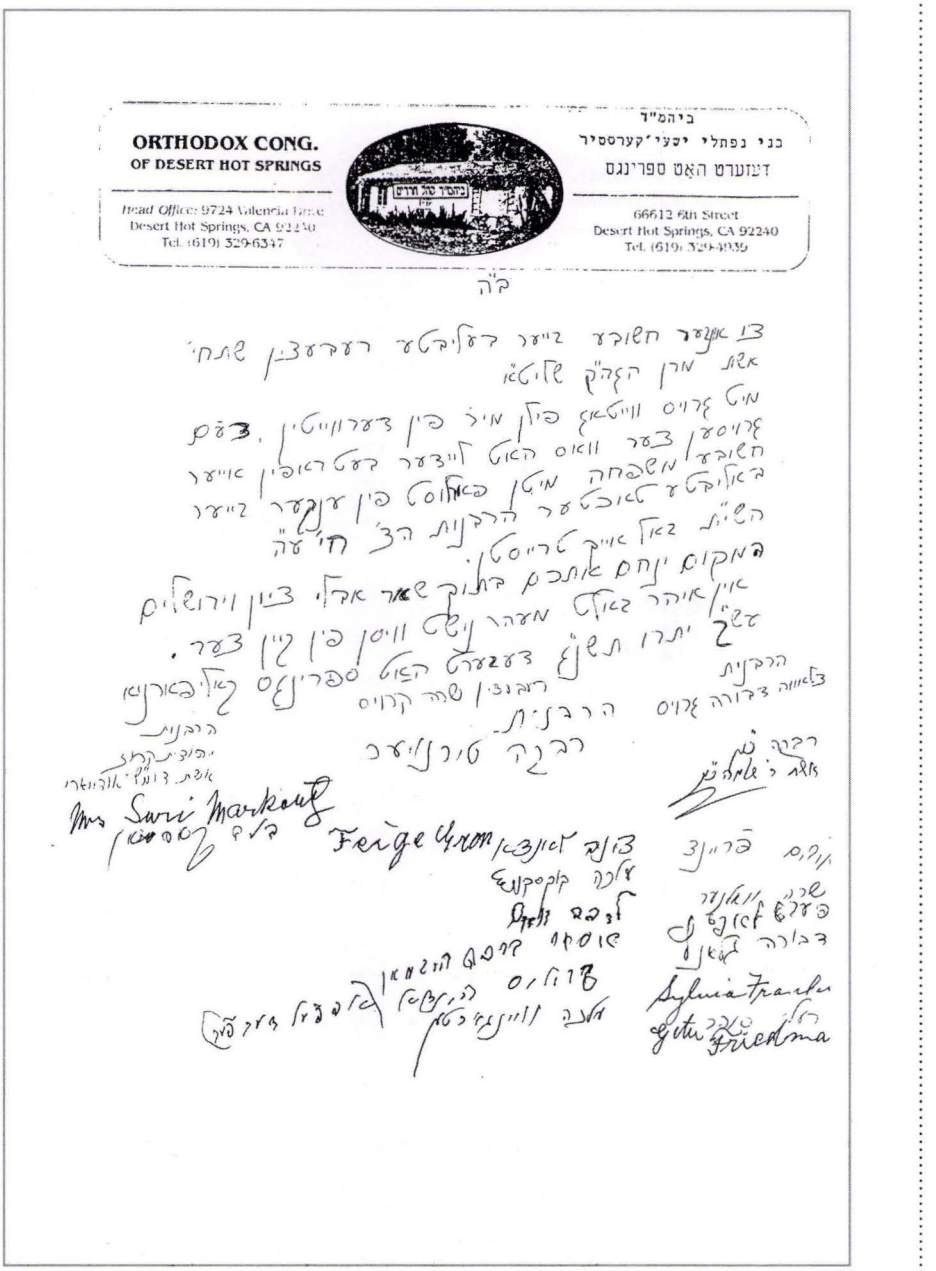
כ"ה **ביהמ"ד בני נפתלי - ישעי' - קערעסטיר**
דעזערט האט ספרינגס. קאליפארניא.
ORTHODOX CONGREGATION OF DESERT HOT SPRINGS
66612-6th Street, Desert Hot Springs CA 92240
(760)251-9653

Rabbi Yshaja Grosz — הרב ישעי' גרוים

להגה"ק כ"ק אדמו"ר מטאש שליט"א
לרפוש"ב ולאריכת ימים ושנים דשנים ורעננים יהיו עד ביגוצבב"א
ע"פ בנו הרה"צ זצ"ל

להגה"ק כ"ק אדמו"ר מוויזניץ שליט"א במאנסי
על פטירת אחותו ע"ה

נשים מברכות לעצמן

צו די רעבעצין ע"ה - א"ח כ"ק אדמו"ר בעל ברך משה מסאטמאר זצ"ל

מדורי
קארלסבאד

'97טער קאפיטל:

די עגונה

געווען איז דאס אין יאר תשנ"ח לפ"ק, מיין מאמע הרבנית הצדיקת ע"ה איז דעמאלטס געווען אין ערהאלונג היים אין סיגעיט ברוקלין, און איך פלעג אסאך מאל גיין איר דארט באזוכן מקיים צו זיין מצות כיבוד אם.

אין איינע פון מיינע באזוכן איז אריין געקומען א פרוי צו מיין מאמע, און איך האב געהערט ווי זי רעדט אידיש און אונגאריש, מיין מאמע האט מיר דערציילט אז די פרוי קומט פון טשעכיי וואו זי האט חתונה געהאט אין פראג מיט איר מאן א איד, אבער מיט דער צייט האט ער איר איבערגעלאזט און אוועק פון שטוב און וויל איר נישט געבן קיין גט.

הערנדיג אז דא איז די רעדע פון א התרת עגונה, האב איך אויסגעפרעגט די פרוי געניוערע פרטים, און אויך אויב זי ווייסט וואו איר מאן געפינט זיך און האלט זיך אויף לעצטנס.

זי האט מיר גלייך געענטפערט אז זי ווייסט אז איר מאן געפינט זיך אין קארלסבאד וואו ער האט א דירה און ער ארבעט דארט שוין א היבש ביסל צייט אין א שפיטאל.

אזוי ווי זי האט געזאגט קארלסבאד, האב איך געשפירט אז מן השמים האט מען מיר צוגעשקיט א שליחות מצוה, ווייל אין קארלסבאד בין איך דאך א בן בית, און יעדער קען מיך דארט, און ווען איך קום אהין איז מען מיך דארט שטארק מכבד, דעריבער האב איך מיט א שטארקע האפענונג צו השם יתברך געטראכט

זיך אריין לאזן אין דעם ענין און מתיר זיין די פרוי פון איר עגונה'שאפט.

נאכדעם וואס איך האב געגומען אלע איינצעלהייטן פון איר מאן און פון איר, און כאטש זי האט א גאנצע צייט ערווענט אז איר מאן איז א איינגעטרעקטער עקשן און וויל איר בשום אופן נישט געבן א גט, און פרובירט שטענדיג איר אפצושטופן מיט זיינע אומדערהערטע פאדערונגען.

און דערצו האט ער געבעטן אז איך זאל אים אריין שיקן אין זיין באנק קאנטע א געוואלדיגע סומע געלט, און דאס האט ער געטאן וויל ער האט געוואוסט אז איך וועל עס בשום אופן נישט קענען נאכקומען, און דערנאך האט ער שטענדיג נאך און נאך געבעטן און געטאן אלע מיטלען ווי אזוי זיך ארויס צו דרייען פון איר בעפרייען.

אויב איז נישט געגוג וואס ער טוט איר אן צרות און שווערigקייטן, האט זיך די צובראכענע עגונה צעווויינט, העלפט אים נאך צו זיין טאטע, וואס כאטש ער האלט אן די שטעלע פון 'חזן' אין די שול פונעם שטעטל וואו ער וואוינט, איז ער אבער נעבער א מומר להכעיס, און האלט צוריק זיין זון פון געבן א אידישן גט.

האב איך איר געזאגט, לויט ווי איר דערציילט איז טאקע א שווערע זאך ארויס צו באקומען א גט פון אייער מאן, אבער מיר האבן א גרויסן באשעפער צו וועמען איך האף אז ער וועט אונז זיין ביי הילפיג, און איך וועל בעזר השם קענען טאן אין דעם ענין, און איך בין מתפלל צו השי"ת אז ברוב רחמיו וחסדיו וועט ער באגליקן און מצליח זיין אונזער וועג.

98'טער קאפיטל:

שליחות של מצוה

איך האב מיך פארבינדן מיט יודעי דבר אין עניני גיטין און התרת עגונות, און אזוי ווי דער ענין איז דאך פארוויקלט מיט גאר הארבע שאלות, איבערהויפט אז דא האנדעלט זיך פון א פארשוין (דער מאן) וואס וועט זיכער נישט וועלן פארן צו אן ארט וואו עס געפינט זיך א געהעריגער בית דין וואס איז מסדר גיטין, און ווידער אין טשעכיי איז דאך זיכער נישטא קיין בית דין מסדר גיטין, נאכמער, עס איז ליידער נישט אמאל דא געהעריגע שומרי שבת וואס זאלן קענען זיין כשר'ע עדות.

לאור המצב בין אין אריבער צו עטליכע רבנים און זיי דערציילט די פרטי המעשה, און זיך א דורך געשמועסט מיט זיי ווי אזוי מען דארף האנדלען אויב עס וועט מיר אי"ה געלונגען איבער רעדן דעם פארשוין אז ער זאל געבן א גט פאר זיין ווייב - די עגונה.

דער רב האט מיר געזאגט אז בנוגע די אנווייזונגען ווי אזוי און וואס מען האט צו טאן ווען דער מאן איז וויליג צו געבן דעם גט, קען ער מיר געבן אנווייזונגען, אבער בנוגע כשר'ע עדות, איז עס אן ערנסטער פראבלעם, ווייל אויב זענען אין טשעכיי נישטא קיין שומרי שבת, איז דאך נישט שייך צו האבן דארט כשר'ע עדות, און אן דעם קען דאך קיין גט נישט זיין.

האב איך געזאגט פארן רב, אמת אז עס זענען דארט כמעט נישטא קיין שומרי שבת, אבער אזוי ווי עס איז דער סעזאן וואס מען פארט קיין קארלסבאד זיך צו היילן, זענען דא דארט

היימישע אידן און איך וועל זיי בעטן זאלן זיין די כשר'ע עדות.

אזוי ווי עס איז געווען צוויי טאג בעפאר מיין פארן קיין קארלסבאד, און עס איז קורץ געווען די צייט, האט דער רב זיך באלד פארבינדן מיט נאך עטליכע רבנים מומחים אין די ענינים, און צוזאמען האבן זיי אויסגעארבעט דעם פלאן וואס איך האב צו טאן אויב דער מאן וועט איינוויליגן צו געבען דעם גט.

אנגעלאדענט מיט פארשידענע עצות פון עטליכע רבנים וואס זענען עוסק דערין, און פון א באקאנטן סופר וואס שרייבט גיטין, האב איך פארשטאנען אז דער בעסטער וועג וועט זיין אויב איך וועל מיט נעמען פון דא אפגעשריבן און אנגעגרייט וואס די רבנים האבן מיר גע'עצה'ט.

איך האב מיט גענומען עס זאל זיין גרייט א כתב הרשאה וואס דער מאן פון די פרוי-עגונה גיט מיר א כח הרשאה און איז מייפה כוחי אז איך זאל אין זיין נאמען געבען א גט פאר זיין פרוי (איבער הויפט אז אין יענע צייט איז דאס לאנד געווען קאמאניסטיש געשטימט, און מען האט קיין בירגערס נישט ערלויבט צו פארלאזן דאס לאנד).

און שפעטער האב איך טאקע איינגעזען אז השי"ת האט מיך חונן דעת געווען, און דאס איז געווען די בעסטע עצה, ווייל אויב דארף מען ווען דארט שרייבן א גט, וואו וואלט מען ווען געטראפן א סופר וואס קען טאקע גרונטליך די דינים פון גיטין, און דערצו דארף מען א רב וואס זאל זיין בעהאווענט און דעם ענין, און אויך דארף מען לעזן אנדערע שווערי‌גקייטן וואס קומען אונטער אומגערישט, און דאגעגן אויב ווערט עס נישט באלד און גיך ערלעדיגט, ווער ווייס אויב מען וועט עס קענען בכלל אמאל ערלעדיגן.

99'טער קאפיטל:

לדורון לתפלה ולמלחמה

יעקב אבינו האט אונז געלערנט אז וועז מען גייט ארויס אין מלחמה דארף מען זיין געריישט לדורון לתפלה ולמלחמה, וויסענדיג אז מיט מלחמה וועל איך זיכער גארנישט אויפטאן, ארויס צו-באקומען א גט פאר די עגונה, האב איך מיך צוגעגרייט מיט די אנדערע צוויי עצות.

ביי יעדע תפלה און שפעטער ביי אלע הייליגע ערטער וואו מיר זענען געגאנגען האבן מיר אינזינען געהאט און געבעטן אז מיר זאלן בס"ד מצליח זיין אין די שווערער אונטערנעמונג, וויסענדיג אז עס רעדט זיך פון א צובראכענע עגונה, האב איך אלעס אנגעווענדעט אז די זאך זאל צושטאנד קומען.

בעפאר מיר זענען ארויס געפארן האב איך געבעטן מיין רעבעצין תליט"א זאל קויפן צוויי פָּאר אויערן רינגלעך, און עס מיט נעמען מיט זיך. איך האב געטראכט ביי מיר, אז אזוי ווי מען מוז דאך ארבעטן אויף אלע פראנטן ארויס צו באקומען א כח הרשאה פון דעם פארשוין, דארף מען זיין געריישט אויך אויף א דורכפאל חלילה, אז אויב וועט ער נישט וועלן געבן א כח הרשאה, וועל איך גיין צו דעם פארשוינ'ס יעצטיג ווייב (אן ערלית מיט 4 קינדער) און איר ווייזן די אויער רינגלעך, און איר זאגן אז אויב וועט זי קענען איבער רעדן איר מאן אז ער זאל איינוויליגן צו געבן דעם געפאדערטן כח הרשאה, וועלן די אויער רינגלעך אריבער גיין צו איר באזיץ אויף אייביג.

איינפאקענדיג די רינגלער מיטן כתב פונעם כח הרשאה וואס דער מאן דארף אונטערשרייבן, האב איך מיך בשעטומ"צ אריין געלאזט אין וועג, מיט א תפלה לעני כי יעטוף, בעטענדיג השי"ת אנא ה' הצליח דרכי בזכות אבותי הקדושים, אז איך זאל זיין דער גוטער שליח אויפצובינדען די צובראכענע פארווייטאגטע עגונה פון אירע פארקניפטע בינד-קייטן.

אנקומענדיג קיין קארלסבאד האב איך מיך גלייך געזומען צו די ארבעט, אין האב אויף געזוכט דעם פארשוין, און איך האב אים בדרכי נועם ערקלערט אויף זיין שפראך - רעדענדיג אונגאריש - די הארבקייט פון דעם ענין, און אים געבעטן אז ער זאל איינוויליגן מיר צו געבן א כח הרשאה.

איך האב אים א לענגערע צייט מיט ווייכע רייד און מיט פארשידענע הסברים ערקלערט אז עס האט נישט קיין שום סיבה פארוואס ער קען נישט באשטייען צו געבן א גט, עס זענען שוין אריבער אזויפיל יארן וואס זיי זענען אפגעטיילט, דערצו האט ער דאך אן אנדער ווייב מיט וועמען ער לעבט יעצט, איז וואס קענסטו נישט בעשטייען צו'גט'ן דיין פריערדיגע ווייב.

עס איז נישט גרינג געווען אים איבער צורעדן, איך האב באמערקט אויף אים אז ער איז ליידער זייער ווייט פארקראכן פון אידישן וועג, עס האט אים לגמרי נישט אינטערעסירט אידישע ענינים, אבער נאכדעם וואס איך האב מיך געבעטן און געבעטן און ערקלערט און נאכאמאל געבעטן, און אים צו געזאגט אז איך וועל אים געבן א אנשטענדיגן סכום געלט, ווי אויך האב איך אים ערקלערט אז דער גאנצער פראצעדור דויערט נישט לאנג. איז ער נאך פילע שוועריקייטן איינגעגאנגען מיר א טובה צו טאן און געבן א כח הרשאה.

איך האב אים געבעטן אז ער זאל אריבער קומען מארגן דינסטאג אין מיין האטעל צימער, וואו מיר וועלן אי"ה אלעס ערלעדיגן אין א גאר קורצע צייט.

100'טער קאפיטל:

דער קארלאוואריער בית דין

דערווייל האב איך געבעטן דריי היימישע אידן וואס זענען אויך געווען אין קארלסבאד ר' משה פאשקעס ע"ה פון וויען, ר' וואלף פריינד ע"ה פון ווילאמסבורג, און ר' יוסף יודא שרגא הלוי פאללאק פון אנטווערפן, אז זאלן מוחל זיין אין די באשטימטע צייט אריין קומען אין מיין צימער, און מיר וועלן אלע דריי זיצן דארט אין די צייט וואס דער פארשוין וועט מיר איבער געבן דעם כח הרשאה, און זיי וועלן זיין די עדות וועו ער וועט אונטערשרייבן דעם כח הרשאה אז איך זאל קענען ממנה זיין דעם סופר און די עדות - און איך זאל זיין דער שליח פונ'ם מאן צו געבן דעם גט פאר זיין פרוי - די צובראכענע עגונה.

צו די באשטימטע צייט זענען די דריי אנשים מכובדים געקומען צו גיין, און מיר האבן געווארט און געווארט אבער דער פארשוין האט זיך נישט באויזן,

זעענדיג אז דער זייגער רוקט זיך און דער פארשוין איז נאך נישט דא האב איך מורא געהאט אז ער האט חרטה געהאט, און איך האב מיך ארויס געלאזט זיך צו טרעפן מיט אים.

נאכן זיך פריינדליך באגריסן האב איך אים געזאגט אין די אונגארישע שפראך, ווייסט אז מיר האבן געווארט דיך

אויפצונעמען ביי אונז אין האטעל, אבער זעט אויס אז דו ביסט געווען פארנומען מיט עפעס אן ענין, נו, עס קען זיך דאך מאכן שטערונגען, דעריבער בין איך טאקע אריבער געקומען צו דיר הערן וועו מיר וועלן זיך קענען טרעפן.

נאכדעם וואס איך האב אים צוגעזאגט אז גלייך נאכן אונטערשרייבן דעם כח הרשאה וועל איך געבן א שיינע סומע מזומנים אמעריקאנער סחורה, איז ער איבערראשט געבליבן, און וועלעגדיג אים אנרייצן אז ער זאל קומען, האב איך אים שוין געווינזן די צוויי פאר אויער רינגלעך, און געזאגט אז אויב ער וועט קומען וועט ער עס קענען געבן פאר זיין יעצטיגע ווייב פאר א מתנה, הערענדיג די גוטע הבטחות האט ער איינגעוויליגט צוקומען מארגן מיטוואך אין האט אנגעגעבן די באשטימטע צייט וועו ער וועט ערשיינען.

מיטוואך צו די באשטימטע צייט האט ער זיך טאקע באוויזן אין מיין צימער, וואו מיר אלע דריי זענען שוין דארט געזעסן, און נאכן ווידער איבער גיין און ערקלערן וואס ער טוט מיט זיין אונטערשרייבן, האט ער אין געגענווארט פון די דריי כשר'ע עדות אונטער געשריבן דעם "כח הרשאה" וואס איך האב אים דערלאנגט, און האט דעם מינוי השליחות געזאגט אין די דייטשישע שפראך, וואס די עדות האבן פארשטאנען.

דערנאך האט ער בכתב ידו אינטערגעשריבן דעם כתב מינוי לויט מיינע אנווייזונגען, און די עדות האבן עס באשטעטיגט. דערנאך האב איך אים געגעבן וואס איך האב אים צוגעזאגט, און ביידע צדדים זענען געווען צופרידן, ושלום על ישראל.

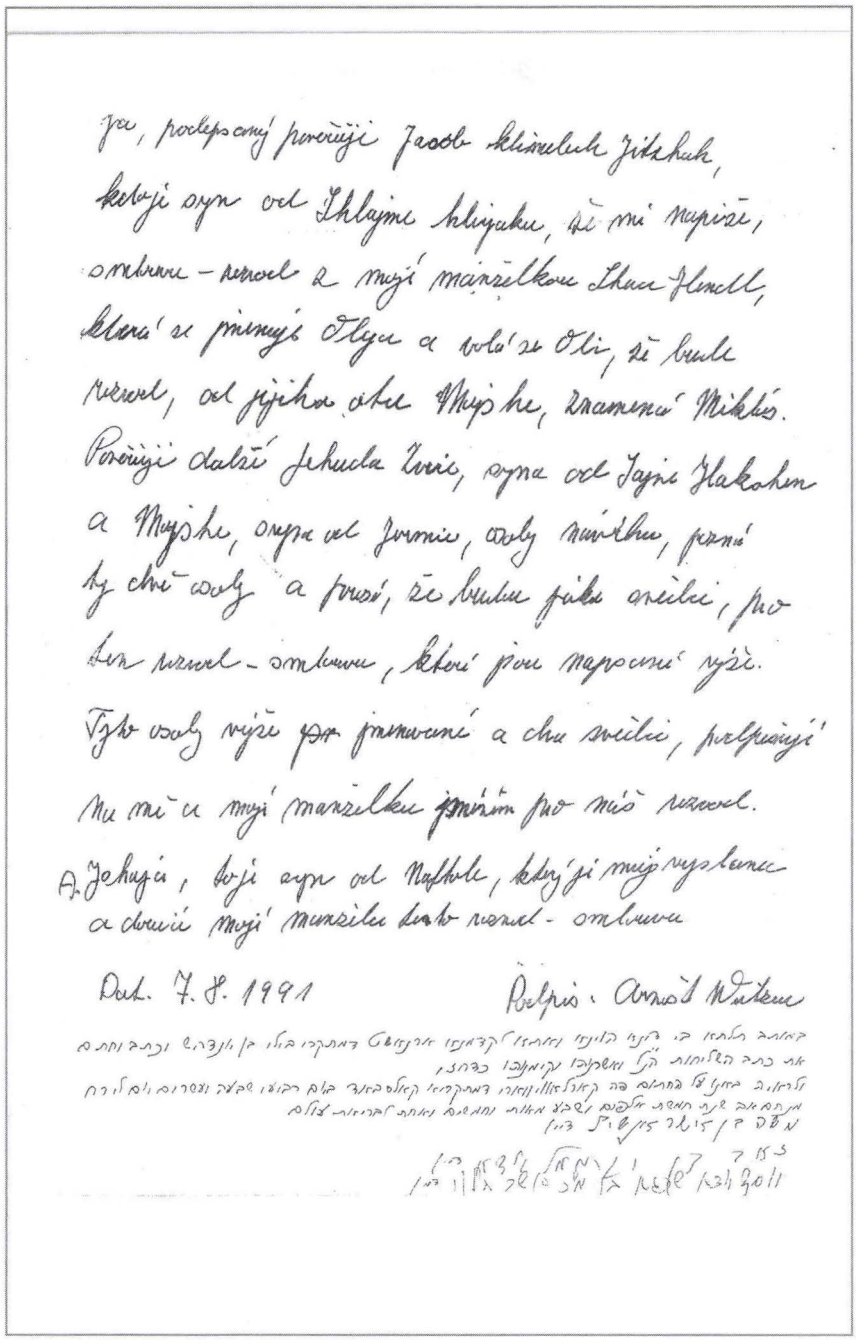

דער קארלאוויווארי בית דין הערט זיך צו מיט ערענסקייט צו די רייד פון קערעסטירער רבי שליט"א בנוגע וואס עס דארף געטוען ווערן צום היתר עגונה

דער מאן פון די עגונה ביים שרייבן דעם כתב הרשאה לנתינת הגט פאר זיין ווייב אנגעפירט דורך קערעסטירער רבין שליט"א

דער אונטער געשריבענער כח הרשאה

דער 'כתב שליחות' וואס דער מאן פון די עגונה האט געשריבן און אינטערגעשריבן
מאכענדיג דעם קערעסטירער רבי שליט"א פאר א שליח צו געבן א גט

די נעמען פון בית דין אין קארלאוויווארי (קארלסבאד)

די עדות זענען

משה ב"ר אשר אנשיל	זאב בן יקותיאל יודא	יוסף יודא שרגא ב"ר אשר הלוי
פאשקעס	פריינד	פאללאק
פון וויען	פון ווילימסבורג	פון אנטוועדפן

101'טער קאפיטל:

די בשורה טובה

באלד נאכדעם וואס איך האב שוין געהאט דעם כח הרשאה אין מיין האנט, האב איך אנגערופן די עגונה און איר געזאגט די גוטע בשורה אז מיר האבן פארהאנדלט מיט איר מאן און ער האט זיך זייער גוט צוגעשטעלט און אויסגעפאלגט אלע פאדערונגען וואס מיר האבן ביי אים געבעטן בנוגע צום גט.

אויך האט ער אפגעשריבן אויף זיין שפראך דעם געפאדערטן כתב און כח וואס מיר האבן געבעטן אז ער אונז געבן בנוגע צום איבער געבן דעם גט פארן זיין ווייב.

און צום סוף האב איך איר געזאגט אז מיר רישן זיך אהיים צופארן בקרוב, און מיר האפן אז ביז געציילטע טעג וועט זי אי"ה זיין בעפרייט פון איר עגונה'שאפט פון אים.

מיט א ווייענדיגע שטימע האט זי מיר באדאנקט, און וועו פרייד טרערן רינען פון אירע אויגן האט זי געזאגט '**שוין צוואנציג יאר מוטשע איך מיך צו באקומען פון אים א גט, און ער האט בשום אופן נישט געוואלט געבן**'.

איך בעט השי"ת אז די אלע גוטע ברכות וואס זי האט מיר דעמאלסט געוואונטשן זאלן אוודאי חל זיין אויף מיר להתברך ממרומים בכל מילי דמיטב.

דאנערשטאג בין אין צוריק אהיים געקומען קיין אמעריקא וועו אין מיין באזיץ געפינט זיך דער וויכטיגער דאקומענט מיט די אונטערשריפט פון דעם מאן.

102'טער קאפיטל:

התרת העגונה

באלד ביים אהיימקומען האב איך מיך גענומען צו די ארבעט, האבענדיג אין מיין באזיץ די צוויי כח הרשאה'ס.

א) דער מאן פון די עגונה גיט מיר א כח איך זאל ממנה זיין אלס סופר דעם נאמען וואס איך האב אריין געשריבן (לויט די אנווייזונגען פון בית דין אין ברוקלין) אינעם כתב הרשאה, און אויך האב איך דעם כח ממנה צו זיין די צוויי עדות וואס זייערע נעמען זענען אריין געשריבן געווארן אין דעם כתב הרשאה, אז זאלן אונטער שרייבן דעם גט.

ב) די צווייטע כח הרשאה: דער מאן איז מיך ממנה - אז דער גט וואס וועט געשריבן ווערן דורכ'ן אויבנדערמאנטער סופר, אין די צוויי אויבענדערמאנטע עדות וועלן עס אונטער שרייבן - זאל איך זיין דער שליח עס איבער צו געבן פאר זיין ווייב שבע הענדל דמתקריא אלגא.

קומענדיג צום בית דין האב איך זיי געגעבן ביידע כתב הרשאה'ס וואס זענען געשריבן געווארן בכתב ידי, און נאכן א דורך קוקן האבן זיי באשטעטיגט אז אלעס וואס שטייט דערין איז געשריבן געווארן כדבעי לויט די הלכה, און במעמד דעם בית דין האב איך אויסגעפירט מיין שליחות, און נאך צוואנציג יאר פון צער און עגמת נפש איז די עגונה בעפרייט געווארן.

103'טער קאפיטל:

חכמים הזהרו בדבריכם

איינער פון מיינע גוטע פריינד וועלכער דאוועט יעדן שבת אין אונזער בית המדרש האט געוואוסט אז מארגן גיי איך צום בית דין און מיטן כח הרשאה וואס געפינט זיך אין מיין באזיץ, וועל איך אי"ה געבן דעם גט פאר די עגונה, האט ער אונטער געריקט א היבש ווילד שפיצל פאר א צווייטן גוטן פריינד מיינער, מיט וועלכן מען קען מאכן א גלייך-וועדטל.

ער איז געגאנגען צום צווייטן גוטן פריינד פון אונזער בית המדרש וועלכער איז מיר אן אמת'דיגער ידיד נפש, און האט אים פארטרויעט א גרויסן סוד, האסט געהערט אז דער קערעסטירער רבי דער מרא דאתרא פון אונזער בית המדרש גייט מארגן געבן א גט.

וועו דער ידיד האט דאס געהערט איז ער בלאס געווארן און האט געעפענט א פאר אויגן, ער האט נישט געקענט פארשטיין וואס דער מספר דערציילט אים, ער האט אים אנגעזידלט, ווי וואגסטו דיך צו רעדן אזעלכע שטותים, יעדער ווייס אז דער רבי מיט די רעבעצין פארשטייען זיך שוין צענדליגער יארן, וואס פאלט דיר יעצט איין צו זאגן א זעלכע דיבורים של הבל.

דער מספר האלט זיך אבער ביי זיינעם, און זאגט ווידער דער רבי גייט מארגן געבן א גט, גלייבסט יא אדער גלייבסט נישט דאס איז דער פאקט.

דער ידיד האט עס נישט אויסגעהאלטן, און ער האט געפרעגט,

קען מען זיך אפשר אריין מישן און טאן עפעס דערצו?

ניין, זאגט דער מספר, מען קען גארנישט טאן, דער רבי האט אזוי באשלאסן, און עס איז שוין א באשטימטע זאך, מען קען נישט צוריק ציען.

איך האלט עס נישט אויס, זאגט דער ידיד, איך וויל אריבער גיין צום רבי'ן, איך מוז רעדן מיט אים, אפשר קען מען יא עפעס טאן לטובת הענין, עס קען נישט און טאר נישט געשען אזא זאך.

וועו דער מספר האט געזען אז דער שומע איז אנטשלאסן אריבער צו גיין צום רבי'ן איבערשמועסן די נושא, האט ער אים בארואיגט און דערציילט די גאנצע געשיכטע, און פארענדיגט, האב איך דיר געזאגט א ליגנט?

דער פאקט איז, אז דער רבי גייט מארגן בעז"ה געבן א גט - נישט חלילה פאר זיין רעבעצין תליט"א - נאר פאר די עגונה וואס מוטשעט זיך שוין עטליכע צוואנציג יאר צו באקומען א גט פון איר מאן, ביי וועמען דער רבי האט ביי זיין יעצטיגן באזוך אין קארלסבאד, ערלעדיגט אז דער מאן פון די עגונה זאל אים מאכן פאר א שליח איבערצוגעבן דעם גט פאר זיין ווייב, און דערמיט האט דער רבי איר אויפגעבינדן און אויס געלייזט פון איר לאנגע עגונה'שאפט.

דער שומע האט געזאגט פארן מספר, איך בעט דיך, עס איז אמת אז איך קען נעמען א וועכטל, אבער מער זאלסטו נישט טאן אזעלכע שפיצלעך, מעגסט מיר גלייבן אז הערנדיג דעם ענין האב איך געמיינט אז דאס הארץ וועט עס מיר נישט אויסהאלטן, און ביידע גוטע פריינד האבן זיך צושמייכלט.

104'טער קאפיטל:

דער מאסקאווער איד

אן אנדערס מאל ווען מיר זענען געווען אין קארלסבאד האבן מיר אין א נאכמיטאג זיך ארויס געלאזט אויף א שפאציר אין די דארטיגע גאסן.

זיצענדיג אויף די באנק באמערקן מיר ווי א מאן קומט אין אונזער ריכטונג, און נאך בעפאר וואס ווען, האט ער געזאגט איך בין אויך א איד, און איך וואוין אין די שטאט מאסקאווע, וואו עס איז נישטא קיין שום אנדענק פון אידישקייט.

שמועסענדיג האט ער אונז דערציילט אז ער האט א טאכטער וואס איז חתונה געהאט צו א אידיש קינד, אבער זיי האלטן נעבעך גארנישט קיין אידישקייט, אזוי ווי די אנדערע אידישע קינדער וואס האבן ליידער נישט געהאט וואו צו זען, און אוודאי נישט וואו צו לערנען אידישקייט, און דעריבער ווייסן זיי נעבעך פון גארנישט, זיי זענען עכטע תינוק שנשבה'ניקעס.

און דער מאסקאווער איד דערציילט ווייטער, די טאכטער מיט מיין איידעם האבן א קליין קינד, און כאטש אז אין אמת'ן ווילן זיי זיך פירן אידיש, איז עס אבער אוממעגליך אין די יעצטיגע אומשטענדן אין רוסלאנד.

אזוי ווי איך האב אייך דא געזען, זאגט דער מאסקאווער איד, האט מיר אויפגעבליצט א געדאנק, לויט אייער אויסזען קומט איר פון אמעריקא, וואלט איך געוואלט פרעגן א נארישע אבער א וויכטיגע פראגע, אפשר איז דא א מעגליכקייט אז מיינע קינדער

זאלן ארויס פארן קיין אמעריקא וואו זיי וועלן קענען האלטן אידישקייט.

הערנדיג די וועלטער פון א צובראכענעם טאטען וואס וויל אז זיינע קינדער זאלן זיך פירן בדרך אבותיו וואס זענען געווען אידן שומרי תורה ומצוות, האב איך אים נישט פארשפראכן, נאר געזאגט צו אים אז איך וועל אהיים פארן וועל איך מיך אינטערעסירן וואס מען קען טאן אין דעם ענין.

איך האב געזומען ביי אים אלע פונקליכע דעטאלן פון זיינע קינדער, און עס פארצייכנט אין מיין ביכעלע, און אנקומענדיג א היים האב איך מיך געזומען צו דער ארבעט.

105'טער קאפיטל:

שריפטן צו ראטעוועז א משפחה

צו ערשט האב איך אנגעגרייט אן אפידעווענט אז איך נעם מיך אונטער זיי אויסצוהאלטן ווי לאנג זיי וועלן זיך שטעלן אויף די פיס, און זיי וועלן נישט פאלן צו לאסט אויף די רעגירונגס קאסע.

אבער צו מיין ערשטוינונג, נישט וויסענדיג וואס פאר א געדרייטער פראצעדור עס איז ארויס צו שיקן אן אפידעווענט, האב איך מיך יעצט אויף די איינגענע הויט געלערנט.

מיין אונטערגעשריבענער אפידעווענט, האט געדארפט באשטעטיגט ווערן דורך די שטאט, וואס זאגט עדות אז איך בין אן ארענטליכער בירגער.

די שטאטישע באשטעטיגונג האט געדארפט באשטעטיגט ווערן דורך די סטעיט רעגירונג.

די סטעיט רעגירונגס באשטעטיגונג האט געדארפט באשטעטיגט ווערן דורך די הויפט רעגירונג.

און די באשטעטיגונג פון די הויפט רעגירונג האט געדארפט באשטעטיגט ווערן דורך'ן הויפט בעאמטער – דער אויסערן מיניסטער מר. קיסינגער.

בקיצור הדבר, ווען אלעס איז געווען באשטעטיגט האב איך דעם אפידעווט ארויס געשיקט קיין מאסקאווע.

דערווייל איז אנגעקומען דעם זומער סעזאן, און אזוי ווי יעדעס יאר זענען מיר אויך היי-יאר געפארן קיין איטאליע איינקויפן אתרוגים לצורך החג, און דערנאך זענען מיר צוריק געפארן אהיים קיין אמעריקא.

אונטערוועגנס זיצענדיג אויפן פליגער אויפן וועג צוריק אהיים קיין נוא יארק, קומט צו מיר מיט שמחה א יונגער מאן וואס האט נעבעך נישט געהאט קיין אידישע צורה, און זאגט מיר, אזוי ווי איך זע א ליכטיג אידיש פנים, פריי איך מיך, ווייל איך מיט מיין משפחה פארן יעצט קיין אמעריקא וואו מיר וועלן קענען ווערן און לעבן ווי אידן.

הערנדיג זיינע רייד, האט א בליץ געטאן אין מיינע געדאנקען, און איך האב אים געפרעגט, איז מיר ערלויבט צו פרעגן ווי אזוי די הייסט.

דער איד זאגט זיין נאמען, און מיר ביידע איך אין מיין רעביצין תחי' זענען ממש בלאס געווארן הערנדיג דעם נאמען, דאס איז דאך דער נאמען וואס דער מאסקאווער איד האט אונז געגעבן, און ווען מיר האבן געשיקט דעם אפידעווט, ווי אינטערעסאנט איז די השגחה פרטית, אז השי"ת האט אזוי צו געפירט און אונז

מזמין געווען לפונדק אחד, אז מיר זאלן זיך טרעפן אויף איין פליגער.

וועו איך האב אים געפרעגט אויב ער איז ארויס מיטן אפידעוועט וואס ראבייי גרויס האט אים געשיקט, איז געקומען זיין רייע בלאס צו ווערן, יא, האט ער שטיל גענטפערט, פון וואו ווייסט איר דערפון? האט ער מיט זארג און מורא געפרעגט.

זארג דיך נישט, און פארכט דיך נישט, מיר ווייסן פון דעם אפידעוועט, ווייל מיר האבן עס געשיקט פאר דיר.

באלד האב ער צוגעברענגט זיין פרוי אין קינד, און זיי פארגעשטעלט פאר אונז, און פאר זיי האט ער אויף אונז אנגעוויזן זאגענדיג אז דאס זענען די גוטע מענטשן וואס האבן זיי געשיקט דעם אפידעוועט מיט וועלכן זיי האבן באקומען די ערלויבעניש ארויס צופארן.

מיין רעבעצין תליט"א האט זיי פון די ערשטע מינוט וואס זיי זענען אנגעקומען קיין אמעריקע גאר שטארק מקרב געווען, זי האט געזוכט און גענישטערט ביז עס איז איר געלונגען אים פארשאפן א ארבעט אין א היימישע שולע, וואו ער האט פארדינט נישט קשה, און האט געקענט מפרנס זיין זיין משפחה בדרך כבוד.

מיר האבן געהאלטן א גאר נאנטן קשר מיט זיי און זיי ארויס געהאלפן מיט וואס נאר מעגליך, צוויי וואכן נאכן זיין אין אמעריקא, איז דער יונגערמאן אריבער געקומען צו מיר און האט געבעטן אז אזוי ווי ער איז נישט ג'ע'אידיש'ט (אזוי ווי ליידער אסאך אידן וואס געפינען זיך און וואוינען אונטער די אייזערנע פארהאנג) וויל ער זיך אידישן און זיין אזוי ווי אלע אידן.

זענדיג זיין רצון אז ער לעכצעט צו זיין אידיש, האב איך אים צוגעשטעלט א יונגערמאן א בר דעת וואס האט מיט אים געלערנט און צוביסלעכווייז אים אריין געברענגט תחת כנפי השכינה.

ביז א קורצע צייט איז ער אריין בבריתו של אברהם אבינו ע"ה, און מיט גרויס שמחה און מיט טרערן פון פרייד אין די אויגן האט ער מיטגעהאלטן און מיטגעזעסן מיט א מנין אידן ביי די סעודת מצוה פון זיין אייגענעם ברית, וועו ער דאנקט השי"ת אז ער האט אים צו געשיקט צו א זעלכע פיינע און גוט ארציגע פערזאנען ווי דער קערעסטירער רבי שליט"א מיט זיין חשוב'ע רעבעצין תחי' וואס האבן מיטגעהאלטן און זיך פערזענליך בעטייליגט אין די סעודה של מצוה.

מיין רעבעצין האט געלערנט מיט די ווייב פונ'ם יונגערמאן די אידישע הלכות, און מיט אים האט געלערנט איינער א כולל יונגערמאן, און וועו ביידע זענען געווען גרייט, האט מען געשטעלט א חופה ביי אונז אין הויף ווי ער האט מקדש געווען זיין ווייב כדת משה וישראל, וועו א מנין היימישע אידן מיט בגדי שבת בעטייליגן זיך אין די שמחה,

באלד נאך די חופה האבן זיך אלע נאספים געזעצט צו די געגרייטע טישן ביי אונז אין שטוב, ווי מען האט געפראווועט שמחת חתן וכלה.

די חתן מיט די כלה האבן אנגערופן אירע עלטערן קיין מאסקאווע, און זיי דערציילט מיט גרויס שמחה אז זיי האבן ב"ה חתונה געהאט כדת משה וישראל, און זיי וועלן בעז"ה ווייטער פירן אן ערליך אידיש לעבן אזוי ווי די רצון פון די עלטערן איז שטענדיג געווען.

כ"ק הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א קערעסטירער רבי פירט דעם חתן פאלטעראוויטש
אונטער די חופה וואס איז אויפגעשטעלט אינעם הויף פון רבינס דירה

קערעסטירער רבי שליט"א ביי סידור קידושין והרה"ח משולם דייטש האלט א חופה שטאנג

קערעסטירער רבי שליט"א דער הויפט מחותן איז מכבד די געסט אודוואריער רב והרה"צ
רבי יעקב צבי הורוויץ וואס זיצן ביים הערליכע געדעקטע טישן לכבוד די סעודת החתונה

דער קערעסטירער רבי שליט"א טאנצט און איז משמח דעם חתן דנן, אין די רינג זעט מען
הרה"ח משולם דייטש נ"י און דעם אונטערפירער הרב יעקב הערש הורוויץ שליט"א

106'טער קאפיטל:

א באזוך אונטער די אייזערנע פארהאנג

זומער תשמ"א לפ"ק

דער שרייבער פון די שורות וויל נישט שרייבן אונטער זיין אייגענעם נאמען, ווייל אזוי ווי ער פארט אפט מאל צו די לענדער וואס זענען אונטער א שטרענגע מלוכה, קען אמאל אויסקומען אז זיין נאמען וועט אנקומען צו די דארטיגע באהערדע, און זיי וועלן אים נישט געבן מער קיין אריינפאר וויזע צו זייערע לענדער.

איך וועל באשרייבן וואס איך האב בייגעוואוינט אין טשעכיי.

געווען בין איך אין קארלסבאד דאס באוואוסטע קאר-ארט וואו מען קומט אהין צו פארן לצורך רפואה מארבע כנפות הארץ פון אלע לענדער אין די וועלט, ווייל די פארשידענע מיניראלן זענען זייער גוט געאייגענט סיי פאר די וואס ליידן אויפן מאגן, און סיי פאר די וואס ליידן אויף אנדערע אינערליכע ווייטאגן.

מיר פערזענליך האבן די מיניראלן ב"ה זייער גוט געהאלפן, איך בין שוין דארט געווען עטליכע מאל, און פון ווען איך פאר אהין קען איך זאגן אז איך לייד שוין ב"ה נישט פון קיין מאגן ווייטאג.

איך האב לא עליכם מער פון 20 יאר זייער שטארק געליטן פון מאגן קראנקהייטן, וואס האבן מיך זייער געשטערט, אבער פון ווען איך פאר אהין איז ב"ה לא יזכר ולא יפקד עוד, איך ווייס ב"ה נישט פון קיין שום מאגן פראבלעם.

כאטש די מיינונג פון די היזיגע ווי אויך אנדערע דאקטוירים

איבער דעם ענין פון קארלסבאדער מיניראל וואסער איז יעדן גוט באקאנט, זיי מאכן דערפון א שפאט און געלעכטער, אבער איך קען מעיד זיין אז ביי מיר האט עס ב"ה זיער גוט געארבעט און עס האט ב"ה געגנצליך קורירט מיין מאגן, ואין חכם כבעל נסיון.

אין עניני גשמיות האב איך זייער גוט אנגעטראפן דארט, אבער אין עניני רוחניות איז ליידער ממש מהיפך להיפך, בעפאר די מלחמה און אויך באלד נאך די מלחמה האבן דארט געוואוינט אידן יראים ושלמים, עס איז דארט געווען א גרויסע שול, מיט עטליכע בתי מדרשים וואו מען האט געדאוועט ערב ובוקר, און געלערנט שיעורין תמידין כסדרן, אויך א כשר'ער האטעל איז נאך דארט געווען, וואו ערליכע אידן האבן געקענט דארט איינשטייען אין די צייט וואס זיי געפינען זיך אין די רפואה ערטער.

היינט צו טאג איז ליידער כמעט אלעס פוסט, עס זענען נאך פארבליבן עטליכע צענדליגע עלטערע מענטשן וואס קענען שוין נישט נעמען דעם וואנדער שטעקן אין די האנט, אבער יונגווארג איז כמעט נישט פארהאנען דארט.

יעדן שבת צופרי קומען זיך צוזאם איין מנין עלטערע מענער אינעם איינציגן פארבליבענעם בית המדרש.

דארט העכערן בית המדרש האט געוואוינט דער שוחט, וואו עס האט זיך געפינען א איינגערישטע קאך מיט א פריזשידער און א גאז אויוועז, וואס איז געשטאנען צום פארפיגן פאר די אידישע געסט וואס קומען צו פארן פון וויען, פראנקפורט, און אנדערע שטעט, און עס האט זיך געטראפן אז אויך אמעריקאנער אידן האבן געגוצט די קאך וואו מען האט געקענט קאכן און זיך זעצן און עסן.

דעם פארגאנגענעם יאר האט זיך דער שוחט אוועק געצויגן פון דארט און זיך באזעצט אין אמעריקא, איז נישטא ווער עס זאל זארגען פאר די קאך צוגעהערן, איז די הכנסת אורחים שטיבל צוביסלעך איינגעשרימפן ביז עס איז אינגאנצן בטל געווארן, און היינט צו טאג איז נישטא וואו א גאסט זאל קענען עפעס קאכן.

כאטש איך האב קיינמאל נישט געוצט די קאך, און אויך נישט דארט געגעסן, שפיר איך אבער דעם פארלוסט וואס איז אנשטאנען מיטן שוחט'ס אוועק ציען זיך פון דארט.

ווי לאנג דער שוחט האט דארט געוואוינט האבן מיר געהאט א כשר'ע מקו', און מנין פרייטאג צו נאכט און אויך צו שלוש סעודות, ריכטיג אז רוב משתתפים זענען געווען היימישע אידן געסט פון אויסלאנד, אבער עס איז דאך געווען ווער עס האט געזארגט דערפאר און עס אינזינען געהאט, אנדערש איז יעצט - זייט דער שוחט האט פארלאזט די שטאט איז דאס אויך אונטער געגאנגען.

זאת ועוד, אזוי ווי דאס טשעכישע געזעץ לויטעט, איז נישט ערלויבט פאר א פרעמדען - וואס איז נישט קיין טשעכישער בירגער - צו דאוונען פארן עמוד אדער צו ליינען אין א ספר תורה, און ווי לאנג דער ערליכער היימישער שוחט איז דא געווען איז ער געווען דער ש"ץ ומו"ץ אין אלע ענינים, ער האט געדאוונט ביים עמוד און געווען דער בעל קורא וכו'.

אויך און ווען מיר האבן זיך צוזאמען גענומען צו שלוש סעודות האט ער מיך (נישט לויט ווי דער געזעץ הייסט) מכבד געווען צו זאגן דברי תורה פאר דעם מנין אידן וואס האבן זיך דארט געפינען, און די ערליכע פון די דארטיגע אידן האבן מיט דורשט געשלינגען יעדעס ווארט וואס זיי האבן געהערט, בעיקר האב איך מעורר

געווען וועגן שמירת שבת און כשרות, אבער ווי געזאגט איז דאס נישט געווען ערלויבט עמטליך.

לעצטענס ווען די ערליכע אלטע אידן האבן פארלאזט די וועלט, און די וועלכע זענען געבליבן זענען ליידער שוואכע אדער אינגאנצן נישט קיין שומרי שבת, און דערצו האבן עטליכע ליידער געהייראט מיט נישט אידן, און עס איז ממש נישט געבליבן קיין מנין שומרי שבת ומצוות, איז דער ערליכער היימישער שוחט געווען געצוואונגען צו פארלאזן די שטאט.

היינט צו טאג אז דער שוחט איז שוין נישט דארט, מוז דאך אן אנדערער פון די דארטיגע בירגער אים פארטרעטן, און אזוי ווי עס איז ליידער נישטא דארט ווער עס קען דאוענען ביים עמוד נאר דער ראש הקהל וועלכער האט אין זיינע יוגנע יארן געלערנט אין א חדר און קען ליינען געפינטעלטע עברי, פארפיגט ער היינט צו טאג איבער אלע אידישע ענינים.

דער ראש הקהל איז אבער נישט קיין שומר שבת און מצות, ער האט שוין מיט דרייסיג יאר צוריק געהייראט מיט א נישט אידיש קינד, און זיינע קינדער זענען נישט גע'מל'ט.

יעדן שבת דאוענט מען אין שול אבער ליינען קריאת התורה איז בכלל נישט פארהאנען דארט, ווייל אפילו דער ראש הקהל קען אויך נישט ליינען נאר געפינטעלטע עברי, און מען באגענוגט זיך מיטן דאוענען.

עס מוז באטאנט ווערן אז די פרעמדע ערליכע אידן וואס געפינען זיך דארט אלס געסט, קומען אין בית המדרש נאר כדי מחזק צו זיין די שארית הפליטה, די דארטיגע נעבעכדיגע אידן, זיי זאלן זען אז זייערע בריידער אינטערעסירן זיך איבער זיי, אבער

מען דאוועגט נישט מיט זיי, ווייל דער גאנצער מנין באשטייט נעבען פון נישט קיין שומרי שבת, און מען וויל נישט נאכזאגן קיין ברכו אדער קדושה, אמן, הערנדיג זייער בעל תפלה וואס איז א מחלל שבת און האלט נישט קיין אידישקייט.

און אפילו ווען עס זענען דא א גאנצער מנין פון פרעמדע געסט, דאוועגט מען נישט דארט אין בית המדרש, ווייל דאס גענעץ ערלויבט דאך נישט פאר א פרעמדן פארצודאוועגנען ביים עמוד אדער ליינען אין א ספר תורה.

אומגעפער דריי וואכן זענען מיר דארט געווען (אזויפיל דויערט די באהאנדלונג אין קאר ארט) און לויטן דאקטערס פארשריפט האבן מיר דריי מאל אין טאג געטרינקען די מיניראל וואסער.

אין דעם קאר ארט איז פארהאנען 12 קוואלן וואס יעדער קוואל גיט ארויס א באזונדערן סארט מיניראל וואסער, און ווען מען קומט אהין אן, טוט א דאקטער אונטערזוכן יעדן, און שרייבט פאר יעדן וועלכע סארט וואסער ער דארף טרינקען צו זיין רפואה , און וויפיל מאל א טאג.

שבת ר"ח מנחם אב בין איך נאך מיין דאוועגען געגאנגען אזוי ווי יעדע וואך אין בית המדרש, ווייל אויסער וואס מען דארף מחזק זיין די דארטיגע אידן, האב איך מיך דארט געטראפן מיט היימישע געסט מיט ווען מען האט געקענט רעדן און הערן א דבר תורה און א חסידישע עובדה.

ווען דער ראש הקהל האט געענדיגט צו זאגן הלל איז ער צוגעקומען צו מיר און געפרעגט אזוי ווי ער האט זיך איבער געטראכט, וויל ער דעם היינטיגן שבת ליינען פון א חומש וואו די עברי איז געפינטלט, אבער ער וויל וויסן אויב ער מעג ארויס

נעמען די ספר תורה פונעם ארון קודש און זאגן שמע ישראל און די אנדערע פסוקים, אן דעם וואס ער זאל ליינען דערין (ווייל ער קען דאך נישט, און אן אנדערער איז געזעצליך נישט ערלויבט דערצו).

איך האב אריין געטראכט, אין אמת'ן בדיעבד אדער גאר לכתחילה איז בעסער אז מען לייענט נישט דערין, ווייל דער ספר איז זייער אן אלטער ספר תורה און מען האט עס אין די לעצטע 50-60 יאר נישט מגיה געווען, און נישט פארראכטן די אותיות.

איך האב מיך דערמאנט אז מיט עטליכע יאר צוריק ווען מען האט מיך מכבד געווען עולה צו זיין שישי, האב איך מיטגעלייענט מיטן שוחט, אבער איך בין מסופק געווען צו מען איז יוצא קריאת התורה אין דעם ספר תורה, ווייל די טינט פון די וועריטער איז געווען אפגעפאלן און אין עטליכע פלעצער איז געווען א קראך אין אן אות, און עס האט זייער נישט גוט אויסגעזען.

האב איך געטראכט אז עס וואלט בעסער געווען נישט צו ליינען אינעם ספר תורה, בפרט אז מען וועט דאך אויפרופן די דארטיגע איינוואוינער וואס זענען נישט קיין שומרי שבת.

אבער בכדי עס זאל נישט אינגאנצן פארגעסן ווערן דער ענין פון הוצאת ספר תורה, שלא תשכח הוצאת הספר תורה פונעם ארון קודש, און אויך (בדרך צחות) מתוך הואיל – אפשר וועט אונטער קומען איינער פון די דארטיגע בירגער וואס קען יא ליינען אין א ספר תורה, וועט מען דאך ליינען אינעם ספר תורה, קומט דאך אויס אז דאס איז אין די בחינה פון הואיל ומקלעי ליה אורחים חזי ליה (ביצה דף כ"א ע"א) איז אויך לענינינו שייך דער הואיל, ווייל עס קען גאנץ גרינג זיין אז א דארטיגער איינוואוינער זאל אנקומען און ליינען אינעם ספר תורה, ממילא איז עס דאך חזי ליה, און מען מעג עס אריס נעמען פון ארון הקודש.

האב איך געזאגט פארן ראש הקהל אז אויב ער וויל מעג ער ארויס נעמען א ספר תורה, און ער האט אזוי געטאן.

ער איז צוגעגאנגען צום ארון הקודש, און האט ארויס גענומען א ספר תורה, און שטייענדיג נעבן ארון קודש האט ער געזאגט די פסוקים, און ווען די ספר תורה איז שוין געווען אויפן באלעמער האט דער ראש הקהל אויפגעמישט אין א חומש די וואכעדיגע סדרה, און געליינט פונעם געפינטלטן חומש.

ביי ענידגן דאס ליינען האט מען געזאגט 'יהללו' און צוריק געלייגט די ספר תורה למקומה אינעם ארון הקודש, און דערנאך געדאוועט מוסף.

באלד נאכן דאוועגען איז געווען אנגעגרייט א קידוש און די דארטיגע אידן האבן קידוש געמאכט, און דערנאך איז יעדער אהיים געגאנגען, איך בין נאך געבליבן אין בית המדרש אריין קוקענדיג אין די אלטע פארבליבענע ספרים וואס געפינען זיך דארט און ווער ווייס וויפיל צייט עס איז שוין אריבער פון ווען מען האט זיי געעפענט און געלערנט אין זיי.

ויהי ממחרת השבת, זונטאג נאכמיטאג האט מיר איינער פארציילט אז א דארטיגער קראנקער איד וואס איך האב געקענט , און לויט מיין ידיעה איז ער געווען אפשר דער איינציגער איד א טשעכישער בירגער וואס האט יעדן טאג אויך אין די לעצטע פינף יאר וואס ער איז געווען קראנק און כלוא בבית געלייגט תפילין און געדאוועגט מיט זיי, איז שוין ביום השבת קודש נפטר געווארן.

דער מספר האט מיר געזאגט אז אזוי ווי דער ראש הקהל איז אוועק געפארן פון שטאט, איז נישטא ווער עס זאל זיך

מתעסק זיין מיטן נפטר, און ערלעדיגן די עמטליכע ענינים ביי די באהערדע, אויך איז נישטא קיינער וואס קען זאגן צידוק הדין, און אנפירן מיט די לוי', און עס קען זייער גרינג אויסקומען אז די לוי' וועט נישט פארקומען בעפאר סוף פון די וואך.

הערנדיג וואס ער זאגט, איז מיר ממש נישט גוט געווארן, ווי אזוי קען מען מבזה זיין א איד, נאך דערצו א שומר תורה ומצות די אלע יארן און אפילו אויך אונטער די שווערע אומשטענדן, האב איך מיך אנגעטראגן אז איך בין גרייט אלעס צו מאכן, נאר מען זאל אים באהאלטן וואס פריער.

עס איז געבליבן אז מען וועט מאכן די לוי' דינסטאג נאכמיטאג, און איך האב זיי אנגעטראגן אז איך וועל מאכן די טהרה אינעם טהרה שטיבל אויפן בית החיים (איך האב געוואוסט פון א פריערדיגן פאל אז אויפן בית החיים איז דא א געהעריגע איינגעריכטע טהרה שטוב).

אזוי ווי עטליכע היימישע אידן געסט פון די שטאט וויען, האבן געהערט פון דעם גאנצן עסק וואס עס גייט דא פאר, האבן זיי זיך אנגעטראגן מיר צו העלפן מאכן די טהרה, און מיר זענען ארויס אויפן בית החיים ווארטענדיג אין טהרה שטוב אז מען זאל פון שפיטאל אהין ברענגען דעם בר מינן.

ווען מיר האבן געפענט דעם ארון האבן מיר געזען אז ער איז שוין אנגעטאן מיט תכריכים, און ווי מען האט אונז איבער געגעבן איז דא אין שפיטאל אן אידישע פרוי וואס זארגט אז מען זאל מאכן טהרה פאר יעדן איד וואס ווערט דארט נפטר.

אזוי ווי מיט א טאג בעפאר האט מען לויט מיינע אנווייזונגען אנגעגרייט די געפאדערטע מלבושים וואס מען טוט אן א נפטר נאך די טהרה, זענען די מלבושים געלעגן גרייט אין טהרה שטוב,

און אזוי ווי איך האב נישט געוואוסט אויב זיי וועלן אנגרייטן א טלית קטן, האב איך גייענדיג צום בית החיים (טראכטענדיג צו מאכן די טהרה) מיט געגומען מיט מיר א טלית קטן, אבער אזוי ווי דער נפטר איז שוין געווען אנגעטאן מיט די תכריכים, און מען האט מיר געזאגט אז זיי זענען נישט נוהג אנצוטאן א טלית קטן, האב איך נישט געוואלט משנה זיין און עס נישט מיט געגעבן.

צו די לוי' זענען געקומען אלע אידן וואס וואוינען דארט, אזוי אז צוזאמען זענען מיר געווען אנדערהאלבן מנינים (15 מענער), איך האב געבעטן די ערלים וואס זענען זיך מטפל מיט די נפטרים, אז זיי זאלן מוחל זיין און זיך שטעלן אין די זייט, ווייל מיר וועלן טראגן דעם ארון ביז צום קבר, און אויך וועלן מיר עס אריין לאזן אינעם קבר, און זיי האבן גערן געפאלגט.

אויך איז דער ארון נישט געווען אראפ גענאגלט, האב איך זיי געבעטן זאלן עס אזוי לאזן, און נישט אריין קלאפן קיין מעטאלענע נעגל. און זיי האבן אויסגעפאלגט, און מיך געפרעגט אויב איך האב נאך עפעס א פארלאנג פון זיי, וועלן זיי עס זייער גערן אויספאלגן.

צו די לוי' האט מען באשטעלט (אזוי ווי די רעגירונג פארלאנגט עמטליך) א חזן פון די שטאט פויזנא, וואס זיין אויפגאבע איז געווען צו זאגן צדוק הדין, און קדיש, און אזוי ווי ער האט מיך געזען איז זיין פנים פארפלאמט געווארן, זעט אויס ער האט געזען אז ביי די לוי' איז דא נאך איינער וואס קען א לשון קודש ווארט.

דער חזן האט נישט געוואלט רעדן מיט מיר אידיש, און ער האט נאר גערעדט אין די טשעכישע שפראך, איך האב געהערט פון א שטילע חתונה, פון א שטילן שותף, אבער פון א שטילע לוי' האב איך ביז יעצט נאכנישט געהערט.

אזוי ווי דער איד איז געווען א שומר תורה און מצות, האב איך געוואלט זאגן א דבר הספר אויף אים, אבער איינער האט מיר געווארנט אז איך זאל נישט איינשטעלן, ווייל עס קען מיר זייער שאטן, און עס קען צוברענגען אז מען וועט מיך מער נישט אריין לאזן אין לאנד.

דער פויזנער חזן האט אנגעהויבן צו זאגן צדוק הדין (האב איך שוין פארשטאנען פארוואס ער איז אזוי אויפגערעגט אויף מיר) קיין איין גאנץ ווארט עברי האט ער נישט ארויס געזאגט ווי עס דארף צו זיין.

איך מיין נישט קיין שפאס ווען ער רעדט טשעכיש אדער ער זאגט להבדיל צדוק הדין, פארשטיי איך אים דאס זעלבע. און צום סוף ווען האט זיך צוזינגען אויסלאזענדיג דעם פסוק ובלע המות לנצח, האב איך מיך געמוזט איינגעהאלטן הערנדיג ווי ער זאגט אנשטאט ובלע האמת לנצח ומחה ה' דמעה מעל פנים.

דערנאך האבן מיר אויפגעהויבן און אנגעהויבן צו טראגן דעם ארון, ווען דער חזן שפאנט פון פארענט, איך האב ביז צום קבר געמאכט די זיבן עמידות און געזאגט דעם שיר של פגעים 'ויהי נועם' כנהוג, און דער חזן האט געקריצט מיט די ציין, איינזענדיג אז עס איז דא ווער עס קען בעסער פון אים וואס מען דארף טאן מיט א נפטר.

איך האב די גאנצע צייט גאנץ גוט געציטערט, אז ער זאל נישט ווערן אין כעס אויף מיר, און ווער ווייס וואס ער קען מיר אלס עמטליכער רעגירונגס פארשטייער אפטאן (די כוונה איז ביי די עמטליכע רעגירונג).

אנקומענדיג צום קבר, האב איך געזאגט אז מיר אידן וועלן אראפ לאזן דעם ארון אין קבר, און ווען דער ארון איז שוין געלעגן

אינעם קבר האב איך דערמאנט זיין נאמען יששכר דוב בן אברהם, און גענומען אריין גיסן ערד אינעם קבר, דאסמאל האט שוין דער חזן נישט געקענט איינהאלטן זיין צארן און ער האט זיך געגומען שרייען אויף מיר, פרעגנדיג וואס איך טו.

איך האב מיך ערנסט דערשראקן פון זיינע קולות, און מיין שכן האט מיר אנגעכאפט די האנט און געבעטן למען השם אז איך זאל נישט צוריק ענטפערן.

דער חזן האט ווידער אמאל ביים אפענעם קבר געזאגט צדוק הדין לויט זיין נוסח, און געענדיגט מיט די ווערטער ובלע (המות) האמת לנצח, דערנאך האט ער געזאגט די תפלה ק-ל מלא רחמים און זיך הויך געגארגלט אויסצוענדיג די ווערטער על כנפי (השכינה) השכונות - רח"ל ממש כפירה, אבער מען האט דאך נישט געטארט גארנישט זאגן, נאך קדיש זאגן איז ער זיך געגאנגען זיין וועג און געלאזט דעם קבר אפן.

מיר היימישע אידן האבן מיט ערענסקייט ווי עס פאסט לכבוד הנפטר צוגעדעקט און געמאכט א געהעריגן צורת הקבר, און דערנאך געזאגט די תפלה ק-ל מלא רחמים מיטן געהעריגן נוסח, גייענדיג פון דארט האט מיר איינע פון די משתתפים געזאגט אז דער איד האט געהאט א גרויסע זכי' אז איר זענט דא געווען ביי זיין לוי', און אז נאר אידן האבן זיך מתעסק געווען מיט אים אינעם בית החיים.

זיין נאמען איז געווען **יששכר דוב בן אברהם נייפעלד** ע"ה תנצב"ה.

אזוי האט אויסגעזען א שטילע לוי' אין איינע פון די מלכות אדום מדינות.

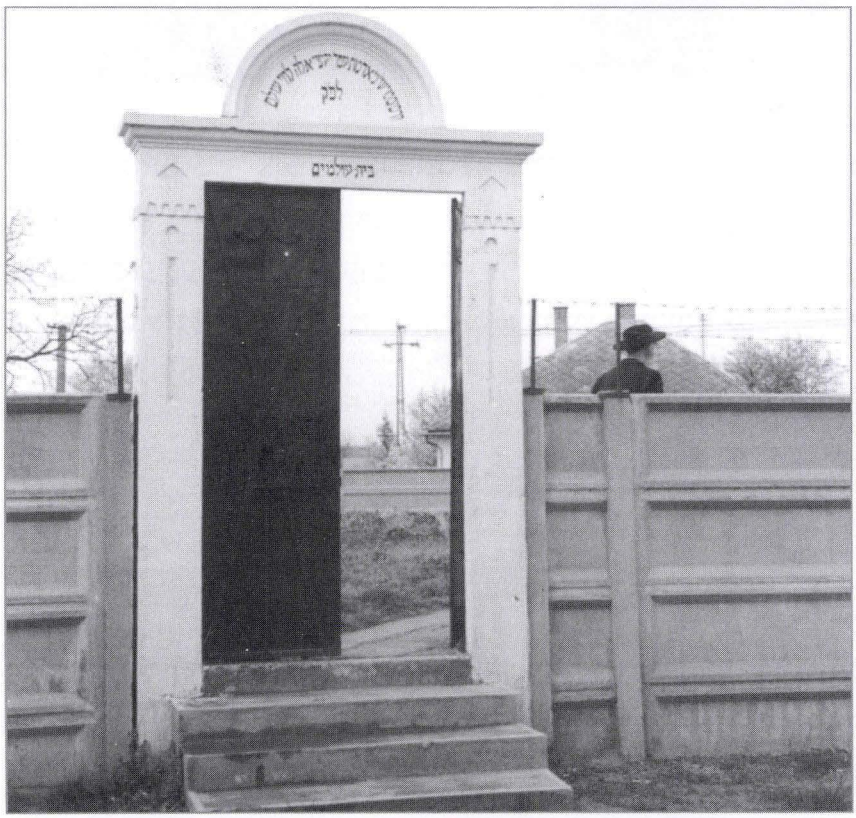
מדור יא

אין די שטאט פראג

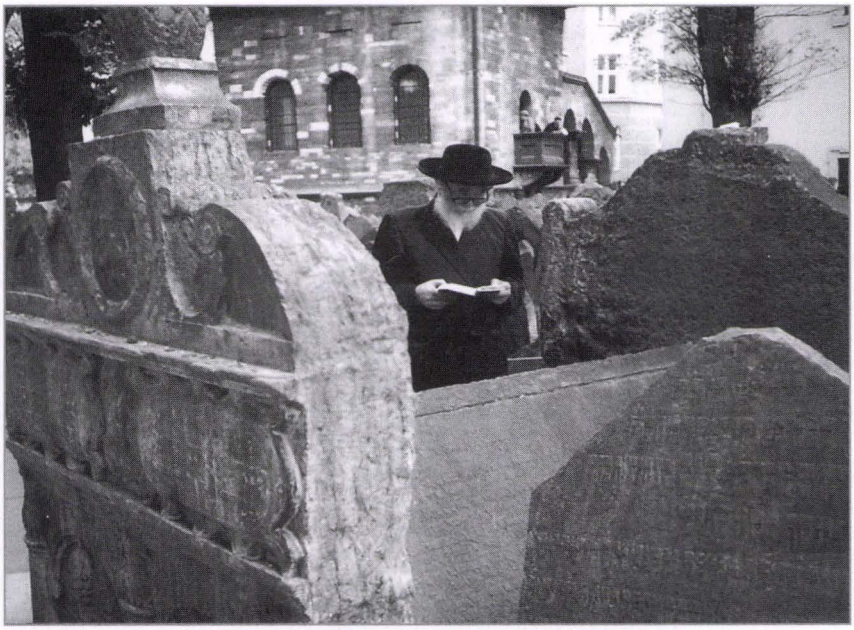
107'טער קאפיטל:

ל"ג בעומר אין פראג

אזוי ווי איך האב שוין געשריבן, פארן מיר (איך מיט מיין רעבעצין תליט"א) בס"ד כמעט יעדעס יאר (זייט שנת תשכ"ז לפ"ק) קיין קארלסבאד, און ווען מיר זענען דארט, פארן מיר פון קארלסבאד קיין פראג משתטח צו זיין אויפן ציון המצויינת פונעם הייליגן מהר"ל זצ"ל וואס געפינט זיך אינעם אמאליגן אידישן קווארטל נישט ווייט פונעם מהר"ל'ס שול.

דער טויער ביים אריינגאנג צום בית החיים אין די שטאט פראג

די מצבה אויפן ציון פון הגאון הק' דער מהר"ל

אויך גייען מיר צום 'נייעם-אלטן' בית החיים (ווייל עס איז דא אין פראג נאך א נייער בית החיים – ווי איך וועל שפעטער באשרייבן) להשתטח אויפן ציון המצויינת פונעם בעל נודע ביהודה זצ"ל און זיין זון רבי שמואל זצ"ל וואס ליגט אויך דארט, נאר אפגעריקט עטליכע קברים פון זיין טאטענס מקום מנוחה.

108'טער קאפיטל:

דער חילול בית החיים

וועז מיר זענען שנת תשכ"ח לפ"ק געווען דאס ערשטע מאל אין פראג אויפן נייעם-אלטן בית החיים האבן מיר נאך געטראפן דעם גאנצן גרויסן שטח פונעם בית החיים עומד על תילו, אבער וועז מיר זענען ווידער אהין געקומען מיט א יאר שפעטער האבן

מיר שוין באגעגנט נאר א צענטל פונעם געוועזנעם בית החיים, און אויפן איבעריגן חלק (אומגעפער ניינציג פראצענט פונעם בית החיים) האט א גרויסע טעליוויזיע געזעלשאפט אויפגעבויעט א גאר גרויסן בנין וואס דינט אויסצופירן זייערע געפאדערטע ארבעט צווקן.

דער אויפברויז ביי די שטאטישע איינוואוינער איז זייער גרויס, און לויט ווי מען האט מיר דערציילט, האט א גרויסער טייל פון די שטאטישע איינוואוינערס נישט געוואלט נוצן די טעלעוויזיע געזעלשאפט ווייל עס איז געבויעט אויף א אידישן בית החיים.

ויהי בשנה השלישית – אינעם דריטען יאר ווען מיר זענען דארט געווען האבן מיר געזען אז די מצבות וואס זענען געווען אויפן ציון פונעם נודע ביהודה מיט זיין זון רבי שמואל זצ"ל געפינען זיך נישט אויף זייער ארט העכער די קברים אזוי ווי מיר האבן עס געזען מיט א יאר צוריק, נאכן חוקר ודורש זיין, האט מען מיך בארואיגט אז די מצבות זענען גענומען געווארן מען זאל אויפרישן די פארב פון די אותיות אז עס זאל זיין ליינבאר, און דערנאך וועט מען זיי צוריק לייגן אויף זייער אלטן פלאץ.

ווען מיר זענען אהין אנגעקומען בשנה הרביעית, האבן מיר נאך אלץ נישט געטראפן די מצבות צוריק אויף די קברים, און איך האב מיך אינטערעסירט וואו און ווען מען קען אויפפאדערן אז די מצבות זאלן צוריק געלייגט ווערן, און מיר זענען באלד אהין צוגעפארן און זיך געטראפן מיטן אויפזעער, און נאך א קורצן שמועס האט ער אונז צוגעזאגט אז גאנץ קורצליך וועלן די מצבות צוריק געשטעלט ווערן אויף זייער ארט.

ובשנה החמישית ווען מיר זענען אהין געקומען האבן מיר טאקע געטראפן אז ביידע מצבות זענען דארט, נאר די מצבה פונעם נודע ביהודה איז צוריק געשטעלט געווארן אויף איר פלאץ,

און דערנעבן איז אויך די מצבה פונעם זון רבי שמואל, די מצבות פון אותו ואת בנו האבן זיי צוזאמען געלייגט איינס נעבן אנדערן, אבער למעשה דער זון רבי שמואל זצ"ל ליגט נישט דארט וואו די מצבה געפינט זיך היינט, נאר עטליכע קברים אפגערוקט פון דארט, און אויפן ריכטיגן קבר פון וואו מען האט מיט צוויי יאר צוריק אראפ געגומען די מצבה איז היינט נישטא קיין מצבה.

ובשנה השישית ביום ל"ג בעומר האבן מיר באלד נאך די באהאנדלונגען אין קארלסבאד געדינגען א טעקסי מיט וועלכן מיר האבן זיך ארויס געלאזט אויפן וועג קיין פראג.

אומגעפער צוויי שעה האט גענומען דער וועג, מיר זענען אויסגעשטיגן פונעם טעקסי און געוואלט גיין צום אריין גאנג אזוי ווי מיר זענען געוואוינט געווען אין די פריערדיגע יארן וועו מיר זענען אהער געקומען, אבער דאסמאל האבן מיר געזען אז עס זענען געמאכט געווארן גרויסע ענדערונגען, עס איז שוין נישט ווי אמאל אז מען איז אריין פונעם טויער און מען איז צוריק ארויס געקומען פון זעלבן טויער, יעצט גייט מען אריין פון אן עקסטערן טויער און ארויס גייט מען אויך פון א צווייטן עקסטערן טויער.

בקיצור הדבר, מיר האבן געזוכט און זיך דערוויסט אז א 50-60 מעטער (אומגעפער א בלאָק גרויס) פון דא איז דער אריינגאנג, און מיר האבן אהין צוגעשפאנט.

וועו מיר זענען שוין געשטאנען ביים נייעם אריינגאנג האבן מיר געזען ווי דער גאנצער שטח ארום און אן קיין גוזמא פול געווען מיט טויזענטער מענטשן, עס זענען דארט געווען טוריסטן פון די גאנצע וועלט, און זענען געשטאנען גרופען–וויז, וועו ביי יעדע גרופע איז דא אן אויפזעער וואס ערקלערט זיי די באדייטונג פון יעדע זאך און ענין.

די מצבה אויפן ציון פונעם בעל נודע ביהודה זי"ע

די אויפשריפט וואס מען האט געלייגט נעבן ציון פונעם בעל נודע ביהודה זי"ע

109'טער קאפיטל:

די מסיבת מצוה

שטייענדיג ביים אריינגאנג האב איך באמערקט א איד מיט א בארד און אנגעטאן מיט א היט און רעקל, האב איך אים געגעבן שלו' כנהוג און האט מיר משיב שלום געווען, איך האב אים געפרעגט פון וועלכע מדינה ער איז?, האט ער מיר געזאגט אז ער איז דער רב אין די שטאט פראג,

אזוי שמועסענדיג האט ער מיר געזאגט אז זיי רישן זיך צו מאכן היינט א חנוכת הבית פאר די פראכטפולע נייַ געבויעטע מקו' טהרה וואס איז נארוואס פארענדיגט געווארן, און איז שוין אין באנוץ.

בתוך הדברים האט ער מיך זייער געבעטן אז איך זאל בעשיינען זייער מסיבה של מצוה, וואו עס וועלן אנטייל נעמען די פני העיר און די חשוב'ע נדבנים וואס האבן בייגעשטייערט אויפצושטעלן די מקוה מהודרת בכמות ובאיכות, און פארשטייט זיך מיט גרויסע הידורים אין כשרות.

אויך וועט מען ביי דעם מעמד נשגב ארויף קלאפן מזוזות אויף די נייע טירן, און עס וועט זיין גאר א גרויסער כבוד פאר אלע משתתפים אויב איר מיט אייער הדרת פנים וועט בעשיינען און מיטהאלטן דעם היינטיגן טאג וואס איז ממש ווי א יום טוב ביי אונז.

כאטש דער געדינגענער טעקסי האט געריכטן גרויס געלט פאר יעדע שעה, און דערצו האבן מיר לויטן פלאן - וואס מיר

האבן געהאט פארגעברייט פון פאראויס - נאך געוואלט אנקומען צו עטליכע מקומות הקדושים.

אבער איינזעענדיג דעם נחיצות הענין, אז מען האט אזא אויסערארנדליכע געלעגנהייט צו געבן גרויס חיזוק פאר די אידן אין די פארשטופטע מדינות וואו דאס אידישקייט איז זייער שוואך און זיי מוטשענען זיך, און זיי הארעווען מיט אלע כוחות צו בענייען און אויפצובליען דאס אידישקייט.

אזא מסיבה קען מען נישט אפזאגן און מען מוז אנטייל נעמען, מיט גרויס פארגעניגן האט דער פראגער רב אנגענומען מיין הסכמה אז מיר וועלן בעז"ה אנטייל נעמען ביי די מסיבה של מצוה.

באלד ביים אריינגייען אינעם טויער האבן מיר דארט געטראפן פארזאמלט א גרויסער צבור פון אידן וועו פון איין זייט שטייען אנשים און די צווייטע זייט נשים, וואס זענען געקומען אנטייל נעמען אין די שמחה של מצוה.

אויך האבן מיר דארט באגעגענט צוויי אנשים חשובים וואס זענען ספעציעל געקומען צופארן פון לאנדאן הבירה, מיט צו האלטן די שמחה, איינער פון זיי איז געווען דער וואס האט אסאך שתדלנות אריין געלייגט און אויך געווען אן עושה ומעשה אז די מקו' טהרה זאל געבויעט ווערן בסייעתא דשמיא בתכלית הכשרות וההידור.

לויט ווי יודעי דבר האבן דארט געזאגט איז די מקו' ממש די כשר'סטע מקו' אין אייראפע, ווייל עס פארמאגט מי מעין און אויך מי גשמים להשקה איז דא דארט, און דער פראגער רב איז א יודע ספר און פירט די עניני הקהלה כדבעי.

110'טער קאפיטל:

דרשה פון פראגער רב און דער שתדלן פון לאנדאן

שטייענדיג ביים טויער אויפן וועג אריין צו גיין אין די מקו', האב איך געהערט ווי דער פראגער רב האט געהאלטן א דרשה אויף די טשעכישע שפראך וואס איך האב - נישט קענענדיג די טשעכישע שפראך - ממש נישט פארשטאנען קיין איין ווארט.

דערנאך האט אויפגעטרעטן אין די ענגלישע שפראך דער שתדלן פון לאנדאן א ליבאוויטשער חסיד מיט א חסידישן לבוש און מיט א גאנצע בארד מיטן נאמען ר' הערשל נ"י - און האט ערקלערט פאר די פארזאמלטע דעם באדייט פון א מקו'.

דערנאך האט ער זיך באדאנקט פאר אלע וואס האבן בייגעשטייערט און געטאן פעולות צו ערמעגליכן די אויפבוי פון די נייע מקו' טהרה.

(אגב האט מיר ר' הערשל דערציילט אז איינער פון די גרויסע ביישטייערס איז געווען אונזער אלעמען באקאנטער ראשון לכל דבר שבקדושה הרה"ח ר' בערל ווייס (נ"י) ע"ה פון לאס אנדזשעלעס).

דער שתדלן האט ארויס געברענגט ווי טרעפליך איז אז דער חנוכת הבית פאר די מקו' טהרה קומט פאר אינ'ם טאג ל"ג בעומר די יומא דהילולא קדישא פונעם תנא אלקי רבי שמעון בן יוחאי, וואס רבי שמעון האט דאך מטהר געווען ארץ ישראל, ווי מיר זינגען אינעם זמר ואמרתם, אז טהר את עיר טבריה עשה אותו נקיה, און די מקו' איז אויך מטהר בית ישראל, דערנאך האט

דער ראש הקהל אויפגעטרעטן מיט עטליכע ווערטער אויף די טשעכישע שפראך.

111'טער קאפיטל:

מצות קביעת מזוזה

דער צווייטער איד וואס איז מיט געקומען מיטן חשוב'ן שתדלן פון לאנדאן איז מכובד געווארן ארויף צוקלאפן די מזוזה ביים די פאדערשטע טיר (כאטש מען האט שוין די מקו' עטליכע מאל געגוצט, איז עס אבער היינט אפיציעל געעפנט געווארן).

בעפאר ער האט געמאכט די ברכה האט ער געזאגט עטליכע ווערטער, און דערנאך הויך געמאכט די ברכה לקבוע מזוזה, און ארויף געקלאפט די מזוזה.

דערנאך האט דער גאנצער עולם צו געשפאנט צו די צווייטע טיר, וואו מען האט אויך געדארפט קובע זיין א מזוזה.

צו מיין גרויס איבערראשונג האב איך געהערט ווי דער רב רופט אויס קערעסטירער רבי פון אמעריקע איז מכובד מיט קביעת המזוזה.

נאך מער איבעראשט בין איך געווען פונעם כיבוד, ווייל עס איז דאך גאר א זעלטענע מצוה, און נישט אסאך מאל קומט עס אונטער מקיים צו זיין.

גייענדיג צו די טיר מקיים זיין די מצוה, האט איך אריין געטראכט ווי אזוי דארף איך מיך יעצט נוהג זיין, דארף אין מאכן א ברכה לקבוע מזוזה אדער נישט, ווייל לכאורה האט מען דאך שוין געמאכט די ברכה ביים קובע זיין די מזוזה פון די ערשטע

טיר, און אלע אנווועזענדע האבן דאך עס געהערט.

איבער טראכטענדיג דעם ענין, האב איך באשלאסן יא צו מאכן די ברכה, ומילתא בטעמא איכא, ווייל אזוי ווי ביים הערן די ברכה ביי קביעת המזוזה פון די ערשטע טיר האב איך דאך נישט געטראכט אז מען וועט מיך מכבד זיין מיט קביעת המזוזה פון די צווייטע טיר, האב איך דאך נישט אינזינען געהאט יוצא צו זיין מיט די ברכה פונעם ערשטען, דארף איך דאך זיכער מאכן א ברכה.

אומר ועושה האב איך אנגעטאן דאס גארטל, און מיט התרגשות און בדחילו ורחימו געגומען די נייע מזוזה און זאגענדיג א לשם יחוד מיט ויהי נועם האב איך מיט כוונה רבה געמאכט הויך די ברכה על קביעת מזוזה און מיטן קלאפער געצייג ארויף געקלאפט די מזוזה על מקומה, און כנהוג זיך צו געבויגן און א קוש געגעבן די מזוזה, און ווי עס איז אין געווייסע ערטער איינגעפירט האבן די פארזאמלטע געקלאטשט מיט גרויס איבעראשונג.

דערנאך איז מען געגאנגען באטראכטן די מקו' צימערן וואס זענען אהער געשטעלט געווארן מיט די שענסטע הידורים, נייע וואנעס און שאורס, הערליכע בורות טבילה, ווי אויך אנדערע וויכטיגע צוגעהערן וואס פאדערט זיך אין א מקו' טהרה.

ר' הערשל פון לאנדאן האט מיך ארום געפירט און געוויזן דעם מעין וואו דאס וואסער קומט פון דארט דרך המשכה, דער בור הטבילה איז געבויעט בור על גבי בור, און דערנעבן איז דא אן עקסטערער בור פון מי גשמים פאר השקה.

לויט ווי ר' הערשל האט דערציילט איז די נייע מקו' געבויעט אויפן זעלבן פלאץ וואו די מקו' פון מהר"ל איז געווען בזמנו,

און ר' הערשל האט געבעטן אנטשולדיגונג און צו געגאנגען צו איינעם וואס האט זיך אויך באטייליגט אין די מסיבה של מצוה, און האט אים געבעטן אז ער זאל קומען דארט וואו מיר געפינען זיך.

ר' הערשל האט מיר פארגעשטעלט דעם פארשוין אלס א גרויסער בוי מייסטער וואס פארשטייט אין אלטע בנינים און שטודירט זיי, האט דער בוי מייסטער ערקלערט אז וועז ער האט אנגעהויבן אין יאר תשכ"ז צו גראבן די יסודות פאר די נייע מקו', האט ער געפונען אונטער די ערד גאנצע צימערן, און אויך די מקו' פונעם מהר"ל וואו דער בור הטבילה איז גאנץ נישט געשעדיגט און אויך זענען אין א גוטן צושטאנד די 5-6 טרעפ וואס פירן אריין אינעם בור הטבילה וואו עס איז נאך דא וואסער, נאר ווייל עס איז זייער פלאך און נידעריג, און עס איז נישט מעגליך זיך דארט צו טובל'ן.

וועז דער עולם האט זיך גענומען צוגיין, א טייל זענען געגאנגען אין די קאנצעלייי פון די קהלה וואו עס איז פארגעקומען א פארזאמלונג פון די צייטונג שרייבער וועלכע האבן געזוכט צו באשרייבן די געשעעניש, און ווידער אן אנדער טייל איז זיך געגאנגען אומקוקן דעם ארום.

צו גייענדיג צו די טיר האט מען מיך געבעטן אז איך זאל גיין צום אפיס אנטייל נעמען דארט, אבער איך האב זיי ערקלערט אז מיר זענען זייער באגרעניצט מיט די צייט, ווייל דער שאפער פון טעקסי דארף זיין אין זעקס א זייגער צוריק אין קארלסבאד.

וועז מיר האבן שוין געוואלט ארויס גיין צו די גאס האבן מיר דארט געטראפן עטליכע מענטשן, און איך האב צווישן זיי דערקענט דעם שומר פון די מקו', וואס האט זיך געפארעט

מיטן פארשליסן די מקו', האב איך אים געבעטן אז ער זאל מיר ערלויבן צו כאפן א טבילה, האט ער מיר גאזאגט אז די מקו' איז נאכנישט געהייצט און דאס וואסער איז געצליך קאלט, האב איך אים געזאגט עס איז נישט קיין פעלער, כדאי הוא מקו' אפילו עס איז קאלט, האט ער מיר באלד געברענגט א האנטוך און איך האב מיך געטובל'ט אין א כשר'ע מקו'.

אזוי ווי מיר האבן געהאט אין פלאן צו זיין ביים ציון פונעם מהר"ל זענען מיר גלייך צוגעגאנגען אהין, און געזאגט תהלים און געבעטן בקשות וואס מיר האפן אז מיר האבן ביי דעם מקום קדוש זיכער אויסגעפויעלט אלעס גוט.

דערנאך זענען מיר צוגעגאנגן צום ציון פונעם בעל נודע ביהודה וואו מיר האבן מתפלל געווען און געבעטן פאר זיך און פארן גאנצן כלל ישראל.

112'טער קאפיטל:

אינעם נייעם בית החיים פון פראג

פון דארט זענען מיר צו געפארן צום נייעם בית החיים אין פראג וואס איז אפן נאר ביז 4:30 נאכמיטאג, און דארט ליגן מיינע שוועסטער קינדער הרב ר' רפאל ז"ל וזוגתו הרבנית מלכה ריזל ע"ה דער זון און די שנור פון מיין פעטער הרהגה"צ רבי חיים שלמה הורוויץ זצ"ל אב"ד סטריזוב.

א שרעקליכע מעשה האט מיט זיי פאסירט, זיי זענען אין

יאר תש"ז ארויס געפארן מיט א פליגער (עראפלאן) פון ראמעניען קיין פראג, אונטערוועגנס האט דער פליגער געקראכט ל"ע און ביידע זענען שטארק פארוואונדעט געווארן און האבן ליידער נישט איבערגעלעבט די טראגעדיע, ביידע זענען נפטר געווארן אין פראג, ער איז נפטר געווארן ביום ט' כסלו און זי צוויי טאג שפעטער ביום י"א כסלו, בחייהם ובמותם לא נפרדו.

כאטש די התקשרות צו אונזער משפחה איז געשען הערשט נאך די צווייטע וועלט קריג, האט אבער הרבנית מלכה ריזל ע"ה געוואוינט ביי אונז א היבש ביסל צייט, נאכדעם וואס זי האט געפליכטעט פון סלאוואקיי קיין אונגארן אינעם יאר תש"ב, זייענדיג א כלה מיטן טרעסעווער רב'ס זון הי"ד.

אויך הרב ר' דוד טייטלבוים מיט זיין משפחה הי"ד האבן געפליכטעט פון די שטאט נייטרא אין סלאוואקיי קיין דעברעצין און די כלה האט ווייטער געוואוינט ביי אונז.

און שפעטער ווען עס האבן זיך אונטערגעריקט די שווערע צייטן, זענען מיר צוזאמען געפירט געווארן קיין אוישוויץ, האבן מיר געהאט א נאנטקייט מיט די גאנצע משפחת האראוויטץ.

איבערהויפט איז דער קשר נאנטער געווארן ווען נאך די מלחמה איז איר חתן הי"ד נישט צוריק געקומען, און זי האט חתונה געהאט אין די שטאט טעמעשוואר מיט מיין שוועסטער קינד הרב ר' רפאל דער זון פון מיין פעטער הרהגה"צ רבי חיים שלמה זצ"ל.

ווען דער אומגליק איז ליידער געשען האט דער פעטער דער טאטע און שווער פון די נפטרים דעמאלס מקדש געווען א שטיקל פלאץ אינעם נייעם בית החיים אין פראג, וואו א צעמענטענע

צוים נעמט ארום ביידע קברים.

אז מיר שרייבן פון געשעעניש, ווייל איך באטאנען אז ווען דער אומגליק האט פאסירט, האט מען אין אלע אייראפעאישע צייטונגען אין אפילו און נאך ווייטערערע לענדער געשריבן פון דעם ביטערן אומגליק, און אין א לענגערע באשרייבונג האבן זיי באשריבן די וואונדערליכע פאסירונג, אז פון אלע מיטרייזענדע וואס זענען געפלויגן מיט דעם פליגער האט מען געפינען בדרך נס איין איינציג לעבעדיג קליין איינגעוויקלט קינד (אזוי ווי עס איז געווען איינגעפירט אין אייראפע) וואס מען האט געטראפן וואו ער איז געבליבן הענגען מיט זיינע בגדים אויף א בוים, נישט ווייט פון וואו דער עראפלאן האט געקראכט.

דאס געפונענע קינד וואס איז מיט גרויסע ניסים געראטעוועט געווארן איז געווען דאס קינד פון מיינע שוועסטער קינדער ע"ה, און היינט צו טאג איז ער שוין ב"ה א זיידע, מיטן נאמען הרב ר' יעקב צבי הורוויץ נ"י וועלכער איז נאכן אומגליק פון זיינע עלטערן, אויפגעצויגן געווארן ביי זיין טאטענס עלטערן, און זוכה געווען אויפצושטעלן א הערליכע שטוב בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות.

אינטערעסאנט איז געווען ווען דער פעטער הרב חיים שלמה מיט זיין משפחה האבן זיך געריכט צו פארן קיין אמעריקא, האט ער געהאט וויזעס נאר פאר זיין משפחה, אבער פאר זיין אייניקל יעקב הערש'לע האט ער קיין וויזע נישט פארמאגט, און נאך פילע השתדלות האט דער אמעריקאנער קאנגרעס באשטעטיגט אז מען זאל געבן אן עקסטערע וויזע פארן אייניקל.

די מצבות פון די אומגעקומענע אינעם עראפלאן קראך - אינעם ביה"ח אין פראג

נאכן אויספאלגן די צואה און אריבער פירן די קברים מיט די מצבות צום הר המנוחות בעיה"ק ירושלים תובב"א.

מדור יב

ואהבתם את הגר

113'טער קאפיטל:

א גאר רירענדיגע חתונה פון א גר צדק אין ארץ ישראל

געשריבן דורך א משפחה מיטגליד פון קערעסטירער-בערבעשטער רבי שליט"א וואס האט בעגלייט דעם רבי'ן שליט"א די גאנצע צייט, און אויך מיט געהאלטן די שמחה של מצוה

געווען באשריבן אין 'דער איד' פרשת נצו"י תשס"ב לפ"ק

אין די לעצטע וואך איז כ"ק אדמו"ר מקערעסטירער-בערבעשט הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א צוריק אהיים געקומען פון א לענגערע רייזע וואו דער רבי האט זיך משתטח געווען אויף פילע מקומות קדושים אשר מנוחת כבודם און עטליכע מדינות באייראפע, און דערנאך אריבער געפארן קיין ארץ ישראל.

דער רבי שליט"א האט כמדי שנה בשנה אויפגעטאן פארשידענע פעולות לטובת חיזוק היהדות ודת משה וישראל, וואס זענען שטארק באגריסט געווארן דורך רבנן ותלמידיהון און אלע חובבי התורה ועוסקיה, און די גאר טרעפליכע רייד דברים היוצאים מן הלב מיט די פעולות דערצו, האבן געהאט דעם ריכטיגן איינדרוק אויף די יהדות החרדית וואס וואוינען דארט, אדער באזוכן אין די דארטיגע מקומות.

אין די יעצטיגע נסיעה קיין ארץ ישראל איז געווען דער הויכפונקט וואס דער רבי שליט"א האט געהאט די זכיה אונטער צופירן און זיין דער מסדר קידושין פון א גאר חשוב'ן חתן, א גר צדק, וואס האט בשעה טובה ומוצלחת ולמזל טוב חתונה געהאט

און אויף געשטעלט א אידישע שטוב א בית נאמן בישראל אין ארץ ישראל.

דער גר צדק האט זיך דורך צוקוקן און בייוואוינען די פילע פעולות נשגבות פונעם קערעסטיר-בערבעשטער רבי'ן שליט"א מגייר געווען כדת וכהלכה אין ארץ ישראל, און יעצט איז ער געגאגנען אונטער די חופה בשטומ"צ מיט בת זוגו החשובה הכלה הצנועה תחי'.

לאמיר אבער נישט כאפן, פארוואס זאל מען אנהייבן ביים סוף, לאמיר דערציילן די איינצעלהייטן מתחילתו לסופו, ווי אזוי עס האט זיך אויסגעפארעמט דער גאנצער ענין.

אין די זומער חדשים פארט דער רבי שליט"א געווענליך אויף עטליכע וואכן צו די בעדער אין מדינת אונגארן - טשעכיי, און בימי שהותו במקום ההוא פארט ער זיך משתטח צו זיין ביומא דהילולא אויף קברי אבותיו הקדושים זי"ע און אנדערע צדיקים וקדושים אשר בארץ המה, און בעת ההוא איז דער רבי מפקח על הבתי חיים און על קבריהם של שוכני עפר, און במקום הצריך תיקון, זאגט דער רבי אז עס זאל פארראכטן ווערן ווי עס פאסט פאר מקומות קדושים .

און יעצט קומען מיר אן צום הויך פונקט פון אונזער ארטיקל, מיט זיבן אדער אכט יאר צוריק ווען דער רבי איז כמנהגו ארום געפארן מפקח צו זיין על קברי הצדיקים, איז דער רבי אנגעקומען קיין טשעכיי, דארט האט זיך דער רבי באקענט מיט א יונגען גוי וואס האט אויסגעזען צו זיין אן אנשטענדיגער און זייער

ארענטליך פערזאן.

עס איז זייער אינטערעסאנט, אבער מעשה שהי' כך הי' דער יונגער טשעכישער גוי איז געווארן זייער איבער געגעבן פארן רבי'ן, און האט שטארק ארויף געקוקט און זיך באצויגן צום רבי'ן מיט גרויס דרך ארץ, עד כדי כך אז ער האט זיך געבעטן אז מען זאל אים רופן סיי ווען מען דארף, ווייל ער וויל זייער באדינען דעם רבי'ן.

אין א טאג ווען מען האט דעם יונגן גוי אריבער גערופן, האט דער קערעסטירער רבי שליט"א מיט איבעראשונג געהערט ווי דער גוי וואס באדינט אים ארענטליך, האט גאר א דרינגענדע בקשה צו אים.

און די בקשה זיינע איז געווען, נישט מער און נישט וויניגער, ווי ער בעט זיך **אז ער וויל זיך מגייר זיין, און וויל ווערן א איד וואס וועט פירן א בעשיידן לעבן אזוי ווי דער רבי און אנדערע ערליכע אידן.**

אזוי ווי דער רבי האט געהערט זיין ביטע, האט דער רבי אזוי ווי די הלכה איז, אים מדחה געווען, און אפגערעדט פון טאן אזא שריט, אבער דער גוי האלט זיך ביי זיינס.

אויך אינעם אנדערן יאר ווען דער רבי האט געוויילט אין אונגארן, האט זיך די געשיכטע איבער גע'חזר'ט, דער גוי לאזט נישט אפ, ער האלט זיך פעסט ביי זיינס, ער האט גאר א טענה פארוואס מ'איז אים מדחה, ער מיינט עס זייער ערנסט, ער וויל זייער פירן א אידיש בעשיידן לעבן, און בעט זיך אז ער וויל זיך מגייר זיין, און דער רבי איז אים מדחה, אזוי איז די געשעעניש

אנגעגאנגען עטליכע יאר נאכאנאנד.

איינמאל ווען דער רבי איז ווי יעדעס יאר אנגעקומען אין זיין אכסניא אין אייראפע, האט דער יונגער גוי זיך אנגעטשעפעט און נישט אפ געלאזט, ער האט מיט טרערן זיך געבעטן אז ער וויל זייער ווערן א איד, און ער האט ערקלערט פארן רבי'ן אז ער טראגט זיך ארום מיט די מחשבות שוין עטליכע יאר, ווייל ער האט יארן נאכגעקוקט און ביי געווואוינט די איידעלע אויפפירונג פון די אידן, און עס ציט אים זייער זיך אנצוקלעבן אין דעם אידישן פאלק.

מיט די אלע ערקלערונגען, האט אים דער רבי פרובירט ווידער מדחה צו זיין, אבער דאס מאל האט ער זיך נישט געלאזט, ער האט אויף טריט און שריט געמוטשעט דעם רבי'ן אז ער זאל אים העלפן אויספירן זיין געוואלדיגן רצון, ווייל ער שפירט אז ער קען מער נישט ווייטער אזוי עקזעסטירן.

ווען דער רבי האט געזען אז ער איז זייער דערביי, און מיינט עס טאקע מיט די גאנצע ערנסקייט, איז ער געפארן קיין ארץ ישראל, וואו א חשוב'ער פראמינענטער בית דין האט זיך אפגעגעבן מיט דעם יונג, און צום סוף האבן זיי אים מגייר געווען כהלכה, און ער האט אויף זיך מקבל געווען צו גיין בדרך התורה.

יגעת ומצאת תאמין, זיין התמדת התורה האט אים ערווארבן צו זיין פון די מצויינים אין די ישיבה, און דאס לערנען בכל חום לבבו, האט עושה פירות געווען, ויצץ ציץ ויגמול שקדים, די שקידת התורה האט אים דערהויבן מיום ליום ומחודש לחודש, ביז ער איז געווארן א ריכטיגער יודע ספר.

עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה

די ערווארטענע גליקליכע מינוט איז אנגעקומען, און דער חשוב'ער בחור דעם קערעסטירער רבי'נס זון איז בשעה טובה ומוצלחת ולמזל טוב א חתן געווארן מיט א גערעטענע אידישע טאכטער וואס האט געזוכט און געלכצעט צו האבן א מאן א תלמיד חכם און ירא שמים.

און אזוי ווי מה' יצא הדבר, זעט אויס אז דאס איז געווען דער ריכטיגער זיווג וואס מען האט מכריז געווען ארבעים יום קודם יצירת הולד, איז די זאך געגאנגען בכי טוב, און דער שידוך איז געווארן אין א מזל'דיגע שעה.

כנהוג האט מען באלד נאך די שמחת אירוסין אנגעהויבן איינצורישן אלע געברויכן פארן פאר פאלק, און דערונטער די צרכי החתונה, און בעת ההכנות האט מען אומגעדולדיג געווארט זיך מיט צופרייען בשמחה ובששון געזונטערהייט, אין די געהויבענע מאמענטן, וועו דער חתן מיט די כלה וועלן גיין בשטומ"צ אונטער די חופה.

טאקע שווער ערווארטעט, אבער ענדליך איז דער פרייליכער טאג ג' תמוז תשס"ב לפ"ק אויף וועו עס איז באשטימט געווארן דער יום הנישואין, איז אנגעקומען, און ווי ערווארטעט זענען די הויפט מחותנים געווען די ערציער-עלטערן דער קערעסטירער רבי שליט"א מיט זיין חשוב'ע רעבעצין תחי', וואס זענען געפארן פערזענליך זיך בעטיליגן אין די שמחה.

א נאכט פאר די חתונה איז דער חתן געזעסן א היבשע צייט במחיצת אביו דער קערעסטירער רבי שליט"א פון וועמען ער

האט מקבל געווען פארשידענע ענינים הנהגות והדרכות ווי אזוי אויפצובויען א בית נאמן בישראל, בדרך אבותינו ורבותינו הקדושים זי"ע.

ויהי ממחרת, ביום החתונה האבן צו די בעשטימטע צייט ערשיינט די הויפט מחותנים אין די חתונה זאל נעבן די שטאט בני ברק, וואו די גרויס-ארטיגע שמחת הנישואין איז געפראווועט געווארן מיט גרויס שמחה, ווען די הויפט מחותנים דער רבי מיט די רעבעצין שעפן פולע הויפן נחת מפרי עמלם.

די אונטער פירער פון חתן וכלה זענען געווען מצד החתן דער קערעסטירער רבי שליט"א מיט די רעבעצין תחי', און מצד הכלה אירע חשוב'ע עלטערן שליט"א, און ביי די חופה איז דער מחותן מצד החתן דער קערעסטירער רבי שליט"א מכובד געווארן מיט סידור קידושין.

לאו בכל יומא מתרחשא, נישט יעדן טאג קומט אזוינס פאר, און דאס גרויסע התרגשות האט זיך גוט דערקענט אויפן רבי'ן ביים מסדר קידושין זיין, ווי אויך במשך די גאנצע פרייליכע נאכט איז אלעס געפראווועט געווארן מיט התרגשות דשמחה גילה רנה דיצה וחדוה.

ביי די סעודת מצוה איז געווען א שיינער צבור, און ביי עטליכע שולחנות זענען געווען תלמידי חכמים מסובין בהן, און דערנאך האט מען משמח געווען דעם חתן מיט די כלה, און ביים בענטשן זענען מכובד געווארן מיט די שבע ברכות עטליכע געסט בני תורה און בני המשפחה.

באלד דערנאך האט מען מיט גרויס התרוממות געפראווועט די ריקודין של מצוה ביז צו די פארטאג שעה'ן, ווען אין די שמחה

נעמען א טייל אנשים חשובים מסלתה ומשמנה פון יהדות החרדית בארעא דישראל.

אין די ימי המשתה והשמחה האט זיך דער קערעסטירער רבי אויפגעהאלטן בעיה"ק ירושלים תובב"א, וואו ער האט אפגעשטאט באזוכן ביי חכמי ירושלים די גדולי הרבנים והאדמורי"ם שליט"א וואס האבן אים אויפגענומען מיט גרויס כבוד, איבערהויפט האט דער רבי געהאט גרויס קירוב ביי כ"ק מרן גאב"ד ירושלים עיה"ק שליט"א, און ביי הגאון הגדול שר התורה רבי מאיר בראנדסדארפער (שליט"א) זצ"ל חבר הבי"ד"ץ ואב"ד קהל תולדות אברהם יצחק.

די תפלות של שבת קודש האט דער רבי געדאוונט אינעם סאטמארער בית המדרש אויף רחוב יואל, און האט זיך בעטייליגט ביים טיש פון כ"ק אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א.

נאך די ימי המשתה והשמחה איז דער רבי מיט די רעבעצין צוריק געפארן לביתם נאוה, און געהאלטן א נאנטן קשר מיט זייערע קינדער אין ארץ ישראל.

דער פרישער יונגערמאן איז א צייט געזעסן באהלה של תורה, און ווען זיין שטוב איז געווארן א געבענטשטע שטוב מיט קינדערלעך, האט ער באשלאסן זיך לערנען מלאכת השחיטה,

חפץ ה' בידו הצליח, נאכן אדורך לערנען די פארצווייגטע הלכות שחיטה על בוריו מיט איר פראקטיק, האט ער ערהאלטן די קבלה פון עטליכע חשוב'ע רבנים, וואס האבן אים געשטעלט לכור המבחן און זענען נתפעל געווארן פון זיין ידיעה בכל המקצועות בכלל און במקצוע השחיטה בפרט.

פעולות ישעי' אין אמעריקא

הסכמות וקבלות פון עטליכע רבנים לפי קבלתם

בי"ח ער"ח תשס"ט, מבשרת ציון

לכל מאן דבעי

אתכבד בואת לחודיע לכל מי שמעוניין בכך, שחנני מכיר חיטב את
הרב [redacted] נ"י, כמעט מאז עליתו ארצה מציכיח.
במשך שנים רבות הוא למד בארץ בישיבות שונות ועלח בסולם חתורח
וחמצוח אשר מוצב ארצח וראשו מגיע השמימח.
בשנים האחרונות הוא עסק בענייני אישור וחיתר וכן חתמחח בחשגחח
על כל גוונית ונשלח גם לחוץ לארץ על ידי גופים שונים חמופקדים על כך
בזמן האחרון הקדיש זמן רב ללימוד בענייני מקואות והראח ידיעח רבח
בחלכותיח וכן בחבנית חנושאים חקשורים לכך.
חנני מברך אותו שבע"ח בכל אשר יעשח יצליח וחנני סמוך ובטוח שכל
מי אשר יעזר בכוחותיו חמיוחדים ובידע רב אשר צבר ירווח ממנו רוב
ענג ונחת.

החותם לכבוד התורה ולומדיה
חרב שניי אלר
לשעבר רב העיר אשדוד

RABBI Z. N. GOLDBERG
Abbad Bies Horaa'h "Hayashar Vehatov"
Member Of Supreme Rabbinical Court

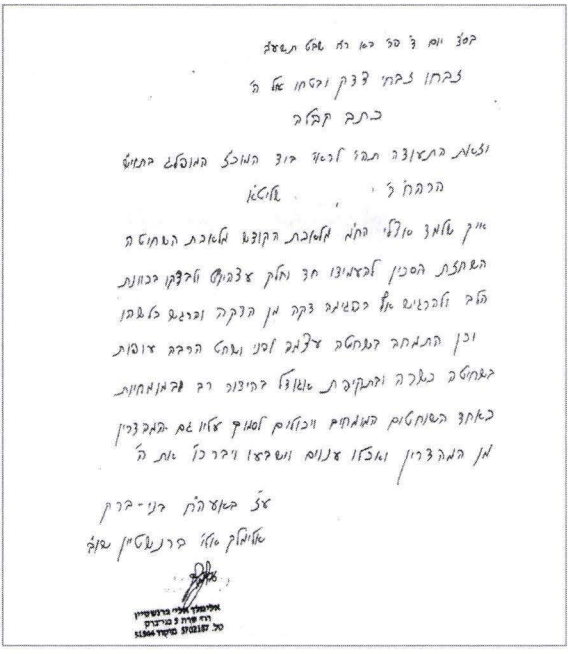
הרב זלמן נחמיה גולדברג
אבי"ד במת הוראה לתיקי ממונות "חישר והטוב"
חבר בית הדין הרבני העליון

בי"ח, יום [illegible] תשס"ט

[illegible]

[illegible]

[illegible]

הרב משה אהרן ברנשטיין
רחוב רבי יוסי 10, בני-ברק,51404
טלפון – 03-6188148
נייד- 054-8455666

בס"ד, ד' ניסן תשע"ב,

לכל מאן דבעי

הנני להעיד בזה, להגיד לאדם יושרו, על ואי גברא רבא יקירא הרה"ח , ! שליט"א , שבחוגינו בהלכות שחיטה מכתבי "שמלה חדשה", ומצאתיו בקי בהם, ורגיל על לשוננו כל הלכות שחיטה, ודעות הפוסקים. בדקתי את סכיני השחיטה (חלפים) שלו, ושמעמדם וד' וחלק וגם מרגיש בפגימה דקה מן הדקה.

הראוי לי שיש בידו קבלה לשחיטה עופות, מאחר הרב אלימלך אלימדו ברנשטיין שליט"א, לאחר שלמד אצלו, יודע להעמיד את הסכינים (חלפים) חד וחלק ומרגיש בפגימה דקה מן הדקה, שחט לפניי הרבה עופות בשחיטה כשרה, בקיאות אגודל, בהידור רב ובמהירות, כאחד משוחטים המומחים .

הנני מכירו כבר כמה שנים, עבד אצלנו כהשגחת כשרות ובסדרות רבה, וירא אלקים קדמת לחכמתו, שזה עיקר בעבודת הקודש, כמבואר בפוסקים "שהשוי"ב צריך להיות ירא שמים מרבים". לומד שיעורים כסדרם, הוגה בתורה חדיר, ומתנהג כחסידות.

ראוי הוא לעלות במעלות המזבח ולהתקבל כשוחט וברוך עופות בעדת ירא'ם ושלמים, ורבים יהנו מזבחו, ואוכלו ענים ושבעו.

הפץ ד' בידו יצליח.

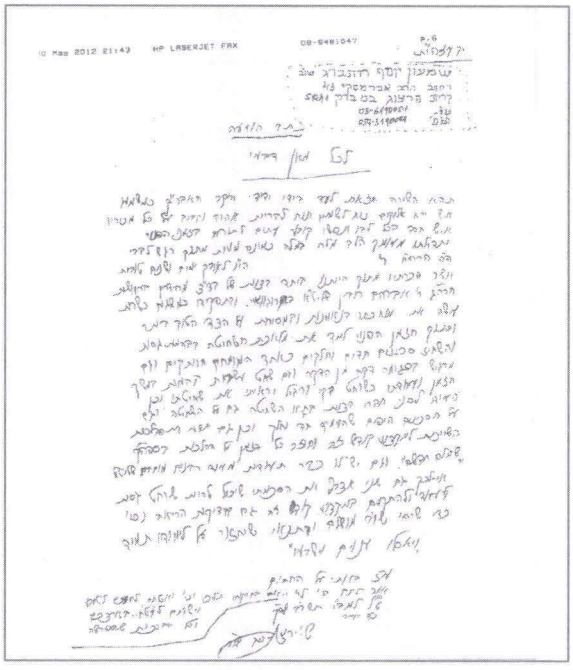
שלא תצא תקלה מתחת ידו.

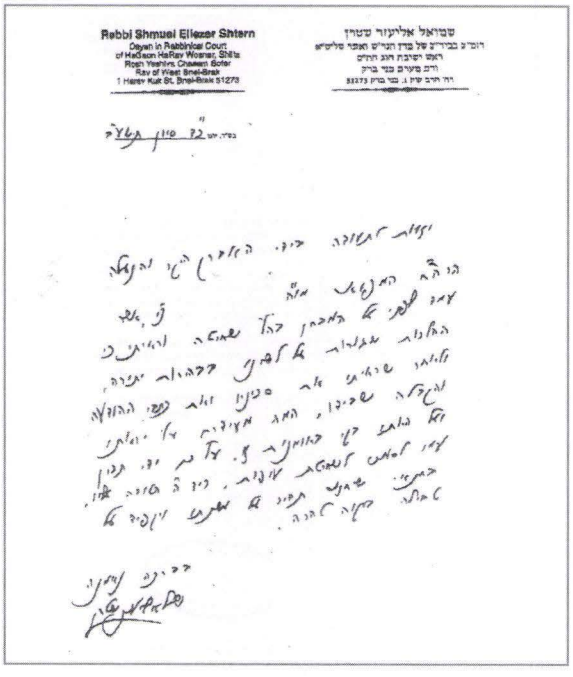
רמ"י יוסי 10
ב.ב - ב ר ק
ת.ד. מרכזית רמה 62

רצ"ב באשה"ח יום וג"ל

הרב משה אהרן ברנשטיין
לשעבר רב בית-המטבחיים מרמת-גן
רב מנהל מחלקת הכשרות ברמת-גן

פעולות ישעי' אין אמעריקא

מדור יג

כולל שומרי החומות

114'טער קאפיטל:

דער אונגארישער כולל

'כולל שומרי החומות' וואס כשמו כן הוא, א פעסט געבויעטע מויער וואס די גדולי ישראל האבן אויפגעשטעלט אין די הייליגע שטאט ירושלים תובב"א און מצודתו פרוסה אויף גאנץ ארץ ישראל, איז באקאנט מיט זייער געוואלדיגע פעולות אויפצוהאלטן די פילע לומדי התורה וואס תורתם אומנתם און זענען מקיים דעם אדם כי ימות שממיתים עצמן באהלה של תורה לערנענדיג אין די פילע כוללים, און מיט די שטענדיגע שטיצע פאר אלמנות און יתומים און אנדערע עלענדע נצרכים.

די טעטיגקייטן פון 'כולל שומרי החומות' גייען שוין אן אומגעפער מער ווי צוויי הונדערט יאר, פון וועו עס איז געגרינדעט געווארן דורך די גדולי ישראל פון יענער צייט, וועלכע האבן איינגעזען די וויכטיגקייט פון דעם 'מפעל' וואס זאל זיין א ליכט טורעם פאר די ערליכע אידן אין ארץ ישראל בכלל און אין ירושלים בפרט.

איבעראל אין דער אלטער היים, אין יעדע שטאט אדער שטעטל זענען אויפן רוף פון די רבנים געטיילט געווארן 'קופות צדקה' אין וואס אונזערע באבעס און מאמעס האבן ביי יעדע געלעגנהייט זיך אויסגעגאסן זייערע בקשות צום הייליגן באשעפער און אריין געלייגט דערין געלט זאגענדיג 'אלקא דרבי מאיר עננו, און ווי באקאנט איז איבעראל אן אויסנאם אין יעדע אידישע שטוב געווען א רבי מאיר בעל הנס פושקע.

115'טער קאפיטל:

רבי מאיר בעל הנס פושקע

די 'רבי מאיר בעל הנס פושקעס' האבן אריין געברענגט גרויסע סומעס מיט געלט, אידישע קינדער האבן געוואלט האבן א חלק אין לימוד התורה אין ארץ ישראל.

ווי באקאנט האבן אלע יארן גאר געהויבענע און חשוב'ע אידן זיך אונטער געגומען צו זיין 'גבאי צדקה' אינזינען צו האבן די פושקעס, אין האבן מיט גרויס געטרייקייט יעדע שטיק צייט צוזאמען געגומען דאס אנגעזאמלטע געלט.

לויט די אנווייזונגען פון גדולי ישראל האבן די צדקה גבאים אפגעשיקט דאס געלט קיין ארץ ישראל צו די געטרייע 'ממונים' וואס האבן עס אנשטענדיג פארטיילט לויט די פארשריפטן פון די גדולי ישראל, אלעס מיט יושר און ארענטליך.

מיט דער צייט איז דער מפעל 'כולל שומרי החומות' זיך צוואקסן, און ס'איז געווארן א מעכטיגער ארויס העלף ארגאניזאציע, א דאנק וואס די גרעסטע צדיקים פון די פריערדיגע דורות זצ"ל און יבדלח"ט די צדיקי דורינו שליט"א זענען געווען די גבאי און נשיאי קודש וואס האבן אנגעוואנדן אלע מעגליכקייטן אז דער 'כולל שומרי החומות' זאל קענען עקזעסטירן און אנגיין מיט זיינע טעטיגקייטן פאר די הונדערטער לומדי התורה וואס זיצן און לערנען אין די כוללים, און פאר די נצרכים וואס זענען געצווינגען צו נעמען הילף.

דער קערעסטירער רבי שליט"א וואס האט אלע יארן תמידין

כסדרן מיטגעהאלטן פון דער נאנט פארשידענע ענינים וואס ווערן אויפגעטאן דורך כולל שומרי החומות, האט באשלאסן צו האבן נאך א חלק אין די שיינע פארצווייגטע הייליגע ארבעט פון דעם געוואלדיגן מפעל אדיר ונשגב לטובת אחינו בני ישראל בארצינו הקדושה.

רצון יראיו יעשה, ביז א קורצע צייט האט זיך געמאכט די ריכטיגע געלעגנהייט, און אזוי ווי דער רבי האט זיך דערוואוסט אז הנהלת כולל שומרי החומות זוכט א נדבן פאר א בית המדרש האט ער זיך אנגעטראגן צו זיין דער זוכה במצוה מיטן מנדב זיין דאס בית מקדש מעט.

116'טער קאפיטל:

בית ישעי' קערעסטיר

נאכן ערהאלטן די פונקטליכע פרטים וועגן בויען דעם 'שטיבל' אינעם ביהמ"ד הגדול "נחלת עזריא' יודא" שע"י כולל שומרי החומות אין די געגענט פון 'רמות', האט דער קערעסטירער רבי שליט"א מיט די רעבעצין תליט"א באלד צוגעטרעטן לתכלית הענין, און עס איז געשריבן געווארן א קאנטראקט, וואו מען האט אריין געשריבן די פארשידענע פרטים, און אז דאס ניי געבויעטע שטיבל וועט גערופן ווערן לויטן פארלאנג פונעם חשוב'ן נדבן "בית ישעי' קערעסטיר" לשמו ולזכרו פון הרה"ק רבי ישעי' מקערעסטיר זי"ע דער זיידע פון יבלח"ט דער קערעסטירער רבי שליט"א.

בשעת מען האט געמאכט דעם קאנטראקט האט זיך דער קערעסטירער רבי שליט"א אויסגענומען מיט די חברי הנהלת

שומרי החומות, אז אויב וועט ענג ווערן דאס 'קערעסטירער שטיבל' און מען וועט עס וועלן פארגרעסערן, בעט ער מען זאל אים מודיע זיין, ווייל ער האט דעם זכות פון דעם דינא דבר מיצרא, און ער וויל קענען האבן א חלק אין די פארברייטערונג.

דער קערעסטירער רבי שליט"א ניבא וידע מה ניבא, ביז עטליכע יאר איז טאקע ענג געווארן דאס שטיבל, און עס האט זיך געפאדערט עס צו פארברייטערן, אז די פילע מתפללים און לומדים זאלן זיך קענען פלאצירן דערין.

מיט א צייט שפעטער ווען עס האט אויסגעפעלט נאך א מקום תפלה ולימוד התורה, האט דער קערעסטירער רבי שליט"א מנדב געווען נאך א שטיבל נעבן דעם קערעסטירער שטיבל און באלד האבן זיך דערין קובע מקום געווען במשך דעם טאג פילע לומדי התורה, און ביידע שטיבלער זענען פארנומען ב"ה כמעט דעם גאנצן מעת לעת, מיט תפלה און לימוד התורה.

א חלק פון די בתי אונגארן שע"י כולל שומרי החומות

צדקת רבי מאיר בעל הנס

כולל שומרי החומות

Rabbi Meir Baal Haness Charities

Kolel Shomre Hachomoth of Jerusalem

Founded by the Talmidim of "Chasam Sofer" זיע"א

בס"ד, ירושלים ת"ו, ט"ו סיון תשס"א

שטר הסכם

אנו החתומים מטה, חברי הנהלת כולל שומרי החומות לצדקת רבי מאיר בעל הנס זיע"א בירושלים עיה"ק ת"ו, מאשרים בזה שהרבני החסיד המרומם המפורסם בשמו הטוב הנודע בשערים לשם ותפארת ולתהילה, פאר מקרושים:

הגאון הצדיק כ"ק האדמו"ר מקערסטיער - בערבעשט
רבי ישעי' גרוס שליט"א
יחד עם נוות ביתו הרבנית הצדקנית מרת צלאווא דבורה תליט"א

נדבה לבם הטוב להרים תרומה בסך בעבור השטיבל שע"י ביה"כ הגדול בשכונתינו "דעת סופר" בשכונת רמות יקרא ע"ש הצדיק ר' ישעי'לע מקרעסטיער זיע"א.

האדמו"ר מקערסטיער שליט"א מתחייב לשלם את הסך והנהלת כושה"ח מתחייבת בעז"ה לקבוע שלט לפי הנוסח הכתוב בסוף מכתבינו.

בכוונת גבאי ביהכ"נ ותושבי השכונה להרחיב מקום בביהכ"נ לעוד כמה שטיבלך בעת הבניה , הכולל ירחיב את השטיבל שלו בעוד כשליש וע"ז מתחייב האדמו"ר מקרעסטיער שליט"א לתת עוד מלבד הסכום של הנ"ל, יתן הכולל ולא יותר, במידה ויהי' צורך בזה, כמו"כ יגסה הכולל אם הדבר יתאפשר מבחינה טכנית לפתוח פתח נפרד לשטיבל הנ"ל מבחוץ.

זכות גדולה זכה מעלת כ"ת יחד עם הרבנית תליט"א שזכות התפילות שמתפללים והלימוד שלומדים בביה"כ ע"ש **הצדיק רבי ישעי'לע מקרעסטיער זצוק"ל**, תהא נחשב לזכותם לדורי דורות ובזכות זאת, השי"ת יתן להם אורך ימים ושנות חיים טובים ונעימים ויאריך ימים על ממלכתו בהרחבה וכבוד עם כל מילי דמיטב, וכן לאחר אריכות ימים ושנים יהא הלימוד והתפילות מביה"כ זה לזכותם ולעי"נ בג"ע.

הנהלת הכולל תקבע למזכרת נצח טבלת שיש עם שמותם לפי הנוסח כדלהלן:

ביהכ"נ ע"ש הצדיק ר' ישעי'לע מקרעסטיער זיע"א
נדבת הרב הצדיק רבי ישעי' גרוס שליט"א
האדמו"ר מקרעסטיער - בערבעשט
וזוג' הרבנית מרת צלאווא דבורה תליט"א

בעלי קרן גמ"ח "הרב ישעי' והרבנית מרת צלאווא דבורה"
ברוקלין נ.י.

לאות אמת וצדק חתמנו שמנו ביום הנ"ל

הנהלת כולל שומרי החומות — האדמו"ר מקערסטיער שליט"א

דער קאנטראקט צווישן הנהלת כולל שומה"ח און אדמו"ר מקערסטיר שליט"א
והרבנית תליט"א איבער דעם שטיבל ע"ש רבינו ישעי' מקערסטיר זי"ע

צדקת רבי מאיר בעל הנס

כולל שומרי החומות

Rabbi Meir Baal Haness Charities

Kolel Shomre Hachomoth of Jerusalem

Founded by the Talmidim of "Chasam Sofer" זיע"א

בס"ד, כ"ח אלול תשס"ב

בברכה כוח"ט והערכה ושפע הוקרה מראש מקדם עיר מלוכה
נשגר בידידות וכבוד
למכובדנו המפואר וחדגול, עמוד הצדקות ופאר החסדים
אוצר התורה היראה והחסד שלשלת היוחסין

הגה"צ כש"ת רבי ישעי' גרויס שליט"א

האדמו"ר מקריעסטיר בערבעשט

רב ואב"ד ביהמ"ד בני נפתלי ישעי'

וזוג' הרבנית הצדקנית מרת צלאווה דבורה תליט"א

ברוקלין

אחדשה"ט בכל הכבוד הראוי,

ברוב תודה, ברכה והערכה ובתשואות חן וגיל הננו מתכבדים לאשר בזה למעכ"ת ידיד כוללנו הנעלה רם המעלה קבלת חסד-$60,000. שהתקבל ע"י משרדנו בניו יורק עבור הקמת ביהמ"ד **"בית ישעי' קרעסטיר ש ע"י ביה"כ "נחלת עזריאל יהודה" ברמות**

זכיתם וב"ה בית מקדש מעט מפואר זה המהווה פנינת חן ועטרת תפארת לשכונה החשובה, שוקק חיים וקול התורה והתפילה נשמע הימנו ברמה בכל שעות היום והלילה, ובפרט כעת בימי הרחמים והסליחות, ויה"ר כי יעלו ויבואו כל התפילות הרינות והבקשות לפני שוכן שחקים ברחמים וברצון.

אשריכם ואשרי חלקכם שיד וחלק לכם בכל המפעל הגדול והקדוש הזה, ויה"ר כי כל המלאכים הטובים הנבראים מקול התפילות ימליצו תמיד טוב בעדיכם בזה ובבא.

כה יתן וכה יוסיף לכם השי"ת שנים טובות וברוכות בהם תוסיפו לעשות חיל, להאדיר מפעלות התורה והחסד להפיץ מעיינותיו הטהורים חוצה כשאיפת לבכם הטהור.

בשלהי שנה, ועם פרוס השנה החדשה הבעל"ט, הננו בזה לאחל למעכת"ר ולכל ב"ב שיחי' מעומק הלב ברכת כתיבה וחתימה טובה, יתן השי"ת ותתחדש עליכם ועלינו ועל כל בית ישראל השנה הזאת לטובה ולברכה, ולאלתר תכתבו ותחתמו לחיים טובים בספרן של צדיקים.

יתן השי"ת ותהא זו השנה הבעל"ט שנת הרמת קרן התורה והחסד, בבריאות טובה ומתמדת, הצלחה וסיעתא דשמיא להרבות גבולי הקדושה ולהרים קרן כוללנו הק' והצדקה הק' דרמבעה"ג, שנה בה ימלאו כל משאלות לבנו לטובה ולברכה לחן ולחסד בהרחבה והרווחה, שנה בה נזכה לשפע טוב ממרומים ברוח גשם, שנה בה נראה ישועות ונחמות, שתהא זו השנה שנת גאולה וישועה לכלל ולפרט, יפרוס השי"ת עלינו ועל כל עמו בית ישראל סוכת חיים ורחמים ושלום.

תחל שנה וברכותיה ונזכה לראות בהרמת קרן התורה ובישועתן של ישראל, בבוא גואל צדק לציון ברינה בב"א.

החותמים בברכת כתיבה וחתימה טובה

הנהלת כולל שומרי החומות
פעה"ק ירושלים תובב"א

כתובת: רח' מאה שערים 75 ירושלים ת.ד. 5061, 91050 טל': 5322993 פקס: 5322847
Address is Jerusalem: 75 Meah Shearim St. Jerusalem POB 5061, Israel Tel: 02-5322993 Fax: 02-5322847

א תלמיד פון ת"ת שע"י כולל שומרי החומות וואס האט געהאט א גרויסן נס ביים בויען דאס ביהמ"ד בית ישעי' קערעסטיר, און איז ב"ה ארויס געזונטערהייט האט באקומען א מתנה פון קערעסטירער רבי שליט"א - זיין ספר זכרון ישעי'

דער תלמיד וואס האט געבעטן אז דער קערעסטירער רבי שליט"א זאל אים אריין שרייבן אין ספר, און לייענט וואס דער רבי האט אים אריין געשריבן

דער טאוועל אין ביהמ"ד בית ישעי' קערעסטיר
נדבת קערעסטירער רבי שליט"א והרבנית תליט"א

א באגריסונג טאוול לכבודו פון קערעסטירער רב'ן שליט"א
אין די געגנט בראכפעלד וואס איז אין שטאט מודיעין
דערנעבן שטייט מו"ה ר' ראובן גראס נ"י

117'טער קאפיטל:

ויט ידו שנית

עטליכע יאר שפעטער האט דער קערעסטירער רבי מיט די רעבעצין אפגעשמועסט אז אזוי ווי די קערעסטירער שטיבלעך וואס זיי האבן מנדב געווען מיט עטליכע יאר צוריק, ווירבלען מיט מתפללים און לומדי התורה, וואלט נישט מער ווי רעכט געווען אז מען זאל מאכן אויך לשמו ולזכרו פון די רעבעצן'ס טאטע כ"ק הגה"צ דער ש. אודווארי רב זצללה"ה, איבערהויפט אז די הלכה איז אז חייב אדם בכבוד חמיו (דעם קערעסטירער רבינס בית המדרש 'בני נפתלי ישעי' דקערעסטיר' אין וויליאמסבורג, איז לשמו ולזכרו פון זיין טאטן כ"ק הגה"צ רבי נפתלי זצללה"ה).

נאכן איבער שמועסן דעם ענין מיט הנהלת שומרי החומות, האבן זיי אנגעטראגן אז דער רבי מיט די רעבעצן זאלן מנדב זיין דאס נייע בית המדרש וואס מען רישט זיך צו בויען אויפן צווייטן שטאק העכער די עקזעסטירענע שטיבלעך, ווייל עס זענען בליעה"ר נתרבה געווארן די מתפללים און די לומדים פונם ביהמ"ד, און עס איז זייער וויכטיג צו בויען א נייעם שטאק פאר א בית המדרש.

כמעשיהם בראשונה ביי די קערעסטירער שטיבלעך, כן מעשיהם בשניה, דער קערעסטירער רבי שליט"א מיט די רעבעצין תליט"א האבן ווידער געשריבן א קאנטראקט און זוכה געווען אינעם מקח טוב אויפצושטעלן א בית מקדש מעט וואס טראגן דעם נאמען פון הגה"צ רבי שמואל דוד זצללה"ה אב"ד ש. אודווארי.

בחסדי השי"ת האט מען באלד געטראפן די ריכטיגע בוי מייסטערס, וועלכע האבן געארבעט מיט הארץ, און די ארבעט איז פאראויס געגאנגען מיט צופרידענהייט.

ווי עס פארשטייט זיך, אז אזוי ווי ביי יעדן דבר טוב און ערנסטע אונטערנעמונג, איז אויך ביי דעם בית המדרש'ס בוי ארבעט אונטערגעקומען אומפאראויס געזעענע שטערונגען, אבער מיט השי"ת'ס הילף האט מען זיך שנעל אן עצה געגעבן און מען איז ווייטער אנגעגאנגען מיט הרחבת גבולות הקדושה.

118'טער קאפיטל:

ותכל כל עבודת המשכן

ווען עס איז אנגעקומען די גליקליכע צייט פון גמר הקמת הבית מקדש מעט, האט די הנהלת הכולל איינגעלאדענט די נדבנים זאלן בטוב לבם מיט זייער אנווועזנהייט באשיינען די חנוכת הבית מדרש החדש "**היכל שמואל דוד אודווארי**".

נאכן באשטימען דעם טאג ווען די חנוכת הבית ווערט פארקומען, זענען די חשוב'ע נדבנים דער קערעסטירער רבי שליט"א מיט זיין רעבעצין תליט"א אריבער געפארן לעיר הקודש ירושלים תובב"א מיט צו האלטן מיט די מתפללים ולומדים די גרויסע שמחה פון חנוכת בית המדרש החדש וואס זיי האבן מנדב געווען, און למעשה איז עס דאך געווען זייער פערזענליך אייגענע שמחה של מצוה.

גלייך פונעם פלוג-האפן נאכדעם וואס די חשוב'ע משלחת פון חברי הכולל אין ארץ ישראל וועלכע האבן אפגעווארט דעם

גרויסן גאסט האבן מיט פרייד ענטפאנגען און שלום געגומען ביים קערעסטירער רבי'ן שליט"א, זענען אלע גלייך צוגעפארן צום ניי-געבויעטן בית המדרש.

119'טער קאפיטל:

עומדות היו רגלינו בשעריך "היכל שמואל דוד"

מיט גאר שטארקע ארציגע הרגשים איז דער קערעסטירער רבי שליט"א אריין אינעם נייעם מקום קדוש, היכל שמואל דוד, און מיט איבעראשונג באטראכט דעם נאוואס פארענדיגטן הערליכן בנין המפואר בית מקדש מעט, צוגערישט מיט די אלע שיינע אייניריכטונגן דערין.

און נישט קענענדיג זיך צוריק האלטן האבן די גליקליכע פרייד טרערן, זיך צוגאסן און באנעצט דאס ליכטיג שטראלענדיגן פנים פון קערעסטירער רבי'ן שליט"א.

אויך אין די אויגן פון די חברי המשלחת פונם כולל, וועלכע זענען מיט געווען מיטן קערעסטירער רבי'ן שליט"א האט זיך באוויזן א נעצקייט, זיי האבן מיט אן ערנסטקייט געקוקט ווי דער רבי שטייט פניו למזרח, און שפתותיו ממללן, זיינע ליפן שאקלען זיך, און וועו עס האבן זיך ארויסגעריסן פון רבי'נס מויל די ארציגע ווערטער פון ק-לי אתה ואודך אלקי ארוממך, האבן זיי פארשטאנען אז דער רבי שליט"א דאנקט דעם הייליגן באשעפער פאר די גרויסע זכי' וואס עס איז נפל לחלקו בנעימים.

120'טער קאפיטל:

אכסניא של תורה בעיר הקודש

די אכסניא של תורה וואו דער רבי שליט"א איז איינגעשטאנען, האט באלד ביי זיין אנקומען געווירבלט מיט חובבי ולומדי תורה, וואס זענען געקומען מקבל פנים זיין דעם גרויסן גאסט, די לומדי הכולל זענען געקומען שלום נעמען ביים פטרון הבית המדרש וואו זיי זיצן א גאנצן טאג און עוסק בתורת ה' תמימה משיבת נפש, איבערהויפט נאכן דאוונען אין בית המדרש האט זיך אויסגעשורה'ט א לאנגע רייע פון די מתפללים וועלכע האבן זיך צוגעקוקט צו די ליכטיגע צורה און מיט גרויס כבוד באגריסט און שלום גענומען פון דעם געערטן גאסט דער קערעסטירער רבי שליט"א.

אין די צייט וואס דער רבי שליט"א איז געווען אין בית המדרש, האבן זיך די נשים צדקניות צוזאמען געזומען אין די אכסניא מקיים צו זיין דעם נשים מברכות לעצמן, און מיט גרויס עהרע און שמחה האבן זיי באגריסט די חשוב'ע רעבעצין תליט"א.

אינעם געהויבן טאג ווען די שמחת חנוכת הבית מדרש איז פארגעקומען, זענען צו די באשטימטע צייט אנווועזענט געווען די געלאדענטע גדולי ישראל, רבנים, לומדי הכולל, און די פרישע מתפללים אינעם נייעם הערליכן בית המדרש.

לכבוד די שמחה האבן ערשיינט צום חנוכת הבית אויך די חברי הבית דין צדק פון די עדה החרדית ובראשם דער ירושלימ'ער רב כ"ק מרן רבי יצחק טובי' ווייס שליט"א גאב"ד העדה החרדית.

121'טער קאפיטל:

ובכן צדיקים יראו וישמחו

די באגעגעניש צווישן די צדיקים איז געווען גאר דערהויבן, צו ערשט האט מען זיך מיט גרויס פרייד באגריסט מיטן גרויסן גאסט, דער קערעסטירער רבי שליט"א.

איבערהויפט איז דאס קענטיג געווען ווען דער ירושלימ'ער רב שליט"א האט זיך געטראפן מיטן קערעסטירער רבי'ן שליט"א, און זיצענדיג בראש השלחן איינער נעבן אנדערן האט זיך אויסגעפארעמט אן ערנסטער געשפרעך איבער פארשידענע ענינים.

מיט ערנסקייט איז דער גאנצער פארזאמעלטער צבור וואס איז געזעסן ביי די שיינע געגרייטע טישן לסעודה של מצוה, זיך צוגעהערט צו די דברים היוצאים מן הלב פון די גדולי ישראל וואס יעדער לויט זיין שטייגער האט מיט פאסיגע ווערטער צו ערשט באגריסט דעם גרויסן גאסט דער קערעסטירער רבי שליט"א, און דערנאך ארויס געהויבן דעם געוואלדיגן ענין און די גרויסע זכותים פון אויפשטעלן דעם בית מקדש מעט, וואו א גרויסע צבור אידן זענען דארט עוסק טאג און נאכט בלימוד התורה ובתפלה.

א שטילקייט האט געהערשט באלד נאכדעם וואס דער פארזיצער האט אויפגערופן דעם קערעסטירער רבין שליט"א מהנה זיין דעם עולם בדברי תורה, און דער רבי האט כדרכו בקודש מיט טרעפליכע ווערטער באצויבערט די צוהערער.

122'טער קאפיטל:

השמיעיני את קולך כי קולך ערב

די גרויסע איבעראשונג פון אזא מסיבה של מצוה וואס גדולי דורינו שליט"א מסובין בה, האט זיך דערקענט אין קערעסטירער רבי'נס שטימע, אבער די טרעפליכע און צוגעפאסטע רייד האבן שטארק עושה רושם געווען אויף אלע באטייליגטע, וועלכע האבן מיט גרויס דרך ארץ זיך צוגעהערט צו די דברים היוצאים מן הלב און זענען זיכער געווען נכנסים ללב.

הערשט ווען דער קערעסטירער רבי שליט"א האט גענדיגט זיין געלונגענע דרשה, האט זיך איבערצייגט די צופרידענקייט פונעם צבור הנאספים, ווען פון אלע זייטן האט מען געהערט אויסרופן "יישר כוחכם" און די גדולי ישראל וועלכע האבן באשיינט דעם אויבן אן האבן יעדער עקסטערע באדאנקט דעם רבי'ן פאר זיינע הארציגע ווערטער.

מיט ברכת המזון איז מכובד געווארן דער בעל שמחה דער קערעסטירער רבי שליט"א, און נאכן טיילן שיריים פון כוס של ברכה זענען אלע ארויס אין א פרייליכן טאנץ, להודות להלל, לשבח ולפאר לה' אלקינו נותן התורה.

דאס בית המדרש **"היכל שמואל דוד ש' אודווארי"** וואס דער קערעסטירער רבי שליט"א מיט די רעבעצין תליט"א האבן מנדב געווען לזכר נשמת זיין גרויסן שווער – טאטע און למעלה בקודש די הייליגע זיידעס ז"ע, איז היינט צו טאג א טעגליכער מקום תפלה פאר הונדערטער מתפללים, און אן ארט פאר

צענדליגער טעגליכע לומדי תורה.

אין דעם בית המדרש האט הגה"צ רבי שלום זצ"ל אודווארי רב - דער שוואגער פון קערעסטירער רבי'ן שליט"א - מנדב געווען דעם הערליכן ארון הקודש מיטן פרוכת, לשמו ולזכרו פון זיין טאטן כ"ק הגה"צ רבי שמואל דוד זצללה"ה אב"ד ש. אודווארי.

ארון הקודש און פרוכת אין 'היכל שמואל דוד ש. אודווארי'

מעמד קביעת המזוזה

ופתיחת בית המדרש ש. אודוואַרי

בשמחה רבה הננו מזמינים לעיבור הקדוש והחשוב,
באי בית מדרשנו
כי אי"ה ביום רביעי י"ב מנחם אב
בשעה 1:00 בצהרים
יתקיים מעמד קביעת המזוזה
ופתיחת בית המדרש המפואר
היכל שמואל דוד ש. אודוואַרי

נדבת ידידינו עוז
הרה"ג"צ רבי ישעיה גרוזים שליט"א
ארמו"ר מקעלעסטיר – בערבעשט,
וזוגתו הרבנית הצדקנית
מרת צלאווה רבודה תליט"א,
מברוקלין נוא יורק יצ"ו

המעמד יתקיים בנוכחות כ"ק האדמו"ר שליט"א
ובהשתתפות רבנים חשובים וגבאי וממוני
רכולל שומרי החומות לצדקת רבי מאיר בעל הנס
לאחר מק החקים מעדת מצוה לכבד המאדוק החשוב
בבית המדרש אחוואַרי מאת לו עיר ואם הארץ
כל הציבור החשוב מתבקש לקחת חבל וחלק במעמד
נשגב זה, להגדיל תורה ולהאדירה, בהוב מאר וחדר. עוד הפעם

איינלאדענונג פון הנהלת כולל שומרי החומות צו קביעת המזוזות
אינעם בית המדרש היכל שמואל דוד ש' אודוואַרי,

דער טאוועל העכער דעם פתח בית המדרש החדש

הנהלה איז מקבל פנים דעם קערעסטירער רבי שליט"א

לומדי ומתפללי בית המדרש נעמען שלום
פון קערעסטירער רבין שליט"א

קרערעסטירער רבי שליט"א ביים קובע זיין א מזוזה
בפתח בית המדרש החדש "היכל שמואל דוד"

דער טאוועל וואס הנהלת כולל שומרי החומות
האט געשטעלט אינעם נייעם בית המדרש

כ"ק גאב"ד עיה"ק ירושלים שליט"א נאכן זיך באגריסן מיטן קערעסטירער רב'ן שליט"א
ביים אנקומען צום חנוכת בית המדרש החדש "היכל שמואל דוד"

כ"ק ירושלים'ער רב שליט"א
וואונשט לחיים פארן קערעסטירער רב'ן שליט"א

קערעסטירער רבי שליט"א איז מכבד כ"ק גאב"ד דהעדה החרדית צו זאגן
דברי ברכה לכבוד שמחת חנוכת בית המדרש החדש "היכל שמואל דוד

קערעסטירער רבי שליט"א ביים דאוונען אינעם
בית המדרש החדש "היכל שמואל דוד"

אין א ריקוד ביים חנוכת הבית
פון ר. צו ל. הרב מענדל פוקס אב"ד רמות, כ"ק הגאב"ד ירושלים, כ"ק קערעסטירער רבי,
הרה"ג ר' יוסף ליבערמאן ר"י כולל שומרי החומות

קערעסטירער רבי שליט"א און באגלייטונג פון הרה"ח ר' ראובן גראס נ"י,
הרב מנחם מענדל פוקס שליט"א און הרה"ח יחזקאל לעפקאוויטש נ"י

פרייטאג, ס' עקב, ב"א מנ"א התשס"ח — דער איד — 4/3 — DER YID — Friday, August 22, '08

נייעס און באריכטן פון ארץ ישראל

פראכטפולער מעמד "קביעת מזוזה" פון נייעם "אודוואָרי ביהמ"ד" אין קרית שומרי החומות ירושלים

נדבת לבו ב"ק אדמו"ר מקאראָלעטש־בערבעשט שליט"א וזו' הרבנית תליט"א לזכות נשמות הורי', ב"ק הגה"צ נאב"ד אודוואָרי זצ"ל וזו' הרבנית ע"ה זיי"ד – מעמד אַפּגאָראָבטן בהשתתפות גדולי הרבנים שליט"א ובראשם כ"ק מרן נאב"ד ירושלים שליט"א – נעהויבענער גאַסט קאָראָלעטשער בערבעשטער רבי שליט"א אויפגענומען מיט כבוד והערצה

ירושלים. – אַ גאָר פּראַכטפולער אָן אימפּאָזאַנטער מעמד קביעת מזוזה איז געפּראָוועט געוואָרן פּאַראַגאַנגענעם מיטוואָך ר"ח מנחם אב, נעקסטע געוואָרן וועט מען האָבן בעזהש"ת קובע געווען די מזוזות אין גלייכצייטיג באַנייט דעם נייעם ביהמ"ד "היכלי שמואל דוד" דש. אודוואָרי" אינעם גינאַנטשן בנין "נחלת עזריאל יהודא" אין קרית שומרי החומות אין די רמות נעגנט אין ירושלים עיה"ק, וועלכע איז בשמוש"צ באַציט געוואָרן מיט דער פערזענלייכער השתתפות פונעם גרויסן פּטרון הביהמ"ד כ"ק אדמו"ר מקאָראָלעטשער־בערבעשט רבי יעקב' נראש שליט"א ווונגתו הרבנית הצדיקה תליט"א, קשמחת לב' תושבי השכונה ומתפללי ולומדי ביהמ"ד.

דער נייער אודוואָרער ביהמ"ד איז אויפגעשטעלט געוואָרן אינעם באַריממטן בנין "ביהמ"ד נחלת עזריאל יהודא" וועלכע איז נתחנך געוואָרן מיט אריבער 25 יאָר צוריק אין די הערליכע קרי' שומרי החומות אין די רמות נעגנט, נעבויט דורך כ"ק הגאון הצדיק המפורסם רבי עזריאל יהודא לעבאוויטש זצ"ל נאב"ד קהל עדת יראים וויען בעל עזר מיהודא, נשיא כולל שומרי החומות, וועלכער האָט כל ימיו מרבה געווען בפעולות כבדים פאר די היילינע צדקת רבי מאיר בעל הנס ובכל עת מצוא האָט ער מלהיב געווען לבבות ישראל צו פארבריייטערן די שכיעצ פאר די היילינע צדקה. ליידער האָט דער ווייניגער רב זצ"ל נישט זוכה געווען איבערצולאָזן נאָך זיך קיין זש"ק, און כדי מנציח זכרו צו זיין, האָט דער רב זצ"ל מיט זו' הרבנית הצדיקת ע"ה צוזאַמען מיט בני קהלתו, חברי קהל עדת יראים וויען, געמאַכט אויף זיך אריפצושטעלן דעם בית גדול, דער בנין בנין המדרש אין קרית שומרי החומות אין די רמות נעגנט, וועלכע איז נקראת אויף שמו פונעם רב זצ"ל בשם "נחלת עזריאל יהודא".

תל תלפיות שהכל פונים אלי'

זינט דער בנין איז געפּפנט געוואָרן מיט אַ האלב יובל יאָר צוריק, איז דער ביהמ"ד אַ תל תלפיות פאר הונדערטער אירן, איז דער צענטראַלסטער ביהמ"ד אין די גאַנצע רמות פוילן נעגנט. דער ביהמ"ד וועט טעגליך באַנוצט ווערן פון הונדערטער און הונדערטער אידן פון אומעטום, סיי תושבי השכונה, און סיי אידן פון וויייטערע מקומות אין ירושלים עיה"ק, וועלכע האָבן זיך קובע מקום געווען לתורה ולתפלה אין דעם ביהמ"ד, וויסענדיג ווי שטאַרק באַקוועם און צוגענגליך דער ביהמ"ד איז צו קומען לערנען דארט מיט רואיגקייט און מנוחת הנפש. צו יעדע צייט איז אַ תענוג רוחני אַריינצוקומען אין דעם ביהמ"ד. וועלכע כוכבו אויס ווי א מעיין קיבוץ גליות, זענענדיג ווי אונטער איין דאַך זינגען פאראייניגט אידן פון אַלע שיבטן און קריזן, חסידים, ליטאים, ספרדים, אשכנזים און נאך, וועלכע נעפינען זיך העבטס באַקוועם אין דעם ביהמ"ד. אויסער די רעגולעמעסיגע מניני חפלה אויף נוסח אשכנז, אין עקסטער צוגעשטעלט מנינים אויף נוסח ספרד, וואו פילע אידן דאוונען טעגליך די תפלות מיט גרויס וואַרימקייט.

זכתה הביהמ"ד אַז ער וועט נעפירט אונטער די פּערזענליכע הדרכה פון דעם גרויסן מרא דאתרא, הגאון המפורסם, נודע בשערים ושמעו הולך בכל המרינות רבי מנחם מענדל פוקס שליט"א פון די נרעסטע מורה צדק ביים ביה"ד עדה החרדית, איירדע פון הגאון הגדול רבי יוסף ליבערמאַן שליט"א ראש ישיבות כולל שומרי החומות, בעל שו"ת משנת יוסף, וועלכער איז גלייך ביים התייסדות הביהמ"ד אויפגענומען געוואָרן אלס רב אבד"ק, און מיט זיינע נעבענשטע כשרונות האָט דער רב שליט"א זוכה געווען מרומם צו זיין דעם קרן הביהמ"ד והקהלה, ווערענדיג וועלט־באַריממט אלס איינס פון די שענסטע בתי מדרשים אין ירושלים עיה"ק. דער רב שליט"א לערנט פאר אין דעם ביהמ"ד טעגליכע שיעור בנפ"ת ובהלכה, ביי וועלכע עס באַטייליגן זיך טעגליך הונדערטער אירן פון אַלע שיכטן און קריזן, ומזמן לזמן טרעט דער רב שליט"א אויף מיט זיינע וואונדערבארע־באַרימטע דרשות, וואָס טרעפּט מסילות בלבבות בני ישראל וועלכע זיצן לאַנגע זמנים ווי צוגענאַגעלט צו די ערטער, נישט קענענדיג זיך אפריסן פון הערן די טיירע דיבורים. בכלל איז דער רב שליט"א שטאַרק איבערגענגען יערן פון די בני הקהלה באַזונערע, און איז שטאַרק געשעצט אין באַליבטן ביי די פילע חושבי הקרי' והשכונה און ביי די הונדערטער מתפללי ולומדי ביהמ"ד שוצלייך.

אַזוי ווייבלעך דאָס ביהמ"ד מיט לעבן מיט אירע רוחניות'דיגע פעולות. דער צענטראַלער ביהמ"ד, ווי אויך די זייטיגע בתי מדרשים וואָס געפינען זיך אין דעם בנין, זענען רוב שעות פונעם טאָג איבערגעפלט מיט פילצאליגע לומדים מפלגים, וועלכע נוצן אויס דעם טאָג אויף עוסק צו זיין בתורה בהתמדה רבה, ווען דער ריזיגער אוצר הספרים מיט וואָס דער ביהמ"ד איז אויסגעשטאט, פארגרינגערט זיי נאָך שטאַרק צו קענען לערנען אין דעם ביהמ"ד בשלוה ומנוחה הנפש. די שיעורים בחברותא איז אויסער די פילע שיעורי תורה וואָס ווערט טעגליך פארגעלערנט אין דעם ביהמ"ד, און דער קול התורה פון די היכלי התורה איז כסדר בוקע שחקים. אין צוזאַב נעפּנט זיך אין דעם ביהמ"ד די הערליכע "מקוה" וועלכע שטייט טעגליך צום באַנוץ פון די טויזנטער איינוואוינער אין די רמות פוילן נעגנט.

דאָס קערעסטירער ביהמ"ד

זייענדיג אַזאַ פארצווייגענער ביהמ"ד, האָט כ"ק אדמו"ר מקערעסטירער בערבעשט שליט"א צוזאַמען מיט זו' הרבנית הצדיקה תליט"א שוין מיט פילע יאָרן צוריק זיך מחנדב געווען אפצוקויפן דעם זכות פון אַ ביהמ"ד אין דעם בנין, וועלכע ווערט נעווען מיט נאָמען "בית ישעי' ואָס קערעסטירער ביהמ"ד", אויפן נאָמען פון זיין גרויסן יידיע הגה"ק רבי ישעי'לע קערעסטירער זצ"ל. צוגלייך ווי דער גאַנצער בנין, אין דער קערעסטירער ביהמ"ד אַ ווייבלעכנדער מקום מיט רענעלמעסיגע מניינים שחרית מנחה מעריב, סיי אינמיטן די וואָך און סיי אום שבתות ויומים טובים, וואָס איז אויסער די

איינע פון די פילע צייטונג באשרייבונגען וועגן קביעת מזוזה אינעם בית המדרש "היכל שמואל דוד ש' אודוואָרי"

מדור י"ג - כולל שומרי החומות

כסדר'דיגע שיעורים ברבים ובחברותא וואס ווערט געלערנט אין דעם ביהמ"ד.

דער קערעסטירער-בארבעשטער רבי שליט"א איז אלע יארן באקאנט אלס עושה חסד בגופו ומאודו, מיט בריוו'יע פעולות לטובת הכלל והפרט, וכדרך בית אבותיו הק' איז ער שטארק אינטרעסירט פאר די הייליגע צדקה כולל שומרי החומות זייענדיג בפופל א שותף אין די אומצאליגע פעולות פון דעם הייליגן כולל.

להרחיב גבולי הקדושה

דער גרויסער ביהמ"ד איז שוין לאנג אויסגעלאפן פון אין ענגריך, אבן אין די לעצטע יארן ווערט אריינגעלייגט דורך הנהלת כולל שומרי החומות אוך דורך די נעטערייע גבאים פונעם ביהמ"ד איבערמידליכע כוחות, פריש צו רענאווירן דאס ביהמ"ד, אוך אינצושטעלן די פילע נויטיג'קייטן אינוויכטונגען וואס פעלט זיך אויס פאר די הונדערטער לומדים ומתפללים. די ארבעט ווערט דורכגעפירט דורך רעם, ערערשיגשר עסקן הרה"ח ר' צבי עקיבא בריישטיין שליט"א בבאי פונעם ביהמ"ד, וועלכער איז עומד על המשמר כרוב אוינט ואמיץ כח, אן אלעס זאל אהערגעשטעלט וועדן על צד היותר טוב.

מיט בערך צוויי יאר צוריק האט מען אנגעהויבן מיט די רענאוואציע אדבעט, אוך סך איז שוין אינוועסטירט געווארן שוועדע הונדערטער טויזענטער דאלארן, איבערצופירן דאס ביהמ"ד אוך די מקוה, וועלכע האט אריינגעבראכענע אן פרישער נייסט אינעם ביהמ"ד, אוך עס האט דערביי פיל פארשטארקערט דעם קול תורה ותפלה. אינעם ביהמ"ד וועלכע איז נשמע למרחוק. די רענאוואציע אריבער נייט אין אן ענדע די מיטהילף פון די כני הקהלה, תלמידים ומערי'צים פונעם וויינער רב זצ"ל, ובפרט ה'רבני גרויסן נדבן הירזע הרבני הגביר רבי אברהם פנחס בערקאוויטש הי"ו אב"י בארא פארק מולמידי הגאמן פונעם נשיא הכולל דער ווינער רבי זצ"ל, וועלכע האבן בעליעטסטע דעם חלק הארי פון די הויכע קאסטן אין וואס די רענאוואציע האט אריי'נגעזוגן, אוך בקרוב ועט אי"ה פארקומען דער גרויסאר'טיגער חנוכת הבית.

דאס אדוואר' ביהמ"ד

אוהב מצוות לא ישבע מצוות. דער קערעסטיר בערבערשטער רבי שליט"א צוזאמען מיט די חשוב'ע ברי'צין תלמי"א וועלכע זענען שוין באקאנט פונדערנאכט מיט דעם קול תורה ותפלה מיט וואס ווייטער ערשטער ביהמ"ד "קערעסטירער ביהמ"ד" הילכט כסדר, האבן משתוקק געווען אפצוקומען נאך אזא זכות, חבלים נפלה להם בנעימים אין זיי אונטערגעקומען דער פריישער זכות, אפצוקומן דעם קול תורה ועם נייעם פראכטפולער ביהמ"ד וואס איז אצינד נעבויט נעווארן אין דעם ביהמ"ד. דער קערעסטיר-בערבעשטער רבי שליט"א האט אפגעשטעלט דעם מעמר, אוך האט גלייך מכבד נעווען ב"ק גאב"ד ירושלים פארן שליט"א צו זאגן דברי ברכה. דער ירושלימ'ער רב שליט"א האט אויפגעטרעפן מיט וואר'מע ווערטער, אוך האט דערביי נעגעבן ברכת ציון וירושלים פארן נעווי'בענעם בעל שמחה דער קערעסטירער רבי שליט"א ונוי"ב הרבנית תליט"א, אן זיי זאלן זוכה זיין צו הבלחה ובריות גופא והנהרא מעליא מיט אריכות ימים ושנים. אויך האט דער ירושלימ'ער רב שליט"א נעווינטשן די הנהלת הביהמ"ד מיט די הנהלת הכולל מיט שפע ברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם.

דערנאך איז נעהערט נעווארן פאסיגע ווערטער מענינה דיומא פונעם ראש השישה שליט"א אוך פונעם מרא דאתרא הגרמ"מ פוקס שליט"א, וועלכע האבן מיט קורצע רייד ארי'סגעברענגט פארן ציבור דאס ריכטיגע באדייט פון שמחת חיתון ביהמ"ד.

וויינענ'יג אויף א באזונ'דער אויג פארכאפענדע הערליכע היכלי תורה ותפילה "שמואל דוד רש. אודוואר'י" קען מען זיך גלייך פארשטעלן אז נעווא'לדיגע ארבעט וואס איז אין אריי'נגעלייגט נעווא'רן, אהערצושטעלן די היכלות אויפן שענסטן פא'רנעם. אלעס איז צוגעשטעלט נעווא'רן, אריי'נגעארבעטעט די טייערע טישן, בענק, ספרים שאפעס, אלעס פון די שענסטע אן בעסטע קוואליטעט, וואס ווערט באוואונדערט דורך יערן וואס זעט דאס.

אין צענטער פונעם היכל אויף די אויבערשטע שטאק איז אויפגעשטעלט נעווא'רן דער פראכטפולער ארון הקודש באפליידעט מיט א גאר שיינע פרוכת, זייענדיג א כלילת יופי, וואס איז נתנדב נעווא'רן דורך כ"ק הגאון הגדול מגדולי זקני רבני דורינו גאב"ד אודוואר' שליט"א בעל דברי שלום, זון פון כ"ק גאב"ד אודוואר' זצ"ל לזכר ולעמוד ראש ביהמ"ד ווערט נערופן.

מעמד קביעת מזוזה

אצינד'ונען דער אודוואר'ער ביהמ"ד איז פאדערגיג נעווא'רן, איז נעפראוועט נעווא'רן דער מעמד קביעת מזוזה מיט דער פרעזוגליכער באשיילינונג פון די גרויסע בעלי שמחה, כ"ק אדמו"ר מקערעסטיר-בערבעשט שליט"א וזו' הרבנית הצדיקת תליט"א וועלכע בעפינען זיך אצינד אין ירושלים עיה"ק, זייענדיג נהנה פון פעולותיהם הברוכות.

נאכ'ן קובע זיין די מזוזות, האט מען געפראוועט א גרויסע'בענעם מסיבה לחיים, וואס איז אפגעראכטן נעווא'רן אינעם גרויסן ביהמ"ד אויף די ערשטע שטאק. עס האבן זיך פארזאמלט הונדערטער מתפללי בית המדרש, מיט אירע פילע אנגענומע לומדים אן תלמידי חכמים מובהקים, ובראשם דער מרא דאתרא הגרמ"מ פוקס שליט"א ולילדו יחיי

גרויסער שותר האבן הגדול רבי יוסף ליכערמאן שליט"א ראש ישיבות כולל שומרי החומות. פסעציעל האט זיך אנגעזעון דאס השתתפות פון א חשובע דעלעגאציע פון הנהלת כולל שומרי החומות אין שפיץ פון הרה"ח ר' יעקב האמער הי"ו מנכ"ל כולל שומרי החומות, ועל צבאם ב"ק מרן גאב"ד ירושלים שליט"א וועלכער האט זיך ספעציעל מטריח געווען בטירחה דנפיא, צו קומען באשיינען דעם נעוויכענעם מעמר.

בכבוד והערצה יתירה האט מען ביי דעם מעמר אויפגענומען דעם גרויסן בעל שמחה כ"ק אדמו"ר מקערעסטיר בערבעשט שליט"א, וועלכער האט באשיינט דעם מעמר במאור פנים.

דער טשערנאבן הרה"ח ר' צבי עקיבא בריישטיין שליט"א מגבאי הביהמ"ד האט נעפעפנט דעם מעמר, און האט גלייך מכבד נעווען ב"ק גאב"ד ירושלים שליט"א צו זאגן דברי ברכה. דער ירושלי'מער רב שליט"א האט אויפגעטרעפן מיט וואר'מע ווערטער, אוך האט דערביי נעגעבן ברכת ציון וירושלים פארן נעווי'בענעם בעל שמחה דער קערעסטירער רבי שליט"א ונוי"ב הרבנית תליט"א, אן זיי זאלן זוכה זיין צו הבלחה ובריות גופא והנהרא מעליא מיט אריכות ימים ושנים. אויך האט דער ירושלי'מער רב שליט"א נעווינטשן די הנהלת הביהמ"ד מיט די הנהלת הכולל מיט שפע ברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם.

דערנאך איז נעהערט נעווארן פאסיגע ווערטער מענינה דיומא פונעם ראש השישה שליט"א אוך פונעם מרא דאתרא הגרמ"מ פוקס שליט"א, וועלכע האבן מיט קורצע רייד ארי'סגעברענגט פארן ציבור דאס ריכטיגע באדייט פון שמחת חיתון ביהמ"ד.

סעודה לרגל גמר ביהמ"ד

נאכ'ן מסיים זיין דעם מעמד לחיים איז פארגענומען א הערליכע סעודת מצוה ספעציעל פאר אן ענגן קרייז פון בני המשפחה אוך ראשי וגבירי הביהמ"ד, צוזאמען מיט די חברי ההנהלת כולל שומרי החומות. ביי די סעודה האבן זיך ספעציעל אנגענומן די פילע בני משפחה פונעם קערעסטיערער רבי'ן שליט"א וועלכע נעמינען זיך אין ארה"ק, וועלכע זענען ספעציעל נעקומען צו פארן פון אלע עקן לאנד, לכבודם פון די גרויסע בעלי שמחה שליט"א.

די סעודה וועלכע איז נעווען צוזאמעשטעלט אויף א גאר בריישטער פארנעם, איז פארנעקומען אויף די צווייטע שטאק אינעם היכל התורה פונעם אודוואר'ער ביהמ"ד, וועלכע איז נעווען א ריכטיגער מסיבה שתלמידי חכמים מסיבון בה, וויינענ'יג א ועלטן דירעקטער מעמר.

נאכ'ן הערן די דברי פתיחה פונעם יר'ה ונאבי הביהמ"ד הרה"ח ר' צבי עקיבא בריישטיין שליט"א, האט מען נעהערט די טרעפליכע ווי רירענדע ווערטער פונעם בעל שמחה כ"ק אדמו"ר מקערעסטיר-בערבעשט שליט"א, וועלכער האט כדיכו באצויבערט דעם ציבור מיט זיינע רייכע נצרא'נקין און ירעינות, אוך האט כין הרבנים אפגענומען שבח והודי' להשי"ת על רוב החסד אשר גמלנו, פארבלייבענדיג כחיים ביי דעם גרויסן ביטטערן חורבן, ובמיוחד אויף די גרויסע זכי' וואס ער האט זיידער, אריפגעשטעלן דעם בית המפואר לתורה וחפילה לזכרו פון זיין גרויסן שווער וואס וועט זיכער זיין אן ייחוס לנשמתו בגן עדן גינתא.

און זיינע ווערטער האט דער קערעסטער-ערבעשטער רבי שליט"א באזונ'דער ששמח שבחה נעווען די ממלכת התורה והחסד כולל שומרי החומות אם כל הצדקות, פון וואו עס גייט פארויס בזוייפיל תורה, עבודה, און גמילות חסדים, וואס אויף עדע איינע פון די אלע נעבטען צייכנט זיך דער בולל ספעציעל אויס.

דער רבי שליט"א האט מסיים נעווען זיינע ווערטער מיט וואר'עמע ברכות פארן ראש הישיבה שליט"א, פארן מרא דאתרא שליט"א, פאר די חברי ההנהלת הכולל און פארן גאנצען ציבור, און אן זיי זאל קענען באנוצן די היכלות הקדושות לתורה ותפילה, און צו קענען שעפן א תענוג רוחני ער בלי די. די אויסערגעוועג'ליכע ריידע'רע וועלכע ווערטער פונעם קערעסטיר-בערבעשטער רבי שליט"א האבן איבער'גענומען א גרויסע'ר רושם.

דערנאך האט מען נעהערט פאסיגע ברכה פון האגאון הגדול רבי יוסף ליכערמאן שליט"א דער ראש הישיבה, און פונעם מרא דאתרא שליט"א ווי'לעכע ער'קלערט אויך פאר דרכו האט אריומנערעדט און ג'רויסגעדאנקט די נעווא'לדיגע חשיבות פון דעם ניימע מקום תורה ותפלה וואס נתנתך אין ארץ ישראל, וואס ווי'טער זיין א וויכטיג פאר תורה און תפלה פאר אידן יראים ושלימים עובדי ד'.

און זיינער ווערטער האבן זיי באזונ'דער זיך אפגעשטעלט ג'רויסגוט'ערענג די רגשי הלב פון די הונדערטער מתפללים ולומדים לכבודו פונעם גרויסן בעל שמחה, דער קערעסטיר-בערבעשטער רבי שליט"א אן דר ריבין תליט"א, און מען האט נעווא'נטשן, אז עדר יונגן בשיבה טובה ושנים ורעננים יהיו, צו קענען אנגיין מיט זייער עבודת הקודש לתפארת בית אבותיהם.

דער מעמד איז געשלאסן געווארן בשירה זמרה פון כל הקהל הקדש, וועלכע האבן מרומם נעווען און מפאר דעם בית ד' בריקודין של שמחה לכבוד המארע, והיה המעמד כולו קודש לד' ולתורתו.

המשך פון די צייטונג באשרייבונגען וועגן קביעת מזוזה
אינעם בית המדרש "היכל שמואל דוד ש' אודוואר'י"

קערעסטירער רבי שליט"א בייַ די דברי ברכה פאר די צאן קדשים
אין א כתה פון תלמוד תורה שע"י כולל שומרי החומות

קערעסטירער רבי שליט"א מהנה מיט דברי מתיקה די
קינדערלעך פון תלמוד תורה שע"י כולל שומרי החומות

געהויבענער באַזוך פון כ"ק אדמו"ר מקערעסטיר בערבעשט שליט"א אין "כולל שומרי החומות"

אינהאַלטרייכע שמועסן מיט זקני התושבים אין בתי מחסה לקשישים - פאַכיגע דברי ברכה פאַר ילדי תשב"ר אין ת"ת שומרי החומות

ירושלים. - יונג און אַלט האָבן די פאַרנאַנגען וואָך געשפּאַנט נרויס היזוק - גיט איבער א וועקעראַן עפּקן פון די היילינע מוסדות כולל שומרי החומות - בתים באַזוך וואָס כ"ק אדמו"ר הגה"צ רבי ישעי' גרויס מקערעסטיר־בערבעשט שליט"א האָט אַפּגראַטן אין עמליכע אפּטיילונגען פון דעם גרויסען אימפּעריע פון תורה וחסד בארה"ק: דוּרכּצוזעלעך ביי די זקני ירושלים וואָס האַלטן זיך אויף אין די בתי מחסה קשישים און ביי די ילדי תשב"ר אין די תלמוד תורת. דער אינהאַלטריכער באַזוך אין איבערגעלאָזט א רושם אדער אויף די הונדערטער ביי וועמען דער רבי שליט"א האָט באַזוכט במשך היום.

ווי שוין באַריכטעט די פאַרנאַנגענע וואָך, האָט כ"ק אדמו"ר מקערעסטיר בערבעשט שליט"א צוזאַמען מיט נורי"ב הרבנית הצדיקת תליט"א באַזוכט אין ארה"ק לרגל די עהויבענע מאורע פון קביעת המזוזה אינעם נייעם היכל, ביהמ"ד ש' אורחותי וואָס דער רבי שליט"א מיט די ביציען תליט"א האָבן געלאָזט אויפּגוען אינעם גרויסן קאַמפּלעקס פונעם בנין "נחלת עזריאל יהודא" וועלכע איז מתנוסס לתפארה אין קרית שומרי החומות אין די רמות נעגענער אין ירושלים.

ביי דער גרעסערער פון דעם נעהויבענעם מעמד, איז דער רבי שליט"א געלאַנגט נעווארן דורך הנהלת כולל שומרי החומות, צו קומען באַזוכן אין די היכלי התורה והחסד פון כולל שומרי החומות, מחזק צו זיין די כני הכולל, און צו זען מיט די אייגענע אויגן די גרויסע אימפּעריע פון תורה, עבודה וגמילות חסדים וואָס כולל שומרי החומות שטעלט מיט זיך פאָר.

די פאַרנאַנגענע וואָך מאַנטאָג לסדר זיך צו וויקן ביי זיין הייליגן זיידן הרה"ק מופה"ד רבי ישעי'לע מקערעסטיר זי"ע, און זיי האָבן דערבייַ איבערגענעמן פּאָרן רבין שליט"א פּאַרשידענע אינטערנאַטאָנע זכרונות פון יענע זמנים.

אין די זעלבע צייט האָט הרבנית הצדיקת מקערעסטיר־בערבעשט תליט"א באַזוכט ביי די עזרה נשים, און האָט שטאַרק מחזק געווען די עלטערע פרויען וואָס האַלטן זיך אויף אין דעם היום.

נאָך א לענגערע צייט וואָס דער באַזוך האָט זיך פאַרצויגן, איז געקומען דער נאכפאלגענדער סטאַנציע, דער באַרימטער "תלמוד תורה שומרי החומות די אונגאַרישע ת"ת" וואו דער רבי שליט"א האָט באַזוכט ביי די הונדערטער תשב"ר וואָס וועלן נתחנך אין די תלמוד תורה. דער רבי שליט"א איז קודם שרשיענע ביי די יונגסטע קלאַס, וואו ער איז ענטפאַנגן געוואָרן מיט גרויס כבוד דורך די השוב"ע מחנכים שליט"א. דער רבי שליט"א האָט פארטיילט ממתקים און צוקערלעך פאר די תשב"ר, און האָט נתנה געווען צו הערן ווי האראַציג זיי מאכן די פאר ברכה און נאָך ברכה. דער רבי שליט"א האָט זיך פאַראינטערסירט אויף יי סדרי התינוך, און ערנאָך משמיע נעווען דברי ברכה פאר די תשב"ר.

פון דאָרט איז דער רבי שליט"א אַרויף צו די העכערע כוחות, און האָט צום שלוס באַזוכט אין כתה א' וואו דער רבי שליט"א האָט פאַראיבערט די תשב"ר קריאת העברי אין התחלת לימוד התומש וואָס זיי האָבן געלערנט אין לויף פון פאַרנאַנגענעם יאָר. די קינדער האָבן דערביי פאַרנעמען עטליכע פסוקים חומש מיט טיישט לכבודו פונעם נעהויבענעם גאַסט שליט"א, און דער רבי שליט"א האָט זיי פאַרטיילט ממתקים, און נעווארנטשן ברכות מעומק הלב, אז כשם שנכנסו למקרא כן יכנסו לכל התורה כולה. לעומתם ברוך יאמרו האָבן די קינדער צוריקגעווארנטשן פארן רבין שליט"א און די רביצין תליט"א, אריכת ימים ושנים טובים רשנים וענענים.

אזוי האָט דער רבי שליט"א באַזוכט אין די תלמוד תורה, און דאָן אַנגעווארנטשן די מלמדים אין די תשב"ר אַז זיי זאלן אויסשטיינן תלמידי הכמים, און פאראשאפן הויפענס מיט נחת פאר זייערע עלטערן.

אין די קומענדיגע שעות האָט דער רבי שליט"א באַזוכט אין די היכלי הכולל, וואו ער האָט פאראבראכט מיט העפּטיגע תורה פלפולים מיט די חשוב"ע חברי רבני הכולל שליט"א.

דער שיינער באַזוך האָט שטאַרק מחזי נעווען דעם רבין שליט"א מיט די רביצין תליט"א, וועלכע האָבן וויידעראמאל באַקומען א נענטערן בליק אויף טיילווייזע פעולות פון דעם ריזיגן תורה וחסד פאבריק, הנקראה בשם "כולל שומרי החומות".

יהא בואם לברכה.

"כי ה' אלקיך מביאך אל ארץ טובה" (עקב) איז דער נעהויבענער נאָמען כ"ק אדמו"ר מקערעסטיר בערבעשט שליט"א אין דער באַגלייטונג פון הרבנית הצדיקת תליט"א אַנגעקומען אויף דעם באַזוך, און זענען דערביי אָפּגעוואַרט געווארן דורך א ספעציעלע דעלעגאַציע פון הנהלת כולל שומרי החומות, וועלכע האָט מיטבאַגלייט דעם רבין שליט"א און די רביצין תליט"א במשך דעם נאַנצן באַזוך.

דער ערשטער סטאַנציע איז געווען אין די בתי מחסה לקשישים וואו עס האַלטן זיך אויף צענדליגער זקנים מופלגים, וועלכע ווערן דאָרט גענאַלטיגער מיט גרעסטן מאס דרך כבוד און מיט אַלע מיני באַקוועמליכקיימן וואָס איז נאר שייך. דער רבי שליט"א מיט די רביצין תליט"א זענען א לענגערע צייט אַרומגענאַנגען איבער דעם נאַנצן בנין, און האָבן נישט נעגלייבט צו זען דאָס בילד וואָס האָט זיך אַנטפּלעקט פאר זייערע אויגן, זענעדיג אַזוי פראַפעסאָר אַן אַזוי־שטאַרק־באַקוועמע היים פאר די טייערע זקנים וזקנות לאירש"ט.

א פראַכטפולער בנין אויפּגעהויבן אין ערליכע איינרי־כטונגן דערין איז א זאָך פאַר זיך, וואָס עס האָט אַבער בעיקר געמאַכט דאָס התפעלות פון די באַזוכער, איז געווען די וואַרימע אַטמאָספערע וואָס הערשט אין דעם בנין, און די הויכע דאַזע פון נעטרייַשאַפט מיט וואָס די חשוב"ע איינוואוינער, זקנים וזקנות ווערן דאָרט געפלאַנט. דער רבי שליט"א האָט נישט נעקענט גענוג אָפּוואַנדערן ווי שטאַרק מען גיט זיך אָפּ מיט יעדן פון די זקנים באַזונדער, און ווי אַלעס איז אַהערגעשטעלט מיט אַזאַ דרך כבוד און מיט אַזויפיל שעצונג פאַרן וואוילזיין פון די זקני עמנו.

פּרומויגקייט צווישן די שטובער האָט קערעסטיר־בערבעשט־ער רבי שליט"א זיך אָפּגעשטעלט בייַ עטליכע פון די זקנים הי"ו, און פאַרפירט מיט זיי שיינע תורה־דיגע שמועסן. עס איז נעווען א קורת רוח יתירה פאַרן רבין שליט"א צו טרעפן פאַר זיך אַזויפיל חשוב"ע זקני תלמידי חכמים, מיט וועמען עס איז א נחת רוח צו פאַרברענגן, און צו הערן ווי עס גיסט זיך פון זיי דברי תורה וחסידות.

באַזונדער האָט דער רבי נעהויבענער נאָסט שליט"א זיך אויסגעקוקט מיט הנאה, פריינקומענדיג אין ביהמ"ד פונעם בנין, ווי א ריי מיט חשוב"ע אידן זקנים זענען נעזעסן און נעלערנט, ולא פסיק פומיהו מגירסא. דער רבי שליט"א האָט זיך צוגענעצט צו אירן גרעסערע חבורתא, און האָט א שטיק צייט מיטגעהאַלטן דעם שיינעם פלפולה של תורה וואָס האָט זיך אַנטוויקלט.

ביי דעם באַזוך האָט דער קערעסטיר־בערבעשט־ער רבי שליט"א זיך אַנטאַקן מיט געצייכנטע זקני החסידים וועלכע האָבן ביזן היינטיגן טאָג נעווען

א באשרייבונג אין די צייטונגען איבערן באזוך פון כ"ק אדמו"ר מקערעסטיר רבי ישעי' גרויס שליט"א אין די תלמוד תורה שע"י כולל שומרי החומות

בית הכנסת "נחלת עזריאל יהודה"

ע"ש הגאון הצדיק רבי עזריאל יהודה לעבוביטש זצוק"ל
גאב"ד ווייען ברוקלין ניו יורק ונשיא כולל שומרי החומות

בס"ד

תמוז תשס"ג

מהרי רמות, יצו ד' שפע ברכות אל כבוד האב גבראבה בנש"ק ומהורים, מגזע ותרשישים,

הרב הצדיק **האדמו"ר מקערעסטיר** שליט"א

ולגזוזת ביתו החשובה הרבנית
מרת **צלאוזה דבורה** תליט"א

הנו בזה, בשמו ובשם כל קהל מתפללי ולומדי בית מדרשינו, נחלת עזריאל יהודה,
בהבעת הערכה והודאה עמוקה
על נדיבותם לבו של כ"ק האדמו"ר שליט"א
לקחת יוזמה גדולה וחשובה למען הרחבת גבולות בית המדרש.

זכה בית המדרש "נחלת עזריאל יהודה" לשמש ציבור רחב וגדול
של חסידים ואנשי מעשה, אברכים גדולי תורה ויראה,
לצד ציבור רחב, מכל העדות והחוגים.
ביהמ"ד שוקק חיים ברוב שעות היממה בהיותו מקום תפילה ולימוד מרכזי
בשכונתינו הקדושה שכונת רמות ד'.

לומדים רבים קובעים את מקום למודם בביהמ"ד,
מלבד כוללי אברכים ושיעורי תורה לרוב הנמסרים בו.

מספר רב של מניינים מתחלפים בזה אחר זה בימות החול, בשבתות,
במשך כל ימות השנה.

בית המדרש שנוסד והוקם בשנותיה הראשונות של השכונה נעשה צר מלהכיל את
הציבור הרחב, מניינים רבים נערכים מחוץ לכותלי ביהמ"ד מחמת חוסר מקום,
ציבור הלומדים מתקשה לעיתים למצוא לעצמו מקום לימוד שקט ורגוע בשעת
התפילה.

הורגש צורך דחוף ביותר להגדיל את גבולות בית המקדש מעט, לרווחתם ותנעלתם
הרוחנית של ציבור מבקשי ד',

וע"כ מה גדולה הערכתינו ומה עמוקה תודתינו
למעלת כבוד קדושת האדמו"ר שליט"א
על אשר עלה בקודש מעלות רמות,
בהוצאה רבתי ובתנופה גדולה
בכדי שנוכל לגשת אל המלאכה ולבנות בית תפילה ולימוד נוסף.

ובזכות מצוה זו יושפע עליכם שפע ברכה והצלחה בריות גופא ונהורא מעליא
עוד יובן בשיבה דשנים ורעננים יהיו אכי"ר.

המתפללים נאמנה
הגבאים בשם המתפללים

מרכז תורה ותפילה "קרית שומרי החומות", רחוב דוד זריצקי, רמות.
ירושלים עיה"ק תובב"א

א דאנק בריוו פון די גבאים און מתפללים אין 'בית ישעי' קערעסטיר'

ווען דער רבי איז געווען אין ארץ ישראל לכבוד די חנוכת הבית פון בית המדרש "היכל שמואל דוד" שע"י כולל שומרי החומות, האט דער רבי זיך משתטח געווען אויף די הייליגע קברים פון אונזערע הייליגע צדיקי אמת אשר מפיהם אנו חיים

קערעסטירער רבי שליט"א אויפן הר הזיתים בעיה"ק ירושלים ת"ו

דער רבי שליט"א ביים קבר פון שמואל הנביא אין נבי סעמואל נעבן ירושלים ת"ו

דער רבי שליט"א אין מירון ביים אריינגאנג צום חצר פון ציון
התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי זי"ע - כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו

דער רבי שליט"א ביים ציון פון התנא רבי מאיר בעל הנס אין טבריא
אלקא דרבי מאיר עננו - אלקא דרבי מאיר עננו- אלקא דרבי מאיר עננו

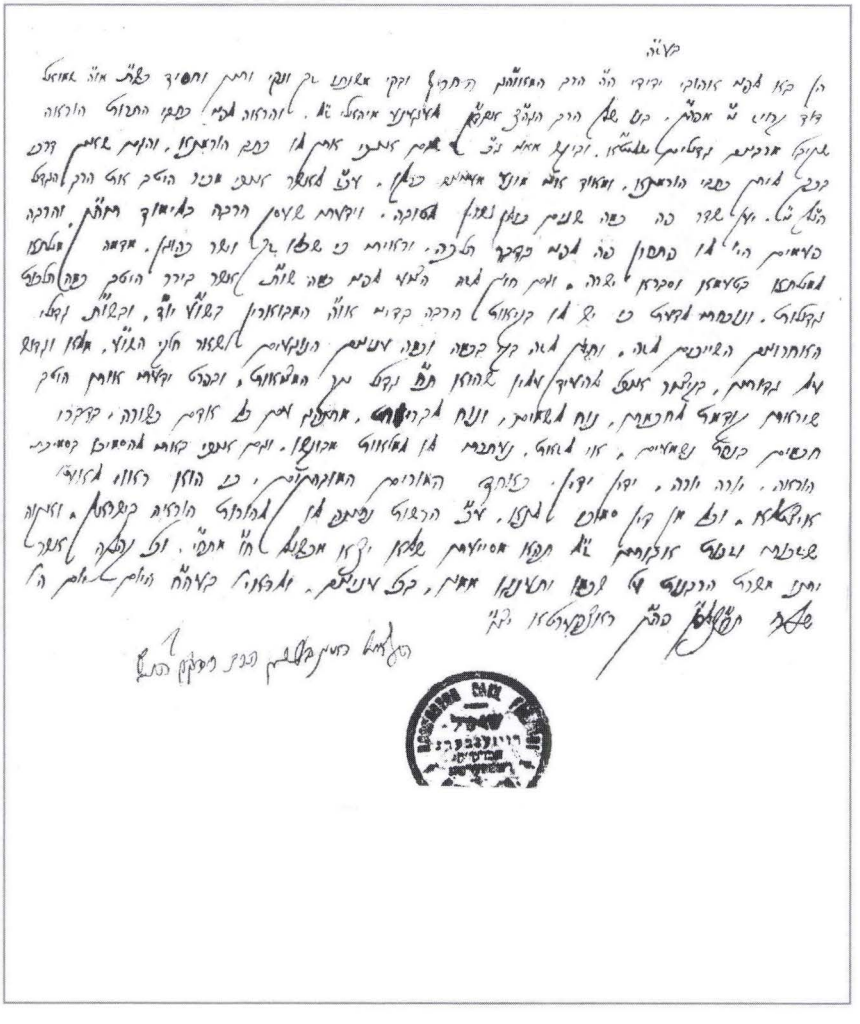

מדור יד

מכתבים

דער יחוס הדורות פון משפחת מו"ח כ"ק הגאון המפורסם רבי שמואל דוד קרויז זצ"ל אב"ד אודווארי יצ"ו ציט זיך למעלה בקודש פון פילע דורות גדולי ישראל ולמעב"ק, היושבים על כסא הרבנות, און נאר די "התרת הוראה" וואס געפינען זיך אין מיין באזיץ ווערן דא פארעפענטליכט.

כתב הורמנא שקיבל כ"ק מורי חמי
הגה"צ רבי שמואל דוד קרויז זצלה"ה אב"ד אודווארי

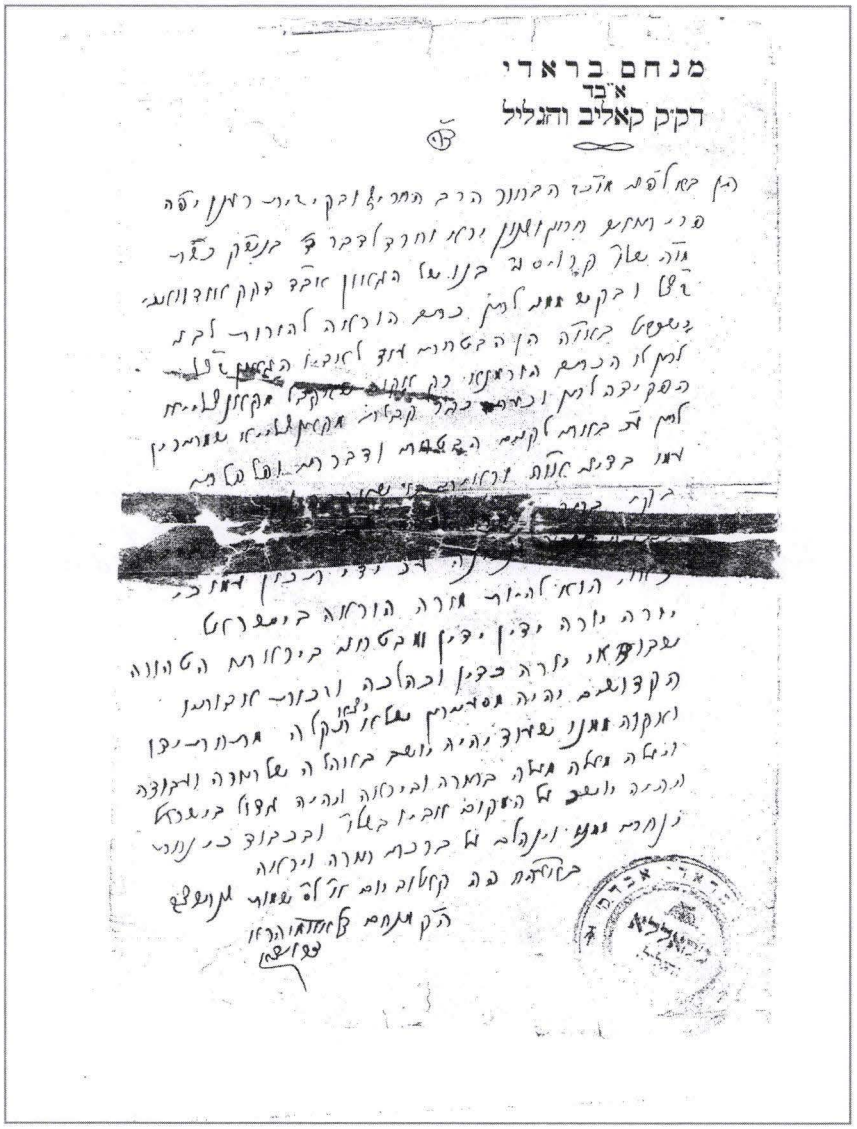
מכתב תשובה שקיבל כ"ק מורי חמי
הגה"צ רבי שמואל דוד קרויז זצלה"ה אב"ד אודוואריי

מרדכי ליב ווינקלער
אביד קיק מאד יצ"ו

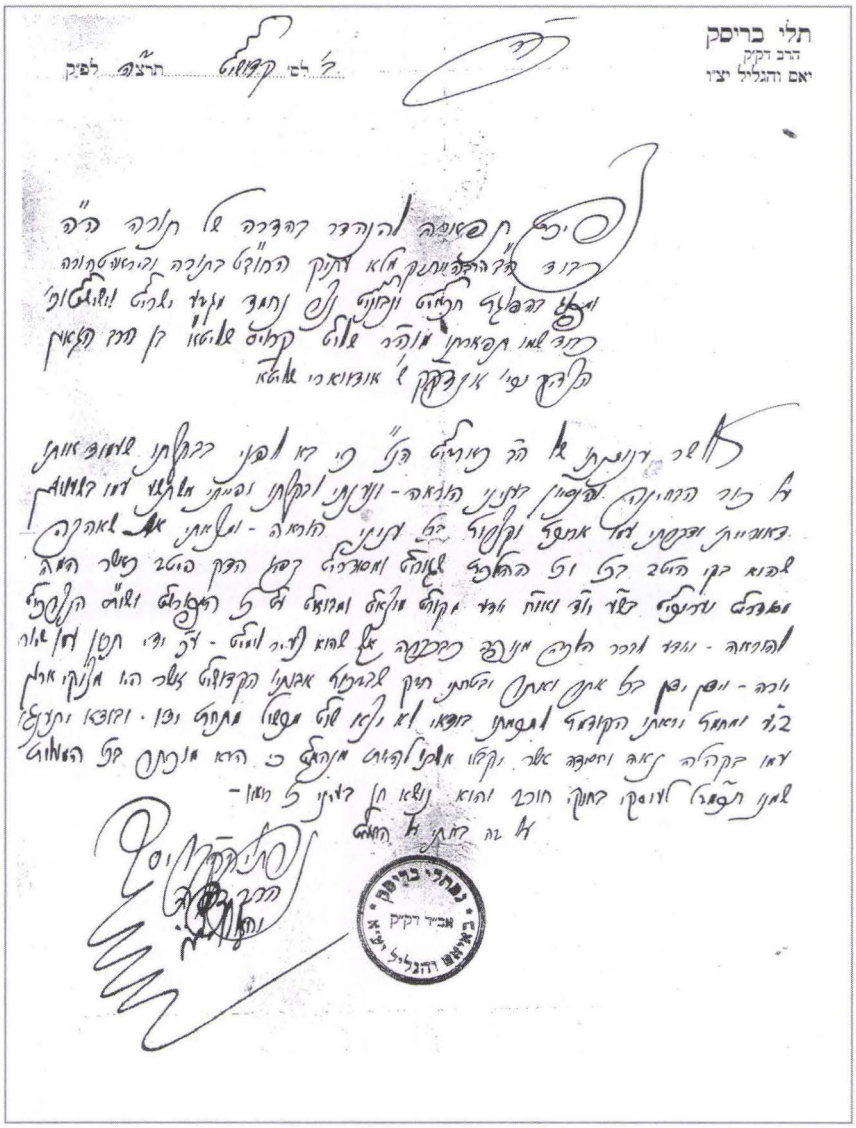
001/001 P.

03/03/2002 09:51 FAX

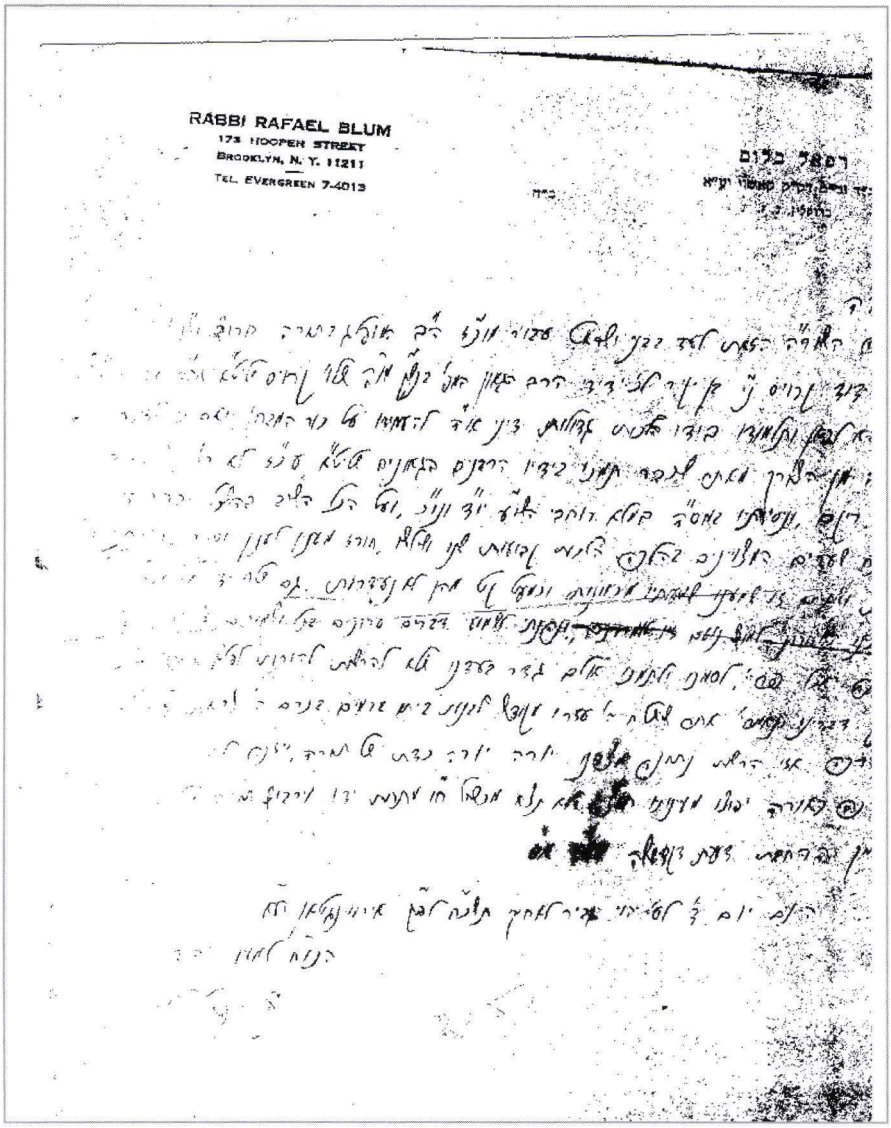
כתבי הורמנא שקיבל גיסי
הגה"צ רבי שלום קרויז זצלה"ה אב"ד אודוואר

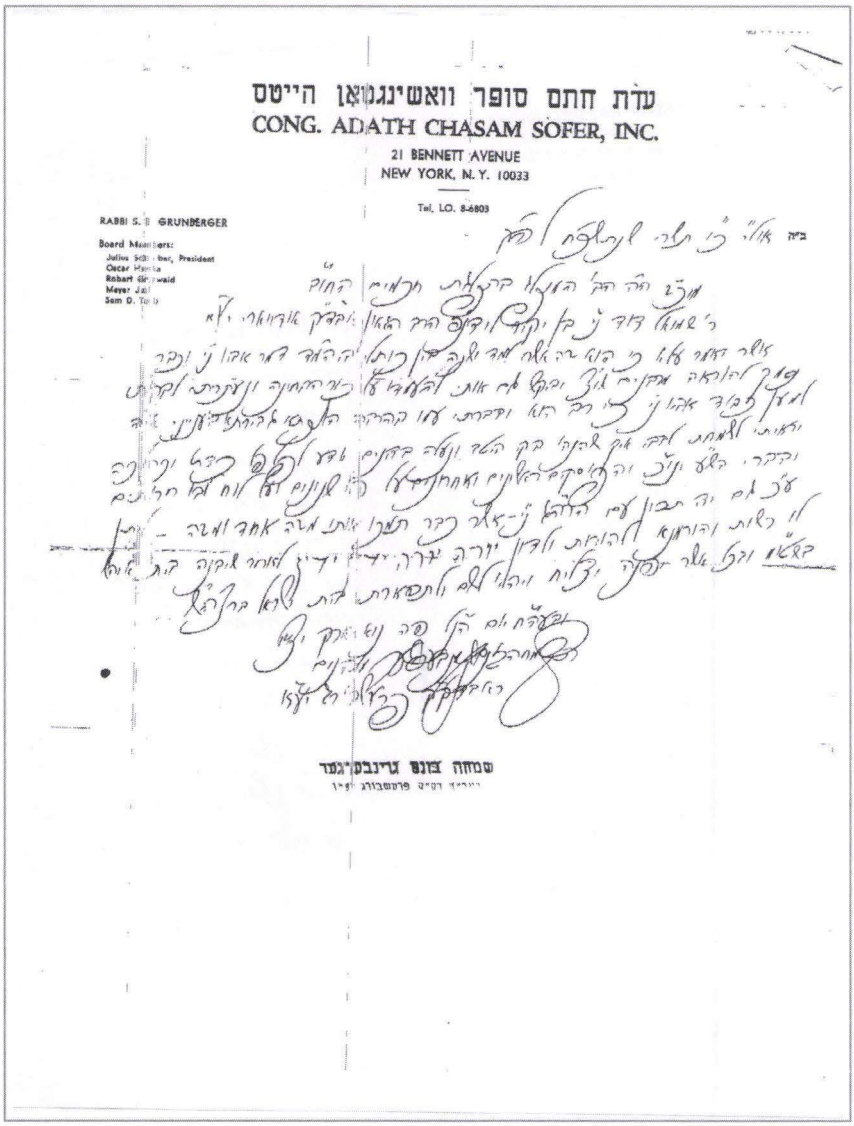
כתבי הורמנא שקיבל גיסי
הגה"צ רבי שלום קרויז זצלה"ה אב"ד אודווארי

כתבי הורמנא שקיבל בן גיסי
הגה"צ רבי שמואל דוד קרויז שליט"א אב"ד אודוואראי

RABBI RAFAEL BLUM
173 HOOPER STREET
BROOKLYN, N. Y. 11211
TEL. EVERGREEN 7-4013

כתבי הורמנא שקיבל בן גיסי
הגה"צ רבי שמואל דוד קרויז שליט"א אב"ד אודוואַרי

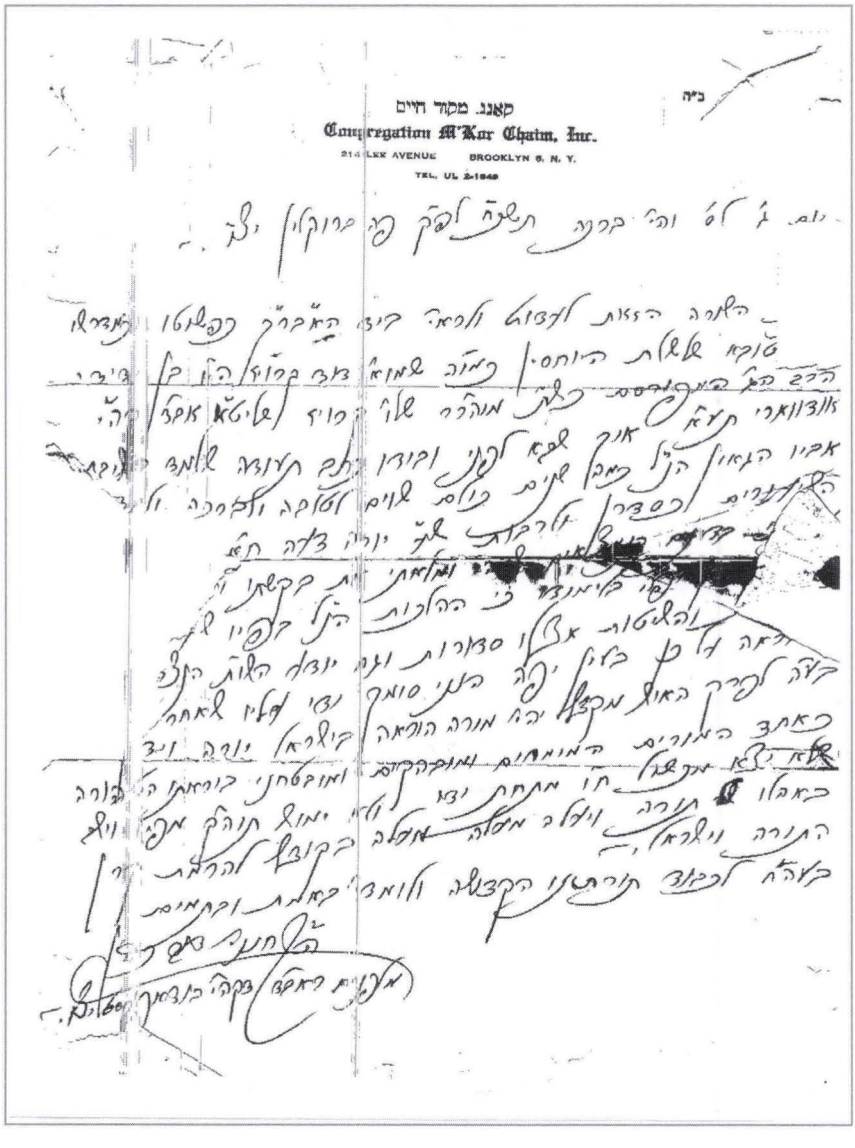
עדת חתם סופר וואשינגטאן הייטס
CONG. ADATH CHASAM SOFER, INC.
21 BENNETT AVENUE
NEW YORK, N. Y. 10033
Tel. LO. 8-6803

RABBI S. [illegible] GRUNBERGER

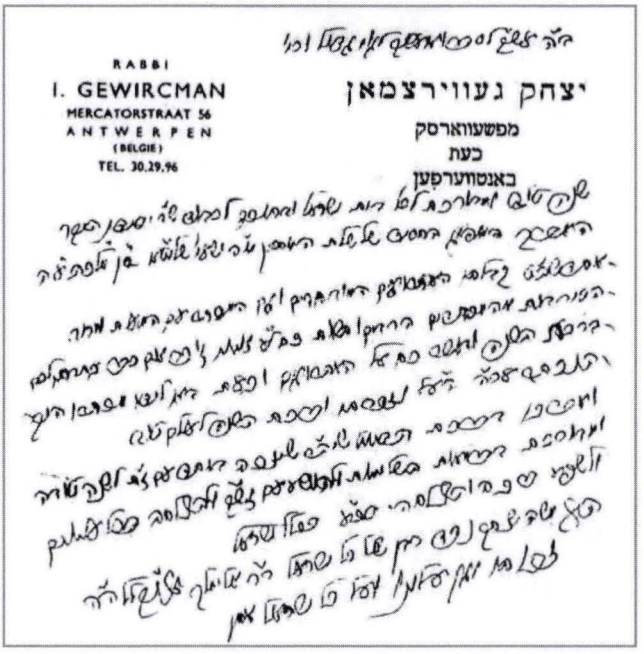
Board Members:
Julius Sch[illegible]ber, President
Oscar Ha[illegible]
Robert Gr[illegible]wald
Meyer Jac[illegible]
Sam D. To[illegible]

שמחה צונץ גרינבערגער
ריטיירד דומ"ץ פרעשבורג ת"ו

כתבי הורמנא שקיבל בן גיסי
הגה"צ רבי שמואל דוד קרויז שליט"א אב"ד אודווארי

מכתבים מהגה"ק אדמו"ר מפשעווארסק זי"ע

RABBI
I. GEWIRCMAN
MERCATORSTRAAT 56
ANTWERPEN
(BELGIE)
TEL. 30.29.96

יצחק נעווירצמאן
מפשעווארסק
כעת
באנטווערפען

העתקה מהמכתב

צום באמערקען אז אלע בריוו פון פשעווארסקער רבין זצ"ל הייבן זיך אן די שורות מיט די אותיות אהבה

ב"ה עש"ק לסדר ונתתיך לגוי גדול וכו'

שנה טובה ומבורכת לכל בית ישראל ובתוכן לכבוד ש"ב ידידינו היקר

האברך המופלג החסיד שלשלת היוחסין מו"ה ישעי' שליט"א בן מלכה ע"ה

* אחדשה"ט קבלתי האתרוגים המובחרים וגם המכתב עם המעות

* הטירדות מהמכתבים הרבים ומשום צבל"ע איני זוכר אם כבר ברכתי לכם

* ברכת השנה ויישר כח על האתרוגים וכעת בא לידי מכתבו היקר

* הנכתב עיכ"ה הע"ל נזכרתי וברכת השנה לעולם טוב

ואברכו בברכת השנים שיה"ר שיזכה ביחד עם ז"ת לשנה טובה

ומבורכת בבריאות השלימות ולהושע עם זש"ק ולהצלחה בכל ענינים

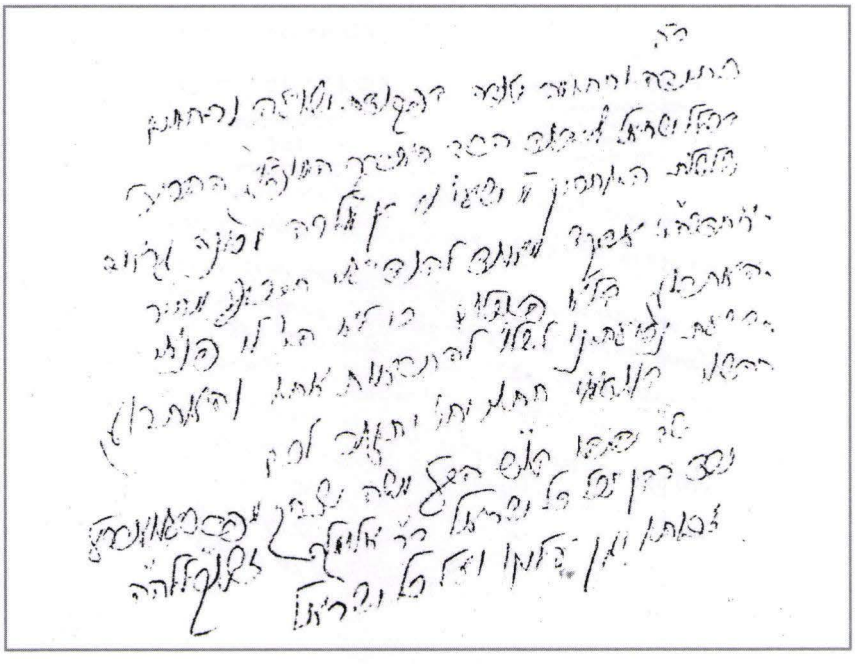
ולשפע ברכה והצלחה בכ"ע בכלל ישראל

הק משה יצחק נכד רבן של ישראל ר"ר אלימלך זצוקללה"ה

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פעולות ישעי' אין אמעריקא

מכתבים מהגה"ק אדמו"ר מפשעווארסק זי"ע

העתקה מהמכתב

ב"ה

כתיבה וחתימה טובה בפקודת ישועה ורחמים

בכלל ישראל לידידי הרב האברך המופלג החסיד

שלשלת היוחסין מו' ישעי' נ"י בן מלכה מכונה גרויס

* אחדשה"ט אבקש מאוד להודיעני חשבון מחיר

* האתרוג בלא פיטום כי לא היה פנאי

* בשעת נסיעתינו לשלו' להתראות אתו והאתרוג

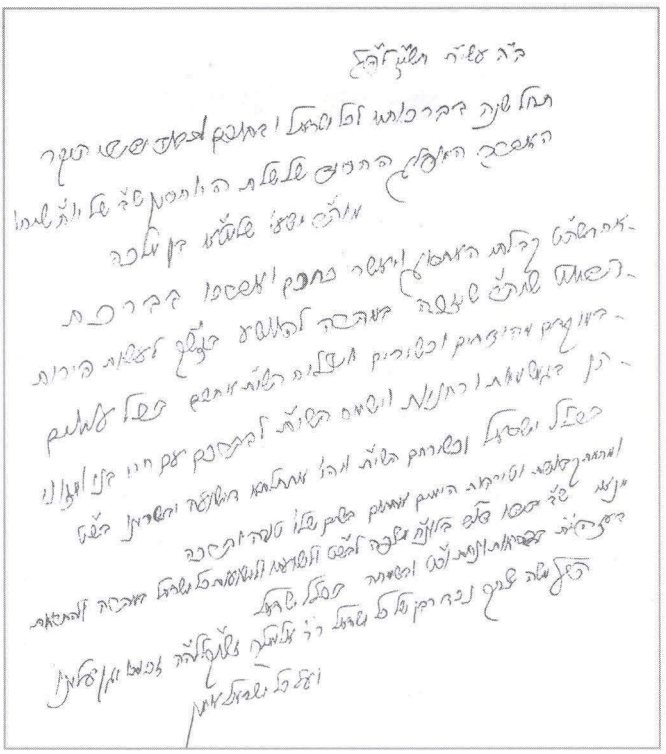
* השני בעזהשי"ת חתני יחי' יחזיר לכם

ש"ב ידידו דו"ש הק' משה יצחק מפשעווארסק

נכד רבן של ישראל ר"ר אלימלך זצוקללה"ה

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל

מכתבים מהגה"ק אדמו"ר מפשעווארסק זי"ע

העתקה מהמכתב

ב"ה עשי"ת תשי"ז לפ"ק

תחל שנה בברכותי' לכל ישראל ובתוכם לכבוד ידידי היקר
האברך המופלג החסיד שלשלת היוחסין ש"ב של יו"ח שיחיו
מוה"ר ישעי' שליט"א בן מלכה

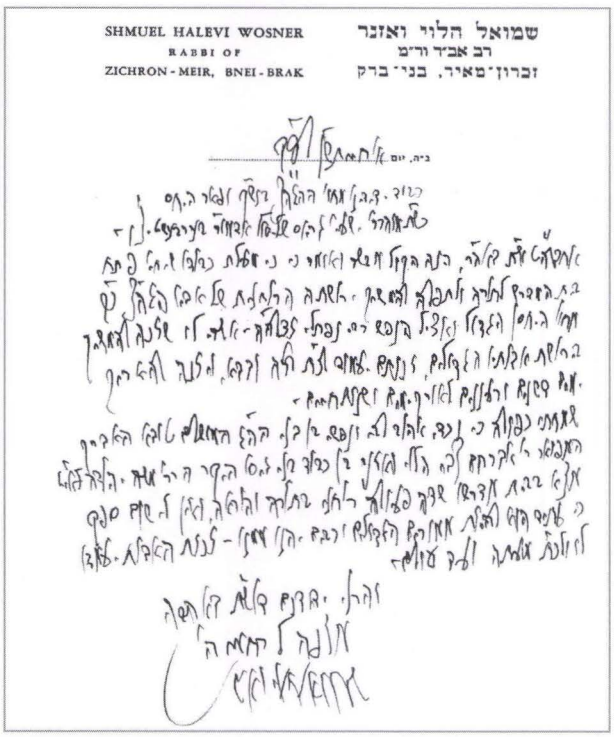
* אחדשה"ט קבלתי האתרוג וייאשר כחכם ואברכו בברכת
* הדיוט שיה"ר שיזכה במהרה להוושע בזש"ק לעשות פירות
* במוקדם וכשירים ויצליח השי"ת אתכם בכל ענינים
* הן בגשמיות ורחניות וישמח השי"ת לבבכם עם חיי בני ומזוני

בכלל ישראל וכשירחם השי"ת ויהי' אתחלתא דישועה יבשרינו בש"ט
ומחמת קדושת וטירדות הימים אחתום בשים שלו' טובה וברכה
מנאי ש"ב ידידו דו"ש בלונ"ח מצפה לבש"ט ולישועתו ולישועת כל
ישראל במהרה ולהתראות

בעזהי"ת בבריאות ונחת וכ"ט ובשמחה בכלל ישראל
הק' משה יצחק נכד רבן של ישראל ר"ר אלימלך זצוקללה"ה זכותו יגן עלינו
ועל כל ישראל אמן

פעולות ישעי' אין אמעריקא

מכתבים מהגאון האדיר רבי שמואל הלוי וואזנער שליט"א
אב"ד זכרון מאיר ובעל שבט הלוי

SHMUEL HALEVI WOSNER
RABBI OF
ZICHRON-MEIR, BNEI-BRAK

שמואל הלוי וואזנר
רב אבד"ד ור"מ
זכרון־מאיר, בני־ברק

ב"ה א' חיי תש"ן לפ"ק

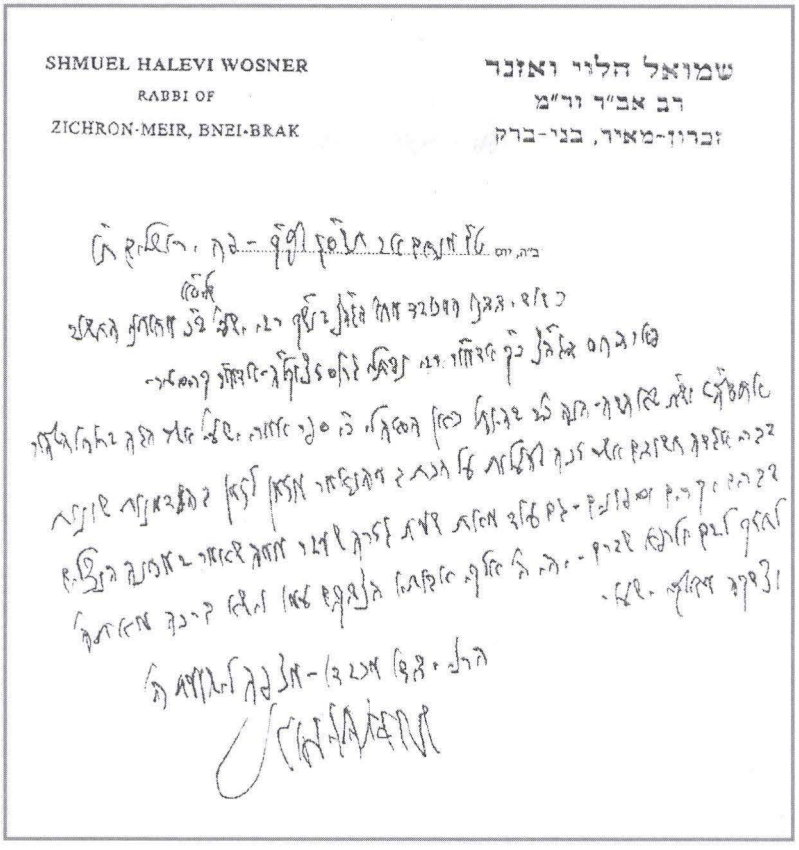
כבוד ידידינו מחו' ההגה"צ בנש"ק ופאר היחס
כש"ת מוהר"ר **ישעי' גרויס** שליט"א אדמו"ר בערעבעשט יצ"ו

אחדשה"ט וש"ת באה"ר, הנה הקול מבשר ואומר כי מעלת כבודו שיחי' פתח בית המדרש לתורה ולתפלה להמשיך ירושתה הרוחנית של אביו הגה"צ כ"ק מחו' היחסן הגדול ואציל הנפש רבי נפתלי זצלה"ה – אשרי לו שזכה להמשיך בירושת אבותיו הגדולים זכותם יעמוד לכ"ת בזה ובבא, ויזכה להאריך ימים דשנים ורעננים לאורך ימים ושנות חיים.

שמחתי כפולה כי נכדי אהוב לבי ונפשי בן בני הה"ג המושלם טובא האברך המפואר ר' אברהם צבי הלוי וואזנער בן כבוד בני גיסו היקר הר"ר משה יהודה לאי"ט מצא בבית מדרשו שדה פעולה רוחני בתורה והוראה ואין לי שום ספק כי עתיד הוא להיות ממורים הגדולים ורבים יהנו ממנו – זכות האבות יעמדו לו ולכ"ת מעתה ועד עולם

והרני ידידיכם דוש"ת באהבה
מצפה לרחמי ה'
שמואל הלוי וואזנער

מכתבים מהגאון האדיר רבי שמואל הלוי וואזנער שליט"א
אב"ד זכרון מאיר ובעל שבט הלוי

שמואל הלוי וואזנר
רב אב"ד ור"מ
זכרון-מאיר, בני-ברק

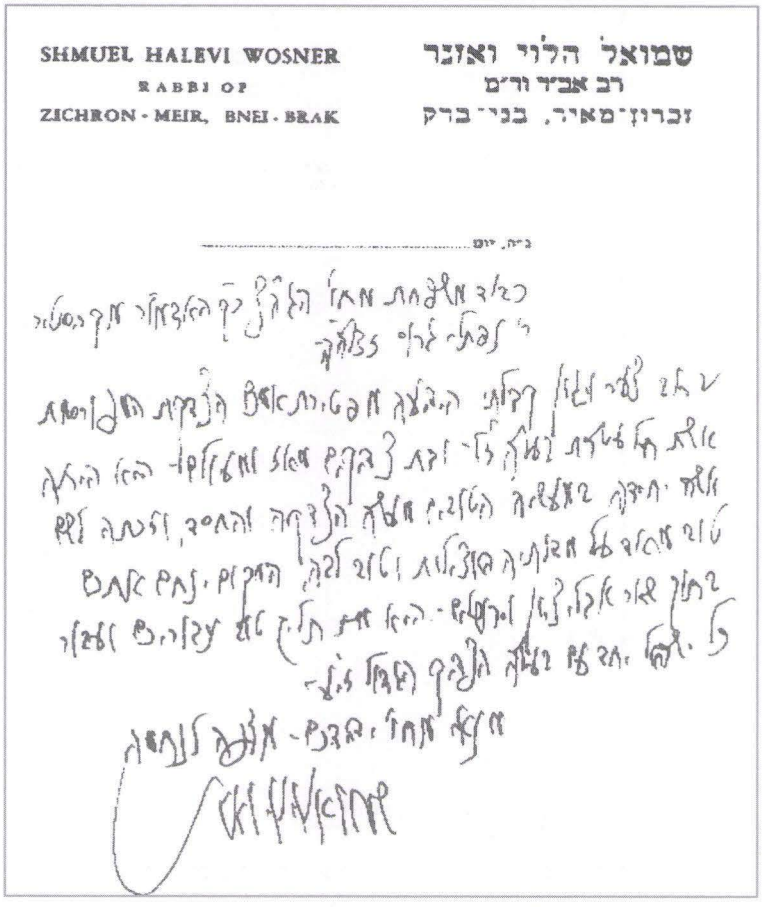
SHMUEL HALEVI WOSNER
RABBI OF
ZICHRON-MEIR, BNEI-BRAK

ב"ה יום ט"ו מנחם אב תשס"ג לפ"ק – פה ירושלים ת"ו

כבוד ידידינו המכובד מחו' הגה"צ בנש"ק רבי ישעי' שליט"א ב"כ מחותני החשוב
פאר היחס הגה"צ כ"ק אדמו"ר רבי נפתלי זצוקל"ה – אדמו"ר קערעסטיר
אחדשה"ט וש"ת באהבה – הנה כב' בהיותו כאן הראה לי כ"י ספר אמרי ישעי' אשר הגה ברוחו הטהור
דברי אגדה חשובים אשר זכה להעלות על הכתב מהנאמר מזמן לזמן בהזדמנות שונות
דברים יקרים וספונים – גם עוד מאת שעת גזרה שעבר ממה שאמר במחנה הנצלים
לחזק לבם ולרפא שברם – יהי' ה' אלקי אבותיו הצדיקים עמו ויישא ברכה מאת ה'
וצדקה מאלקי ישרא'

הרני ידידו מכבדו – מצפה לישועת ה'
שמואל הלוי וואזנער

מכתבים מהגאון האדיר רבי שמואל הלוי וואזנער שליט"א
אב"ד זכרון מאיר ובעל שבט הלוי

שמואל הלוי וואזנר
רב אב"ד ור"מ
זכרון־מאיר, בני־ברק

SHMUEL HALEVI WOSNER
RABBI OF
ZICHRON-MEIR, BNEI-BRAK

ב"ה יום .....

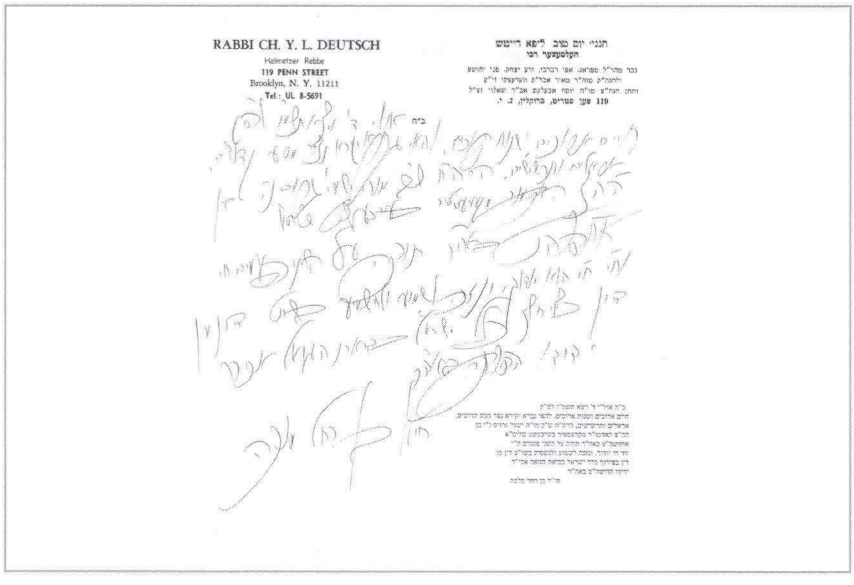
כבוד משפחת מחו' הגה"צ כ"ק האדמו"ר מקערעסטיר
ר' נפתלי גרויס זצלה"ה

ברוב צער ויגון קבלתי הידיעה מפטירת אמכם הצדקת המפורסמת
אשת חיל עטרת בעלה ז"ל – ובת צדיקים מאז ומעולם – היא היתה אשה יחידה במעשיה הטובים
מעשה הצדקה והחסד, וזכתה לשם
טוב מאוד על מדותיה האצילות וטוב לבה, המקום ינחם אתכם
בתוך שאר אבלי ציון וירושלים – היא תליץ טוב עבוריכם ועבור
כל ישראל יחד עם בעלה הצדיק הגדול זי"ע -

מנאי מחו' ידידכם – מצפה לנחמה

מדור י"ד - מכתבים

מכתב מהגה"צ אב"ד העלמעץ זצ"ל
בעל טהרת יו"ט

RABBI CH. Y. L. DEUTSCH
Helmetzer Rebbe
119 PENN STREET
Brooklyn, N. Y. 11211
Tel.: UL 8-5691

ב"ה

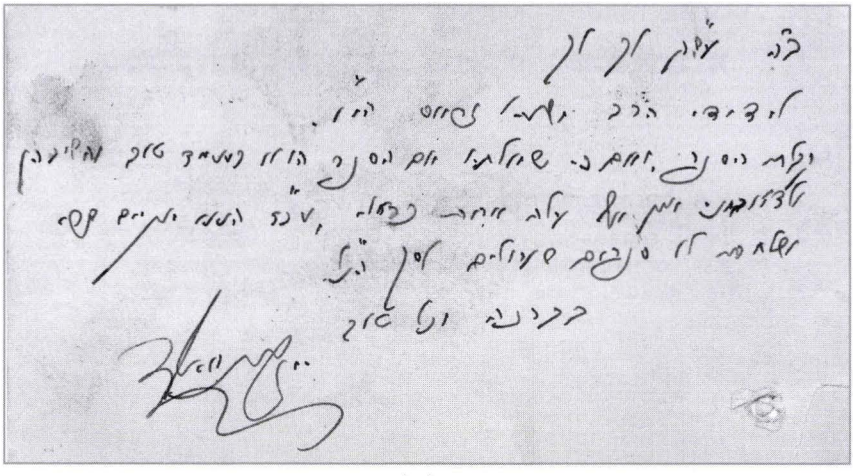
ב"ה אור"י ד' ויצא תשמ"ו לפ"ק

חיים ארוכים ושנות ארוכים, להאי גברא יקירא נצר מטע קדושים,
אראלים ותרשישים, הרה"ח ש"ב מו"ה ישעי' גרויס נ"י בן
הה"צ האדמו"ר מקערעסטיר בערעבעשט שליט"א
אחדשה"ט באה"ר תודה על השני פעמים ח"י
וחי חי יודוך, ונזכה לשמוע ולהשמיע בשו"ט דין מן
דין בצירוף כלל ישראל בביאת הגואל אכי"ר
ידידו הדושה"ט באה"ר
חי"ל בן רחל מלכה

שלו' משה הלוי אונגאר
אבדק"ק ור"מ נייטרא
מאונט קיסקא יצ"ו

RABBI SALOMON UNGAR
PINES BRIDGE ROAD
MOUT KISCO, N. Y. 10549

914-666-8746
914-666-8682

ב"ה עש"ק לך לך (תשי"ד)

לידידי הרב ישעי' גרויס הי"ו

קבלתי הספר ואם כי שאלתיו אם הספר הוא במעמד טוב והשיב הן

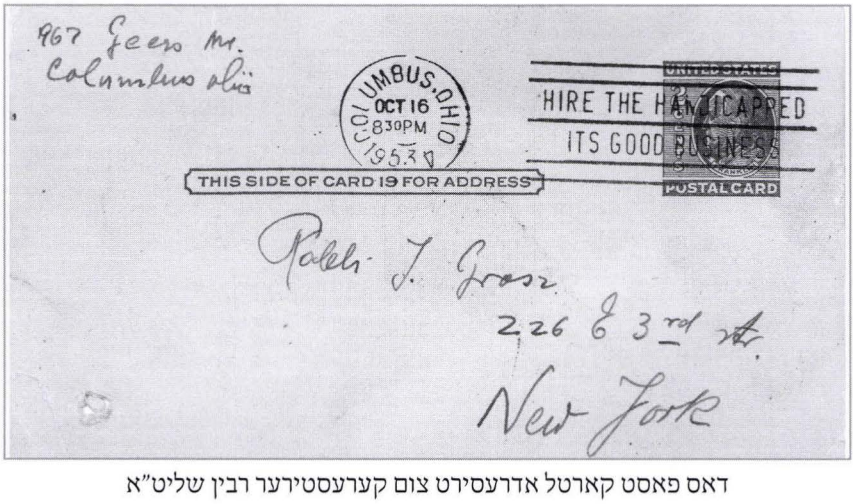
ולדאבוני אין אף עלה אחת כראוי, עכ"ז הנני אקיים דברי

ושלחתי לו ספרים שעולים לסך הנ"ל

בברכה וכל טוב

י.י. גרינוואלד (יקותיא' יודא)

שמוצאו מעיר סיגעט בראמעניע - ובא לאמעריקא וזכה לחבר כמה ספרים 'גדולי אונגארן' וספר כל בו על הלכות אבלות

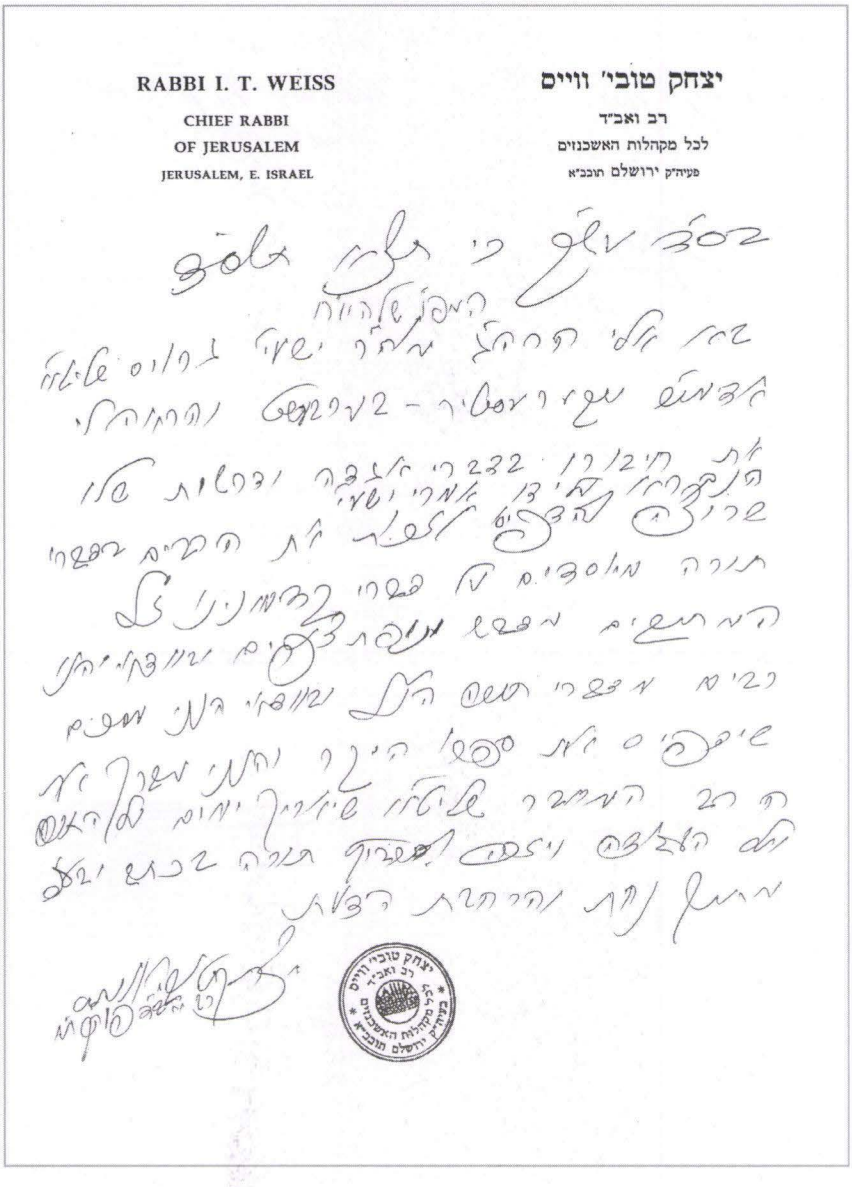
דאס פאסט קארטל אדרעסירט צום קערעספטירער רבין שליט"א

פעולות ישעי' אין אמעריקא

מכ"ק הגאון הצדיק גאב"ד עיה"ק ירושלם תובב"א

RABBI I. T. WEISS
CHIEF RABBI
OF JERUSALEM
JERUSALEM, E. ISRAEL

יצחק טובי' וויים
רב ואב"ד
לכל מקהלות האשכנזים
פעיה"ק ירושלם תובב"א

מדור טו

לזכות את הרבים

123'טער קאפיטל:

מעשה רב מכ"ק מרן אדמו"ר מהר"י ט"ב מסאטמאר זצ"ל

אייניגע נעמען פון מחותנים און מחותנת'טעס

אבות

אלס שדכן ביי הרב ישראל אברהם אלטער לאנדוי שליט"א בהרה"ח ש"ב בנש"ק מו"ה ישעי' שלום שליט"א – מיט די טאכטער פון הרה"ח מו"ה שלום לויפער ז"ל.

דאס ווארט איז פארגעקומען בבית כ"ק מרן זצ"ל אין בעל הארבער, און אלס שדכן בין איך אויך געפון געווארן א טייל נעמען אין די שמחה.

און אזוי ווי ביידע מחותנים האבן געהייסן 'שלום' האט מיר דער רבי געהייסן שרייבן אין די תנאים ביים חתן 'העומד מצד עצמו' און אויך ביי די כלה 'העומדת מצד עצמה'.

בין השיחים האב איך געזאגט פאר רבינו זצ"ל אז יעצט ביי דעם שידוך איז דאס ערשטע מאל וואס ליסקא איז זיך משדך מיט קערעסטיר, ווייל ר' שלום לויפער'ס בני בית איז א ליסקער אייניקל, און דער חתן איז א קערעסטירער אייניקל (זיין זיידע דער עדעלינער רב איז געווען א איידעם ביי הרה"ק רבי ישעי'לע קערעסטירער זי"ע), און רביה"ק האט געשמייכלט.

אמהות

אויך וועגן זעלבע נעמען פון מחותנת'טעס איז בדידי הוי עובדא, אאמו"ר הרה"צ רבי נפתלי זצ"ל האט זיך געוואלט משדך זיין מיט זיין זון דער דעמאלסדיגער הבחור החשוב משה נ"י, מיט די טאכטער פון סטריזעווער רבי'ן הרה"צ רבי חיים שלמה הורוביץ זצ"ל וואס זיין רעבעצין די אם הכלה איז געווען א שוועסטער פאר כ"ק אאמו"ר זצ"ל, און זי האט געהייסן מלכה, און אויך מיין מאמע הרבנית הצ' האט געהייסן מלכה, ביידע מחותנת'סטעס האבן געהאט דעם זעלבן נאמען.

ביידע צדדים זענען געגאנגען צו כ"ק רבינו מהר"י מסאטמאר זצ"ל, זיי האבן געגעבן קוויטלער, און געשמועסט פארדשידענע ענינים, דערנאך האבן זיי געזאגט פאר רבינו זצ"ל, אז זיי ווילן זיך משדך זיין, נאר זיי ווילן האבן א דעת תורה וועגן דעם ענין אז ביידע מחותנת'טעס האבן דעם זעלבע נאמען.

האט דער רבי בצחות לשונו ערקלערט אז ביי רבנים איז מען נישט מקפיד דערויף, ווייל א רב אדער רבי ווערט נישט געפופן אויף זיין פריוואטן נאמען, נאר מיט זיין טיטול דער רב דער רבי, און אזוי ווי ביידע מחותנת'טעס (דער רבי האט געדענקט די נעמען וואס ער האט געליינעט אין די קוויטלער) הייסן מלכה, און מאן מלכא רבנן, און ביי רבנים גייט נישט אן דער חשש.

דער שידוך איז באלד געשלאסן געווארן, און זיי שטעלן אויף שיינע דורות לתפארת אבותיה"ק.

אגב די סטריזעווער רעבעצין ע"ה האט מאריך ימים געווען ביז צ"ט שנה, און מיין מאמע ע"ה ביז צ"א שנה.

124'טער קאפיטל:

אינטערעסאנטע מעשה פון א נאמען געבן

(מהרה"ק רש"צ מספינקא)

אין די יארן תש"ט ביז תשי"ז לפ"ק האב איך נאך געוואוינט אין דער איסט סייד געגנט.

אין די געביידע וואו איך האב געוואוינט אויף איסט דריטע סטריט איז געווען אן אלט אמעריקאנער בית המדרש וואס האט געהייסן דער 'זשאבנער' ביהמ"ד.

אזוי ווי די מתפללים וואס האבן דארט אמאל געדאוועגט האבן במשך די צייט פארלאזט די געגנט, ביז עס איז צו געקומען צו א מצב אז עס איז שוין ממש קיין מנין נישט געבליבן אין דעם ביהמ"ד.

דאס ביהמ"ד איז פארדינגען געווארן פאר כ"ק אדמו"ר מספינקא רבי הערשעלע זצ"ל, און מען האט דארט געדאוועגט שבתים און ימים טובים, אין די וואכן טעג האט מען דארט געדאוועגט נאר וועז עס איז פארגעקומען א שמחה פון א ברית מילה וכדומה.

אין א צייט איז פארגעקומען אינעם בית המדרש א ברית מילה פאר א רך הנימול לשמונה (איך שרייב נישט קיין נעמען משום דגדול כבוד הבריות) מיט סנדקאות איז מכובד געווארן כ"ק אדמו"ר מקלויזענבורג זצ"ל, דער ספינקער רבי האט געגעבן דעם נאמען,

און ווי איינגעפירט ווען מ'קומט אן צו 'ויקרא שמו בישראל' האט דער רבי זיך צוגעבויגן צום אבי הבן צו הערן דעם נאמען וואס ער וויל געבן, און דער רבי רופט אויס הויך 'שלמה ארי'' בן ..... .

נאכן ברית האט דער ספינקער רבי געפרעגט דעם אבי הבן נאך וועמען האסטו א נאמען געגעבן, האט ער געזאגט אז ער האט דעם נאמען געגעבן נאך זיין שווער וועמען דער ספינקער רבי האט גוט געקענט.

זאגט דער רבי פארן אבי הבן, דיין שווער האט דאך געהייסן זלמן לייב, און אזוי רופט מען וועס הייסט יקותיאל יודא, האט ער דאך געהייסן 'יקותיאל יודא' און נישט שלמה ארי'.

האט דער אבי הבן געענטפערט אז ער האט געפרעגט איינעם (מפני כי גדול כבוד הבריות שרייב איך נישט זיין נאמען) און ער האט אים ערקלערט אז 'זלמן' איז נישט קיין געהעריגער נאמען נאך א צו נאמען צו שלמה, און 'לייב' איז א צו נאמען צו ארי', און דעריבער האב איך אים א נאמען געגעבן שלמה ארי'.

באלד נאכן ברית האט זיך דער גאנצער עולם געוואשן און זיך געזעצט צו די סעודת הברית אין בית המדרש, בתוך הסעודה של מצוה האט דער ספינקער רבי הויך געמאכט א מי שברך פארן רך הנימול און אויסגערופן או"א קיים אל הילד הזה לאביו ולאמו ויקרא שמו בישראל 'יקותיאל יהודא', וגו' זה הקטן גדול יהי' און אנגעווינטשן דערביי כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים, וכן הוה אז דער נאמען וואס דער ספינקער רבי האט געגעבן איז טאקע געבליבן אויף אייביג.

דער געוועזענער רך הנימול האט שוין ב"ה חתונה געהאט און אויפגעשטעלט א שיינע אידישע שטוב, בנים ובני בנים עוסקים

בתורה ובמצות, און ער האט קיינמאל נישט געוואוסט אז ער האט א קורצע צייט געהייסן שלמה ארי'.

הגה"ק רבי הערשעלע ספינקער זצוק"ל

NEWS REPORT FRIDAY, SEPTEMBER 15, 89 — ... דער ייִדישער קול

ז' מנחם אב אין חוסט ביי די יומא דהילולא

פון בעל ערוגת הבושם זצ"ל

פון הרב ישעי' גראס

צו זיין אין חוסט אין יאהרציים פון בעל ההילולא זענען שוין לאנג נישט געווען קיין אידען פון אויסלאנד. נאר אזוי ווי איך האב באקומען מיין וויזע צו פארן אויפ'ן ציון פון א"ז הגה"ק בעהמ"ח היטב איטיב (וואס איך האב דיך מיגע געווען ארויסצוגעבן דאס ספר לאור עולם פון כתב יד קדשו בשנת תשל"ב, בהסכמה כ"ק אדמו"ר הגה"ק מרן מסאטמאר זצלה"ה) הרהגה"צ מה"ר ישראל יעקב יוקל טייטלבוים זצלה"ה, חתן בן אחי אביו הגה"ק בעל ייטב לב זצלל"ה, וואס איך האב זייער משתוקק געווען צו זיין אויף זיין ציון ווייל ביז מיט א קורצע צייט צוריק איז נישט געווען קיין שום מציאות אז מ'זאל קענען אהין פארן ווייל מ'האט נישט געגעבן קיין ויזיעס אהין, און אזוי ווי איך פאר יעדעס יאר קיין אייראפע צו שניידן פאר דיך א פאר אחרונים אין איטאליע, האב איך באשלאסען דאס מאל אריך צו פארען קיין חוסט, דארט צו זיין ביי די יאהרציים פון ערוגת הבושם.

(אגב, האב איך נאך יעדעס יאר ב"ה געשיקט קיין רוסלאנד א פאר אחרונים, כאטש וואו עס איז אנגעקומען ווייס איך נישט, צי קיין מונקאטש — חוסט — סעליש, אבער אנגעקומען זענען זיי. אזוי ווי דאס יאר בין איך געווען קודם אין איטאליע, האב איך אליין מיטגע־נומען 3 אחרונים מיט זיך.)

וועז איך בין אוועקגעפארן פון ניו יארק, האב איך נאך נישט געהאט קיין ווי ווייט עס איז ביז מען וועט קענען אהין פארן, אבער איך האב שוין אנגעהויבן צו פרעגן ווען עס וועט זיין מעגליך צו פארן קיין ארץ הקודש, ווייל מען האט מיר געזאגט אז עס וועט נאך דויערן א פאר חדשים ביז מען וועט קענען אהין פארן. איך האב דאס נישט געגלייבט, ווייל איך האב נאך נישט געהאט קיין ויזע, אבער איך האב מיר נישט געוואלט מאכן קיין סדרים ביז איך וועל האבן מיין ויזע אין האנט.

איך בין אנגעקומען קיין רוסלאנד דעם 4 טן אלול, ווען עס איז שוין נישט מעגליך צו פארן אהין אויף קיין שום אופן, ווייל מען האט מיר נישט געגעבן קיין ויזע. איך האב דאס נישט גענומען שווער, ווייל איך האב שוין פריער גוט געוואוסט אז מען וועט מיר נישט געבן קיין ויזע, ווייל איך האב שוין פריער אין פאראיס אויסגעפרעגט אין דעם ענין, און מען האט מיר דאס שוין פריער מודיע געווען אז מען וועט מיר נישט געבן קיין ויזע, ווייל איך האב שוין פריער אין פאראיס אויסגעפרעגט אין דעם ענין, און מען האט מיר דאס שוין פריער מודיע געווען אז מען וועט מיר נישט געבן קיין ויזע, ווייל איך האב שוין פריער אין פאראיס אויסגעפרעגט אין דעם ענין, און מען האט מיר דאס שוין פריער מודיע

NEWS REPORT FRIDAY, SEPTEMBER 15, 89 — 25 — מוצאי ש' תבא, תשמ"ט

ז' מנחם אב אין חוסט ביי די יומא דהילולא

פון בעל ערוגת הבושם זצ"ל

פון: הרב ישעי' נראס

פון האטעל א קאר ווערט זיי אונז קאפיטלען תהלים. מיר האבן מיטגענומען עטליכע מארקערס מיט וואס מיר האבן א ביסל איבערגעשריבן די ווערטער פון בעל ערוגת הבושם, און פון דיין רעבעצין ע"ה. מער קיין צייט האבן מיר נישט געהאט דארט פארברענגען, איך האב געזאגט פאר דעם שו"ב, אז איך האב איבערגעלאזט איין אתרוג פאר זייער חשבון אין אונגוואר, איך האב אים געגעבן די אדרעס. די האבן דיך זייער געפרייט דערצו. פאר א יאר האבן זיי נישט געהאט קיין אתרוג, ערשט א פאר ווא׳כען נאך סוכות האבן זיי באקומען איין אתרוג (מ׳זאגט א ווערט׳), וואס איז ווערט אן אתרוג נאך סכות?) קיין לולבים והדסים האבן זיי נישט, זיי נוצען די פאר יעריגע (אויב איך וועל קענען וועל איך א״ה שיקען א לולב מיט הדסים, אויב עס וועט קענען אנקומען פאר סכות).

זיי האבן מיר געזאגט אז זיי האבן זייער א שיינע שוהל. שבת ויו״ט, אדער א יומא דפגי׳׳א איז דא מנין. לכבוד די יומא דהילולא איז אויך געווען מנין. אויך האב איך געגעבן פאר׳ן ראה״ק א בינטל ציצית וואס איך נעם אלץ מיט מיר, אפשר וועט דאס אינער ברויכען. ער האט זיך זייער געפרייט דערצו. עס איז שוין געווארן שפעט און מיר האבען זיך געזעגענט פון זיי, השי״ת זאל געבן מיר זאלען האבן גע׳פועל׳ט אלעס גוטס בכלל ובפרט.

פון דארט זענען מיר געפארן קיין וואלאוזש. מיר האבן נישט לאנג געדארפט זוכען דעם בי״ח, עס איז אויף א בארג, אבער ווען מיר זענען אהין אנגעקומען האבן מיר ליידער געווען דעם גרויסען חורבן. אלע מצבות זענען צעבראכען, אומגע־ווארפן מיט די שריפט אראפ, אזוי אז מ׳קען נישט וויסען וועמענס מצבה דאס איז. די אייניגע מצבה וואס שטייט איז פון די באבע ע״ה הענדל, וואס נעבן איר איז געווען די מצבה פון זיידען בעהמ״ח היטב איטיב, אבער עס איז אויך נישט דערנעבן נאר אותעקנעריקט. דאס איז יא מיט די שריפט אדויף. ווי עס זעט אויס, זענען דארט לעצטענס געווען אייניקלעך אן זיי האבן אויך מיט מארקערס איבערגעשריבן א טייל פון די מצבה, אבער נישט אלעס האבן זיי נעקענט אויסליינען. אבער אזוי ווי איך האב אין ספר היטב איטיב אויך אריינגעלייגט די בילדער פון די מצבה, האב איך געדענקט דעם גאנצען נוסח פון די מצבה, האב איך דאס אלעס איבערגעשריבן, נאר איין זאך האב איך מוסיף געווען וואס איז נישט געשטאנען אויף דעם ארגינעלען נוסח.

בעה״מ "היטב איטיב"

זעלבסטפארשטענדליך האבען מיר געזאגט דארט תהלים מיט גרויס התעוררות. מיר האבן אויך געזוכט דארט מצבות פון הרה״ג דומ״ץ ד׳וואלאוזש הרה״ג ר׳ שלום לאנדא זצ״ל חוזקתו הרכניה איידיל ע״ה, דער פאטער פון עדעלינער רב זצ״ל וועמענס אייניקלעך געפונען זיך אין אמעריקע, ווי ניסי הרהגה״צ אב״ד אודווארי שליט״א, ש״ב הרב ר׳ צבי לאנדא שליט״א, ש״ב הרב ר׳ ישעי׳ שלום לאנדאו שליט״א, אבער ליידער קיין שום סימן פון א מצבה האבן מיר נישט געטראפען. אפשר א דארטיגער, וועלכער ווייסט לערך אויף וועלכען פלאץ זיי ליגען, וואלט געקענט איבערדריין די מצבות און אפשר טרעפן. אזוי ליידער האבן מיר איבערגעלאזט דאס ביה״ח מיט א צעבראכען נעמיט אין צעבראכען הארץ. ביז השי״ת וועט זיך מרחם זיין און עס וועט זיין "הקיצו ורננו כל שוכני עפר" במהרה בימינו אמן.

המשך ז' מנ"א בחוסט

מכתב מהגה"ק בעל ערוגת הבושם זצ"ל

כתי"ק של רבינו משה בן עמרם זצ"ל מח"ס ערוגת הבושם

העתקה מהמכתב

ב"ה

שוכ"ט להרבני המופלג יו"ש מוה"ר יוסף פרענקיל נ"י ומשנהו

הרבני המופלג יו"ש מו' משה יודא מייזילש נ"י.

הן ר' דוד שוואַרץ מפה קובל לפני מאוד היות שאשתו יודית נסעה מאתו לנעוויארק, וכפי הנראה מעגנת אותו, עד עולם, וגם בעודה פה, כ"פ קובל לפני שחייו אינם חיים, ובקש מאתנו להשתדל שתקבל גט ממנו, וגם אתם ידעתם שכ"פ הי' מרחיק נדוד באמרו שמצערתו מאוד, ולכן כפי דבריו שגם לחזור לפה אין בדעתה, וגם לא להפטר ממנו, לכן אמרתי להודיעכם שתתרו אותה בשמי בתורת התראת ב"ד שאם תרצה לקבל ממנו ג"פ, מה טוב, וגם מבעלה לא יהי' עיכוב אם לא תרצה לצערו לבקש ממנו סך רב, כי כפי דבריו לקחה כל מה שהי' לו, ונשאר בעירום ובחוסר, עד שצריך לבריות, ואם תתן כתף סוררת ותרצה רק לעגנו תאמרו לה שניכם בשמי, שהנני מוכן ומזומן ליתן לו היתר ויחתמו עליו מאה רבנים, והוא יהי' מותר לישא אשה אחרת, והיא תהי' נשארת גלמודה עד שתלבין ראשה, ושניכן תכתבו לי תשובה ברורה מה שהשיבה לכם על התראה א, ומהראוי ונכון שאתם תשתדלו בדבר שתתרצה לקבל ג"פ ממנו, ואם תהי' מרוצה תבקשו מהרב ר' נפתלי רויטער שירשום בכתב ידו מי שיהי' בשם השליח למסור לה הגט, ובעלה ישלח מכאן גט כשר על אדרעס שיכתוב הרב הנ"ל,ומצו' רבה תעשו בזה להסיר אותו מכבלי העיגון ומבוקשי מכם שתכתבו לי תשובה במוקדם האפשר דברי הדושו"ט ומצפה לשמוע מכם בשו"ט בתוכ"י.

חוסט ב' יתרו תרס"ב **משה בלא"א מו"ה עמרם גרינוואלד**

קערעסטירער רבי שליט"א אינעם בית החיים אין די שטאט חוסט ביים ציון פון הגה"ק רבי משה ברבי עמרם זצ"ל גרינוואלד אב"ד חוסט

דער ציון פון הגה"ק חוסטער רב זצ"ל ומחברתו הצדיקת ע"ה
דער קערעסטירער רבי שליט"א האט אנפילט די ווערטער מיט פארב
מען זאל עס קענען ליינען

וועגן מאמר פון שארפן דעם מעסער ערב שבת

ג' פרשת יתרו תשע"ב

כבוד העורך דער איד הי"ו, והכותב מ.ב. נ"י

אזוי ווי איר שרייבט לעצטנס וועגן השחזת הסכין עש"ק, אויך ברענגט איר פון ספרי, פון פסוק "וידעת כי שלום אהלך", פארשידענע טעמים וואס א שייכות השחזת הסכין האט צו שלום בית.

ווייל איך איינ שרייבן אויך א טעם וואס איך האב געזען אין ספר זכרון ישעי', לויט א מעשה וואס איך האב געהערט פון אן איש מהימן וועג איך בין געווען מיט אים ל"ע ול"ע אין ארבעט לאגער אין אוישוויץ תש"ד. דער וואס האט דאס מיר פארציילט האט ליידער נישט אינעזעגעלעבט די קריג, אבער ער האט ב"ה דאזוי אין בריידער וואס איך האב אים דאס פארציילט די מעשה, און ער האט דאס אויך באשטעטיגט.

דער בעל מספר האט חתונה געהאט קיין זענטא טאך בחיי פון מיין זיידן הצה"ק ר' ישעי'לע קערעסטירער זי"ע. אמאל איז דער זיידע ר' ישעי'לע געזעגן אין זענטא אויף א שבת, און כמנהג האט ער געפירט א שבת טיש, פרייטאג טאכט ווען דער זיידע האט אנגעהויבן די גרויסע חלה איז דעמאלט דער בעל מספר געשטאנען אויף א באנק און האט געזען ווי דער זיידע שניידט אויף די חלה, און דער בעל מספר האט געשמייכלט. טאך ווי דער זיידע האט געגעסן פון מוציא, האט ער צוגערופן דעם בעל מספר און האט אים געפרעגט וואס האסטו געשמייכלט, זו האסט טאך נישט געזען אזא גרויסע חלה, וואס האסטו נישט געקוקט ואספארא שארף מעסער איך האב אז עס פאלט נישט קיין איין ברעקעלע?

אזוי ווי ס'זוערט געברענגט אין די חסידישע ספרים אז די ברעקלעך זענען מרומז אויף חטאים, אויך שאדט דאס פאר פרנסה, איז אויב ס'פאלט נישט קיין ברעקעלע איז דאס א גוטער סימן, וד"ל.

איז וען מ'עפנט די חלה און ס'פאלן ברעקלעך, פרענגט די בעל הבית'טע וואס איז מיט דיר געשען פארוואס פאלט אזויפיל ברעקעלעך, עס שאדט דאך פאר פרנסה, און דאס איז מרמז אויף פאר אנדערע ואכן, איז במילא פארשטערט עס דעם שלום בית. דערויבער איז די עצה דערפאר, אז פרייטאג ערב שבת וואס איז מסוגל פאר תשובה, זאל מען אויפשארפן דאס מעסער, ויאזוי שארפט מען א מעסער, מ'נעמט א שטיין און מ'גיסט ארויף וואסער, מ'דרייבט דאס מעסער אויפן שטיין, איז אנשטאט זאל מען ארויף גיסן אויפן שטיין זיין איינגענע הייסע טרערן איז אם אבן הוא ממוח, און דורך תשובה אמיתית ועט דאס מעסער זיין שארף, או ס'ועלן מער נישט פאלן קיין ברעקעלעך, איז במילא ועט זיין שלום בית אין אלע ענינים.

וידעת כי שלום אהלך,

הרב ישעי' גרוים
מקרעפטיר-בערבעשט

בריוו אין דער איד פון קערעסטירער רבין ווי ער איר מעורר אויף ענינים

מעשה רב וועגן עסן פאר רבינו תם תפילין

יום ב' משפטים תשע"ב ברוקלין יצ"ו

כבוד העורך היוד נ"י.

וי איר זעט לייגן איך דעם איד וי איך האב לעצטנס געשריבן אייניגע הערות.

יעצט וועל איך אויך שרייבן איין הערה, אויף וואס איד האט געשריבן פון רבינו הקדוש מסאטמאר זי"ע, וועגן עסן פאר ר"ת תפילין, וואס בדידי הוה עובדא.

תשט"ו בין איך געפאָרן מיט כ"ק אדמו"ר זצללה"ה קיין ארץ ישראל דורך לאָנדאָן, און אויף שבת פרשת שלח בין איך געווען אין לאָנדאָן, נאָר שבת בין איך געפאָרן קיין איטאליע וועגן אתרוגים, איך בין געפאָרן דורך פאריז, איך בין דאָרט געווען איין מעל"ע ביי הצה"ק ר' איציקל מפשעווארסק זצלה"ה, דעמאָלט האט ער נאָך געוואוינט אין פאריז. נאָר שחרית, פאר ר"ת תפילין האט ער טוטעם געזעגן, האט ער מיר געזאגט פאר וואס ער עסט פאר ר"ת תפילין, וויל "מיין רבי דער קאָלאָשיצער רב זצ"ל האט מיר זייער אנגעזאגט אז איך זאל עסן פארן דאוונענען וויל איך בין געווען א גרויסער חלוש, אבער פארן דאוונענען האב איך נישט געוואלט עסן, און עובר זיין אויפן רבי'ס אנזאג האב איך אויך נישט געוואלט, וועגן דעם עס איך פאר די ר"ת'ס תפיליך".

הערת הכותב, איך בין דעמאָלט געזעגן א יונגערמאן און הרה"צ ר' איציקל זצ"ל איז שוין געזעגן אן אלטער רבי, אבער ער האט געשפירט אז ער דארף זיך פאר מיר פארענטפערן, במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו, זי"ע ועכ"י.

פון דאָרט בין איך וויטער געפאָרן קיין איטאליע, וואו איך האב אפגעזוכט דעם רבין זצ"ל, פון דאָרט זענען מיר געפאָרן צוזאמען קיין ארץ ישראל, וי איך האב דאס באשריבן אין ספר מסעות ישעי'.

הרב ישעי' גרוים
מקור עסטיר־בערבעשט

בריוו אין דער איד פון קערעסטירער רבין וויי ער איר מעורר אויף ענינים

מדור ט"ו - לזכות את הרבים

ועל המטוב יזכר בני האברך המו"ט וכו' **מו"ח ישעי' נ"ו**, אשר טרח ויגע הרבה בחגהת הסה"ק **ישמח משה** לתקן כמעט כל המעורות שנפלו בדפוסים הראשונים. זכות המחבר הקדוש יעמוד לו ולזרעתו החשובה **מרת צלאווה רבורה תחי'**, בת כחותני הרה"ג וכו' מוה"ר שמואל דוד קרוים זצ"ל, אב"ד שארדעע-אדוואַרי יצ"ו, שיתברכו בבני חיי ומזוני רויחא עם כמ"ם.

זכות זקני המחבר הקדוש יגן עלינו להתברך בכל מילי דמיטב ולחיות חיי נחת דקדושה ולראות בישועת כל ישראל בגאולה שלימה בב"א.

חרב נפתלי גרוים

בן הרה"צ ר' **רפאל** זלה"ה, אב"ד בערבעשט
חתן הרה"צ ר' ישראל יעקב יוקל זצלה"ה אב"ד וואלאוץ
(חתן זקני בעל ייטב לב זלה"ה)
בן הרה"צ ר' שמואל זלה"ה, אב"ד גארליץ
בן הרה"צ ר' אלעזר ניסן זלה"ה, אב"ד דרוהביטש
בן המחבר הקדוש זי"ע.

תודה וברכה

להרה"ג מוה"ר ישעי' גרויס

האדמו"ר מקערעסטיר-בערבעשט שליט"א

על אשר המציא לי יותר ממאתים טעותים אשר ה' נרשם במשניות שלו מדפוס הקודם,
ובטוב עיניו ראה שיתקנו אותם בההוצאה הזו בשנת תשנ"ג
ישלם ה' פעלו ויזכה ללמוד וללמד מתוך נחת ורחבה עבגצבב"א.

המו"ל, **זונדל ברמאן**

ומרם אשים קנצי למילי, אשא בתפילה כפי נפשי בשאלתי אנא אלקי חשמים פרוס סוכת שלומיך עלינו, יראו עינינו וישמח לבנו, שעד מהרה נשמע קול מבשר ואומר בראש ההרים, קול אומר לציון הנה מלך אלחיך, ומבשר בשורות הנאולה, כי ישוב ה' שבות עמו, ונדחי ישראל יכנס, ויבנה המקדש תכונן ציון, וששון ושמחה ימצא בנו, חדוה וקול זמרה, ונסו הצללים ולכל בני **ישראל** יהי' אור כמושכותם, וגזכה לראות בנחמתן של ישראל, החותם בלב נשבר המצפה בבליון עינים לרחמי שמים, ונחמת ציון וירושלים בהתגלות כבוד שמים עליגו במהרה בימינו אמן.

באעה"ח יום חמשה עשר בשבט שנת **חא ספר אגדה לבושי יו"ם** (תשל"ב לפ"ק) פה ברוקלין יצ"ו.

חנניא יו"ט ליפא טייטלבוים
אבד"ק **נירבאשור יצ"ו**
בעהמ"ח ספר שו"ת
לבושי יום טוב

להגיד לאדם ישרו אמינא בזה לפעלא טבא ברכה ותודה רבה, לש"ב החוה"ש איש חמודות המעוטר במעלות ומדות, המופלג בתורה ויר"ש,

ברק ושנון, זית רענן בנש"ק וכו'

מו"ה **ישעי' גרוים** נ"ו, מפה ברוקלין יצ"ו

על אשר טרח ויגע בהגהת ספרי, ישלם ד' לו פעלו.

עטליכע יישר כח'ס פון מחברי ספרים פאר קערעסטירער רבין שליט"א

125'טער קאפיטל:

אבד חסיד מן הארץ

לזכרו הבהיר פון הרה"ח ר' צבי קעסטנבוים ז"ל

וועו עס איז אנגעקומען די נישט גוטע בשורה אז ידידי החשוב איש רב פעלים בכל העניינים, ובפרט בצרכי צבור השונים, **הרה"ח ר' הערשל קעסטענבוים ז"ל** נתבקש לישיבה של מעלה, איז דער ספר שוין גרייט צו גיין תחת מכבש הדפוס, אבער לא אוכל לעצור בעדי און נישט שרייבן כאטש עטליכע שטריכן לכבודו פון אן אמת'דיגער לאנג יעריגער ידיד נאמן.

כאטש וואס איך דערמאן ר' הערשל'ן אין כמה מקומות אינעם ספר, פיל איך אבער א חוב צו צוגעבן לזכר נשמתו עטליכע קורצע שטריכן פון זיינע אומערמידליכע פעולות לטובת הכלל.

ווי שוין דערמאנט אין "**מדור דעברעצין**" איז ר' הערשל קעסטענבוים ז"ל געווען דער יו"ר "**קרן מזונות בדעברעצין**" וואו מיר האבן צוזאמען אויפגעשטעלט א "**אידישע קאך**" וואס האט צוגעשטעלט פאר די ארטיגע אידן כשר'ע מאכלים פאר א ביליגע פרייז, (נישט טייערער פון די נישט כשר'ע מאכלים), און מיר האבן געדעקט דעם דיפערענץ.

אבער נישט נאר פאר די לעבעדיגע האט מען געזארגט, נאר אויך פאר די שוכני עפר וואס ליגן אין די בתי חיים'ס אין אונגארן און אין אנדערע מדינות אין אייראפע האט מען געזארגט, און צו דעם צוועק האט ר' הערשל ז"ל אויפגעשטעלט דעם **ועד לשמירת בתי החיים באונגארן**, וואס זאלן אנוועזנדן וואס נאר

מעגליך צו ראטעווען די בתי חיים פון פארניכטונג חלילה, און די שוכני עפר פון אזויפיל יארן זאלן נישט געטשעפעט ווערן,

מיט גרויס אייפער האבן זיך די חברי הועד וואס גם אני הקטן בתוכם אריין געווארפן אין די ארבעט, און יומם ולילה לא ישבותו, שטענדיג געזארגט אז מען זאל פארן צו די מקומות הנדחים, זען אז דער גדר פון בית החיים איז אין ארדענונג, און האלטן א שטענדיגן קשר מיטן שומר, וועלכער ווערט באצאלט צו היטן דעם בית החיים פון כל מרעין בישין, און אז די בהמות זאלן נישט פאשן און טרעטן על קברי אבותינו ורבותינו וואס זענען דארט באהאלטן במקום מנוחתם, און נאך וויכטיגע פעולות.

כמה פעמים איז מיר אויסגעקומען צו זיין גאר טעטיג אין די ענינים, איינע דערפון (קוקט אויבן עמוד 196) איז געווען אין די שטאט ראצפערט.

אזוי ווי איך פלעג (כמעט) יעדעס יאר פארן להשתטח על קברי אבותי אין אונגארן, בין איך בעאויפטראגט געווארן פונעם ועד זיך אומצוקוקן און קאנטראלירן פארשידענע פעולות וואס דער ועד האט בעינא פקיחא געהאלטן דערויף קאנטראל במשך די גאנצע צייט.

איבערהויפט האב איך געהאט א גאר נאנטע באציאונג צו ר' הערשל'ן, סיי אלס טעטיגער חבר הועד וואס האט פיל געלייסטעט פארן ענין פון די בתי חיים, און סיי ווייל מיר האבן געזארגט פאר די אידישע קאך אין דעברעצין, וואס האט אריין געצויגן ערנסטע סכומים, וואס מען האט געדארפט דעקן.

פיל מאל האבן מיר געזוכט דעם ריכטיגן וועג ווי אזוי מען זאל מיט טאט און ראט, ראטעווען את החיים ואת המתים, און

פילע נעכט זענען מיר געזעסן מטכס עצה צו זיין וואס מען זאל אלס טאן לטובת אחינו בני ישראל היושבים בצרה ובשבי', בכל קצוי תבל.

איך דערמאן זיך אז אין די יארן תשל"ד-תשל"ז לפ"ק ווען עס איז אנגעקומען צו אונזערע אויערן אויסטערלישע שמועות וועגן דעם מצב פון די בתי חיים אין אייראפע, ווי די דארטיגע לענדער האבן מחלל געווען די קברים פון די אידישע בית החיים'ס וואס זענען געווען הפקר, און יעדער האט געקענט טאן דארט מה שלבו חפץ, ווייל אזוי ווי קיינער האט זיך נישט אומגעקוקט, האט דאס צוגעברענגט אז צענדליגער בתי חיים זענען געווען אין א שרעקליכע סכנה פון פארניכטונג רח"ל.

דער געשעענער מצב האט צוטרייסלט יעדן, און ר' הערשל ז"ל האט זיך פעסט אריין געווארפן אין די ארבעט, און אנגעווענט אלע כוחות, אז די שוכני עפר זאלן נישט זיין טרף לשיני החיות.

בעת ההוא ווען עס איז געווען עת צרה ליעקב, האט ער צוזאמען גערופן עטליכע טעטיגע עסקנים און מ'האט געגרינדעט דער **"ועד לשמירת הבתי חיים באונגארן"** (בייגעלייגט איז א בעשרייבונג וואס איז בזמנו געווארן פארעפענטליך אינעם תורה ירחון "המאור") וואס האט באקומען די גוטהייסונג פון אלע גדולי ישראל ומנהיגיו.

בליל פסח שני שנת תש"מ לפ"ק איז דורכן וועד פאררופן געווארן א גרויסע אסיפה וואו עס האבן טייל געמומען אסאך אידן פון די יוצאי מדינות אייראפע, ובתוכם פילע גדולי ומנהיגי ישראל שליט"א וואס א חלק פון זיי האט אויפגעטרעטן מיט ווארעמע דרשות - פאדערענדיג בכל לשון של בקשה, אז אלע געווועזענע

איינוואוינערס אין אונגארן ויוצ"ח, זאלן שטיצן דעם ענין מיט וואס נאר מעגליך, ווייל ארבעטענדיג שכם אחד, וועט מען בס"ד קענען טאן די געפאדערטע פעולות צו ראטעוועו די צענדליגער בתי חיים אז זיי זאלן נישט פארניכטעט ווערן, און די שוכני עפר זאלן נישט חלילה געשטערט ווערן פון זייער מקום מנוחה.

בעת ההוא ביי די מעכטיגע אסיפה להצלת הבתי חיים, איז דער ערנעגישער ר' הערשל קעסטענבוים ז"ל אויפגענומען געווארן אלס דער יו"ר פונעם ועד לשמירת הבתי חיים, וועלכער איז געווען א מוסיף והולך צו טאן נאך און נאך פארשידענע פעולות להצלת הבתי חיים.

דורך די אומערמידליכע פעולות וואס האבן געברענגט ערנסטע גוטע רעזולטאטן, האט דער ועד באקומען די גוט-הייסונג פון גדולי האדמורי"ם, און פון רבנים מנהיגי העדה בארצות שונות, און במשך הזמן האט זיך טאקע ארויס געוויזן אז די ארבעט פונעם ועד מיטן ענערגישן יו"ר ר' הערשל ז"ל, זייט אן קערנדליך פון הצלחה, און עס וואקסן ארויס גוטע פירות, וועו פילע בתי חיים זענען במשך די צייט אפגעראטעוועט געווארן.

ברבות השנים זענען די פארצווייגטע פעולות באקאנט געווארן אויך ביי די אמעריקאנער אינסטאנצן וואס האבן געזען די ענערגישע אקטיוויטעטן וואס דער יו"ר מיט די חברי הועד טוען אומערמידלעך, און בס"ד האבן זיי צוגעטיילט דעם כבוד פארן יו"ר הועד און אים נאמינירט צו זיין דער אפיציעלער רעגירונג פארשטייער פונעם ועד לשמירת הבתי חיים באייראפע.

מ'קען וועו שרייבן און שרייבן פילע צענדליגער בלעטער פון די פילע נסיעות און פלאגענישן וואס מען האט מיט געמאכט, און די גרויסע עגמת נפש וואס מען האט געליטן ביז מען האט

מצליח געווען צו זען עפעס א הצלחה מיטן ראטעווען די בתי חיים פון פארניכטונג און פארשוועכונג.

נאר אזוי ווי איך האב נישט אינזינען געהאט אין דעם ספר צו בעשרייבן דעם ענין פון הצלת הבתי חיים, איך האב נאר בקצה החוט אנגעירט דעם ענין שרייבענדיג ממש מקצת מן המקצת, האב איך אבער יעצט געשפירט אז לכבודו פון דעם חשוב'ן יו"ר מיט וועמען איך האב אלס פערזענליכער ידיד און חבר הועד אזויפיל יארן כולם שוים לטובה געארבעט יד ביד, מוז איך צו געבן עטליכע שטריכן - און דעריבער האב איך געמומען עתי, ואמשוך בעטי, לעילוי נשמתו הטובה. מה כאן עומד ומשמש, זאל ער אויך בשמי מרומא עילעא זיין א גוטער בעטער למשפחתו הנכבדה, ולכל ידידיו בתוך כלל ישראל, עדי נזכה במהרה לישועות הניבאות הקיצו וירננו שוכני עפר, ויעמדו לקץ הימין, בביאת ינון, לגאלינו גאולת עולמים, במהרה בימינו אמן.

לפני מלכים ושרים יתיצב - ביים אמעריקאנעם פרעזידענט רעיגען וואס הרה"ח ר' הערשל קעסטענבוים ע"ה האט אראנזשירט למען הצלת בתי החיים באייראפע
כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א אלס אב"ד סיגעט ביים פארזאגן די תפלה הנותן תשועה

אין דעם תורה ירחון "המאור" איז פארעפענטליך געווארן דער רוף וועגן שמירת בתי החיים

ועד לשמירת בתי החיים באונגארן

THE SOCIETY FOR THE PRESERVATION OF JEWISH CEMETERIES
18 HEYWARD STREET BROOKLYN, N.Y. 11211
TEL: (718) 522-5626

עכשיו, כשיהודים מאונגארן מקיימים את היארצייטען של קדושיהם שהושמדו בכבשני אש של הנאצים ימ"ש לפני ארבעים שנה, כדאי להזכיר כעת את הענין "הכבאוב" של בתי העלמין באונגארן.

הביטוי "כאוב" איננו אולי הביטוי המתאים לשאלה האדירה הזו, והן לא אפשר להוציא במילים את תמרורי המצב ההוא, למאות בתי חיים הנמצאים באונגארן, רובם ככולם במצב פתוח ועזוב מאוד, מצבות שבורות, גדרים פרוצים וחרבים, מכוסים חרולים ועשבי פרא, מקומות מרעה לבהמות, גוים רומסים ודורסים על מקום מנוחת אבות אבותינו.

יהודים יקרים! התבוננו נא, בתי חיים עם מאות ואלפים מצבות, של מי הנם הקברים, קברות אבותינו ורבותינו, יהודי הונגאריא התמימים והישרים, ובתוכם צדיקים, תלמידי חכמים, גאונים, שהאירו תבל בתורתם, קבריהם הולכים ומחוללים ח"ו! הרבה מהם נהרסו, ורובם הנם במצב נורא, אם לא יזדרזו בצעדים מהירים לתקן תומ"י מה שצריך תיקון, לא רחוק היום, אשר הרבה מבתי חיים הללו ימחו לגמרי, ח"ו.

חרדה תאחזנו רק להעלות רעיון זר כזה על שפתינו, למשמע אוזן דאבה נפשינו, אין ברצוננו לשאול השאלה מה שכל אחד חייב לשאול את עצמו, בנים! בני בנים! נינים ונכדים! אייכם!

איכה אתם יכולים לשבת בשלוה ולהניח את קברות אבותיכם ואבות אבותיכם ללכת לטמיון, נרדפים ומחוללים על ידי ערלים?

האם חושינו והרגשותינו כבר הנם כל כך פגומים, שאין אנחנו מרגישים כלום? זכרו נא הימים לפנים עד כמה מסרו היהודים את נפשם להחזיק בכבוד את הנפטרים, לא התחשבו מעולם עם ממון, יגיעה וכוחות, כשהי' איזה חשש של בזיון המתים, האם לא נראה איזה נאמנות וענין לקבורת אבותינו הקדושים אשר בארץ המה!

הלב נשבר בזכרינו המוני יהודי הונגאריא שנשרפו על קידה"ש, אפרם פוזר

כדומן על פני השדה, וגם קבורה לא היתה להם, כמה יהודים אין ביכולם ללכת לקבר אבותם, כי לא נשאר זכר מהם! על כל פנים נחזיק נא בכבוד וביקר את מקומות קבורתם של אבות אבותינו, שאמנם זכו לבוא לקבר ישראל.

הן זה הוא השריד היחידי המוצל מאש מקהלות הונגאריא שפרחו בהדר זיון מאות בשנים, עיירות מלאות חכמים וסופרים, יהודים תמימים וישרים, בתי העלמין הם שנשארו לנו מכל מחמדינו שהיו לשריפת אש, למה זה להזניח את זכרונם הקדוש והטהור של העצמות החביבות והיקרות? האם אין זה עון פלילי?

והיה כי שאול תשאלו, מה יכולים אנחנו לעשות? התירוץ הוא, יכולים אתם הרבה לעשות להצלת בתי הקברות, להוי ידוע! אשר במעט טרחה והוצאות לא גדולות אפשר להציל מכליון רוב רובם, ואפשר, כל בתי החיים בהונגאריא.

יש צורך בשיתוף פעולה מעט, כל הנשארים בע"ה מכל עיר ומכל כפר, עליהם להתגבר ובכוחות מאוחדים להמציא את הסכומים הנחוצים, סכומים לא גדולים, אחד מכל עיר או כפר עליו לנסוע שמה ולסדר תיקון המצבות, להקים גדר, לקוץ את העשבים הרעים ולהעמיד שומר, שישמור כל השנה על בית החיים, ועמו לעמוד בקשרים, ובכל שנה ושנה אחד יסע לשם, לראות ולהווכח שהכל בסדר.

אחים יקרים עכשיו הוא הזמן! מהר כי בא מועד, אל נא תזניחו את עבודתכם הקדושה! זכרו, זקוקים אנחנו תמיד ללימוד זכות של מליצי יושר, "במרום ילמדו עלינו זכות שתהא למשמרת שלום".

בשביל יותר פרטים, איכה לעזור בענין הנחוץ דנן, נא להתקשר עם חברי הועד החתומים למטה, הוזילו הרבה כוחות ויגיעות וזמן בשביל הצלת בתי החיים באירופא.

אפשר להתקשר עם יושב ראש הועד הרב צבי קעסטענבוים, איש בעל נסיון עשיר ובקי מאוד בענינים הללו.

אם נדאג לכבודם של שוכני עפר הקדושים ולעשות כל מה שבכוחותינו להעמיד בתי הקברות על מכונם, אז בטוחים אנחנו שיהיו מלמדי זכות על בני בניהם, להוושע בכל משאלות לבנו לטובה.

עכשיו הוא שעת הכושר, בטרם לא יהי' מאוחר, להציל מה שאפשר להציל מהדורות הקודמים.

הועד

הרב פייוול האלבערשטאם הרב צבי קעסטענבוים ר' יוסף וועבער
הרב ישעי' גרויס ר' איסר גרינפעלד

מדור טז
בילדער

בילדער
פונעם פראטעסט אין וואשינגטאן

בשנת תשי"ח לפ"ק - צען יאר נאך וואס דער עגל הציוני האט ליידער פושט טלפיו געווען אויף ארץ ישראל, און די מלכות המינים והכופרים בתורת השם ובמצוותיו, האבן דיריגירט מיט זייער אפענע שנאה צו יעדן דבר אשר יש בו ריח דקדושה.

דאן האט זיך ארויס געוויזן דאס רשעות פון די ממשלת המינים ווי זיי האבן דעמאלסט פרובירט צו שטערן דעם ארגינעלען אידישען לעבן שטייגער, קעגן די פארבליבענע הייפעלע ערליכע אידן שלא כרעו לבעל, עס איז געווען - אין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו - וואס די רשעים האבן געפייניגט אידישע קינדער אויף יעדן טריט און שריט,

הערנדיג דאס וויי געשריי פון אחינו בני ישראל יושבי ארצינו הקדושה, האבן די רבנים פון "התאחדות הרבנים" בראש זייער נשיא רבינו הק' מסאטמאר זי"ע – אויסגערופן א קריאה קדושה אז מען זאל ארויס גיין בשערי העיר וואשינגטאן די. סי. און שטייענדיג קעגן איבער דעם קעפיטל, זאל מען פראטעסטירן קעגן די אומדערהערטע רדיפות הדת בכלל, און ערליכע אידן אין ארץ ישראל בפרט.

ויהי בהשמע קריאת הרבנים, זענען הונדערטער אידן ארויסגעפארן צו די הויפט שטאט וואשינגטאן, צו פראטעסטירן און אויסשרייען דעם וויי געשריי קעגן די בארבארישע אויפירונג פון די ציונים וגרוריהם קעגן אחינו בני ישראל בארצינו הקדושה.

ביים פראטעסט מארש נעבען קאפיטעל הויז אין וואשינגטאן, מען זעט הרה"ח לייבעלע גליק ז"ל

רבנים און בעלי בתים ביים פראטעסטירן נעבן קאפיטעל הויז אין וואשינגטאן

בשנת תשי"ז לפ"ק זינגען די פראטעסטירער דעם באקאנטן ניגון "ה' הוא מלכינו ולו אנחנו עבדים, התורה היא חיינו ולה אנו משועבדים, ובשלטון כופרים אין אנו מאמינים, בדרך התורה נלך אש ובמים, ונקדש שם שמים", מען זעט הרה"ח יונה וויים ז"ל.

די פראטעסטירער טראגן טאוולען מיט פארשידענע אויפשריפטן
וואו עס ווערט ערקלערט דעם צוועק פונעם פראטעסט

מען זען הרה״ח ישראל זופניק ז״ל און הרה״ח יוסף (יאשע) מענדלאוויטש ז״ל

די פראטעסטירער טראגן טאוולען מיט פארשידענע אויפשריפטן
וואו עס ווערט ערקלערט דעם צוועק פונעם פראטעסט

טאוועלן וואס צייגן די נגישות ורדיפות פון מלכות המינים

די פראטעסטירער טראגן טאוועלען מיט פארשידענע אויפשריפטן
וואו עס ווערט ערקלערט דעם צוועק פונעם פראטעסט

די פראטעסטירער מיט די מחאה אויפשריפטן אויף די טאוולען

די פראטעסטירער מיט די מחאה אויפשריפטן אויף די טאוולען

הונדערטער רבנים
ועל צבאם כ"ק רבינו מסאטמאר זצ"ל
ביי א מעכטיגן פראטעסט קעגן די מדינת הציונים

אלה ברכב ואלה בסוסים, ואנחנו בשם ה' אלקינו נלך

הנני נותן לפניכם היום בילדער פון א מעכטיגן פראטעסט אין א גרויסע מעכטיגע זאל אין מאנהעטן, וואו ערליכע אידן פון אלע קרייזן פון פארשידענע אידישע געגנטער האבן אנגעפילט די צענדליגער טויזענטער זיץ פלעצער אין די מעכטיגע זאל וואז זענען געקומען לשמוע את דבר ה'.

אויסער די מעכטיגע זאל, זענען געווען אנגעפילט די דריי גרויסע גאלעריען מיט יראי ה' וחושבי שמו וואס זענען געקומען מוחה צו זיין קעגן די אכזריות'דיגע אויפפירונג פון די מדינה הציונית וואס צילט בכל עת ובכל שעה לעקור את הכל, און האלטן א שטענדיגע מלחמה קעגן די הייליגע תורה און דת יהודית, און פיניגן כסדר - וועו נאר מעגליך דאס הייפלע שארית הפליטה פון די יהדות החרדית בארצינו הקדושה, וואס ווילן ווייטער ממשיך זיין דעם דרך אבותינו.

אין דעם פראטעסט האבן א טייל געזומען פילע רבנים, ראשי ישיבות און אדמורי"ם, ועל צבאם דער שר התורה און לוחם מלחמות ה' בעוז ובגבורה ההולך לפני מחנה ישראל, כ"ק אדמו"ר מהר"י ט"ב מסאטמאר זצ"ל.

אין די ערשטע רייע צווישן די פילע גדולי ישראל זעט מען קערעסטירער רבי שליט"א אלץ יונגערמאן.

דער עולם קומט אן צום זאל

די גאנצע זאל מיט די דריי גרויסע גאלעריען אנגעפילט ⬆
דער ערשטער אין די לינקע זייט פון פאדערשטע רייע איז הגה"צ רבי ישעי גרויס שליט"א
קערעסטירער רבי

מחאה וזעקה מרה קעגן דעם פרעזידענט פון מדינת הציונים

אין שנת תשל"ז לפ"ק, האבן זיך צוזאמען געזומען די רבנים הגאונים חברי התאחדות הרבנים דארה"ב וקאנאדא דן צו זיין בכובד ראש אויף די אנגייענדע רדיפות הדת ווס זענען דאן געשאפען געווארן אויף אחינו בני ישראל אין א"י, ווי זיי האבן ארויס געגעבן א קול קורא וואס רופט ארויס יעדן ערליכן איד צו גיין און מוחה זיין קעגן די אנגייענדע רדיפת הדת.

אין די זעלבע צייט האט דאן באזוכט אין אמעריקא די פרעזידענטקע פון מדינת ישראל - די מרשעת גולדה מאיר שר"י.

אויפן רוף פון די הרבנים הגאונים חברי התאחדות הרבנים האבן זיך צוזאמען געזומען א ערליכער צבור פון אידן החרדים לדבר ה' ולתורתו הקדושה אשר לא כרעו לבעל הציוני, אזוי ווי מיר האבן מקבל געווען פון רבותינו הקדושים, און האלטן זיך ווייטער אין די שיטה הקדושה המקובלת לנו מדור דור, וואס ווערט נמשך לויט די אנווייזונגען פון די גדולי הדור, און זענען ארויס לרחובה של עיר מוחה זיין קעגן די רשעות'דיגע באנעמונג וואס די מדינת הציונים משרתיה וגרוריה טוען ליידער אן פאר דעם קומץ ערליכע אידן אשר לא כרעו לבעל.

עטליכע בילדער פון די מוחים וואס זענען ארויס מוחה צו זיין זענען געכאפט געווארן דורך א פריוואטן מענטשן, וכדי לזכות את הרבים זענען מיר עס מפרסם בספר, כדי יעדער זאל זען ווי די אחים לדעה אין אמעריקא נעמען זיך אן פאר זייערע געפיניגטע ברידער און ארץ ישראל.

רבנן ותלמידיהם זענען מוחה קעגן די ציוניסטישע רעגירונג בארה"ק מען זעט דעם באטערער רב זצ"ל און דעם זידיטשובער רבי זצ"ל

ציון הלא תשאלי לשלום אסיריך יונגעלייט מיט העפטלינג קליידונג ביים פראטעסט מען זעט דעם עסקן הרה"ח ר' יודל לעפקאוויטש נ"י

דאס איז נישט אין רוסלאנד נאר אין מדינת ישראל
שלאגן פאליציאנטן די ערליכע אידן

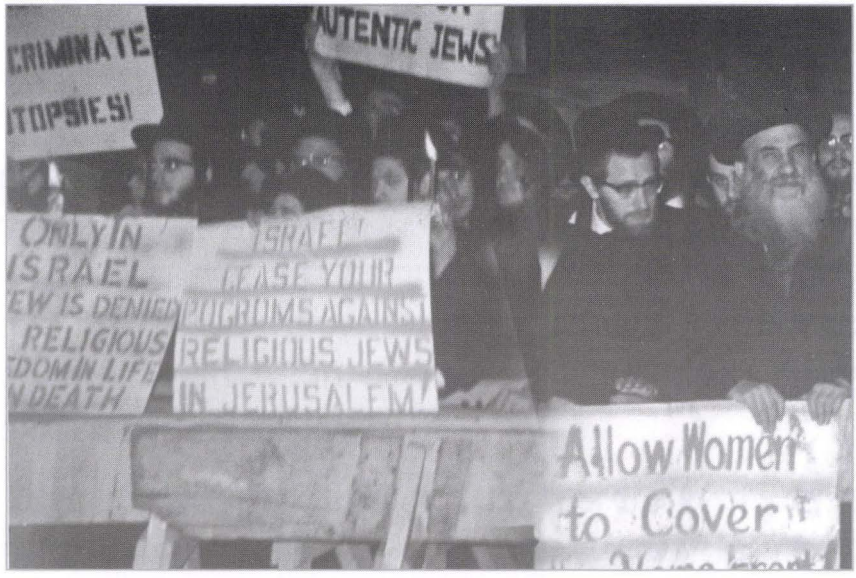
אידן פון אלע קרייזן פראטעסטירן קעגן די אומגעהוירע רשעות אין מדינת ישראל

אידן פון אלע קרייזן פראטעסטירן קעגן די אומגעהויערע רשעות אין מדינת ישראל

אידן פון אלע קרייזן פראטעסטירן קעגן די אומגעהויערע רשעות אין מדינת ישראל

אידן פון אלע קרייזן פראטעסטירן קעגן די אומגעהויערע רשעות אין מדינת ישראל

אידן פון אלע קרייזן פראטעסטירן קעגן די אומגעהוירע רשעות אין מדינת ישראל

אוזן שומעת ועין רואה (משלי כ' י"ב)

ווי באקאנט איז כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר זי"ע געווען בשנת תשט"ו אין ארץ ישראל, (איך האב דעמאלס מיט געהאלטן די גאנצע נסיעה פון וועג די שיף האט פארלאזט נוא יארק ביז דער רבי איז צוריק געפארן פון ארץ ישראל), צווישן זיינע פילע טעטיגקייטן לטובת היהדות החרדית, האט דער רבי געהאלטן א פייערדיגע דרשה קעגן די גע'אסר'טע בחירות הטמאות לכנסת המינים, וואס איז דעמאלס ליידער פארגעקומען אין ארץ ישראל.

איך האב געהערט אז דער רבי האט געפרעגט איינעם פון די דארטיגע תלמידי חכמים **"וואס איז געווארן מיט די בחירות?"**, האט יענער געענטפערט **"זיי זאגן אז עס איז געווען מיט גרויס הצלחה"**, האט דער רבי געזאגט "מכאן אתה למד, יעצט וועט נתגלה ווערן דער אמת, אז אפילו מיט מעכטיגע כוחות קענען זיי סיי ווי נישט גארנישט אויפטאן, און כאטש זיי טענה'ן שטענדיג אז אויב וואלט געווען מער משתתפים, וואלט מען געהאט גרעסערע כוחות, מיט דעם אלעס וועט זיך ארויס שטעלן אז כאטש זיי האבן געהאט הצלחה, וועט מען איינזען אז אפילו מיט הצלחה קען מען גארנישט אויפטאן".

דבריו הקדושים פון רבינו מסאטמאר זי"ע, זענען גילטיג אויך לאנגע יארן שפעטער, ווי מיר האבן זיך איבערצייגט אינעם מעכטיגן פראטעסט קעגן די מדינה של גיהנום – מדינת ישראל, וואס איז פארופן געווארן דורך די התאחדות הרבנים און גדולי האדמורי"ם וראשי הישיבות פון פארשידענע קרייזן.

די מחאה אדירה – דער מעכטיגער פראטעסט וואס איז פארגעקומען ביום א' פ' זאת חקת התורה תשע"ג לפ"ק אינעם

"פעדעראל סקוועד פלאזא" אין מאנהעטן, וואו קרוב צו הונדערט טויזענט אידן האבן מוחה געווען קעגן די גזירה פון גיוס בני הישיבות, האט ווידער קלאר געוויזן ווי די הייליגע רייד פון דעם רבן של כל בני הגולה דער הייליגן רבי זצ"ל, זענען ווייטער עומדים וקיימים לעד ולעולמי עולמים.

עס האט זיך ווידער ארויס געשטעלט אז דאס יהדות החרדית וועט נישט כורע זיין פאר די עובדי הבעל, און וועט מיט שטארקע כוחות באקעמפן די ביטערע גזירות פון די מלכות המינים.

די ערשטע אין די שורה רעכטס זעט מען דעם קערעסטירער רבי'ן שליט"א

א טייל פון די קרוב צו צוויי טויזענט רבנים, אדמורי"ם מנהיגי ישראל, וגדולי ראשי ישיבות, און פיל צענדליגער טויזענטער קעפיגער פארזאמאלטע, ביים מעכטיגן פראטעסט אין **פעדעראל סקוועד פלאזא** - מאנהעטען, קעגן די רשעי ישראל עוקרי הדת אין ארץ ישראל

הגה"צ רבי נפתלי זצ"ל קערעסטירער בארבעשטער רבי ביים ארויס בעגלייטן כ"ק רבי אליעזר זוסיא פארטוגאל זצ"ל אדמו"ר מסקולען נאכן באזוך בביתו נאוה אין פלארידע, ביים ארויס גיין האט דער סקולענער רבי געזאגט להניח ברכה בתוך ביתך - ווער עס וועט אריין קומען אין דיין שטוב זאל זיין געבענטש.

קערעסטירער רבי הגה"צ רבי ישעי' גרויס שליט"א מיט כ"ק רבי אליעזר זוסיא פארטוגאל זצ"ל אדמו"ר מסקולען ביים ארויס גיין נאכן באזוך

כ"ק אדמו"ר מהר"ם ט"ב מסאטמאר זצ"ל און כ"ק אדמו"ר מהר"ש מבאבוב זצ"ל
בסעודת רעוא דרעוין אין קערעסטירער ביהמ"ד אין מיאמי

כ"ק אדמו"ר מבאבוב זצ"ל ביים ארויס בעגלייטן כ"ק מרן הגה"ק רבי משה ארי' פריינד זצ"ל
גאב"ד עיה"ק ירושלים ת"ו זייענדיג מיאמי לצורכי רפואת העינים

כ"ק אדמו"ר מהר"ש מבאבוב זצ"ל מיט יבלחט"א כ"ק אדמו"ר מקערעסטיר שליט"א און בן גיסו הגה"צ רבי שמואל דוד קרויז שליט"א אב"ד אודוואַרי אין א שמועס נאכן דאוועגען אין פאלם ספרינג, נעבען זיי שטייט יבדלח"ט הרה"ח ר' וואלף פריינד ז"ל

כ"ק אדמו"ר מבאבוב זצ"ל ויבלחט"א כ"ק אדמו"ר מקערעסטיר שליט"א והגה"צ רבי נפתלי האלבערשטאם שליט"א אדמו"ר צאנז גריבוב
בסעודת לחיים בבית המדרש קערעסטיר בדעזערט האט ספרינג

קערעסטירער רבי שליט"א ביים שרייבן א כתובה, נעבן חתן זיצן דער פאפא'ער רבי זצ"ל
בעל ויחי יוסף, און קערעסטיר - בערבעשטער רבי זצ"ל

קערעסטירער רבי שליט"א צוזאמען מיט כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א
ביי חמשה עשר טיש

קערעסטירער רבי שליט"א באשיינט דעם אויבן אן ביי עריכת השולחן פון כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א - ביומא דהילולא קדישא פון כ"ק בעל ברך משה מסאטמאר אינעם בית המדרש הגדול דסאטמאר

קערעסטירער רבי שליט"א ווינטש לחיים ביי די תנאים פון בת ש"ב הרב אלי' גרויס שליט"א פון בערבעשט, מיטן חתן הרב חיים צבי בהרה"ג ליפא ט"ב בכ"ק אדמו"ר הברך משה זצ"ל

מדור ט"ז - בילדער

קערעסטיר - בערעבעשטער רבי הגה"צ רבי נפתלי זצ"ל בביתו נאוה אין פלארידא מיט יבלחט"א בנו מ"מ הגה"צ רבי ישעי' שליט"א

קערעסטירער רבי שליט"א זאגט א דרשה - ביי א פארזאמלונג לטובת בית רחל אין מאנסי

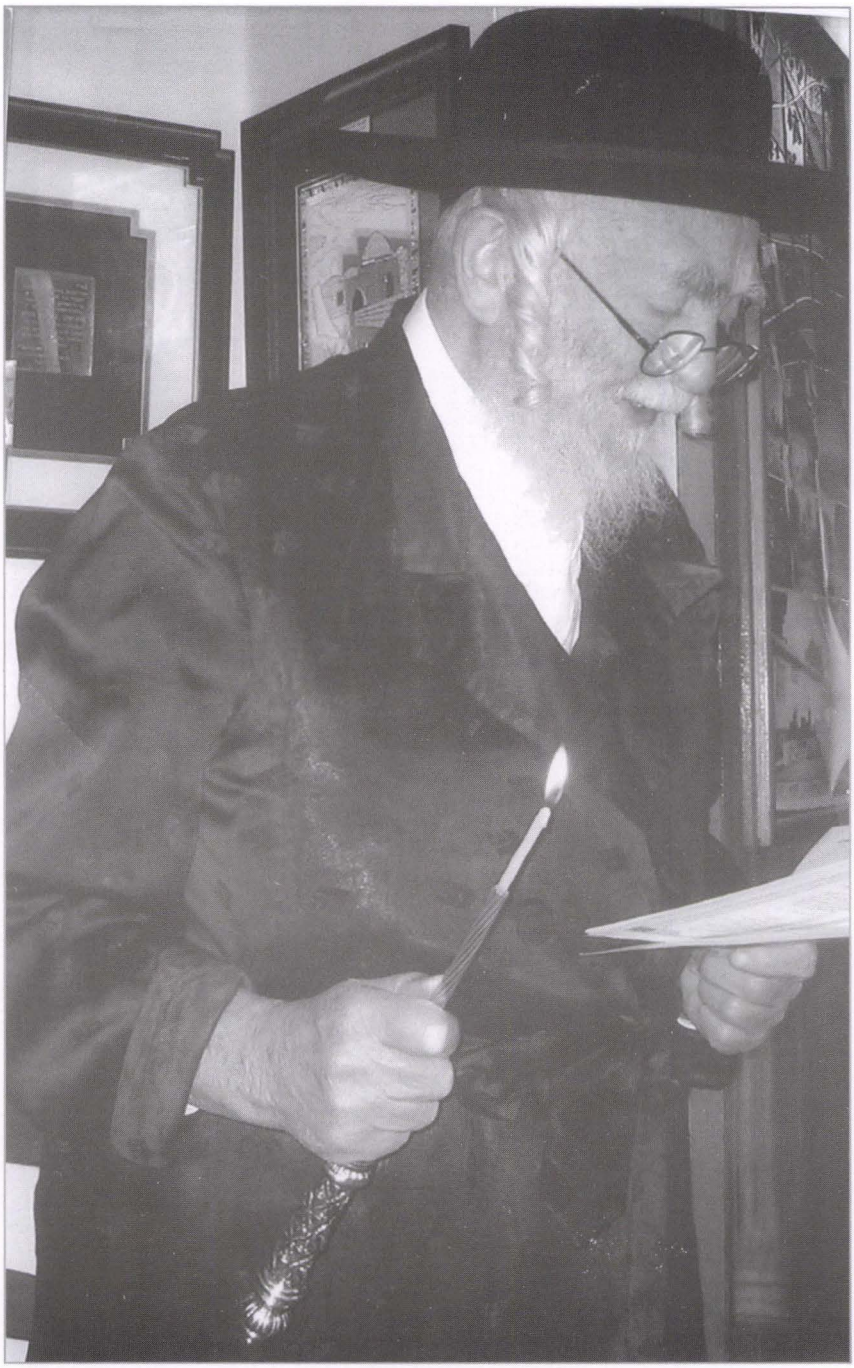
קערעסטירער רבי שליט"א האט געקויפט די בעקיטשע פאר רביה"ק מהר"י מסאטמאר זצ"ל, און נאכן עס נוצן עטליכע יאר האט עס אים דער רבי געשענקט.

זה ק-לי ואנווהו, דער קערעסטירער רבי שליט"א אין זיין הערליכע סוכה, ביים מקיים זיין מצות על נטילת לולב און שאקלט עקסטערע מיט יעדן אתרוג פון די עטליכע אתרוגים מובחרים וואס געפינען זיך על שולחנו בהסוכה

קערעסטירער רבי שליט"א בשעת הכנת הפתילות ויציקת השמן אין די חנוכה מנורה

דער רבי ביים צינדן די חנוכה ליכט

כ"ק אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א ביי א באזוך
ביי כ"ק אדמו"ר מקערעסטיר שליט"א ווען דער רבי איז געווען אין ירושלים ת"ו

קערעסטירער רבי שליט"א ביים מאכן פאות פאר בן הרב משה יחיאל אילאוויטש שליט"א
נכד הגה"צ מאודוואר זצ"ל

קערעסטירער רבי שליט"א מיט די ילדי חמד פון תלמוד תורה קאשוי

דער מלמד בעט דער רבי זאל זאגן דברי חיזוק

די צאן קדשים שטיין מיט דרך ארץ לשמוע די דברות קודש פון רבי'ו שליט"א

ביים אנוואונטשן די קינדערלעך מיט זייער חשוב'ן מלמד וואס זענען געקומען להתברך ביים רבי'ן בעפאר די הייליגע טעג

הרה"ק רבי ישראל מוויזניץ בעל אהבת ישראל
מיט'ן גאלאנטער רב הרה"ק רבי יהושע בוקסבוים הי"ד אין קארלסבאלד

תמונת הרה"ק מונקאטש - קאמארנע - סאסוב

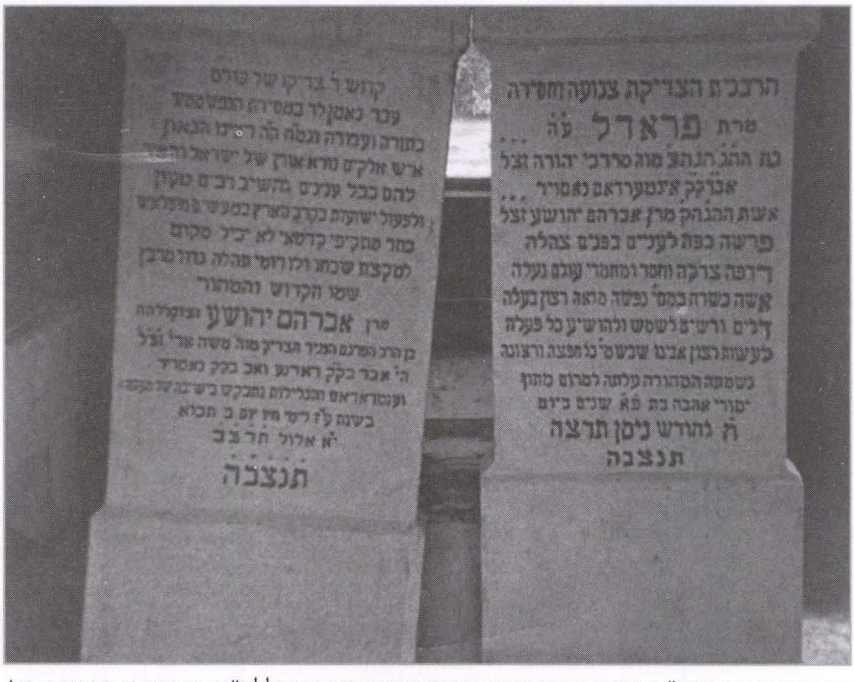

דעם קאלבישאווער רב הרב הצדיק רבי יחיאל טייטלבוים זצוקללה"ה הי"ד

אינעם יאר תש"ב לפ"ק האבן אים די פארשאלטענע דייטשן ימ"ש געצוואונגען ער זאל זיך אנטאן טלית און תפילין, און געהייסן ער זאל זיצן אין די לופט, כדי אים צו פאטאגראפירן אויסזעענדיג ווי ער זיצט געהעריג, און באלד דערויף האבן זיי אים ליידער געשאסן צום טויט השם ינקום דמו במהרה לעינינו

די ארגינעלע מצבה אין שנת תשל"ז (בעפאר מען האט געבויעט דעם אוהל)
אויפן ציון הק' פון סניגורן של ישראל הגה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע

די מצבות פון הרה"ק רבי אברהם יושע פריינד מנאסויד זצוקללה"ה ומחברתו הרבנית הצ' ע"ה - אין בית החיים אין די שטאט סאטמאר

די מצבה פון רבינו הגדול רבי משה סופר זי"ע בעל החת"ם סופר
אין די שטאט פרעשבורג יצ"ו

דער קערעסטירער רבי איז משתטח אויפן ציון הקדוש
פון רבינו הק' הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע

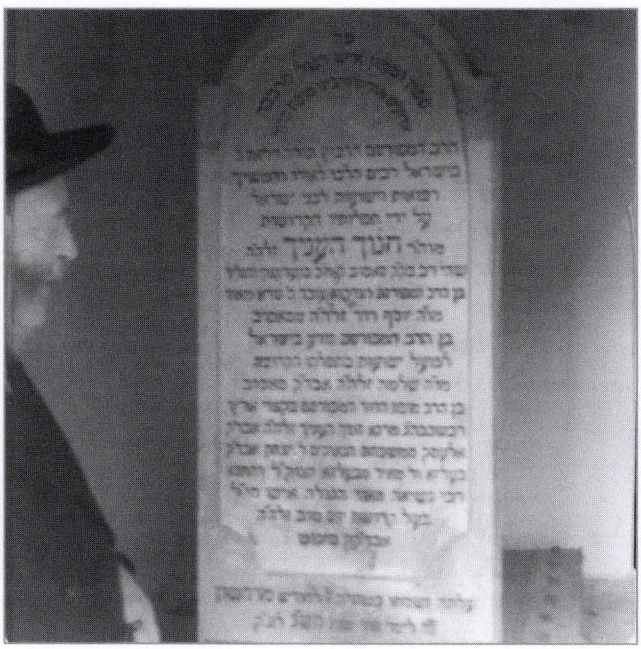

די מצבה אויפן ציון פון הרה"ק רבינו בעל דברי חיים מצאנז זי"ע

מדור ט"ז - בילדער

קערעסטירער רבי ביים אריינגאנג צום רבינו הרמ"א'ס שול אין קראקא

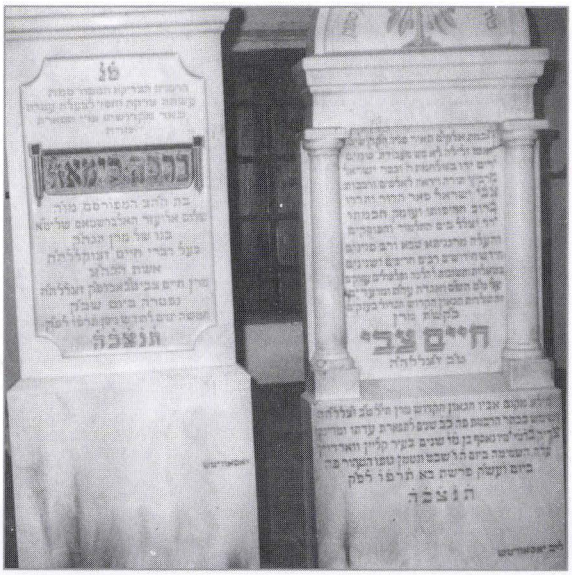
די מצבה אויפן ציון פון ווערעצקי'ער רב אין בית החיים פון די שטאט סאטמאר

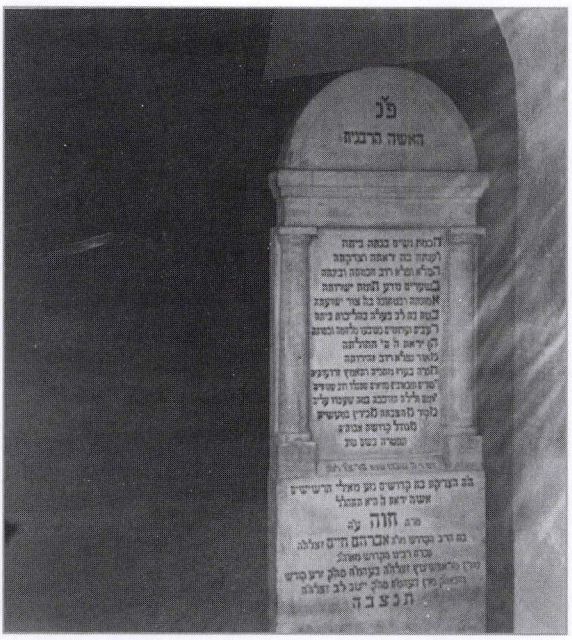
די מצבות פון הרה"ק דער בעל ייטב לב זי"ע ומחברתו הצ' ע"ה
אין בית החיים פון די שטאט סיגעט

די מצבות פון הרה"ק רבי חנני' יו"ט ליפא ט"ב זי"ע בעל קדושת יו"ט אב"ד סיגעט, ומחברתו
הצ' ע"ה, ונכדתם הצ' הרבנית רחל בת רבינו יואל זי"ע
אין בית החיים פון די שטאט סיגעט

די מצבות פון הרה"ק רבי חיים צבי ט"ב זי"ע בעל עצי חיים זי"ע אב"ד סיגעט ומחברתו הרבנית הצ' ע"ה - אין בית החיים פון די שטאט סיגעט

די מצבה פון הרבנית הצ' חוה ע"ה מחברתו של רביה"ק מהר"י ט"ב זי"ע
אין די שטאט סאטמאר

פ"נ
איש צדיק וחסיד במעשיו
מכנים אורחים משיא יתומים
רודף שלום כל ימי חייו
הרב מה"ר מיכאל בן מו"ה
יצחק יחיאל ראטהמאן
מקליינוואַרדיין
הנקרא ר' מיכאל זשירקער
..... בטהרה יום ש"ק כ"ד תשרי
..... ונקבר .... במוצאי ש"ק

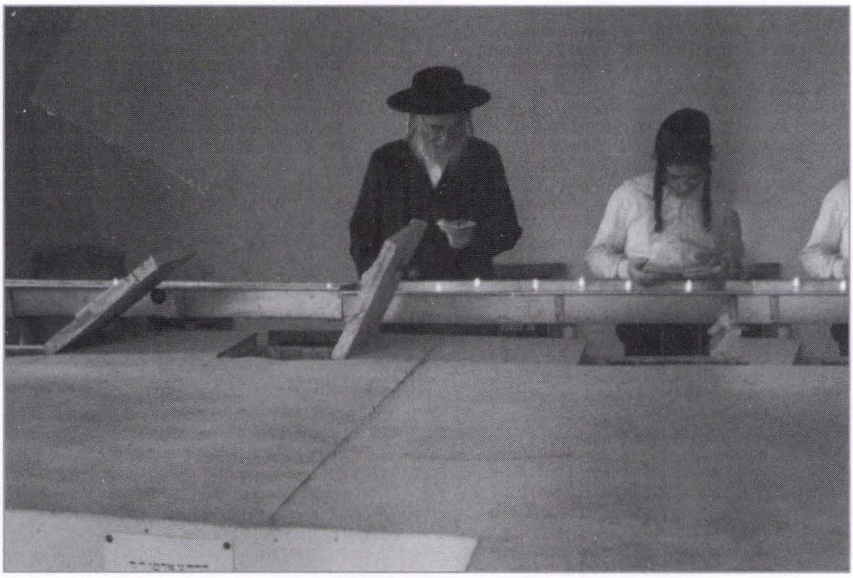
די מצבה אויפן ציון פון הרה"צ רבי מיכאל דזשירקער זצ"ל

דער קערעסטירער רבי שליט"א ביים פארראכטענעם ציון אויפן הר הזתים

די מצבה אויפן ציון פון רבי מיכאל זשירקער'ס טאטע
אין די שטאט בעסערמין - אונגארן

דער קערעסטירער רבי שליט"א אויף די ציונים
פון די אחים הק' אין די שטאט בוהוש - ראמעניע

דער קערעסטירער רבי שליט"א אין בעגלייטונג פון הרה"ח ראובן גראס נ"י, הרה"ח בנימין
דוד מייזעלס נ"י הרב שלום יוסף וואזנער נ"י און הרב טויב ביי די מקומות הקדושים אין א"י

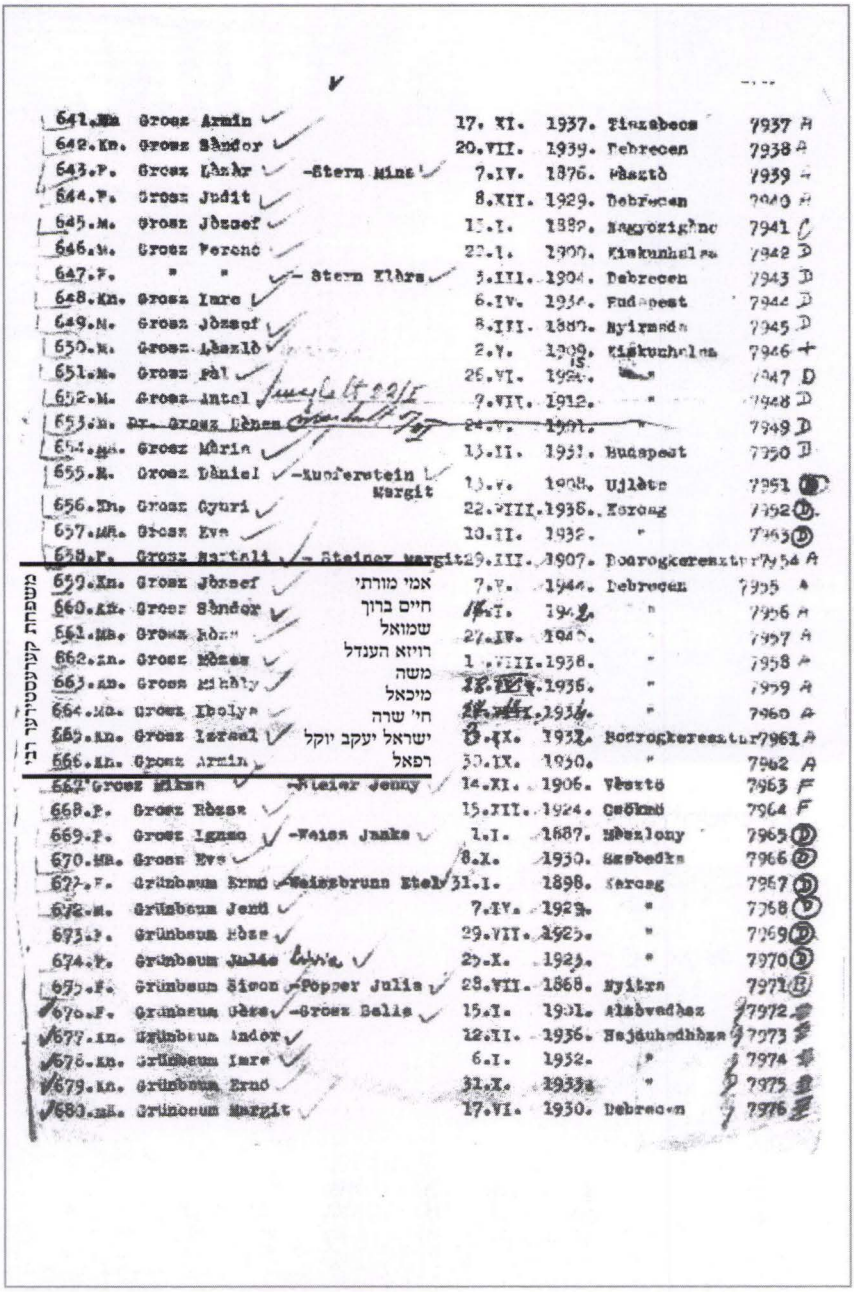

דער קערעסטירער רבי שליט"א
ביים ציון פון הרה"ק רבי אהרן זי"ע מבעלזא אויף הר המנוחות אין ירושלים ת"ו

ביום י' ניסן תשי"ג האט דער קערעסטירער רבי שליט"א געשיקט פארן הרה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל אן אויסגעצאלטן 'מתנה צעטל' אויף די סומע פון $10 מיט וואס מען האט געקענט איינקויפן סחורה לכבוד פסח

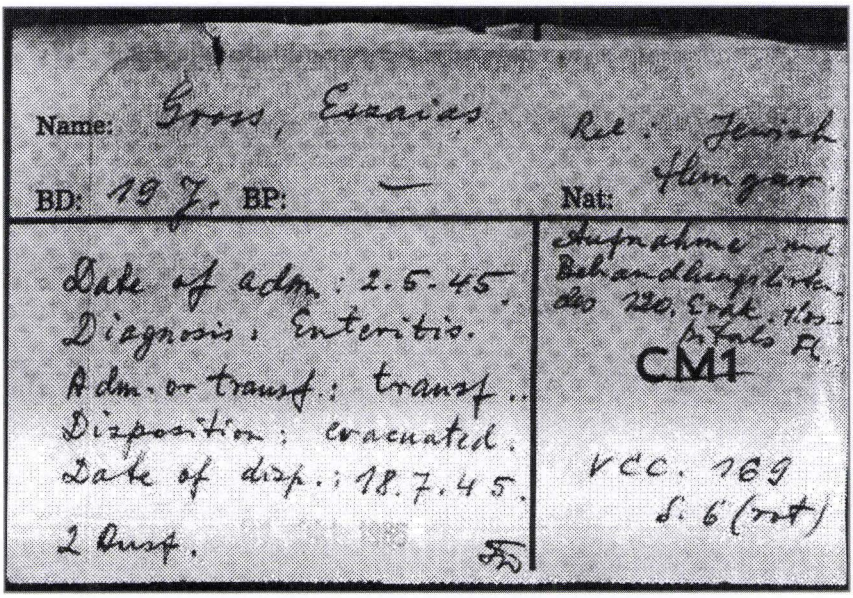
פעולות ישעי' אין אמעריקא

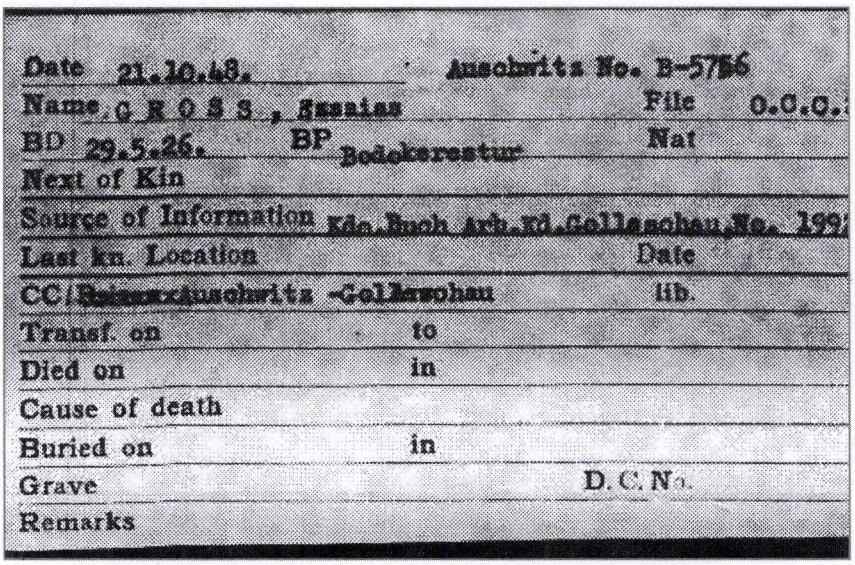
641.Ma	Grosz Armin		17. XI.	1937.	Tiszabecs	7937	A
642.Kn.	Grosz Sándor		20.VII.	1939.	Debrecen	7938	A
643.F.	Grosz Lázár -Stern Mina		7.IV.	1876.	Vásztó	7939	-
644.F.	Grosz Judit		8.XII.	1929.	Debrecen	7940	A
645.M.	Grosz József		15.I.	1889.	Nagyszigliget	7941	C
646.M.	Grosz Ferenc		22.1.	1900.	Kiskunhalas	7942	D
647.F.	" " -Stern Klára		5.III.	1904.	Debrecen	7943	D
648.Kn.	Grosz Imre		6.IV.	1934.	Budapest	7944	D
649.M.	Grosz József		8.III.	1887.	Nyirmada	7945	D
650.M.	Grosz László		2.V.	1909.	Kiskunhalas	7946	+
651.M.	Grosz Pál		26.VI.	1924.	"	7947	D
652.M.	Grosz Antal		7.VII.	1912.	"	7948	D
653.M.	Dr. Grosz Ignác		24.V.	1901.	"	7949	D
654.Ma.	Grosz Mária		13.II.	1931.	Budapest	7950	D
655.K.	Grosz Dániel -Kunferstein Margit		13.V.	1908.	Ujlöte	7951	D
656.Kn.	Grosz Gyuri		22.VIII.	1938.	Korosg	7952	D
657.MA.	Grosz Eva		10.II.	1932.	"	7953	D
658.F.	Grosz Naftali -Steiner Margit		29.III.	1907.	Bodrogkeresztur	7954	A
659.Kn.	Grosz József	אמי מורתי	7.V.	1944.	Debrecen	7955	A
660.Kn.	Grosz Sándor	חיים ברוך	15.I.	1942.	"	7956	A
661.Mn.	Grosz Róza	שמואל	27.IV.	1940.	"	7957	A
662.Kn.	Grosz Mózes	רויזא הענדל	1.VIII.	1938.	"	7958	A
663.Kn.	Grosz Mihály	משה	18.XII.	1936.	"	7959	A
664.Ma.	Grosz Ibolya	מיכאל	28.VII.	1934.	"	7960	A
665.Kn.	Grosz Izrael	חי' שרה	8.IX.	1932.	Bodrogkeresztur	7961	A
666.Kn.	Grosz Armin	ישראל יעקב יוקל	30.IX.	1930.	"	7962	A
667	Grosz Miksa -Atelar Jenny	רפאל	14.XI.	1906.	Vásztó	7963	F
668.F.	Grosz Rózsa		15.VII.	1924.	Csökmö	7964	F
669.F.	Grosz Ignác -Weiss Janka		1.I.	1887.	Mezölony	7965	D
670.MA.	Grosz Éva		8.X.	1930.	Szabadka	7966	D
671.F.	Grünbaum Ernö -Weissbrunn Etel		31.I.	1898.	Korosg	7967	D
672.M.	Grünbaum Jenö		7.IV.	1923.	"	7968	D
673.F.	Grünbaum Róza		29.VII.	1925.	"	7969	D
674.F.	Grünbaum Julia -Lövi		29.X.	1923.	"	7970	D
675.F.	Grünbaum Simon -Popper Julia		28.VII.	1868.	Nyitra	7971	B
676.F.	Grünbaum Géza -Grosz Lelia		15.I.	1901.	Alsóvadász	7972	B
677.Kn.	Grünbaum Andor		12.II.	1936.	Hajdúhadház	7973	B
678.Kn.	Grünbaum Imre		6.I.	1932.	"	7974	B
679.Kn.	Grünbaum Ernö		31.X.	1933.	"	7975	B
680.MA.	Grünbaum Margit		17.VI.	1930.	Debrecen	7976	B

משפחת קערעסטירער רבי

א טייל פון די ליסטע פון די נעמען און זייער אינפארמאציע, וואס איז פארעפענטליך
געווארן, אז זענען אנגעקומען פון עסטרייך קיין בערגן בעלזן,
דערצווישן די משפחה פון קערעסטירער רב'ן שליט"א

Name: Gross, Esaias Rel: Jewish
BD: 19 Z. BP: — Nat: Hungar.
Date of adm.: 2.5.45.
Diagnosis: Enteritis.
Adm. or transf.: transf..
Disposition: evacuated.
Date of disp.: 18.7.45.
2 Ausf.
Aufnahme und Behandlungsbuch. Bd. 120, Ergk. Nos. bis Lfd. Nr.
CM1
VCC. 169
S. 6 (rot)

דאס האספיליזירט צעטל באלד נאך די קריג וואו איך בין געווען 11 וואכן פון ד' בה"ב י"ט אייר ביז ד' ואתחנן מ' אב תש"ה לפ"ק

Date 21.10.48. Auschwitz No. B-5756
Name GROSS, Esaias File O.C.C.
BD 29.5.26. BP Bodokeresztur Nat
Next of Kin
Source of Information Kdo. Buch arch. Nd. Gollnschau, No. 199
Last kn. Location Date
CC Birkenau-Auschwitz - Gollnschau lib.
Transf. on to
Died on in
Cause of death
Buried on in
Grave D. C. No.
Remarks

אלול פון יאר תש"ח לפ"ק האט מען געגומען אינפארמאציע און באשטעטיגונג אז דער נאמען - וואס האט איינגעקריצט אין זיין האנט די נומערע B-5756 איז געווען אין גאלאשאוער לאגער

ITS Combination card based on original transfer slips to Flossenbuerg

Date 13.3.51 Ts.

Name G R O S S, Ejojanch File CCC 5/8 II A/3

BD 29.5.26 BP Bodrug-Kerestur Nat Hungar. Jew

Next of Kin

Source of Information Flossenbuerg original documentation

List kn. Location Date

CC/~~Prison~~ Flossenbuerg Arrived 6.2.45 ~~Prs.~~ Flo.No.46529

Transf. on 1.20 ~~to~~ from Sachsenhausen

Died on in

Cause of death

Buried on in

Grave D.C.No.

Remarks Previous CC.: Auschwitz No.5756

(פונעם לאגער גאלאשאוו האט מען אונז געפירט קיין סאקסענהויז)
א באשטעטיגונג (כ"ג שבט תש"ה לפ"ק) אז דער נאמען איז אנגעקומען אינעם 6'טן
פעברואר 1945 פון סאקסענהויז קיין פלאסענבורג

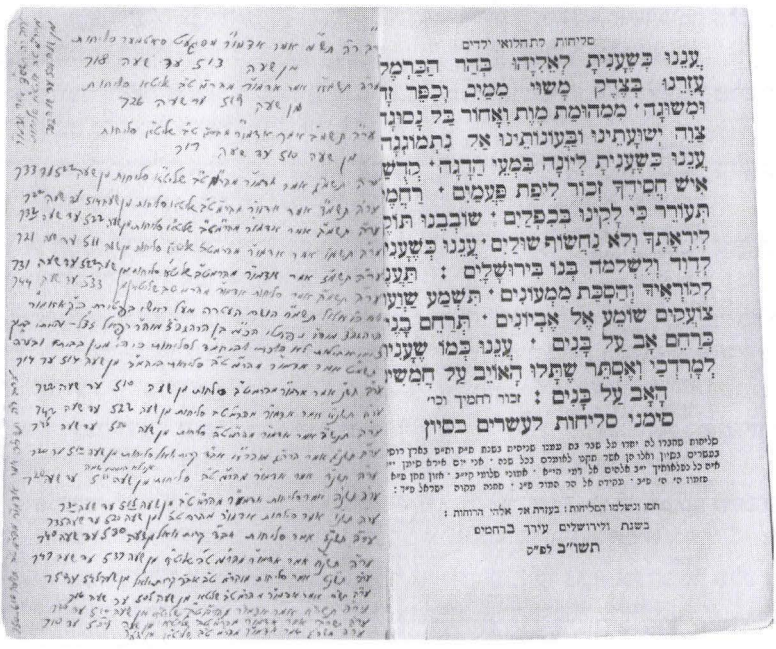

ווען דער רבי איז געפארן משתטח זיין אויף קברי אבותיו הק', האט ער זיך אפגעשטעלט
ביים אריינגאנג צום גאלאשאוער לאגער, צו מאכן די ברכה
ברוך שעשה לי נס במקום הזה.

צדיק מה פעל

כראנאלאגישער באריכט פון ערב ראש השנה בצילא דמהימנותא בבית מדרשו של כ"ק רביה"ק מסאטמאר זי"ע - ווי עס איז אנגעצייכנט אינעם סליחות פון הגה"צ רבי ישעי' גרוים שליט"א קערעסטירער-בערבעשטער רבי

פעולות ישעי' אין אמעריקא

העתקה פונעם כראנאלאגישער באריכט

- ערב ראש השנה **תשט"ז** אמר אדמו"ר סליחות מן שעה 6:40 עד 8:45
- ערב ראש השנה **תשי"ז** אמר אדמו"ר סליחות מן שעה 6:22 עד 8:83
- ערב ראש השנה **תשי"ח** אמר אדמו"ר שליחות מן שעה 6:49 עד 9:01
- ערב ראש השנה **תשי"ט** אמר אדמו"ר סליחות מן שעה 6:57 עד 9:03
- ערב ראש השנה **תש"כ** אמר אדמו"ר סליחות מן שעה 6:24 עד 8:32
- ערב ראש השנה **תשכ"א** לא אמרו סליחות בביהמ"ד מפני שעבדו על העירקאנדישאן ואמרו סליחות בכל החדרים ובמנין אחד אני אמרתי לפני התיבה
- ערב ראש השנה **תשכ"ב** אמר אדמו"ר סליחות מן שעה 6:32 עד 8:43
- ערב ראש השנה **תשכ"ג** אמר אדמו"ר סליחות מן שעה 6:46 עד 8:55
- ערב ראש השנה **תשכ"ד** אמר אדמו"ר סליחות מן שעה 6:16 עד 8:17
- ערב ראש השנה **תשכ"ה** אמר אדמו"ר סליחות מן שעה 6:13 עד 8:20
- ערב ראש השנה **תשכ"ו** אמר הרב מסיגעט סליחות מן שעה 6:04 עד 8:01
- ערב ראש השנה **תשכ"ז** אמר אדמו"ר סליחות מן שעה 6:45 עד 8:53
- ערב ראש השנה **תשכ"ח** אמר הרב מסיגעט סליחות מן שעה 6:51 עד 8:53, את הפזמון שלש עשרה מדות אמר אדמו"ר שליט"א
- ערב ראש השנה **תשכ"ט** אמר הרב מסיגעט סליחות מן שעה 7:30 עד 9:32, את הפזמון שלש עשרה מדות אמר אדמו"ר שליט"א
- ערב ראש השנה **תש"ל** אמר הרב מסיגעט סליחות מן שעה 7:04 עד 9:13, את הפזמון שלש עשרה מדות - שופט כל הארץ - זכור ברית אברהם - ושמע קולנו אמר אדמו"ר שליט"א
- ערב ראש השנה **תשל"א** אמר הרב מסיגעט סליחות מן שעה 7:06 עד 9:17, את הפזמון שלש עשרה מדות - שופט כל הארץ - וזכור ברית, אמר אדמו"ר שליט"א
- ערב ראש השנה **תשל"ב** אמר הרב מסיגעט סליחות מן שעה 6:49 עד 9:14, את הפזמון שלש עשרה מדות - שופט כל הארץ - זכור ברית אברהם - ושמע קולנו אמר אדמו"ר שליט"א
- ערב ראש השנה **תשל"ג** אמר הרב מסיגעט סליחות מן שעה 7:12 עד 9:20, את הפזמון שלש עשרה מדות - שופט כל הארץ, אמר אדמו"ר שליט"א
- ערב ראש השנה **תשל"ד** אני לא אמרתי סליחות בביהמ"ד ביחד עם אדמו"ר ליט"א כי לא הייתי מרגיש א"ע בטוב - והרב מסיגעט סליחות ואת הפזמון שלש עשרה מדות - שופט כל הארץ - וזכור ברית, אמר אדמו"ר שליט"א
- ערב ראש השנה **תשל"ה** אמר הרב מסיגעט סליחות מן שעה 7:10 עד 9:29, את הפזמונים שלש עשרה מדות - שופט כל הארץ - וזכור ברית אברהם, אמר אדמו"ר שליט"א
- ערב ראש השנה **תשל"ו** אמר הרב מסיגעט סליחות מן שעה 7:42 עד 9:53, את הפזמון שלש עשרה מדות - שופט כל הארץ - זכור ברית אברהם - שמע קולנו, אמר אדמו"ר שליט"א
- ערב ראש השנה **תשל"ז** אמר הרב מסיגעט סליחות מן שעה 7:40 עד 9:53, את הפזמון שלש עשרה מדות - שופט כל הארץ - וזכור ברית אברהם - ושמע קולנו, אמר אדמו"ר שליט"א (אני לא אמרתי סליחות בביהמ"ד עם אדמו"ר שליט"א)

מדור י"ז - הוספות

- ערב ראש השנה **תשל"ח** אמרו סליחות בקרית יואל, הרב מסיגעט אמר סליחות מן שעה 7:00 עד לערך 9:00 אדמו"ר שליט"א אמר את הפזמון י"ג מדות - שופט כל הארץ - זכור ברית - ושמע קולנו (אני לא הייתי שמה)
- ביום כ"ו מנחם אב **תשל"ט** הי' יום המר והנמהר אשר כ"ק אדמו"ר מרן הגה"ק מהר"י ט"ב זצוק"ל זי"ע ועכ"י הכ"מ הלך למנוחות ואותנו עזב לאנחות תנצב"ה
- ערב ראש השנה **תש"מ** אמר אדמו"ר מסיגעט סאטמער סליחות מן שעה 5:13 עד שעה 7:18
- ערב ראש השנה **תשמ"א** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:19 עד שעה 7:26
- ערב ראש השנה **תשמ"ב** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:10 עד שעה 7:17
- ערב ראש השנה **תשמ"ג** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:22 עד שעה 7:33
- ערב ראש השנה **תשמ"ד** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:14 עד שעה 7:22
- ערב ראש השנה **תשמ"ה** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:22 עד שעה 7:32
- ערב ראש השנה **תשמ"ו** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:11 עד שעה 7:21
- ערב ראש השנה **תשמ"ז** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:22 עד שעה 7:31
- ערב ראש השנה **תשמ"ח** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:33 עד שעה 7:44
- יום כ"ו אלול **תשמ"ח** הוסרה העטרה מעל ראשי בפטירת כ"ק אאמו"ר הרהגה"צ מוה"ר נפתלי הכ"מ בהרהגה"צ מוה"ר רפאל זצ"ל - והייתי בתוך ז' ימי אבילות לא הלכתי לביהמ"ד לסליחות כי הי' מנין בביתי, ובערב ראש השנה **תשמ"ט** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:14 עד 7:14
- ערב ראש השנה **תש"נ** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:10 עד שעה 7:22
- ערב ראש השנה **תשנ"א** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:22 עד שעה 7:42
- ערב ראש השנה **תשנ"ב** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:30 עד שעה 7:45
- ערב ראש השנה **תשנ"ג** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:10 עד שעה 7:20
- ערב ראש השנה **תשנ"ד** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:11 עד שעה 7:20 אני לא הייתי שם
- ערב ראש השנה **תשנ"ה** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:15 עד שעה 7:30
- ערב ראש השנה **תשנ"ו** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:20 עד שעה 7:35
- ערב ראש השנה **תשנ"ז** אמר סליחות אב"ד קרית יואל מן שעה 5:30 עד שעה 7:40
- ערב ראש השנה **תשנ"ח** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:37 עד שעה 7:47
- ערב ראש השנה **תשנ"ט** אמר סליחות מוהר"א ט"ב אב"ד קרית יואל מן שעה 5:45 עד שעה 7:50
- ערב ראש השנה **תש"ס** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:05 עד שעה 7:16
- ערב ראש השנה **תשס"א** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:10 עד שעה 7:20
- ערב ראש השנה **תשס"ב** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:09 עד שעה 7:10
- ערב ראש השנה **תשס"ג** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה
- ערב ראש השנה **תשס"ד** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:01 עד שעה 7:02
- ערב ראש השנה **תשס"ה** אמר אדמו"ר מהר"מ ט"ב שליט"א סליחות מן שעה 5:10 עד שעה 7:50

עס איז דא א באקאנטע ווארט פון צדיקים:

וואויל זענען די אויגן וואס האבן געזען די אויגן וואס האבן געזען צדיקי אמת מדור דור

אזוי ווי השי"ת האט מיך מזכה געווען, וויל איך אויסרעכענען א טייל פון רבנים און אדמורי"ם זכר צדיקים לברכה (חוץ מאבותי ז"ע) וואס עיני ראו. און איך האב געהאט שייכות מיט זיי בענינים שונים, ז"ע ועכ"י.

רבי שבתי שעפטיל ווייס זצ"ל אב"ד שימאן

הצה"ק רבי שלום אליעזר האלבערשטאם זצ"ל מראצפערט, עלה על מוקד"ה ט"ז סיון תש"ד לפ"ק הי"ד

בנו הרה"ק רבי חיים זצ"ל מסאטמאר

אחיו הצה"ק רבי ישעי' האלבערשטאם זצ"ל מטשעכויב הי"ד

הצה"ק רבי ישראל צבי ראטענבערג זצ"ל מקאסאן הי"ד

הצה"ק רבי חיים אלעזר שפירא זצ"ל ממונקאטש, בעמ"ס מנחת אלעזר ב' סיון תש"ד לפ"ק

הצה"ק אברהם שלום האלבערשטאם זצ"ל אב"ד סטראפקוב

בנו הצה"ק רבי מנחם מענדל זצ"ל (משנת תש"י עד תשי"ד דר בברוקלין)

הגה"ק רבי יצחק אייזיק ווייס זצ"ל בעל חקל יצחק מספינקא זצ"ל

נכדו הגה"ק רבי הערשלע מספינקא זצ"ל

הצה"ק רבי אהרן רוקח זצ"ל מבעלזא

אחיו הגה"צ רבי מרדכי זצ"ל אב"ד בילגוריא

הצה"ק רבי אליעזר פיש זצ"ל אדמו"ר מביקסאד הי"ד

בנו מ"מ הצה"ק רבי נחום צבי זצ"ל

הגה"צ שלמה אלעזר וויזל זצ"ל אב"ד טערנעווע מנו"כ בעיר סאטמאר

הגה"צ רבי ישראל חיים פריעדמאן זצ"ל אב"ד ראחוב

הגה"צ רבי דוד יונגרייז זצ"ל חבר הבד"ץ בעיה"ק ירושלת"ו

הצה"ק רבי יצחק (איציקל) גווירצמאן זצ"ל מפשעווארסק

חתנו מ"מ הצה"ק רבי יעקב לייזער זצ"ל

הגה"ק זצ"ל מטשימפא

הגה"ק רבי דוד רובין זצ"ל מסאסוב

הגה"צ רבי שמואל עהרנפעלד זצ"ל אב"ד מאטעסדארף

הגה"צ רבי נפתלי האניג זצ"ל אב"ד שארמאש

הצה"ק רבי יואל טייטלבוים זצ"ל מסאטמאר

חתנו הגה"צ רבי חנני' יו"ט ליפא מאייער - ט"ב זצ"ל אב"ד סעמיהאלי, מנו"כ בטבריא

הצה"ק רבי יקותיאל יודא ט"ב זצ"ל אב"ד סיגעט

הגה"צ רבי יקותיאל יודא גרויס זצ"ל ראב"ד סיגעט הי"ד

מדור י"ז - הוספות

הגה"צ רבי שמואל גרויס זצ"ל אב"ד קראלי

הגה"צ אהרן גרויס זצ"ל אב"ד לאפאש

הגה"צ רבי ראובן חיים קליין זצ"ל אב"ד סנינא מח"ס מטה ראובן

הגה"צ רבי שמעון ישראל פאזען זצ"ל אב"ד שאפראן

הצה"ק רבי יעקב יוסף טווערסקי זצ"ל מסיקווירא

הגה"צ רבי ישראל אברהם אלטר לאנדא זצ"ל אב"ד עדעלין

הגה"צ רבי נפתלי ט"ב זצ"ל אב"ד באטור

הגה"צ רבי אהרן ט"ב זצ"ל אב"ד באטור הי"ד

הגה"צ רבי אלעזר שפירא זצ"ל אב"ד קיווישאד

הגה"צ רבי מיכאל בער ווייסמאנדל זצ"ל ר"מ נייטרא, עסקן גדול להצלת בנ"י בשנות הזעם תש"ד-ה לפ"ק - מח"ס מן המצר ועוד

הגה"צ רבי יושע חיים ט"ב זצ"ל אב"ד טשענסקאוויטש

הגה"צ רבי אברהם שלמה הכהן כ"ץ זצ"ל אב"ד ריסקעווע, ובאחרית ימיו נשלח ע"י רביה"ק מסאטמאר לשמש אב"ד סאטמאר בבני ברק

הגה"צ רבי יונתן שטייף זצ"ל אב"ד וויען

הצה"ק רבי יקותיאל יודא האלבערשטאם זצ"ל מקלויזענבורג

הצה"ק רבי מנחם שלמה טויב זצ"ל מקאלעווו

הגה"צ רבי זאב גינצלער זצ"ל אב"ד דיארמאט

הצה"ק רבי משה ארי' פריינד זצ"ל גאב"ד עיה"ק ירושלת"ו

הגה"צ רבי נפתלי ט"ב זצ"ל אב"ד עטשעד

הצה"ק רבי איתמר רויזענבוים זצ"ל מנאדווארנע

הגה"צ רבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל גאב"ד עיה"ק ירושלת"ו

בנו הגה"צ רבי ישראל משה זצ"ל גאב"ד עיה"ק ירושלת"ו

הגה"צ רבי צבי קינסליכער זצ"ל אב"ד סעבען

הגה"צ רבי ישראל פריינד זצ"ל אב"ד הוניאד

הצה"ק רבי אליעזר זושא פארטוגאל זצ"ל מסקולען

הצה"ק רבי חיים זאנוויל אבראמאוויטש זצ"ל מריבניץ

הגה"צ רבי יוסף גרינוואלד זצ"ל מפאפא

הגה"צ רבי זוסמאן מערץ זצ"ל

בנו הצה"ק רבי יחזקאל'ע מערץ זצ"ל

הצה"ק רבי אברהם יצחק הכהן קאהן זצ"ל מתולדות אהרן

הגה"צ רבי רפאל בלום זצ"ל אב"ד קאשוי

הגה"צ רבי אליעזר צבי גאטליב זצ"ל נימאנץ

הגה"צ רבי צבי מייזלעס זצ"ל וויטצן

הגה"צ רבי יואל צבי ראטענבערג אב"ד טיסא סאלקא

הגה"צ רבי חנני' יו"ט ליפא דייטש זצ"ל אב"ד העלמעץ

הגה"צ רבי חיים שלמה הורוויץ זצ"ל סטריזשעוו

הגה"צ שמואל אברהם זעלטנרייך זצ"ל טשאקעווע

פעולות ישעי' אין אמעריקא

א

אדלער הרב סיני 524
אונגאר הרב שלום משה הלוי נייטרא 574
אייכנשטיין הרב שלום זידישטשוב 610
איינהארן הרה"ח זיידא 441
אילאוויטש הרב משה יחיאל 625,265
אינזליכט הרה"ח צבי הלוי 55
איסטרייך הרב יונתן בנימין טשענגער 204
איסערליס הרב משה הרמ"א מקראקא 633
אלטיין הרה"ח מרדכי דוב 83
אמסעל הרב יעקב חיים 88
אקערמאן הרה"ח יושע אברהם 377
אשכנזי הרב יוד בעל הלבוש 28,27,25
אשכנזי הרב יוסף ..... ???

ב

באבאד הרב אלכסנדר אשר טרטיקוב 88
באכנער הרה"ח שלום 457,458
בוקסבוים הרב יושע גאלאנטע 628
בוסבוים הרה"ח שמואל 458,456
בידערמאן לעלוב 37
בעל שם טוב רבי חיים ב"ר יחיאל מיכל מקערעסטיר 348,347
ביק הרב אברהם יושע העשיל מעזיבוש 37
בלום הרה"ח יעקב יוסף 458
בלום הרב רפאל אב"ד קאשוי 563
בעק ברוך הלוי 268
בערמאן הרה"ח זינדל 9
בערנשטיין הרב אלימלך אלי' 525
בערנשטיין הרב משה אהרן 525
בראדי הרה"ח ברוך 458,457
בראדי הרב מנחם אב"ד קאליב 561
בראך הרב שמואל אב"ד נאנאש 65
בערקאוויטש הרה"ח אברהם פנחס בר"פ 553
בערקאוויטש הרב געציל בערקאוויטש 432,439,428,421
בערקאוויטש הרה"ח שלמה 383
בראנסדארפער הרב מאיר 523
ברוינשטיין הרה"ח שמואל צבי 406
בריינשטיין הרה"ח צבי עקיבא 551
בריסק הרב נפתלי אב"ד באיאם 562

ג

גאלד הרה"ח מאיר דוב 54
גאטליעב הרה"ח חיים יוסף 456
גאטעסמאן הרב שמואל לאשקעוויץ 150
גאלדבערג הרב זלמן נחמי' 524
גאלדבערגער הרה"ח יוסף 458,456
גאלדבערגער-ט"ב ..... הרב שמואל אוהעל 266
גאלדשטיין הרה"ח מאיר זאב 67
גאלדשטיין הרה"ח משה דוד 458
גאלדשטיין הרה"ח שמשון 617
גאדאן הרה"ח שאול 412
גינז הרב משה קערעסטיר 226
גליק הרה"ח יעקב 458
גליק הרה"ח לייב'לע 602
גליק הרה"ח משה ארי' 47,46
גליק הרה"ח עזריאל שו"ב ומשב"ק ..... ???
געווירצמאן הרב יצחק (איציקל) פשעווארסק 569,568,567,75
געלב הרה"ח חיים דעברעצין 220
געראמאן הרב נחום מאיר 265
גראס הרה"ח אברהם 36
גראס הרה"ח יוסף יושע 457,456,419,406
גראס הרה"ח יצחק אייזיק 426,419,406,404
גראס הרה"ח משה ארי' 456
גראס הרה"ח ראובן ירושלים 549,536,329,302
גראסבערג הרה"ח שלום 37
גרויס הרה"ח אברהם משה 343,341
גרויס הרב אהרן לאפאש 12,11
גרויס הרה"ח אייזיק 424
גרויס הרה"ח אלי' בארבעשט 620
גרויס הרה"ח חיים ברוך 42,35,6
גרויס הרה"ח חיים יעקב צבי בן מיכאל 343,341
גרויס הרה"ח חיים שלמה בן משה 340
גרויס הרב חנני יו"ט ליפא בערבעשט 40
גרויס יקותיאל יודא אב"ד בעבעשט וראב"ד בסיגעט . 240,40
גרויס יקותיאל יודא 240,36
גרויס הרב ישעי' בעהמ"ח 11,10,9
12,26,27,28,35,37,41,42,46,50,52,53,54,
55,56,57,58,59,65,66,67,68,83,87,88,94,
118,119,122,124,125,127,128,129,139,147,
155,156,157,158,159,160,161,163,164,165,
166,168,169,170,171,172,173,174,175,176,
177,178,179,180,181,182,196,201,222,224,
225,228,229,230,231,240,241,245,255,256,
268,272,275,277,285,286,289,290,292,293,
298,302,307,317,318,322,324,326,329,335,
336,339,340,341,343,344,345,346,349,350,
351,353,354,355,356,358,360,372,374,376,
380,381,384,386,387,390,406,407,412,413,
414,415,416,417,418,420,426,428,433,435,
437,438,439,440,442,443,446,447,449,450,
451,452,453,456,457,458,459,471,482,484,
485,504,514,517,518,519,520,521,522,523,
530,531,532,534,535,536,537,539,540,
541,542,543,544,545,546,547,548,549,550,
551,552,553,554,555,556,567,568,569,570,
571,573,574,575,576,579,584,588,589,590,

מפתח שמות האנשים המובאים בפנים בספר

591, 598, 608, 615, 616, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 637, 638, 639, 640, 641, 642

גרויס הרב ישעי' אפטע 340, 343

גרויס הרה"ח ישעי' בן מיכאל 341, 343

גרויס הרה"ח ישעי' בן שמואל 341

גרויס הרב ישראל יעקב יוקל 6, 35

גרויס הרב מיכאל 6, 35, 42, 338, 341, 343, 353

גרויס הרב משה בן נפתלי 6, 35, 66, 83, 580

גרויס הרב משה קראלי 83, 87, 88

גרויס הרב נפתלי 5, 10, 21, 22, 23, 25, 29, 32, 33, 36, 37, 38, 39, 40, 52, 144, 220, 221, 223, 224, 278, 367, 370, 371, 372, 571, 572, 580, 591, 616, 619, 621

גרויס הרב רפאל בערבעשט 5, 12, 33, 39, 41, 42, 45, 118, 220, 226, 305, 370, 591

גרויס הרב רפאל 6, 35, 42, 222, 617

גרויס הרב ישראל יעקב 6, 35

גרויס הרב שמואל בן נפתלי 6, 35, 40, 66, 338, 340, 341, 343, 358, 370, 376, 383, 453

גרויס הרב שמואל בן משה 54, 340, 341, 377, 389

גרויס הרב שמואל בן רפאל 9, 39, 42, 370

גרינבערגער הרב שמחה בונם ראב"ד פרעשבורג 564

גרינוואלד הרב אליעזר דוד סאטמאר 39

גרינוואלד הרב יוסף פאפא 619

גרינוואלד הרב יעקב חזקי' פאפא 68

גרינוואלד הרה"ח יקותיאל יודא 575

גרינוואלד הרב מאיר 65, 66, 68, 265

גרינוואלד הרב משה בעל ערוגת הבושם אב"ד חוסט 586, 588

גרינוואלד הרה"ח משה ברוקלין 327

גרינפעלד הרה"ח איסר 598

ד

דייטש הרה"ח אלכסנדר 145

דייטש הרה"ח משולם 484, 485

דייטש הרה"ח שלמה זלמן 229

דערבארעמדיגער הרב לוי יצחק מבארדיטשוב 630

ה

האגער הרב אהרן 265, 445, 446

האגער הרב ישראל בעל אהבת ישראל 628

האגער הרב מרדכי ווינגיר ... 436, 437, 438, 440, 443, 445, 446, 447, 452, 453, 457, 459

האלבערשטאם הרב אברהם חיים לאס אנושעלעס 446, 447

האלבערשטאם הרב אברהם שלום סטראפקוב . 278, 279, 392, 393, 394

האלבערשטאם הרב חיים בעל הדברי חיים מצאנז 194, 632

האלבערשטאם הרב חיים יושע אב"ד סאטמאר מאנסי 620

האלבערשטאם הרב יקותיאל יודא אב"ד קלויזענבוירג 581

האלבערשטאם הרב מרדכי דוב מישקאלץ 370

האלבערשטאם הרב נפתלי צאנז גריבוב 404, 426

האלבערשטאם הרב פייוויל 598

האלבערשטאם הרב שלום אליעזר 193, 194, 282

האלבערשטאם הרב שלמה באבוב.... 24, 267, 449, 450, 454, 617, 618

האלענדער הרב אברהם יצחק הכהן 24

האלפערט הרה"ח יונה הלוי 617

האמער הרה"ח יעקב ירושלים 545, 547, 548, 551, 553

האפמאן הרב 356

הארטמאן הרה"ח קלמן 457

הויער הרה"ח דוד.. 46, 48, 418, 419, 454, 455, 457, 458

הורוויץ הרב חיים שלמה סטרזיוב..... 12, 34, 36, 37, 41, 42, 149, 511, 512, 513, 580

הורוויץ הרב יעקב צבי 139, 485, 511

הורוויץ הרב משה יהודה לייב 12, 34

הורוויץ הרב רפאל בן חיים שלמה 511, 512, 514

הורוויץ הרב שלום 83

הורוויץ הרב שמואל צבי (ר' הערשעלע) ספינקא.... 581, 582, 583

היימליך הרב מנחם יוסף (ר' מענדעלע קאראדער) 267

הילער הרה"ח משה 222

הערשקאוויטש הרה"ח משה אהרן דוד סאטמאר 148

ו

וואגשאל הרב שמואל חיים ראובן 456, 458

וואזנער הרב אברהם מאנסי .. 54, 177, 178, 180, 340, 341, 342, 376

וואזנער הרה"ח יוסף 138

וואזנער הרה"ח משה יודא הלוי 36, 54

וואזנער הרה"ח שלום יוסף הלוי 638

וואזנער הרב שמואל הלוי בני ברק..... 54, 570, 571, 572

וואלדמאן הרה"ח ישראל מאיר 88

וואסנער הרה"ח יוסף בעל הארבער 138

וויזער הרה"ח אלימלך 83, 87, 88, 458

וויזער הרה"ח חיים לייב 456

וויינבערגער הרה"ח חיים שמעון 221

וויינבערגער הרה"ח יצחק אייזיק 219, 221

וויינבערגער הרה"ח צבי ארי' 458

וויינגארטן הרה"ח דוד..... 406, 419, 426, 456, 457, 458

וויינשטאק הרה"ח אברהם צבי 88

וויינשטאק הרב יצחק יונה 227, 305, 314

וויים הרה"ח אברהם צבי בר"פ 211

וויים הרה"ח בנימין 616

וויים הרה"ח בערל לאס אנושעלעס 404, 451

וויים הרה"ח דוד 458

פעולות ישעי' אין אמעריקא

וויס הרה"ח דוד יואל ..... 533 ,5
וויס הרה"ח דוד מאיר 231
וויס הרה"ח חיים 412
וויס הרה"ח יונה 603
וויס הרב יצחק ארי' מאנטשעסטער האראדענקא 384 ,376
וויס הרב יצחק טובי' גאב"ד ירושלים ..... 523 ,540 ,541 ,547 ,548 ,549 ,551 ,576
וויס הרב נתן נטע 88
וויס הרה"ח צבי (חזן וויס) ..... 447 ,456
וויסבלום הרב אלימלך מליזענסק 632
וויסבלום משה אלימלך בן אהרן נכד ר"ר אלימלך 197
ווילינגער הרה"ח מאיר 361
ווינקלער הרב מרדכי לייב בעל לבושי מרדכי ..... 39 ,335 ,560
ווירצבערגער הרה"ח שמואל אלכסנדר ..... 56 ,134
וועבער הרה"ח יוסף 598
וועדטהיימער הרה"ח שמואל זאנוויל 178
וועלצבערגער הרה"ח אברהם חיים שו"כ 454
וועלצבערגער הרה"ח אברהם יושע 431

ז

זופניק הרה"ח ישראל 604
זופניק הרה"ח מענדל 65
זילבערמאן הרה"ח משה 246
זילבערמאן הרב נפתלי הירצקא ראצפערט ..... 190 ,191
זילבערמאן הרב יעקב פרץ בן נפתלי הירצקא 191
זילבערמאן הרה"ח פרץ ..... 246 ,251
זעלטנרייך הרב מטשאקעווע קערעסטיר ..... 376 ,384

ח

חיימאוויטש הרה"ח יחיאל 456

ט

טווערסקי הרב אלעזר פאלטישאן 376
טווערסקי הרב דוד סקווירא ..... 42 ,455
טויב הרב יצחק אייזיק (ר' אייזיקל) קאלעוו ..... 199 ,201
טויב הרב ישראל אברהם אלטר 265
טויב הרב ישכר דוב 265
טויב הרב נפתלי ארי' ליבייש ..... 65 ,265
טויבענפעלד הרב שמעלקא 231
טייטלבוים הרב אהרן טשענסקאוויטץ 42
טייטלבוים הרב אהרן ..... 39 ,49 ,222 ,223 ,224
טייטלבוים הרב אהרן בן בעל ברך משה סאטמאר ..... 42 ,68 ,177 ,178 ,180 ,181 ,453 ,454 ,619
טייטלבוים הרה"ח אלי' בצלאל ..... 46 ,49 ,149
טייטלבוים הרב אלעזר ניסן דראהאביטש ..... 39 ,591
טייטלבוים הרב אפרים אהרן 265
טייטלבוים הרב דוד אחיו של הרב יקותיאל יודא מנייטרא 512
טייטלבוים הרב חיים צבי סיגעט בעל עצי חיים ..... 39 ,635
טייטלבוים הרב חיים צבי בן ח"ל נכד הברך משה 620
טייטלבוים הרב חנני' יו"ט ליפא סיגעט בעל הקדושת יו"ט 39 ,634
טייטלבוים הרב חנני' יו"ט ליפא באטור ..... 9 ,40 ,591 ,610
טייטלבוים הרב חנני' יו"ט ליפא בן בעל הברך משה, 58 ,59 ,60 ,154 ,157 ,164 ,454 ,620
טייטלבוים הרה"ח טובי' ..... 403 ,404 ,406
טייטלבוים הרב יואל בעל ויואל משה ..... 7 ,8 ,29 ,51 ,75 ,93 ,118 ,119 ,121 ,122 ,129 ,130 ,131 ,132 ,133 ,134 ,135 ,136 ,137 ,138 ,139 ,140 ,141 ,142 ,143 ,144 ,145 ,146 ,149 ,150 ,152 ,155 ,187 ,264 ,579 ,580 ,584 ,601 ,607 ,614
טייטלבוים הרב יחיאל קאלבישאוו 629
טייטלבוים הרב יקותיאל יודא סיגעט בעל ייטב לב... 5 ,118 ,139 ,144 ,220 ,397 ,584 ,591 ,634
טייטלבוים הרב יקותיאל יודא בן בעל ברך משה סאטמאר ... 157 ,158 ,159 ,160 ,596 ,620
טייטלבוים ישראל יעקב יוקל וואלאוויץ ..... 5 ,39 ,118 ,137 ,139 ,397 ,585 ,591
טייטלבוים הרה"ח לייביש ב"ר אהרן ..... 46 ,49
טייטלבוים הרב משה בעל ישמח משה ..... 39 ,139 ,244 ,330 ,331 ,332 ,333 ,342 ,397 ,591
טייטלבוים הרה"ח משה בהרב יקותיאל יודא מבאניץ 332
טייטלבוים הרב משה בעל ברך משה... 32 ,34 ,37 ,41 ,456 ,617
טייטלבוים הרב נפתלי באטור 202
טייטלבוים הרב צבי אביו של הישמח משה 333
טייטלבוים הרב שלום אליעזר בן בעל הברך משה 456
טייטלבוים הרב שמואל אב"ד גאדליץ ..... 5 ,591
טייטלבוים הרה"ח שמואל ב"ר לייביש ..... 158 ,159 ,160 ,266
טירנויער הרב יודא ..... 413 ,456
טעפפער הרה"ח ישעי' 222
טעפפער הרה"ח משה יודא 222

י

יאקאבאוויטש הר"ר דוד לייב 456
יאקאבאוויטש הרה"ח ישכר דוב ..... 456 ,457 ,458
יונגרייז הרב אשר אנשיל בעל מנוחת אשר ..... 203 ,546

כ

כהנא הרב ברוך קאלסבורג 622
כהנא הרה"ח טובי' אלטר 458
כהנא הרב מנחם מענדל הימנא 369
כהנא הרב מרדכי דוד ספינקא - ירושלים ..... 377 ,384
כהנא הרה"ח משה נחמן ..... 404 ,426
כ"ץ הרה"ח שלמה הכהן ..... 403 ,404 ,406 ,416 ,418 ,419 ,426 ,427 ,428 ,429 ,451 ,456 ,458

מפתח שמות האנשים המובאים בפנים בספר

ל

לאבין הרב נפתלי צבי ב. זידיטשוב 435
לאווי הרב משולם פייש קרית טאהש 458
לאווי הרב מרדכי 458
לאוען הרה"ח בעריש 426, 404
לאוען הרה"ח חיים יחזקאל דוב 419, 406
לאנדא הרה"ח אברהם אלטר 579
לאנדא הרה"ח אברהם צבי 49, 46
לאנדא הרה"ח אלימלך הגדול 233
לאנדא הרה"ח דוד הכהן 166, 165
לאנדא הרב וואלף 223, 220
לאנדא הרה"ח יודא צבי הכהן 458, 457, 456, 406
לאנדא הרה"ח יושע נפתלי 376, 344
לאנדא הרה"ח יונה .. 234, 225, 224, 223, 222, 220, 2181
לאנדא הרב יחזקאל בעל הנודע ביהודה 509, 504, 503, 501, 500
לאנדא הרה"ח יעקב חיים 458
לאנדא הרה"ח ישעי' שלום עדעלין 579, 389, 376
לאנדא הרב ישראל אברהם אלטר עדלין 579, 389, 388
לאנדא הרב ישראל אברהם אלטר 376, 344, 341, 264
לאנדא הרה"ח צבי 222
לאנדא הרב שלום דומ"ץ וואלאווע 585
לאנדא הרב שמואל לאנדא בן הנודע ביהודה 502, 500
לויפער הרה"ח שלום 579, 456, 231
לויפער הרב אברהם 456
ליבערמאן הרב יוסף ר"י כולל שוה"ח ירושלם 551, 550, 549, 548, 547
ליזואי הרב יודא ארי (לייב) המהר"ל מפראג. 509, 500, 497
לייטנער הרב חנינה אברהם מאנטעוידעא 138, 136
לייטנער הרה"ח מיכאל 256, 255, 254, 253, 252, 251, 250, 248, 244
לייטער הרה"ח חיים 83
לייפער הרב יוסף וואדראן 264
לייפער הרה"ח דוד יוסף 457
לייפער הרב יעקעלע דעברעצין 220
לייפער הרב משה מנחם דעברעצין 220
ליכטמאן הרה"ח זלמן 56
ליסוער חזן סטראפקעוו 392
לעבאוויטש הרב יחיאל מיכל ניקלשבורג 341
לעווי הרה"ח יחזקאל שרגא הלוי 6
לעווי הרה"ח יוסף הלוי 6
לעווי הרה"ח עזריאל יחיאל 222
לעפקאוויטש הרה"ח יודל בן צבי 610
לעפקאוויטש הרה"ח יחזקאל 549

מ

מאזקאפף הרה"ח משה שו"ב 407
מאשקאוויטש הרה"ח ישעי' 458
מייזנער הרה"ח ישראל 24
מייזעלס הרה"ח בנימין דוד 638
מייזעלס הרה"ח אשר אלימלך 162, 160, 157, 59, 58
מייזעלס הרב נתן יוסף 11
מייזעלס הרב צבי 138, 136
מייזעלס הרה"ח שמואל עוזיאל 54
מיילישׁ הרב דוב בעריש סאטמאר ב"פ 456
מיילישׁ הרב יושע ליעזשער 384, 377, 373
מיילישׁ הרה"ח משה יודא 586
מיילישׁ הרב יוסף משה ווייטצען 620
מאייער הרב חנוך הענוך וועריעקי 633
מאייער הרב יצחק זאב 38
מילער הרה"ח יעקב 351
מילער הרה"ח יצחק 533
מעלבער הרב דוד 264
מענדלאוויטש הרה"ח יושע 604
מענדלאוויטש הרה"ח שמואל זאב 458

נ

ניימאן הרה"ח גרשון הכהן 233
ניימאן הרה"ח גרשון מענדל 458
ניימאן הרה"ח יעקב ישראל 362
ניימאן הרה"ח ישראל צבי 363, 362, 253
נייפעלד הרה"ח ישכר דוב קארלסבאד 496

ס

סאמעט הרה"ח יעקב 222
סאמעט הרה"ח יעקב אהרן 350
סאמעט הרה"ח מרדכי יצחק 419, 406
סאמעט הרה"ח משה הלל 350, 339
סאנדעל הרה"ח אברהם יצחק 457
סאפרא הרה"ח ישראל 458
סאפרין הרב אלכסנדר קאמארנא 332
סאפרין הרב יעקב משה קאמארנא 628
סופר הרב אברהם שמואל כתב סופר 106
סופר הרב משה בעל החתם סופר 621

ע

עהרנפעלד הרב שמואל מאטעסדארף 150
ענגעל הרה"ח יושע 350
ענגעל הרב שמואל ראדמישלא 281, 280
עסטרייכער הרה"ח דוד 252, 222
עסטרייכער הרה"ח משה אלי' 223
עסטרייכער הרה"ח פנחס 222

פעולות ישעי' אין אמעריקא

פ

פאזען הרב שמעון ישראל שאפראן 106
פאזער הרב יעקב פפ"ד 106
פאללאק הרה"ח ישראל יעקב 268
פאללאק הרה"ח יוסף יודא שרגא הלוי אנטווערפן 469, 472, 473, 474
פאלקאוויטש הרה"ח חיים יושע פאליק 221
פאלקאוויטש הרה"ח צבי 406, 458
פאלקאוויטש הרה"ח שלמה מנשה 221, 222, 224
פאנעט הרב משה יוסף 457
פארטאגאל הרב אליעזר זוסיא סקולען 452, 616
פאשקעס הרה"ח משה וויען 469, 472, 473, 474
פארקאש הרה"ח נתנאל 143
פוקס הרב מנחם מענדל רמות ירושלם 535, 545, 547, 549, 550, 551
פילאפף הרה"ח שלום נחמן 458
פינקאסאוויטש הרה"ח מנחם מענדל 457
פינקאסאוויטש הרה"ח פנחס 457
פיקסלער הרה"ח צבי 353
פלאהר הרה"ח יצחק 83, 87, 88
פעטמאן הרה"ח חיים פסח 221
פעלזן הרה"ח מאיר יודא מאנטריאל 406, 418, 419
פעפעקארן הרה"ח אברהם אליעזר הלוי 35, 48
פעפערקארן הרה"ח יוסף הלוי 376
פעפערקארן הרה"ח ישעי' ..... ??
פריינד הרב אברהם יושע נאסוויד 219, 630
פריינד הרה"ח וואלף 406, 419, 456, 469, 472, 473, 474, 619
פריינד הרה"ח חיים יושע 457
פריינד הרב משה ארי' גאב"ד ירושלים 617
פריינד הרה"ח משה ארי' 457, 458
פריעד הרה"ח אלימלך 456
פריעד הרה"ח מרדכי 457, 458
פריעדלענדער הרב הערשלע ליסקא 328, 331, 349, 386
פריעדמאן הרה"ח אברהם ב"ר ליפא 145
פריעדמאן הרה"ח אהרן 88
פריעדמאן הרה"ח אשר זעליג 456
פריעדמאן הרה"ח יואל אהרן ב"ר פישל 341
פריעדמאן הרה"ח ישעי' בן יואל אהרן 341
פריעדמאן הרב ישראל חיים מנשה ראב"ד יט"ל 231
פריעדמאן הרה"ח משה גבאי 157
פריעדמאן ..... הרה"ח נחום הלוי 406, 421, 429, 457, 458
פריעדמאן הרב צבי (ר' הערשעלע) ליסקא .. 328, 329, 331, 342, 386
פריעדמאן הרב שלמה בויאן 24, 150
פריעדמאן הרב שלמה זלמן ראחוב 71
פרענקל הרה"ח בנימין אברהם אבא 397, 399, 400, 401, 403, 406, 407, 410, 411, 425
פרענקל הרה"ח חיים 302
פרענקל הרה"ח יוסף לוגאנא 231, 232, 233
פרענקל הרה"ח יוסף נא יארק 586
פרענקל הרב מאיר 191, 192
פרענקל הרב מענדל קאראדער 267
פרענקל הרב שמואל דראאג 546
פרענקל הרב שמואל קאמאדער 191, 192, 196, 198

צ

צוויבל הרב נפתלי הירצקא 455

ק

קאהן הרה"ח אברהם 426
קאהן הרב דוד הכהן תולדות אהרן 58
קאהן הרה"ח אברהם יקותיאל 457
קאהן הרב מנחם גרשון 266
קאהן הרב שמואל יעקב הכהן תולדות אברהם יצחק 58, 523, 625
קאהן הרב חנני' דוב ראב"ד בודאפעסט 128, 565
קאפישניץ הרב אברהם יהושע העשיל 24, 150
קויפמאן הרה"ח נתן נטע 456
קויפמאן הרה"ח צבי המו"ל ספרי החפץ חיים 456, 458
קליין הרה"ח ברוך 24, 220
קליין הרה"ח זינדל 24, 220
קליין הרה"ח ישעי' מרדכי 457
קליין הרה"ח משה מרדכי 457
קליין הרה"ח נחום 457
קעסלער הרה"ח בעריש 222
קעסטענבוים הרה"ח משה אהרן 458
קעסטענבוים הרה"ח צבי 46, 48, 196, 231, 233, 235, 234, 245, 592, 593, 595, 596, 598
קרויז הרב אהרן משה ישעי' מאנשעסטער 341
קרויז הרב אשר אנשיל ראצפערט 6, 8, 245, 266, 285, 288, 389
קרויז הרה"ח יושע ברוך סענדושארץ 266, 285
קרויז הרה"ח יושע ברוך נחום 268
קרויז הרב ישראל אברהם אלטר 466
קרויז הרה"ח ישראל דוב אפרים 268
קרויז הרה"ח מנחם יוסף 268
קרויז הרה"ח שלום מאיר 268
קרויז הרב שלום לעגעני מיהאלי 5, 299, 301, 302, 546, 559
קרויז הרב שלום 5, 8, 10, 34, 37, 41, 65, 108, 263, 279, 284, 285, 288, 290, 291, 293, 373, 376, 385, 389, 390, 543, 551, 561, 562, 566, 625
קרויז הרב שמואל דוד אודוואר זצ"ל 5, 185, 226, 259

מפתח שמות האנשים המובאים בפנים בספר

קרויז הרב שמואל דוד מ"מ אודווארי 42, 68, 185, 226, 263, 264, 273, 293, 298, 376, 384, 456, 459, 484, 564, 551 566, 567, 618

קרויז הב' שמואל דוד בן אשר אנשיל 266

קרויס הרה"ח אהרן בן שמואל 413

קרויס הרה"ח אשר ענזיל 406, 419, 437, 438

קרויס הרה"ח שאול יחזקאל 46

קרויס הרב שמואל 408, 409, 413, 414, 426, 427, 428, 429, 432, 435, 441

ר

ראזענבוים הרב מאיר יוסף סטראזניץ 264, 290, 376, 384, 445, 447

ראזענבוים הרב מסטאניסלעוו 37

ראזענבערג הרה"ח דוד הכהן 172, 173, 174

ראזענבערג הרה"ח וואלף 223

ראזענבערג הרב שאול אב"ד ראצפערט 559

ראזענבערג הרב שמעון יוסף 526

ראזענבערגער הרב יושע חבר הבד"ץ דעדה החרדית 620

ראזענפעלד הרה"ח יעקב משב"ק וויזניץ מאנסי 434

ראזענצוויג הרה"ח בערל 222

ראזענוואסער משפחת 228

ראטה הרב אהרן 221

ראטה הרב יחזקאל קארלסבורג 88

ראטטמאן הרב יצחק יחיאל 636

ראטטמאן הרב מיכאל זשירקער 636, 637

ראטענבערג הרב חיים שלמה 428

ראטענבערג הרב יעקב יוסף 341

ראטענבערג הרב ישראל מנחם 369

ראטענבערג הרב ישכר בעריש וואידאסלוב 88

ראטענבערג הרב מנחם ישראל קאסאני ב"פ 376-384

ראטענבערג הרב משה שמואל 179

ראטנער הרה"ח אלי' דוד 357

רובין הרה"ח אברהם 343

רובין הרב אלעזר סאסוב 628

רובין הרב דוד סאסוב 150

רובין הרה"ח חיים אליעזר אברהם 377

רובין הרה"ח יעקב ישראל ויישורון בערעדעוויץ 344

רובין הרה"ח יקותיאל יודא 377

רובין הרב ישכר דוב קערעסטיר 369, 373, 376, 384

רובין הרב ישעי' בן מנחם מענדל 341, 343, 377

רובין הרב מאיר יוסף זצ"ל 369, 384

רובין הרה"ח מאיר יוסף בן מנחם מענדל ... 338, 340, 341, 342, 343, 352, 377

רובין הרב מנחם מענדל 228, 338, 369, 377

רובין הרה"ח שמואל בן מנחם מענדל 343

רוקח הרב אהרן בעלז 5, 193, 639

רידער הרה"ח ישעי' 323, 341

רידער משפחת 323, 377, 378, 379, 382, 383, 386

רידער הרה"ח צבי הערשל 350, 352

רידער הרה"ח שלמה 228, 386, 387, 341

רויטער הרה"ח נפתלי 587

רייניץ הרב יושע ברוך טשעטשאוויץ 5, 204, 301, 546

ש

שווארץ הרב אברהם יודא בעל קול ארי' 335

שווארץ הרה"ח בנימין יוסף 233

שווארץ הרה"ח דוד חוסט 586

שווארץ הרה"ח צבי הכהן 87, 88

שווארץ הרה"ח שלום יוסף 360

שטיין הרב ישראל דוב 546

שטיינמעץ הרה"ח אלי' 406

שטיינער הרב אברהם בהרה"ק ישעי' קערעסטיר 5, 36, 39, 42, 220, 227, 305, 311, 314, 360, 361, 364, 365, 366, 367, 368, 384

שטיינער הרב יודא צבי 315

שטיינער הרב ישעי'לע בהר"ר משה קערעסטיר 5, 22, 23, 29, 36, 39, 220, 226, 227, 256, 305, 315, 316, 321, 324, 327, 336, 341, 343, 344, 350, 351, 353, 358, 359, 360, 361, 365, 366, 370, 371, 374, 375, 379, 382, 384, 385, 386, 390, 391, 531, 550, 579

שטיינבערג הרה"ח מנחם 533

שטיינער הרב מנחם 315

שטעקל הרה"ח קלמן 447

שטערן הרה"ח אברהם 57

שטערן הרב משה דעברעצין 223, 233

שטערן הרה"ח עזריאל יודא 57

שטערן הרה"ח שלום יוסף 268

שטערן הרב שמואל אליעזר 526

שטראסער הרב שלמה צבי הכהן דעברעצין 223

שטרויס הרב שמואל פפ"ד 106

שיף הרה"ח ישראל 181

שיק הרב מהר"ם 585

שיק הרב משה נתן פעסט .. 243, 274, 275, 276, 277, 278

שניאורסאן הרב יצחק יוסף ליבאוויטש 24

שניאורסאן הרב מנחם מענדל ליבאוויטש 24

שניטצלער הרה"ח ברוך יודא 46, 48

שניטצלער הרה"ח מאיר 165, 166

שנעבאלג הרב יצחק אייזיק 265

שנעבאלג הרב ישכר בער 457

שפירא הרב חיים אלעזר בעל מנחת אלעזר מונקאטש 628

שפירא הרה"ח שמעון 403, 404, 406, 419, 426, 432, 433, 444, 445, 456, 457, 458

מנשים באהל תבורך

תודה וברכה מיוחדת

לזוגתי הרבנית מרת צלאווה דבורה תחי'

אשר ב"ה זה יותר מששים שנים
אשר אנחנו חיים ב"ה ביחד כולם שוים לטובה
ועזרה לי תמיד בגשמיות וברוחניות
בכל גופה ובכל נפשה

והיא אשר עזרה ועוזרת לי שאוכל לנהל
את הבית המדרש שלנו פה בברוקלין
וגם בית המדרש בדעזערט האט-ספרינג
ברוב פאר והדר

יתן השי"ת שנזכה ביחד עוד שנים הרבה
להרביץ תורה ויראת שמים,
מתוך בריאות השלימות עכט"ס
עד מאה ועשרים שנה אמן

לזכר עולם יהי' צדיק

יזכרו לטובה נשמת מו"ח הרהגה"צ וכו' מוה"ר

ר' **שמואל דוד** זצ"ל בן הרהגה"צ מוה"ר **שלום** זצוק"ל **קרויז**

אב"ד ש. אודווארי

נכד הגה"ק מוה"ר **יהושע ברוך רייניטץ** בעל המכתבים

אב"ד מטשעצאוויטץ זצ"ל

והגה"ק בעל מנוחת אשר אב"ד טשענגער זצ"ל זי"ע ועכ"י

אשר נפטר ב"דם" ימיו כ"ה מרחשון תרצ"ז ומנו"כ בעיר אודווארי

ונשמת חמותי הרבנית הצדיקת

מרת **בריינדל** ע"ה בת מוה"ר **ישראל דוב** הי"ד

נכדת הגהצה"ק מו"ה **שמואל** אב"ד דאראג זצלה"ה

ומהגה"ק בעל באר משה מסענדזארץ זצ"ל

אחרי אשר נשארה אלמנה בימי נעוריה גדלה בני' במסירת נפשה, כיאות לאבותיה הקדושים,
וב"ה העמידה דורות רבנים מפורסמים אשר מהם אתנו חיים וקיימים ב"ה,
יתן ה' ויאריך ימיהם.

נפטרה כ"ז שבט תשל"ג לפ"ק

ומנו"כ בביה"ח דקהל יטב לב דסאטמאר בנוא דזשורסי

ובניהם:

בנם: הרהגה"צ מוה"ר **שלום** זצ"ל ממלא מקום אביו אב"ד אודווארי
משנת תרצ"ז עד זיבולא בתרייתא שנתבקש לעולמו ביום י"ד כסלו תשע"א לפ"ק

בנם: הרה"ג מוה"ר **יהושע ברוך** זצ"ך רב בסענדזארץ
נעקה"ש כ' אדר תש"ה לפ"ק הי"ד

בנם: הרה"ג מוה"ר **אשר אנשיל** זצ"ל אב"ד ראצפערט ברוקלין
נפטר כ"ט טבת תשנ"ז מנו"כ בביה"ח בנוא דזשורסי

בנותיהם: החוה"צ מרת **חי' טילא** ע"ה הי"ד
עם אחותה הבתולה החוה"צ **נוחא** ע"ה הי"ד

נעקדו עקד"ה כ' תשרי תש"ה לפ"ק

תהא נשמתם צרורה בצרור החיים

לזכר עולם יהי' צדיק

יזכרו לטובה נשמת אדוני אבי מורי ורבי

הרב הגאון הצדיק **נפתלי** בן הרהגה"צ רבי **רפאל גרויס** זצ"ל

אדמו"ר קערעסטיר-בערבעשט

נפטר כ"ו אלול תשמ"ח לפ"ק

ומנו"כ בביה"ח דקהל יטב לב ד'סאטמאר בקרית יואל

אמי הרבנית הצדיקת **מלכה** ע"ה

בת הרהגה"צ **אברהם שטיינער** זצ"ל

אדמו"ר מקערעסטיר

נפטרה כ"ח אדר א' תשנ"ז לפ"ק

ומנו"כ בביה"ח דקהל יטב לב ד'סאטמאר בקרית יואל

ויזכרו לטובה נשמות אחי ואחיותי ע"ה אשר עבר עליהם ג"כ כוס התרעלה, וב"ה יצאו משם בשלום, אבל לדאבונינו נפטרו בדמי ימיהם, אחר שהניחו ב"ה דורות ודורי דורות ישרים ומבורכים

אחי הרה"ג מוה"ר **רפאל** זצ"ל

ממלא מקום אאמו"ר בבית מדרשו 'קערעסטיר' בפלארידע

נפטר י"ג ניסן תשס"ז לפ"ק

מנו"כ בביה"ח דקהל יטב לב דסאטמאר בקרית יואל מאנרא

אחותי הצדיקת מרת **חי' שרה פעפערקארן** ע"ה

נפטרה כ"ד תמוז תשמ"ח ומנו"כ בביה"ח דקהל וויזניץ מאנסי

אחותי הצדיקת מרת **רוזא הענדל וואזנער** ע"ה

נפטרה כ"ז מרחשון תשמ"ט, ומנו"כ אצל אחותה בביה"ח דקהל וויזניץ מאנסי

אחיי אשר נפטרו בימי ילדותם עוד קודם המלחמה, ומנו"כ בעיר דעברעצין

ה"ה הילד **יקותיאל יהודה** ז"ל נפ' ה' כסלו תרצ"ט בן ב' שנים

והילד **אברהם** ז"ל ב' שבט תש"ד - בן י"ג שנים

ימליצו טוב בעד כל משפחתם עדי יקוצו וירננו כל שוכני עפר במהרה

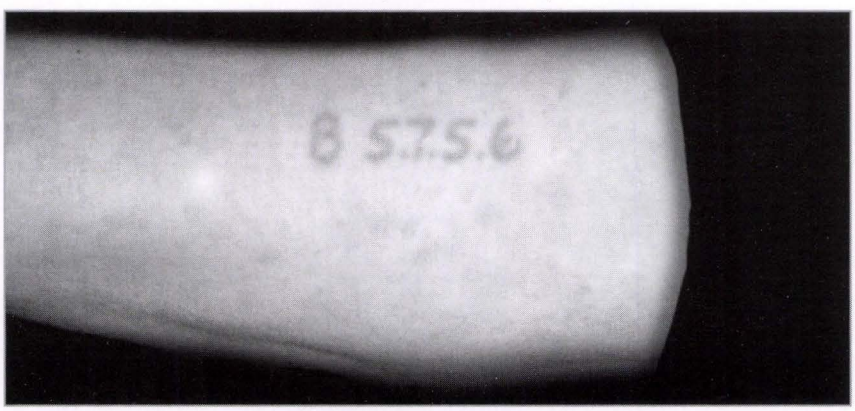
תהא נשמתם צרורה בצרור החיים

פעולות ישעי' אין אמעריקא

643.F.	Grosz Lazar	-Stern Mina	7.IV.	1876.	Pásztó	7939	
644.F.	Grosz Judit		8.XII.	1929.	Debrecen	7940	
645.M.	Grosz József		13.I.	1889.	Nagyrigmánc	7941	C
646.M.	Grosz Ferenc		23.1.	1900.	Kiskunhalas	7942	D
647.F.	" "	- Stern Klára	5.III.	1904.	Debrecen	7943	D
648.Kn.	Grosz Imre		6.IV.	1934.	Budapest	7944	D
649.M.	Grosz József		8.III.	1880.	Nyirmada	7945	D
650.M.	Grosz László		2.V.	1909.	Kiskunhalas	7946	+
651.M.	Grosz Pál		26.VI.	1924.	"	7947	D
652.M.	Grosz Antal		7.VII.	1912.	"	7948	D
653.M.	Dr. Grosz Ignác		24.V.	1901.	"	7949	D
654.Ma.	Grosz Mária		13.II.	1931.	Budapest	7950	D
655.M.	Grosz Dániel	-Kupferstein Margit	13.V.	1908.	Ujlöte	7951	
656.Dr.	Grosz Gyuri		22.VIII.	1938.	Korosg	7952	D.
657.MR.	Grosz Eva		10.II.	1938.	"	7953	D
658.F.	Grosz Martali	- Steiner Margit	29.XII.	1907.	Debrogkeresztur	7954	A
659.Kn.	Grosz József	אמי מורתי	7.V.	1944.	Debrecen	7955	A
660.Kn.	Grosz Sándor	חיים ברוך	16.I.	1942.	"	7956	A
661.Kn.	Grosz Ádám	שמואל	27.IV.	1940.	"	7957	A
662.Kn.	Grosz Mózes	רוזיא הענדל	1.VIII.	1938.	"	7958	A
663.An.	Grosz Mihály	משה	18.IX.	1936.	"	7959	A
664.Ma.	Grosz Ibolya	מיכאל	28.XII.	1934.	"	7960	A
665.An.	Grosz Izrael	חי' שרה	8.IX.	1932.	Debrogkeresztur	7961	A
666.Kn.	Grosz Armin	ישראל יעקב יוקל	30.IX.	1930.	"	7962	A
667	Grosz Miksa	רפאל -Steier Jenny	14.XI.	1906.	Vésztö	7963	F
668.F.	Grosz Rózsa		15.VII.	1924.	Csökmö	7964	F
669.F.	Grosz Ignac	-Weisz Janka	1.I.	1887.	Mészlony	7965	
670.MR.	Grosz Éva		8.X.	1930.	Szabadka	7966	
671.F.	Grünbaum Ernö	-Weinsbrunn Etel	31.I.	1898.	Kerecsg	7967	
672.M.	Grünbaum Jenö		7.IV.	1923.	"	7968	
673.F.	Grünbaum Rózsa		29.VII.	1925.	"	7969	
674.F.	Grünbaum Julia		25.X.	1925.	"	7970	
675.F.	Grünbaum Simon	-Popper Julia	28.VII.	1868.	Nyitra	7971	

משפחת קערעסטירער רבי

א טייל פון די ליסטע פון די נעמען און זייער אינפארמאציע, וואס איז פארעפענטליך געווארן, אז זענען אנגעקומען פון עסטרייך קיין בערגן בעלזן, דערצווישן די משפחה פון קערעסטירער רבי'ן שליט"א

די איינגעקריצטע נומערע וואס די רשעים ימ"ש האבן איינגעקריצט אין קערעסטירער רבי'ס האנט